

Prof. univ. dr. Alexandru Boroi
Asist. univ. drd. Simona Anghel

Fișe de drept penal

pentru admiterea în magistratură și avocatură

Ediția a 5-a, revizuită și adăugită

Copyright©2019 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu:

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOROI, ALEXANDRU

Fișe de drept penal pentru admiterea în magistratură și avocatură / prof.
univ. dr. Alexandru Boroi, asist. univ. drd. Simona Anghel. - Ed. a 5-a, reviz. și
adăug.. - București : Editura Hamangiu, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-27-1296-9

I. Anghel, Simona

34

Editura
Hamangiu
2019

DESPRE AUTORI

ALEXANDRU BOROI

Studii. Facultatea de Drept, Universitatea din București (1980); doctor în drept cu teza „Infrațiuni contra vieții” (1996).

Activitate profesională. Asistent universitar (1983-1991); lector universitar (1991-1996); conferențiar universitar (1996-2001); profesor universitar (din 2001); conducător de doctorat (din 2004); conducător master „Științe penale” (din 2004); secretar științific al Facultății de Drept (1992-1996); șef al catedrei de drept penal (1996-1997; 2000-2008); prodecan al Facultății de Drept, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”; membru al Senatului Academiei și al Consiliului Facultății; membru al Asociației Române de Științe Penale; membru al Asociației Internaționale de Drept Penal; membru al Consiliului Științific al Centrului Internațional Biografic Cambridge; membru în Comisia de analiză a contestațiilor pentru posturile didactice de profesor și conferențiar din cadrul Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare din cadrul Ministerului Educației și Cercetării; membru al Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, Sibiu; membru în comisia de specialitate a C.N.A.T.D.C.U. pentru confirmarea titlurilor de Doctor și a calității de I.O.S.U.D., la Ministerul Educației și Cercetării.

Cursuri și specializări. Curs postuniversitar – Științe penale (1985); Drepturile omului în administrarea justiției – curs organizat la București de Națiunile Unite (1993); Traficul de stupefiante – curs (Stockholm, 1995); Congresul Româno-American (Montreal, 2001); Simpozion privind Dreptul penal european (Friburg, 2003); Curs la Centrul de pregătire a cadrelor de poliție (Munster, 2004); Conferința internațională organizată de Grupul European pentru Administrație Publică (Berna, 2005); Conferința internațională organizată de Institutul Internațional de Științe Administrative (Berlin, 2005).

Publicații. Autor și coautor a peste 64 de cursuri și monografii, dintre care amintim: „Drept penal. Partea generală”; „Drept Penal. Partea specială”; „Infrațiuni contra vieții”; „Drept procesual penal”; „Dreptul unor relații privind conviețuirea socială”; „The infanticide and wilful murder in the romanian penal law”; „Dreptul penal al afacerilor”; „Infrațiuni prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri”; „Cooperarea judiciară internațională în materie penală”, în colaborare cu I. Rusu (2008); „Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod penal” (2010); „Drept penal. Partea specială. Conform Noului Cod penal” (2011); „Practică judiciară în materie penală. Drept penal. Partea generală” (2013). Autor și coautor a peste 90 de articole și studii. Prezentarea a peste 50 de comunicări științifice în cadrul conferințelor naționale și internaționale. Director și membru în mai multe proiecte de cercetare științifică.

Distincții: Pentru contribuții în domeniul dreptului penal, a fost inclus de către Centrul Internațional Biografic Cambridge în lucrarea „Who’s Who in the 21th Century”, cu atribuirea medaliei aferente (2001); Premiul „Vintilă Dongoroz” în domeniul Dreptului Penal al Uniunii Juriștilor din România (2002, 2006); Premiul Vespasian Pella în Domeniul Dreptului Penal al Uniunii Juriștilor din România (2008).

SIMONA ANGHEL

Studii. A absolvit Facultatea de Drept a Universității Titu Maiorescu în anul 2013, ca șefă de promoție. În anul 2014 a absolvit master-ul de Științe penale în cadrul aceleiași Universități. Din anul 2014 este doctorand în cadrul Școlii Doctorale a Universității Titu Maiorescu, tema proiectului de cercetare fiind *Infrațiuni informatice*.

Activitate profesională. Fost auditor de justiție, în prezent procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București.

CUPRINS

DREPT PENAL. PARTEA GENERALĂ	1
FIȘA NR. 1. PRINCIPII GENERALE	3
FIȘA NR. 2. APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP	4
FIȘA NR. 3. APLICAREA LEGII PENALE ÎN SPAȚIU	18
FIȘA NR. 4. TRĂSĂTURILE ESENȚIALE ALE INFRAȚIUNII	23
FIȘA NR. 5. CONȚINUTUL INFRAȚIUNII	26
FIȘA NR. 6. CAUZELE JUSTIFICATIVE ȘI DE NEIMPUTABILITATE. ASPECTE GENERALE	45
FIȘA NR. 7. LEGITIMA APĂRARE ȘI STAREA DE NECESITATE	48
FIȘA NR. 8. EXERCITAREA UNUI DREPT SAU ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAȚII	63
FIȘA NR. 9. CONSIMȚĂMÂNTUL PERSOANEI VĂTĂMATE	66
FIȘA NR. 10. CONSTRÂNGEREA FIZICĂ ȘI CONSTRÂNGEREA MORALĂ	69
FIȘA NR. 11. EXCESUL NEIMPUTABIL	75
FIȘA NR. 12. MINORITATEA, IRESPONSABILITATEA ȘI INTOXICAȚIA	78
FIȘA NR. 13. EROAREA	84
FIȘA NR. 14. CAZUL FORTUIT	88
FIȘA NR. 15. FAZELE ȘI FORMELE INFRAȚIUNII	90
FIȘA NR. 16. UNITATEA DE INFRAȚIUNE	110
FIȘA NR. 17. PLURALITATEA DE INFRAȚIUNI	121
FIȘA NR. 18. PLURALITATEA DE INFRACTORI	145
FIȘA NR. 19. PEDEPSELE PRINCIPALE, ACCESORII ȘI COMPLEMENTARE	161
FIȘA NR. 20. INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A PEDEPSELOR	186
FIȘA NR. 21. INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A EXECUTĂRII PEDEPSELOR	203
FIȘA NR. 22. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ	253
FIȘA NR. 23. MINORITATEA ȘI MĂSURILE EDUCATIVE	268
FIȘA NR. 24. RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE	287
FIȘA NR. 25. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ	295

FIȘA NR. 26. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI	306
FIȘA NR. 27. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII	311
FIȘA NR. 28. ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ	316
DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ	321
FIȘA NR. 1. OMORUL	323
FIȘA NR. 2. OMORUL CALIFICAT	325
FIȘA NR. 3. UCIDEREA LA CEREREA VICTIMEI	329
FIȘA NR. 4. DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII	331
FIȘA NR. 5. UCIDEREA DIN CULPĂ	334
FIȘA NR. 6. LOVIREA SAU ALTE VIOLENȚE	337
FIȘA NR. 7. VĂTĂMAREA CORPORALĂ	341
FIȘA NR. 8. LOVIRILE SAU VĂTĂMĂRILE CAUZATOARE DE MOARTE	344
FIȘA NR. 9. VĂTĂMAREA CORPORALĂ DIN CULPĂ	346
FIȘA NR. 10. RELELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI	350
FIȘA NR. 11. ÎNCĂIERAREA	352
FIȘA NR. 12. VIOLENȚA ÎN FAMILIE	355
FIȘA NR. 13. UCIDEREA ORI VĂTĂMAREA NOU-NĂSCUTULUI SĂVÂRȘITĂ DE CĂTRE MAMĂ	358
FIȘA NR. 14. LIPSIREA DE LIBERTATE ÎN MOD ILEGAL	361
FIȘA NR. 15. AMENINȚAREA	365
FIȘA NR. 16. ȘANTAJUL	367
FIȘA NR. 17. HĂRȚUIREA	371
FIȘA NR. 18. VIOLUL	374
FIȘA NR. 19. AGRESIUNEA SEXUALĂ	380
FIȘA NR. 20. ACTUL SEXUAL CU UN MINOR	385
FIȘA NR. 21. CORUPERA SEXUALĂ A MINORILOR	389
FIȘA NR. 22. HĂRȚUIREA SEXUALĂ	393

FIȘA NR. 23. VIOLAREA DE DOMICILIU	395
FIȘA NR. 24. VIOLAREA SEDIULUI PROFESIONAL	399
FIȘA NR. 25. FURTUL	403
FIȘA NR. 26. FURTUL CALIFICAT	407
FIȘA NR. 27. FURTUL ÎN SCOP DE FOLOSINȚĂ	412
FIȘA NR. 28. PLÂNGEREA PREALABILĂ ȘI ÎMPĂCAREA	415
FIȘA NR. 29. TÂLHĂRIA	418
FIȘA NR. 30. TÂLHĂRIA CALIFICATĂ	421
FIȘA NR. 31. TÂLHĂRIA URMATĂ DE MOARTEA VICTIMEI	425
FIȘA NR. 32. ABUZUL DE ÎNCREDERE	427
FIȘA NR. 33. GESTIUNEA FRAUDULOASĂ	430
FIȘA NR. 34. ÎNSUȘIREA BUNULUI GĂSIT SAU AJUNS DIN EROARE LA FĂPTUITOR	433
FIȘA NR. 35. ÎNȘELĂCIUNEA	436
FIȘA NR. 36. DISTRUGEREA	439
FIȘA NR. 37. DISTRUGEREA CALIFICATĂ	443
FIȘA NR. 38. DISTRUGEREA DIN CULPĂ	445
FIȘA NR. 39. TULBURAREA DE POSESIE	447
FIȘA NR. 40. ULTRAJUL	450
FIȘA NR. 41. UZURPAREA DE CALITĂȚI OFICIALE	454
FIȘA NR. 42. NEDENUNȚAREA	457
FIȘA NR. 43. OMISIUNEA SESIZĂRII	459
FIȘA NR. 44. INDUCEREA ÎN EROARE A ORGANELOR JUDICIARE	461
FIȘA NR. 45. FAVORIZAREA FĂPTUITORULUI	464
FIȘA NR. 46. TĂINUIREA	467
FIȘA NR. 47. OBSTRUCȚIONAREA JUSTIȚIEI	470
FIȘA NR. 48. INFLUENȚAREA DECLARAȚIILOR	473
FIȘA NR. 49. MĂRTURIA MINCINOASĂ	476
FIȘA NR. 50. ULTRAJUL JUDICIAR	480

FIȘA. NR. 51. CERCETAREA ABUZIVĂ	484
FIȘA. NR. 52. SUPUNEREA LA RELE TRATAMENTE	487
FIȘA. NR. 53. TORTURA	490
FIȘA. NR. 54. REPRESIUNEA NEDREAPTĂ	493
FIȘA. NR. 55. ASISTENȚA ȘI REPREZENTAREA NELOIALĂ	496
FIȘA. NR. 56. EVADAREA	498
FIȘA. NR. 57. ÎNLESNIREA EVADĂRII	501
FIȘA. NR. 58. NERESPECTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI	505
FIȘA. NR. 59. LUAREA DE MITĂ	509
FIȘA. NR. 60. DAREA DE MITĂ	514
FIȘA. NR. 61. TRAFICUL DE INFLUENȚĂ	517
FIȘA. NR. 62. CUMPĂRAREA DE INFLUENȚĂ	521
FIȘA. NR. 63. DELAPIDAREA	527
FIȘA. NR. 64. PURTAREA ABUZIVĂ	530
FIȘA. NR. 65. ABUZUL ÎN SERVICIU	533
FIȘA. NR. 66. NEGLIJENȚA ÎN SERVICIU	537
FIȘA. NR. 67. FALSUL MATERIAL ÎN ÎNSCRISURI OFICIALE	540
FIȘA. NR. 68. FALSUL INTELECTUAL	543
FIȘA. NR. 69. FALSUL ÎN ÎNSCRISURI SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ	546
FIȘA. NR. 70. UZUL DE FALS	549
FIȘA. NR. 71. FALSUL ÎN DECLARAȚII	551
FIȘA. NR. 72. FALSUL PRIVIND IDENTITATEA	553
FIȘA. NR. 73. TULBURAREA ORDINII ȘI LINIȘTII PUBLICE	559
FIȘA. NR. 74. ULTRAJUL CONTRA BUNELOR MORAVURI	561
FIȘA. NR. 75. INCESTUL	563
FIȘA. NR. 76. ABANDONUL DE FAMILIE	565
FIȘA. NR. 77. NERESPECTAREA MĂSURILOR PRIVIND ÎNCREDINȚAREA MINORULUI	569

Bibliografie avută în vedere la elaborarea prezentei lucrări	571
--	-----

DREPT PENAL

PARTEA GENERALĂ

Sediul materiei: art. 1-2 C. pen.

I. PRINCIPII GENERALE

Art. 1. Legalitatea incriminării. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. (1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

- ⇒ sunt principii constituționale;
- ⇒ stabilesc limita legii penale;
- ⇒ stabilesc aplicarea în timp a legii penale;
- ⇒ enunță previzibilitatea consecințelor săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală;
 - ❖ făptuitorul trebuie să cunoască sancțiunea care i se poate aplica atunci când săvârșește infracțiuni.
- ⇒ enunță limitarea aplicării sancțiunilor;
 - ❖ făptuitorului nu i se pot aplica decât pedepsele prevăzute de lege în momentul săvârșirii faptei sau pedepsele prevăzute de legi ulterioare, cu condiția ca aceste legi să prevadă pedepse mai blânde;
 - ❖ deci, nu poate fi aplicată o pedeapsă mai grea sau o măsură educativă/de siguranță neprevăzută de legea penală la momentul săvârșirii infracțiunii.

FIȘA

NR. 2

APLICAREA LEGII PENALE ÎN TIMP

Sediul materiei: art. 3-7 C. pen.

I. ACTIVITATEA LEGII PENALE

Art. 3. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Intrarea în vigoare a legii penale are loc:

- ☉ la 3 zile de la data publicării în Monitorul Oficial sau la o dată ulterioară prevăzută în lege (art. 78 din Constituție);
 - ❖ termenul de 3 zile se calculează pe zile calendaristice;
 - exemplu: o lege publicată pe data de 3 mai 2016 va intra în vigoare pe 6 mai 2016, ora 00:00.
- ☉ în momentul publicării în Monitorul Oficial, în cazul ordonanțelor de urgență ale Guvernului, dacă în textul lor nu este prevăzută o altă dată [art. 115 alin. (5) din Constituție].

Ieșirea din vigoare a legii penale are loc:

- ☉ prin abrogarea legii sau a ordonanței de urgență;
- ☉ prin modificarea legii sau a ordonanței de urgență;
- ☉ prin ajungerea la termen sau prin încetarea stării sau circumstanțelor excepționale, în cazul legii temporare;
- ☉ prin efectul unei decizii de neconstituționalitate admise, în anumite condiții;
- ☉ niciodată ca urmare a desuetudinii, indiferent de cât timp nu au fost aplicate anumite norme penale.

1. Abrogarea

☉ expresă:

- ❖ se prevede explicit printr-o lege sau ordonanță nouă că o anumită dispoziție/lege se abrogă. Abrogarea nu echivalează în toate cazurile cu dezincriminarea, fapta putând fi incriminată de o altă normă penală, fie sub o altă denumire, fie ca variantă agravată/atenuată a altei infracțiuni, fie într-o lege penală generală, când se abrogă incriminări din legea specială.
- Exemplu: dacă se abrogă o infracțiune complexă (tâlhăria), nu se reține dezincriminarea dacă faptele sunt în continuare incriminate în mod autonom (furt pe de o parte și loviri sau alte violențe/vătămare corporală/amenințare pe de altă parte).
- ❖ aceasta poate fi de două feluri, **concretă** (când se prevede în noua lege în mod individual ce lege sau normă va ieși din vigoare) și **generică** (când se prevede în noua lege abrogarea tuturor dispozițiilor contrare).

☉ tacită:

- ❖ legea nouă, reglementând aceeași materie, este incompatibilă cu reglementarea anterioară (de principiu, o normă generală va putea abroga implicit doar o altă normă generală; dacă incompatibilitatea apare între o lege nouă specială și o reglementare veche generală, ar fi necesară menționarea expresă a intenției modificatoare; în practică, acest fapt nu se întâmplă întotdeauna);
- ❖ având în vedere că legea nouă intră în vigoare la 3 zile de la publicarea acesteia în Monitorul Oficial sau la o dată ulterioară cuprinsă în textul ei, dispozițiile legii vechi vor fi în vigoare și pe parcursul celor 3 zile sau până la data menționată. Excepție de la această regulă este abrogarea efectuată prin intermediul unei ordonanțe de urgență, care intră în vigoare de la data publicării acesteia în Monitorul Oficial.
- ☉ dacă o normă penală face trimitere la o altă normă determinată, de la care împrumută unul/mai multe elemente, modificarea normei completatoare atrage și modificarea normei incomplete. Similar, dacă se abrogă norma completatoare, norma incompletă păstrează elementele preluate, în forma existentă la data abrogării, dacă legea nu dispune altfel;
 - ❖ dacă se modifică norma completatoare, și norma incompletă se modifică;
 - ❖ dacă se abrogă norma completatoare, norma incompletă rămâne în vigoare.
- ☉ în cazul **normelor în alb** (cadru), abrogarea normei completatoare nu echivalează cu abrogarea normei în alb, dar o face inaplicabilă, pentru că fapta a fost dezincriminată;
 - ❖ excepțional, unele dispoziții ale legii abrogate pot subzista (dispoziții tranzitorii).

NB

Încetarea aplicării unei dispoziții intervine și în 45 de zile de la **declararea legii penale ca neconstituțională de către Curtea Constituțională**, dacă în acest termen Parlamentul sau Guvernul nu pun de acord norma penală declarată neconstituțională cu dispozițiile Constituției [art. 147 alin. (1) din Constituție].

2. Data săvârșirii infracțiunii

- ☉ pentru a stabili **legea aplicabilă**, este important să se cunoască **data săvârșirii infracțiunii**.

Data săvârșirii infracțiunii este:

- ☉ momentul în care **autorul comite fapta**, fără să conteze data când au fost efectuate actele de instigare/complicitate;

Spre exemplu, dacă actele de instigare s-au realizat la data de 1 ianuarie 2016, actele de complicitate la data de 15 ianuarie 2016, iar actele de executare nemijlocită la data de 17 ianuarie 2016, data săvârșirii infracțiunii este 17 ianuarie 2016.
- ☉ momentul **epuizării**, în cazul infracțiunilor **continue/continue/de obicei**; acest moment are relevanță pentru stabilirea:
 - ❖ legii aplicabile;
 - ❖ momentului de începere a curgerii prescripției răspunderii penale;

- ❖ legii de amnistie sau de grațiere antecondamnatorie aplicabile;
- ❖ răspunderii penale a minorului.

Spre exemplu, dacă autorul lipsește de libertate o persoană vătămată în intervalul 11 februarie 2013 – 13 februarie 2015, legea aplicabilă este legea nouă, întrucât data săvârșirii infracțiunii este data epuizării (13 februarie 2015). Prescripția răspunderii penale nu va curge de la momentul consumării, ci de la momentul epuizării (13 februarie 2015). Vârsta autorului va fi analizată tot în raport de data epuizării.

- ⇒ momentul consumării (momentul în care a fost săvârșită infracțiunea), în cazul infracțiunilor **progresive**;

Rațiunea este aceea că rezultatul mai grav se datorează culpei autorului. Spre exemplu, dacă la data de 13 martie 2016 autorul lovește persoana vătămată într-o zonă neletală și, la o dată ulterioară, intervine decesul persoanei vătămate, deces aflat în directă legătură de cauzalitate cu loviturile aplicate la data de 13 martie 2016, data săvârșirii infracțiunii de lovituri cauzatoare de moarte este data aplicării loviturilor intenționate (13 martie 2016), iar nu data decesului.

- ⇒ momentul săvârșirii faptei, în cazul infracțiunilor **comisive**;
Spre exemplu, dacă autorul sustrage (sustragerea fiind un act comisiv) un telefon mobil dintr-un magazin, data săvârșirii infracțiunii este data (ziua) sustragerii. Acest prim exemplu vizează săvârșirea unei infracțiuni simple de furt. Dacă, să presupunem, autorul sustrage energie electrică în intervalul 1 ianuarie 2016 – 13 mai 2016, data săvârșirii infracțiunii va fi 13 mai 2016, întrucât actul comisiv este prelungit în timp, sustragerea energiei electrice fiind o infracțiune comisivă continuă.
- ⇒ momentul la care **făptuitorul trebuia să acționeze**, în cazul infracțiunilor **omisive**.
Spre exemplu, dacă mama unui nou născut nu-i asigură hrană (pasivitatea mamei reprezentând fapta omisivă), iar sugarul decedează la data de 20 iulie 2016 din cauza lipsei de hrană, data săvârșirii infracțiunii este momentul la care, dacă mama ar fi ieșit din pasivitate (adică ar fi hrănit copilul) rezultatul nu s-ar fi produs.

↩ NB Dacă o infracțiune **continuă/continuată/de obicei** este incriminată pentru prima oară de legea nouă (LN), dar executarea a început sub imperiul legii vechi (LV) și s-a epuizat sub LN, instanța va avea în vedere numai actele săvârșite sub imperiul LN.

↩ NB Dacă o infracțiune **continuă/continuată/de obicei** este incriminată atât în LV, cât și în LN și executarea a început sub imperiul LV, dar s-a epuizat sub imperiul LN, instanța se va raporta numai la LN, chiar dacă LV este mai favorabilă, deoarece data săvârșirii infracțiunii este ulterioară intrării în vigoare a LN (momentul epuizării).

↩ NB În cazul infracțiunii **progresive** se va lua în calcul legea în vigoare la momentul comiterii faptei (acțiune sau inacțiune), iar nu cea în vigoare la momentul producerii rezultatului mai grav (momentul epuizării).

II. NERETROACTIVITATEA LEGII PENALE

Noțiune – principiul legalității incriminării și a pedepsei: legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

- ⇒ premisa este că fapta a fost săvârșită sub imperiul legii vechi, când fapta nu era incriminată.
- ⇒ dacă fapta nu era prevăzută de lege la data când a fost săvârșită, **nu se poate**:
 - ❖ aplica o pedeapsă;
 - ❖ lua o măsură educativă;
 - ❖ lua o măsură de siguranță.

III. EXTRAATIVITATEA LEGII PENALE

Noțiune – legea penală poate fi aplicată și unor fapte săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare (**retroactivitate**) sau unor fapte urmărite/judecate după ieșirea ei din vigoare (**ultraactivitate**).

1. Ultraactivitatea

Noțiune – legea sub imperiul căreia a fost săvârșită fapta va continua să se aplice și după ieșirea ei din vigoare.

Exemplu: LV se aplică unor fapte săvârșite sub LV, dar judecate sub LN (LV ultraactivează).

Cazuri de ultraactivitate:

- ⇒ legea penală temporară;
- ⇒ legea penală mai favorabilă.

1.1. Legea temporară

Art. 7. **Aplicarea legii penale temporare.** (1) Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp.
(2) Legea penală temporară este legea penală care prevede data ieșirii ei din vigoare sau a cărei aplicare este limitată prin natura temporară a situației care a impus adoptarea sa.

- ⇒ legea penală este **temporară** dacă:
 - ❖ prevede data ieșirii din vigoare (lege temporară proprie);
 - ❖ natura situației care a impus adoptarea acesteia face ca aplicarea sa să fie limitată (lege temporară improprie).
- ⇒ dacă nu se încadrează în aceste două categorii, legea penală nu va fi o lege temporară, **chiar dacă este în vigoare o scurtă perioadă de timp**.

NB

Legea temporară **ultraactivează (întotdeauna)**, aplicându-se faptei săvârșite cât timp era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp, fără să conteze dacă:

- legea de la momentul judecării este mai favorabilă;
- fapta este ulterior dezincriminată.

NB

Legea temporară poate **retroactiva**, în cazul în care legea temporară **este mai favorabilă** decât legea veche sub imperiul căreia a fost săvârșită infracțiunea.

1.2. Legea penală mai favorabilă

- ⊖ legea penală mai favorabilă se aplică (ultraactiv) infracțiunilor săvârșite în timpul cât era în vigoare și care nu au fost definitiv judecate până la data ieșirii din vigoare;
- ⊖ **premisă:** pentru identificarea unei legi penale mai favorabile, este necesar ca fapta să fie incriminată în cel puțin două legi succesive;
- ⊖ dacă o lege ulterioară legii sub imperiul căreia fapta a fost săvârșită dezincriminează fapta, suntem în ipoteza aplicării legii penale de dezincriminare, și nu în ipoteza comparării legilor pentru identificarea legii penale mai favorabile.

2. Retroactivitatea

Noțiune – legea nouă se va aplica și faptelor săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare, dacă este mai favorabilă.

Exemplu: LN se aplică unor fapte săvârșite sub LV, dar judecate sub LN (LN retroactivează, dacă este mai favorabilă).

Cazuri de retroactivitate:

- ⊖ legea de dezincriminare, atunci când:
 - ❖ LN nu mai incriminează o anumită faptă, prevăzută de LV;
 - ❖ LN modifică elementele constitutive ale unei fapte reglementate de LV, inclusiv aspectele privind vinovăția.
- ⊖ legea penală mai favorabilă;
- ⊖ legea interpretativă mai favorabilă:
 - ❖ nu se poate ajunge, prin efectul aplicării retroactive a interpretării, la o situație mai grea pentru făptuitor.
- ⊖ legea care prevede regimul de executare a pedepselor;
- ⊖ legea de amnistie sau de grațiere:
 - ❖ se va aplica infracțiunilor săvârșite anterior intrării ei în vigoare, fiind întotdeauna retroactivă.

2.1. Dezincriminarea

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

⊖ încetează prin efectul dezincriminării:

- ❖ executarea pedepselor;
- ❖ executarea măsurilor educative;
- ❖ executarea măsurilor de siguranță;
- ❖ consecințele penale ale hotărârii judecătorești în cauză.

⊖ excepții:

- ❖ legea de dezincriminare nu are ca efect redobândirea gradului militar, pierdut ca urmare a aplicării pedepsei complementare a degradării militare;
- ❖ bunurile deja confiscate, ca urmare a executării măsurii de siguranță, nu vor fi readuse în patrimoniul persoanei de la care au fost confiscate;
- ❖ amenda deja plătită nu se restituie.

- ⊖ este necesară o analiză din care să rezulte că fapta nu mai este **deloc** incriminată de LN, deoarece abrogarea unei norme de incriminare nu înseamnă mereu dezincriminare, fapta putând fi incriminată într-o altă normă.

De exemplu, potrivit noii reglementări penale, nu mai există infracțiunea de primire de foloase necuvenite, însă elementul său material a fost preluat de infracțiunea de luare de mită.

- ⊖ este necesară o analiză a normelor penale în ansamblul acestora, pentru a observa dacă este sau nu vorba despre o dezincriminare parțială, prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii;

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 30/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în situația unei infracțiuni de înșelăciune, comise sub imperiul Codului penal din 1969 care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de consecințe deosebit de grave în Codul penal nu produce efectele prevăzute de art. 4 din Codul penal și nici cele prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune”.

- ⊖ este necesară o analiză a succesiunii actelor normative, pentru a stabili dacă aceasta are consecința dezincriminării anumitor fapte;

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 6/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (...) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, pre-

10 Drept penal. Partea generală

văzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008”.

- ⇒ are loc o dezincriminare și dacă LN limitează sfera de aplicare – spre exemplu, nu se mai reține infracțiunea de luare de mită în situația de nerespingere a unei promisiuni.
- ⇒ **Aplicații:**
 - ❖ dacă există fapte concurente și numai o infracțiune a fost dezincriminată, se vor desconta pedepsele, și apoi:
 - se înlătură sporul (dacă rămâne o singură faptă incriminată);
 - se reduce sporul (dacă rămân cel puțin două fapte incriminate).
 - ❖ dacă pedeapsa aplicată sub LV a fost deja executată la data intrării în vigoare a LN de dezincriminare, efectul se va produce numai cu privire la interdicțiile, incapacitățile și decăderile ce rezultă din condamnare, dezincriminarea nefiind temei pentru restabilirea situației anterioare. În această situație, condamnarea nu va mai fi considerată primul termen al recidivei, putându-se obține o soluție precum:
 - renunțarea la aplicarea pedepsei;
 - amânarea aplicării pedepsei;
 - suspendarea sub supraveghere.
 - ❖ dacă pedeapsa nu a fost pusă în executare, nu va mai fi pusă în executare;
 - ❖ dacă după dezincriminare intervine o nouă lege care reîncriminează fapta, nu va exista tragere la răspundere penală pentru faptele săvârșite anterior reîncriminării.

3. Aplicarea legii penale mai favorabile

- ⇒ aplicarea extraactivă a legii mai favorabile cunoaște două ipoteze distincte:
 - ❖ aplicarea legii mai favorabile în cazul faptelor ce nu au fost definitiv judecate;
 - ❖ aplicarea legii mai favorabile în cazul faptelor judecate definitiv.

3.1. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

→
NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 265/2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 5 C. pen. sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile.

- ⇒ **Premisă:** fapta este incriminată în ambele legi, chiar dacă nu sub aceeași denumire. Dacă LN dezincriminează fapta, nu mai vorbim despre legea mai favorabilă.
- ⇒ **Extraactivitatea legii penale mai favorabile poate îmbrăca 2 forme:**
 - ❖ LN (sub imperiul căreia se judecă fapta) poate **retroactivă**, dacă este mai favorabilă decât LV (sub imperiul căreia a fost săvârșită fapta);
 - ❖ LV (sub imperiul căreia a fost săvârșită fapta) poate **ultraactivă**, dacă este mai favorabilă decât LN (sub imperiul căreia se judecă fapta).
- ⇒ **Ipoteze:**
 - ❖ dacă o infracțiune continuă/continuată/de obicei este incriminată atât în LV, cât și în LN, legea se stabilește în funcție de momentul epuizării, astfel:
 - dacă consumarea se produce sub LV și epuizarea se produce sub LN, se aplică LN, chiar dacă LV este mai favorabilă, deoarece nu interesează momentul consumării faptei, ci momentul epuizării; de exemplu: „în cazul în care, în timpul duratei unei infracțiuni continue, se adoptă mai multe legi penale, fapta se încadrează potrivit legii în vigoare la data când activitatea infracțională s-a încheiat, iar nu potrivit legii sub imperiul căreia a început și a durat o perioadă de timp” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2570 din 18 aprilie 2005).
 - dacă între epuizare și judecare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă. Aceasta înseamnă că atât consumarea, cât și epuizarea s-au produs sub imperiul aceleiași legi. În această situație putem compara legile, identificând-o pe aceea care este mai favorabilă;
 - dacă hotărârea definitivă de condamnare este desființată în căile extraordinare de atac, se aplică legea care este în vigoare la data judecării, dacă această lege este mai favorabilă decât cea în temeiul căreia persoana a fost condamnată.
 - ❖ dacă o infracțiune progresivă este incriminată atât în LV, cât și în LN, putem face o analiză a legii penale mai favorabile, deoarece, spre deosebire de infracțiunea continuă/continuată/de obicei, data săvârșirii infracțiunii nu este data epuizării. Astfel:
 - dacă între consumare și epuizare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă;
 - dacă între epuizare și judecare intervine LN, se aplică legea mai favorabilă;
 - dacă hotărârea definitivă de condamnare este desființată în căile extraordinare de atac, se aplică legea care este în vigoare la data judecării, dacă această lege este mai favorabilă decât cea în temeiul căreia persoana a fost condamnată.
- ⇒ **Criterii pentru identificarea legii penale mai favorabile:**
 - ❖ prevederea în lege a circumstanțelor agravante/atenuante;
 - ❖ existența unor impedimente la punerea în mișcare/exercitarea acțiunii penale;
 - ❖ existența unor cauze de nepedepsire;
 - ❖ pedeapsa.
- ⇒ **Ipoteze privind pedeapsa:**
 - ❖ dacă LV prevede pedeapsa cu detențiunea pe viață sau închisoarea și LN prevede doar pedeapsa cu închisoarea, LN este mai favorabilă, dar este necesar ca limitele pedepsei cu

12 Drept penal. Partea generală

- închisoarea prevăzută de LN să fie mai mici decât cele prevăzute de LV, chiar alternativ cu detențiunea pe viață;
- ❖ dacă LV prevede pedeapsa cu închisoarea și aplicarea obligatorie a pedepselor complementare și LN prevede doar pedeapsa cu închisoarea, LN este mai favorabilă, fiind însă necesar ca limitele pedepsei cu închisoarea prevăzută de LN să fie mai mici decât cele prevăzute de LV;
 - ❖ dacă LV prevede pedeapsa cu închisoarea și LN prevede pedeapsa cu închisoarea (în aceleași limite, sau cu limite mai mici) alternativ cu pedeapsa amenzii, LN este mai favorabilă;
 - ❖ dacă legile prevăd același minim, este mai favorabilă legea cu maximumul mai mic;
 - ❖ dacă legile prevăd același maxim, este mai favorabilă legea cu minimumul mai mic;
 - ❖ dacă pedepsele sunt asimetrice, instanța stabilește legea mai favorabilă, în funcție de orientarea acesteia către maxim sau către minim;
 - ❖ dacă atât LV, cât și LN prevăd aceleași limite de pedeapsă, va fi mai favorabilă legea care:
 - nu prevede aplicarea obligatorie a pedepsei complementare;
 - are condiții mai favorabile pentru dispunerea suspendării.
 - ❖ dacă LV prevede pentru minori pedepse alternativ cu măsuri educative, este mai favorabilă LN, care prevede numai măsuri educative. Cu toate acestea, există situații în care amenda (chiar dacă este pedeapsă penală), este mai favorabilă decât o măsură educativă (atunci când măsura educativă este privativă de libertate);
 - ❖ în cazul unui concurs de infracțiuni:
 - dacă toate infracțiunile au fost comise sub LV, se aplică legea care a fost identificată ca fiind mai favorabilă (fie LV, fie LN);
 - dacă toate infracțiunile au fost comise sub LN, se aplică LN;
 - dacă o singură infracțiune din cadrul concursului de infracțiuni a fost comisă sub LN, se aplică LN pentru această infracțiune, iar pentru infracțiunile săvârșite sub imperiul LV se aplică legea care a fost identificată ca fiind mai favorabilă (fie LV, fie LN).

↩
NB

Dacă, făcând aplicarea criteriilor mai sus enumerate, nu se poate identifica vreo lege ca fiind mai favorabilă, se aplică legea în vigoare la data judecării, conform principiului activității legii penale.

Legea aplicabilă măsurilor de siguranță nou introduse:

- ❖ măsurile de siguranță introduse de LN nu se vor aplica faptelor săvârșite sub LV, chiar dacă LN este mai favorabilă, pentru că nu sunt îndeplinite cerințele de previzibilitate.

Legea aplicabilă pedepselor complementare și accesorii:

- ➔ **Regula** – lipsa de autonomie a pedepselor complementare/accesorii:

- ❖ pedepsele complementare sau accesorii se aplică conform legii care a fost identificată ca fiind mai favorabilă sub aspectul pedepselor principale, astfel:
 - dacă LV este mai favorabilă, se aplică pedepsele accesorii sau complementare prevăzute de LV, chiar dacă acestea nu mai au corespondent în LN;

- dacă LN este mai favorabilă, pedepsele accesorii sau complementare se aplică în condițiile LN, cu excepția pedepsei complementare a publicării hotărârii de condamnare, care nu poate fi aplicată dacă fapta a fost săvârșită sub LV, deoarece această pedeapsă complementară nu era prevăzută de legea sub imperiul căreia fapta a fost săvârșită (pedeapsa complementară nu poate retroactiva).

- ➔ **Excepția** – autonomia pedepselor complementare sau accesorii: dacă LV și LN nu prezintă deosebiri în privința pedepselor principale, iar LN modifică numai dispozițiile referitoare la pedepsele accesorii sau complementare, se va aprecia numai în funcție de aceste categorii de pedepse, astfel:

- ❖ dacă pedeapsa principală este aceeași în ambele legi, este mai favorabilă LN, pentru că limitele pedepselor complementare sunt mai mici.

↩
NB

Totuși, dacă LN este mai favorabilă sub aspectul pedepsei principale, se aplică și pedeapsa complementară prevăzută de LN, chiar dacă LV nu prevedea obligativitatea complementarelor. În această situație pedepsele complementare sau accesorii nu au autonomie, deoarece am identificat o lege ca fiind mai favorabilă sub aspectul pedepsei principale.

↩
NB

Legea penală mai favorabilă este incidentă și în cazul actelor normative sau prevederilor declarate neconstituționale ca urmare a soluționării de către Curtea Constituțională a României a unei excepții de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor, dacă în timpul cât s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții mai favorabile.

↩
NB

Este exclusă crearea unei *lex tertia*, respectiv combinarea dispozițiilor mai favorabile inculpatului din legi penale succesive, pentru a crea acestuia o lege mai favorabilă, judecătorul neputându-se substitui legiuitorului.

3.2. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximumul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maximum.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximumul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximumul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.

(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta.

(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă.

(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

- dacă LV este mai favorabilă decât LN, LV se aplică obligatoriu;
 - articolul vizează atât pedepsele care au fost executate/considerate ca executate, cât și cele:
 - ❖ pentru care executarea nu a început;
 - ❖ pentru care executarea a fost suspendată;
 - ❖ care se află în curs de executare, inclusiv în caz de liberare condiționată.
 - Ipoteze:
 - ❖ dacă după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare la pedeapsa **închisorii sau amenzii** și până la executarea completă a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată conform LV, dacă depășește maximul special prevăzut de LN, se reduce la acest maxim.
 - dacă nu depășește maximul special, nu poate fi redusă;
 - este necesar ca pedeapsa să nu fi fost executată/considerată executată.
 - ❖ dacă există o condamnare definitivă la pedeapsa **amenzii** în baza LV (indiferent dacă LV prevedea numai amenda sau amenda alternativ cu închisoarea), reducerea se va face doar dacă LN prevede numai amenda, al cărei maxim este mai mic decât pedeapsa amenzii efectiv aplicată;
- NB

Nu se aplică art. 6 CP dacă:

 - LN prevede pedeapsa amenzii, alternativ cu închisoarea și
 - amenda aplicată sub imperiul LV este mai mică decât maximul special al amenzii prevăzut de LN.
- ❖ dacă există o condamnare definitivă la pedeapsa **închisorii** pe baza LV, reducerea se va face numai dacă LN prevede pedeapsa închisorii sau pedeapsa amenzii alternativ cu închisoarea, iar maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN este mai mic decât pedeapsa închisorii efectiv aplicată conform LV;
- NB

Se impune ca și maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN să fie mai mic decât maximul pedepsei închisorii prevăzut de LV, pentru că numai în această situație ne aflăm în ipoteza aplicării legii penale mai favorabile, nu și atunci când limitele sunt aceleași. În acest caz, pedeapsa închisorii se reduce la maximul prevăzut de LN.

Evaluarea presupune o comparație între:

 - pedeapsa închisorii aplicată sub LV, cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN și
 - maximul pedepsei închisorii prevăzut de LV cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN.
- NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept:

1. Prin Decizia nr. 14/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, atunci când se compară

- pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauză specială de reducere a pedepsei prevăzută de art. 320¹ alin. (7) din Codul de procedură penală anterior, reținută condamnatului și valorificată în pedeapsa concretă”;
2. Prin Decizia nr. 13/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „dispozițiile art. 6 alin. (1) din Codul penal, privitoare la legea mai favorabilă după judecarea definitivă a cauzei, sunt aplicabile și cu privire la hotărârea de condamnare pronunțată de un alt stat față de cetățenii români, dacă aceasta a fost recunoscută în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.
3. Prin Decizia nr. 13/2017, I.C.C.J. a stabilit că: „dispozițiile art. 6 din Codul penal sunt incidente în ipoteza în care legea penală mai favorabilă a intervenit după liberarea condiționată a persoanei condamnate, iar ulterior s-a dispus executarea restului de pedeapsă, printr-o nouă hotărâre definitivă de condamnare, prin care instanța nu s-a pronunțat cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei”.
- ❖ nu se aplică art. 6 C. pen. dacă pedeapsa efectiv aplicată sub LV este mai mică decât maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN;
 - ❖ dacă după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești la pedeapsa detențiunii pe viață și până la executarea completă a intervenit o lege care prevede numai pedeapsa **închisorii**, detențiunea pe viață se va înlocui cu maximul pedepsei închisorii prevăzut de LN;
- NB

Se impune ca LN să prevadă numai pedeapsa închisorii. Dacă LN prevede pedeapsa detențiunii pe viață, alternativ cu cea a închisorii, nu se aplică art. 6 C. pen., LN nefiind considerată lege mai favorabilă.
- ❖ dacă LN prevede numai pedeapsa **amenzii**, se aplică aceasta în locul pedepsei închisorii aplicate sub LV, fără a putea depăși maximul special al amenzii prevăzut de LN.
 - trebuie să existe condamnare la pedeapsa închisorii sub LV;
 - nu contează dacă LV prevedea numai pedeapsa închisorii, sau pedeapsa închisorii, alternativ cu cea a amenzii. Singura condiție este ca pedeapsa aplicată sub LV să fie închisoarea, iar LN să prevadă numai amenda, iar nu ambele, alternativ.
- NB

În această situație, se va aplica o pedeapsă cu amenda **individualizată** în limitele speciale prevăzute de LN, neprocedându-se la înlocuirea închisorii cu maximul amenzii. Amenda astfel determinată poate fi înlăturată în tot sau în parte, avându-se în vedere partea executată din pedeapsa închisorii.
- ❖ **măsurile educative** neexecutate și neprevăzute în LN mai favorabilă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în LN mai favorabilă se execută în conținutul și limitele prevăzute de LN;
 - trebuie să existe o condamnare definitivă la o măsură educativă în baza LV, neexecutată;

- dacă măsurile educative aplicate sub LV nu au fost executate și nici nu mai sunt prevăzute de LN mai favorabilă, nu se mai execută;
- dacă măsurile educative aplicate în baza LV nu au fost executate, dar au corespondent în LN mai favorabilă, se vor executa în conținutul și limitele prevăzute de LN;
- dacă LN este mai severă, măsurile educative care au corespondent se execută în conținutul și condițiile în care au fost dispuse (LV).

❖ **pedepsele complementare/măsurile de siguranță** neexecutate și neprevăzute de LN mai favorabilă nu se vor mai executa, iar cele care au corespondent în LN mai favorabilă se vor executa în conținutul și limitele prevăzute de LN.

LN se aplică **numai** dacă este mai favorabilă în raport cu pedeapsa principală, astfel:

- dacă **pedepsele complementare/măsurile de siguranță** nu au fost executate și nu se mai regăsesc în LN, nu se vor mai executa;
- dacă unele **pedepse complementare** (degradarea militară) sau **măsuri de siguranță** (confiscarea specială) au un regim mai favorabil în LN, dar au fost deja executate, nu va opera *restitutio in integrum*.

- ❖ dacă LN **nu determină o modificare a pedepselor principale**, fiind mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare/măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de LN (au autonomie);
- ❖ dacă pedepsele aplicate conform LV **au fost executate/considerate ca executate** (ca efect al grațierii/prescrierii executării pedepsei), până la data intrării în vigoare a LN, vor fi reduse/inlocuite, conform regulilor de mai sus. Acest aspect are relevanță pentru:
 - incidența stării de recidivă;
 - calcularea termenului de reabilitare;
 - accesul la diferite instituții (amânarea aplicării pedepsei/suspendarea sub supraveghere).
- ❖ dacă potrivit LV s-ar reține o infracțiune **continuată**, iar potrivit LN un **concurs de infracțiuni**, pentru determinarea legii mai favorabile, instanța se raportează la maximul special prevăzut de LN pentru infracțiunea săvârșită;

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 13/2016, I.C.C.J. a stabilit că „în cazul unei infracțiuni în formă continuată care, potrivit legii penale noi, nu mai îndeplinește condițiile de existență ale infracțiunii continuate, ci condițiile concursului de infracțiuni, instanța se raportează la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, iar nu la pedeapsa maximă ce ar rezulta prin aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni conform legii penale noi”.

- ❖ dacă potrivit LV s-ar reține o infracțiune **complexă**, iar potrivit LN un **concurs de infracțiuni**, se procedează la compararea pedepselor între infracțiunea complexă (LV) și concurs (LN);
- ❖ dacă potrivit LV s-ar reține un **concurs de infracțiuni**, iar potrivit LN o infracțiune **complexă**, se procedează la compararea pedepselor între concurs (LV) și infracțiunea complexă (LN).

↪
NB

Suspendarea condiționată și suspendarea sub supraveghere pronunțate potrivit LV sunt mai favorabile și se vor menține după intrarea în vigoare a legii noi, până la împlinirea termenului de încercare.

↪
NB

Dacă pe rol se află **soluționarea unei cereri de reabilitare**, instanța verifică incidența art. 6 C. pen. și aplică termenele în raport de pedeapsa redusă sau modificată.

FIȘA
NR. 3

APLICAREA LEGII PENALE ÎN SPAȚIU

Sediul materiei: art. 8-14 C. pen.

I. APLICAREA LEGII PENALE ROMÂNE FAPTELOR SĂVÂRȘITE PE TERITORIUL ȚĂRII

Art. 8. Teritorialitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.
(2) Prin teritoriul României se înțelege întinderea de pământ, marea teritorială și apele cu solul, subsolul și spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat.
(3) Prin infracțiune săvârșită pe teritoriul României se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România.
(4) Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii.

Noțiune – principiul teritorialității: legea penală română se aplică acelor infracțiuni săvârșite pe teritoriul României.

Teritoriu:

- ❖ întinderea de pământ, marea teritorială și apele cu solul, subsolul și spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat și
- ❖ navă sub pavilion românesc ori aeronavă înmatriculată în România.

Aplicare:

- ❖ legea penală română se aplică dacă pe teritoriul român s-a efectuat un act de executare, instigare sau complicitate – inclusiv în cazul infracțiunilor continue, continuate sau complexe;
- ❖ legea penală română se aplică dacă pe teritoriul român s-a produs rezultatul infracțiunii, chiar în parte – teoria ubicuității;
- ❖ legea penală română se aplică și persoanelor fizice/juridice străine pentru infracțiunile săvârșite pe teritoriul României.

NB În cazul infracțiunii de obicei, pentru a fi aplicabilă legea română este necesar ca din actele de executare săvârșite pe teritoriul țării sau pe respectiva navă sau aeronavă să rezulte obișnuința.

Excepții (decurg din tratatele internaționale la care România este parte):

- ❖ infracțiunile săvârșite de persoanele care beneficiază de imunitate de jurisdicție penală;
- ❖ infracțiunile săvârșite în sediile misiunilor diplomatice străine;
- ❖ infracțiunile săvârșite la bordul navelor sau aeronavelor militare sau guvernamentale străine aflate pe teritoriul României;

- ❖ infracțiunile săvârșite la bordul navelor sau aeronavelor comerciale străine aflate în trecere prin marea teritorială română, dacă:
 - infracțiunea a fost săvârșită de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie care are domiciliul pe teritoriul României;
 - infracțiunea este îndreptată împotriva intereselor României sau împotriva unui cetățean român ori a unei persoane rezidente pe teritoriul României;
 - infracțiunea este de natură să tulbure ordinea și liniștea publică în țară sau ordinea în marea teritorială;
 - exercitarea jurisdicției române este necesară pentru reprimarea traficului ilicit de stupefiante sau de substanțe psihotrope;
 - asistența autorităților române a fost cerută, în scris, de căpitanul navei ori de un agent diplomatic sau un funcționar consular al statului al cărui pavilion îl arborează nava.

NB În cazul infracțiunilor săvârșite la bordul navelor sau aeronavelor comerciale aflate în porturile sau aeroporturile românești se va aplica legea română.

II. APLICAREA LEGII PENALE ROMÂNE FAPTELOR SĂVÂRȘITE ÎN AFARA TERITORIULUI ȚĂRII

1. Principiul personalității

Art. 9. Personalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani.
(2) În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat.
(3) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază teritorială se află parchetul mai întâi sesizat sau, după caz, a procurorului general al parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Termenul în care procurorul poate emite autorizarea este de până la 30 de zile de la data solicitării autorizării și poate fi prelungit, în condițiile legii, fără ca durata totală să depășească 180 de zile.

Noțiune – legea penală română se poate aplica infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau o persoană juridică română, cu respectarea anumitor condiții.

Condiții

1. Prima ipoteză:

- ❖ infracțiunea să fie săvârșită în întregime în afara teritoriului țării;
- ❖ pedeapsa aplicabilă să fie detențiune pe viață sau închisoarea mai mare de 10 ani;
- ❖ fapta săvârșită să constituie infracțiune conform legii române;

- ❖ infractorul să fie cetățean român sau persoană juridică română în momentul săvârșirii infracțiunii;
- ❖ tratatele internaționale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluționare.

2. A doua ipoteză:

- ❖ infracțiunea să fie săvârșită în afara teritoriului țării;
- ❖ pedeapsa aplicabilă să fie amenda sau închisoarea de cel mult 10 ani;
- ❖ fapta să fie incriminată atât de legea română, cât și de legea statului unde a fost săvârșită;
- ❖ infractorul să fie cetățean român sau persoană juridică română în momentul săvârșirii infracțiunii;
- ❖ tratatele internaționale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluționare.

2. Principiul realității

Art. 10. Realitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române.
(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Noțiune – legea penală română se poate aplica infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, cu respectarea anumitor condiții.

Condiții

- ❖ infracțiunea să fie săvârșită în întregime în afara țării;
- ❖ subiectul pasiv al infracțiunii să fie statul român, un cetățean român (în cazul infracțiunilor contra persoanei) sau o persoană juridică română;

NB

Dacă până la pronunțarea unei hotărâri definitive victima pierde cetățenia română sau calitatea de persoană juridică română, nu se va mai putea aplica legea penală română în temeiul principiului realității.

- ❖ fapta săvârșită să fie incriminată de legea penală română;
- ❖ infractorul să fie cetățean străin sau apatrid la data comiterii infracțiunii;

NB

Condiția nu este îndeplinită de persoana juridică străină.

- ❖ tratatele internaționale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluționare.

NB

Persoanele străine care beneficiază de imunitate jurisdicțională nu vor putea fi trase la răspundere nici potrivit principiului realității.

3. Principiul universalității

Art. 11. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri:
a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă;
b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată.
(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică atunci când, potrivit legii statului în care s-a săvârșit infracțiunea, există o cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată.
(3) Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.

Condiții:

- ❖ infracțiunea să fie comisă în afara teritoriului țării;
- ❖ pentru infracțiunea săvârșită să nu fie aplicabilă legea penală română în temeiul principiului realității (să nu fie o infracțiune contra statului, a unui cetățean român sau a unei persoane juridice române);
- ❖ fapta comisă să fie incriminată de legea penală română;
- ❖ statul să își fi asumat printr-un tratat internațional obligația de a reprima fapta săvârșită (prima ipoteză) sau să se fi cerut extrădarea sau predarea infractorului, iar aceasta să fi fost refuzată (a doua ipoteză);
- ❖ infractorul să fie cetățean străin sau apatrid;

NB

Condiția nu este îndeplinită de persoana juridică străină.

- ❖ infractorul să se afle de bunăvoie pe teritoriul României;
- ❖ tratatele internaționale la care România este parte să nu prevadă altă modalitate de soluționare.

NB

Persoanele străine care beneficiază de imunitate jurisdicțională nu vor putea fi trase la răspundere nici potrivit principiului realității.

4. Extrădarea

Art. 14. Extrădarea. (1) Extrădarea poate fi acordată sau solicitată în temeiul unui tratat internațional la care România este parte ori pe bază de reciprocitate, în condițiile legii.
(2) Predarea sau extrădarea unei persoane în relația cu statele membre ale Uniunii Europene se acordă sau se solicită în condițiile legii.
(3) Predarea unei persoane către un tribunal penal internațional se acordă în condițiile legii.

- ⇒ instituție constituțională;
- ⇒ este reglementată în detaliu în Titlul II – „Extrădarea” și Titlul III – „Dispoziții privind cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre” din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.

FIȘA

NR. 4

TRĂSĂTURILE ESENȚIALE ALE INFRAȚIUNII

Art. 15. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii. (1) Infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o.
(2) Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale.

- ⇒ din definiția legală rezultă **trăsăturile esențiale ale oricărei infracțiuni**, ce însumează **condițiile ce trebuie îndeplinite** pentru ca o faptă să constituie infracțiune:
 - ❖ fapta să fie prevăzută de legea penală (**tipicitatea**);
 - ❖ fapta să fie săvârșită cu vinovăție;
 - ❖ fapta să fie nejustificată (analiza acestei trăsături va fi făcută cu ocazia tratării pe larg a cauzelor justificative);
 - ❖ fapta să fie imputabilă celui care a săvârșit-o (**imputabilitatea**).
- ⇒ este necesară întrunirea **cumulativă** a condițiilor de mai sus, absența oricăreia dintre ele înlăturând caracterul penal al faptei.

NB Codul penal în vigoare nu mai prevede **pericolul social ca trăsătură esențială a infracțiunii**. Astfel, pentru ca o faptă să fie infracțiune nu mai trebuie îndeplinită cerința pericolului social.

I. TIPICITATEA

- ⇒ presupune identitatea dintre fapta săvârșită și elementele stabilite de legiuitor în norma de incriminare (acțiune, urmare, calitatea subiectului activ-pasiv, vinovăție etc.);
- ⇒ decurge din principiul legalității – *nullum crimen sine lege*;
- ⇒ nu orice faptă tipică este infracțiune, în timp ce orice infracțiune este o faptă tipică;
- ⇒ este primul element care trebuie verificat la evaluarea unei fapte ca fiind sau nu infracțiune; dacă fapta nu este prevăzută de legea penală, îndeplinirea celorlalte condiții nu se mai verifică.
Spre exemplu, dacă autorul sustrage un telefon mobil, vom fi în prezența infracțiunii de furt numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:
 - telefonul mobil se afla în posesia sau dețința legitimă a altei persoane și telefonul a fost luat fără consimțământul posesorului sau detentorului (art. 228 Cod penal, furtul);
 - luarea s-a realizat cu intenție, în scopul însușirii pe nedrept (tipicitate subiectivă);
 - autorul poate răspunde penal, în sensul că nicio cauză justificativă sau de neimputabilitate nu este incidentă.*Următoarele situații, dacă ar fi incidente în cauză, ar împiedica tragerea la răspundere penală, întrucât sustragerea nu ar mai fi infracțiune de furt, ci doar o faptă prevăzută de legea penală:*
 - autorul nu a împlinit 14 ani (minoritate, cauză de neimputabilitate);

- autorul a avut convingerea că telefonul îi aparține (eroarea, cauză de neimputabilitate);
- autorul a luat telefonul cu consimțământul posesorului (lipsește tipicitatea obiectivă);
- autorul a sustras telefonul pentru că, dacă nu ar fi procedat în acest fel, viața i-ar fi fost pusă în pericol (constrângere morală, cauză de neimputabilitate);
- autorul a sustras telefonul pentru a apela Serviciul 112 și pentru a solicita intervenția unei ambulanțe la locul producerii unui accident rutier (stare de necesitate, cauză justificativă).

II. ANTIJURIDICITATEA

- ⇒ fapta prevăzută de legea penală este ilicită atunci când este săvârșită cu vinovăție, și nu este incidentă nicio cauză justificativă;
- ⇒ dacă este incidentă o cauză justificativă, fapta, deși prevăzută de legea penală (tipică), nu este infracțiune, întrucât pierde caracterul ilicit, săvârșirea sa fiind permisă de lege.
Spre exemplu, în cazul uciderii unei persoane în legitimă apărare, autorul nu va putea fi tras la răspundere penală, deoarece fapta pe care a săvârșit-o nu este infracțiune, lipsindu-i trăsătura antijuridicității.

III. IMPUTABILITATEA

- ⇒ făptuitorul trebuie să fie responsabil;

↩
NB

Responsabilitatea – starea psiho-fizică a persoanei care are capacitate de a înțelege caracterul faptelor sale, de a aprecia urmările faptelor sale, precum și posibilitatea de a stabili în mod normal voința în raport cu propriile fapte.
Discernământul – capacitatea persoanei de a-și manifesta conștient voința în raport de o anumită faptă concretă.

- ⇒ responsabilitatea înglobează două aspecte:

- ❖ **intelectiv:** autorul înțelege semnificația acțiunilor/inacțiunilor sale;
- ❖ **volitiv:** autorul este stăpân pe acțiunile/inacțiunile sale.

↩
NB

Este posibil ca autorul, chiar dacă este responsabil, să nu fie tras la răspundere penală, deoarece acționează în împrejurări pe care nu le-a cunoscut, împrejurări de care depinde însuși caracterul penal al faptei.

- ⇒ așadar, pentru a fi adusă în discuție imputabilitatea, sunt necesare anumite premise: făptuitorul să fi avut reprezentarea acțiunilor sau inacțiunilor sale și să poată fi stăpân pe ele (să nu fi acționat în condițiile iresponsabilității, intoxicației sau minorității); făptuitorul să fi avut posibilitatea să acționeze în conformitate cu cerințele legale (să nu fi fost constrâns la comiterea faptei prevăzute de legea penală); făptuitorul să fi avut reprezentarea caracterului ilicit al faptei (să nu se fi aflat în eroare);
- ⇒ nu este susceptibilă de forme, precum vinovăția ca element constitutiv al infracțiunii, organele judiciare putând doar constata existența sau inexistența sa;

↩
NB

Vinovăția, ca **trăsătură esențială** a infracțiunii este subsumată noțiunii de **imputabilitate**. Formă concretă pe care trebuie să o îmbrace vinovăția pentru fiecare infracțiune în parte (intenție, praeterintenție, culpă) va fi analizată ca **element constitutiv** în fișa privind conținutul infracțiunii.

- ⇒ este ultima trăsătură analizată de organele judiciare.

I. OBIECTUL INFRAȚIUNII

Noțiune:

- ⇒ **obiectul juridic** (obiect juridic generic, obiect juridic specific/special, obiect juridic principal, obiect juridic secundar/adiacent) – valoarea socială protejată de norma de incriminare;
 - ⇒ **obiect juridic generic** – obiectul juridic comun unui grup de infracțiuni;

De exemplu, obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de art. 188-192 C. pen. este viața.
 - ⇒ **obiect juridic specific** – obiectul juridic specific fiecărei infracțiuni;

De exemplu, obiectul juridic specific infracțiunii de amenințare este libertatea psihică a persoanei.
 - ⇒ **obiect juridic principal, obiect juridic secundar/adiacent** – se regăsesc la infracțiunile complexe, al căror element material este format din unul sau mai multe acțiuni ori inacțiuni pe care legea le prevede element material în conținutul unor infracțiuni distincte.

De exemplu, la infracțiunea de viol, obiectul juridic principal este libertatea sexuală, iar obiectul juridic secundar este libertatea psihică (când fapta este săvârșită prin amenințare) sau integritatea fizică (când victima a fost lovită și imobilizată).
 - ⇒ **obiectul material** (obiect material principal și obiect material secundar) – lucrul sau ființa vătămată prin săvârșirea infracțiunii.

De exemplu, la infracțiunea de tâlhărie, obiectul material principal este bunul sustras, iar obiectul material secundar este corpul persoanei, atunci când sustragerea a fost precedată sau urmată de aplicarea loviturilor.
- ⇒ toate infracțiunile au obiect juridic, însă nu toate infracțiunile au obiect material;

De exemplu, obiectul juridic al infracțiunii de amenințare este libertatea psihică a persoanei, lipsind obiectul material.
- ⇒ infracțiunile **complexe** vor avea întotdeauna obiect material principal și obiect material secundar;

De exemplu, tâlhărie – **obiect material principal**: un bun mobil prin natură sau prin anticipație, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică și **obiect material secundar**: corpul persoanei, dacă există acte de agresiune fizică.
- ⇒ în cazul infracțiunilor **complexe**, obiectul juridic secundar poate consta fie în valori juridice de aceeași natură cu obiectul juridic principal (spre exemplu, uciderea a două persoane în aceeași împrejurare – relațiile sociale referitoare la dreptul la viață), fie în valori juridice de natură dife-

rită (spre exemplu, tâlhăria – **principal**: relațiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenției, **secundar**: relațiile sociale privitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau a celor privitoare la viață, integritate corporală sau sănătatea persoanei).

- ⇒ obiectul material nu se confundă cu:
 - ❖ produsul infracțiunii;
 - ❖ mijloacele de săvârșire a infracțiunii.
- ⇒ la infracțiunile **de rezultat**, de regulă, lipsa obiectului material echivalează cu lipsa caracterului penal;
- ⇒ **infracțiunile de pericol** nu au, în principiu, obiect material (exemplu: amenințarea, violarea de domiciliu, favorizarea infractorului, mărturia mincinoasă, evadarea etc.), dar există și excepții (exemplu: distrugerea, semnalizarea falsă);
- ⇒ nu este necesar ca obiectul material să aparțină titularului valorii ocrotite.

II. SUBIECTUL INFRAȚIUNII

Noțiune

- ⇒ **subiectul activ al infracțiunii** – persoana fizică sau juridică care a săvârșit infracțiunea în mod nemijlocit (autor) sau care a participat la săvârșirea acesteia (coautor, complice, instigator);
- ⇒ **subiectul pasiv al infracțiunii** – titularul valorii sociale ce constituie obiectul juridic al infracțiunii.

1. Subiectul activ

Noțiune – este **subiect activ** orice persoană care săvârșește o faptă prevăzută de legea penală.

- ⇒ sunt subiecți activi:
 - ❖ autorul – nu este participant;
 - ❖ coautorii – participanți;
 - ❖ complicele – participant;
 - ❖ instigatorul – participant.
- ⇒ subiectul activ poate fi:
 - ❖ **calificat**: are o anumită calitate (exemplu: infracțiunea de cercetare abuzivă poate fi săvârșită, în calitate de autor/coautori, numai de către un organ de cercetare penală, procuror sau judecător);
 - ❖ **unic**: infracțiunea poate fi săvârșită de o singură persoană, în calitate de autor (exemplu: infracțiunea de mărturie mincinoasă);

Chiar dacă infracțiunea nu poate fi săvârșită decât de o singură persoană în calitate de autor (fiind astfel exclus coautoratul), este posibil ca la săvârșirea infracțiunii să participe instigatori/complici.

❖ **plural:** infracțiunea nu poate fi săvârșită decât de mai multe persoane (exemplu: infracțiunea de încăierare).

⇒ subiectul activ poate fi:

- ❖ persoană fizică sau
- ❖ persoană juridică.

1.1. Condiții pentru angajarea răspunderii penale a persoanei fizice

Art. 113. Limitele răspunderii penale. (1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal.
(2) Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ.
(3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii.

⇒ este necesar ca făptuitorul:

- ❖ să fi împlinit vârsta de 14 ani (dacă minorul nu a împlinit 14 ani la momentul săvârșirii faptei, nu va răspunde penal, prezumându-se absolut lipsa discernământului său);
- ❖ să fie responsabil (dacă persoana este iresponsabilă, nu este îndeplinită trăsătura esențială a imputabilității);
- ❖ să fi acționat în mod liber (dacă persoana este constrânsă fizic/moral, nu este îndeplinită trăsătura esențială a imputabilității).

⇒ **nu poate fi angajată răspunderea penală** în cazul:

- ❖ minorului sub 14 ani (cauza de neimputabilitate incidentă este minoritatea);
- ❖ minorului între 14 și 16 ani, fără discernământ prin raportare la fapta respectivă (cauza de neimputabilitate incidentă este iresponsabilitatea).
De exemplu, dacă minorul de 13 ani săvârșește o infracțiune simplă de furt, nu va răspunde penal, fiind incidentă minoritatea (cauză de neimputabilitate); dacă însă minorul săvârșește infracțiunea de lipsire de libertate, care se consumă (începe) la vârsta de 13 ani și se epuizează când minorul are 15 ani, acesta va răspunde penal (dacă are discernământ) sau nu va răspunde penal (dacă se dovedește că la 15 ani nu avea discernământ).

⇒ în cazul anumitor infracțiuni, sunt reglementate **cerințe speciale** corespunzătoare calității pe care trebuie să o aibă subiectul activ pentru a putea săvârși infracțiunea (exemplu: calitatea de funcționar pentru unele infracțiuni de corupție).

1.2. Condiții pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice

Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice. (1) Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.

(2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.

(3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceluiași fapte.

⇒ este necesar:

- ❖ să existe o entitate cu personalitate juridică, iar această entitate trebuie să poată răspunde penal (să nu fie exceptată de lege de la răspunderea penală – imunitate);

Nu pot fi subiect activ al infracțiunii:

- entitățile aflate în curs de constituire;
- societățile simple, dacă nu se prevede altfel în actul modificator;
- asocierile în participațiune;
- statul și autoritățile publice – Parlamentul, Președintele României, Guvernul etc.;
- autoritățile publice – cu toate acestea, instituția publică va răspunde penal pentru infracțiunea săvârșită în exercitarea unei activități care poate face obiectul domeniului privat și pe care o poate desfășura în mod legal alături de activități ce nu pot face obiectul domeniului privat;
- întreprinderea individuală – formă de activitate economică organizată de întreprinzătorul persoană fizică în temeiul O.U.G. nr. 44/2008.

❖ ca infracțiunea să fi fost săvârșită:

- în realizarea obiectului de activitate al persoanei juridice;
- în interesul persoanei juridice, chiar dacă nu este comisă în realizarea obiectului de activitate sau
- în numele persoanei juridice, chiar dacă nu este comisă în realizarea obiectului de activitate sau în interesul persoanei juridice.

❖ infracțiunea să fie comisă de persoana juridică ca urmare a unei hotărâri a acesteia.

Societatea comercială divizată/absorbită/fuzionată/dizolvată/aflată în curs de lichidare poate fi subiect activ.

Răspunderea penală a persoanei juridice poate fi angajată și de o persoană care nu exercită voința societară.

⇒ ca infracțiunea să fi fost comisă de persoana juridică urmare a unei hotărâri adoptate în cadrul acesteia (*intenție*) sau a neglijenței acesteia (*culpă*);

⇒ răspunderea persoanei juridice este generală, directă, pentru faptă proprie (răspunderea persoanei juridice nu este obiectivă);

⇒ răspunderea persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceluiași fapte. Nu este necesară identificarea persoanei fizice.

NB

O persoană juridică poate răspunde pentru faptele altei persoane juridice.

Forma de vinovăție:

- ⇒ intenția sau culpa;
- ⇒ persoana juridică și persoana fizică, participanți la aceeași faptă, pot avea:
 - ❖ aceeași formă de vinovăție (intenție/intenție; culpă/culpă; praeterintenție/praeterintenție);
 - ❖ forme de vinovăție diferite (intenție/culpă; culpă/intenție; praeterintenție/culpă; culpă/praeterintenție; intenție/praeterintenție).

NB

Persoana juridică poate fi **subiect activ** al oricărei infracțiuni. Unele infracțiuni **nu pot fi însă săvârșite** în calitate de autor de către persoana juridică (exemplu: mărturia mincinoasă, reperiunea nedreaptă). În cazul acestor infracțiuni, persoana juridică poate fi participant (complice/instigator).

NB

În cazul în care există mai multe persoane fizice cu opinii diferite în conducerea persoanei juridice, este necesară delimitarea voinței persoanei juridice de cele ale factorilor de decizie din conducerea sa.

2. Subiectul pasiv

Noțiune – titularul (persoană fizică sau juridică) valorii sociale ce constituie obiectul juridic al infracțiunii.

- ⇒ nu există infracțiune fără subiect pasiv;

NB

Persoana prejudiciată poate fi diferită de subiectul pasiv al infracțiunii (exemplu: sustragerea bunului care aparține lui X, aflat în posesia lui Y. Y este subiect pasiv și X este persoana prejudiciată).

- ⇒ nu poate fi subiect pasiv:
 - ❖ o persoană decedată (subiectul pasiv în cazul infracțiunii de profanare de morminte este statul);
 - ❖ un animal [subiectul pasiv în cazul unei infracțiuni îndreptate împotriva unui animal (furt/distrugere) este proprietarul animalului]. Animalul poate fi însă obiect material al infracțiunii.
- ⇒ în cazul anumitor infracțiuni, sunt reglementate **cerințe speciale** corespunzătoare calității pe care trebuie să o aibă subiectul pasiv pentru a se putea reține săvârșirea infracțiunii (de exemplu, calitatea de funcționar pentru infracțiunea de ultraj).

NB

Pluralitatea de subiecți pasivi atrage, ca regulă, reținerea atâtor infracțiuni câte persoane au fost vătămate prin săvârșirea faptei. Este însă posibil ca pluralitatea de subiecți pasivi să constituie element circumstanțial agravant (de exemplu, vătămare corporală din culpă în formă agravată), caz în care se va reține săvârșirea unei singure infracțiuni, în formă agravată.

III. LOCUL ȘI TIMPUL SĂVÂRȘIRII INFRACTIUNII

- ⇒ Poate fi prevăzut ca:
 - ❖ **element constitutiv/condiție esențială** (exemplu: la infracțiunea de ucidere a nou-născutului de către mamă, timpul săvârșirii infracțiunii, respectiv în primele 24 de ore de la nașterea copilului, conducerea unui autovehicul fără permis, pe drumurile publice) → nerealizarea elementului constitutiv, în locul și timpul stabilit de lege, conduce la imposibilitatea reținerii respectivei infracțiuni (fapta nu este tipică);
 - ❖ **element circumstanțial agravant/atenuant** (exemplu: furtul săvârșit pe timp de noapte (timpul) sau într-un mijloc de transport în comun (locul) este furt calificat) → nerealizarea elementului circumstanțial, în locul și timpul stabilit de lege, nu va conduce la imposibilitatea reținerii infracțiunii, ci doar la nereținerea variantei agravate/calificate a acesteia.

IV. SITUAȚIA PREMISĂ

- ⇒ împrejurare de fapt/drept prealabilă faptei și pe care aceasta se greșează (exemplu, în cazul infracțiunii de abuz de încredere, situația premisă presupune încredințarea bunului în temeiul unui titlu, cu un anumit scop);
- ⇒ nu se regăsește în toate infracțiunile, iar dacă există, absența sa în cazul faptei săvârșite atrage nereținerea infracțiunii.

V. CONȚINUTUL CONSTITUTIV AL INFRACTIUNII^[1]

Noțiune – totalitatea condițiilor prevăzute de textul de incriminare cu privire la actul de conduită interzis și atitudinea subiectivă a făptuitorului față de acesta.

- ⇒ reprezintă analiza trăsăturii esențiale a **tipicității**;
- ⇒ actul interzis săvârșit de făptuitor cunoaște două aspecte ce conturează latura **obiectivă** și pe cea subiectivă a **infracțiunii**.

1. Latura obiectivă

Noțiune – condițiile cerute de textul de incriminare privind actul de conduită interzis.

- ⇒ este formată din trei componente:
 - ❖ elementul material;
 - ❖ urmarea imediată;
 - ❖ legătura de cauzalitate.

^[1] Pentru o clasificare a unor infracțiuni din partea specială prin raportare la modul de săvârșire a acestora (latura obiectivă și cea subiectivă a infracțiunii), a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 1.

1.1. Elementul material

Noțiune – verbum regens – actul de conduită interzis.

☞ poate consta într-o:

❖ **acțiune**

- act fizic (exemplu: lovire, pătrundere, distrugere);
- act verbal (exemplu: amenințare);
- scriere (exemplu: infracțiuni de fals).

❖ **inacțiune** – rămânerea în pasivitate, atunci când există o obligație legală sau convențională de a acționa ce incumbă făptuitorului:

- obligație legală (exemplu: nedenunțarea);
- obligație convențională (exemplu: intervenția salvamarului în caz de înec).

☞ poate fi **unic** (exemplu: lovirea) sau **alternativ** (exemplu: luarea de mită) → în cazul elementului material alternativ, săvârșirea acestuia în oricare dintre variantele reglementate atrage reținerea săvârșirii infracțiunii;

☞ elementul material poate consta în **mai multe acțiuni sau inacțiuni** (în acest caz, realizarea mai multor variante ale elementului material nu va conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni, în timp ce, în cazul infracțiunilor complexe, este necesară realizarea tuturor acțiunilor prevăzute în componența elementului material);

☞ în funcție de elementul material, există infracțiuni:

❖ **comisive**: elementul material constă într-o acțiune;

Exemplu: acțiunea de sustragere, acțiunea de lovire sau acțiunea de distrugere.

❖ **omisive proprii**: elementul material constă într-o inacțiune;

Exemplu: omisiunea sesizării organelor judiciare, nedenunțarea.

↪ NB Infracțiunile omisive proprii nu pot fi săvârșite printr-o acțiune (exemplu, infracțiunea de nedenunțare a unei fapte nu poate fi săvârșită decât prin rămânerea în pasivitate a autorului nedenunțării).

❖ **omisive improprie** (comisive prin omisiune): elementul material constă într-o inacțiune, însemnând omisiunea de a împiedica producerea unui rezultat socialmente periculos pe care făptuitorul avea obligația să-l împiedice.

Exemplu: medicul poate răspunde pentru ucidere din culpă dacă nu administrează (inacțiune) un tratament de care depinde viața pacientului.

↪ NB Specific infracțiunilor omisive improprie este că legiuitorul nu enumeră acțiunile/inacțiunile prin intermediul cărora se poate săvârși fapta, spre deosebire de infracțiunile omisive proprii, unde legiuitorul specifică expres inacțiunea [exemplu, la infracțiunea de omor, elementul

material este uciderea. Uciderea poate fi realizată atât printr-o acțiune (împușcare – acțiune), cât și printr-o inacțiune (conducătorul auto, cu intenție, nu pune frână – inacțiune, coliziunea ducând la decesul persoanei)].

☞ infracțiunile comisive pot fi:

- ❖ de rezultat – produc un rezultat material (exemplu: furtul);
- ❖ de pericol – produc o stare de pericol (exemplu: amenințarea).

Art. 17. Săvârșirea infracțiunii comisive prin omisiune. Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când:

a) există o obligație legală sau contractuală de a acționa;

b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.

☞ vizează infracțiunile comisive de rezultat;

☞ presupune o acțiune comisă prin inacțiune, și nu o inacțiune comisă printr-o acțiune. Astfel, infracțiunea poate fi comisivă prin omisiune, și nu omisivă prin comisive;

☞ acțiunea sau inacțiunea poate fi licită sau ilicită;

☞ obligația de a acționa poate fi una de rezultat sau una de mijloace;

☞ obligația legală/convențională poate rezulta din:

- ❖ legătură naturală, între membrii de familie;
- ❖ legătură strânsă de comunitate;
- ❖ asumare voluntară a obligației de protecție.

1.2. Urmarea imediată

Noțiune – vătămarea adusă valorii sociale ocrotite prin textul de incriminare.

Urmarea imediată este diferită de consecințele subsecvente ale infracțiunii.

Urmarea imediată este rezultatul faptei și un element al infracțiunii de care depinde existența acesteia.

Consecințele subsecvente sunt fie elemente circumstanțiale în conținutul agravant al unor infracțiuni (exemplu: consecințe deosebit de grave, dezastru etc.), fie simple circumstanțe.

☞ constă într-o:

❖ modificare fizică a realității (infracțiune de rezultat);

Exemplu: urmarea imediată a infracțiunii de omor este decesul persoanei fizice;

❖ stare de pericol (infracțiune de pericol);

Exemplu: urmarea imediată a infracțiunii de amenințare este starea de temere creată persoanei fizice.

- trebuie să fie rezultatul nemijlocit al elementului material;
- infracțiunile de pericol pot fi:
 - ❖ **de pericol concret:** trebuie dovedit că fapta poate genera starea de pericol preconizată de norma de incriminare;

De exemplu, va exista infracțiunea de amenințare dacă actele/faptele realizate de autor sunt de natură să producă o stare de temere. Așadar, trebuie dovedită aptitudinea acțiunii de a produce starea de temere.

 - ❖ **de pericol abstract:** nu trebuie dovedit că fapta poate genera starea de pericol preconizată de norma de incriminare, deoarece starea de pericol e prezumată;

De exemplu, simplu fapt al conducerii unui autovehicul pe drumurile publice fără a poseda permis de conducere. Starea de pericol pentru siguranța în trafic există încă din momentul în care șoferul s-a urcat la volan. Infracțiunea există indiferent dacă șoferul cauzează sau nu un accident rutier.
- pot exista forme alternative ale urmăririi imediate cuprinse în dispozițiile de incriminare.

1.3. Legătura de cauzalitate

Noțiune – legătura de determinare existentă între elementul material și urmarea imediată.

- este esențial pentru reținerea săvârșirii infracțiunii ca legătura de cauzalitate să existe între elementul material și urmarea imediată;
- trebuie dovedită numai la infracțiunile de rezultat și de pericol concret;
- nu trebuie dovedită la infracțiunea de pericol abstract (rezultă *ex re*);
- poate pune probleme când la producerea rezultatului socialmente periculos au contribuit mai multe cauze → în acest caz trebuie stabilită contribuția fiecărei cauze și apoi trebuie eliminate cele care nu au fost esențiale pentru producerea rezultatului;
- cauza necesară este orice acțiune/inacțiune în absența căreia rezultatul nu s-ar fi produs (pe baza criteriului *sine qua non*).

Exemple:

- va exista legătură de cauzalitate între împușcarea victimei în zona vitală (elementul material fiind acțiunea de împușcare) și decesul victimei (decesul fiind urmarea imediată);
- nu va exista legătură de cauzalitate între lovirea victimei cu o bucată de lemn în zona membrilor inferioare și decesul acesteia, survenit la un an de la data agresiunii, cauza fiind un infarct miocardic.

2. Latura subiectivă

Noțiune – condițiile prevăzute de textul de incriminare cu privire la atitudinea făptuitorului față de faptă și urmările acesteia.

- poate fi formată din mai multe componente:
 - ❖ vinovăția – trebuie să existe în forma cerută de lege;
 - ❖ mobilul sau scopul faptei – dacă este prevăzut în norma de incriminare, are valoare de cerință esențială.

2.1. Vinovăția^[1]

Noțiune – forma de vinovăție cerută de textul de incriminare pentru ca fapta săvârșită să constituie infracțiune.

Art. 16. Vinovăția. (1) Fapta constituie infracțiune numai dacă a fost săvârșită cu forma de vinovăție cerută de legea penală.
 (2) Vinovăție există când fapta este comisă cu intenție, din culpă sau cu intenție depășită.
 (3) Fapta este săvârșită cu intenție când făptuitorul:
 a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte;
 b) prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui.
 (4) Fapta este săvârșită din culpă, când făptuitorul:
 a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce;
 b) nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să îl prevadă.
 (5) Există intenție depășită când fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului.
 (6) Fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este săvârșită cu intenție. Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres.

- vinovăția, ca element **constitutiv al infracțiunii** (distinct de vinovăția – trăsătură esențială a infracțiunii, subsumată cerinței imputabilității), poate îmbrăca mai multe forme.
- **modalitățile vinovăției:**
 - ❖ intenție
 - directă;
 - indirectă;
 - depășită (praeterintenție).
 - ❖ culpă
 - cu prevedere;
 - fără prevedere.

A. INTENȚIA

- **intenția directă:**
 - ❖ făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte (*de exemplu, autorul introduce un cuțit în abdomenul victimei, urmărind să suprimă viața victimei*);

^[1] Pentru o prezentare comparativă a modalităților vinovăției, a se consulta tabelul de la finalul acestei fișe.

- ❖ nu contează dacă producerea rezultatului este certă sau doar probabilă, ceea ce contează este ca acesta să fie urmărit de făptuitor.

⇒ intenția indirectă:

- ❖ făptuitorul prevede:
 - cel puțin o urmare (licită/ilicită) pe care o dorește, indiferent dacă este sau nu prevăzută de legea penală;
 - urmarea pe care o acceptă, care este întotdeauna prevăzută de legea penală.

Spre exemplu, autorul aruncă un cuțit într-un grup format din trei persoane. Prin această acțiune, autorul își dorește să atragă atenția asupra sa, să intimideze, să apară la știri etc. Deși nu urmărește, autorul acceptă posibilitatea rănirii unei persoane din grupul respectiv.

- ⇒ dacă aprecierea făptuitorului că fapta nu se va produce nu se bazează pe temeieri obiective sau rezonabile, ci pe **hazard**, se va reține intenția indirectă, iar nu culpă cu prevedere;
- ⇒ dacă producerea urmării pe care autorul o acceptă este **inevitabilă**, intenția este directă;
- ⇒ intenția mai poate fi:

- ❖ **calificată prin scop** (exemplu: sustragerea unui bun în scopul însușirii pe nedrept);
- ❖ **inițială**: rezultatul este prevăzut încă de la început;
- ❖ **supravenită**: rezultatul este prevăzut pe parcursul executării (până la terminarea executării);
- ❖ **spontană (intenție repentină)**: rezoluția este luată într-o stare de tulburare sau emoție și este pusă în executare de îndată sau într-un timp scurt;

↪ NB Intenția repentină (spontană) poate fi reținută în cazul circumstanței atenuante a provocării.

- ❖ **premeditată**: pentru reținere, necesită trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârși infracțiunea și până la punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea.

↪ NB Intenția premeditată se poate reține și în lipsa actelor de pregătire.

↪ NB Intenția premeditată este o circumstanță agravantă.

⇒ intenția depășită (praeterintenție):

- ❖ fapta constând într-o acțiune/inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav care se datorează culpei făptuitorului (exemplu: loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, viol urmat de moartea victimei);
- ❖ trebuie ca acțiunea/inacțiunea intenționată să fie prevăzută de lege. Dacă nu este prevăzută de lege se va reține că fapta a fost săvârșită numai cu forma de vinovăție a culpei;

- ❖ rezultatul mai grav trebuie doar prevăzut, nu acceptat. Dacă producerea rezultatului este acceptată, se va reține intenția indirectă.

⇒ structura intenției depășite:

- ❖ intenție (directă/indirectă) în raport cu rezultatul urmărit/acceptat și
- ❖ culpă (cu/fără prevedere) în raport cu rezultatul mai grav produs.

Nu toate infracțiunile progresive sunt comise cu praeterintenție.

Exemplu:

– este infracțiune progresivă și praeterintenționată: o primă acțiune vătămătoare săvârșită cu intenție, peste care se suprapune un rezultat care va fi imputat autorului cu titlu de culpă (X lovește pe Y cu intenție și, ca urmare a acțiunii vătămătoare, Y decedează, fără ca X să fi urmărit sau acceptat producerea decesului);

– este infracțiune progresivă, dar nu este infracțiune praeterintenționată: o primă acțiune vătămătoare săvârșită din culpă, peste care se suprapune un rezultat care va fi imputat autorului tot cu titlu de culpă (X lovește din culpă pe Y și, ca urmare a acțiunii vătămătoare, Y decedează, la un anumit interval de timp).

- ⇒ astfel, infracțiunea progresivă poate presupune următoarele forme de vinovăție:

- ❖ intenție și culpă – se poate reține existența unei infracțiuni praeterintenționate; De exemplu, lovirea persoanei, urmată de decesul persoanei, în condițiile în care autorul nu a urmărit și nici nu a acceptat producerea decesului.
- ❖ culpă și culpă – nu se poate reține existența unei infracțiuni praeterintenționate. De exemplu, accidentarea pietonului care a necesitat 110 zile de îngrijiri medicale (vătămare corporală din culpă) urmată de decesul pietonului (ucidere din culpă).

B. CULPA

⇒ culpa cu prevedere (ușurință):

- ❖ făptuitorul prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că rezultatul nu se va produce (de exemplu, un conducător de autovehicul se angajează într-o depășire periculoasă și nereglementară știind că rezultatul acțiunii sale ar putea genera un accident, însă se bazează pe anumiți factori subiectivi sau obiectivi, precum: vizibilitate bună, frâne bune, anvelope de calitate, experiență, situații similare care s-au terminat cu bine);
- ❖ făptuitorul prevede urmarea dorită (licită/ilicită), prevăzută sau nu de legea penală;
- ❖ făptuitorul prevede urmarea ilicită (întotdeauna prevăzută de legea penală, dar neacceptată);
- ❖ dacă aprecierea făptuitorului că fapta nu se va produce nu se bazează pe temeieri obiective sau rezonabile, ci pe hazard, se va reține intenția indirectă, nu culpă cu prevedere.

⇒ **culpa fără prevedere (greșeala):**

- ❖ făptuitorul nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să îl prevadă (de exemplu, un conducător de autovehicul accidentează, din neatenție, un pieton; un farmacist eliberează, din neatenție, un alt medicament decât cel prescris);
- ❖ dacă nicio persoană nu putea să prevadă rezultatul, se va reține cazul fortuit (cauză de neimputabilitate);
- ❖ dacă autorul (persoană fără pregătire de specialitate) nu a prevăzut rezultatul faptei și nici nu putea față de pregătirea sa, dar o altă persoană (specializată) putea să-l prevadă, nu se reține culpa fără prevedere, dar nici cazul fortuit – art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a C. proc. pen.

⇒ culpa mai poate fi:

- ❖ **comună:** activitate culpabilă atât a făptuitorului, cât și a victimei;
- ❖ **concurentă:** activitate culpabilă a mai multor persoane.

NB

Culpa poate fi reținută atât la infracțiunea de pericol, cât și la infracțiunea de rezultat.

⇒ fapta comisă din culpă constituie infracțiune **numai când legea o prevede în mod expres.**

NB

În cazul infracțiunii săvârșite **cu intenție**, legiuitorul nu trebuie să prevadă expres forma de vinovăție.

Exemplu: art. 194 C. pen. – vătămarea corporală.
În schimb, o faptă (acțiune/inacțiune) săvârșită **din culpă** este infracțiune numai când legiuitorul prevede expres această formă de vinovăție.

Exemplu: art. 196 C. pen. – vătămarea corporală din culpă.

NB

Prin urmare, dacă textul de incriminare nu prevede expres nicio formă de vinovăție, acea faptă va fi infracțiune **doar dacă este săvârșită cu intenție sau intenție depășită.**

2.2. Mobilul și scopul

Noțiune:

- ⇒ **mobilul** – motivul ce a dus la ideea săvârșirii infracțiunii în mintea făptuitorului;
- ⇒ **scopul** – țelul urmărit de făptuitor la săvârșirea infracțiunii.

⇒ mobilul și scopul pot fi:

- ❖ **elemente constitutive** (de exemplu, în cazul infracțiunii de cercetare abuzivă, scopul este element constitutiv; în cazul infracțiunii de abuz în serviciu, mobilul este element constitutiv);
- ❖ **element circumstanțial agravant** (de exemplu, omorul săvârșit din interes material sau pentru a ascunde săvârșirea unei infracțiuni);
- ❖ **circumstanță agravantă generală** (de exemplu, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie etc.);

⇒ dacă nu sunt prevăzute de lege, mobilul și scopul nu afectează existența infracțiunii;

⇒ nu contează dacă scopul prevăzut de lege și urmărit de făptuitor a fost atins sau nu.

NB

Lipsa oricărui mobil poate fi un indiciu al iresponsabilității.

Tabel comparativ
FORME DE VINOVĂȚIE

Intenție directă	prevede	urmărește		
Intenție indirectă	prevede	nu urmărește	acceptă	
Culpă cu prevedere	prevede	nu urmărește	nu acceptă	socotește fără temei că rezultatul nu se va produce
Culpă fără prevedere	nu prevede	nu urmărește	nu acceptă	trebuia și putea să prevadă
Intenție depășită	intenție directă/indirectă + culpă cu/fără prevedere			

Anexa nr. I

NUMAI INTENȚIE DIRECTĂ	NU EXISTĂ OBIECT MATERIAL	PLÂNGERE PREALABILĂ	ÎMPĂCARE
ucidere la cererea victimei;	determinarea sau înlesnirea sinuciderii;		
		lovire sau alte violențe;	lovire sau alte violențe (subiect pasiv = membru de familie);
vătămare corporală, în formă agravată (săvârșită cu scop);		vătămare corporală din culpă;	vătămare corporală din culpă (subiect pasiv = membru de familie);
	lipsire de libertate în formă tip/asimilată;		
	amenințare;	amenințare;	
șantaj;	șantaj, în principiu;		
viol;		viol, în formă tip/asimilată;	
act sexual cu un minor;			
	violarea de domiciliu/sediului profesional;	violarea de domiciliu/sediului profesional;	
			furt (simplu);
			furt calificat, mai puțin în formele de la alin. (2) lit. a) și alin. (3);
furt în scop de folosință, în formă tip;			furt în scop de folosință;
		furturi pedepsite la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;	
tâlhărie/ tâlhărie calificată;			
		abuz de încredere;	
gestiune frauduloasă în formă agravată (săvârșită cu scop);		gestiune frauduloasă;	
			însușirea bunului găsit;
înșelăciune;			înșelăciune.
		distrugere, în formă tip/agravată;	
		tulburare de posesie;	
ultraj, în forme asimilate (săvârșit cu scop);	ultraj (amenințare);		

NUMAI INTENȚIE DIRECTĂ	NU EXISTĂ OBIECT MATERIAL	PLÂNGERE PREALABILĂ	ÎMPĂCARE
	uzurparea de calități oficiale, în formă tip/asimilată, nu agravată (purtarea de uniforme sau semne distinctive ale unei autorități);		
	nedenunțarea;		
	omisiunea sesizării;		
inducerea în eroare a organelor judiciare în forma asimilată;	inducerea în eroare a organelor judiciare;		
	favorizarea făptuitorului;		
tăinuire;			
	mărturia mincinoasă;		
ultrajul judiciar, în forme asimilate (săvârșit cu scop);			
cercetare abuzivă;			
tortură;			
asistența și reprezentarea neloială, în formă asimilată (săvârșită cu scop);	asistența și reprezentarea neloială;	asistența și reprezentarea neloială;	
	evadare, în forma tip/inlesnirea evadării, în forma tip;		
	nerespectarea hotărârilor judecătorești (în principiu);	nerespectarea hotărârilor judecătorești, mai puțin în formele prevăzute la alin. (1) lit. a)-c);	
trafic de influență/cumpărare de influență;	luare de mită/dare de mită/trafic de influență/cumpărare de influență;		
abuz în serviciu, în forma asimilată (săvârșită cu un mobil);	purtarea abuzivă, în forma tip sau agravată (prin amenințare)/abuzul în serviciu/neglijența în serviciu;		
fals în înscrisuri sub semnătură privată;			
uz de fals;			
fals în declarații;			
fals privind identitatea.	fals privind identitatea;		
	tulburarea ordinii și liniștii publice;		
	incest;		
	abandonul de familie/nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului.	abandon de familie/nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului.	

FIȘĂ

NR. 6

CAUZELE JUSTIFICATIVE ȘI DE NEIMPUTABILITATE. ASPECTE GENERALE

- ⇒ odată reținute, cauzele justificative și de neimputabilitate atrag imposibilitatea considerării faptei ca fiind infracțiune.

I. CAUZELE JUSTIFICATIVE

Sediul materiei: art. 18-22 C. pen.

*Art. 18. Dispoziții generale. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă există vreuna dintre cauzele justificative prevăzute de lege.
(2) Efectul cauzelor justificative se extinde și asupra participanților.*

Noțiune – acele situații reglementate de legea penală în prezența cărora o faptă tipică potrivit textului de incriminare devine permisă (justificată) și, deci, nesancționată.

⇒ cauzele justificative pot fi:

- ❖ **generale** – prevăzute de Codul penal în Partea generală și aplicabile oricărei infracțiuni (aplicabilitate generală);
 - legitima apărare;
 - starea de necesitate;
 - exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații;
 - consimțământul persoanei vătămate.
- ❖ **speciale** – prevăzute în Partea specială a Codului sau în legi speciale în cazul anumitor infracțiuni.

⇒ condiții:

- ❖ să fi fost săvârșită o faptă prevăzută de legea penală;
- ❖ făptuitorul să conștientizeze că acționează în condițiile unei cauze justificative.

⇒ efecte:

- ❖ înlătură caracterul antijuridic (ilicit) al faptei – produce efecte cu privire la faptă, care va fi considerată licită, nemaifiind infracțiune;
- ❖ nu înlătură vinovăția, sub forma imputabilității;
- ❖ se extind și asupra participanților, operând *in rem*;
- ❖ reținerea cauzei justificative nu permite:
 - aplicarea pedepselor;
 - aplicarea măsurilor educative;
 - aplicarea măsurilor de siguranță;
 - aplicarea sancțiunilor civile.

II. CAUZELE DE NEIMPUTABILITATE

Sediul materiei: art. 23-31 C. pen.

Art. 23. Dispoziții generale. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă a fost comisă în condițiile vreuneia dintre cauzele de neimputabilitate.
(2) Efectul cauzelor de neimputabilitate nu se extinde asupra participanților, cu excepția cazului fortuit.

Noțiune – acele împrejurări reglementate de legea penală în prezența cărora o faptă tipică potrivit textului de incriminare devine neimputabilă și nu este sancționată ca infracțiune, datorită absenței vinovăției făptuitorului.

- ⇒ imputabilitatea este ultima trăsătură a infracțiunii care se analizează, după caracterul nejustificat;
- ⇒ dacă, în urma analizei caracterului nejustificat, rezultă că fapta a fost justificată, nu se mai analizează incidența vreunei cauze de neimputabilitate;
- ⇒ **condiții:**
 - ❖ să fi fost săvârșită o faptă prevăzută de legea penală;
 - ❖ cauza de neimputabilitate să existe la momentul săvârșirii faptei.
- ⇒ **cauzele de neimputabilitate:**
 - ❖ constrângerea fizică;
 - ❖ constrângerea morală;
 - ❖ excesul neimputabil;
 - ❖ minoritatea făptuitorului;
 - ❖ iresponsabilitatea;
 - ❖ intoxicația;
 - ❖ eroarea;
 - ❖ cazul fortuit.
- ⇒ **Efecte:**
 - ❖ înlătură imputabilitatea – produc efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune;
 - ❖ nu se extind și asupra participanților, operând numai *in personam*, cu excepția cazului fortuit, care produce efecte *in rem*;
 - ❖ reținerea cauzei de neimputabilitate **nu permite:**
 - aplicarea pedepselor;
 - aplicarea măsurilor educative.
 - ❖ se pot aplica măsuri de siguranță;
 - ❖ în anumite situații, înlăturarea imputabilității nu atrage după sine înlăturarea răspunderii civile.

Tabel comparativ

Cauze justificative	Cauze de neimputabilitate
Se extind și asupra participanților, operând <i>in rem</i> ;	Nu se extind și asupra participanților, operând numai <i>in personam</i> , cu excepția cazului fortuit, care produce efecte <i>in rem</i> ;
Nu se aplică pedepse;	Nu se aplică pedepse;
Nu se aplică măsuri educative;	Nu se aplică măsuri educative;
Nu se aplică măsuri de siguranță;	Se pot aplica măsuri de siguranță;
Ca regulă, nu se aplică sancțiuni civile.	Se pot aplica sancțiuni civile.

FIȘA

NR. 7

LEGITIMA APĂRARE ȘI STAREA DE NECESITATE^[1]

I. LEGITIMA APĂRARE

Sediul materiei: art. 19. C. pen.

Art. 19. Legitima apărare. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită în legitimă apărare.
(2) Este în legitimă apărare persoana care săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, care pune în pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.
(3) Se prezumă a fi în legitimă apărare, în condițiile alin. (2), acela care comite fapta pentru a respinge pătrunderea unei persoane într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără drept, prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea modalități nelegale ori în timpul nopții.

Noțiune – ripostă justificată împotriva unui atac nejustificat

- ➔ **variante tip** – acțiunea de apărare a unei persoane prin săvârșirea unei fapte penale pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, care pune în pericol persoana făptuitorului, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.
- ➔ **prezumția de legitimă apărare** – comiterea faptei de apărare pentru a respinge pătrunderea unei persoane într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără drept, prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea modalități nelegale ori în timpul nopții.

1. Condiții privind atacul în ipoteza art. 19 alin. (2) C. pen.

Pentru a fi reținută legitima apărare, atacul trebuie să fie:

➔ material

- ❖ poate consta într-o:
 - **acțiune:** este necesar ca actul să producă o modificare fizică a valorii ocrotite, prin acțiunea directă asupra lor; de regulă, această caracteristică se realizează prin actele de violență fizică ale agresorului, fie prin intermediul instrumentelor (*arme, animale, substanțe otrăvitoare etc.*) sau al altor persoane;
 - **inacțiune:** pasivitate ce a permis unor alte forțe să opereze respectiva modificare (*inacțiune*); de exemplu: un polițist care refuză să intervină într-un conflict violent.

- ❖ nu poate consta în acte verbale sau scrise ori stări conflictuale anterioare;
 - în cazul infracțiunilor/atacurilor săvârșite prin astfel de acte (*de exemplu, amenințarea cu moartea, violențe verbale*), nu se poate reacționa în legitimă apărare printr-un act material; autorul va putea să beneficieze însă de reținerea circumstanței atenuante a provocării.
- ❖ simpla temere sau presupunere cu privire la declanșarea unui atac nu legitimează riposta [*de exemplu, nu există atac material atunci când inculpatul, justificându-se pe temerea provocată de forțarea ușii de la bucătărie, i-a aruncat peste față o substanță caustică, ce a avut drept consecință pierderea vederii (C.S.J., s. pen., dec. nr. 724/1999, în B.J. 199, p. 182-183); nici simpla prezență a victimei, având în vedere relațiile de rudenie, chiar dacă victima era înarmată cu o furcă pe care nu a folosit-o în niciun fel*].

↩
NB

Nu este necesar ca atacul să constea într-o infracțiune.

Exemplu: atacul constă doar într-o faptă prevăzută de legea penală (atac realizat de un minor de 13 ani).

➔ direct

- ❖ atacul trebuie să fie îndreptat către o anume persoană sau un interes general și să creeze un pericol direct și nemijlocit pentru acestea;
- ❖ nu trebuie neapărat să existe un contact nemijlocit între agresor și victimă (*spre exemplu, tăierea cablurilor ce susțin o telegondolă poate constitui un atac*), dar nici nu trebuie să existe un obstacol între aceștia (*de exemplu, dacă între agresor și victimă există un zid, o poartă etc. sau o distanță semnificativă*); obstacolul trebuie să fie apt de a stopa atacul pentru a înlătura caracterul direct al acestuia (*spre exemplu, o poartă de lemn nu va opri o drujbă, iar o distanță considerabilă nu va opri un glonț*).

➔ imediat

- ❖ atacul trebuie să fie actual (în curs de desfășurare) sau
- ❖ trebuie să fie iminent (pe cale să se desfășoare), însă declanșarea atacului trebuie să fie o certitudine;
- ❖ atacul își pierde caracterul imediat de îndată ce infracțiunea s-a consumat/euizat/a rămas în stadiul de tentativă, deoarece în acest caz ar fi deja prea târziu pentru a combate atacul (*spre exemplu, dacă atacul s-a produs și victima a scăpat nevătămată, iar apoi urmărește agresorul care încearcă să fugă și îl atacă la rândul său, nu se mai poate reține legitima apărare*);
- ❖ poate însă persista caracterul imediat în cazul unei infracțiuni consumate, dacă rezultatul este reversibil (*de exemplu, victima, imediat după consumarea tâlhăriei, exercită violențe asupra infractorului pentru a-și recupera bunul*) – specific, îndeosebi, infracțiunilor contra patrimoniului;
- ❖ în cazul infracțiunilor continue, apărarea poate interveni în orice moment înainte de epuizare;
- ❖ situație aparte o constituie **dezarmarea** – în funcție de probabilitatea reluării sau continuării atacului după dezarmare se va stabili dacă atacul mai poate fi considerat, în asemenea situație, imediat [*de exemplu, „nu există un atac imediat atunci când, după o discuție contradictorie, persoana vătămată se înarmează cu un topor cu care încearcă să lovească capul inculpatului,*

^[1] Pentru o prezentare comparativă a celor două instituții, a se consulta tabelul din anexa nr. 2.

dar acesta, cu ajutorul unei alte persoane, o dezarmează și, cu același topor, o lovește de mai multe ori în cap, peste corp și membre” (C.A. Craiova, s. pen., dec. nr. 458/2003, în Dreptul nr. 7/2004, p. 166-167)].

⇒ injust

- ❖ atacul trebuie să fie fără drept, deci să nu existe un temei legal pentru acesta (de exemplu, persoana care se opune fizic polițistului care vine să o aresteze în baza unui mandat nu va putea invoca legitima apărare);
- ❖ dacă atacul justificat de lege depășește limitele setate de textul legal care îl permite, el devine injust și poate să dea naștere legitimei apărări (în exemplul de mai sus, dacă polițistul utilizează violențe fizice împotriva persoanei care nu se opune în niciun fel arestării, atacul este injust, iar apărarea, legitimă);
- ❖ atacul trebuie exercitat de o persoană responsabilă, aptă să înțeleagă dacă atacul său este sau nu just;

↩
NB

Dacă atacul provine de la un iresponsabil, trebuie ca cel ce se apără să nu cunoască starea de iresponsabilitate a atacatorului. Dacă cel ce se apără cunoaște starea de iresponsabilitate, se va analiza îndeplinirea condițiilor pentru reținerea stării de necesitate.

↩
NB

Dacă apărarea este realizată de un iresponsabil împotriva unui responsabil, se va reține iresponsabilitatea numai dacă nu se poate reține legitima apărare (legitima apărare fiind cauză justificativă, se va analiza înaintea oricărei cauze de neimputabilitate).

- ❖ atacul realizat de un animal nu este injust și nu poate da naștere unei apărări legitime, decât dacă animalul a fost asmuțit de o persoană responsabilă (dacă atacul animalului nu a avut la bază o acțiune umană, iar riposta legitimă a rănit sau omorât animalul, nu se va putea invoca legitima apărare, ci starea de necesitate);

↩
NB

Necesitatea unei delimitări clare a situațiilor în care va fi incidentă una sau cealaltă dintre cauze are la bază diferențele de tratament juridic dintre starea de necesitate și legitima apărare. În esență, celui care acționează în stare de necesitate nu i se cere, precum în cazul legitimei apărări, doar ca apărarea să fie proporțională cu atacul, ci ca pericolul să nu fi putut fi înlăturat într-un alt mod. Întotdeauna, pentru cel care s-a apărat, va fi mai favorabilă legitima apărare.

⇒ atacul poate fi săvârșit:

- ❖ cu intenție/intenție depășită;
- ❖ din culpă.

⇒ atacul poate fi îndreptat:

- ❖ împotriva celui care se apără;
- ❖ împotriva altei persoane;
- ❖ împotriva drepturilor acestora (privind viața, integritatea, sănătatea, libertatea);

- ❖ împotriva unui interes general (al statului sau altor persoane de interes public).

⇒ atacul poate viza una sau mai multe persoane;

- ⇒ noul Cod penal nu mai prevede cerința pericolului „grav” în care să se fi aflat valorile apărate; așadar, este necesar doar ca atacul să fi generat o stare de pericol suficient de importantă încât să justifice săvârșirea unei fapte penale în apărare.

2. Condiții privind apărarea în ipoteza art. 19 alin. (2) C. pen.

⇒ apărarea trebuie să se concretizeze într-o faptă prevăzută de legea penală;

- ❖ fapta trebuie să fie tipică, deci să fie, în absența reținerii legitimei apărări sau a altei cauze justificative, infracțiune;
- ❖ vinovăția poate îmbrăca forma intenției, a intenției depășite ori a culpei;
- ❖ forma faptei săvârșite în apărare poate fi atât cea fapt consumat, cât și tentativa;
- ❖ nu este necesar ca persoana care exercită apărarea să fie cea împotriva căreia s-a îndreptat atacul injust (spre exemplu, soțul va fi în legitimă apărare dacă îl lovește pe agresorul soției sale);
- ❖ cel ce se apără trebuie să fie conștient de atac și de implicațiile sale.

⇒ apărarea trebuie să fie precedată de atac;

- ❖ apărarea nu se poate baza pe o apreciere subiectivă a apărătorului cu privire la producerea atacului (nu se poate acționa preventiv în legitimă apărare);
- ❖ trebuie să intervină între momentul în care atacul a devenit iminent și momentul în care atacul s-a consumat.

↩
NB

Nu se va considera îndeplinită această condiție dacă apărarea continuă și după ce atacul a fost consumat (spre exemplu, după ce victima a lovit agresorul și l-a depozitat de cuțitul cu care o atacase, procedează la a-i aplica acestuia mai multe lovituri cu acel cuțit, lovituri care se soldează cu moartea atacatorului).

⇒ apărarea trebuie să fie necesară pentru respingerea atacului;

- ❖ nu este necesar ca săvârșirea faptei să fie singura cale de înlăturare a atacului.

↩
NB

Reamintim ipoteza dezarmării descrisă mai sus – cât timp agresorul a fost dezarmat, nu se mai justifică (prin legitimă apărare) o ripostă continuată de apărător după ce dezarmarea a avut loc.

⇒ apărarea trebuie să fie exercitată împotriva atacatorului;

- ❖ în caz contrar, sau dacă există și victime colaterale, se va analiza îndeplinirea condițiilor erorii sau ale stării de necesitate, după caz; de exemplu, cel atacat, pentru a se apăra, a tras un foc de armă, rănind o altă persoană care se afla în apropierea agresorului. Față de cel rănit, se va reține starea de necesitate, iar față de agresor, legitima apărare.
- ❖ condiția este îndeplinită, de exemplu, „atunci când, inculpatul a surprins trei persoane, printre care și partea vătămată (persoana vătămată – n.n.), sustrăgând porumb de pe terenul său,

motiv pentru care le-a solicitat să îl însoțească la poliție. Supărate, cele trei persoane l-au amenințat și lovit cu o sapă, iar una dintre ele l-a strâns de gât. În aceste împrejurări, inculpatul s-a apărat de agresori folosind o coasă cu a cărei coadă a lovit persoana vătămată, care a suferit vătămări corporale care au dus la pierderea splinei" (C.A. Constanța, s. pen., dec. nr. 536/2001, în C.P.J. 1999-2002, p. 336).

- ❖ condiția nu este îndeplinită dacă atacul este îndreptat împotriva bunurilor agresorului, ci doar împotriva vieții, sănătății sau libertății acestuia.
- ⇒ apărarea trebuie să fie **proporțională cu atacul**.
 - ❖ trebuie să fie mai mică/apropiată de gravitatea atacului;
 - ❖ trebuie să existe echivalență între pericolul în care se află valorile sociale atacate și gravitatea ripostei, a apărării → nu este necesară o echivalență exactă (dar nu se poate, spre exemplu, reține legitima apărare dacă la atacul cu o lovitură de pumn apărarea este o lovitură mortală de cuțit);
 - ❖ încălcarea proporției dintre apărare și atac → **exces de apărare** → presupune îndeplinirea tuturor condițiilor privitoare la atac și apărare, **cu excepția** celei de proporționalitate;
 - ❖ **excesul neimputabil (excesul de apărare)** este reglementat de noul Cod penal drept cauză de neimputabilitate [art. 26 alin. (1) C. pen.], sub condiția ca excesul să fie datorat **tulburării sau temerii** cauzate de atac.

NB

Dacă depășirea limitelor unei apărări proporționale nu se datorează tulburării/temerii, se poate reține circumstanța atenuantă a depășirii limitelor legitimei apărări [cunoscută sub numele de exces scuzabil – art. 75 alin. (1) lit. b) C. pen].

NB

În legătură cu forța utilizată de agenții de poliție în îndeplinirea atribuțiilor, în jurisprudența CEDO s-a reținut că, pentru a aprecia dacă a fost respectat raportul de proporționalitate între scopul urmărit și rezultatul produs prin recurgerea la forță, trebuie să se țină seama de natura scopului urmărit, de pericolul care amenință viața sau integritatea corporală a persoanei, dar și de riscul de a exista victime prin folosirea forței. În condițiile în care moartea unei persoane survine în urma utilizării armelor de foc pentru arestarea legală a unor persoane violente și înarmate și numai după ce agenții autorității s-au apărat împotriva violenței ilegale exercitate de cei vizați, recurgerea la forță este absolut necesară pentru atingerea scopului urmărit.

3. Condiții privind atacul în ipoteza art. 19 alin. (3) C. pen.

- ⇒ atacul → **pătrunderea fără drept în locuință** (în sens larg) → se prezumă **relativ** că un astfel de atac este material, direct, imediat și injust; nu mai este necesară dovedirea acestor aspecte;
- ⇒ prezumția tratează săvârșirea atacului în următoarele modalități:
 - ❖ pătrunderea unei persoane:
 - într-o locuință;

- încăpere;
- dependință sau
- loc împrejmuit ținând de aceasta.

NB

Practica judiciară a stabilit că pătrunderea pe un teren neîmprejmuit nu poate fi asimilată pătrunderii fără drept într-o locuință, dependință sau loc împrejmuit ce ține de acesta.

- ❖ fără drept.
- ⇒ dacă pătrunderea are loc **în timpul zilei**, aceasta trebuie să aibă loc prin:
 - ❖ violență (spre exemplu, atacatorul îmbrânțește victima pentru a intra în curte);
 - ❖ efracție (spre exemplu, spargerea ușii unui apartament);
 - ❖ viclenie (atacatorul pătrunde în casă spunând că este agent de poliție);
 - ❖ alte asemenea mijloace – textul de incriminare enumeră doar cele mai des întâlnite modalități de săvârșire a pătrunderii; nu este limitativ.
 - simpla escaladare a gardului și intrarea victimei pe proprietatea inculpatului nu sunt de natură a atrage incidența art. 19 alin. (3) C. pen., în cazul în care victima nu a desfășurat un atac adecvat și nici agresiunea nu a fost determinată exclusiv de pătrunderea fără drept.
- ⇒ dacă pătrunderea are loc **în timpul nopții**, aceasta se poate săvârși **în orice mod**;
- ⇒ pătrunderea trebuie să fie **fără drept** (spre exemplu, prezumția nu operează dacă vorbim despre organele de cercetare penală care efectuează o percheziție domiciliară în baza unui mandat);
- ⇒ este necesar ca pătrunderea/încercarea de pătrundere să fie în curs de desfășurare sau să fi avut loc deja;
- ⇒ nu este necesar ca apărarea să fie realizată exclusiv de proprietarul locuinței.

NB

Pătrunderea poate echivala cu violarea de domiciliu, dar nu este necesară, pentru a opera prezumția de legitimă apărare, îndeplinirea tuturor condițiilor pentru reținerea acestei infracțiuni.

4. Condiții privind apărarea în ipoteza art. 19 alin. (3) C. pen.

- ⇒ nu sunt prevăzute condiții particulare cu privire la apărarea în cazul legitimei apărări prezumate;
- ⇒ este necesară respectarea cerinței proporționalității apărării cu gravitatea atacului.

5. Efectele legitimei apărări

- ⇒ produce efecte *in rem*, care se răsfrâng și asupra participanților;
- ⇒ fapta nu este infracțiune, lipsindu-i trăsătura esențială a antijuridicității – fapta devine justificată, înlăturându-se caracterul penal;
- ⇒ nu se pot aplica pedepse;
- ⇒ nu se pot lua măsuri de siguranță;
- ⇒ înlătură, în principiu, răspunderea civilă delictuală;

- ⇒ în cazul prezumției de legitimă apărare, are loc răsturnarea sarcinii probei – nu cel care invocă legitima apărare trebuie să dovedească existența acesteia, ci Ministerul Public, inexistența.

II. STAREA DE NECESITATE

Art. 20. Starea de necesitate. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită în stare de necesitate.
(2) Este în stare de necesitate persoana care săvârșeste fapta pentru a salva de la un pericol imediat și care nu putea fi înlăturat altfel viața, integritatea corporală sau sănătatea sa ori a altei persoane sau un bun important al său ori al altei persoane sau un interes general, dacă urmările faptei nu sunt vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce în cazul în care pericolul nu era înlăturat.

Noțiune – cauză justificativă aplicabilă în cazul săvârșirii unei fapte penale ce constituie o acțiune de salvare de la un pericol imediat și care nu putea fi înlăturat altfel.

Premise:

- ⇒ punerea în pericol a valorilor protejate prin textul de incriminare, fie prin acțiunea unor factori externi voinței umane, fie printr-o acțiune omenească;
- ⇒ imposibilitatea înlăturării pericolului altfel decât prin fapta săvârșită.

1. Condiții referitoare la pericol

Cauza pericolului poate fi:

- ⇒ o acțiune umană intenționată sau neintenționată (*spre exemplu, inundarea accidentală a vecinilor, un incendiu provocat*);

NB

Acțiunea care dă naștere stării de necesitate poate să provină chiar de la victima a cărei salvare se încearcă.

- ⇒ un fenomen natural (*spre exemplu, un incendiu natural, o inundație, un cutremur*);
- ⇒ un animal.

Pericolul:

- ⇒ trebuie să fie **imediat** sau **actual**:
 - ❖ fie efectiv (actual), fie pe cale de a se produce (iminent);
 - ❖ este posibil ca între momentul conștientizării pericolului și producerea acestuia să existe un interval de timp, în care acțiunea de salvare să fie efectiv exercitată, deci nu este necesar să fie instantaneu.

NB

Dacă, asupra însăși existenței pericolului, făptuitorul a fost în eroare, nu se va putea reține starea de necesitate, ci eroarea.

- ⇒ trebuie să **amenințe**:
 - ❖ viața, integritatea, sănătatea făptuitorului sau a altuia;

- ❖ un bun important al făptuitorului sau al altuia → importanța unui bun se apreciază atât în mod obiectiv (*vor fi considerate bunuri importante, spre exemplu, imobilele, operele de artă, un manuscris ediție princeps*), cât și în mod subiectiv (*spre exemplu, un bun de o deosebită importanță emoțională pentru făptuitor*);

NB

Nu este necesar ca bunul salvat și bunul sacrificat să aibă aceeași valoare, însă, în general, se va considera că pentru salvarea unui bun de foarte mică valoare nu se poate (reținând starea de necesitate) sacrifica unul foarte valoros. O problemă aparte o pun bunurile de o ridicată valoare afectivă, caz în care se va încerca aprecierea proporționalității luând în calcul acest aspect, iar nu valoarea efectivă.

- ❖ un interes general → este vorba despre un interes al statului sau al altor instituții publice (*spre exemplu, făptuitorul acționează pentru a împiedica declanșarea unei explozii cu o armă biologică cu răspândire rapidă*).

NB

Pericolul nu trebuie provocat intenționat sau din culpă de cel ce invocă starea de necesitate. Dacă pericolul este provocat chiar de către cel care invocă starea de necesitate, acesta va fi tras la răspundere nu pentru fapta săvârșită cu intenție, ci pentru fapta comisă din culpă, dacă este incriminată.

- ⇒ trebuie să fie **inevitabil**:
 - ❖ acțiunea de salvare trebuie să fie neapărat necesară pentru înlăturarea pericolului.

2. Condiții referitoare la salvare

- ⇒ poate fi realizată atât de persoana amenințată de pericol, cât și de un terț;
- ⇒ trebuie să constea într-o **faptă prevăzută de legea penală** (tipică) → deci să fie, în absența reținerii stării de necesitate sau a altei cauze justificative, infracțiune;
 - ❖ poate fi săvârșită cu intenție/culpă/intenție depășită;
 - ❖ poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- ⇒ trebuie să fie **singura modalitate de salvare de la pericol**:
 - ❖ aprecierea acestei cerințe se face prin raportare la circumstanțele concrete ale săvârșirii faptei penale → chiar dacă în mod obiectiv s-ar putea concepe o altă modalitate de salvare, trebuie luate în calcul posibilitățile făptuitorului, precum și limitele aprecierii sale, într-o situație cu o înaltă încărcătură emoțională (*de exemplu, „nu există stare de necesitate în situația în care inculpatul a condus un autovehicul pe drumurile publice, fără a deține carnet, pentru a duce un medicament fiicei sale bolnave. Pericolul în acest caz poate fi înlăturat prin chemarea unui doctor” (C.A. Craiova, s. pen., dec. nr. 519/2002, în Dreptul nr. 1/2003, p. 210-211)*);
 - ❖ după ce a trecut pericolul, nu mai este îndeplinită această condiție, deoarece salvarea nu mai este posibilă → salvarea trebuie să intervină în intervalul dintre momentul în care a intervenit pericolul și cel în care acesta s-a consumat;
 - ❖ dacă există o cale de salvare de la pericol care nu presupune săvârșirea unei fapte penale, nu se poate reține starea de necesitate;

- ❖ dacă salvarea se putea realiza săvârșind o faptă penală mai puțin gravă sau o contravenție, nu se poate reține starea de necesitate.
- ➔ trebuie să fie **proporțională cu pericolul**.
 - ❖ nu trebuie să se producă urmări vădit mai grave decât cele ce s-ar fi produs în absența acțiunii de salvare;
 - ❖ este necesar ca făptuitorul să fi avut atât reprezentarea urmărilor vădit mai grave, cât și a gravității pericolului;

NB Dacă urmările sunt vădit mai grave, dar făptuitorul **nu** a avut reprezentarea lor, se va reține excesul de salvare neimputabil [art. 26 alin. (2) C. pen.].

NB Dacă făptuitorul a avut reprezentarea urmărilor vădit mai grave, se va reține circumstanța atenuantă a excesului scuizabil [art. 75 alin. (1) lit. c) C. pen.].

- ❖ dacă urmările sunt mai grave, dar nu vădit mai grave, există proporționalitate.

NB Dacă pentru salvare făptuitorul are la dispoziție mai multe bunuri, de aceeași valoare:

- dacă unul este al său, el nu este ținut să-și sacrifice propriul bun;
- dacă poate folosi un bun al celui care a generat pericolul sau al celui care va profita de salvare, salvatorul trebuie să folosească aceste bunuri, și nu pe cele ale unor terți.

NB Fapta nu trebuie să fie săvârșită de persoane care au obligația de a înfrunța pericolul (spre exemplu, pompierii, medicii, salvamarii) pentru a se salva pe sine sau un bun al lor → pot invoca starea de necesitate numai dacă salvează terțe persoane.

3. Efectele stării de necesitate

- ➔ fapta nu este infracțiune, lipsindu-i trăsătura esențială a antijuridicității;
- ➔ nu se poate aplica o pedeapsă;
- ➔ nu se poate aplica o măsură educativă;
- ➔ nu se poate aplica o măsură de siguranță;
- ➔ produce efecte *in rem*, care se răsfrâng și asupra participanților;
- ➔ nu înlătură răspunderea civilă delictuală dacă făptuitorul, salvându-se pe sine ori un bun al său, a produs prejudicii altei persoane;
- ➔ nu înlătură răspunderea civilă delictuală a persoanei în favoarea căreia s-a realizat acțiunea de salvare, dacă acțiunea de salvare a fost realizată de o altă persoană (care nu va răspunde ea însăși delictual față de terțul prejudiciat, sarcina efectuării reparației incumbând celui care a beneficiat de salvare);
- ➔ dacă pericolul este cauzat de persoana căreia îi profită salvarea, răspunderea civilă a salvatorului față de salvat, pentru prejudiciile cauzate prin acțiunea de salvare, se înlătură.

Anexa nr. 2

LEGITIMA APĂRARE	STAREA DE NECESITATE
I. ATACUL	I. PERICOLUL
CONDIȚIILE ATACULUI	CONDIȚIILE PERICOLULUI
Atacul trebuie să fie:	Pericolul trebuie să fie:
a) MATERIAL → acțiune/inacțiune. – nu trebuie neapărat ca atacul să constea într-o infracțiune. – nu trebuie exercitat prin violențe verbale/scrise sau stări conflictuale anterioare.	
b) DIRECT → nu trebuie neapărat să existe un contact nemijlocit între agresor și victimă, dar nici nu trebuie să existe obstacol.	
c) IMEDIAT – actual (în curs de desfășurare) sau – iminent (pe cale să se desfășoare), însă producerea atacului trebuie să fie o certitudine. Atacul își pierde caracterul imediat de îndată ce infracțiunea s-a consumat/epuizat/a rămas în tentativă. Dar poate persista caracterul imediat în cazul unei infracțiuni consumate, dacă rezultatul este reversibil (victima, imediat după consumarea tâlhăriei, exercită violențe asupra infractorului pentru a-și recupera bunul).	a) IMEDIAT → are caracter iminent. sau ACTUAL → condiția iminenței este îndeplinită atunci când pericolul este deja actual.
d) INJUST – atacul trebuie să fie exercitat de o persoană responsabilă și nu trebuie să fie autorizat de lege. – atacul ANIMALULUI nu este injust, decât dacă animalul a fost asmuțit de o PERSOANĂ responsabilă. Dacă atacul provine de la un iresponsabil, trebuie ca cel ce se apără să nu cunoască starea de iresponsabilitate → dacă se cunoaște starea de iresponsabilitate, se vor analiza condițiile stării de necesitate. Dacă apărarea este realizată de un iresponsabil împotriva unui responsabil, se va reține iresponsabilitatea numai dacă nu se poate reține legitima apărare (legitima apărare, fiind cauză justificativă, se va analiza înaintea oricărei cauze de neimputabilitate).	b) INEVITABIL → pericolul nu poate fi înlăturat în alt mod decât prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.
Atacul injust poate fi săvârșit: • cu INTENȚIE/INTENȚIE DEPĂȘITĂ; • din CULPĂ.	Pericolul: – poate să rezulte dintr-o ACȚIUNE UMANĂ INTENȚIONATĂ sau NEINTENȚIONATĂ; – poate fi generat de un ANIMAL; – poate fi generat de FENOMENE NATURALE. Pericolul nu trebuie provocat INTENȚIONAT/DIN CULPĂ de cel ce invocă starea de necesitate. Dacă pericolul este provocat chiar de către cel care invocă starea de necesitate, acesta va fi tras la răspundere nu pentru fapta săvârșită cu intenție, ci pentru fapta comisă din culpă, dacă este incriminată.

LEGITIMA APĂRARE	STAREA DE NECESITATE
I. ATACUL	I. PERICOLUL
Atacul trebuie să fie îndreptat: • împotriva celui care se apără; • împotriva altei persoane; • împotriva drepturilor acestora; • împotriva unui interes general. Atacul poate viza una/mai multe persoane. Dacă o persoană încearcă să se sinucidă → atac împotriva propriei persoane. Nu contează dacă persoana împotriva căreia se exercită atacul este responsabilă sau nu.	Pericolul trebuie să amenințe: • viața, integritatea, sănătatea sa/a altuia; • un bun important al său/al altuia; • un interes general.
II. APĂRAREA	II. SALVAREA
CONDIȚIILE APĂRĂRII	CONDIȚIILE SALVĂRII
Apărarea trebuie să fie precedată de atac. APĂRAREA: • trebuie să conștie într-o faptă prevăzută de legea penală (TIPICĂ); • trebuie să fie necesară pentru respingerea atacului; • trebuie să intervină între momentul în care atacul a devenit iminent și momentul în care atacul s-a consumat; • nu este necesar ca săvârșirea faptei să fie singura cale de înlăturare a atacului.	SALVAREA: • trebuie să conștie într-o faptă prevăzută de legea penală (TIPICĂ); • trebuie să fie necesară pentru salvarea de la pericol; • trebuie să intervină între momentul în care pericolul a devenit iminent și momentul în care s-a consumat; • trebuie să fie singura modalitate prin care poate fi înlăturat pericolul.
APĂRAREA: • poate consta într-o infracțiune rămasă în formă tentată sau consumată; • fapta poate fi săvârșită cu intenție/culpă/intenție depășită.	SALVAREA: • poate consta într-o infracțiune rămasă în formă tentată sau consumată; • fapta poate fi săvârșită cu intenție/culpă/intenție depășită.
Apărarea trebuie să fie îndreptată împotriva agresorului. Dacă nu se îndreaptă împotriva agresorului sau există și victime colaterale, se analizează condițiile stării de necesitate/erorii. Cel ce se apără trebuie să fie conștient de atac și de implicațiile sale.	Fapta nu trebuie să fie săvârșită de persoane care au obligația de a înfrunța pericolul → pot invoca starea de necesitate numai dacă salvează terțe persoane, nu și atunci când se salvează pe ele.
Apărarea trebuie să fie necesară pentru respingerea atacului, însă nu este necesar ca săvârșirea faptei să fie singura cale de respingere a atacului.	Fapta săvârșită trebuie să fie necesară pentru salvarea de la pericol și să fie singura modalitate prin care poate fi înlăturat pericolul. Dacă pericolul putea fi înlăturat printr-o contravenție, nu se reține starea de necesitate dacă se săvârșește o faptă penală. Dacă pericolul putea fi înlăturat printr-o faptă penală mai ușoară, nu se reține starea de necesitate dacă s-a săvârșit fapta mai grea.
Apărarea trebuie să intervină între momentul în care atacul a devenit iminent și momentul în care s-a consumat și trebuie să fie aptă să înlătore atacul. Apărarea nu trebuie să fie prematură și nici tardivă.	Salvarea trebuie să intervină între momentul în care atacul a devenit iminent și cel în care s-a consumat și trebuie să fie aptă să înlătore pericolul.

LEGITIMA APĂRARE	STAREA DE NECESITATE
Apărarea trebuie să fie proporțională cu atacul, adică să fie mai mică/apropiată de gravitatea atacului. Excesul de apărare grefat pe existența tulburării/temerii nu este cauză justificativă, ci cauză de neimputabilitate (excesul neimputabil). Dacă depășirea limitelor unei apărări proporționale nu se datorează tulburării/temerii, se va reține excesul scuzabil → circumstanță atenuantă.	Salvarea trebuie să fie proporțională cu pericolul, adică nu trebuie să se producă urmări vădit mai grave. Dacă urmările sunt mai grave, dar nu vădit mai grave, există proporționalitate. Se va reține excesul neimputabil dacă urmările sunt vădit mai grave, dar făptuitorul nu a avut reprezentarea lor. Dacă făptuitorul a avut reprezentarea urmărilor vădit mai grave → se va reține circumstanța atenuantă a depășirii limitelor stării de necesitate în favoarea făptuitorului, care va fi tras la răspundere penală pentru fapta săvârșită.
III. EFECTE	III. EFECTE
Legitima apărare înlătură caracterul penal al faptei, care este justificată. Fapta nu este infracțiune, lipsindu-i trăsătura esențială a antijuridicității. Produce efecte <i>in rem</i> , care se răsfrâng și asupra participanților. Înlătură răspunderea civilă delictuală.	Starea de necesitate înlătură caracterul penal al faptei, care este justificată. Fapta nu este infracțiune, lipsindu-i trăsătura esențială a antijuridicității. Produce efecte <i>in rem</i> , care se răsfrâng și asupra participanților. Nu înlătură răspunderea civilă delictuală dacă făptuitorul, salvându-se pe sine ori un bun al său, a produs prejudicii altei persoane. Nu înlătură răspunderea civilă delictuală a persoanei în favoarea căreia s-a realizat acțiunea de salvare.

PREZUMȚIA RELATIVĂ DE LEGITIMĂ APĂRARE:
Atacul trebuie să constea în a pătrunde/încerca să pătrundă fără drept într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea.
Pătrunderea trebuie să se realizeze:
– în timpul zilei, numai prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea mijloace;
– în timpul nopții, prin orice mijloace.
Pătrunderea poate echivala cu violarea de domiciliu.

EFECTE

- înlătură caracterul penal al faptei, fapta fiind justificată;
- produce efecte *in rem*;

poate atrage răspunderea delictuală.

EXERCITAREA UNUI DREPT SAU ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAȚII^[1]

Sediul materiei: art. 21 C. pen.

Art. 21. Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală constând în exercitarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta.

(2) Este de asemenea justificată fapta prevăzută de legea penală constând în îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală.

Noțiune – cauză justificativă aplicabilă în acele situații în care săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală este legitimă, și deci admisă, prin permisiunea legii (*lato sensu*), în exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.

I. EXERCITAREA UNUI DREPT RECUNOSCUȚ DE LEGE

- ⇒ **premisă** – există o normă juridică ce recunoaște un drept a cărui exercitare ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esență, un act normativ permite, iar un alt act normativ interzice același comportament;
- ⇒ **lege** → este vorba despre un **act normativ**, utilizarea termenului „lege” fiind *lato sensu*, și nu doar în sensul art. 173 C. pen. (poate fi vorba despre o lege constituțională, organică sau ordinară, despre o ordonanță sau ordonanță de urgență a Guvernului, despre un tratat internațional etc.);
- ⇒ **drept** → o prerogativă conferită unei persoane (fizice sau juridice) în baza unui text de lege;
- ⇒ dreptul este **recunoscut** de lege, deci **nu impus** de aceasta → persoana în favoarea căreia este recunoscut îl poate exercita sau nu;
- ⇒ cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât și de o persoană juridică;
- ⇒ **condiții**:
 - ❖ are loc exercitarea unui drept permis de lege (*spre exemplu, are loc un meci de kickboxing, se efectuează de către un medic o operație de urgență etc.*);
 - ❖ prin exercitarea dreptului se săvârșește o faptă prevăzută de legea penală (*spre exemplu, în urma loviturilor primite în cursul meciului, cei doi luptători suferă o vătămare corporală gravă, în urma operației are loc amputarea unui membru al celui operat*) → fapta trebuie să fie tipică;
 - ❖ exercitarea dreptului se face în **limitele permise de lege** (depășirea acestora atrage imposibilitatea reținerii cauzei justificative).

NB Fapta medicului din sistemul public de sănătate (care are calitatea de funcționar public) de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți **nu constituie o exercitare a unui**

^[1] Pentru o scurtă privire comparativă a acestor instituții, a se vedea finalul fișei.

drept recunoscut de lege (a se vedea Decizia pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 19/2015 pronunțată de I.C.C.J.).

II. ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAȚII IMPUSE DE LEGE

- **premisă** – există o normă juridică ce impune cuiva o obligație a cărei îndeplinire ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esență, un act normativ impune, iar un alt act normativ interzice același comportament;
- **lege** → este vorba despre un **act normativ**, utilizarea termenului „lege” fiind *lato sensu*, și nu doar în sensul art. 173 C. pen. (poate fi vorba despre o lege constituțională, organică sau ordinară, despre o ordonanță sau ordonanță de urgență a Guvernului, de un tratat internațional etc.);
- **legea impune** obligația, nu doar o recunoaște ca validă → nerespectarea ei poate conduce la sancționarea persoanei, în timp ce îndeplinirea ei ar constitui, pe de altă parte, o faptă penală;
- cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât și de o persoană juridică;
- **condiții:**
 - ❖ are loc îndeplinirea unei obligații impuse de lege (*spre exemplu, ofițerii de poliție asigură securitatea unei clădiri în timpul unui summit*);
 - ❖ prin îndeplinirea obligației se săvârșește o faptă prevăzută de legea penală (*în exemplul de mai sus, cu ocazia securizării perimetrului, ofițerul de poliție împușcă un terorist*) → fapta trebuie să fie tipică;
 - ❖ îndeplinirea obligației se face **în limitele permise de lege** (depășirea acestora atrage imposibilitatea reținerii cauzei justificative).

III. ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAȚII IMPUSE DE AUTORITATEA COMPETENTĂ

- **premisă** – există o obligație impusă unei persoane de o autoritate competentă, obligație a cărei îndeplinire ar duce la încălcarea unui text de incriminare → în esență, autoritatea competentă impune, iar un act normativ interzice același comportament;
- **autoritatea competentă** → autoritate publică investită de lege cu anumite competențe și puteri într-un domeniu, în aplicarea unui act normativ;
- obligația este impusă de autoritatea competentă, **doar în forma prevăzută de lege**;
- cauza justificativă poate fi invocată atât de o persoană fizică, cât și de o persoană juridică;
- **condiții:**
 - ❖ are loc îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă → este necesar ca autoritatea să poată impune în mod valabil acea obligație, să aibă putere de dispoziție în domeniul respectiv;
 - ❖ prin îndeplinirea obligației se săvârșește o faptă prevăzută de legea penală → fapta trebuie să fie tipică;
 - ❖ îndeplinirea obligației se face **în forma permisă de lege** (nerespectarea acestei condiții atrage imposibilitatea reținerii cauzei justificative);

- ❖ pe de o parte, ordinul autorității competente trebuie să îmbrace forma dispusă de lege;
- ❖ corelativ, făptuitorul nu poate fi obligat să îndeplinească obligația impusă decât în situația în care forma cerută de lege e respectată (*spre exemplu, unui funcționar nu i se poate impune verbal să cerceteze situația conturilor unei persoane suspecte, fără o dispoziție scrisă dintr-un mandat*);
- ❖ obligația impusă de autoritatea competentă să **nu fie în mod vădit ilegală** (*spre exemplu, niciun ordin sau dispoziție a autorității competente nu poate impune, în mod valid, torturarea unei persoane*) → trebuie ca obligația să fie vădit ilegală → astfel, dacă ulterior se dovedește ilegalitatea măsurii, dacă aceasta nu era evidentă, făptuitorul va fi în continuare exonerat de răspundere (beneficiind de aparența de legalitate a dispoziției autorității).

IV. EFECTE

- faptele penale săvârșite în exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații, deși tipice, sunt justificate → nu este îndeplinită condiția antijuridicității → nu atrag răspunderea penală;
- nu se pot aplica pedepse;
- nu se pot lua măsuri educative;
- nu se pot lua măsuri de siguranță;
- înlătură răspunderea disciplinară;
- înlătură, în principiu, răspunderea civilă delictuală a făptuitorului.

- ↩
NB

Dacă dreptul a fost exercitat abuziv sau obligația a fost vădit ilegală, răspunderea civilă nu este înlăturată.
- ↩
NB

Dacă cel care a îndeplinit obligația impusă de autoritatea competentă nu era el însuși competent să o execute (nu intra în atribuțiile sale), răspunderea sa (civilă, penală și delictuală) nu va fi înlăturată, el răspunzând pentru săvârșirea faptei, care are în continuare caracter penal.

Tabel comparativ
EXERCITAREA UNUI DREPT ȘI ÎNDEPLINIREA UNEI OBLIGAȚII

Exercitarea unui DREPT recunoscut de lege	Îndeplinirea unei OBLIGAȚII impuse de lege	Îndeplinirea unei OBLIGAȚII impuse de autoritatea competentă
are caracter facultativ	are caracter imperativ	are caracter imperativ
poate fi invocată atât de persoana fizică, cât și de persoana juridică	poate fi invocată atât de persoana fizică, cât și de persoana juridică	poate fi invocată atât de persoana fizică, cât și de persoana juridică
dreptul trebuie exercitat în limitele prevăzute de lege, cu bună-credință	îndeplinirea obligației impuse de lege trebuie să se facă în limitele și cu condițiile impuse de lege	îndeplinirea obligației impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, nu trebuie să fie în mod vădit ilegală

FIȘA
NR. 9

CONSIMȚĂMÂNTUL PERSOANEI VĂTĂMATE

Sediul materiei: art. 22 C. pen.

Art. 22. Consimțământul persoanei vătămate. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită cu consimțământul persoanei vătămate, dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol.
(2) Consimțământul persoanei vătămate nu produce efecte în cazul infracțiunilor contra vieții, precum și atunci când legea exclude efectul justificativ al acestuia.

Noțiune – cauză justificativă aplicabilă în acele situații în care săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală este legitimă, și deci admisă, prin efectul consimțământului persoanei vătămate.

- ⇒ premisă:
 - ❖ persoana vătămată este de acord ca o altă persoană să săvârșească împotriva sa o faptă prevăzută de legea penală.
- ⇒ trebuie să **distingem** între:
 - ❖ consimțământul victimei – cauză justificativă;
 - ❖ consimțământul victimei – element constitutiv al infracțiunii (spre exemplu, în cazul infracțiunii de violare de domiciliu, pătrunderea în locuință **fără consimțământ**; în cazul infracțiunii de viol, consimțământul persoanei vătămate **înlătură însăși tipicitatea**);
 - ❖ acele situații în care consimțământul victimei duce la reducerea limitelor de pedeapsă și reținerea unor forme atenuate ale infracțiunii (spre exemplu, uciderea **la cererea victimei** duce la o sancționare mai blândă decât cea a unui omor clasic → în acest caz, consimțământul nu este cauză justificativă, deoarece consimțământul victimei este element al tipicității obiective, fiind cerut de însăși norma de incriminare).
- ⇒ **analiza incidenței cauzei justificative** se va efectua după ce s-a stabilit că fapta săvârșită este tipică;
- ⇒ consimțământul persoanei vătămate **poate fi invocat**:
 - ❖ atât de persoanele fizice, cât și de persoanele juridice.
- ⇒ **valoarea socială** poate fi:
 - ❖ **lezată** (în cazul infracțiunilor de rezultat);
 - ❖ **pusă în pericol** (în cazul infracțiunilor de pericol).

I. CONDIȚII

- ⇒ să se săvârșească o **faptă prevăzută de legea penală** → fapta trebuie să fie tipică;
- ⇒ persoana vătămată să fie **titularul valorii ocrotite**;

- ⇒ titularul valorii să poată să **dispună de aceasta** în mod legal → este prevăzut explicit că valoarea ocrotită **nu** poate fi viața persoanei;
- ⇒ **consimțământul trebuie să fie**:
 - ❖ **serios**;
 - ❖ **liber exprimat** (să nu fie viciat de dol, violență, eroare esențială);
 - ❖ **dat în cunoștință de cauză** → persoana vătămată trebuie să aibă discernământ, nu neapărat capacitate deplină de exercițiu;
 - ❖ **determinat și neechivoc** (nu poate fi teoretic sau eventual).
- ⇒ consimțământul poate fi **exprimat în orice formă** (oral, scris sau tacit);
- ⇒ consimțământul poate fi **exprimat personal** sau, excepțional, **prin reprezentant** (spre exemplu, consimțământul fiului pentru o intervenție medicală asupra tatălui vârstnic);
- ⇒ consimțământul trebuie să intervină **anterior primului act de executare** a faptei tipice:
 - ❖ dacă survine pe parcursul executării, se reține tentativa, dacă tentativa este incriminată;
 - ❖ fapta nu este justificată dacă persoana vătămată nu și-a dat consimțământul anterior primului act de executare, chiar dacă ratifică ulterior acțiunea/inacțiunea tipică;
 - ❖ pentru activitățile cu durată de consumare, consimțământul trebuie să rămână valabil exprimat pe întreaga durată a executării, până la epuizare.

Spre exemplu, persoana vătămată solicită autorului să o agreseze fizic sau să-i dezmembreze bicicleta. În ambele situații, persoana vătămată poate dispune de valorile sociale lezate (integritatea corporală sau bunurile pe care le are în patrimoniu).

Dacă consimțământul persoanei vătămate se regăsește printre elementele de tipicitate obiectivă, atunci consimțământul nu este cauză justificativă, ci cauză care **înlătură** chiar tipicitatea (exemplu: dacă luarea unui bun se realizează cu consimțământul persoanei în a cărei posesie se află bunul, fapta nu e tipică, lipsa consimțământului fiind o condiție a tipicității obiective).

II. EFECTE

- ⇒ fapta nu este infracțiune, lipsind trăsătura esențială a antijuridicității → se **înlătură** răspunderea penală;
- ⇒ dacă consimțământul este dat pentru comiterea faptei cu intenție, dar din culpă se produce un rezultat mai grav, făptuitorul va răspunde pentru fapta comisă din culpă;
Spre exemplu, dacă persoana vătămată îl autorizează pe autor să-i facă un tatuaj și, ulterior, persoana vătămată decedează din cauza intoleranței substanței existente în cerneala folosită, autorul va răspunde pentru ucidere din culpă (dacă sunt întrunite condițiile culpei cu/fără prevedere). Dacă nu a existat consimțământul persoanei vătămate la efectuarea tatuajului (acțiune intenționată de lezare a integrității corporale) autorul va răspunde pentru vătămări cauzatoare de moarte.
- ⇒ produce efecte *in rem*;

- ⇒ nu se pot aplica pedepse;
- ⇒ nu se pot lua măsuri educative;
- ⇒ nu se pot lua măsuri de siguranță;
- ⇒ nu produce efecte în cazul:
 - ❖ infracțiunilor contra vieții (va produce efecte în cazul infracțiunilor contra integrității/sănătății);
 - ❖ când legea exclude efectul justificativ al acestuia (*exemplu: infracțiunea de tortură*).
- ⇒ nu se atrage răspunderea civilă delictuală (din moment ce persoana vătămată a consimțit la producerea prejudiciului).

NB

Consimțământul nu justifică faptele penale care aduc atingere ordinii publice sau bunelor moravuri.

FIȘA

NR. 10

CONSTRÂNGEREA FIZICĂ ȘI CONSTRÂNGEREA MORALĂ^[1]

Sediul materiei: art. 24-25 C. pen.

I. CONSTRÂNGEREA FIZICĂ

Sediul materiei: art. 24 C. pen.

Art. 24. Constrângerea fizică. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită din cauza unei constrângeri fizice căreia făptuitorul nu i-a putut rezista.

Noțiune – cauză de neimputabilitate constând în presiunea fizică irezistibilă exercitată asupra făptuitorului, ce îl determină pe acesta să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală.

- ⇒ **premisă:** originea constrângerii este exterioară persoanei constrânse, iar făptuitorului îi este afectată voința (el nu este iresponsabil, păstrând reprezentarea faptelor sale, însă voința de a acționa nu îi aparține).

1. Condiții

- ⇒ **să fie săvârșită o faptă prevăzută de legea penală de către cel constrâns** → fapta trebuie să fie tipică și nejustificată;
 - ❖ cel constrâns poate acționa în calitate de autor, coautor, instigator sau complice;
 - ❖ fapta poate consta într-o acțiune sau inacțiune (presiunea exterioară fie forțează făptuitorul la săvârșirea unei fapte penale, fie împiedică pe acesta de la îndeplinirea unei obligații legale de a acționa);
 - ❖ fapta poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- ⇒ **să existe o acțiune de constrângere a făptuitorului;**
- ⇒ **constrângerea trebuie să fie:**
 - ❖ irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată să opună rezistență forței de constrângere; caracterul irezistibil se apreciază concret, prin raportare la posibilitățile făptuitorului de a rezista și la natura și puterea forței de constrângere (*de exemplu, făptuitorul leșină și, în cădere, sparge vitrina unui magazin*);
 - ❖ exercitată direct asupra făptuitorului → dacă este exercitată asupra altei persoane pentru a-l determina pe făptuitor la un anumit comportament → constrângere morală.
- ⇒ **constrângerea poate fi exercitată:**
 - ❖ de o persoană;

^[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituții, a se consulta tabelul din anexa nr. 3.

În cazul în care constrângerea fizică este exercitată de o persoană, se va reține participatia improprie, sub forma instigării la fapta celui constrâns.

- ❖ de un fenomen natural sau de un animal (care nu se află sub controlul făptuitorului).

În cazul în care constrângerea fizică este realizată voit chiar de făptuitor, pentru ca ulterior să poată invoca neimputabilitatea, va răspunde penal, dacă nu este incidentă altă cauză de neimputabilitate.

- ⇒ constrângerea trebuie să se exercite pe tot parcursul săvârșirii faptei – în situația în care constrângerea încetează, iar făptuitorul continuă activitatea infracțională, nu se poate reține cauza de neimputabilitate.

Spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acțiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea fizică nu există opțiune, cel constrâns trebuind să acționeze.
Spre exemplu, cuprins de starea de leșin, făptuitorul nu poate decide că, în cădere, să evite spargerea vitrinei.

2. Efecte

- ⇒ înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;

Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

- ⇒ nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- ⇒ nu permite:
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ se pot aplica măsuri de siguranță;
- ⇒ în principiu, nu se va angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului.

II. CONSTRÂNGEREA MORALĂ

Sediul materiei: art. 25 C. pen.

Art. 25. Constrângerea morală. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia și care nu putea fi înlăturat în alt mod.

Noțiune – cauză de neimputabilitate constând în presiunea exercitată asupra psihicului făptuitorului, printr-o amenințare cu un pericol grav, ce îl determină pe acesta să săvârșască o faptă prevăzută de legea penală.

- ⇒ **premisă:** originea constrângerii este exterioară persoanei constrânse, provenind exclusiv de la o altă persoană care o amenință cu un pericol grav, iar făptuitorului îi este afectată voința (el nu este iresponsabil, păstrând reprezentarea faptelor sale, însă voința de a acționa nu îi aparține).

1. Condiții

- ⇒ **să fie săvârșită o faptă prevăzută de legea penală de către cel constrâns** → fapta trebuie să fie tipică și nejustificată;
 - ❖ cel constrâns poate acționa în calitate de autor, coautor, instigator sau complice;
 - ❖ fapta poate consta într-o acțiune sau inacțiune (presiunea exterioară îl forțează să acționeze la săvârșirea unei fapte penale, fie împiedică pe acesta de la îndeplinirea unei obligații legale de a acționa);
 - ❖ fapta poate îmbrăca forma tentativei sau a faptului consumat.
- ⇒ **să existe o acțiune de constrângere concretizată printr-o amenințare cu un pericol grav:**
 - ❖ amenințarea poate fi orală, în scris sau transmisă în orice alt mod de natură a insufla o temere puternică celui constrâns;
 - ❖ amenințarea ar putea fi însoțită și de anumite acte fizice, însă principala acțiune asupra făptuitorului o are amenințarea cu pericolul grav;
 - ❖ pericolul trebuie să fie actual sau iminent;
 - ❖ pericolul cu care se amenință trebuie să fie injust (nu se poate reține cauza de neimputabilitate dacă se amenință cu producerea unei consecințe grave, dar justă – spre exemplu, se amenință cu efectuarea unui audit, în urma căruia s-ar putea sesiza nereguli);
 - ❖ pericolul trebuie să fie proporțional consecințelor cauzate de săvârșirea faptei sub constrângere (spre exemplu, nu se va putea reține constrângerea morală dacă o persoană este amenințată cu sustragerea unui bun de valoare, motiv pentru care săvârșește, sub constrângere, un omor);
 - ❖ pericolul grav ar putea privi viața, integritatea corporală, sănătatea sau libertatea celui amenințat; de asemenea, pot exista situații în care amenințarea ar fi la adresa demnității (spre exemplu, este amenințată cu o calomnie o persoană publică care ar suferi consecințe grave prin știrbirea reputației) sau a patrimoniului (spre exemplu, se amenință integritatea locuinței familiei persoanei constrânse);
 - ❖ gravitatea se analizează prin raportare la valoarea socială afectată;
 - ❖ pericolul grav poate privi pe făptuitor sau pe o altă persoană.
- ⇒ **pericolul să nu poată fi înlăturat în alt mod decât prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală:**
 - ❖ constrângerea trebuie să fie irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată opune rezistență forței de constrângere;
 - ❖ existența unei alternative la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală de către cel constrâns se va aprecia în concret, așadar se poate reține incidența constrângerii morale chiar dacă ar fi

existat în mod strict obiectiv o altă alternativă care, din cauza temerii insuflăte de amenințarea cu pericolul grav, nu a fost evidentă pentru cel constrâns → evaluarea se face de la caz la caz, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei (evaluare atât obiectivă, cât și subiectivă).

- ⇒ **constrângerea este exercitată întotdeauna de o persoană;**
- ⇒ **constrângerea trebuie să preceadă săvârșirea faptei** – în situația în care constrângerea încetează, iar făptuitorul continuă activitatea infracțională, nu se poate reține cauza de neimputabilitate.

NB Spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acțiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea morală nu există opțiune, cel constrâns trebuind să acționeze.

2. Efecte

- ⇒ **înlătură imputabilitatea** – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;

NB Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

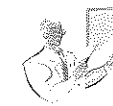
- ⇒ nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- ⇒ **nu permite:**
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ se pot aplica măsuri de siguranță;
- ⇒ în principiu, nu se va angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului;
- ⇒ persoana care a exercitat constrângerea va răspunde ca instigator la fapta săvârșită de cel constrâns.

Anexa nr. 3

CONSTRÂNGEREA FIZICĂ	CONSTRÂNGEREA MORALĂ
Constrângerea se exercită asupra fizicului făptuitorului de o persoană/animal/fenomen natural.	Constrângerea se exercită asupra psihicului unei persoane de către o altă persoană (nu eveniment/animal), prin amenințarea cu un pericol GRAV.
CONDII	CONDII
Evenimentul trebuie să fie: • imprevizibil • irezistibil De exemplu, leșin, fenomen natural etc.	Răul cu care se amenință trebuie să fie: • grav; • iminent; • inevitabil altfel decât prin comiterea faptei; • injust; • proporțional.
• constrângerea trebuie exercitată direct asupra făptuitorului; • dacă este exercitată asupra altei persoane pentru a-l determina pe făptuitor la un anumit comportament → se va reține constrângerea morală.	• pericolul cu care se amenință trebuie să-l privească pe făptuitor/altă persoană; • cu ocazia amenințării cu un pericol grav pot fi exercitate și violențe fizice.
• constrângerea trebuie să fie irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată să opună rezistență; • spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acțiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea fizică nu există opțiune, cel constrâns trebuind să acționeze.	• constrângerea trebuie să fie irezistibilă → persoana constrânsă trebuie să nu poată să opună rezistență; • spre deosebire de starea de necesitate, unde făptuitorul poate opta între a realiza acțiunea de salvare sau a lăsa pericolul să se producă, la constrângerea morală nu există opțiune, cel constrâns trebuind să acționeze.
• sub imperiul constrângerii fizice, cel constrâns săvârșește o faptă prevăzută de legea penală neimputabilă; • dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.	• sub imperiul constrângerii morale, cel constrâns săvârșește o faptă prevăzută de legea penală neimputabilă; • dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.
Fapta săvârșită sub imperiul constrângerii fizice: • poate consta într-o acțiune/inacțiune; • poate rămâne în faza de tentativă sau poate fi consumată; • poate fi comisă în calitate de autor, complice, instigator.	Fapta săvârșită sub imperiul constrângerii morale: • poate consta într-o acțiune/inacțiune; • poate rămâne în faza de tentativă sau poate fi consumată; • poate fi comisă în calitate de autor, complice, instigator.
• faptele vor fi imputabile dacă făptuitorul continuă să acționeze după ce constrângerea fizică a încetat.	• faptele vor fi imputabile dacă făptuitorul continuă să acționeze după ce constrângerea morală a încetat.
EFECTE	EFECTE
• fapta săvârșită sub imperiul constrângerii fizice nu este infracțiune întrucât îi lipsește imputabilitatea → neavând libertate de acțiune, făptuitorul nu poate fi vinovat; • fapta nu atrage răspunderea penală; • în principiu, fapta nu atrage nici răspunderea civilă delictuală.	• fapta săvârșită sub imperiul constrângerii morale nu este infracțiune, întrucât îi lipsește imputabilitatea → neavând libertate de acțiune, făptuitorul nu poate fi vinovat; • fapta nu atrage răspunderea penală; • în principiu, fapta nu atrage nici răspunderea civilă delictuală.

Sediul materiei: art. 26 C. pen.

Art. 26. Excesul neimputabil. (1) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana aflată în stare de legitimă apărare, care a depășit, din cauza tulburării sau temerii, limitele unei apărări proporționale cu gravitatea atacului.
(2) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana aflată în stare de necesitate, care nu și-a dat seama, în momentul comiterii faptei, că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat.

Noțiune – cauză de neimputabilitate aplicabilă situației depășirii limitelor unei apărări proporționale cu atacul sau situației depășirii limitelor stării de necesitate, în anumite condiții reglementate de lege.

⇒ **premise:**

- ❖ fie depășirea limitelor legitimei apărări, din cauza tulburării sau temerii;
 - ❖ fie depășirea limitelor stării de necesitate, prin neconștientizarea, la momentul comiterii faptei, că sunt pricinuite urmări mai grave decât s-ar fi produs în lipsa înlăturării pericolului.
- ⇒ această cauză de neimputabilitate este în strânsă legătură cu legitima apărare sau starea de necesitate, aplicarea ei neputând fi concepută în absența îndeplinirii parțiale a condițiilor pentru reținerea uneia dintre cele două cauze justificative;
- ⇒ cunoaște două modalități, cu cerințe distincte:
- ❖ excesul neimputabil **de apărare** [art. 26 alin. (1) C. pen.];
 - ❖ excesul neimputabil **în acțiunea de salvare** [art. 26 alin. (2) C. pen.].

I. EXCESUL NEIMPUTABIL DE APĂRARE

- ⇒ cauza poate fi invocată doar de persoana fizică;
- ⇒ presupune îndeplinirea tuturor condițiilor privitoare la atac și la apărare pentru reținerea săvârșirii unei fapte prevăzute de legea penală în **legitimă apărare**, mai puțin proporționalitatea apărării cu atacul (gravitatea apărării depășește pe aceea a atacului);
- ⇒ **depășirea limitelor legitimei apărări** → presupune exercitarea unei apărări ce produce consecințe mai grave decât s-ar fi produs prin atacul contracarat;
 - ❖ poate fi voluntară sau involuntară.

NB

Nu se poate reține excesul neimputabil dacă apărarea este vădit și semnificativ disproporționată față de atac.

^[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituții, a se vedea tabelul de la finalul acestei fișe.

- ⇒ condiție *sine qua non* → depășirea limitelor legitimei apărări să fie datorată **tulburării sau temerii** cauzate prin atac → dacă depășirea a avut la bază orice altă cauză, această cauză de neimputabilitate nu se poate reține – se va reține eventual circumstanța atenuantă legală a excesului scuzabil (Spre exemplu, inculpatul pândit, urmărit și lovit de către alte persoane, de mai multe ori, a considerat, pe baza tulburării și a temerii, că singura sa scăpare ar consta în folosirea unui cuțit împotriva acestora. O asemenea acțiune, din punct de vedere obiectiv, este disproporționată față de atacul la care a fost supus însă, din punct de vedere subiectiv, constituie legitimă apărare prin depășirea proporționalității. Dacă inculpatul nu ar fi acționat sub imperiul tulburării sau temerii, cauza de neimputabilitate nu ar fi incidentă. S-ar putea reține însă circumstanța atenuantă a provocării).

II. EXCESUL NEIMPUTABIL ÎN ACȚIUNEA DE SALVARE

- ⇒ cauza poate fi invocată doar de persoana fizică;
- ⇒ presupune îndeplinirea tuturor condițiilor privitoare la pericol și la acțiunea de salvare pentru reținerea săvârșirii unei fapte prevăzute de legea penală în stare de necesitate, mai puțin proporționalitatea acțiunii de salvare cu gravitatea pericolului (gravitatea acțiunii de salvare depășește pe aceea a pericolului);
- ⇒ **depășirea limitelor stării de necesitate** → presupune realizarea unei acțiuni de salvare ce produce consecințe mai grave decât s-ar fi produs dacă pericolul nu ar fi fost contracarat;
- ❖ poate fi doar involuntară.

NB | Nu se poate reține excesul neimputabil dacă acțiunea de salvare este vădit și semnificativ disproporționată față de pericol.

- ⇒ condiție *sine qua non* → depășirea limitelor stării de necesitate să fie datorată faptului că salvatorul **nu avut reprezentarea**, în momentul realizării acțiunii de salvare, **faptului că pricinuieste urmări vădit mai grave** decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat → dacă salvatorul și-a dat seama că acțiunea lui va produce efecte vădit mai grave decât s-ar fi produs în absența salvării, această cauză de neimputabilitate nu se poate reține – se va reține eventual circumstanța atenuantă legală a excesului scuzabil.
- Spre exemplu: dacă, pentru a împiedica propagarea unui incendiu la o anexă a unei gospodării (unde nu sunt depozitate bunuri de valoare și nici nu se află persoane), făptuitorul sustrage un tractor pentru a se deplasa mai repede la locul incendiului și, în drum, distruge gardurile unor proprietăți private, este incidentă cauza de neimputabilitate dacă făptuitorul nu a conștientizat că vor produce asemenea pagube. Dacă a avut reprezentarea pagubei provocate, se poate reține circumstanța atenuantă.

III. EFECTE

- ⇒ înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;

↩
NB

Dacă este incidentă o cauză justificativă, nu se mai analizează imputabilitatea.

- ⇒ nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- ⇒ nu permite:
- ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ se pot aplica măsuri de siguranță;
- ⇒ se poate angaja răspunderea civilă delictuală a făptuitorului, acesta fiind dator la plata unei indemnizații adecvate și echitabile [potrivit art. 1360 alin. (2) și urm. C. civ.] pentru acoperirea prejudiciului cauzat.

↩
NB

Potrivit jurisprudenței CEDO, noțiunii de depășire a legitimei apărări îi corespunde în dreptul penal român conceptul de „exces justificat”. Chiar dacă membrii forțelor de securitate nu sunt *de iure* excluși de la excesul de autoapărare, calitatea sau funcția lor sunt factori care pot fi luați în considerare atunci când se analizează împrejurările unei cauze. În condițiile în care comportamentul persoanei nu a reprezentat o amenințare gravă și serioasă pentru ordinea publică sau integritatea fizică a agenților forței publice, folosirea armei de către aceștia din urmă apare nejustificată.

Tabel comparativ
EXCESUL NEIMPUTABIL DE APĂRARE
ȘI EXCESUL NEIMPUTABIL ÎN ACȚIUNEA DE SALVARE

Excesul neimputabil de apărare	Excesul neimputabil în acțiunea de salvare
• poate fi invocat numai de PF	• poate fi invocat numai de PF
• trebuie îndeplinite toate condițiile de la atac și apărare, mai puțin proporționalitatea	• trebuie îndeplinite toate condițiile de la pericol și acțiunea de salvare, mai puțin proporționalitatea
• dacă nu sunt îndeplinite celelalte condiții ale legitimei apărări, nu se poate invoca excesul neimputabil	• dacă nu sunt îndeplinite celelalte condiții ale stării de necesitate, nu se poate invoca excesul neimputabil
• apărarea nu trebuie să fie vădit și semnificativ disproporționată	
• poate fi voluntar sau involuntar	• poate fi doar involuntar → făptuitorul nu trebuie să aibă reprezentarea că va pricinui urmări vădit mai grave
• dacă depășirea limitelor legitimei apărări nu este determinată de tulburare/temere, nu se va reține excesul neimputabil, dar se poate reține circumstanța atenuantă legală	• dacă făptuitorul a avut reprezentarea urmărilor vădit mai grave, se poate reține circumstanța atenuantă legală

FIȘA

NR. 12

MINORITATEA, IRESPONSABILITATEA ȘI INTOXICAȚIA

Sediul materiei: art. 27-29 C. pen.

I. MINORITATEA FĂPTUITORULUI

Art. 27. Minoritatea făptuitorului. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de un minor, care la data comiterii acesteia nu îndeplinea condițiile legale pentru a răspunde penal.

Noțiune – cauză de neimputabilitate aplicabilă situației în care făptuitorul minor nu îndeplinește condițiile de vârstă pentru a fi angajată răspunderea sa penală.

- **premisă:** în funcție de vârsta pe care o are, făptuitorul va avea sau nu reprezentarea faptelor sale și, corelativ, va răspunde sau nu penal → vârsta influențează voința.

Reguli:

- minorul < 14 ani → nu răspunde penal;
 - ❖ prezumție absolută că nu răspunde penal.
- minorul cu vârsta între 14 și 16 ani → răspunde penal doar dacă se dovedește că avea discernământ la momentul săvârșirii faptei;
 - ❖ prezumție relativă că răspunde penal → se stabilește *in concreto* (prin expertiză medico-legală), de la caz la caz, dacă un anume făptuitor avea reprezentarea faptei comise și urmărilor acesteia;
 - ❖ dacă nu avea discernământ, se reține starea de minoritate (cauză de neimputabilitate).
- minorul cu vârsta ≥ 16 ani → răspunde penal, dacă nu se reține o altă cauză de neimputabilitate;
 - ❖ prezumție relativă de existență a discernământului → trebuie înlăturată, pentru a se reține o altă cauză de neimputabilitate (*de exemplu, iresponsabilitatea*);
 - ❖ dacă nu avea discernământ, se reține starea de iresponsabilitate (cauză de neimputabilitate).
- vârsta răspunderii penale trebuie socotită cu începere de la momentul nașterii, fără a se face abstracție de ziua nașterii (*de exemplu, o faptă penală săvârșită în ziua împlinirii vârstei de 18 ani va atrage răspunderea penală a inculpatului, ca major*);
- dobândirea prin căsătorie a capacității depline de exercițiu a drepturilor civile sau prin orice altă modalitate de dobândire a capacității depline anticipate, nu va produce niciun efect în răspunderea penală, ci doar în materie civilă.

1. Condiții

Pentru a se reține minoritatea făptuitorului, cu consecința neimputabilității faptei, este necesar:

- ca minorul să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;

- ❖ ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
- ❖ cu orice formă de vinovăție → intenție, intenție depășită sau culpă;
- ❖ sub orice formă a infracțiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
- ❖ fapta trebuie să fie tipică.

- ca minorul să nu îndeplinească condițiile pentru a se angaja răspunderea sa penală:

- ❖ să aibă sub 14 ani sau
- ❖ să aibă între 14 și 16 ani și să nu fi avut discernământ.

NB

Minoritatea operează și atunci când se săvârșește (se consumă) o infracțiune **progresivă** anterior vârstei de 14 ani, dar urmările (momentul epuizării) se produc după ce minorul poate fi tras la răspundere penală.

Spre exemplu, dacă la vârsta de 13 ani minorul lovește victima, iar aceasta decedează după 2 ani, decesul fiind cauzat de lovituri, minorul nu va răspunde penal. Acest exemplu vizează săvârșirea loviturilor cauzatoare de moarte (infracțiunea progresivă).

NB

Pentru infracțiunile **continue/continue/de obicei** care s-au consumat anterior vârstei de 14 ani, dar s-au epuizat după vârsta de 14 ani, minorul răspunde numai pentru actele materiale săvârșite după împlinirea vârstei de 14 ani, dacă a avut discernământ.

Spre exemplu, lipsirea de libertate (infracțiune continuă) consumată sub 14 ani și epuizată după ce minorul a împlinit 14 ani, atrage răspunderea penală a acestuia, dacă se dovedește că la momentul epuizării minorul avea discernământ.

2. Efecte

- înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;
- nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- dacă minorul a fost determinat sau ajutat de alte persoane, se va reține săvârșirea faptei în participare improprie;
- nu permite:
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- se pot lua măsuri de siguranță;
- nu înlătură răspunderea civilă delictuală a persoanelor care aveau minorul în îngrijire, dacă se dovedește culpa acestora în îndeplinirea obligației de supraveghere a minorului;
- înlătură răspunderea civilă delictuală dacă minoritatea vine în concurs cu alte cauze care înlătură răspunderea penală, cum ar fi legitima apărare.

II. IRESPONSABILITATEA FĂPTUITORULUI

Art. 28. Iresponsabilitatea. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, fie din cauza unei boli psihice, fie din alte cauze.

Noțiune – cauză de neimputabilitate aplicabilă situației în care făptuitorul nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza unei boli psihice sau a altor cauze.

- ⇒ **premisă:** din cauza unei boli psihice sau din alte cauze, făptuitorul:
 - ❖ nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale sau
 - ❖ nu putea să le controleze.
- ⇒ cunoaște **două aspecte** (modalități alternative ale iresponsabilității în textul de incriminare):
 - ❖ cel **intelectiv** → făptuitorul nu își poate da seama de semnificația faptelor sale (deci nu are discernământ);
 - ❖ cel **volitiv** → făptuitorul nu poate să își dirijeze în mod normal acțiunile sau inacțiunile.
- ⇒ **iresponsabilitatea** → stare psihofizică în care persoana fie și-a pierdut discernământul, fie nu își poate controla faptele;
 - ❖ poate fi permanentă sau temporară;
 - ❖ poate fi congenitală sau survenită.
- ⇒ **cauze** → boală psihică (de exemplu, alienația mintală sau alte afecțiuni mintale) sau alte cauze (de exemplu, semi-inconștiența cauzată de hipnoză) → existența bolii trebuie dovedită;
- ⇒ poate fi invocată doar de persoana fizică.

1. Condiții

Pentru a se reține iresponsabilitatea făptuitorului, cu consecința neimputabilității acestuia, este necesar:

- ⇒ ca **acesta să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;**
 - ❖ ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
 - ❖ sub orice formă a infracțiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
 - ❖ fapta trebuie să fie tipică.
- ⇒ ca **incapacitatea să existe la momentul săvârșirii faptei și să dureze pe tot parcursul executării;**
 - ❖ este necesară dovedirea stării de iresponsabilitate, pe baza unei expertize medico-legale;
 - ❖ este posibil ca fapta să fi fost săvârșită într-un moment de luciditate, iar în acest caz nu se poate reține iresponsabilitatea, ci eventual o atenuare a răspunderii cu ocazia individualizării pedepsei;
 - ❖ condiția este îndeplinită și dacă, după săvârșirea faptei, starea de iresponsabilitate încetează;

- ❖ condiția nu este îndeplinită dacă starea de iresponsabilitate intervine după săvârșirea faptei.
- ⇒ ca **incapacitatea să se datoreze unei boli psihice sau altor cauze.**

2. Efecte

- ⇒ **înlătură imputabilitatea** – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;
- ⇒ nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- ⇒ nu permite:
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ se pot lua măsuri de siguranță cu un caracter medical → obligarea la tratament medical sau internarea medicală;
- ⇒ nu înlătură răspunderea civilă delictuală;
- ⇒ este posibil ca iresponsabilitatea să vină în concurs cu alte cauze, precum legitima apărare.

Trebuie ca făptuitorul să nu-și fi provocat singur starea de iresponsabilitate (*actio libera in causa*).

Spre exemplu, o persoană epileptică care își declanșează o criză de epilepsie prin neadministrarea tratamentului și apoi săvârșește o infracțiune, va răspunde penal.

III. INTOXICAȚIA

Art. 29. Intoxicația. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive.

Noțiune – cauză de neimputabilitate aplicabilă situației în care făptuitorul nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive.

- ⇒ **premisă:** din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, făptuitorul:
 - ❖ nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale sau
 - ❖ nu putea să le controleze.
 - ⇒ cunoaște **două aspecte** (modalități alternative ale intoxicației în textul de incriminare):
 - ❖ cel **intelectiv** → făptuitorul nu își poate da seama de semnificația faptelor sale (deci nu are discernământ);
 - ❖ cel **volitiv** → făptuitorul nu poate să își dirijeze în mod normal acțiunile sau inacțiunile.
- Spre exemplu: „inculpatul avea la data săvârșirii faptei 1,71-1,97 ‰ alcoolemie, iar din modul cum a acționat când fratele victimei a încercat să-l dezarmeze, ca și din împrejurarea că a făcut să dispară imediat cuțitul, iar ulterior s-a zăvorât în locuință, se poate conchide că, deși se afla în stare

de ebrietate, aceasta nu era completă, el fiind în măsură să raționeze și să reflecteze asupra acțiunilor sale" (T.S., dec. nr. 327 din 18 februarie 1977, în C.D. 1977, p. 236).

- ⇒ **intoxicația** → stare psihofizică în care persoana fie și-a pierdut discernământul, fie nu își poate controla faptele, din cauza consumului involuntar de alcool sau alte substanțe psihoactive;
- ⇒ **cauze** → consumul involuntar de:
 - ❖ alcool;
 - ❖ substanțe psihoactive → substanțe stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătății (art. 241 din Legea de punere în aplicare a Codului penal).
- ⇒ poate fi invocată doar de persoana fizică;
- ⇒ trebuie realizată distincția între:
 - ❖ intoxicația voluntară incompletă → circumstanță atenuantă/agravantă;
 - ❖ intoxicația voluntară completă → circumstanță atenuantă/agravantă;
 - ❖ intoxicația involuntară incompletă → circumstanță atenuantă judiciară;
 - ❖ intoxicația involuntară completă → cauză de neimputabilitate.

1. Condiții

Pentru a se reține intoxicația făptuitorului, cu consecința neimputabilității acestuia, este necesar:

- ⇒ **ca acesta să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;**
 - ❖ ca autor sau sub orice formă de participare (coautor, instigator, complice);
 - ❖ sub orice formă a infracțiunii → tentativă sau fapt consumat/epuizat;
 - ❖ fapta trebuie să fie tipică.
- ⇒ **ca intoxicația să existe la momentul săvârșirii faptei și să dureze pe tot parcursul executării;**
 - ❖ dacă starea exista numai la momentul luării rezoluției infracționale, dar a dispărut pe parcursul executării, nu se reține cauza de neimputabilitate;
 - ❖ la infracțiunile continue, continuate și de obicei, starea de intoxicație trebuie să existe până la momentul epuizării faptei;
 - ❖ la infracțiunea progresivă, se reține cauza de neimputabilitate dacă starea de intoxicație involuntară completă exista la momentul comiterii (momentul consumării), chiar dacă nu mai există la momentul epuizării;
 - ❖ la infracțiunile omisive, starea de intoxicație trebuie să existe pe toată durata în care făptuitorul avea obligația de a acționa;
 - ❖ la concursul de infracțiuni, starea trebuie să existe la momentul comiterii fiecărei infracțiuni;
 - ❖ este necesară dovedirea stării de intoxicație.
- ⇒ **ca intoxicația să se producă involuntar (accidental) sau din eroare;**
- ⇒ **ca făptuitorul să-și piardă total capacitățile volitive/intelective.**

2. Efecte

- ⇒ **înlătură imputabilitatea** – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;
- ⇒ **nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;**
- ⇒ **nu permite:**
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ **se pot lua măsuri de siguranță cu un caracter medical** → obligarea la tratament medical sau internarea medicală;
- ⇒ **nu înlătură răspunderea civilă delictuală;**
- ⇒ **este posibil ca intoxicația să vină în concurs cu alte cauze justificative sau de neimputabilitate, precum legitima apărare.**

FIȘA

NR. 13

EROAREA

Sediul materiei: art. 30 C. pen.

Art. 30. Eroarea. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu cunoștea existența unei stări, situații ori împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și faptelor săvârșite din culpă pe care legea penală le pedepsește, numai dacă necunoașterea stării, situației ori împrejurării respective nu este ea însăși rezultatul culpei.

(3) Nu constituie circumstanță agravantă sau element circumstanțial agravant starea, situația ori împrejurarea pe care infractorul nu a cunoscut-o în momentul săvârșirii infracțiunii.

(4) Prevederile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător și în cazul necunoașterii unei dispoziții legale extrapenale.

(5) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită ca urmare a necunoașterii sau cunoașterii greșite a caracterului ilicit al acesteia din cauza unei împrejurări care nu putea fi în niciun fel evitată.

Noțiune – acea cauză de neimputabilitate aplicabilă în situația în care făptuitorul are o greșită reprezentare a realității la momentul săvârșirii faptei, necunoscând existența unei stări/situații/imprejurări de care depinde caracterul penal al faptei.

- ⇒ **premisă:** făptuitorul săvârșește o faptă pe care, datorită necunoașterii unor anumite elemente, o crede licită, deși ea are caracter penal;
- ⇒ are loc **alterarea factorului intelectual** → făptuitorul are o reprezentare eronată a realității, fie prin completa necunoaștere, fie prin cunoașterea greșită a elementelor realității;
- ⇒ poate fi invocată atât de persoana fizică, cât și de persoana juridică (în cazul erorii organelor de conducere).

I. TIPURI DE ERORI

1. Eroarea de fapt și eroarea de drept

- ⇒ **eroare de fapt** → necunoașterea unui element din realitatea materială (o persoană, un bun, o situație);
- ⇒ **eroare de drept** → necunoașterea unei norme de conduită obligatorie;
 - ❖ eroare de drept extrapenal → necunoașterea unei norme de drept, alta decât de drept penal;
 - ❖ eroare de drept penal → necunoașterea unei norme de drept penal.

2. Eroarea proprie și eroarea provocată

- ⇒ **eroare proprie** → generată de conduita făptuitorului și datorată ignoranței acestuia (nu există contribuția unei alte persoane la eroare);
- ⇒ **eroare provocată** → inducerea în eroare a făptuitorului de către o altă persoană.

3. Eroarea vincibilă (culpabilă) și eroarea invincibilă

- ⇒ **eroare vincibilă** → percepție falsă asupra realității, realizată fie cu intenție, fie din culpă;
 - ❖ exclude vinovăția făptuitorului numai în cazul acelor infracțiuni care se săvârșesc doar cu intenție.
- ⇒ **eroare invincibilă** → percepție falsă a realității imposibil de evitat, indiferent de numărul diligențelor rezonabile depuse.
 - ❖ exclude vinovăția făptuitorului, în orice formă s-ar regăsi (intenție sau culpă).

4. Eroarea esențială și eroarea neesențială

- ⇒ **eroare esențială** → justifică integral acțiunea făptuitorului, care devine neimputabilă acestuia;
- ⇒ **eroare neesențială** → nu justifică acțiunea făptuitorului, acesta continuă să răspundă penal (eventual, reținerea erorii neesențiale ar putea atrage o răspundere penală atenuată cu ocazia individualizării pedepsei aplicate).

5. Eroarea asupra tipicității și eroarea asupra antijuridicității

- ⇒ **eroare asupra tipicității** → vizează eroarea cu privire la elementele constitutive ale infracțiunii;
- ⇒ **eroare asupra antijuridicității** → vizează eroarea invincibilă asupra caracterului ilicit al faptei.
 - ❖ presupune necunoașterea/cunoașterea greșită a caracterului ilicit, din cauza unei împrejurări ce nu poate fi în niciun fel evitată.

Delimitări

Eroare asupra tipicității	Eroare asupra antijuridicității
eroare de fapt	—
eroare de drept	eroare de drept
eroare vincibilă	—
eroare invincibilă	eroare invincibilă

II. CONDIȚIILE REȚINERII CAUZEI DE NEIMPUTABILITATE

- ⇒ **trebuie să se fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală**, nejustificată (dacă nu sunt îndeplinite condițiile tipicității/antijuridicității, analiza imputabilității este inutilă);
- ⇒ **făptuitorul trebuie să se fi aflat în eroare, astfel:**
 - ❖ dacă eroarea este asupra tipicității, persoana trebuie să nu fi cunoscut/să fi cunoscut greșit existența unei stări/situații/imprejurări de care depinde caracterul penal al faptei;
 - ❖ este exclusă eroarea în caz de îndoială, de cunoaștere nesigură, deoarece în acest caz făptuitorul acceptă posibilitatea producerii rezultatului faptei, rezultând astfel intenție indirectă (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 3033 din 11 mai 2006);

- ❖ dacă eroarea este asupra antijuridicității, făptuitorul, din eroare, apreciază fapta săvârșită ca fiind permisă de lege.

NB

La infracțiunea **complexă**:

- eroarea asupra tipicității infracțiunii absorbante înlătură numai caracterul penal al acesteia, făptuitorul putând răspunde pentru infracțiunea absorbită, cu privire la care cauza de neimputabilitate nu operează;
- eroarea asupra tipicității infracțiunii absorbite poate conduce la înlăturarea caracterului penal al infracțiunii absorbante.

- ⇒ eroarea trebuie să existe la momentul comiterii faptei;

- ❖ la infracțiunile **continue/continue/de obicei**, eroarea trebuie să existe pe toată durata săvârșirii faptei, până în momentul epuizării;
- ❖ la infracțiunea **progresivă**, eroarea trebuie să existe în momentul săvârșirii actului (momentul consumării), chiar dacă la momentul producerii rezultatului mai grav (momentul epuizării) eroarea nu mai există.

NB

Pot fi erori asupra tipicității și:

- eroarea care privește elementele obiective ale unei cauze justificative;
- eroarea asupra unei norme extrapenale.

- ⇒ nu există eroare în cazul:

- ❖ *aberatio ictus* – se produce un alt rezultat, dar de aceeași natură, din cauza efectuării în mod defectuos a actelor de executare;
- ❖ *error in personam* – eroare asupra identității/anumitor calități ale victimei.

NB

Poate fi eroare asupra antijuridicității și eroarea asupra unei norme extrapenale.

- ⇒ eroarea asupra antijuridicității trebuie să fie:

- ❖ **invincibilă** (dacă eroarea este vincibilă, adică se datorează culpei, făptuitorul va răspunde pentru fapta săvârșită cu intenție, putându-se reține o circumstanță atenuantă judiciară);
- ❖ **de drept** (eroarea poartă asupra existenței/limitelor cauzelor justificative, nu asupra celor de imputabilitate).

III. EFECTE

- ⇒ înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;
- ⇒ eroarea asupra tipicității înlătură imputabilitatea numai atunci când infracțiunile incriminate sunt comise cu **intenție**, ca urmare a lipsei elementului intelectual din structura intenției;
- ⇒ în cazul faptelor incriminate și atunci când sunt săvârșite din **culpă**, eroarea înlătură imputabilitatea numai dacă necunoașterea stării/situației/împrejurării nu este ea însăși rezultatul culpei;

- ⇒ dacă eroarea este vincibilă, datorându-se culpei, răspunderea nu va fi angajată pentru fapta săvârșită **că** intenție, ci pentru fapta săvârșită din culpă, dacă este incriminată;
 - ❖ *de exemplu, o persoană, în glumă, îndreaptă spre victimă o armă, pe care o știa neîncărcată, și o ucide. În acest caz persoana va răspunde pentru ucidere din culpă.*
- ⇒ în cazul erorii asupra elementelor agravante, indiferent dacă eroarea este culpabilă sau invincibilă, efectul acesteia în cazul infracțiunii intenționate îl reprezintă pierderea caracterului agravat. Răspunderea va fi angajată pentru fapta intenționată săvârșită în forma de bază;
- ⇒ la infracțiunea săvârșită din culpă eroarea asupra unei circumstanțe agravante generale sau asupra unui element circumstanțial agravant înlătură reținerea agravantei numai dacă necunoașterea nu se datorează culpei;
- ⇒ eroarea asupra unei circumstanțe atenuante nu înlătură aplicarea acesteia (eroarea nu are efecte asupra circumstanțelor atenuante);
- ⇒ nu se extinde și asupra participanților, operând numai *in personam*;
- ⇒ nu permite:
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ nu înlătură răspunderea civilă delictuală.

FIȘA

NR. 14

CAZUL FORTUIT

Sediul materiei: art. 31 C. pen.

Art. 31. Cazul fortuit. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală al cărei rezultat e consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.

Noțiune – acea cauză de neimputabilitate aplicabilă în situația în care săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală a produs un rezultat neconceput și neurmărit de făptuitor, care este consecința unei împrejurări ce nu putea fi prevăzută.

- ⇒ **premisă:** împrejurare exterioară a cărei intervenție imprevizibilă se adaugă peste acțiunea/inacțiunea licită/ilicită a unei persoane și conduce la producerea unui rezultat ce nu putea fi prevăzut.
Exemple: fenomene ale naturii, comportamentul neprevăzut al unui animal, un defect de fabricație, un scurtcircuit.

I. CONDIȚII

- ⇒ să existe o acțiune/inacțiune a unei persoane, iar rezultatul ilicit produs să fie rezultatul unei forțe străine de voința făptuitorului;
 - ❖ acțiunea/inacțiunea poate fi licită sau ilicită.
- ⇒ să existe o împrejurare exterioară imprevizibilă care se suprapune peste (in)acțiunea (i)licită a făptuitorului;
 - ❖ împrejurarea poate fi anterioară, concomitentă sau ulterioară acțiunii;
 - ❖ trebuie să existe un raport de cauzalitate între (in)acțiune, grefată pe evenimentul exterior imprevizibil, și urmarea socialmente periculoasă;
 - ❖ caracterul imprevizibil trebuie să aibă caracter general și obiectiv – nimeni nu trebuie să prevadă intervenția împrejurării. Reținerea oricărei culpe exclude reținerea cazului fortuit.
De exemplu, apariția victimei pe carosabil după ce s-a angajat în traversare printr-un loc nesemnalizat și fără a se asigura, iar vizibilitatea inculpatului era redusă din cauza autoturismelor parcate pe marginea drumului; accident produs în condițiile unei defecțiuni grave la sistemul de direcție din cauza carosabilului și la o viteză foarte mică.
- Cu privire la aceste exemple, în cazul în care se putea și trebuia să se prevadă rezultatul socialmente periculos, nu vor fi incidente dispozițiile privind cazul fortuit (dacă prezența victimei a fost observată de o altă persoană, nu sunt incidente dispozițiile cazului fortuit).
- ⇒ rezultatul produs să constituie o faptă prevăzută de legea penală (tipică).
 - ❖ rezultatul trebuie să fie diferit de cel care s-ar fi produs fără intervenția împrejurării imprevizibile.

II. EFECTE

- ⇒ înlătură imputabilitatea – produce efecte cu privire la vinovăția făptuitorului, fapta nemaifiind infracțiune → se înlătură răspunderea penală;
- ⇒ se răsfrânge și asupra participanților → singura cauză de neimputabilitate care produce efecte *in rem*;
- ⇒ nu permite:
 - ❖ aplicarea pedepselor;
 - ❖ aplicarea măsurilor educative.
- ⇒ se pot lua măsuri de siguranță;
- ⇒ se înlătură răspunderea civilă delictuală a făptuitorului;
- ⇒ dacă acțiunea culpabilă a unui terț a creat împrejurarea care a condus la rezultatul păgubitor, se va angaja răspunderea civilă a terțului;
- ⇒ poate intra în concurs cu alte cauze justificative sau de neimputabilitate.

FISA
NR. 15

FAZELE ȘI FORMELE INFRACTIUNII

Noțiune – perioadele și modalitățile în care se desfășoară acțiunile ce formează activitatea infracțională.

Perioade în care se desfășoară activitatea infracțională:

- ⇒ perioada internă;
- ⇒ perioada externă.

Perioada internă

- ⇒ este situată între momentul nașterii ideii de a săvârși o infracțiune și momentul luării deciziei în acest sens;
- ⇒ cuprinde etapa încolțirii ideii de a săvârși infracțiunea, etapa deliberării asupra ideii și, în fine, etapa luării deciziei infracționale;
- ⇒ este o perioadă psihică, strâns legată de vinovăție, ce se petrece doar în mintea făptuitorului;
- ⇒ există doar la infracțiunile săvârșite cu intenție;
- ⇒ nu are relevanță în planul răspunderii penale.

NB

Această perioadă cunoaște o latură externă în situația în care mai multe persoane deliberează asupra săvârșirii unei infracțiuni. Dacă scopul destăinuirii ideii infracționale a fost acela de a coopta alte persoane la comiterea faptei, se va reține comiterea infracțiunii de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni.

Perioada externă

- ⇒ cuprinde:
 - ❖ faza actelor preparatorii;
 - ❖ faza actelor de executare;
 - ❖ faza urmărilor.
- ⇒ **faza actelor de pregătire** – se realizează activități ce pregătesc săvârșirea infracțiunii;
 - ❖ nu au loc acte de executare, activitățile efectuate nu fac parte din elementul material al infracțiunii a cărei săvârșire se pregătește.
- ⇒ **faza actelor de executare** – se realizează actul de conduită interzis de textul de incriminare (elementul material al infracțiunii);
- ⇒ **faza urmărilor** – producerea rezultatului/pericolului prevăzut în textul de incriminare.

NB

Nu este obligatoriu ca toate fazele perioadei externe să se regăsească în fiecare activitate infracțională. Spre exemplu, pot lipsi actele preparatorii, după cum este posibil ca faza urmărilor să nu existe, intervenind cauze ce împiedică producerea rezultatului.

Formele infracțiunii:

- ⇒ **forma actelor preparatorii** – corespunde fazei actelor de pregătire;
- ⇒ **forma tentativei** – corespunde fazei de executare;
- ⇒ **forma faptului consumat** – în cadrul fazei urmărilor, odată ce se realizează rezultatul/pericolul prevăzut de lege;
- ⇒ **forma faptului epuizat** – în cadrul fazei urmărilor, întâlnită la infracțiunile cu durată de consumare (continuă/continuată/de obicei/de simplă repetare/progresivă).

I. ACTELE PREPARATORII

Noțiune – activități de creare a cadrului necesar săvârșirii infracțiunii → pregătirea mijloacelor fizice, adunarea informațiilor etc.

- ⇒ comiterea unei infracțiuni nu implică întotdeauna acte de pregătire;
- ⇒ se săvârșesc numai cu intenție;
- ⇒ sunt posibile în cazul infracțiunilor **intenționate** (intenție directă/indirectă/depășită);
- ⇒ pot fi licite sau ilicite;
- ⇒ pot fi acte de pregătire materială sau intelectuală;
- ⇒ nu realizează *verbum regens* → actele de pregătire **nu** intră în elementul material; un act comis cu intenție care poate duce la consumarea infracțiunii nu este act de pregătire;
- ⇒ **în principiu**, nu au relevanță penală → nu sunt incriminate;
- ⇒ **excepții**:
 - ❖ actele preparatorii asimilate tentativei și deci sancționate drept acte de executare (*spre exemplu, în situația unor infracțiuni contra securității naționale*);
 - ❖ actele preparatorii ce realizează conținutul unei alte infracțiuni incriminate separat (*de exemplu, deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori, constituirea unui grup infracțional organizat*).

NB

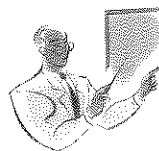
Acte preparatorii înlăptuite de altă persoană decât autorul → **complicitate anterioară** la infracțiune (doar dacă autorul trece la executarea hotărârii infracționale și săvârșește cel puțin o **tentativă pedepsibilă**, folosindu-se de actele de pregătire respective).

II. TENTATIVA

Sediul materiei: art. 32-34 C. pen.

Art. 32. Tentativa. (1) *Tentativa constă în punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.*

(2) *Nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea.*

Noțiune – formă a infracțiunii aparținând fazei executării ce constă în punerea în executare a hotărârii infracționale, hotărâre care:

- ⇒ a fost întreruptă (tentativa imperfectă) sau
- ⇒ nu și-a produs efectul (tentativa perfectă).

- ⇒ se poate săvârși doar cu intenție directă sau indirectă;
- ⇒ implică efectuarea unor acte de executare, altfel nu se poate vorbi despre tentativă;
- ⇒ deși nu produce rezultatul prevăzut de textul de incriminare, se creează cel puțin o stare de pericol pentru valoarea socială protejată.

1. Condițiile și conținutul tentativei

Condițiile tentativei:

- ⇒ existența intenției de a săvârși o infracțiune (intenția poate fi atât directă, cât și indirectă – această condiție exclude culpa sau praeterintenția);
- ⇒ punerea în executare a intenției infracționale (trebuie distins atent între actele de pregătire și cele de executare, doar cele din urmă atrăgând sancționarea, ca tentativă);
- ⇒ executarea să fi fost întreruptă sau să nu-și fi produs efectul.

Conținutul tentativei:

- ⇒ obiectul juridic → același cu cel al infracțiunii consumate;
- ⇒ obiectul material → poate exista sau nu, în funcție de tipul de infracțiune;
- ⇒ subiectul activ este persoana fizică sau juridică, iar participația este posibilă în toate formele → dacă este cerută o anumită calitate pentru subiectul activ nemijlocit al infracțiunii consumate, este necesar ca acea calitate să existe și în cazul infracțiunii rămase în faza tentativei;
- ⇒ elementul material → actul de executare incriminat, dus sau nu până la capăt → constă întotdeauna într-o acțiune;
- ⇒ urmarea imediată → ca regulă, constă într-o stare de pericol;
- ⇒ latura subiectivă → doar intenția directă sau indirectă.

↩
NB

În cazul infracțiunilor complexe, trebuie să existe un început de executare a acțiunii mijloc. Spre exemplu, la infracțiunea complexă de viol, se reține tentativa la viol atunci când victima a fost imobilizată în scopul consumării actului sexual (acțiune mijloc), dar actul sexual nu a mai avut loc.

2. Forme

Clasificarea tentativei:

- ⇒ în funcție de gradul de realizare a elementului material
 - ❖ perfectă (terminată) sau
 - ❖ imperfectă (întreruptă).

- ⇒ în funcție de aptitudinea de a produce rezultatul socialmente periculos prevăzut de norma de incriminare
 - ❖ idonee sau
 - ❖ neidonee.

Tentativa perfectă și tentativa imperfectă^[1]

Tentativa perfectă → terminată → neproducerea rezultatului.

- ⇒ actul de executare este finalizat;
- ⇒ rezultatul nu s-a produs, din cauze independente de autor, care pot fi:
 - ❖ anterioare (se produc anterior începerii executării);
 - ❖ simultane (intervin în același timp cu executarea);
 - ❖ supravenite (intervin după ce a început executarea).
 De exemplu, hoțul bagă mâna în geanta persoanei însă nu reușește să sustragă telefonul.
- ⇒ este posibilă la:
 - ❖ infracțiunile de pericol concret;
 - ❖ infracțiunile de rezultat, dacă sunt susceptibile de tentativă perfectă (de exemplu, nu au formă perfectă infracțiunile de furt, cele împotriva libertății sexuale, care se consumă odată cu efectuarea actului material).

Tentativa imperfectă → întreruperea executării.

- ⇒ actul de executare nu a fost finalizat, fie din voința autorului, fie din alte cauze (de exemplu, semnale de alarmă, rezistența victimei, intervenția unui polițist, imposibilitatea de a deschide un lacăt);
 - ❖ cauzele trebuie să fie supravenite.
- ⇒ este posibilă la:
 - ❖ infracțiunile de pericol concret;
 - ❖ infracțiunile de pericol abstract;
 - ❖ infracțiunile de rezultat.

↩
NB

Atât tentativa perfectă, cât și cea imperfectă pot fi idonee sau neidonee.

^[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituții, a se consulta tabelul din anexa nr. 4.

Anexa nr. 4

TENTATIVA IMPERFECTĂ (ÎNTRERUPTĂ)	TENTATIVA PERFECTĂ (TERMINATĂ)
Actul de executare NU ESTE FINALIZAT: • din voința autorului; • din alte cauze.	Actul de executare ESTE FINALIZAT ȘI REZULTATUL NU S-A PRODUS: • din cauze independente de autor.
CAUZELE ÎNTRERUPERII EXECUTĂRII: • supravenite.	CAUZELE NEPRODUCERII REZULTATULUI: • anterioare; • simultane; • supravenite.
Posibilă la: 1. infracțiunea de PERICOL: a) CONCRET; b) ABSTRACT; 2. infracțiunea de REZULTAT.	Posibilă la: 1. infracțiunea de PERICOL: a) CONCRET; b) –; 2. infracțiunea de REZULTAT, dacă acea infracțiune este susceptibilă de tentativă perfectă. NB! De exemplu, NU au formă perfectă infracțiunile de furt, viol, act sexual cu un minor.

3. Tentativa idonee și tentativa neidonee

Tentativa idonee → periculoasă

- ⇒ poate fi:
 - ❖ perfectă – terminată – actul de executare a fost dus la sfârșit;
Spre exemplu, autorul a împușcat victima, dar aceasta nu a decedat.
 - ❖ imperfectă – întreruptă – actul de executare a fost întrerupt.
Spre exemplu, autorul a îndreptat arma spre victimă, dar nu a împușcat victima, întrucât a fost imobilizat de un trecător.

Condiții:

- ⇒ să existe intenția directă/indirectă de a săvârși infracțiunea;
- ⇒ intenția de a săvârși infracțiunea să fi fost pusă în executare;
- ⇒ actele de executare:
 - ❖ să fi fost întrerupte (tentativă imperfectă);
 - ❖ deși duse până la capăt, să nu-și fi produs efectul din orice motive (tentativă perfectă).
- ⇒ săvârșirea infracțiunii să fi fost concepută în mod idoneu (apt să producă rezultatul).

Tentativa neidonee → nepericuloasă

- ⇒ poate fi:
 - ❖ perfectă – terminată – actul de executare a fost dus la sfârșit;
 - ❖ imperfectă – întreruptă – actul de executare a fost întrerupt.

Condiții

- ⇒ să existe intenția directă/indirectă de a săvârși infracțiunea;
- ⇒ intenția de a săvârși infracțiunea să fi fost pusă în executare;
- ⇒ actele de executare:
 - ❖ nu și-au produs efectul, deoarece săvârșirea infracțiunii a fost concepută în mod neidoneu (inapt să producă rezultatul).
Spre exemplu, autorul a vrut să ucidă victima prin stropirea acesteia cu apă sfințită.
- ⇒ consumarea infracțiunii nu se va produce din cauza:
 - ❖ modului eronat (absurd) în care a fost concepută executarea;
 - ❖ folosirii unor mijloace absolut inapte să producă urmarea;
 - ❖ imposibilității materiale de a se ajunge la rezultat.
- ⇒ nu este o veritabilă tentativă (nu există de fapt tentativă);
- ⇒ aprecierea caracterului idoneu se face luând în calcul atât aspecte obiective (prin raportare la o persoană medie), cât și subiective (având în vedere și persoana autorului, precum și datele existente la dispoziția acestuia).

Tentativa nu se confundă cu fapta putativă. În cazul faptei putative, făptuitorul acționează cu credința eronată că fapta este incriminată. Exemplu de faptă putativă: autorul consideră că sustragerea propriului telefon este infracțiune.

4. Infracțiuni la care nu este posibilă tentativa

- ⇒ infracțiunile săvârșite din culpă/cu intenție depășită → tentativa este însă posibilă în cazul infracțiunilor complexe săvârșite cu intenție depășită, în anumite condiții;
- ⇒ infracțiunile omisive proprii → tentativa este însă posibilă la infracțiunile omisive improprii (comisive prin omisiune);
- ⇒ infracțiunile de obicei, de simplă repetare;
- ⇒ infracțiunile cu executare promptă săvârșite prin viu grai → tentativa este însă posibilă la infracțiunile cu executare promptă săvârșite în scris;
- ⇒ infracțiunile de consumare anticipată.

5. Sancționarea tentativei^[1]

Art. 33. Pedepsirea tentativei. (1) Tentativa se pedepsește numai când legea prevede în mod expres aceasta.
(2) Tentativa se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, ale cărei limite se reduc la jumătate. Când pentru infracțiunea consumată legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață, iar instanța s-ar orienta spre aceasta, tentativa se sancționează cu pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.

- ⇒ Codul penal român → sistemul diversificării pedepselor → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, cu limitele reduse la jumătate;
- ⇒ dacă pentru infracțiunea consumată sunt prevăzute pedepse alternative, instanța trebuie mai întâi să se decidă asupra uneia dintre ele, și apoi să procedeze la reducerea limitelor;
- ⇒ dacă pedeapsa pentru infracțiunea consumată este detențiunea pe viață, în cazul tentativei pedeapsa va fi închisoarea de la 10 la 20 de ani;
- ⇒ dacă pedeapsa este amendă, se reduce numărul zilelor-amendă, iar nu cuantumul unei zile-amendă;
- ⇒ în cazul persoanei juridice, limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute pentru infracțiunea consumată [inclusiv cele majorate cu 1/3 conform art. 137 alin. (5) C. pen.] se reduc la jumătate.

Limitele legale ale pedepselor complementare nu se vor reduce ca urmare a reținerii tentativei → comiterea infracțiunii în forma tentată nu are efecte asupra limitelor legale ale pedepselor complementare, ci numai asupra limitelor speciale ale pedepselor principale.

În cazul infracțiunii complexe praeterintenționate, dacă fapta rămâne în tentativă (nu se produce rezultatul acțiunii principale), dar se produce praeterintenționat un rezultat mai grav aferent acțiunii secundare, chiar dacă fapta, în ansamblul ei, rămâne în tentativă, pedeapsa

este cea prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată (de exemplu, în cazul violului: dacă actul sexual nu se consumă, dar victima decedează → deși acțiunea principală a rămas în tentativă, s-a produs praeterintenționat rezultatul mai grav prevăzut de norma de incriminare. Într-o asemenea situație, limitele de pedeapsă nu vor fi reduse cu 1/2, pedeapsa urmând a fi stabilită între limitele prevăzute de lege pentru infracțiunea complexă consumată).

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 6/2014 a I.C.C.J., „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată (maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispozițiilor privind tratamentul sancționator al tentativei)”.

^[1] Pentru o prezentare a infracțiunilor pentru care legea prevede sancționarea tentativei, a se consulta tabelul din anexa nr. 5.

Anexa nr. 5

TENTATIVĂ INCRIMINATĂ	TENTATIVĂ NEINCRIMINATĂ	TENTATIVĂ IMPOSIBILĂ
• omor/omor calificat; • lipsire de libertate, mai puțin când are ca urmare moartea; • viol, mai puțin când are ca urmare moartea; • vătămare corporală, săvârșită cu scop (și intenție directă); • act sexual cu un minor; • furt simplu/calificat/în scop de folosință (numai tentativa imperfectă); • înșelăciune; • delapidare; • tâlhărie /tâlhărie calificată (numai tentativa imperfectă), nu și tâlhăria urmată de moartea victimei; • tortura în forma tip, mai puțin când are ca urmare vătămarea corporală/moartea; • distrugere, când acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu; • distrugere calificată; • evadare; • înlesnirea evadării, mai puțin când este săvârșită din culpă; • fals material în înscrisuri oficiale; • fals intelectual; • fals în înscrisuri sub semnătură privată.	• ucidere la cererea victimei; • determinarea sau înlesnirea sinuciderii; • lovirea sau alte violențe; • vătămare corporală, săvârșită cu intenție indirectă; • relele tratamente aplicate minorului; • încăierare; • uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă; • amenințare; • șantaj; • violarea de domiciliu/sediului profesional, săvârșită prin pătrundere; • abuz de încredere, săvârșit prin acțiune; • gestiune frauduloasă; • însușirea bunului găsit, săvârșită prin acțiune; • tulburare de posesie; • uzurparea de calități oficiale; • inducerea în eroare a organelor judiciare; • favorizarea făptuitorului; • tăinuire; • mărturie mincinoasă; • cercetarea abuzivă; • supunerea la rele tratamente; • represiunea nedreaptă; • asistența și reprezentarea neloială; • nerespectarea hotărârilor judecătorești; • purtarea abuzivă, în forma agravată/abuz în serviciu, săvârșit prin acțiune; • uz de fals; • fals în declarații; • fals privind identitatea; • incest; • abandon de familie; • nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului; • tulburarea ordinii și liniștii publice; • ultrajul contra bunelor moravuri.	• infracțiunile săvârșite din culpă; • infracțiunile omisive proprii; • infracțiunile praeterintenționate, dacă nu sunt complexe.

6. Cauze de nepedepsire a tentativei^[1]

Art. 34. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului. (1) Nu se pedepsește autorul care, înainte de descoperirea faptei, s-a desistat ori a încunoștințat autoritățile de comiterea acesteia, astfel încât consumarea să poată fi împiedicată, sau a împiedicat el însuși consumarea infracțiunii.

(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru această infracțiune.

Noțiune – comun desistării și împiedicării producerii rezultatului → cauze de nepedepsire a tentativei, de care beneficiază numai:

- ⇒ autorul;
- ⇒ coautorii, cu condiția ca fiecare dintre ei să se desisteze.

6.1. Desistarea

Noțiune – întrerupere voluntară a executării acțiunii ce formează activitatea infracțională.

- ⇒ **premisă** → în absența desistării, făptuitorul ar fi realizat o tentativă pedepsibilă (incriminată de lege);
- ⇒ **condiții:**
 - ❖ făptuitorul realizează acte de executare, aflându-se în faza tentativei imperfecte;
 - ❖ făptuitorul este cel care întrerupe executarea → este nevoie de manifestarea univocă a voinței sale (fie o inacțiune, fie o acțiune);
 - ❖ executarea este întreruptă **voluntar** de făptuitor → dacă acesta este constrâns la încetarea activității, tentativa realizată de el rămâne pedepsibilă;
 - ❖ întreruperea trebuie să aibă loc înainte de descoperirea faptei (întrerupere eficientă) → adică înainte ca aceasta să fi ajuns la cunoștința organelor judiciare sau a cuiva care ar fi putut să le sesizeze;
 - ❖ nu se va considera că există desistare dacă autorul a amânat continuarea actelor de executare ori a renunțat la efectuarea acestora, însă a însărcinat o altă persoană să le continue.
- ⇒ **sferă de aplicare** → este posibilă numai la tentativa imperfectă;
- ⇒ **natură juridică** → este o cauză personală de nepedepsire a tentativei (produce efecte *in personam*, nu profită celorlalți participanți);

↩
NB

Este necesar ca toți coautorii să se fi desistat. Dacă numai un coautor s-a desistat, acesta va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută la art. 51 C. pen. (împiedicarea săvârșirii infracțiunii), cu condiția ca fapta să rămână în faza de tentativă.

^[1] Pentru o prezentare comparativă a acestor instituții, a se consulta tabelul din anexa nr. 6.

NB Complicii/instigatorii nu profită de desistarea autorului, ci, pentru a nu fi pedepsiți, trebuie să împiedice consumarea infracțiunii.

⇒ se poate realiza prin:

- ❖ acțiune (licită/ilicită);
- ❖ inacțiune (licită/ilicită).

NB Nu există desistare dacă autorul amână continuarea actelor sau delegă pe altcineva.

6.2. Împiedicarea producerii rezultatului

Noțiune – împiedicarea voluntară de către făptuitor, după realizarea integrală a elementului material al infracțiunii, a producerii rezultatului vătămător.

⇒ **premisa** → în absența împiedicării producerii rezultatului, făptuitorul ar fi realizat o tentativă pedepsibilă (incriminată de lege);

⇒ **condiții:**

- ❖ făptuitorul realizează în întregime elementul material al infracțiunii;
- ❖ să nu se fi produs rezultatul socialmente periculos;
- ❖ după executarea elementului material, în mod voluntar, făptuitorul împiedică producerea urmării socialmente periculoase (chiar și prin anunțarea autorităților);
- ❖ împiedicarea producerii rezultatului este realizată **voluntar** de făptuitor → dacă acesta este constrâns, tentativa realizată de el rămâne pedepsibilă;
- ❖ trebuie să intervină înainte de descoperirea faptei și producerea urmării (împiedicare eficientă).

NB Împiedicarea producerii rezultatului nu se confundă cu înlăturarea rezultatului sau a consecințelor infracțiunii, care se situează ulterior consumării infracțiunii.

⇒ **sferă de aplicare** → este posibilă numai la tentativa perfectă;

NB Împiedicarea producerii rezultatului nu este posibilă la infracțiunea de pericol (nici concret, nici abstract), ci numai la infracțiunea de rezultat.

⇒ **natură juridică** → este o cauză personală de nepedepsire (produce efecte *in personam*, nu profită celorlalți participanți);

⇒ **se poate realiza:**

- ❖ numai prin acțiune (licită/ilicită).

NB Trebuie ca toți coautorii să fi împiedicat producerea rezultatului. Dacă **numai un coautor** împiedică producerea rezultatului, acesta va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută

la art. 51 C. pen. (împiedicarea săvârșirii infracțiunii), cu condiția ca fapta să rămână în faza de tentativă.

NB Complicii/instigatorii nu profită de împiedicarea producerii rezultatului de către autor, ci, pentru a nu fi pedepsiți, trebuie să împiedice consumarea infracțiunii.

NB Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului sunt cauze de nepedepsire de care beneficiază **numai autorul** (și coautorii, dacă fiecare în parte îndeplinește condițiile desistării/împiedicării producerii rezultatului). În cazul participanților (complici/instigatori/co-autori), cauza de nepedepsire incidentă este cea de la art. 51 C. pen., ce va fi analizată cu ocazia tratării participației penale.

6.3. Efecte

⇒ cauze de impunitate → făptuitorul nu va fi pedepsit pentru tentativă;

⇒ dacă actele îndeplinite anterior desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune – se aplică pedeapsa pentru această infracțiune (acte de executare calificate).

Exemplu: „Nu sunt aplicabile prevederile art. 22 C. pen. (în prezent art. 34 C. pen. – n.r.) referitoare la apărarea de pedeapsă dacă făptuitorul nu a curmat de bunăvoie executarea începută, ci a dus până la capăt activitatea sa infracțională, săvârșind toate actele necesare pentru obținerea rezultatului, care însă nu s-a produs din motive independente de voința acestuia.

Desistarea constă în renunțarea autorului la săvârșirea faptei a cărei executare se află în curs. Ea trebuie să fie voluntară, nedeterminată de o cauză externă, și trebuie să se producă mai înainte ca executarea să se fi terminat. Or, în speță, prin aruncarea repetată a minorei într-un râu, executarea activității ce urma să realizeze infracțiunea de omor s-a terminat, fără ca ea să-și producă efectul, datorită unor cauze independente de voința făptuitorului, ceea ce înseamnă că renunțarea inculpatului s-a produs nu înainte, ci după ce executarea a luat sfârșit. Pe de altă parte, renunțarea inculpatului n-a fost voluntară, el oprindu-se în acțiunile sale determinat de țipetele minorei, ce i-au insuflat teama că va fi descoperit.

Împiedicarea producerii rezultatului constă în zădărnicierea de către făptuitor a survenirii urmărilor vătămătoare ale faptei penale, a cărei executare s-a terminat. Acțiunea autorului de împiedicare a producerii rezultatului trebuie să fie voluntară, nedeterminată de o cauză externă și trebuie să se producă mai înainte de descoperirea faptei. În speță, este adevărat că executarea faptei penale s-a terminat, iar acțiunea inculpatului constând în transportarea minorei de la râu la gara orașului unde a abandonat-o – acțiune ce a dus la salvarea minorei – s-a produs mai înainte de descoperirea faptei, dar această acțiune n-a fost voluntară ci, așa cum s-a arătat, ea a fost determinată de țipetele minorei, ce i-au provocat inculpatului teama că fapta va fi descoperită” (T.S., dec. nr. 1407 din 8 august 1978, în C.D. 1978, p. 322).

Anexa nr. 6

DESISTAREA	ÎMPIEDICAREA PRODUCERII REZULTATULUI
• trebuie ca autorul să comită o tentativă pedepsibilă (pedepsită de lege).	• trebuie ca autorul să comită o tentativă pedepsibilă (pedepsită de lege).
	• împiedicarea producerii rezultatului nu se confundă cu înlăturarea rezultatului sau a consecințelor infracțiunii, care se situează ulterior consumării infracțiunii.
• posibilă numai la TENTATIVA IMPERFECTĂ.	• posibilă numai la TENTATIVA PERFECTĂ.
• cauză personală de nepedepsire (nu profită celorlalți participanți).	• cauză personală de nepedepsire (nu profită celorlalți participanți).
• întrerupere VOLUNTARĂ a executării, care se poate realiza prin: a) ACȚIUNE (licită/ilicită); b) INACȚIUNE (licită/ilicită).	• împiedicare VOLUNTARĂ a producerii rezultatului, care se poate realiza: a) numai prin ACȚIUNE (licită/ilicită).
• întreruperea voluntară trebuie să intervină înainte de descoperirea faptei și producerea urmării (întrerupere eficientă).	• împiedicarea producerii rezultatului trebuie să intervină înainte de descoperirea faptei și producerea urmării (împiedicare eficientă).
• NU este necesar ca desistarea să aibă caracter definitiv.	
• nu există desistare dacă autorul amână continuarea actelor sau deleagă pe altcineva.	
• trebuie ca toți coautorii să se fi desistat; dacă numai un coautor s-a desistat, numai el va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută de art. 51 C. pen., cu condiția ca fapta să rămână în faza de tentativă.	• trebuie ca toți coautorii să fi împiedicat producerea rezultatului; dacă numai un coautor împiedică producerea rezultatului, numai el va beneficia de cauza de nepedepsire prevăzută de art. 51 C. pen., cu condiția ca fapta să rămână în faza de tentativă.
• complicitii/instigatorii nu profită de desistarea autorului, ci, pentru a nu fi pedepsiți, trebuie să împiedice consumarea infracțiunii (art. 51 C. pen.).	• complicitii/instigatorii nu profită de împiedicarea producerii rezultatului de către autor, ci, pentru a nu fi pedepsiți, trebuie să împiedice consumarea infracțiunii (art. 51 C. pen.).
	• împiedicarea producerii rezultatului NU este posibilă la infracțiunea de pericol (nici concret, nici abstract), ci numai la infracțiunea de rezultat.

III. INFRACTIUNEA FAPT CONSUMAT

Noțiune – executarea în întregime a elementului material și producerea urmării prevăzute de lege (rezultat/stare de pericol).

- ⇒ premisă → s-a realizat integral acțiunea ce constituie activitatea infracțională (*verbum regens*) și s-a produs urmarea acesteia (rezultat/stare de pericol).
Spre exemplu, infracțiunea de lovire sau alte violențe.

Momentul consumării:

- ⇒ infracțiunea de rezultat → momentul producerii rezultatului;
- ⇒ infracțiunea de pericol abstract → momentul săvârșirii acțiunii/inacțiunii, producându-se instantaneu și starea de pericol (deoarece starea de pericol se produce instantaneu, nu este posibilă împiedicarea producerii rezultatului);
- ⇒ infracțiunea de pericol concret → momentul în care starea de pericol se produce efectiv.

NB

De regulă, momentul consumării coincide cu momentul epuizării, cu excepția infracțiunilor cu durată de consumare.

IV. INFRACTIUNEA FAPT EPUIZAT

Noțiune – infracțiunea prelungită în timp după momentul consumării, până la producerea ultimului rezultat izvorât din activitatea infracțională.

- ⇒ premisă → s-a realizat acțiunea ce constituie activitatea infracțională (*verbum regens*) și infracțiunea s-a consumat iar, fie datorită continuării activității infracționale, fie datorită amplificării/agravării rezultatului inițial, infracțiunea se prelungește în timp.
Spre exemplu, lipsirea de libertate (infracțiune continuă).

Momentul epuizării:

- ⇒ coincide cu momentul consumării, la infracțiunile care nu au durată de consumare;
- ⇒ este situat ulterior momentului consumării, la infracțiunile cu durată de consumare (continue, continuate, de obicei, de simplă repetare, progresive).

NB

Se consideră că momentul săvârșirii infracțiunii este:

▪ momentul **epuizării**, în cazul infracțiunilor:

- continue;
- continuate;
- de obicei;
- de simplă repetare.

▪ momentul **consumării**, în cazul infracțiunilor:

- progresive.

FIȘA

NR. 16

UNITATEA DE INFRACTIUNE

Noțiune – activitatea infracțională realizează conținutul unei singure infracțiuni.

Unitatea naturală – rezultă din unitatea acțiunii/inacțiunii;

- ⇒ infracțiunea simplă;
- ⇒ infracțiunea continuă;
- ⇒ infracțiunea deviată.

Unitatea legală – rezultă din voința legii;

- ⇒ infracțiunea continuată;
- ⇒ infracțiunea complexă;
- ⇒ infracțiunea progresivă;
- ⇒ infracțiunea de obicei.

I. UNITATEA NATURALĂ

Noțiune – activitatea infracțională unică ce realizează conținutul unei singure infracțiuni.

- ⇒ **premisă:** făptuitorul îndeplinește o singură acțiune/inacțiune (prin unul sau mai multe acte materiale de executare, săvârșite în temeiul aceleiași rezoluții infracționale), iar prin aceasta realizează conținutul unei singure infracțiuni.

1. Infracțiunea simplă

Noțiune – infracțiunea comisă printr-o activitate unică → o acțiune sau inacțiune care produce o singură urmare imediată.

Caracteristici:

- ⇒ are un singur obiect juridic;
- ⇒ are o singură urmare imediată;
- ⇒ există o singură rezoluție infracțională;
- ⇒ se poate săvârși cu orice formă de vinovăție (intenție, intenție depășită, culpă);
- ⇒ se săvârșește printr-o singură acțiune/inacțiune, care se realizează prin unul/mulți acte de executare;

- ⇒ dacă există mai multe acte de executare (**unitate naturală colectivă**), este necesar:
 - ❖ ca actele să fie de aceeași natură;
 - ❖ ca actele să fie realizate de aceeași persoană, cu rezoluție unică;
 - ❖ să existe un proces execuțional unic (unitate spațială, fără întreruperi nefirești);
 - ❖ ca actele să aibă aceeași finalitate;
 - ❖ ca actele să întrunească elementele constitutive ale aceleiași infracțiuni;
 - ❖ ca actele să se îndrepte împotriva aceluiași subiect pasiv.

De exemplu, este o ipoteză de unitate naturală colectivă când autorul sustrage dintr-un depozit 15 de mașini de spălat, în interval de 40 de minute, efectuând 15 transporturi din depozit până la camionul în care a încărcat obiectele sustrate.

Se păstrează unitatea naturală colectivă atât dacă autorul săvârșește mai multe variante ale elementului material, cât și dacă acțiunea sa produce mai multe rezultate socialmente periculoase prevăzute alternativ în norma penală.

2. Infracțiunea continuă

Noțiune – acțiunea sau inacțiunea ce constituie elementul material se prelungește în timp, după momentul consumării, până la momentul epuizării (momentul producerii ultimei urmări).

Caracteristici:

- ⇒ are un singur obiect juridic;
- ⇒ există o singură rezoluție infracțională;
- ⇒ executarea se prelungește în timp, până la intervenția:
 - ❖ unei noi manifestări contrare de voință;
 - ❖ unei hotărâri de condamnare, chiar nedefinitivă.
- ⇒ are un singur subiect activ;
- ⇒ poate fi săvârșită numai cu intenție;
- ⇒ poate fi săvârșită prin:
 - ❖ acțiune;
 - ❖ inacțiune.
- ⇒ este posibilă la infracțiunile:
 - ❖ de rezultat;
 - ❖ de pericol.
- ⇒ este necesar ca infracțiunea să-și păstreze unitatea pe toată durata activității infracționale;
- ⇒ participația penală este posibilă în toate formele (coautorat, instigare, complicitate);
- ⇒ de cele mai multe ori infracțiunile continue sunt simple, rareori prezentând caracter complex.

Poate fi:

- ⇒ **permanentă** – nu există întrerupere a actului de executare → activitatea făptuitorului este continuă;
 - ❖ orice întrerupere a actului de executare afectează unitatea infracțiunii, urmând a se reține:
 - fie un concurs de infracțiuni;
 - fie forma continuată (dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege).

De exemplu, lipsirea de libertate în mod ilegal.

- ⇒ **succesivă** – au loc unele întreruperi ale actului de executare.
 - ❖ întreruperea trebuie să fie firească, astfel încât să nu afecteze unitatea infracțiunii → trebuie să rezulte din însăși natura infracțiunii;

De exemplu, portul ilegal de uniformă.

NB Spre deosebire de infracțiunea continuată, la infracțiunea continuă succesivă:

- rezoluția infracțională poate fi și nedeterminată;
- prelungirea în timp este datorată naturii infracțiunii, nu voinței făptuitorului.

Se consumă:

- ⇒ când sunt întrunite elementele constitutive prevăzute de lege.

Se epuizează:

- ⇒ când încetează activitatea infracțională (din voința infractorului sau din motive independente, precum existența unei hotărâri de condamnare) → moment ulterior consumării, de care depinde angajarea răspunderii penale și consecințele ce izvorăsc din aceasta (aplicarea legii în timp – legea mai favorabilă –, incidența stării de recidivă, intervenția amnistiei sau grațierii, a prescripției).

În cazul minorilor:

- ⇒ dacă atât consumarea, cât și epuizarea au intervenit înainte de împlinirea vârstei de 14 ani → minorul nu răspunde penal (minoritate, cauză de neimputabilitate);
- ⇒ dacă s-a produs consumarea înainte de 14 ani, iar epuizarea a intervenit după 14 ani → minorul răspunde penal pentru activitatea desfășurată după împlinirea vârstei de 14 ani, dacă nu este incidentă altă cauză de neimputabilitate;
- ⇒ dacă fapta s-a consumat în minoritate (14-18 ani), dar s-a epuizat după majorat → se aplică tratamentul sancționator specific majorilor pentru toată activitatea infracțională, fără să conteze că momentul consumării s-a produs în minorat, deoarece, în cazul infracțiunii continue, prezintă relevanță momentul epuizării.

NB Infracțiunea continuă poate fi săvârșită în formă continuată.

NB Legea nu reglementează un tratament sancționator special (pedeapsa este cea prevăzută de lege).

3. Infracțiunea deviată

Noțiune – devierea acțiunii făptuitorului de la obiectul sau persoana împotriva căreia era îndreptată, asupra altei persoane sau altui obiect decât acela asupra căruia dorea să acționeze.

Modalități:

- ⇒ **aberatio ictus** – autorul acționează împotriva unei persoane/unui lucru, dar acțiunea este deviată către alt subiect/obiect, ajungându-se la un alt rezultat, de aceeași natură;
- ⇒ cauzele acțiunii deviate sunt:
 - ❖ efectuarea defectuoasă a actelor de executare;
 - ❖ intervenția unui eveniment neprevăzut.
- ⇒ devierea se produce pe parcursul derulării acțiunii (după începerea executării, dar înainte de finalizarea executării);
- ⇒ nu înlătură caracterul penal al faptei;
- ⇒ poate fi săvârșită numai cu intenție și cu intenție depășită.

Spre exemplu, autorul vrea să împuște o persoană dar, pentru că nu este un bun țintaș, împușcă o altă persoană.

- ⇒ **error in rem/in personam** – autorul își îndreaptă acțiunea, din eroare, asupra altui obiect/altei persoane;
 - ❖ eroarea asupra obiectului/persoanei intervine înainte de începerea executării;
 - ❖ nu înlătură caracterul penal al faptei;
 - ❖ poate fi săvârșită numai cu intenție și cu intenție depășită.

- ⇒ esențială este existența unei singure rezoluții infracționale, culminând într-o singură acțiune care, deși nu produce exact rezultatul întreprins de făptuitor, produce totuși un rezultat de același fel (lezează același obiect juridic).

Spre exemplu, autorul vrea să o împuște pe sora lui. Din eroare, o confundă cu o altă persoană și lezează integritatea corporală a acesteia din urmă.

II. UNITATEA LEGALĂ

Noțiune – o pluralitate de acțiuni sau inacțiuni care, prin determinarea legii, realizează o singură infracțiune.

- ⇒ **premisă**: acțiunile/inacțiunile sunt, prin voința legiuitorului, unite într-o singură infracțiune. În lipsa reunirii legale, acțiunile/inacțiunile ar fi fost considerate infracțiuni distincte.

1. Infrațiunea continuată

Art. 35. Unitatea infracțiunii continuate (...). (1) Infrațiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. (...).

Noțiune – infracțiunea săvârșită prin mai multe acțiuni sau inacțiuni efectuate la diferite intervale de timp, formând, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, în temeiul aceleiași rezoluții infracționale.

Prin Decizia nr. 368/2017, pronunțată în ședința din 30 mai 2017 și publicată în M. Of. nr. 566 din 17 iulie 2017, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate formulată și a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională. În argumentarea soluției de admitere pronunțate, Curtea a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal, care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate, creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii, fără privilegii și fără discriminări.

1.1. Condiții

⇒ unitate de subiect activ;

- ❖ aceeași persoană trebuie să săvârșească toate actele de executare, indiferent de calitate: autor, complice sau instigator;
- ❖ dacă o persoană participă la un singur act de executare, se reține participția la infracțiunea continuată numai dacă a cunoscut/prevăzut că ceilalți participanți săvârșesc infracțiunea în formă continuată;
 - ca urmare a Deciziei Curții Constituționale, nu mai există condiția unității de subiect pasiv.

⇒ pluralitate de acțiuni/inacțiuni săvârșite la anumite intervale de timp:

- ❖ este de esență infracțiunii continuate;
- ❖ fiecare dintre acțiuni sau inacțiuni să poată forma, singură, elementul material al infracțiunii, dacă ar fi săvârșită în formă simplă.

⇒ unitate de conținut;

- ❖ fiecare acțiune/inacțiune trebuie să realizeze conținutul aceleiași infracțiuni, lezând același obiect juridic (omogenitate juridică);
- ❖ există unitate de conținut când:
 - sunt săvârșite elementele materiale alternative ale aceleiași infracțiuni;

- infracțiunea are variante agravante, chiar dacă unele acte sunt comise în forma de bază, iar altele în variantă agravată → întreaga activitate se raportează la forma calificată;
- unele fapte rămân în tentativă, iar altele sunt consumate → întreaga activitate se raportează la fapta consumată.

⇒ unitate de rezoluție infracțională;

- ❖ făptuitorul trebuie să aibă reprezentarea ansamblului activităților înainte de comiterea primului act și să dorească să realizeze în timp (in)acțiunile din conținutul aceleiași infracțiuni → trebuie să existe un plan determinat măcar în linii generale;
- ❖ rezoluția trebuie să se mențină pe tot parcursul activității infracționale.

↪
NB

Dacă în baza rezoluției₁ autorul săvârșește acte materiale, iar în baza rezoluției₂ săvârșește alte acte → concurs omogen, nu formă continuată.

↪
NB

Forma de vinovăție este numai intenția (directă/indirectă), nu culpă/intenție depășită.

⇒ săvârșirea actelor la diferite intervale de timp.

- ❖ intervalele de timp trebuie să fie rezonabile ca durată, pentru a nu afecta caracterul unic al rezoluției infracționale, astfel:
 - intervalele trebuie să fie mai mari decât întreruperile firești, altfel → infracțiune simplă/continuă succesivă;
 - intervalele trebuie să fie mai mici decât timpul dintre două acte care ar duce la concluzia că s-a rupt rezoluția unică, altfel → concurs: de exemplu, „faptele de furt săvârșite în locuri și prin mijloace diferite, la perioade de timp relativ mari, profitându-se de anumite condiții prielnice, nu constituie o infracțiune continuată, ele fiind săvârșite în condițiile concursului de infracțiuni, împrejurările menționate excluzând existența unei rezoluții unice” (C.S.J., dec. nr. 862 din 1 iunie 1994, în B.J. 1994, p. 130).

1.2. Infracțiuni ce nu pot fi săvârșite în formă continuată

- ⇒ infracțiuni cu rezultat ireversibil (de exemplu, infracțiunea de omor, deoarece pluralitatea de victime = omor calificat, nu omor simplu în formă continuată);
- ⇒ infracțiuni săvârșite din culpă;
- ⇒ infracțiuni săvârșite cu intenție depășită: de exemplu, dacă actul₁ produce din culpă un rezultat mai grav, iar pentru actul₂ făptuitorul prevede rezultatul mai grav, actul₂ este săvârșit cu intenție directă, nu cu intenție depășită, rupându-se unitatea de conținut dintre actul₁ și actul₂;
- ⇒ infracțiuni de obicei.

1.3. Consumare și epuizare

- ⇒ infracțiunea continuată se consumă → la al II-lea act de executare;
- ⇒ infracțiunea continuată se epuizează → când se săvârșește ultima (in)acțiune.

1.4. Pedepsa

Art. 36. Pedepsa pentru infracțiunea continuată (...). (1) Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii. (...)

Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată (...). Dacă cel condamnat definitiv pentru o infracțiune continuată (...) este judecat ulterior și pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabilește o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai ușoară decât cea pronunțată anterior.

⇒ reținerea săvârșirii unei infracțiuni continuate → **cauză de agravare facultativă a pedepsei;**

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 7/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „în aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 alin. (1) C. pen., în cazul infracțiunilor continuate, prin sintagma «maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită» se înțelege **maximul special** prevăzut de lege pentru infracțiune, fără luarea în considerare a cauzei de majorare a pedepsei prevăzută pentru infracțiunea continuată”.

⇒ **sancțiunea:**

- ❖ în cazul închisorii → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani;
- ❖ în cazul amenzii → pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult o treime.

NB

Pedeapsa pentru infracțiunea continuată → se aplică într-o singură etapă, atât pentru PF, cât și pentru PJ.

NB

Potrivit Curții Constituționale, nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 5/2014, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile. Constată că nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 13/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „în cazul unei infracțiuni în formă continuată care, potrivit legii penale noi, nu mai îndeplinește condițiile de existență ale infracțiunii continuate, ci condițiile concursului de infracțiuni, instanța se raportează la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, iar nu la pedeapsa maximă ce ar rezulta prin aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni conform legii penale noi”.

2. Infracțiunea complexă

Art. 35. Unitatea infracțiunii (...) complexe. (...) (2) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

Noțiune – infracțiune în conținutul căreia intră, ca element constitutiv (forma de bază) sau ca element circumstanțial agravant (forma agravată), o acțiune/inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

⇒ în conținutul unei infracțiuni complexe poate intra o altă infracțiune complexă (de exemplu, violul urmat de moartea victimei).

2.1. Forme

A. FORMA DE BAZĂ

- ⇒ cuprinde ca element constitutiv o (in)acțiune care este incriminată în mod distinct de legea penală;
- ⇒ se poate realiza prin:
 - ❖ **reuniunea** a două/mai multor fapte, care-și pierde autonomia, formând o nouă infracțiune distinctă de cele reunite (spre exemplu, tâlhărie = furt + vătămare corporală);
 - ❖ **absorbție:** forma tip este ea însăși infracțiune, dar legea prevede condiții suplimentare, schimbându-se încadrarea juridică (spre exemplu, purtare abuzivă = lovire/alte violențe + condiția ca autorul să se aple în exercițiul atribuțiilor).
- ⇒ nerealizarea uneia dintre (in)acțiunile ce formează conținutul infracțiunii complexe duce la însăși inexistența infracțiunii complexe;
- ⇒ este necesar ca infracțiunea absorbantă să nu poată fi comisă fără comiterea infracțiunii absorbite și să aibă un maxim special mai mare decât maximul special prevăzut pentru infracțiunea absorbită.

B. FORMA AGRAVATĂ

- ⇒ cuprinde ca **element circumstanțial agravant** o (in)acțiune care reprezintă conținutul altei infracțiuni (de exemplu, furt calificat săvârșit prin efracție).

NB

În afară de complexitatea legală, există și **complexitate naturală**, când se absoarbe natural conținutul altei infracțiuni (exemplu: infracțiunea de loviri sau alte violențe este absorbită de conținutul infracțiunii de vătămare corporală). Complexitatea naturală nu produce aceleași consecințe precum cea legală.

2.2. Structură

- ⇒ **obiectul juridic:** valori sociale ce pot fi:
 - ❖ de aceeași natură;
 - ❖ de natură diferită.

Există întotdeauna două obiecte juridice: unul principal și altul secundar.

⇒ **subiectul activ:** autor, coautori, complici, instigatori;

- ❖ la infracțiunile complexe săvârșite cu intenție depășită, trebuie ca poziția subiectivă a complicei/instigatorului să fie aceeași cu a autorului → complicele/instigatorul trebuie să prevadă și să accepte producerea rezultatului mai grav.

⇒ **subiectul pasiv:** poate exista:

- ❖ subiect pasiv principal;
- ❖ subiect pasiv secundar.

Nu este de esență infracțiunii complexe existența unui subiect pasiv principal și a unui subiect pasiv secundar. Poate exista un singur subiect pasiv.

- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi poate da naștere unei infracțiuni complexe (doar dacă legea prevede acest lucru; spre exemplu, uciderea din culpă, când decedează cel puțin două persoane) sau a unui concurs de infracțiuni (deoarece sunt lezate valori sociale aparținând mai multor persoane).

⇒ **latura obiectivă**

- ❖ elementul material – (in)acțiunile corespunzătoare faptelor absorbite/reunite;
- ❖ infracțiunea poate fi săvârșită și printr-o singură acțiune (omor calificat asupra a două sau mai multor persoane, în aceeași împrejurare);
- ❖ urmarea imediată – rezultatele produse de faptele absorbite/reunite.

⇒ **latura subiectivă**

- ❖ intenție;
- ❖ intenție depășită;
- ❖ culpă.

O infracțiune complexă din culpă nu poate fi absorbită de o infracțiune intenționată.

2.3. Consumare

- ⇒ se consumă odată cu producerea rezultatului acțiunii principale;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată.

2.4. Pedepsa

Art. 36. Pedepsa pentru infracțiunea (...) complexă. (...) (2) Infracțiunea complexă se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.

(3) Infracțiunea complexă săvârșită cu intenție depășită, dacă s-a produs numai rezultatul mai grav al acțiunii secundare, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată.

Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea (...) complexă. Dacă cel condamnat definitiv pentru o infracțiune (...) complexă este judecat ulterior și pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabilește o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai ușoară decât cea pronunțată anterior.

⇒ reținerea săvârșirii unei infracțiuni complexe → nu este o cauză de agravare facultativă a pedepsei;

⇒ **sancțiunea:**

- ❖ pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea respectivă (nu există tratament sancționator special).

Dacă infracțiunea complexă rămâne în tentativă (nu se produce rezultatul acțiunii principale, dar se produce cu intenție depășită rezultatul aferent acțiunii secundare), chiar dacă se reține tentativa, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată [exemplu: nu se consumă actul sexual (acțiunea principală din cadrul infracțiunii complexe de viol), dar victima decedează (acțiunea secundară din cadrul infracțiunii complexe de viol)].

3. Infracțiunea progresivă

Noțiune – infracțiunea a cărei urmare, după momentul consumării, se amplifică progresiv, fără intervenția făptuitorului, fie prin agravarea urmării inițial produse, fie prin producerea de noi urmări vătămătoare.

- ⇒ prezintă relevanță momentul comiterii acțiunii sau inacțiunii (momentul consumării), și nu momentul epuizării (momentul producerii ultimei urmări) → data săvârșirii → data acțiunii/inacțiunii;
- ⇒ fără nicio intenție din partea autorului, urmarea imediată se agravează din cauza:
 - ❖ amplificării urmării inițiale;
 - ❖ producerii altei urmări;
 - ❖ suprapunerii altei urmări.
- ⇒ infracțiunea progresivă se comite:
 - ❖ cu intenție;
 - ❖ cu intenție depășită;
 - ❖ din culpă.

Infracțiunea progresivă nu se suprapune mereu cu infracțiunea praeterintenționată. Astfel, infracțiunea progresivă poate presupune următoarele forme de vinovăție:

- intenție și culpă → se poate reține existența unei infracțiuni praeterintenționate. – de exemplu, lovituri cauzatoare de moarte;
- culpă și culpă → nu se poate reține existența unei infracțiuni praeterintenționate. – de exemplu, vătămare corporală din culpă (primul rezultat) urmat decesul victimei (al doilea rezultat). Trebuie ca al doilea rezultat să reprezinte amplificarea primului rezultat.

- ⇒ are loc o absorbție legală a conținutului infracțiunilor mai ușoare realizate inițial, în conținutul celei mai grave, reținute la momentul producerii ultimei urmări;
- ⇒ făptuitorul va răspunde pentru rezultatul mai grav.

4. Infracțiunea de obicei

Noțiune – infracțiunea săvârșită prin repetarea de un număr de ori suficient de mare, din care să rezulte că făptuitorul desfășoară activitatea infracțională de obicei, din obișnuință sau ca îndelețnicire.

- ⇒ data săvârșirii → data epuizării (momentul săvârșirii infracțiunii de obicei);
- ⇒ este necesară repetarea faptei de un număr suficient de ori astfel încât să indice obișnuința;
- ⇒ fiecare act privit în individualitatea lui nu are relevanță infracțională (spre deosebire de infracțiunea continuată, unde fiecare act realizează conținutul unei infracțiuni);
- ⇒ se vor lua în considerare toate faptele din care rezultă obișnuința autorului.

NB | Forma continuată nu este posibilă.

4.1. Condiții

- ⇒ unitate de subiect activ și subiect pasiv;
- ⇒ numai intenție (nu culpă, nici intenție depășită).

4.2. Consumare și epuizare

- ⇒ infracțiunea de obicei se consumă → într-un anumit interval de timp în care se realizează un număr suficient de acte de executare identice/similare din care rezultă obișnuința;
- ⇒ infracțiunea de obicei se epuizează → la terminarea întregii activități infracționale.

NB | Nu este posibilă tentativa.

5. Infracțiunea de simplă repetare

- ⇒ legiuitorul prevede expres câte acte de executare trebuie comise pentru ca fapta să aibă relevanță penală (spre deosebire de infracțiunea de obicei);
- ⇒ infracțiunea de simplă repetare se consumă în momentul comiterii celui de-al doilea act, fără să fie necesară dovedirea obișnuinței.

FISA

NR. 17

PLURALITATEA DE INFRACTIUNI

Noțiune – două sau mai multe infracțiuni, legate juridic printr-o legătură personală sau reală.

Pluralitatea de infracțiuni:

- ⇒ concursul de infracțiuni;
- ⇒ recidiva;
- ⇒ pluralitatea intermediară.

NB | Există situații care nu se încadrează în niciuna dintre aceste forme (exemplu: un major, după comiterea unei infracțiuni din culpă și executarea pedepsei, săvârșește o nouă infracțiune din culpă). Nu există un tratament special pentru aceste infracțiuni, urmând a se aplica pedeapsa prevăzută de lege.

NB | Potrivit art. 10 din Legea nr. 187/2012, tratamentul sancționator al pluralității de infracțiuni se aplică potrivit legii noi atunci când cel puțin una dintre infracțiunile din structura pluralității a fost comisă sub legea nouă, chiar dacă pentru celelalte infracțiuni pedeapsa a fost stabilită potrivit legii vechi, mai favorabilă.

I. CONCURSUL DE INFRACTIUNI

Noțiune – două sau mai multe infracțiuni săvârșite de aceeași persoană, înainte ca aceasta să fie definitiv condamnată pentru vreuna dintre ele.

1. Condiții

- ⇒ săvârșirea a cel puțin două infracțiuni;
 - ❖ cu intenție/intenție depășită/culpă;
 - ❖ rămase în tentativă/consumate/epuizate;
 - ❖ de aceeași natură (concurs omogen) sau de natură diferită (concurs eterogen).
- ⇒ săvârșirea infracțiunilor de aceeași persoană, în calitate de autor, coautor, complice sau instigator → legătură personală;
 - ❖ unele pot fi săvârșite în minorat, între 14 și 18 ani, altele după majorat;
 - ❖ nu este necesară întrunirea aceleiași calități la săvârșirea tuturor infracțiunilor (spre exemplu, este posibil ca făptuitorul să fie instigator la o infracțiune și coautor la alta).
- ⇒ infracțiunile trebuie să fie săvârșite înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive de condamnare pentru vreuna dintre ele;

NB Există concurs, nu recidivă, dacă infracțiunea este comisă în ziua rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

NB Există, de asemenea, concurs dacă o infracțiune este săvârșită după rămânerea definitivă a hotărârii, dacă ulterior hotărârea judecătorească este anulată/desființată prin intermediul unei căi extraordinare de atac, iar noua hotărâre judecătorească a rămas definitivă după săvârșirea altor infracțiuni.

- ⇒ **făptuitorul să poată fi tras la răspundere penală pentru cel puțin două infracțiuni** (indiferent sub ce formă – trebuie să existe o soluție de condamnare/renunțare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei).
 - ❖ să nu existe o cauză justificativă sau de neimputabilitate;
 - ❖ să nu fi intervenit amnistia sau grațierea pentru vreuna dintre infracțiunile săvârșite;
 - ❖ să nu fi intervenit prescripția răspunderii penale pentru prima infracțiune la momentul săvârșirii celei subsecvente;
 - ❖ să nu fi intervenit o cauză de nepedepsire;
 - ❖ să nu existe niciun caz dintre cele prevăzute la art. 16 C. proc. pen., care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale.

2. Concursul real

Art. 38. Concursul de infracțiuni. (1) Există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele. Există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni. (...).

Noțiune – mai multe infracțiuni săvârșite de aceeași persoană prin acțiuni sau inacțiuni distincte.

2.1. Modalități

- ⇒ concursul **omogen** și concursul **eterogen**:
 - ❖ omogen → infracțiuni de aceeași natură, susceptibile de aceeași încadrare juridică;
 - ❖ eterogen → infracțiuni de natură diferită.
- ⇒ concursul **simplu** și concursul **caracterizat**:
 - ❖ concursul simplu → fără conexitate → legătura dintre infracțiuni este dată de săvârșirea lor de către aceeași persoană (legătură subiectivă);
 - ❖ concursul caracterizat → cu conexitate.

⇒ **conexitatea** poate fi:

- ❖ **etiologică** → una dintre infracțiuni a fost comisă pentru **săvârșirea** unei alte infracțiuni → există un raport de la infracțiunea-mijloc la infracțiunea-scop (*spre exemplu, un omor comis pentru a fura bunurile victimei → omor calificat în concurs cu tâlhărie*);
- ❖ **consecvențională** → una dintre infracțiuni a fost comisă pentru **ascunderea** unei alte infracțiuni (*de exemplu, incendiarea corpului victimei, pentru a ascunde urmele unui accident rutier → ucidere din culpă în concurs cu profanare de morminte*).

NB Numai concursul real poate fi caracterizat, nu și concursul ideal.

2.2. Delimitări

Concurs real omogen	Infracțiune continuată
Pluralitate de rezoluții	Unitate de rezoluție
Același subiect pasiv sau subiecți pasivi diferiți	Același subiect pasiv

Conexitate etiologică	Conexitate consecvențională
I ₁ (infracțiunea-mijloc) a fost comisă pentru săvârșirea I ₂ (infracțiunea-scop)	I ₂ a fost comisă pentru ascunderea I ₁
Forme vinovăție I₁ – intenție directă/indirectă; – intenție depășită.	Forme vinovăție I₁ – intenție directă/indirectă; – intenție depășită; – culpă.
Forme vinovăție I₂ – intenție directă/indirectă; – intenție depășită.	Forme vinovăție I₂ – intenție directă; – intenție depășită.
Rezoluția pentru săvârșirea I ₂ este anterioară săvârșirii I ₁ .	Rezoluția pentru săvârșirea I ₂ poate fi: – anterioară (atunci când I ₁ este săvârșită cu intenție, intenție depășită); – ulterioară (atunci când I ₁ este săvârșită cu intenție, intenție depășită sau culpă).

3. Concursul ideal (formal)

Art. 38. Concursul de infracțiuni. (...) (2) Există concurs formal de infracțiuni când o acțiune sau o inacțiune săvârșită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni.

Noțiune – mai multe infracțiuni săvârșite de aceeași persoană printr-o singură acțiune sau inacțiune care, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni.

- ⇒ diferența dintre concursul real și cel formal – numărul de acțiuni/inacțiuni prin care se realizează conținutul infracțiunilor ce compun concursul.

3.1. Modalități

- ⇒ concursul **omogen** și concursul **eterogen**:
 - ❖ omogen: infracțiuni de aceeași natură, susceptibile de aceeași încadrare juridică;
 - ❖ eterogen: infracțiuni de natură diferită.
- ⇒ doar concurs **simplu** (față de concursul caracterizat) → legătura dintre infracțiuni este dată de săvârșirea lor de către aceeași persoană (legătură subiectivă).

3.2. Particularități

- ⇒ infracțiunile pot fi comise:
 - ❖ cu intenție directă/indirectă;
 - ❖ cu intenție depășită;
 - ❖ din culpă.

4. Sancționarea concursului^[1]

NB

Atât pentru concursul real, cât și pentru concursul ideal, există același mecanism de sancționare.

Art. 39. Pedeapsa principală în caz de concurs de infracțiuni. (1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează:

a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;

b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii;

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c).

(2) Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei

^[1] Pentru o privire de detaliu asupra tratamentului sancționator al pluralității de infracțiuni în general, a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 7.

Inchisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

Etape și ipoteze în stabilirea pedepsei

1. se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune din concurs;

2. se aplică pedeapsa pentru concurs:

- ⇒ când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă → **se aplică pedeapsa detențiunii pe viață (sistemul absorbției)**;
- ⇒ când s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea → **se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor (obligatoriu) de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite (sistemul cumulului juridic)**;
- ⇒ când s-au stabilit numai pedepse cu amendă → **se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor (obligatoriu) de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite (sistemul cumulului juridic)**;
- ⇒ când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă → **se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii (sistemul cumulului aritmetic)**;
- ⇒ când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă → **se aplică pedeapsa închisorii conform calculului efectuat când se stabilesc doar pedepse cu închisoare, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform calculului efectuat când se stabilesc doar pedepse cu amendă**;
- ⇒ când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare → **se poate aplica (facultativ) pedeapsa detențiunii pe viață**.

Exemplu:

I_1 = pedeapsa aplicată = 20 ani (pedeapsa prevăzută ≥ 10 ani);

I_2, I_3, I_4, I_5 = pedeapsa aplicată = 10 ani fiecare;

I_6, I_7, I_8, I_9 = pedeapsa aplicată = 8 ani fiecare;

Calcul: 20 ani (pedeapsa cea mai grea) + $1/3$ (sporul obligatoriu) $\times (10+10+10+10+8+8+8+8) = 44$

Cum maximul general de 30 ani (art. 60 C. pen.) este depășit cu mai mult de 10 ani, instanța poate:

– fie să aplice închisoarea de 30 ani (dacă alege închisoarea, nu poate depăși 30 ani);

– fie să aplice detențiunea (se poate aplica detențiunea chiar dacă nicio infracțiune nu prevede detențiunea, dar cel puțin o infracțiune trebuie să prevadă închisoarea ≥ 20 ani).

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: I.C.C.J. a statuat prin Decizia nr. 1/2014 că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, într-o primă etapă se verifică incidența dispozițiilor art. 6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale. În a doua

etapă se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art. 39 din Codul penal. În cazul în care pedeapsa rezultantă, aplicată potrivit legii vechi, depășește maximul la care se poate ajunge în baza art. 39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maxim. În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 7/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, în cazul pluralității de infracțiuni constând în săvârșirea unor infracțiuni anterior datei de 1 februarie 2014, respectiv a unor infracțiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru infracțiunile săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 se va aplica legea penală mai favorabilă – identificată ca fiind legea veche sau legea nouă – iar pentru infracțiunile săvârșite sub imperiul legii penale noi, precum și pentru tratamentul sancționator al concursului de infracțiuni, se va aplica legea nouă, conform art. 3 din Codul penal și art. 10 din Legea nr. 137/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal”.

Art. 40. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente. (1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 39.
(2) Dispozițiile art. 39 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă.
(3) Dacă infractorul a executat integral sau parțial pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente.
(4) Dispozițiile privitoare la aplicarea pedepsei în caz de concurs de infracțiuni se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.
(5) În cazul contopirii pedepselor conform alin. (1)–(4) se ține seama și de pedeapsa aplicată printr-o hotărâre de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o infracțiune concurentă, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Reguli particulare au fost determinate pentru situația în care cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă:

După condamnarea definitivă pentru I_1 , infractorul este judecat pentru I_2 concurentă cu I_1 .

- ⇒ în acest caz, instanța:
 - ❖ stabilește pedeapsa pentru I_2 ;
 - ❖ contopește pedeapsa pentru I_2 cu I_1 , aplicând obligatoriu sporul fix.
- ⇒ contopirea este obligatorie, nu facultativă;
- ⇒ trebuie ca ambele pedepse să fie executabile, adică să nu fi intervenit vreo cauză care înlătură executarea (grațierea totală/parțială sau prescripția executării pedepsei);
- ⇒ dacă pentru I_1 s-a dispus amânarea aplicării pedepsei/suspendarea sub supraveghere, instanța va dispune:
 - ❖ anularea amânării/suspendării sub supraveghere;
 - ❖ contopirea ca la concurs.

Exemplu: dacă pentru I_1 s-a dispus suspendarea sub supraveghere, iar ulterior persoana condamnată definitiv este trimisă în judecată pentru alte două infracțiuni (I_2 și I_3), I_2 concurentă cu infracțiunea pentru care a intervenit condamnarea definitivă, iar I_3 săvârșită în termenul de supraveghere al suspendării, instanța va dispune:

- ❖ stabilirea unei pedepse pentru I_2 și a unei pedepse pentru I_3 ;
- ❖ anularea suspendării sub supraveghere (nu revocarea);
- ❖ stabilirea Rezultantei₁ pentru infracțiunile concurente (I_2 și cea care a atras suspendarea sub supraveghere – I_1);
- ❖ stabilirea Rezultantei₂ prin care se sancționează recidiva/pluralitatea intermediară (I_3 este în pluralitate intermediară/recidivă față de infracțiunea care a atras suspendarea sub supraveghere).

Tratamentul este identic și când, în loc de suspendarea sub supraveghere, s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, dar numai în privința regulilor aplicabile concursului. Nu se vor aplica și regulile recidivei/pluralității intermediare deoarece, spre deosebire de suspendarea sub supraveghere, soluția amânării aplicării pedepsei nu este o soluție de condamnare.

- ⇒ pentru condamnări în străinătate, trebuie ca hotărârea judecătorească să fie recunoscută în România.

Din rezultantă se va scădea ceea ce s-a executat deja.

Infracțiunile au fost definitiv judecate în cauze diferite

- ⇒ dacă sunt numai două infracțiuni concurente, contopirea se face conform dreptului comun, cu spor fix și obligatoriu;
- ⇒ dacă sunt mai multe infracțiuni concurente, cu hotărâri judecătorești definitive, se va dispune:
 - ❖ descontopirea și repunerea pedepselor în individualitate;
 - ❖ contopirea conform regulilor comune.
- ⇒ trebuie ca pedepsele să fie executabile, adică să nu fi intervenit vreo cauză care înlătură executarea (grațierea totală/parțială sau prescripția executării pedepsei);
- ⇒ partea din pedeapsa principală sau complementară deja executată se scade din rezultantă.

Contopirea în cazul înlocuirii detențiunii cu închisoarea

- ⇒ dacă condamnatul împlinește în timpul executării 65 de ani, iar instanța decide (pentru că este facultativ) să înlocuiască detențiunea pe viață cu închisoarea de 30 ani și interzicerea drepturilor pentru 5 ani:
 - ❖ se aplică regulile standard de la concurs;
 - ❖ din rezultantă se scade ceea ce s-a executat.

II. RECIDIVA

Art. 41. Recidiva. (1) Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.

(2) Există recidivă și în cazul în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută și de legea penală română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Noțiune – săvârșirea din nou a unei infracțiuni, de către o persoană care a fost condamnată definitiv pentru o altă infracțiune.

Structură

- ⇒ o condamnare (primul termen al recidivei)
 - ❖ hotărâre pronunțată de instanța națională;
 - ❖ hotărâre pronunțată de o instanță străină, recunoscută în România.
 - ⇒ și săvârșirea altei infracțiuni, ulterior momentului condamnării (al doilea termen al recidivei).
- ↪ Nu există prim termen al recidivei dacă hotărârea este de achitare/renunțare la aplicarea pedepsei/amânare a aplicării pedepsei/aplicare a unei măsuri educative.
- NB

Felurile recidivei

- ⇒ **postcondamnatorie:** I_2 este săvârșită înainte de executarea integrală a pedepsei aplicate pentru I_1 ;
- ⇒ **postexecutorie:** I_2 este săvârșită după executarea integrală/considerarea ca executată a pedepsei aplicate pentru I_1 .
- ⇒ **generală:** termenii nu sunt condiționați de natura infracțiunilor;
- ⇒ **specială:** termenii sunt condiționați de săvârșirea unor infracțiuni de aceeași natură.
- ⇒ **absolută:** existența recidivei nu este condiționată de gravitatea primei condamnări;
- ⇒ **relativă:** existența recidivei este condiționată de o anumită gravitate a primei condamnări.

Condamnări care nu atrag starea de recidivă:

- ⇒ faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală;
- ⇒ infracțiunile amnistiate (ante/postcondamnatoriu);
- ⇒ infracțiunile săvârșite din culpă (exclusiv).

1. Recidiva postcondamnatorie

Noțiune – săvârșirea din nou a unei infracțiuni înainte de începerea executării primei condamnări, în timpul executării acesteia ori în stare de evadare.

1.1. Condiții cu privire la primul termen al recidivei (T_1 recidivă)

- ⇒ să existe o hotărâre definitivă de condamnare pentru una sau mai multe infracțiuni intenționate/paeterintenționate;
 - ❖ hotărârea judecătorească poate fi pronunțată de instanțele române sau străine (trebuie să existe dublă incriminare și recunoașterea hotărârii, iar recidiva internațională este **obligatorie**);
 - ❖ hotărârea judecătorească trebuie să fie definitivă;
 - ❖ nu contează forma infracțiunii (tentativă, consumată, epuizată);
 - ❖ T_1 recidivă → numai soluție de condamnare, nu o soluție de achitare/renunțare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei.
 - ⇒ hotărârea de condamnare să fi fost pronunțată pentru o infracțiune săvârșită cu intenție – directă sau indirectă – sau intenție depășită;
 - ⇒ pedeapsa stabilită/aplicată să fie detențiunea pe viață sau închisoarea > 1 an;
 - ❖ pedeapsa să nu fi fost executată/considerată ca executată.
- ↪ Nu contează dacă pedeapsa se execută în regim de detenție sau a fost suspendată sub supraveghere.
- NB
- ↪ Nu există T_1 recidivă dacă pedeapsa aplicată este amenda sau închisoarea ≤ 1 an. Dar poate constitui T_1 pluralitate intermediară.
- NB
- ❖ poate fi T_1 recidivă:
 - concursul de infracțiuni intenționate cu pedepse stabilite de peste 1 an;
 - concursul de infracțiuni intenționate dintre care cel puțin o infracțiune are pedeapsa stabilită de peste 1 an;
 - concursul de infracțiuni intenționate, toate pedepsele stabilite ≤ 1 an, dar rezultanta > 1 an;
 - concursul de infracțiuni intenționate și din culpă, dar cel puțin o infracțiune intenționată are pedeapsa stabilită > 1 an;
 - concurs de infracțiuni intenționate și din culpă, pedeapsa pentru fiecare fiind mai mare de 1 an, chiar dacă pedeapsa de bază este aplicată pentru o infracțiune din culpă.
 - ❖ nu poate fi T_1 recidivă:
 - un concurs de infracțiuni intenționate și din culpă, când contopirea infracțiunilor intenționate ≤ 1 an; nu contează dacă, adăugându-se și fracția de 1/3 din infracțiunea din culpă, s-ar depăși 1 an.
- ⇒ hotărârea de condamnare să nu privească o infracțiune ce nu atrage starea de recidivă:
 - ❖ infracțiunile săvârșite din culpă;
 - ❖ infracțiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatorie;
 - ❖ fapte ulterior dezincriminate.

NB Nu constituie T_1 recidivă hotărârea judecătorească din timpul minorității, deoarece minorilor nu li se aplică pedepse, ci numai măsuri educative. Este, însă, T_1 recidivă dacă infracțiunea se consumă în minoritate și se epuizează după majorat, cu excepția infracțiunilor progresive.

1.2. Condiții cu privire la al doilea termen al recidivei (T_2 recidivă)

- **majorul să săvârșească I_2 cu intenție – directă sau indirectă – /intenție depășită și legea să prevadă închisoarea ≥ 1 an sau detențiunea pe viață;**
 - ❖ pedeapsa închisorii poate fi unică/alternativă cu amenda;
 - ❖ contează pedeapsa prevăzută de lege (nu pedeapsa aplicată, ca în cazul T_1 recidivă), chiar dacă fapta a rămas în tentativă;
 - ❖ nu contează pedeapsa efectiv aplicată (poate fi amenda, închisoarea < 1 an);
 - ❖ constituie T_2 recidivă și când termenul este format dintr-un concurs de infracțiuni, dacă cel puțin o infracțiune din concurs este săvârșită cu intenție/praeterintenție, iar legea prevede pentru aceasta închisoarea ≥ 1 an sau detențiunea pe viață.
- **infracțiunea să fie săvârșită de aceeași persoană;**
 - ❖ nu are importanță dacă infractorul a avut aceeași contribuție la săvârșirea infracțiunilor care constituie cei doi termeni ai recidivei;
 - ❖ la prima infracțiune este posibil ca acesta să fi avut calitatea de autor, iar la cea de-a doua infracțiune să fi avut calitatea de coautor, instigator, complice.
- **noua infracțiune să fie săvârșită:**
 - ❖ înainte de începerea executării pedepsei care reprezintă T_1 recidivă (inclusiv în cazul în care condamnatul se sustrage de la executare sau a obținut amânarea executării);
 - ❖ în timpul executării pedepsei;
 - ❖ în perioada în care executarea pedepsei a fost întreruptă;
 - ❖ în stare de evadare din executarea pedepsei anterioare (chiar infracțiunea de evadare poate reprezenta T_2 recidivă);
 - ❖ în timpul suspendării sub supraveghere a executării pedepsei, cu condiția ca infracțiunea să fie descoperită în termenul de supraveghere;
 - ❖ în timpul grațierii condiționate;
 - ❖ în timpul liberării condiționate.

2. Recidiva postexecutorie

Noțiune – săvârșirea din nou a unei infracțiuni după condamnarea anterioară la o pedeapsă ce a fost executată sau considerată ca executată.

2.1. Condiții cu privire la primul termen al recidivei (T_1 recidivă)

- **să existe o condamnare definitivă pentru una sau mai multe infracțiuni intenționate/praeterintenționate;**
 - ❖ hotărârea judecătorească poate fi pronunțată de instanțele române sau străine (trebuie să existe dublă incriminare și recunoașterea hotărârii; recidiva internațională este obligatorie);
 - ❖ hotărârea judecătorească să fie definitivă;
 - ❖ nu contează forma infracțiunii (tentativă, consumată, epuizată);
 - ❖ T_1 recidivă → numai soluție de condamnare, nu o soluție de achitare/renunțare la aplicarea pedepsei/amânarea aplicării pedepsei.
- **pedeapsa stabilită/aplicată să fie detențiunea pe viață sau închisoarea > 1 an;**
- **pedeapsa să fi fost executată/considerată ca executată (prin grațiere totală sau a restului de pedeapsă; prescripția executării pedepsei);**
- **să nu fi intervenit reabilitarea de drept/să nu se fi împlinit termenul de reabilitare judecătorească;**

NB Este suficientă îndeplinirea termenului de reabilitare judecătorească → reabilitarea judecătorească nu trebuie neapărat constatată.

NB Prin Decizia nr. 7/2017, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere, ca prim termen al recidivei, pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal anterior (art. 96 raportat la art. 43 din Codul penal)”.

- **hotărârea de condamnare să nu privească:**
 - ❖ infracțiunile săvârșite din culpă;
 - ❖ infracțiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatore;
 - ❖ fapte care au fost dezincriminate;
 - ❖ infracțiunile săvârșite în minoritate (minorului nu i se poate aplica o pedeapsă). Dar dacă infracțiunea s-a epuizat în majorat → se va reține recidiva postexecutorie, cu excepția infracțiunilor progresive.

2.2. Condiții cu privire la al doilea termen al recidivei (T_2 recidivă)

- **majorul să săvârșească I_2 cu intenție/intenție depășită și legea să prevadă închisoarea ≥ 1 an sau detențiunea pe viață;**
 - ❖ pedeapsa închisorii poate fi unică/alternativă cu amenda;
 - ❖ contează pedeapsa prevăzută de lege (nu pedeapsa aplicată, ca în cazul T_1 recidivă), chiar dacă fapta a rămas în tentativă;
 - ❖ nu contează pedeapsa efectiv aplicată (poate fi amenda, închisoarea < 1 an);

- ❖ constituie T_2 recidivă și când termenul este format dintr-un concurs de infracțiuni, dacă cel puțin o infracțiune din concurs este săvârșită cu intenție/praeterintenție, iar legea prevede pentru aceasta închisoarea ≥ 1 an sau detențiunea pe viață.
- ➔ noua infracțiune să fie săvârșită:
 - ❖ după executarea primei pedepse;
 - ❖ după data intrării în vigoare a actului de grațiere totală/a restului de pedeapsă;
 - ❖ după data împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei, dar înainte de reabilitare/împlinirea termenului de reabilitare.
- ➔ noua infracțiune să nu se numere printre acelea care nu atrag starea de recidivă:
 - ❖ infracțiunile săvârșite din culpă;
 - ❖ infracțiunile pentru care a intervenit amnistia postcondamnatorie;
 - ❖ fapte ulterior dezincriminate.

3. Recidiva în cazul persoanei juridice

3.1. Recidiva postcondamnatorie

- ➔ după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești de condamnare la amendă penală (T_1), indiferent de quantum, pentru o infracțiune intenționată/praeterintenționată, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune intenționată/praeterintenționată (T_2), iar amenda pentru infracțiunea anterioară nu a fost executată/considerată ca executată;
- ➔ nu contează dacă pedeapsa complementară aplicată pe lângă T_1 a fost sau nu executată.

3.2. Recidiva postexecutorie

- ➔ după rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești de condamnare la amendă penală (T_1), indiferent de quantum, pentru o infracțiune intenționată/praeterintenționată, persoana juridică săvârșește din nou o infracțiune intenționată/praeterintenționată (T_2), după ce amenda pentru T_1 a fost executată/considerată ca executată, dar înainte de reabilitare.

T_1 nu poate consta în:

- ➔ infracțiuni săvârșite numai din culpă;
- ➔ infracțiuni amnistiate postcondamnatoriu;
- ➔ infracțiuni dezincriminate.

Nu există recidivă internațională în cazul persoanei juridice!

4. Sancționarea recidivei^[1]

Art. 43. Pedeapsa în caz de recidivă. (1) Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.

(2) Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.

(3) Dacă prin însumarea pedepselor în condițiile alin. (1) și alin. (2) s-ar depăși cu mai mult de 10 ani maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile săvârșite pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, în locul pedepselor cu închisoarea se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

(4) Când pedeapsa anterioară sau pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită în stare de recidivă este detențiunea pe viață, se va executa pedeapsa detențiunii pe viață.

(5) Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate.

(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru noua infracțiune și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile alin. (1)-(5).

(7) Dispozițiile alin. (6) se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Ipoteze:

- ➔ dacă T_2 al recidivei postcondamnatorii este o infracțiune unică → pedeapsa aplicată pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată/la restul rămas neexecutat din aceasta (sistemul cumulului aritmetic);
- ➔ dacă T_2 este format dintr-un concurs de infracțiuni și suntem în ipoteza recidivei postcondamnatorii:
 - ❖ primul pas: pedepsele aplicate pentru infracțiunile concurente se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni (sistemul cumulului juridic);
 - ❖ al doilea pas: pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată/la restul rămas neexecutat din aceasta (sistemul cumulului aritmetic).

Dacă T_2 este format dintr-un concurs de infracțiuni și suntem în ipoteza recidivei postexecutorii, se vor aplica mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie, iar apoi cele de la concurs.

- ❖ dacă prin însumarea pedepselor:

- s-ar depăși cu mai mult de 10 ani (strict mai mult de 10 ani, spre deosebire de concurs) maximul general al pedepsei închisorii;

^[1] Pentru o privire de detaliu asupra tratamentului sancționator al pluralității de infracțiuni, a se vedea tabelul comparativ din anexa nr. 7.

- iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile săvârșite pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare.

❖ în locul pedepselor cu închisoarea se poate aplica (facultativ) pedeapsa detențiunii pe viață.

Exemplu:

T_1 = condamnare definitivă la 20 ani.

După 1 an de executare, X ucide o persoană în penitenciar.

T_2 = condamnare definitivă la 23 ani.

Pedeapsa rezultantă = 23 ani + 19 ani (atenție, nu 20 de ani, pentru că a executat deja 1 an) = 42 ani.

Instanța poate:

- fie să aplice închisoarea de 30 ani (maximul general al pedepsei cu închisoarea);
- fie să aplice detențiunea, chiar dacă nu e prevăzută de lege.

- ⇒ dacă T_1 sau T_2 este detențiunea pe viață → se va executa pedeapsa detențiunii pe viață (sistemul absorbției);
- ⇒ dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată/considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă (postexecutorie), limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate (obligatoriu);

↩
NB

Starea de recidivă trebuie descoperită în timpul executării.

Dezlegarea unor chestiuni de drept:

1. Potrivit Deciziei nr. 15/2014 (M. Of. nr. 546 din 23 iulie 2014), I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracțiuni comise în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 43 alin. (5) din Codul penal”.

↩
NB

2. Potrivit Deciziei nr. 7/2018 (M. Of. nr. 548 din 2 iulie 2018), I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 55¹ din Legea nr. 254/2013, pentru determinarea restului de pedeapsă rămas neexecutat în vederea aplicării tratamentului sancționator de la art. 104 alin. (2) coroborat cu art. 43 alin. (1) din Codul penal, trebuie recalculată – începând cu data de 24 iulie 2012 – perioada executată efectiv din pedeapsa din a cărei executare a fost dispusă liberarea condiționată anterior intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 prin considerarea ca executate suplimentar a zilelor calculate ca executate în considerarea condițiilor de detenție necorespunzătoare”.

3. Prin Decizia nr. 15/2018 (M. Of. nr. 975 din 19 noiembrie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, Secția penală și pentru cauze cu minori,

↩
NB

prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „în interpretarea dispozițiilor art. 43 alin. (1) și alin. (5) din Codul penal pentru pedeapsa anterioară ce constituie primul termen al recidivei, prin pedeapsă «executată sau considerată ca executată» se are în vedere pedeapsa astfel recalculată urmare a aplicării art. 551 din Legea nr. 254/2013 sau durata pedepsei aplicate anterior prin hotărârea definitivă de condamnare, calculată conform dispozițiilor art. 71 din Codul penal raportat la art. 186 din Codul penal”, și a stabilit: „În interpretarea dispozițiilor art. 43 alin. (1) și alin. (5) din Codul penal, prin pedeapsa «executată sau considerată ca executată», ce constituie primul termen al recidivei, se are în vedere pedeapsa recalculată ca urmare a aplicării art. 551 din Legea nr. 254/2013”.

- ⇒ dacă după săvârșirea infracțiunii care reprezintă T_2 și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată/considerată ca executată, se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanța aplică regulile de mai sus.

↩
NB

Dacă o nouă infracțiune este săvârșită atât în condițiile de la recidiva postcondamnatorie, cât și în cele de la recidiva postexecutorie, se vor aplica mai întâi regulile de la recidiva postexecutorie, iar apoi cele ale recidivei postcondamnatorii.

↩
NB

„În cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de către o persoană condamnată definitiv la mai multe pedepse, dintre care unele au fost executate, iar pentru altele durata pedepsei nu s-a împlinit, trebuie să se rețină că acea infracțiune a fost săvârșită atât în condițiile stării de recidivă postcondamnatorie, cât și în cele ale stării de recidivă postexecutorie, ceea ce atrage aplicarea concomitentă a dispozițiilor art. 37 lit. a) și b) C. pen.” (I.C.C.J., dec. nr. 18/2007, M. Of. nr. 542 din 17 iulie 2008).

III. PLURALITATEA INTERMEDIARĂ

Art. 44. Pluralitatea intermediară. (1) Există pluralitate intermediară de infracțiuni când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare și până la data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune și nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru starea de recidivă. (...)

Noțiune – săvârșirea de către persoana condamnată a unei infracțiuni, între momentul rămânerei definitive a unei hotărâri judecătorești de condamnare și data la care pedeapsa este executată sau considerată ca executată, fără a fi îndeplinite condițiile pentru reținerea stării de recidivă postcondamnatorie.

↩
NB

Spre deosebire de concurs, trebuie să existe o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare.

- ⇒ este necesară săvârșirea din nou a unei infracțiuni, indiferent de natură, gravitate, formă de vinovăție (spre deosebire de recidivă), de către un major condamnat definitiv (spre deosebire de concurs):
- ❖ înainte de începerea executării pedepsei;

- ❖ în timpul executării pedepsei;
- ❖ în stare de evadare.

⇒ doar dacă nu sunt îndeplinite condițiile pentru reținerea recidivei postcondamnatorii.

Exemple de pluralitate intermediară:

T_2 pluralitate intermediară = legea prevede închisoarea < 1 an sau numai amendă;

T_1 pluralitate intermediară = prima condamnare închisoarea ≤ 1 an sau infracțiune săvârșită din culpă,

unde pedeapsa este închisoarea > 1 an;

T_1 pluralitate intermediară / T_2 pluralitate intermediară = infracțiune săvârșită din culpă.

➡ NB Dacă I_2 este săvârșită după ce I_1 a fost executată/considerată ca executată, nu se poate reține pluralitatea intermediară.

⇒ nu constituie T_1 pluralitate intermediară:

- ❖ infracțiunea amnistiată;
 - ❖ infracțiunea căreia i s-a prescris executarea;
 - ❖ condamnarea pentru care a intervenit reabilitarea sau pentru care s-a împlinit termenul de reabilitare.
- ⇒ T_1 pluralitate intermediară poate consta în:
- ❖ infracțiunea sancționată numai cu amendă;
 - ❖ infracțiunea săvârșită din culpă, sancționată cu închisoare.

Pluralitatea intermediară în cazul persoanei juridice

- ⇒ presupune săvârșirea din nou a unei infracțiuni indiferent de natură, gravitate, formă de vinovăție (spre deosebire de recidivă), de către o persoană juridică condamnată definitiv:
- ❖ înainte de începerea executării amenzii;
 - ❖ înainte de executarea integrală a amenzii.
- ⇒ dacă nu sunt îndeplinite condițiile de la recidivă.

Tratamentul sancționator

Art. 44. Pluralitatea intermediară. (...) (2) În caz de pluralitate intermediară, pedeapsa pentru noua infracțiune și pedeapsa anterioară se contopesc potrivit dispozițiilor de la concursul de infracțiuni.

- ⇒ sancționarea pluralității intermediare se face potrivit regulilor concursului de infracțiuni detaliate mai sus și în anexă.

➡ NB Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia 3/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralității de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiționate, iar, potrivit Codului penal, condițiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară”.

Anexa nr. 7

CONCURS DE INFRACTIUNI	PLURALITATE DE INFRACTIUNI
PERSOANĂ FIZICĂ MAJORĂ	PERSOANĂ FIZICĂ MINORĂ
2 etape: I. STABILIREA PEDEPSEI pentru fiecare infracțiune; II. APLICAREA PEDEPSEI pentru întreg concursul. I_1 = DETENȚIUNE I_2 = ÎNCHISOARE sau AMENDĂ } → numai DETENȚIUNE I_1 = ÎNCHISOARE I_2 = ÎNCHISOARE } → ÎNCHISOAREA cea mai grea + 1/3 din celelalte pedepse cu ÎNCHISOARE (spor fix de 1/3). I_1 = AMENDĂ I_2 = AMENDĂ } → AMENDA cea mai grea + 1/3 din celelalte AMENZI (spor fix de 1/3). I_1 = ÎNCHISOARE I_2 = AMENDĂ } → ÎNCHISOARE + toată AMENDA (niciodată în parte) NB! Cumul aritmetic obligatoriu. I_1 = ÎNCHISOARE I_2 = ÎNCHISOARE I_3 = AMENDĂ I_4 = AMENDĂ } → ÎNCHISOAREA cea mai grea + 1/3 din celelalte pedepse cu ÎNCHISOARE + AMENDA cea mai grea + 1/3 din celelalte AMENZI. NB! În niciun caz nu se poate depăși maximumul general de 30 ani. NB! NU se poate depăși cumului aritmetic al pedepselor componente. NB! La revocarea amânării aplicării pedepsei → reguli concurs, nu reguli recidivă postcondamnatorie.	I_{minorat} în concurs cu I_{majorat} } → o singură măsură educativă raportat la art. 114 C. pen.: • ca regulă, neprivativă; • facultativ, privativă, dacă: a) există o măsură educativă executată sau în curs de executare b) pedeapsa prevăzută = ÎNCHISOARE ≥ 7 ani/ DETENȚIUNE. I_{minorat} = NEPRIVATIVĂ I_{majorat} = AMENDĂ/ÎNCHISOARE/DETENȚIUNE } → numai pedeapsa (AMENDĂ/ÎNCHISOARE/DETENȚIUNE). I_{minorat} = PRIVATIVĂ I_{majorat} = ÎNCHISOARE } → ÎNCHISOARE + cel puțin 1/4 din: • toată măsura privativă • restul neexecutat la momentul săvârșirii I_{majorat} NB! Din total se scade ce se execută între momentul săvârșirii I_{majorat} și data judecării definitive. NB! NU se poate dispune amânarea aplicării pedepsei/suspendarea sub supraveghere. I_{minorat} = PRIVATIVĂ I_{majorat} = DETENȚIUNE } → numai DETENȚIUNEA I_{minorat} = PRIVATIVĂ I_{majorat} = AMENDA } → măsura educativă privativă, care se majorează cu cel mult 6 luni, fără a se depăși maximumul. I_{minorat} I_{majorat} în concurs cu I_{majorat} } 1. Reguli concurs între I_{majorat} 2. Regulile de mai sus

RECIDIVA POSTCONDAMNATORIE	RECIDIVA POSTEXECUTORIE
NB! Nu se va depăși maximul general.	NB! OBLIGATORIU majorarea limitelor cu 1/2.
T₁ = DETENȚIUNE T₂ = ÎNCHISOARE T₁ = ÎNCHISOARE T₂ = DETENȚIUNE → numai DETENȚIUNEA	• dacă T₂ = concurs: I. reguli RPE (majorare cu 1/2 a limitelor); II. după individualizare, se aplică regulile de la concurs. • dacă T₂ = infracțiunea săvârșită atât în RPC, cât și în RPE: I. reguli RPE (majorare cu 1/2 a limitelor); II. după individualizare, se aplică regulile de la RPC. Exemplu: după executarea pedepsei pentru înșelăciune (3 ani), X săvârșește șantaj (în RPE față de înșelăciune), pentru care se aplică 4 ani de închisoare. Înainte să termine de executat pedeapsa pentru șantaj, săvârșește viol (în RPC față de șantaj, dar în RPE față de înșelăciune). Pedeapsa totală de executat se va calcula astfel: I. viol (limite majorate cu 1/2) = pedeapsa₁; II. pedeapsa₁ + restul de la șantaj (conform regulilor de la RPC).
T₁ = o infracțiune T₂ = o infracțiune → T₂ + toată T₁/rest T₁ → nu a început executarea → a început executarea	
T₁ = o infracțiune T₂ = concurs de infracțiuni, dintre care cel puțin una în recidivă postcondamnatorie I. → stabilirea rezultantei pentru T₂ II. → rezultanta + tot T₁/rest T₁ (restul se stabilește în funcție de cât mai era de executat în momentul săvârșirii I₁ din concurs)	
T₁ = concurs T₂ = o infracțiune → T₂ + toată Rezultanta/rest din Rezultantă (Rezultanta nu se descontește). Rezultanta = pedeapsă concurs T₁	
T₁ = o infracțiune T₂ = evadare → T₂ + rest T₁ (prin ipoteză, a început executarea)	
NB! Dacă există evadare din reținere/arest → va exista concurs, nu recidivă.	
T₁ = o infracțiune T₂ = concurs de infracțiuni, unde: I₁ = evadare I₂ = infracțiune săvârșită anterior/concomitent/ulterior evadării → rezultantă concurs + rest T₁.	
NB! NU există reguli speciale de sancționare a recidivei postcondamnatorii în caz de: • revocare a suspendării sub supraveghere; • revocare a grațierii condiționate; • revocare a liberării condiționate. reguli comune	

RECIDIVA POSTCONDAMNATORIE la PERSOANA JURIDICĂ	RECIDIVA POSTEXECUTORIE la PERSOANA JURIDICĂ
I. Instanța va stabili pedeapsa pentru T₂ în felul următor: • limitele speciale ale pedepsei prevăzute se majorează cu 1/2, fără a depăși maximul general al pedepsei amenzii; NB! NU se majorează cuantumul amenzii, ci numărul zilelor amendă. • numărul zilelor-amendă se înmulțește cu suma aferentă pentru fiecare zi-amendă, stabilindu-se astfel cuantumul amenzii. II. Cumul aritmetic între suma stabilită conform T₂ și A anterioară/restul neexecutat din A₁.	I. Instanța va stabili pedeapsa în felul următor: • limitele speciale ale pedepsei prevăzute se majorează cu 1/2, fără a depăși maximul general al pedepsei amenzii. NB! NU se majorează cuantumul amenzii, ci numărul zilelor-amendă.
PLURALITATEA INTERMEDIARĂ	
I. contopire TOT T₁ (chiar dacă a fost executată în parte) cu T₂; II. rezultanta = pedeapsa cea mai grea + 1/3 din celelalte (se calculează ca în cazul concursului); III. din rezultantă se scade ceea ce s-a executat. T₁ = o infracțiune T₂ = concurs între infracțiuni (trebuie ca toate infracțiunile aflate în concurs să se afle în pluralitate intermediară față de T₁) I. reguli pluralitate intermediară pentru fiecare infracțiune din T₂; II. reguli concurs între rezultante. T₁ = o infracțiune T₂ = concurs de infracțiuni, unde: l₁ = evadare în pluralitate intermediară față de T₁; l₂ = pluralitate intermediară față de T₁. I. rezultanta₁ = pedeapsă evadare + rest T₁; II. rezultanta₂ = pedeapsa pentru l₂; III. reguli concurs între rezultante. T₁ = o infracțiune T₂ = concurs de infracțiuni, unde: l₁ = recidivă față de T₁; l₂ = pluralitate intermediară față de T₁ I. Reguli concurs între l₁ și l₂; II. Reguli recidivă. T₁ = o infracțiune T₂ = concurs de infracțiuni, unde: l₁ = evadare în recidivă față de T₁; l₂ = pluralitate intermediară față de T₁ (culpă, de exemplu) I. l₁ (evadare) + l₂ (rezolvare T₂); II. rezultantă + rest T₁.	

IV. PEDEPSELE COMPLEMENTARE, PEDEPSELE ACCESORII ȘI MĂSURILE DE SIGURANȚĂ ÎN CAZ DE PLURALITATE DE INFRACTIUNI

1. Pedepsele complementare

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. (1) Dacă pentru una dintre infracțiunile săvârșite s-a stabilit și o pedeapsă complementară, aceasta se aplică alături de pedeapsa principală.

(2) Când s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită sau chiar de aceeași natură, dar cu un conținut diferit, acestea se aplică alături de pedeapsa principală.

(3) Dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeași natură și cu același conținut:

a) în caz de concurs de infracțiuni sau de pluralitate intermediară se aplică cea mai grea dintre acestea;

b) în caz de recidivă, partea neexecutată din pedeapsa complementară anterioară se adaugă la pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune.

(4) În cazul condamnărilor succesive pentru infracțiuni concurente, partea din pedeapsa complementară executată până la data contopirii pedepselor principale se scade din durata pedepsei complementare aplicate pe lângă pedeapsa rezultată. (...)

- se aplică atât concursului și recidivei, cât și pluralității intermediare;
- dacă se stabilește o singură pedeapsă complementară pe lângă una dintre infracțiunile concurente:
 - ❖ aceasta se aplică alături de pedeapsa principală rezultantă → chiar dacă nu a fost stabilită pe lângă pedeapsa cea mai grea.
- dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de natură diferită:
 - ❖ se aplică toate alături de pedeapsa principală rezultantă.
- dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare cu aceeași natură, dar conținut diferit:
 - ❖ se aplică toate alături de pedeapsa principală rezultantă.
- dacă s-au stabilit mai multe pedepse complementare de aceeași natură, cu același conținut:
 - ❖ la concurs și pluralitate intermediară → se aplică cea mai grea;
 - ❖ la recidivă → partea neexecutată din pedeapsa complementară anterioară se adaugă la pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune (fără a se depăși maximul de 5 ani al pedepselor complementare).

NB

Pedeapsa complementară nu se aplică niciodată direct pe lângă rezultantă, ci trebuie să se aplice pe lângă fiecare/oricare pedeapsă cu închisoare în parte.

NB

Aceleași reguli sunt aplicabile și persoanelor juridice pentru pedepsele complementare, cu mențiunea că dizolvarea le exclude pe celelalte.

2. Pedepsele accesorii

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. (...) (5) Dacă pe lângă pedepsele principale au fost stabilite una sau mai multe pedepse accesorii, se aplică dispozițiile alin. (1)-(3), pedeapsa accesorie rezultată executându-se până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei principale.

- pentru aplicarea pedepselor accesorii se urmează regulile de mai sus privitoare la pedepsele complementare.

3. Măsurile de siguranță

Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni. (...) (6) Măsurile de siguranță de natură diferită sau chiar de aceeași natură, dar cu un conținut diferit, luate în cazul infracțiunilor săvârșite, se cumulează.

(7) Dacă s-au luat mai multe măsuri de siguranță de aceeași natură și cu același conținut, dar pe durate diferite, se aplică măsura de siguranță cu durata cea mai mare. Măsurile de siguranță luate conform art. 112 se cumulează.

- în principiu, măsurile de siguranță se cumulează (acelea care au natura sau, cel puțin, conținutul diferit);
- dacă măsurile de siguranță au aceeași natură și același conținut, dar diferă ca durată, se va aplica măsura cea mai lungă;
- măsurile de siguranță privind confiscarea specială se cumulează.

↪ NB | Măsurile de siguranță constând în confiscarea unor bunuri, dispuse în cazul persoanei juridice, se vor cumula.

FIȘA

NR. 18

PLURALITATEA DE INFRACTORI

Sediul materiei: art. 46-52 C. pen.

Noțiune – la săvârșirea unei singure fapte prevăzute de legea penală își aduc aportul mai multe persoane.

- premisă: o singură faptă și mai mulți făptuitori;
- sunt participanți: coautorii, instigatorul, complicele;
- nu este participant: autorul.

I. PLURALITATEA DE INFRACTORI – ASPECTE GENERALE

- **latura obiectivă** – contribuții efective ale mai multor persoane;
- **latura subiectivă** – voința comună a respectivelor persoane de a săvârși fapta:
 - ❖ nu este necesar ca toți făptuitorii să fi acționat cu aceeași formă de vinovăție;
Spre exemplu, autorul acționează din culpă, în vreme ce instigatorul acționează cu intenție.
 - ❖ este însă necesar ca cel puțin un făptuitor să fi acționat cu forma de vinovăție cerută de norma incriminătoare, chiar dacă ceilalți au acționat cu altă formă de vinovăție sau chiar fără vinovăție.
- **forme:**
 - ❖ **pluralitatea naturală** – fapta nu poate fi săvârșită decât prin contribuția mai multor persoane (*spre exemplu, încăierarea, bigamia, incestul etc.*) – fiecare persoană răspunde pentru săvârșirea faptei în calitate de autor;
 - ❖ **pluralitatea constituită** – asocierea mai multor persoane în vederea săvârșirii de infracțiuni (*spre exemplu, constituirea unui grup infracțional organizat, constituirea de structuri informative ilegale, înțelegerea în vederea săvârșirii infracțiunii de genocid etc.*) – fiecare persoană răspunde pentru săvârșirea faptei în calitate de autor.
 - gruparea trebuie să fie constituită pe o durată de timp care să indice că nu are un caracter ocazional;
 - nu contează dacă s-a săvârșit sau nu o infracțiune ca urmare a constituirii grupului → dacă s-a comis o infracțiune, se vor aplica regulile de la concurs.
 - ❖ **pluralitatea ocazională (participația penală)** – deși fapta se poate săvârși prin contribuția unei singure persoane, la comiterea ei participă mai multe persoane – fiecare persoană răspunde pentru contribuția sa (este reglementată fie ca circumstanță agravantă, fie ca element circumstanțial în conținutul anumitor infracțiuni).

II. PARTICIPAȚIA PENALĂ – ASPECTE GENERALE^[1]

Noțiune – săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de mai multe persoane decât era necesar, față de natura faptei.

Condiții:

- cel puțin fapta unui participant trebuie să fie infracțiune (tipică, nejustificată și imputabilă) → nu este necesar ca fapta să fie imputabilă tuturor participanților;
- să își fi adus contribuția, la săvârșirea faptei, mai multe persoane decât era necesar;
- să existe voința comună de cooperare a participanților la săvârșirea faptei (nu neapărat aceeași formă de vinovăție);
- legătura subiectivă (voința comună) să fie anterioară/concomitentă săvârșirii faptei.

Tipuri:

- participație proprie – toți participanții acționează cu aceeași formă de vinovăție;
- participație improprie – participanții nu acționează cu aceeași formă de vinovăție;
- activitate de săvârșire nemijlocită a faptei – autor și coautori;
- activitate de determinare a comiterii unei fapte – instigator;
- activitate de ajutorare la săvârșirea faptei – complice;
- participație preordinată – legătură subiectivă anterioară comiterii faptei;
- participație concomitentă – legătură realizată în momentul comiterii faptei;
- participație principală – autor/coautori;
- participație secundară – instigatori/complici.

III. AUTORUL ȘI COAUTORII

Art. 46. Autorul și coautorii. (1) Autor este persoana care săvârșește în mod nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală.
(2) Coautori sunt persoanele care săvârșesc nemijlocit aceeași faptă prevăzută de legea penală.

1. Autorul

Noțiune – persoana care săvârșește nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală, efectuând direct actele de executare prevăzute de aceasta – autor material.

- autorul trebuie să aibă o contribuție directă la săvârșirea faptei;
- dacă norma incriminatoare atribuie o anumită calitate subiectului activ (spre exemplu, să fie funcționar), autorul trebuie să dețină acea calitate la momentul săvârșirii faptei → dacă fapta

este săvârșită nemijlocit de mai multe persoane, iar unele nu dețin calitatea cerută de lege, persoanele care nu dețin calitatea nu vor fi coautori, ci complici concomitenți;

De exemplu, dacă un funcționar public își însușește bunurile pe care le are în gestiune, fapta fiind săvârșită în coautorat cu o altă persoană care nu are calitatea de gestionar, cel din urmă va răspunde pentru complicitate concomitentă la infracțiunea de delapidare.

- nu este necesar ca fapta să fie infracțiune, dar este necesar ca fapta să fie prevăzută de legea penală (tipică) și nejustificată;
- fapta este săvârșită în autorat dacă există un autor și (obligatoriu) un complice/instigator.

Participație proprie	Participație improprie
Autor → intenție/praeterintenție	Autor → culpă/fără vinovăție
Instigator → intenție	Instigator → intenție
Complice → intenție/praeterintenție	Complice → intenție/praeterintenție

2. Coautorii

Noțiune – două sau mai multe persoane care săvârșesc nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală, efectuând direct actele de executare prevăzute de aceasta.

Participație proprie	Participație improprie
Coautori → intenție/praeterintenție/culpă	Coautori → culpă/fără vinovăție
Instigator → intenție	Instigator → intenție
Complice → intenție/praeterintenție	Complice → intenție/praeterintenție

- este necesar să se săvârșească o singură faptă;
- nu este necesar ca făptuitorii să aibă contribuții identice, ci ca acestea să reprezinte acte de executare ale aceleiași infracțiuni;

De exemplu, va exista coautorat la infracțiunea de tâlhărie dacă un coautor lovește victima și celălalt coautor sustrage bunurile victimei.

- ❖ simpla prezență a unei persoane alături de inculpat, la locul și în momentul săvârșirii unui omor nu constituie coautorat.
- coautorii trebuie să acționeze împreună → dacă nu există legătură subiectivă, fiecare participant este autor, nu coautor; de exemplu, „persoana care a imobilizat victima infracțiunii de omor calificat săvârșită în public prin aplicarea mai multor lovituri de cuțit, anihilându-i orice posibilitate de apărare și ripostă, are calitatea de coautor la săvârșirea infracțiunii de omor calificat prevăzută în art. 174 și art. 175 alin. (1) lit. i) C. pen., acțiunea de imobilizare a victimei având caracter determinant, esențial în acțiunea conjugată de ucidere a victimei” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 300 din 1 februarie 2012, www.scj.ro).

^[1] Pentru o privire comparativă asupra instituțiilor participației proprii și improprie, a se consulta tabelul din anexa 8.

la infracțiunea **complexă**, există coautorat și când unul/unii participanți săvârșesc o parte a acțiunii, iar altul/ceilalți cealaltă parte a acțiunii (*de exemplu, există coautorat dacă o persoană amenință victima și cealaltă persoană o deposedează de bunuri → tâlhărie săvârșită în coautorat*);

- ⇒ la infracțiunea **continuă**, actele de coautorat pot interveni pe tot parcursul activității infracționale, până la epuizare;
- ⇒ la infracțiunea **continuată**, nu este necesar ca toate actele să fie comise în coautorat, participarea putând exista și numai pentru o parte dintre acte;
- ⇒ dacă legea cere ca autorul să aibă o anumită calitate, trebuie ca toți coautorii să aibă această calitate. Participanții care nu au calitatea cerută de lege sunt complici concomitenți, nu coautori;
- ⇒ dacă legea cere existența unui mobil/scop, trebuie ca toți autorii să acționeze în considerarea mobilului/scopului.

Coautoratul nu este posibil la infracțiunile:

- ⇒ cu autor exclusiv/unic (*de exemplu, uciderea sau vătămarea nou-născutului*);
- ⇒ omisive proprii (*spre exemplu, nedeunțarea*) (coautoratul este posibil la infracțiunile omisive improprie – comise prin omisiune);
- ⇒ săvârșite în pluralitate naturală/constituită (toți sunt autori);
- ⇒ de obicei.

IV. INSTIGATORUL

Art. 47. Instigatorul. *Instigator este persoana care, cu intenție, determină o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală.*

Noțiune – persoana care, cu intenție directă sau indirectă, determină, în orice mod, o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală.

- ⇒ determinarea – instigatorul este **autorul moral** al faptei, este primul care ia decizia infracțională, iar apoi transmite această decizie autorului material (instigatului);
- ⇒ forma de vinovăție cu care se poate săvârși instigarea este **numai intenția**, directă sau indirectă;
- ⇒ determinarea la a săvârși o faptă prevăzută de legea penală trebuie să aibă loc înainte ca instigatul (autorul) să fi luat decizia de a săvârși fapta ori să fi început executarea → dacă făptuitorul luase, anterior instigării, hotărârea de a săvârși fapta, singur sau ca urmare a unei alte instigări, actele de determinare se vor transforma în acte de complicitate morală;
- ⇒ dacă, pe lângă actele de instigare, instigatorul săvârșește și acte de executare, contribuția adusă la săvârșirea infracțiunii ca instigator se absoarbe în aportul său ca autor (*de exemplu, inculpatul instigă la sustragerea unor bunuri și ulterior le sustrage și el*);
- ⇒ dacă, pe lângă actele de instigare, instigatorul săvârșește și acte de complicitate, contribuția adusă la săvârșirea infracțiunii în calitate de complice se absoarbe în aportul său ca instigator;

- ⇒ instigarea poate fi săvârșită de mai multe persoane în același timp – dacă acționează împreună → coinstigare; dacă acționează separat → concurs de instigare;
- ⇒ instigarea este posibilă la toate infracțiunile (autorul poate săvârși fapta din culpă, cu intenție/intenție depășită), dar instigarea nu se realizează niciodată din culpă/intenție depășită;
- ⇒ dacă legea prevede o anumită calitate pentru autor, nu este necesar ca instigatorul să aibă această calitate (spre deosebire de coautori);
- ⇒ nu este necesar ca **instigatul** să fie responsabil → este însă necesar ca **instigatorul** să poată răspunde penal;
- ⇒ instigarea poate fi proprie (autorul acționează cu intenție/intenție depășită) sau improprie (autorul acționează din culpă sau fără vinovăție);
- ⇒ instigatorul nu va fi luat în calcul pentru reținerea agravantei generale – „săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună”;

Este posibil ca instigatorul să contribuie și cu acte de complicitate concomitentă. În asemenea situație, chiar dacă instigarea absoarbe actele de complicitate, se va putea reține agravanta generală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.

- ⇒ instigarea poate fi individuală (activitatea de instigare este adresată unor/unei persoane determinate) sau colectivă (adresată unui număr nedeterminat de persoane → incriminată separat sub denumirea de instigare publică);
- ⇒ instigarea trebuie să aibă efect și să fie urmată de efectuarea de către cel instigat a cel puțin unei tentative pedepsibile. Există instigare și atunci când tentativa pedepsibilă (*in abstracto*, de către legiuitor) nu se pedepsește (*in concreto*), deoarece autorul s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului.

Dacă autorul săvârșește o faptă mai gravă decât cea la care a fost instigat, instigatorul răspunde doar pentru actele pentru care a instigat, afară de cazul în care a prevăzut și acceptat posibilitatea săvârșirii de către autor a unei fapte mai grave.

De exemplu, „determinarea unei alte persoane să deposedeze partea vătămată de o sumă de bani, dându-i un spray pentru a înfrânge opunerea acesteia, urmată de agresarea ei prin folosirea sprayului și aplicarea de lovituri și cu urmarea unor vătămări corporale, nu constituie instigare la infracțiunea de furt, ci la aceea de tâlhărie, inculpatul fiind conștient că a determinat pe autor la săvârșirea unui furt prin întrebuintare de violențe” (C.S.J., dec. nr. 1699 din 23 iulie 1997, în B.J. 1997, p. 323).

Dacă autorul săvârșește o faptă mai puțin gravă, instigatorul răspunde pentru instigare la fapta efectiv comisă.

Formele instigării	
Coinstigare	instigare simultană/succesivă făcută de mai mulți instigatori
Concurs de instigări	instigatorii nu se cunosc, iar hotărârea de a săvârși fapta a fost luată ca urmare a ansamblului activității de instigare
Două instigări în concurs ideal	prin același act se instigă două persoane care săvârșesc fapte diferite
Două instigări în concurs real	acte diferite de instigare
Instigare la complicitate	determinare pentru a înlesni/ajuta/promite
Complicitate la instigare	înlesnire/ajutor pentru determinare
Instigare imediată	acțiune directă asupra instigatului
Instigare mediată	prin intermediul altei persoane, care săvârșește instigarea directă. Instigatorul ₁ trebuie să aibă contribuție activă. Dacă Instigatorul ₂ doar transmite hotărârea infracțională → acte de complicitate.

NB Dacă instigatorul îl determină pe autor să fure, apoi cumpără bunurile de la acesta, se reține numai instigare, nu și tănuire, pentru că la tănuire trebuie să existe o înțelegere ulterioară săvârșirii faptei.

Ipoteze:

- ☞ dacă instigatorul **nu reușește** să îl convingă pe instigat să comită fapta → instigatorul nu răspunde;
- ☞ dacă instigatorul **reușește** să-l determine pe instigat să comită fapta:
 - ❖ dacă instigatul a început executarea, dar tentativa este nepedepsibilă (legiuitorul nu sancționează tentativa, ci numai forma consumată) → instigatorul nu răspunde;
 - ❖ dacă instigatul a început executarea, dar s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului → instigatorul răspunde pentru instigare la fapta rămasă în tentativă → instigatul nu răspunde pentru fapta rămasă în tentativă, deoarece desistarea și împiedicarea producerii rezultatului sunt cauze de nepedepsire a tentativei.

V. COMPLICELE

Art. 48. Complicele. (1) Complice este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.
(2) Este de asemenea complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tănuir bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită.

Noțiune – persoana care, cu intenție directă sau indirectă, înlesnește sau ajută, în orice mod, o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală, fără a îndeplini acte de executare a respectivei infracțiuni.

- ☞ complicitatea este posibilă, în principiu, la toate infracțiunile;
- ☞ activitatea complicei trebuie să îi servească efectiv autorului; *de exemplu, „fapta unei persoane înarmate cu un cuțit de a urmări și apoi de a o înconjura pe victimă, în scopul de a înlesni desfășurarea agresiunii de către o altă persoană înarmată cu un topor, constituie complicitate și nu coautorat la tentativa infracțiunii de omor” (T.S., dec. nr. 1825 din 13 octombrie 1978, în C.D. 1978, p. 320).*
- ☞ încercarea de a înlesni/ajuta nu e prevăzută de lege → nu există tentativă la complicitate;
- ☞ nu este necesar ca acțiunile/inacțiunile complicei să fie prevăzute de legea penală (pot fi și acte licite) și nici ca autorul să săvârșească infracțiunea în forma consumată (fapta poate rămâne în tentativă);
- ☞ actele de complicitate pot fi materiale (a nu se confunda cu actele de executare directă) sau morale (a nu se confunda cu actele de instigare); *de exemplu, „împrejurarea că inculpatul nu a participat, prin acte materiale de ajutor, la săvârșirea infracțiunii, dar a luat parte la realizarea planului de săvârșire a acesteia, constituie acte de complicitate morală, deoarece prin aceasta el a contribuit la întărirea și menținerea hotărârii autorului, de a săvârși fapta” (T.S., dec. nr. 1320 din 15 iunie 1984, în C.D. 1984, p. 279).*
- ☞ este necesar ca actele de complicitate să nu realizeze conținutul infracțiunii → contribuția complicei nu face parte din *verbum regens* al infracțiunii;
- ☞ modalități de realizare:
 - ❖ înlesnirea sau darea de ajutor, în orice mod, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală (*de exemplu, oferirea informațiilor, precum orarul și traseul patrulelor; îndepărtarea patrulelor din anumite zone, oferirea unor stații de emisie-recepție setate pe frecvența poliției*);
 - ❖ promisiunea de tănuire a bunurilor provenite din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală sau promisiunea de favorizare a făptuitorului, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită.
- ☞ complicele trebuie să acționeze cu:
 - ❖ intenție directă/indirectă (complice anterior/concomitent);
 - ❖ praeterintenție (complice concomitent).
- ☞ dacă autorul trebuie să aibă o anumită calitate, nu este necesar ca și complicele să aibă această calitate (la fel ca în cazul instigatorului);
- ☞ dacă un complice înlesnește activitatea mai multor autori → concurs de fapte de complicitate;
- ☞ numai complicele concomitent va fi luat în calcul pentru reținerea agravantei generale „trei sau mai multe persoane împreună” (nu complicele anterior, nici instigatorul); *a se vedea exemplul de mai sus: este posibil ca instigatorul să contribuie și cu acte de complicitate concomitentă. În*

asemenea situație, chiar dacă instigarea absoarbe actele de complicitate, se va putea reține agravanta generală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.

- ☞ dacă autorul săvârșește o faptă mai gravă decât cea la care a fost ajutat de complice, complicele va răspunde doar pentru fapta pentru care a oferit ajutorul, cu excepția situației în care a prevăzut și acceptat posibilitatea săvârșirii de către autor a unei fapte mai grave;
- ☞ dacă autorul săvârșește o faptă mai puțin gravă, complicele răspunde pentru complicitate la fapta efectiv comisă;
- ☞ complicitatea va fi absorbită în autorat/coautorat sau instigare în cazul în care complicele săvârșește și acte de executare/instigare.

↪ NB Complicitatea nu are formă continuată, dar se poate reține complicitate la infracțiunea continuată.

Delimitări

complice – participant la fapta comisă de autor	tăinuitor – autor al fapte de tăinuire
acțiune/inacțiune care intervine înaintea/în timpul săvârșirii fapte	acțiune/inacțiune care intervine după săvârșirea fapte și fără o promisiune anterioară de tăinuire

↪ NB Nu există concurs **ideal** între complicitate și tăinuire (dar poate exista concurs real).

↪ NB Dacă există un prim act de tăinuire, urmat de o altă acțiune a aceluiași tăinuitor, care promite că va asigura valorificarea în continuare și a altor bunuri sustrase → complicitate la furt simplu/continuat în concurs **real** cu tăinuirea, chiar dacă promisiunea anticipată de tăinuire nu a fost îndeplinită.

Delimitări

complice – participant la fapta comisă de autor	favorizator – autor al fapte de favorizare
înțelegere anterioară/concomitentă săvârșirii fapte	înțelegere ulterioară săvârșirii fapte

↪ NB Nu există concurs **ideal** între complicitate și favorizare. Înțelegerea anterioară/concomitentă de nedenunțare = complicitate morală.

Formele complicității

Complicitatea materială	Actele nu au, în general, relevanță penală (pot fi acte licite/ilicite) → trebuie ca autorul să se folosească efectiv de actele de ajutorare/înlesnire.
Complicitate morală	Promisiuni, încurajări care sporesc încrederea autorului.

Complicitate anterioară	Activitate anterioară momentului săvârșirii fapte. Pot fi acte materiale/morale.
Complicitate concomitentă	Activitate contemporană momentului săvârșirii fapte. Pot fi acte materiale/morale.

↪ NB Actele de instigare sunt întotdeauna anterioare. Actele de complicitate pot fi și concomitente și nu sunt pedepsite dacă autorul nu trece la executare.

Ipoteze:

- ☞ dacă autorul nu trece la executare → complicele nu răspunde;
- ☞ dacă fapta a rămas în stadiul de tentativă și tentativa este nepedepsită de lege (deoarece legiuitorul nu sancționează tentativa, ci numai forma consumată) → complicele nu răspunde;
- ☞ în cazul fapte rămase în tentativă, dacă autorul s-a desistat/a împiedicat producerea rezultatului (desistarea/împiedicarea producerii rezultatului = cauze de nepedepsire a tentativei de care beneficiază numai autorul) → complicele răspunde pentru complicitate la fapta rămasă în tentativă.

complicitate	instigare	autorat/coautorat
absorbită de instigare	absorbită de autorat/coautorat	absoarbe orice formă de participatie secundară

VI. PARTICIPAȚIA IMPROPRIE

Noțiune – săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de mai multe persoane decât era necesar, prin raportare la natura fapte, acestea acționând cu forme diferite de vinovăție.

- ☞ premisă: unii participanți acționează cu intenție, alții din culpă/fără vinovăție.

Modalități:

- ☞ modalitatea intenție (pentru coautor, instigator, complice) și culpă (pentru coautor, autor) este posibilă la faptele care sunt incriminate și atunci când sunt comise din culpă (de exemplu: vătămare corporală și vătămare corporală din culpă; omor și ucidere din culpă);
- ☞ modalitatea intenție (pentru coautor, instigator, complice) și lipsă de vinovăție (pentru coautor, autor) poate exista atunci când:
 - ❖ există o cauză de neimputabilitate (cu excepția cazului fortuit) → nu cauză justificativă, pentru că aceasta produce efecte *in rem*;
 - ❖ fapta este săvârșită din culpă, dar legea nu o incriminează.
- ☞ modalitatea culpă și intenție → nu este participație improprie;
- ☞ modalitatea lipsă de vinovăție și intenție → nu este participație improprie;

Participația improprie poate exista în cazul:

- **coautoratului:** un coautor cu intenție, altul/alții din culpă/fără vinovăție;
- **instigării:** instigatorul determină cu intenție, iar autorul săvârșește fapta din culpă/fără vinovăție;
- **complicității:** complicele ajută/înlesnește cu intenție, iar autorul săvârșește fapta din culpă/fără vinovăție.

Unii participanți vor răspunde pentru infracțiunea intenționată, iar alții:

- pentru infracțiunea din culpă, dacă este incriminată;
- nu vor răspunde, dacă există o cauză de neimputabilitate sau fapta săvârșită din culpă nu este incriminată.

Anexa nr. 8

Participație proprie	Participație improprie
• toți participanții acționează cu aceeași formă de vinovăție.	• unii participanți acționează cu intenție, alții din culpă/fără vinovăție. • modalitatea intenție (pentru coautor, instigator, complice) și culpă (pentru coautor, autor) este posibilă la faptele care sunt incriminate și atunci când sunt comise din culpă (exemplu: vătămare corporală și vătămare corporală din culpă; omor și ucidere din culpă); • modalitatea intenție (pentru coautor, instigator, complice) și lipsă de vinovăție (pentru coautor, autor) poate exista atunci când: a) există o cauză de neimputabilitate (cu excepția cazului fortuit), nu o cauză justificativă, pentru că aceasta produce efecte <i>in rem</i>; b) fapta este săvârșită din culpă, dar legea nu o incriminează.
• COAUTORI, fără participarea compicelui/instigatorului – intenție/intenție depășită/culpă. • AUTOR/COAUTORI, cu participarea compicelui/instigatorului – intenție/intenție depășită.	• COAUTORI – un coautor cu intenție/intenție depășită, alții din culpă/fără vinovăție.
• COMPLICE – întotdeauna intenție/intenție depășită (în cazul compicelui concomitent).	• COMPLICE – complicele ajută/înlesnește cu intenție, iar autorul săvârșește fapta din culpă/fără vinovăție.
• INSTIGATOR – întotdeauna numai intenție.	• INSTIGATOR – instigatorul determină cu intenție, iar autorul săvârșește fapta din culpă/fără vinovăție;
	NB! Unii participanți vor răspunde pentru infracțiunea intenționată, iar alții: • pentru infracțiunea din culpă, dacă este incriminată; • nu vor răspunde, dacă există o cauză de neimputabilitate sau fapta săvârșită din culpă nu este incriminată.
	NB! Și la participația improprie se ține cont de: • circumstanțele personale/reale; • împiedicarea săvârșirii infracțiunii.

VII. TRATAMENTUL SANȚIONATOR AL PARTICIPAȚIEI PENALE

1. Pedeapsa în cazul participației proprii

Art. 49. Pedeapsa în cazul participanților. Coautorul, instigatorul și complicele la o infracțiune săvârșită cu intenție se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. La stabilirea pedepsei se ține seama de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii, precum și de dispozițiile art. 74.

- ⇒ **sistemul parificării** – toți participanții la săvârșirea infracțiunii, indiferent de felul contribuției (autori, instigatori, complici), sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor;
 - ❖ poate exista o diferență între pedepsele efectiv aplicate; diferențierea se realizează odată cu individualizarea pedepsei potrivit criteriilor generale de individualizare, ținându-se seama de contribuția fiecărui participant.

Ipoteze:

- ⇒ în cazul **coautoratului** – în funcție de circumstanțele concrete de săvârșire a faptei, există posibilitatea ca acestora să nu li se aplice aceeași pedeapsă → contează contribuția efectivă a fiecărui participant;
 - ❖ vor avea impact asupra pedepsei efectiv stabilite și circumstanțele personale reținute în cauză.
- ⇒ în cazul **instigării** – există posibilitatea ca instigatorului să i se aplice o pedeapsă mai mare decât autorului, dacă circumstanțele săvârșirii faptei o justifică;
- ⇒ în cazul **complicității** – are importanță cât de utilă a fost pentru autor contribuția compicelui, aspect în funcție de care se va stabili pedeapsa.

2. Pedeapsa în cazul participației improprie

Art. 52. Participația improprie. (1) Săvârșirea nemijlocită, cu intenție, de către o persoană a unei fapte prevăzute de legea penală la care, din culpă sau fără vinovăție, contribuie cu acte de executare o altă persoană se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție.

(2) Determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea din culpă de către o altă persoană a unei fapte prevăzute de legea penală se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție.

(3) Determinarea, înlesnirea sau ajutarea în orice mod, cu intenție, la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, de către o persoană care comite acea faptă fără vinovăție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.

(4) Dispozițiile art. 50 și art. 51 se aplică în mod corespunzător.

- ⇒ **participația improprie** – sistemul diversificării:
 - ❖ modalitatea **intenție** (coautor) și **culpă/fără vinovăție** (coautor) → participanții care au acționat cu intenție sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție; participanții care au acționat din culpă sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă din culpă; participanții care au acționat fără vinovăție nu sunt sancționați;

- ❖ modalitatea **intenție** (instigator, complice) și **culpă** (autor, coautor) → participanții care au acționat cu intenție sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă cu intenție; participanții care au acționat din culpă sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta comisă din culpă;
- ❖ modalitatea **intenție** (instigator, complice) și **fără vinovăție** (autor, coautor) → participanții care au acționat cu intenție sunt sancționați cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune; participanții care au acționat fără vinovăție nu sunt sancționați.

→
NB

Și la participația improprie se ține cont de:

- circumstanțele personale/reale;
- împiedicarea săvârșirii infracțiunii.

3. Incidența circumstanțelor personale și reale

Art. 50. Circumstanțe personale și reale. (1) Circumstanțele privitoare la persoana autorului sau a unui participant nu se răsfrâng asupra celorlalți.
(2) Circumstanțele privitoare la faptă se răsfrâng asupra autorului și a participanților numai în măsura în care aceștia le-au cunoscut sau le-au prevăzut.

- ➔ **circumstanțele personale** (privitoare la participanți) → nu se răsfrâng asupra celorlalți participanți;
- ➔ **circumstanțele reale** (privitoare la faptă) cunoscute sau prevăzute de participanți → se răsfrâng asupra acestora;

→
NB

Unele circumstanțe *ab initio* personale se pot transforma în circumstanțe reale, dacă sunt cunoscute sau prevăzute (exemplu: *premeditarea*). Aceste circumstanțe vor fi reale cât timp nu sunt incluse în conținutul constitutiv, situație în care se răsfrâng asupra tuturor, dacă au fost cunoscute sau prevăzute.

- ➔ doar **circumstanțele atenuante reale** se răsfrâng asupra tuturor participanților, chiar dacă nu au fost cunoscute sau prevăzute; de exemplu, „circumstanțele reale se răsfrâng asupra participanților, în măsura în care aceștia le-au cunoscut sau le-au prevăzut. În raport cu aceste prevederi, în cazul complicității la infracțiunea de tâlhărie, exercitarea de violențe de către autor asupra persoanei vătămate, pentru ca atât autorul, cât și complicele să-și asigure scăparea în urma săvârșirii faptei de sustragere, constituie o circumstanță privitoare la faptă, care se răsfrânge asupra compicelui, dacă acesta a acționat în consens cu autorul în desfășurarea întregii activități infracționale și a prevăzut modalitatea de a-și asigura scăparea, între care și aceea de a exercita violențe asupra persoanei vătămate” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2892 din 8 mai 2006, www.scj.ro).
- ➔ **cauzele justificative** sunt circumstanțe reale care produc efecte *in rem* → se răsfrâng asupra tuturor participanților.

4. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii

Art. 51. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii. (1) Participantul nu se pedepsește dacă, înainte de descoperirea faptei, denunță săvârșirea infracțiunii, astfel încât consumarea acesteia să poată fi împiedicată, sau dacă împiedică el însuși consumarea infracțiunii.

(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul denunțării sau împiedicării constituie o altă infracțiune, participantului i se aplică pedeapsa pentru această infracțiune.

- ➔ **premisă:** fapta nu s-a consumat;
- ➔ se cere împiedicarea săvârșirii **infracțiunii**, și nu doar a unei fapte prevăzute de legea penală, pentru că numai în situația în care există infracțiune (tipică, nejustificată, imputabilă) o persoană poate fi trasă la răspundere penală;
- ➔ este necesară săvârșirea unei tentative pedepsibile;
- ➔ **modalități:**
 - ❖ denunțarea de către participant a săvârșirii infracțiunii → doar dacă se împiedică astfel consumarea infracțiunii;
 - ❖ împiedicarea prin alt mod a săvârșirii infracțiunii → prin acțiunea participantului.
- ➔ accentul este pus pe **eficiență** → se cere împiedicarea efectivă a producerii urmării imediate; dacă acțiunea participantului nu este eficientă, el va răspunde în calitate de coautor/instigator/complice, dar încercarea de stopare a consumării infracțiunii va fi luată în calcul la individualizarea pedepsei aplicate.

Delimitări

Autor/Coautor	Participant
Nepedepsirea tentativei se datorează: ▪ desistării; ▪ împiedicării producerii rezultatului.	Nepedepsirea tentativei se datorează: ▪ împiedicării săvârșirii infracțiunii: → complicele și instigatorul nu se pot desista/nu pot împiedica producerea rezultatului, dar pot împiedica săvârșirea infracțiunii. Efectele sunt aceleași. → coautorii se pot desista/pot împiedica producerea rezultatului, cu condiția ca toți să se desisteze/să împiedice producerea rezultatului.

- ➔ **împiedicarea săvârșirii** infracțiunii poate interveni:
 - ❖ în cursul executării;
 - ❖ după executare, dar înainte de producerea rezultatului.
- ➔ în ambele ipoteze trebuie începută executarea de către autor, iar acțiunea participantului (de împiedicare/denunțare) să conducă la **împiedicarea efectivă a consumării** infracțiunii;

→
NB

Cauza de nepedepsire a participantului nu se reține în cazul infracțiunilor continue/continue, dacă acțiunea acestuia a intervenit după consumarea infracțiunii, dar înainte de epuizarea acesteia, pentru că infracțiunea s-a consumat deja (a depășit faza tentativei).

- ☞ această cauză de nepedepsire are caracter personal și nu se răsfrânge asupra celorlalți (la fel în cazul desistării/împiedicării producerii rezultatului):
- ❖ dacă un coautor împiedică săvârșirea infracțiunii, ceilalți coautori, instigatori, complici vor răspunde pentru tentativă, dacă este incriminată;
 - ❖ dacă numai instigatorul împiedică săvârșirea infracțiunii, coautorii și complicele răspund pentru tentativă, dacă este incriminată;
 - ❖ dacă numai complicele împiedică săvârșirea infracțiunii, coautorii și instigatorul răspund pentru tentativă, dacă este incriminată.

NB Dacă actele săvârșite de participant până la denunțare/împiedicare constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru acea faptă.

FIȘA

NR. 19

PEDEPSELE PRINCIPALE, ACCESORII ȘI COMPLEMENTARE

Nota redacției – pentru ușurință de exprimare și pentru a evita formulările greoaie și repetitive, în speranța de a facilita asimilarea ușoară a informației, în fișele ce urmează s-au utilizat următoarele abrevieri:

A = pedeapsa cu amendă

DET = pedeapsa detențiunii pe viață

DET/Î = pedeapsa detențiunii pe viață prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii

I = infracțiune

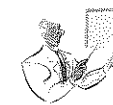
Î = pedeapsa închisorii

Î/A = pedeapsa închisorii prevăzută alternativ cu pedeapsa amenzii

RPC = recidiva postcondamnatore

RPE = recidiva postexecutorie

Sediul general al materiei: art. 53-73 C. pen.

Noțiune – sancțiuni de drept penal prevăzute de lege și aplicate de instanță infractorului în scopul de a preveni săvârșirea de noi infracțiuni.

☞ sunt **sancțiuni de drept penal**:

- ❖ pedepsele → măsuri de constrângere specifice dreptului penal – sunt menite să stopeze activitatea infracțională;
- ❖ măsurile educative → aplicabile infractorilor minori – sunt menite să asigure reeducarea acestora și, astfel, prevenirea comiterii de noi infracțiuni;
- ❖ măsurile de siguranță → nu au un caracter represiv, ci preventiv – sunt menite să înlăture o stare de pericol.

☞ **pedepsele** sunt:

- ❖ măsuri de coerciție → restrângerea libertății, restrângerea exercițiului unor drepturi, afectarea patrimoniului etc.;
- ❖ mijloace de reeducare → scopul pedepsei, pe lângă acela de sancționare a comiterii unei infracțiuni, este de a schimba mentalitatea infracțională și de a preveni săvârșirea de noi infracțiuni;
- ❖ prevăzute de lege și aplicate de instanțe → nu se poate aplica o pedeapsă dacă aceasta nu este prevăzută de un text de incriminare (atât sub raportul naturii, cât și al întinderii pedepselor); simetric, doar instanțele legal constituite pot aplica pedepse;
- ❖ aplicate doar infractorilor → nu se pot aplica în absența reținerii săvârșirii unei infracțiuni;
- ❖ aplicate doar infractorilor majori → infractorilor minori nu li se aplică pedepse, ci măsuri educative.

- ⇒ scopul executării pedepselor → prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni;
- ⇒ pedepsele pot fi:
 - ❖ principale → de sine stătătoare, pot fi stabilite și aplicate singure;
 - ❖ accesorii → pot fi atașate pedepselor principale privative de libertate;
 - ❖ complementare → completează represiunea și se aplică doar pe lângă pedepsele principale.

I. PEDEPSELE PRINCIPALE

Art. 53. Pedepsele principale. Pedepsele principale sunt:

- detențiunea pe viață;
- închisoarea;
- amenda.

Noțiune – sancțiuni de drept penal ce se aplică infractorului în temeiul legii, de către instanța de judecată, în scopul prevenirii săvârșirii de infracțiuni.

- ⇒ pot fi aplicate singure, independent de aplicarea altor sancțiuni de drept penal.

1. Detențiunea pe viață

Art. 56. Regimul detențiunii pe viață. Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate pe durată nedeterminată și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor.

Noțiune – pedeapsă principală privativă de libertate ce constă în lipsirea de libertate a infractorului condamnat, pe întreaga durată a vieții sale.

- ⇒ se execută în secții speciale ale penitenciarelor, în regim de maximă siguranță, sau în penitenciare destinate acestui scop;
- ⇒ DET poate fi prevăzută de lege ca pedeapsă unică (spre exemplu, în cazul genocidului) sau poate fi prevăzută alternativ cu Î (la majoritatea infracțiunilor foarte grave – spre exemplu, omorul calificat).

1.1. Neaplicarea detențiunii pe viață

Art. 57. Neaplicarea detențiunii pe viață. Dacă la data pronunțării hotărârii de condamnare inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani, în locul detențiunii pe viață i se aplică pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă.

- ⇒ textul de lege atrage o **imposibilitate absolută** de a aplica DET, dacă inculpatul a împlinit vârsta de 65 de ani la data pronunțării hotărârii de condamnare → contează data la care s-a pronunțat hotărârea, iar nu data rămânerei definitive;
- ⇒ vârsta prevăzută de lege este aceeași și pentru femei și pentru bărbați, respectiv de 65 de ani;

- ⇒ DET se înlocuiește cu Î pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii unor drepturi pe timp de 5 ani;
- ⇒ situația este aplicabilă doar în cazul în care instanța a optat, în urma deliberării, pentru DET; dacă se va orienta spre pedeapsa Î, o va aplica direct pe aceasta.

1.2. Înlocuirea detențiunii pe viață

Art. 58. Înlocuirea detențiunii pe viață. În cazul în care cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale.

- ⇒ **premisă:** condamnatul la pedeapsa DET împlinește 65 de ani în timpul executării pedepsei;
- ⇒ spre deosebire de neaplicarea DET, instanța nu are o obligație, ci o facultate de a înlocui DET cu Î, dacă sunt respectate anumite condiții; chiar și dacă acestea sunt îndeplinite, instanța are opțiunea de a refuza înlocuirea;
- ⇒ **condiții:**
 - ❖ condamnatul a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei DET;
 - ❖ condamnatul a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
 - ❖ condamnatul a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare sau dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
 - ❖ condamnatul a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale;
 - ❖ dacă sunt îndeplinite condițiile, iar instanța consideră că este oportun, va înlocui DET cu pedeapsa Î pe timp de 30 de ani și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi pe timp de 5 ani.

1.3. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață

Art. 59. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață. În cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii, perioada de detențiune executată se consideră ca parte executată din pedeapsa închisorii.

1.4. Aplicarea pedepsei detențiunii pe viață în locul pedepsei închisorii

- ⇒ există două situații când se poate aplica DET (chiar dacă legea nu o prevede) în locul Î:

CONCURS	– se depășește cu 10 ani sau mai mult maximul Î de 30 ani; – cel puțin o infracțiune are pedeapsa prevăzută de 20 ani sau mai mare.
RPC	– se depășește cu strict mai mult de 10 ani maximul de 30 ani; – cel puțin o infracțiune are pedeapsa prevăzută de 20 ani sau mai mare.

- ↶
NB

Este posibil ca, odată cu comutarea/inlocuirea DET cu pedeapsa Î de 30 ani, să se constate că pedeapsa Î este executată, când condamnatul efectuase cel puțin 30 ani de închisoare.
- ↶
NB

Condamnarea la DET (când este comutată/inlocuită) atrage pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.
- ↶
NB

Liberarea condiționată din DET nu atrage aplicarea pedepselor complementare.

2. Închisoarea

Art. 60. Regimul închisorii. Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani, și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor.

Noțiune – pedeapsă principală privativă de libertate constând în lipsirea de libertate a infractorului condamnat, pe o durată determinată.

- spre deosebire de DET, pedeapsa Î este întotdeauna determinată;
- poate fi prevăzută de lege singură sau alternativ cu pedeapsa DET sau A;
- orice pedeapsă aplicată de instanță trebuie să se situeze între minimul general (15 zile) și maximul general (30 de ani);
- în Partea specială a Codului penal sunt prevăzute limite speciale ale pedepsei Î (1 lună și 25 de ani), care pot fi coborâte la minimul general sau sporite la maximul general, odată cu individualizarea pedepsei;
- dacă, în urma aplicării regulilor concursului sau recidivei sau ale altor cauze de agravare, s-ar ajunge la o pedeapsă mai mare de 30 de ani, iar condițiile pentru aplicarea DET nu sunt îndeplinite, instanța va aplica pedeapsa Î pe timp de 30 de ani.

3. Amenda penală

Art. 61. Stabilirea amenzii. (1) Amenda constă în suma de bani pe care condamnatul este obligat să o plătească statului. (2) Cuantumul amenzii se stabilește prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 10 lei și 500 lei, se înmulțește cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile și 400 de zile. (3) Instanța stabilește numărul zilelor-amendă potrivit criteriilor generale de individualizare a pedepsei. Cuantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se stabilește ținând seama de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale condamnatului față de persoanele aflate în întreținerea sa. (4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între: a) 60 și 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită numai pedeapsa amenzii; b) 120 și 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii de cel mult doi ani; c) 180 și 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani. (5) Dacă prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, iar pedeapsa prevăzută de lege este numai amenda ori instanța optează pentru aplicarea acestei pedepse, limitele speciale ale zilelor-amendă se pot majora cu o treime.

(6) Frațiile stabilite de lege pentru cauzele de atenuare sau agravare a pedepsei se aplică limitelor speciale ale zilelor-amendă prevăzute în alin. (4) și alin. (5).

Noțiune – pedeapsă principală neprivativă de libertate, pecuniară, constând în suma de bani pe care infractorul condamnat este obligat să o plătească statului.

Tabel comparativ – LIMITELE AMENZII

PERSOANA FIZICĂ	PERSOANA JURIDICĂ
Limite generale: 30 – 400	Limite generale: 30 – 600
Cuantum pe zi: 10 – 500	Cuantum pe zi: 100 – 5.000
60 – 180 → ped. prevăzută = numai A 120 – 240 → ped. prevăzută = A/Î ≤ 2 ani 180 – 300 → ped. prevăzută = A/Î > 2 ani	60 – 180 → ped. prevăzută = numai A 120 – 240 → ped. prevăzută = A/Î ≤ 5 ani 180 – 300 → ped. prevăzută = Î ≤ 10 ani 240 – 420 → ped. prevăzută = Î ≤ 20 ani 360 – 510 → ped. prevăzută = Î > 20 ani/DET

- numărul zilelor-amendă se stabilește potrivit criteriilor generale de individualizare, în limitele generale prevăzute de textul de lege;
 - cuantumul zilelor amendă se stabilește, pentru fiecare infractor, în funcție de:
 - ❖ situația materială a infractorului → în esență, veniturile acestuia;
 - ❖ obligațiile legale de întreținere ce îi incumbă acestuia → este vorba doar despre obligațiile legale.
 - **modalitatea de calcul A:** numărul zilelor-amendă x cuantumul unei zile-amendă;
 - ❖ A trebuie achitată integral în 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare;
 - ❖ A poate fi eșalonată pentru maximum 2 ani.
 - dacă A nu este achitată integral în 3 luni de la condamnarea definitivă sau în termenul eșalonat:
 - ❖ dacă neexecutarea nu este imputabilă condamnatului → executarea prin muncă în folosul comunității, mai puțin atunci când condamnatul nu poate munci din cauza stării de sănătate;
 - ❖ dacă neexecutarea nu este imputabilă condamnatului, dar nu-și dă consimțământul la muncă → înlocuirea A cu Î;
 - ❖ dacă neexecutarea este imputabilă (rea-credință) → înlocuirea A cu Î.
 - maximul A pentru persoana fizică → 500 (maximul unei zile-amendă) x 400 (maximul zilelor) = 200.000 lei;
- ↶
NB

Cauzele de agravare sau atenuare a pedepsei nu vor influența niciodată cuantumul unei zile-amendă, ci numărul zilelor-amendă.

- ⇒ în situația prevăzută de art. 61 alin. (5) C. pen., dacă prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, iar pedeapsa către care se orientează instanța este amenda, majorarea limitelor speciale ale zilelor-amendă este facultativă.

Exemplu: calcul pentru ipoteza prevăzută la art. 61 alin. (6) C. pen.: fapta este săvârșită în RPE (cauză de agravare).

Pentru RPE, limitele se majorează cu 1/2.

Legea prevede $\hat{I} > 2$ ani alternativ cu A.

Dacă instanța alege A, limitele A vor fi date de $\hat{I} > 2$ ani $\rightarrow 180 - 300$ zile.

$\rightarrow$ noile limite ale A, după sporul RPE = $270 - 450$.

3.1. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii

Art. 62. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii. (1) Dacă prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, pe lângă pedeapsa închisorii, se poate aplica și pedeapsa amenzii.
(2) Limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute în art. 61 alin. (4) lit. b) și lit. c) se determină în raport de durata pedepsei închisorii stabilite de instanță și nu pot fi reduse sau majorate ca efect al cauzelor de atenuare ori agravare a pedepsei.
(3) La stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

⇒ mecanism:

- ❖ prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial;
- ❖ instanța aplică pedeapsa $\hat{I}$;
- ❖ instanța constată că pedeapsa $\hat{I}$ este insuficientă și aplică și pedeapsa A.
- ⇒ instituția se aplică dacă legea prevede:
 - ❖ $\hat{I}$ unică (nu trebuie neapărat ca A să fie prevăzută de lege);
 - ❖ $\hat{I}/A$, iar instanța se orientează către $\hat{I}$;
 - ❖ DET/ $\hat{I}$, iar instanța se orientează către $\hat{I}$.
- ⇒ astfel, pedeapsa amenzii se poate aplica doar pe lângă $\hat{I}$, nu și pe lângă DET;
- ⇒ nu există o obligație pentru instanță de a aplica și pedeapsa amenzii, oportunitatea aplicării amenzii fiind decisă de instanță;
- ⇒ dacă pedeapsa $\hat{I}$ este prevăzută alternativ cu pedeapsa A, este necesar ca instanța să aplice pedeapsa $\hat{I}$, înainte de a adăuga pedeapsa A; dacă instanța se orientează către pedeapsa A, limitele speciale ale acesteia pot fi majorate cu o treime;
- ⇒ nu contează durata pedepsei $\hat{I}$;
- ⇒ limitele speciale pentru zilele-amendă în cazul pedepsei A ce însoțește pedeapsa $\hat{I}$ sunt:
 - ❖ $120 - 240 \rightarrow A/\hat{I} \leq 2$ ani;
 - ❖ $180 - 300 \rightarrow A/\hat{I} > 2$ ani.
- ⇒ pentru a stabili aceste limite, raportarea se face nu la pedeapsa $\hat{I}$ prevăzute de lege, ci la pedeapsa $\hat{I}$ efectiv aplicată de instanță;

- ⇒ pentru stabilirea valorii zilei-amendă va conta valoarea folosului patrimonial (urmărit sau obținut), iar nu criteriile generale (situația materială și obligațiile legale de întreținere);
- ⇒ $\hat{I}$ se poate executa:
 - ❖ în detenție;
 - ❖ când soluția este de suspendare sub supraveghere a executării pedepsei (dar A nu va fi suspendată);
 - ❖ când soluția este de amânare a aplicării pedepsei (se va amâna și A).

3.2. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii

Art. 63. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii. (1) Dacă persoana condamnată, cu rea-credință, nu execută pedeapsa amenzii, în tot sau în parte, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare.

(2) Dacă amenda neexecutată a însoțit pedeapsa închisorii, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, care se adaugă la pedeapsa închisorii, pedeapsa astfel rezultată fiind considerată o singură pedeapsă.

(3) În cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, în condițiile alin. (1) și alin. (2), unei zile-amendă îi corespunde o zi de închisoare.

- ⇒ premisă: cu rea-credință, condamnatul nu execută pedeapsa amenzii;
- ⇒ este important ca neexecutarea să îi fie imputabilă condamnatului;
- ⇒ instituția se aplică și dacă neexecutarea culpabilă este parțială;
- ⇒ înlocuirea pedepsei A cu pedeapsa $\hat{I}$, în aceste condiții este **obligatorie** pentru instanță;
- ⇒ o zi-amendă = o zi de închisoare;
- ⇒ $\hat{I}$ se va executa întotdeauna în regim de detenție;
- ⇒ Ipoteze:
 1. A nu este executată cu rea-credință în tot/parte;
 - ❖ nu contează dacă persoana și-a dat sau nu consimțământul pentru muncă în folosul comunității;
 - ❖ nu se poate individualiza pedeapsa $\hat{I}$. Numărul zilelor de $\hat{I}$ este dat de numărul zilelor-amendă neexecutate;
 - ❖ pedeapsa se va executa numai în regim de detenție (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).
 2. A nu poate fi executată din motive neimputabile, dar nu există consimțământ la muncă în folosul comunității:
 - ❖ refuzul nu trebuie să fie întemeiat pe motive medicale (dacă există motive medicale, A nu se înlocuiește cu $\hat{I}$);
 - ❖ pedeapsa se va executa numai în detenție (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).

3. Condamnatul nu execută obligația de muncă în folosul comunității stabilită de instanță:

- ❖ premisa: s-a aplicat A, dar A se execută prin muncă;
- ❖ nu contează motivul neexecutării muncii, dar nu trebuie să fie motive medicale (în acest caz nu se va dispune înlocuirea cu Î);
- ❖ pedeapsa se va executa numai în detenție (nu amânare, nici suspendare sub supraveghere).

4. O nouă infracțiune descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă:

- ❖ nu contează forma de vinovăție (culpă, intenție, praeterintenție);
- ❖ trebuie săvârșită și descoperită până în ultima zi de muncă, fără să conteze când se pronunță hotărârea judecătorească pentru noua infracțiune. Dacă este descoperită după executarea integrală a muncii → nu există nicio înlocuire;
- ❖ pedeapsa pentru I_2 trebuie să fie A sau Î. Dacă pedeapsa pentru $I_2 = \text{DET}$, nu se mai adaugă nimic → absorbție.

3.3. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității

Art. 64. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității. (1) În cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile persoanei condamnate, cu consimțământul acesteia, instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Unei zile-amendă îi corespunde o zi de muncă în folosul comunității.

(2) Dacă amenda înlocuită conform dispozițiilor alin. (1) a însoțit pedeapsa închisorii, obligația de muncă în folosul comunității se execută după executarea pedepsei închisorii.

(3) Coordonarea executării obligației de muncă în folosul comunității se face de serviciul de probațiune.

(4) Executarea muncii în folosul comunității dispusă în condițiile alin. (1) încetează prin plata amenzii corespunzătoare zilelor-amendă rămase neexecutate.

(5) Instanța înlocuiește zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, dacă:

a) persoana condamnată nu execută obligația de muncă în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță;

b) persoana condamnată săvârșește o nouă infracțiune descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității. Zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității la data condamnării definitive pentru noua infracțiune, înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru noua infracțiune.

(6) Dacă persoana condamnată, aflată în situația prevăzută în alin. (1), nu își dă consimțământul la prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, amenda neexecută se înlocuiește cu pedeapsa închisorii conform art. 63.

➤ **premisă:** pedeapsa amenzii nu poate fi executată în tot sau în parte din motive neimputabile condamnatului;

➤ **condiții:**

1. există din partea condamnatului consimțământul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
2. condamnatul este apt din punct de vedere medical să muncească.

➤ o zi-amendă = o zi de muncă în folosul comunității;

➤ **Ipoteze:**

1. Condamnatul nu execută, fără culpă, amenda (pedeapsă unică), și este dispus și apt la muncă în folosul comunității;

- ❖ instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
- ❖ obligația de muncă în folosul comunității se execută imediat.

2. Condamnatul nu execută, fără culpă, amenda care a însoțit pedeapsa închisorii;

- ❖ instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
- ❖ obligația de muncă în folosul comunității se execută după ce a fost integral executată pedeapsa Î → munca și Î nu se execută niciodată în același timp – munca nu se execută nici în termenul de supraveghere al liberării condiționate.

3. Condamnatul, aflându-se în executarea obligației de muncă în folosul comunității, plătește amenda rămasă neexecută;

- ❖ executarea muncii în folosul comunității încetează;

4. Condamnatul încheie executarea obligației de muncă în folosul comunității;

- ❖ A se consideră executată integral.

5. Condamnatul nu execută obligația de muncă în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță:

- ❖ instanța, obligatoriu, înlocuiește zilele-amendă neexecutate cu un număr corespunzător de zile cu închisoare → care vor fi executate în regim de detenție.

6. Condamnatul săvârșește o nouă infracțiune, din culpă sau cu intenție, descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității;

- ❖ instanța, obligatoriu, înlocuiește zilele-amendă neexecutate cu un număr corespunzător de zile cu închisoare → care vor fi executate în regim de detenție;
- ❖ zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității la data condamnării definitive pentru I_2 , înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru I_2 ;
- ❖ zilele de muncă efectuate în executarea pedepsei A între data comiterii I_2 și data condamnării pentru I_2 nu vor fi avute în vedere la stabilirea zilelor de Î pe care condamnatul trebuie să le execute.

II. PEDEAPSA ACCESORIE

Art. 65. Conținutul și modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi. (1) Pedeapsa accesorie constă în interzicerea exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a), b) și d)-o), a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară.

(2) În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie constă în interzicerea de către instanță a exercitării drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a)-o) sau a unora dintre acestea.

(3) Pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi se execută din momentul rămânării definitive a hotărârii de condamnare și până când pedeapsa principală privativă de libertate a fost executată sau considerată ca executată.

(4) În cazul detențiunii pe viață, pedeapsa accesorie având conținutul prevăzut la art. 66 alin. (1) lit. c) se pune în executare la data liberării condiționate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată.

Noțiune – pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi de către condamnat, executată din momentul rămânării definitive a hotărârii de condamnare și până când pedeapsa principală privativă de libertate a fost executată sau considerată ca executată.

- ⇒ pedeapsa accesorie stă numai pe lângă Î și DET → nu poate însoți A, spre deosebire de pedeapsa complementară, care poate sta și pe lângă A;
- ⇒ se execută în același timp cu pedeapsa principală pe care o însoțește;
- ⇒ în cazul pedepsei principale a Î → are același **conținut** precum pedepsele complementare, cu excepția dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României [art. 66 alin. (1) lit. a), b), și d)-o) C. pen.]:
 - ❖ dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
 - ❖ dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
 - ❖ dreptul de a alege;
 - ❖ drepturile părintești;
 - ❖ dreptul de a fi tutore sau curator;
 - ❖ dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;
 - ❖ dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;
 - ❖ dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță;
 - ❖ dreptul de a părăsi teritoriul României;
 - ❖ dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
 - ❖ dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;
 - ❖ dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
 - ❖ dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea;
 - ❖ dreptul de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată.
- ⇒ în cazul pedepsei principale a DET → are același **conținut** precum pedepsele complementare [art. 66 alin. (1) lit. a)-o) C. pen.], dar nu mai este condiționată de aplicarea unei pedepse complementare (acestea neaplicându-se pe lângă DET);
- ⇒ aplicare:
 - ❖ se aplică numai persoanei fizice, nu și persoanei juridice;
 - ❖ dacă pedeapsa principală este DET → se interzic unele sau toate dintre drepturile menționate;

- ❖ dacă pedeapsa principală este Î → aplicarea pedepsei accesorii este condiționată de interzicerea aceluiași drepturi ca pedeapsă complementară → nu există două individualizări → instanța va stabili pedepsele complementare, urmând ca exercitarea aceluiași drepturi [mai puțin dreptul de la lit. c)] să fie interzisă și ca pedeapsă accesorie;
- ❖ dacă instanța apreciază că nu impune aplicarea pedepselor complementare, nu va putea fi aplicată nici cea accesorie.
- ⇒ durata pedepsei accesorii poate fi:
 - ❖ mai mică decât pedeapsa principală (când se deduce din pedeapsa principală durata măsurilor preventive privative de libertate);
 - ❖ egală cu durata pedepsei principale;
 - ❖ mai mare decât pedeapsa principală (în caz de sustragere de la executarea pedepsei principale, pedeapsa accesorie se execută pe toată durata termenului de prescripție a executării pedepsei).
- ⇒ dacă pedeapsa principală este A sau Î și s-a dispus suspendarea sub supraveghere → nu se mai aplică pedepse accesorii, pentru că pedepsele complementare se execută chiar de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești;
- ⇒ pedeapsa accesorie se execută și în:
 - ❖ termenul de supraveghere al liberării condiționate (Î sau DET);
 - ❖ stare de evadare.
- ⇒ grațierea produce efecte și asupra pedepselor accesorii.

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 26/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „sanctiunile/interdicțiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunțate de autoritățile judiciare ale statelor membre ale Uniunii Europene care au transpus Decizia 2008/909/JAI, al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autoritățile judiciare române. Sanctiunile/interdicțiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunțate de autoritățile judiciare ale statelor care nu au transpus Decizia 2008/909/JAI ori care nu sunt membre ale Uniunii Europene, al căror corespondent în legea penală română sunt pedepsele complementare/accesorii, nu pot fi puse în executare de autoritățile judiciare române, în afară de cazul în care statul emitent solicită aceasta în mod expres”.

NB

III. PEDEPSELE COMPLEMENTARE

Sediul materiei: art. 66-70 C. pen.

Noțiune – acea pedeapsă ce vine să completeze represiunea instituită de pedeapsa principală.

- ⇒ tipuri:
 - ❖ interzicerea exercitării unor drepturi;

- ❖ degradarea militară;
- ❖ publicarea hotărârii de condamnare.

1. Interzicerea exercitării unor drepturi^[1]

Sediul materiei: art. 66-68 C. pen.

Art. 66. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. (1) Pedepsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi constă în interzicerea exercitării, pe o perioadă de la unu la 5 ani, a unuia sau mai multora dintre următoarele drepturi:

- a) dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
- b) dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
- c) dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
- d) dreptul de a alege;
- e) drepturile părintești;
- f) dreptul de a fi tutore sau curator;
- g) dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;
- h) dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;
- i) dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță;
- j) dreptul de a părăsi teritoriul României;
- k) dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
- l) dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;
- m) dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
- n) dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea;
- o) dreptul de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată.

(2) Când legea prevede interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică, instanța dispune interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b).

(3) Interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b) se dispune cumulativ.

(4) Pedepsa prevăzută în alin. (1) lit. c) nu se va dispune atunci când există motive întemeiate de a crede că viața persoanei expulzate este pusă în pericol ori că persoana va fi supusă la tortură sau alte tratamente inumane ori degradante în statul în care urmează a fi expulzată.

(5) Când dispune interzicerea unuia dintre drepturile prevăzute în alin. (1) lit. n) și lit. o), instanța individualizează în concret conținutul acestei pedepse, ținând seama de împrejurările cauzei.

Noțiune – pedeapsa complementară ce constă în interzicerea unor drepturi ale condamnatului.

- ⇒ se aplică pe lângă pedeapsa Î sau A;
- ⇒ durata → 1-5 ani.

1.1. Conținut

- ⇒ lit. a) → dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
 - ❖ interzicerea privește o parte din drepturile electorale;
 - ❖ implică interdicția, pentru condamnat, de a participa în calitate de candidat la alegerile prezidențiale, parlamentare (în parlamentul național și cel european), locale sau pentru orice altă funcție publică;
 - ❖ interzicerea privește și excluderea de la depunerea candidaturii pentru o funcție publică eligibilă, cum ar fi cea de membru în Consiliul Superior al Magistraturii ori de președinte, vicepreședinte sau președinte de secție la Înalta Curte de Casație și Justiție.
- ⇒ lit. b) → dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
 - ❖ privește dreptul de a da dispoziții obligatorii și de a controla îndeplinirea lor, în exercitarea puterii de stat.
- ⇒ lit. a) și lit. b) nu se pot aplica decât împreună → dacă instanța dispune aplicarea uneia dintre ele, o va aplica și pe cealaltă; se poate aplica (facultativ), cumulativ cu lit. k);
- ⇒ lit. c) → dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
 - ❖ străin → persoană care nu are cetățenie română (apatrizii și cetățenii străini, inclusiv cetățeanul unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetățean al Confederației Elvețiene);
 - ❖ interzicerea exercitării acestui drept nu se dispune dacă există motive temeinice de a crede că viața persoanei expulzate va fi pusă în pericol sau că aceasta va fi supusă torturii ori altor tratamente inumane sau degradante în statul unde va fi expulzată;
 - ❖ trebuie păstrat un echilibru între drepturile persoanei și interesele generale ale societății (de exemplu, dacă o persoană o locuit timp de 20 de ani și a urmat școala în statul de expulzare, întreaga familie se află în acest stat, iar relațiile cu statul de origine sunt sporadice, există o disproporție între mijlocul folosit și scopul legitim urmărit).
- ⇒ lit. d) → dreptul de a alege;
 - ❖ presupune interdicția de a vota la orice tip de alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale etc., dar și acele alegeri ce nu implică exercițiul autorității de stat);
 - ❖ interzicerea dreptului de a fi ales, poate fi aplicată separat de interzicerea dreptului de a alege.
- ⇒ lit. e) → drepturile părintești;
 - ❖ presupune săvârșirea unei infracțiuni în legătură cu exercitarea acestor drepturi (spre exemplu, violența în familie);
 - ❖ scopul principal este ocrotirea minorului, interesul copilului trebuind să primeze.

^[1] Pentru o privire comparativă asupra pedepselor complementare și a obligațiilor impuse de instanță în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiționare, a se consulta tabelul din anexa nr. 9.

- ⇒ **lit. f) → dreptul de a fi tutore sau curator;**
 - ❖ din aceleași considerente ce justifică aplicarea pedepsei de la lit. e).
- ⇒ **lit. g) → dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;**
 - ❖ a nu se confunda cu obligația pe care o poate impune instanța pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, de a nu exercita funcția/profesia/activitatea de care infractorul s-a folosit la comiterea infracțiunii [art. 85 alin. (2) lit. j) C. pen.];
 - ❖ presupune că infractorul este nedemn să exercite funcția pe care o ocupa la data săvârșirii infracțiunii.
- ⇒ **lit. h) → dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;**
 - ❖ de obicei se dispune de instanță dacă infractorul a folosit astfel de arme la săvârșirea infracțiunii, indiferent dacă au avut sau nu autorizație pentru a deține astfel de arme, dar se poate dispune și dacă pericolozitatea infractorului o impune, instanța apreciind că deținerea unei arme ar putea favoriza comiterea de noi infracțiuni;
 - ❖ interzicerea acestui drept poate îmbrăca și forma obligației impusă de instanță pe perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. h) C. pen.], sau și ca o obligație ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiționată [art. 101 alin. (2) lit. g) C. pen.], în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
- ⇒ **lit. i) → dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță;**
 - ❖ de obicei se dispune de instanță dacă infractorul s-a folosit de un anume vehicul la săvârșirea infracțiunii;
 - ❖ interzicerea acestui drept poate îmbrăca și forma obligației impusă de instanță pe perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. g) C. pen.], sau și ca o obligație ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiționată [art. 101 alin. (2) lit. f) C. pen.], în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
- ⇒ **lit. j) → dreptul de a părăsi teritoriul României;**
 - ❖ poate privi atât cetățeni români (atât pentru infracțiunile comise în afara teritoriului țării, cât și pe teritoriul României), cât și străini sau apatrizi;
 - ❖ așadar, nu este necesar ca infracțiunea să fi fost săvârșită în străinătate, însă de cele mai multe ori aceasta este situația în care se dispune;
 - ❖ interzicerea acestui drept poate îmbrăca și forma obligației de a cere acordul instanței pentru părăsirea teritoriului, pe perioada de supraveghere [art. 93 alin. (2) lit. d) C. pen.] sau a termenului de supraveghere persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. i) C. pen.], sau și ca o obligație ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiționată [art. 101 alin. (2) lit. c) C. pen.], în acest din urmă caz,

dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.

- ⇒ **lit. k) → dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;**
 - ❖ de cele mai multe ori, privește situațiile în care infractorul s-a folosit de funcția exercitată la săvârșirea infracțiunii, făcându-l nedemn de a conduce unitatea unde are în administrare resurse publice sau are printre atribuții luarea unor decizii care pot influența societatea;
 - ❖ se poate lua cumulativ cu lit. a) și b).
- ⇒ **lit. l) → dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;**
 - ❖ presupune înlăturarea infractorului din mediul infracțional în care a comis infracțiunea și este menită să prevină săvârșirea altora noi.
- ⇒ **lit. m) → dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;**
 - ❖ se aplică îndeosebi acelor infractori care au săvârșit infracțiunea în asemenea locuri (*spre exemplu, o persoană care este implicată în altercații violente în urma fiecărui meci de fotbal la care asistă*);
 - ❖ a nu se confunda cu obligația pe care o poate impune instanța pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. f) C. pen.] sau în cazul liberării condiționate [art. 101 alin. (2) lit. d) C. pen.].
- ⇒ **lit. n) → dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea;**
 - ❖ scopul acestei pedepse este de a proteja victima și familia acesteia → privește în general condamnații ce comit infracțiuni contra persoanei, contra libertății sexuale etc.;
 - ❖ a nu se confunda cu obligația pe care o poate impune instanța pe durata termenului de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei [art. 85 alin. (2) lit. e) C. pen.] sau în cazul liberării condiționate [art. 101 alin. (2) lit. e) C. pen.].
- ⇒ **lit. o) → dreptul de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată;**
 - ❖ scopul acestei pedepse este, precum în situația precedentă, acela de a proteja victima.

↩
NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 26/2015, I.C.C.J. a stabilit că, sancțiunile/interdicțiile aplicate în baza hotărârilor străine de condamnare, pronunțate de autoritățile judiciare ale statelor membre ale Uniunii Europene care au transpus Decizia 2008/909/JAI, este aplicabilă și în cazul pedepselor complementare.

Anexa nr. 9

	TS AAP	TS SSS	TS LIBERARE CONDIȚIONATĂ
	OBLIGAȚII – aplicare facultativă	OBLIGAȚII – aplicare obligatorie a unei/mai multor obligații (în afară de munca neremunerată în folosul comunității).	OBLIGAȚII – aplicare facultativă, dacă TS ≥ 2 ani
PEDEPSE COMPLEMENTARE	OBLIGAȚII DE A NU FACE	OBLIGAȚII DE A NU FACE	OBLIGAȚII DE A NU FACE
		pot fi impuse ca pedepse complementare;	- se execută pe toată durata TS; - se pot impune în TS al ÎNCHISORII numai dacă nu au fost prevăzute ca pedepse complementare; - se pot impune în TS de la DETENȚIUNE, pentru că pe lângă DETENȚIUNE nu se pot impune pedepse complementare;
1. dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice funcții publice;			
2. dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;			
3. dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;			
4. dreptul de a alege;			
5. dreptul de a fi tutore/curator;			
6. drepturile părintești;			
7. dreptul de a ocupa funcția/exercita profesia sau meseria/desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;	să nu ocupe funcția/să exercite profesia sau meseria/să desfășoare activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;		
8. dreptul de a deține/purta/folosi orice categorie de arme;	să nu dețină/poarte/folosească nicio categorie de arme;		să nu dețină/poarte/folosească nicio categorie de arme;
9. dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule;	să nu conducă anumite categorii de vehicule;		să nu conducă anumite categorii de vehicule;

PEDEPSĂ COMPLEMENTARE	TS AAP OBLIGAȚII DE A NU FACE	TS SSS OBLIGAȚII DE A NU FACE	TS LIBERARE CONDIȚIONATĂ OBLIGAȚII DE A NU FACE
10. dreptul de a părăsi teritoriul României;	• să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;	• să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței.	• să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;
11. dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei PJ de drept public;			
12. dreptul de a se afla în anumite localități;			
13. dreptul de a se afla în anumite locuri/la anumite manifestări;	• să nu se afle în anumite locuri/la anumite manifestări;		• să nu se afle în anumite locuri/la anumite manifestări;
14. dreptul de a comunica/a se apropia de victimă/membri de familie ai victimei/participanți/alte persoane;	• să nu comunice/să nu se apropie de victimă/membri de familie ai victimei/participanți/alte persoane.		• să nu comunice/să nu se apropie de victimă/membri de familie ai victimei/participanți/alte persoane.
15. dreptul de a se apropia de locuința/locul de muncă/școala/alte locuri unde victima își desfășoară activitățile.			
	OBLIGAȚII DE A FACE	OBLIGAȚII DE A FACE	OBLIGAȚII DE A FACE
			Se execută pe durata a 1/3 x TS, dar nu mai mult de 2 ani.
	• să urmeze un curs de pregătire școlară/calificare profesională;	• să urmeze un curs de pregătire școlară/calificare profesională;	• să urmeze un curs de pregătire școlară/calificare profesională;
	• să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității de 30-60 zile;	• să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității de 60-120 zile → această obligație va fi dispusă obligatoriu;	
	• să frecventeze programe de reintegrare socială;	• să frecventeze programe de reintegrare socială;	• să frecventeze programe de reintegrare socială;
	• să se supună măsurilor de control, tratament, îngrijire.	• să se supună măsurilor de control, tratament, îngrijire.	

1.2. Aplicare

Art. 67. Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. (1) Pedepsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda și instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.
 (2) Aplicarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi este obligatorie când legea prevede această pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită.
 (3) Interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României nu se aplică în cazul în care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.

- se poate aplica atunci când pedeapsa principală este Î sau A → indiferent de quantum;
- **regula** → aplicarea este facultativă și depinde de aprecierea instanței;
- **excepția** → aplicarea este obligatorie, dacă legea o prevede expres pentru o anumită infracțiune;
- se poate aplica în cazul Î în regim de detenție/amânării executării pedepsei/suspendării sub supraveghere;
 - ❖ excepție: **lit. c)** (interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României) se aplică numai când pedeapsa urmează a fi executată în regim de detenție, nu și în caz de suspendare sub supraveghere.
- în cazul DET, pedepsele complementare nu se aplică; numai dacă DET este ulterior înlocuită cu Î de 30 ani, se va aplica și pedeapsa complementară pe durată maximă (5 ani);
- în cazul amânării aplicării pedepsei, pedepsele complementare nu se vor executa pe durata termenului de supraveghere (așa cum se execută în cazul suspendării sub supraveghere) și nici după expirarea termenului de supraveghere, dacă nu intervine revocarea/anularea. Dacă se dispune revocarea/anularea, pedepsele complementare urmează regimul dreptului comun;
- pedepsele complementare nu se aplică minorului, chiar dacă la data pronunțării a devenit major;
- în cazul concursului, complementarele se aplică pe lângă fiecare infracțiune, nu direct pe lângă rezultată.

NB

Regula: aplicarea complementarei = facultativă.

Excepția: aplicarea complementarei = obligatorie, dacă legea prevede aceasta.

Atunci când legea cere expres aplicarea anumitor complementare, instanța poate aplica și alte complementare.

1.3. Executare

Art. 68. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. (1) Executarea pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi începe:
 a) de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la pedeapsa amenzii;
 b) de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;
 c) după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei sau după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate.
 (2) În cazul în care s-a dispus liberarea condiționată, interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României se execută la data liberării.

(3) Dacă se dispune revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere sau înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea, pentru alte motive decât săvârșirea unei noi infracțiuni, partea din durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi neexecutată la data revocării sau înlocuirii se va executa după executarea pedepsei închisorii.

- ⇒ se execută în paralel atât A, cât și pedeapsa complementară;
 - ❖ dacă se înlocuiește A cu Î, pedeapsa complementară neexecutată la data înlocuirii se va executa după executarea Î (când înlocuirea nu are ca temei săvârșirea de noi infracțiuni).
- ⇒ pedepsele complementare se execută în termenul de supraveghere al suspendării sub supraveghere;
 - ❖ dacă se revocă suspendarea sub supraveghere, pedeapsa complementară neexecutată la data revocării se va executa după executarea Î (când revocarea nu are ca temei săvârșirea de noi infracțiuni).
- ⇒ dacă pe parcursul executării pedepsei intervine amnistia postcondamnatorie → pedeapsa complementară nu se mai execută;
- ⇒ dacă intervine grațierea postcondamnatorie → pedeapsa complementară se execută, afară de cazul în care actul de grațiere dispune altfel.

2. Degradarea militară

Art. 69. Degradarea militară. (1) Pedeapsa complementară a degradării militare constă în pierderea gradului și a dreptului de a purta uniformă de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.
 (2) Degradarea militară se aplică în mod obligatoriu condamnaților militari în activitate, în rezervă sau în retragere, dacă pedeapsa principală aplicată este închisoarea mai mare de 10 ani sau detențiunea pe viață.
 (3) Degradarea militară poate fi aplicată condamnaților militari în activitate, în rezervă sau în retragere pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, dacă pedeapsa principală aplicată este închisoarea de cel puțin 5 ani și de cel mult 10 ani.

Noțiune – pedeapsa complementară ce constă în pierderea gradului și a dreptului de a purta uniformă.

- ⇒ se poate aplica pe lângă DET/Î;
- ⇒ se aplică de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare;
- ⇒ pierderea gradului militar și a dreptului de a purta uniformă este perpetuă, legea neprevăzând durată;
- ⇒ se dispune **obligatoriu** (dacă infracțiunea este săvârșită din culpă/cu intenție/cu intenție depășită), dacă pedeapsa principală aplicată este Î strict > 10 ani/DET;
- ⇒ se dispune **facultativ** (numai pentru infracțiunile săvârșite cu intenție/cu intenție depășită), dacă pedeapsa principală aplicată este Î ≥ 5 ani și ≤ 10 ani;
- ⇒ dacă pedeapsa aplicată este Î de 10 ani → se aplică facultativ (**intenție**) sau nu se aplică deloc (**culpă**);
- ⇒ nu se aplică dacă pedeapsa stabilită < 5 ani (strict mai mică de 5 ani), indiferent de forma de vinovăție;

- ⇒ reabilitarea/dezincriminarea nu are ca efect redobândirea gradului militar;
- ⇒ nu se poate aplica în cazul:
 - ❖ renunțării la aplicarea pedepsei;
 - ❖ amânării aplicării pedepsei;
 - ❖ suspendării sub supraveghere.

3. Publicarea hotărârii de condamnare

Art. 70. Publicarea hotărârii definitive de condamnare. (1) Publicarea hotărârii definitive de condamnare se poate dispune când, ținând seama de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana condamnatului, instanța apreciază că publicarea va contribui la prevenirea săvârșirii altor asemenea infracțiuni.
 (2) Hotărârea de condamnare se publică în extras, în forma stabilită de instanță, într-un cotidian local sau național, o singură dată.
 (3) Publicarea hotărârii definitive de condamnare se face pe cheltuiala persoanei condamnate, fără a se dezvălui identitatea altor persoane.

Noțiune – pedeapsă complementară ce constă în publicarea hotărârii de condamnare într-un cotidian local sau național, dacă instanța apreciază că publicarea va contribui la prevenirea săvârșirii altor asemenea infracțiuni.

- ⇒ reprezintă întotdeauna o facultate pentru instanță;
- ⇒ publicarea se va face o singură dată;
- ⇒ spezele publicării sunt suportate de condamnat;
- ⇒ se poate aplica în cazul:
 - ❖ condamnării la pedeapsa Î (regim de detenție/suspendare sub supraveghere);
 - ❖ condamnării la pedeapsa DET;
 - ❖ condamnării la pedeapsa A.
- ⇒ nu se aplică în cazul:
 - ❖ renunțării la aplicarea pedepsei (pentru că nu este o soluție de condamnare);
 - ❖ amânării aplicării pedepsei (pentru că nu este o soluție de condamnare).

IV. CALCULUL DURATEI PEDEPSELOR

Sediul materiei: art. 71-73 C. pen.

Art. 71. Durata executării. (1) Durata executării pedepsei privative de libertate se socotește din ziua în care condamnatul a început executarea hotărârii definitive de condamnare.
 (2) Ziua în care începe executarea pedepsei și ziua în care încetează se socotesc în durata executării.
 (3) Perioada în care condamnatul, în cursul executării pedepsei, se află bolnav în spital intră în durata executării, în afară de cazul în care și-a provocat în mod voit boala, iar această împrejurare se constată în cursul executării pedepsei.
 (4) Permisunile de ieșire din penitenciar, acordate condamnatului conform legii de executare a pedepselor, intră în durata executării pedepsei.

reguli:

- ❖ durata pedepselor privative de libertate se calculează din ziua în care se începe executarea;
- ❖ prima și ultima zi de executare intră în calculul duratei;
- ❖ intră în timpul executării:
 - perioada în care condamnatul este bolnav în spital (dacă nu și-a provocat intenționat boala);
 - permisiunile de ieșire din penitenciar.

Art. 72. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate. (1) Perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade din durata pedepsei închisorii pronunțate. Scăderea se face și atunci când condamnatul a fost urmărit sau judecat, în același timp ori în mod separat, pentru mai multe infracțiuni concurente, chiar dacă a fost condamnat pentru o altă faptă decât cea care a determinat dispunerea măsurii preventive.

(2) Perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade și în caz de condamnare la pedeapsa amenzii, prin înlăturarea în tot sau în parte a zilelor-amendă.

(3) În cazul amenzii care însoțește pedeapsa închisorii, perioada în care o persoană a fost supusă unei măsuri preventive privative de libertate se scade din durata pedepsei închisorii.

reguli:

- ❖ se scade din durata pedepsei privative de libertate (doar 1) perioada în care condamnatul a fost supus unei măsuri preventive privative de libertate:
 - chiar și atunci când este condamnată pentru o altă infracțiune decât cea pentru care a fost reținut/arestat.
- ❖ computarea are loc și în cazul pedepsei A, prin raportare la zilele-amendă;
- ❖ dacă se aplică atât 1, cât și A, scăderea se face din zilele de închisoare.

1. „Prima instanță și instanța de recurs au considerat în mod greșit că durata internării într-un institut special de reeducare poate fi dedusă din pedeapsă. Internarea într-un institut special de reeducare este o măsură educativă; nefiind prevăzută de art. 88 C. pen. și neputând fi asimilată cu reținerea și arestarea preventivă, durata internării nu poate fi dedusă din pedeapsă” (T.S., dec. nr. 5352 din 27 octombrie 1971, în C.D. 1971, p. 275).
2. „În cazul arestării preventive, din pedeapsa pronunțată se deduce numai timpul efectiv executat. Timpul în care deținutul a muncit în perioada executării pedepsei, care include și timpul arestării preventive, trebuie avut în vedere de instanța prevăzută în art. 450 C. proc. pen. numai la calcularea datei când acesta poate fi pus în libertate condiționată, însă nu poate fi scăzut în baza prevederilor art. 88 C. pen. din pedeapsa pronunțată de către instanța care soluționează cauza” (T.S., dec. nr. 186 din 30 septembrie 1969, în C.D. 1969, p. 309).

Art. 73. Computarea pedepselor și măsurilor preventive executate în afara țării. (1) În cazul infracțiunilor săvârșite în condițiile art. 8, art. 9, art. 10 sau art. 11, partea din pedeapsă, precum și durata măsurilor preventive privative de libertate executate în afara teritoriului țării se scad din durata pedepsei aplicate pentru aceeași infracțiune în România.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în cazul în care pedeapsa executată în afara țării este amenda.

reguli:

- ❖ aceleași reguli de la art. 72 sunt aplicabile părților din pedeapsă executate în străinătate;
- ❖ aceleași reguli de la art. 72 sunt aplicabile măsurilor preventive executate în străinătate;
- ❖ aceleași reguli de la art. 72 sunt aplicabile în situația în care pedeapsa principală este A.

Prin Decizia nr. 1/2018, I.C.C.J. a stabilit că, „cererea de recunoaștere a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii pronunțată de o instanță străină, formulată de persoana condamnată, aflată în România, în vederea contopirii cu pedepse aplicate de instanțe române și deducerii duratei executate în străinătate este o cerere incidentală de competența instanței investite cu soluționarea cererii de contopire”.

INDIVIDUALIZAREA JUDICIARĂ A PEDEPSELOR

Sediul materiei: art. 74-79 C. pen.

Noțiune – operațiunea prin care pedeapsa este adaptată nevoilor de apărare socială, în raport cu gravitatea infracțiunii și cu pericolozitatea infractorului.

Tipuri

- ⇒ individualizarea **legală** → realizată de legiuitor odată cu incriminarea unei anume infracțiuni, în funcție de pericolul abstract pe care îl atrage săvârșirea infracțiunii;
- ⇒ individualizarea **judiciară** → realizată de instanța de judecată, în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și cu pericolozitatea concretă a infractorului;
- ⇒ individualizarea **administrativă** → realizată de organele administrative în faza de executare a pedepsei.

I. CRITERIILE GENERALE DE INDIVIDUALIZARE A PEDEPSELOR

Art. 74. Criteriile generale de individualizare a pedepsei. (1) Stabilirea duratei ori a cuantumului pedepsei se face în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și cu pericolozitatea infractorului, care se evaluează după următoarele criterii:

- a) împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite;
- b) starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;
- c) natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii;
- d) motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit;
- e) natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedente penale ale infractorului;
- f) conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal;
- g) nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială și socială.

(2) Când pentru infracțiunea săvârșită legea prevede pedepse alternative, se ține seama de criteriile prevăzute în alin. (1) și pentru alegerea uneia dintre acestea.

- ⇒ pedeapsa aplicată (felul pedepsei, precum și întinderea sa) se stabilește în funcție de:
 - ❖ gravitatea infracțiunii săvârșite;
 - ❖ pericolozitatea infractorului.
- ⇒ criteriile generale de individualizare sunt **obligatorii** și se iau în considerare împreună la stabilirea și aplicarea pedepsei;
- ⇒ de aceste criterii se ține seama și la stabilirea numărului de zile-amendă pentru persoana juridică.

Aceste criterii au relevanță nu doar la stabilirea pedepselor, ci sunt utilizate și la stabilirea și aplicarea **măsurilor educative** (art. 115 C. pen.).

Criterii:

⇒ **împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite;**

❖ împrejurările:

- pot privi locul, timpul săvârșirii infracțiunii și deci pot releva o pericolozitate crescută sau scăzută a faptei → *de exemplu, dacă fapta s-a săvârșit în public, în timpul nopții etc.*;
- pot privi atitudinea subiectivă a infractorului → *de exemplu, dacă fapta a fost spontan săvârșită, dacă a existat o provocare etc.*;
- pot privi victima infracțiunii → *de exemplu, dacă subiectul pasiv este o persoană vulnerabilă, în imposibilitate de a se apăra etc.*

❖ modul de comitere:

- poate privi existența participanților → *de exemplu, existența unui instigator convingător ar putea atenua pedeapsa pentru autor*;
- poate privi pregătirile efectuate pentru săvârșirea infracțiunii, ele însele ilegale, care ar indica o activitate ilicită concertată;
- poate privi stadiul la care a rămas fapta → tentativă, fapt consumat.

❖ mijloacele folosite:

- pot reflecta o pericolozitate sporită → *de exemplu, în cadrul unui atac înarmat, utilizarea unor mitraliere sau, pentru a ataca o persoană, incendierea casei acesteia, urmată de moartea, în incendiu, a mai multor persoane.*

⇒ **starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;**

- ❖ contează pericolul produs în concret (la infracțiunile de rezultat, se face raportarea la rezultatul efectiv produs → dacă fapta a rămas la stadiul de tentativă, se analizează starea de pericol efectiv creată).

⇒ **natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii;**

- ❖ de obicei instanța se va raporta la întinderea urmărilor infracțiunii (în cazul vătămării corporale, de exemplu, va conta numărul de zile de îngrijiri medicale, durerea provocată etc.);
- ❖ cu toate acestea, chiar dacă urmările sunt identice, pedeapsa aplicată poate să fie diferită (spre exemplu, într-un fel va fi privită vătămarea unei persoane de aceeași vârstă și constituție fizică cu făptuitorul, în urma căreia au fost necesare 50 de zile de îngrijiri medicale, și într-un alt fel vătămarea unei persoane în vârstă, ce necesită pentru vindecare tot 50 de zile de îngrijiri medicale);
- ❖ instanța va avea în vedere nu numai rezultatul direct produs de infracțiune, ci și pe cel indirect.

⇒ **motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit;**

- ❖ reflectă psihicul infractorului și, prin urmare, gradul acestuia de pericolozitate (spre exemplu, va fi mult mai periculos un hoț care fură pentru a-și alimenta dependența de droguri decât un hoț care fură pentru a-și întreține familia).

- **natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedente penale ale infractorului;**
 - ❖ în esență, la stabilirea și aplicarea pedepsei, instanța trebuie să ia în calcul antecedentele penale ale infractorului (de exemplu, dacă se găsește în stare de recidivă, dacă s-a „specializat” pe un anumit tip de infracțiune etc.).
- **conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal;**
 - ❖ indică atitudinea infractorului față de fapta săvârșită și urmările acesteia (spre exemplu, recunoaște comiterea infracțiunii, o regretă, înlesnește prinderea complicilor săi etc.).
- **nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială și socială.**
 - ❖ instanța se va raporta și la aceste aspecte, ele oferind indicii importante pentru aprecierea pericolozității infractorului în funcție de persoana acestuia (spre exemplu, o persoană majoră de 18 ani va răspunde penal în aceeași măsură ca o persoană de 30 de ani, în timp ce gradul de maturitate și experiență, evident, diferă).

II. CRITERIILE SPECIALE DE INDIVIDUALIZARE A PEDEPSELOR

- în cazul participanților la o infracțiune comisă de autor cu intenție, se ține seama de contribuția fiecăruia, alături de criteriile generale de la art. 74 C. pen.;
- la stabilirea pedepsei amenzii, dacă numărul zilelor-amendă se stabilește conform art. 74 C. pen., cuantumul unei zile-amendă se stabilește însă ținând seama de:
 - ❖ situația materială a condamnatului;
 - ❖ obligațiile legale de întreținere ce îi incumbă acestuia.
- la stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă, se iau în calcul cifra de afaceri, valoarea activului patrimonial, precum și celelalte obligații ale persoanei juridice;
- la stabilirea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi se va ține cont de:
 - ❖ natura și gravitatea infracțiunii;
 - ❖ împrejurările cauzei;
 - ❖ persoana infractorului.

III. CIRCUMSTANȚELE ATENUANTE ȘI CIRCUMSTANȚELE AGRAVANTE

Sediul materiei: art. 75-79 C. pen.

Noțiune – stări sau situații care însoțesc fie persoana infractorului, fie săvârșirea faptei și care determină un grad mai ridicat sau mai scăzut de pericol social al faptei sau făptuitorului și au ca urmare o agravare sau o atenuare a răspunderii penale a acestuia.

Delimitări

Circumstanțe	
legale	– atenuante/agravante
judiciare	– numai atenuante

Circumstanțe	
reale	– privesc fapta și se răsfrâng asupra tuturor participanților numai dacă au fost cunoscute sau prevăzute
personale	– privesc făptuitorul și nu se răsfrâng asupra celorlalți participanți (unele circumstanțe personale pot deveni reale)
anterioare	– exemplu: provocarea
concomitente	– exemplu: săvârșirea faptei în timpul nopții
posterioare	– exemplu: eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii.

În cazul concursului, efectele circumstanțelor se pot întinde fie asupra tuturor infracțiunilor, fie numai asupra unora.

1. Circumstanțele atenuante legale

Art. 75. Circumstanțe atenuante. (1) Următoarele împrejurări constituie circumstanțe atenuante legale:

a) săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă;

b) depășirea limitelor legitimei apărări;

c) depășirea limitelor stării de necesitate;

d) acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecății, până la primul termen de judecată, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei. Circumstanța atenuantă nu se aplică în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni: contra persoanei, de furt calificat, tâlhărie, piraterie, fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice, ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă, infracțiuni contra siguranței publice, infracțiuni contra sănătății publice, infracțiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate, contra securității naționale, contra capacității de luptă a forțelor armate, infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, a infracțiunilor privind frontiera de stat a României, a infracțiunilor la legislația privind prevenirea și combaterea terorismului, a infracțiunilor de corupție, infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, a celor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, a infracțiunilor privitoare la nerespectarea regimului materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive, privind regimul juridic al drogurilor, privind regimul juridic al precursorilor de droguri, a celor privind spălarea banilor, privind activitățile aeronautice civile și cele care pot pune în pericol siguranța zborurilor și securitatea aeronautică, privind protecția martorilor, privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, a celor privind traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană, privind prevenirea și combaterea pornografiei și a celor la regimul adopțiilor. (...)

- dacă instanța constată că există circumstanțe atenuante legale, este **obligată** să le rețină.

1.1. Provocarea

Noțiune – săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau printr-o altă acțiune ilicită gravă.

- starea de provocare nu se prezumă, ea trebuie dovedită de cel care o invocă;
- se aplică numai PF.

ACTUL PROVOCATOR	RIPOSTA
– trebuie să fie realizat cu violență fizică/psihică, printr-o atingere gravă a demnității sau printr-o altă acțiune ilicită gravă; – atingerea gravă a demnității se poate realiza prin insulte, calomnii realizate oral sau în scris, în gesturi etc., de natură a umili pe cel la care se referă; – alte acțiuni ilicite grave pot fi orice acțiuni de natură a crea starea de emoție puternică – nu este necesar ca ele să îmbrace forma unei infracțiuni;	
– poate fi comis cu orice formă de vinovăție sau chiar și de un iresponsabil;	– poate fi comisă cu intenție/intenție depășită; NB! Dacă actul de provocare este comis din culpă, trebuie ca făptuitorul să perceapă din eroare că fapta a fost săvârșită cu intenție/praeterintenție. NB! Dacă infractorul își dă seama că actul provocator este comis din culpă sau de un iresponsabil ≠ provocare.
– trebuie să fie îndreptat împotriva făptuitorului/altei persoane → nu și asupra bunurilor!; – trebuie să nu fie imputabil celui care a comis fapta în stare de provocare;	– îndreptată numai împotriva persoanei care a provocat actul; NB! Nu se va reține scuza provocării dacă fapta se îndreaptă împotriva altei persoane, mai puțin atunci când făptuitorul a acționat din eroare, confundându-l pe provocator cu un terț. Dacă a avut dubii ≠ provocare.
– trebuie să determine o puternică tulburare/emoție; – evaluarea se va face <i>in concreto</i> de către instanță.	– determinată de provocare – trebuie să existe o legătură de cauzalitate între cele două, iar emoția trebuie să fie prezentă la momentul ripostei; – dacă riposta vine mai târziu, iar persoana nu se mai află în stare de tulburare, nu se mai poate reține provocarea → ceea ce contează este existența tulburării, iar nu intervalul de timp scurs de la actul provocator și până la ripostă;
– trebuie să fie anterior ripostei;	– trebuie să fie concomitentă/posterioară actului de provocare; – spre deosebire de legitima apărare, unde atacul este iminent, la provocare atacul este deja consumat;

ACTUL PROVOCATOR	RIPOSTA
	– provocarea este incompatibilă cu reținerea excesului neimputabil, care presupune tot un atac iminent;
	– deși nu este cerut explicit, trebuie să existe proporționalitate între actul provocator și ripostă.

„Agresiunea comisă de victimă asupra infractorului, cu aproximativ 6 ani înainte de săvârșirea infracțiunii, nu atrage aplicarea dispozițiilor art. 73 lit. b) C. pen., privind circumstanța atenuantă a provocării, întrucât existența unei puternice tulburări sau emoții sub imperiul căreia autorul săvârșeste infracțiuni, în sensul art. 73 lit. b) C. pen., exclude scurgerea unui interval de timp de o asemenea durată între momentul provocării și momentul comiterii infracțiunii” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 1090 din 10 aprilie 2012, www.scj.ro).

„În cazul în care actul provocator săvârșit de victimă a fost precedat de o agresiune sau de o altă provocare din partea infractorului, dispozițiile art. 73 lit. b) C. pen. referitoare la circumstanța atenuantă legală a provocării nu sunt incidente, întrucât un act poate fi caracterizat ca provocator numai dacă nu constituie o urmare a propriei conduite a infractorului” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2935 din 6 septembrie 2011, www.scj.ro).

NB

„Circumstanța atenuantă legală a provocării, prevăzută în art. 73 lit. b) C. pen., constă în săvârșirea infracțiunii sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, determinată de o provocare din partea persoanei vătămate, produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau prin altă acțiune ilicită gravă. Un conflict vechi între inculpat și persoana vătămată, în legătură cu o suprafață de teren pentru care între inculpat și persoana vătămată a avut loc un proces, nu poate avea semnificația unei provocări, întrucât, pe de o parte, provocarea presupune o anumită spontaneitate, o surprindere a făptuitorului de natură a-l determina să acționeze sub stăpânirea unei puternice tulburări sau emoții, iar pe de altă parte, provocarea trebuie să fie produsă prin violență, printr-o atingere gravă a demnității persoanei sau prin altă acțiune ilicită gravă” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2678 din 22 iulie 2009, www.scj.ro).

1.2. Depășirea limitelor legitimei apărări

Noțiune – săvârșirea infracțiunii prin depășirea limitelor unei apărări proporționale cu gravitatea atacului, în condițiile în care atacul nu a fost de natură să creeze în psihicul celui ce se apără o stare de tulburare sau temere și totuși, acesta a ripostat cu o apărare excesivă, săvârșind o infracțiune.

- depășirea limitelor legitimei apărări poate îmbrăca două forme, în funcție de modalitățile de săvârșire:
 - ❖ excesul neimputabil – cauză de neimputabilitate, când depășirea are loc din cauza temerii sau tulburării provocate de atac [art. 26 alin. (1) C. pen.];

- ❖ excesul scuzabil – circumstanță atenuantă legală, când depășirea nu a fost cauzată de temerea sau tulburarea provocată de atac.
- ⇒ se aplică atât PF, cât și PJ;
- ⇒ trebuie îndeplinite toate condițiile apărării și atacului, mai puțin proporționalitatea;
- ⇒ circumstanța provocării nu poate coexista cu cea a depășirii limitelor legitimei apărări;
- ⇒ este o circumstanță personală.

NB

„Legitima apărare propriu-zisă (...) se caracterizează prin existența unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul, în timp ce «excesul de apărare» sau «excesul justificat^[1]», (...) are ca principală caracteristică depășirea limitelor unei apărări proporționale cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul, din cauza tulburării sau temerii sub imperiul căreia s-a aflat cel ce a săvârșit fapta pentru a înlătura atacul. Spre deosebire de «excesul de apărare», «excesul scuzabil» (...) constituie o circumstanță atenuantă legală potrivit art. 73 lit. a) C. pen., și constă în depășirea limitelor legitimei apărări, atunci când nu este cauzată de tulburare sau temere” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 686 din 26 februarie 2008, www.scj.ro).

1.3. Depășirea limitelor stării de necesitate

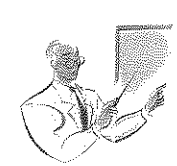

Noțiune – săvârșirea infracțiunii prin depășirea limitelor stării de necesitate în ipoteza în care făptuitorul și-a dat seama că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat.

- ⇒ depășirea limitelor stării de necesitate poate îmbrăca două forme, în funcție de modalitățile de săvârșire:
 - ❖ excesul neimputabil – cauză de neimputabilitate, când depășirea are loc din cauză că făptuitorul nu a realizat că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat [art. 26 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ depășirea limitelor stării de necesitate – circumstanță atenuantă legală, când făptuitorul a realizat că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi produs dacă pericolul nu era înlăturat.
- ⇒ se aplică atât PF, cât și PJ;
- ⇒ trebuie îndeplinite toate condițiile pericolului și salvării, mai puțin proporționalitatea;
- ⇒ poate fi comisă cu intenție/praeterintenție/culpă cu prevedere;
- ⇒ este o circumstanță personală.

[1] Terminologia folosită de doctrina penală, în comentariile vechiului Cod, nu trebuie să genereze confuzii, prin raportare la reglementarea noului Cod, care reglementează instituția juridică sub denumirea „exces neimputabil”, ca o cauză de neimputabilitate și nu una justificativă.

1.4. Acoperirea prejudiciului material

Noțiune – acea împrejurare în care făptuitorul procedează la acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen, cu condiția de a nu mai fi beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei.

- ⇒ se aplică atât PF, cât și PJ;
- ⇒ suspectul/înculpatul trebuie să fi acoperit integral prejudiciul material; nu se cere și acoperirea prejudiciului moral;
- ⇒ suspectul/înculpatul nu trebuie să mai fi beneficiat de această circumstanță în ultimii 5 ani calculați de la data comiterii faptei (termen de regresivitate);
- ⇒ dacă există concurs de infracțiuni și numai pentru o faptă se poate reține circumstanța atenuantă, iar pentru alta nu, efectele se aplică numai cu privire la o infracțiune.

Condiții:

- ⇒ săvârșirea unei infracțiuni cauzatoare de prejudiciu, cu excepția infracțiunilor prevăzute expres și limitativ în art. 75 alin. (1) lit. d) C. pen.;
- ⇒ nu se aplică în cazul săvârșirii următoarelor infracțiuni:
 - ❖ contra persoanei;
 - ❖ furt calificat, tâlhărie, piraterie;
 - ❖ fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice;
 - ❖ ultraj, ultraj judiciar, purtare abuzivă;
 - ❖ contra siguranței publice, infracțiuni contra sănătății publice;
 - ❖ contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate;
 - ❖ contra securității naționale, contra capacității de luptă a forțelor armate;
 - ❖ de genocid, contra umanității și de război;
 - ❖ privind frontiera de stat a României;
 - ❖ la legislația privind prevenirea și combaterea terorismului;
 - ❖ de corupție, infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție;
 - ❖ împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, a infracțiunilor privitoare la nerespectarea regimului materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive;
 - ❖ privind regimul juridic al drogurilor, privind regimul juridic al precursorilor de droguri;
 - ❖ privind spălarea banilor;
 - ❖ privind activitățile aeronautice civile și cele care pot pune în pericol siguranța zborurilor și securitatea aeronautică;
 - ❖ privind protecția martorilor, privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii;

- ❖ privind traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană;
- ❖ privind prevenirea și combaterea pornografiei și a celor la regimul adopțiilor.
- ❖ acoperirea integrală a prejudiciului material produs de infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată;
- ❖ făptuitorul să nu fi beneficiat de prezenta circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei.

2. Circumstanțele atenuante judiciare

Art. 75. Circumstanțe atenuante. (...) (2) Pot constitui circumstanțe atenuante judiciare:

- a) eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;
b) împrejurările legate de fapta comisă, care diminuează gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului.

- ⇒ chiar dacă instanța constată că există circumstanțe atenuante judiciare, nu este obligată să le rețină.

2.1. Eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea/diminuarea consecințelor infracțiunii

- ⇒ se aplică atât PF, cât și PJ;
- ⇒ trebuie ca urmările să se fi produs (fapta îmbracă forma faptului consumat) și ca infractorul să încerce să le înlăture/diminueze;
- ⇒ dacă infractorul împiedică chiar consumarea, înainte de descoperirea faptei → cauză de nepedepsire a tentativei;
- ⇒ dacă, însă, deși făptuitorul s-a desistat sau a împiedicat producerea rezultatului infracțiunii, faptele sale au realizat conținutul unei alte infracțiuni pentru care urmează să fie pedepsit, s-ar putea reține această circumstanță judiciară;
- ⇒ dacă circumstanța atenuantă legală a acoperirii integrale a prejudiciului material nu se poate reține, deoarece prejudiciul s-a acoperit parțial, s-ar putea aplica în schimb această circumstanță judiciară, în funcție de decizia instanței;
- ⇒ dacă circumstanța atenuantă legală a acoperirii integrale a prejudiciului material nu se poate reține, deoarece infracțiunea săvârșită este exceptată de la aceasta, s-ar putea aplica în schimb această circumstanță judiciară, în funcție de decizia instanței.

2.2. Împrejurările legate de faptă

- ⇒ se aplică atât PF, cât și PJ;
- ⇒ se rețin numai împrejurările legate de faptă care diminuează gravitatea infracțiunii/pericolozitatea infractorului;
- ⇒ nu există circumstanțe atenuante judiciare ce țin numai de persoana infractorului, acestea urmând a fi avute în vedere numai în cadrul criteriilor generale de individualizare.

3. Efectele circumstanțelor atenuante

Art. 76. Efectele circumstanțelor atenuante. (1) În cazul în care există circumstanțe atenuante, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită se reduc cu o treime.

(2) Dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, în cazul reținerii circumstanțelor atenuante se aplică pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.

(3) Reducerea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent de numărul circumstanțelor atenuante reținute.

- ⇒ regulă generală → dacă s-au reținut circumstanțe atenuante (legale/judiciare), limitele speciale se reduc în mod obligatoriu cu 1/3;
- ⇒ dacă legea prevede închisoare stabilită pe luni și limitele speciale nu sunt divizibile cu 3, fracția se va aplica asupra termenului transformat în zile, după care durata se transformă în luni; luna se va socoti de 30 zile și se iau în calcul doar zilele întregi;
- ⇒ dacă legea prevede închisoare stabilită pe ani și limitele speciale nu sunt divizibile cu 3, fracția se va aplica asupra termenului transformat în luni, după care durata se transformă în ani – anul va avea 12 luni;
- ⇒ dacă legea prevede numai amenda sau dacă instanța alege amenda (legea prevede închisoare alternativ cu amenda), reducerea cu 1/3 se aplică numai limitelor speciale ale zilelor-amendă, nu și cu privire la cuantumul unei zile-amendă;
- ⇒ dacă legea prevede numai detențiune sau dacă instanța alege detențiune (legea prevede închisoare alternativ cu detențiune), se aplică închisoare între 10-20 ani.

↩
NB

Circumstanțele atenuante nu au nici un efect asupra pedepselor complementare → limitele pedepselor complementare vor fi aceleași: 1-5 ani.

Dezlegarea unor chestiuni de drept:

1. Prin Decizia nr. 8/2014, I.C.C.J a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, stabilește că la maximum special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximum special prevăzut de legea nouă”;

↩
NB

2. Prin Decizia nr. 10/2014, I.C.C.J a stabilit că, „în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei. Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagravării situației în propria cale de atac prevăzut în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă”.

4. Circumstanțele agravante

Art. 77. Circumstanțe agravante. Următoarele împrejurări constituie circumstanțe agravante:

- a) săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună;
- b) săvârșirea infracțiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante;
- c) săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri;
- d) săvârșirea infracțiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor;
- e) săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze;
- f) săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii;
- g) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de o calamitate, de starea de asediu sau de starea de urgență;
- h) săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.

☞ toate circumstanțele agravante sunt legale.

Trei sau mai multe persoane împreună	– se aplică atât PF, cât și PJ; – împreună = coautori, autori, complici concomitenți (nu instigatori, nu complici anteriori); – la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală → este suficient ca cel puțin fapta unuia să fie infracțiune; – se reține numai la infracțiunile intenționate/praeterintenționate, chiar și rămase în faza de tentativă; – pluralitatea de făptuitori nu trebuie să fie element circumstanțial agravant sau un element obligatoriu pentru existența infracțiunii (exemplu: încăierare); – constituie circumstanță reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanților, dacă a fost cunoscută/prevăzută.
Cruzimi/tratamente degradante	– intenție directă/indirectă → nu intenție depășită; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – constituie circumstanță reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanților, dacă a fost cunoscută/prevăzută.

Metode/mijloace care pun în pericol alte bunuri/persoane	– se aplică atât PF, cât și PJ; – făptuitorul trebuie să cunoască/prevadă că metodele/mijloacele pot pune în pericol alte bunuri/persoane, care NU sunt vizate prin săvârșirea infracțiunii; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – nu este necesar ca starea de pericol să se producă efectiv, fiind suficient ca metodele să fie de natură să pună în pericol alte bunuri/persoane; – constituie circumstanță reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanților, dacă a fost cunoscută/prevăzută.
Un major împreună cu un minor	– se aplică numai PF; – posibilă la participația penală proprie/improprie; – nu contează vârsta minorului și nici dacă răspunde penal; – nu se reține circumstanța dacă majorul era în eroare privind vârsta minorului; – se aplică numai majorului, chiar dacă minorul l-a determinat pe major să comită fapta; – constituie circumstanță reală.
Profitând de starea vădită de vulnerabilitate a victimei	– se aplică atât PF, cât și PJ; – se reține și când există disproporție vădită de forță; – făptuitorul trebuie să fi cunoscut starea vădită de vulnerabilitate a victimei; – profitând = starea să fie exterioară activităților făptuitorului, adică să nu se datoreze faptelor acestuia; – nu trebuie să fie element circumstanțial agravant; – constituie circumstanță reală.
Intoxicație provocată în vederea comiterii unei infracțiuni	– completă/incompletă; – premeditarea nu trebuie să fie element circumstanțial agravant (exemplu: omor); – constituie circumstanță personală care poate deveni reală, atunci când participanții au cunoscut/prevăzut că autorul săvârșește infracțiunea într-o stare de intoxicație premeditată.
Profitând de calamitate/stare de asediu/stare de urgență	– se aplică atât PF, cât și PJ; – făptuitorul trebuie să cunoască starea și să profite de aceasta; – constituie circumstanță reală.

Temei de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte

- se aplică atât PF, cât și PJ;
- nu trebuie să fie mobil al formei tip a infracțiunii/element circumstanțial agravant;
- este o circumstanță personală care poate deveni reală, dacă participanții acționează în considerarea mobilului.

↩
NB

Nu există circumstanțe agravante judiciare.

5. Efectele circumstanțelor agravante

Art. 78. Efectele circumstanțelor agravante. (1) În cazul în care există circumstanțe agravante, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special. Dacă maximul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor până la 2 ani, care nu poate depăși o treime din acest maxim, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult o treime din maximul special.

(2) Majorarea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent de numărul circumstanțelor agravante reținute.

- regula generală → dacă s-au reținut circumstanțe agravante, se poate (**facultativ!**):
 - ❖ aplica o pedeapsă până la maximul special;
 - ❖ adăuga un spor de până la 2 ani la pedeapsa închisorii (sporul $\leq 1/3$ din maxim), dacă maximul special e insuficient;
 - ❖ adăuga un spor $\leq 1/3$ din maximul special al amenzii, dacă maximul special este insuficient.
- aplicarea pedepsei până la maximul special este facultativă, nu reprezintă o obligație pentru instanță, chiar dacă s-a constatat existența circumstanțelor agravante;
- nu se majorează minimul;
- nu există majorări succesive, sporirea limitelor având loc o singură dată, indiferent câte circumstanțe agravante există;
- agravantele **nu au efect** asupra:
 - ❖ pedepsei detențiunii (spre deosebire de circumstanțele atenuante);
 - ❖ pedepselor complementare (la fel ca în cazul circumstanțelor atenuante).

6. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare

Art. 79. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare. (1) Când în cazul aceleiași infracțiuni sunt incidente două sau mai multe dispoziții care au ca efect reducerea pedepsei, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită se reduc prin aplicarea succesivă a dispozițiilor privitoare la tentativă, circumstanțe atenuante și cazuri speciale de reducere a pedepsei, în această ordine.

(2) Dacă sunt incidente două sau mai multe dispoziții care au ca efect agravarea răspunderii penale, pedeapsa se stabilește prin aplicarea succesivă a dispozițiilor privitoare la circumstanțe agravante, infracțiune continuată, concurs sau recidivă.

(3) Când în cazul aceleiași infracțiuni sunt incidente una sau mai multe cauze de reducere a pedepsei și una sau mai multe cauze de majorare a pedepsei, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită se reduc conform alin. (1), după care limitele de pedeapsă rezultate se majorează conform alin. (2).

↩
NB

Textul de lege face trimitere la **cauze**, iar nu la **circumstanțe**, sfera sa de aplicare fiind mai largă, deoarece include toate acele dispoziții ce pot duce la atenuarea sau agravarea pedepsei efectiv aplicate, iar nu doar circumstanțele atenuante și agravante.

➤ Ordinea, în cazul concursului, între dispoziții de atenuare a răspunderii penale:

1. Tentativă;
2. Circumstanțe atenuante;
3. Cazuri speciale de reducere a pedepsei.

➤ Ordinea, în cazul concursului, între dispoziții de agravare a răspunderii penale:

1. Circumstanțe agravante;
2. Infracțiune continuată;
3. Concurs;
4. RPC.

➤ Ordinea, în caz de concurs, între cauze de atenuare și agravare a răspunderii penale:

1. Tentativă;
2. Circumstanțe atenuante;
3. Cauze speciale de reducere a pedepsei;
4. Cauze speciale de majorare a pedepsei;
5. Recidiva postexecutorie;
6. Circumstanțe agravante;
7. Forma continuată;
8. Pluralitate intermediară;
9. Concurs;
10. Recidiva postcondamnatorie.

➤ dacă există concurs + RPE → regulile de la RPE se aplică înaintea celor de la concurs;

➤ în cazul PJ, dacă există circumstanțe agravante + concurs + recidivă, amenda poate fi sporită până la maximul general.

Anexa nr. 10

TRATAMENTE SANȚIONATORII	
CIRCUMSTANȚE ATENUANTE	CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE
• ÎNCHISOARE/AMENDĂ → obligatoriu se reduc ambele limite (minimele și maximele) cu 1/3; • DETENȚIUNE → se aplică ÎNCHISOARE cu limitele între 10-20 ani (la fel ca la tentativă).	2 etape: - spor facultativ până la maximul special, DAR nu se modifică minimul! - dacă maximul special nu este îndeșulător: • ÎNCHISOARE → spor facultativ până la 2 ani, dar care nu poate depăși 1/3 din maximul special; • AMENDĂ → spor facultativ de cel mult 1/3 din maximul special; NB! La AMENDĂ se majorează zilele-amendă (limita specială), nu cuantumul.
INFRAȚIUNEA CONTINUATĂ → nu se modifică minimul • ÎNCHISOARE → maximul special + spor facultativ de până la 3 ani; • AMENDĂ → maximul special + spor facultativ de 1/3 din maximul special (persoană fizică/juridică).	
FOLOS PATRIMONIAL – PERSOANA FIZICĂ	FOLOS PATRIMONIAL – PERSOANA JURIDICĂ
1. dacă: • pedeapsa prevăzută este numai AMENDA sau • instanța optează pentru AMENDĂ (ÎNCHISOARE alternativ cu AMENDĂ), LIMITELE SPECIALE prevăzute de lege (amândouă) se pot majora facultativ cu 1/3; 2. AMENDA CARE ÎNSOȚEȘTE ÎNCHISOAREA: • ÎNCHISOARE + facultativ AMENDĂ, la infrațiunea cu folos patrimonial. NB! AMENDA nu trebuie neapărat să fie prevăzută de lege.	• limitele speciale (amândouă) se pot majora cu 1/3, DAR • NU trebuie depășit maximul general al pedepsei AMENZII.

Abrevieri:

A = pedeapsa cu amendă

AAP = amânarea aplicării pedepsei

I = infracțiune

Î = pedeapsa închisorii

Î/A = pedeapsa închisorii prevăzută alternativ cu pedeapsa amenzii

LC = liberarea condiționată

RAP = renunțarea la aplicarea pedepsei

RPC = recidiva postcondamnatorie

RPE = recidiva postexecutorie

SSS = suspendarea executării pedepsei sub supraveghere

TS = termen de supraveghere

Sediul general al materiei: art. 80-106 C. pen.

Noțiune – operațiunea prin care, potrivit nevoilor de apărare socială, instanța poate individualiza modul concret de executare a pedepsei.

- ⇒ **premisă:** prin raportare la pericolozitatea faptei și a infractorului, instanța consideră că modalitățile standard de executare a acesteia (Î prin deținere, iar A prin plata unei sume de bani) nu sunt necesare pentru realizarea funcțiilor și atingerea scopurilor pedepsei.

Modalități de individualizare^[1]:

- ⇒ renunțarea la aplicarea pedepsei;
- ⇒ amânarea aplicării pedepsei;
- ⇒ suspendarea executării pedepsei sub supraveghere;
- ⇒ liberarea condiționată.

I. RENUNȚAREA LA APLICAREA PEDEPSEI*Sediul materiei: art. 80-82 C. pen.*

Art. 80. Condițiile renunțării la aplicarea pedepsei. (1) Instanța poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei dacă sunt întrunite următoarele condiții:

a) infracțiunea săvârșită prezintă o gravitate redusă, având în vedere natura și întinderea urmărilor produse, mijloacele folosite, modul și împrejurările în care a fost comisă, motivul și scopul urmărit;

^[1] Pentru o privire comparativă asupra acestor instituții, a se consulta tabelele din anexa nr. 11.

b) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea unei pedepse ar fi inoportună din cauza consecințelor pe care le-ar avea asupra persoanei acestuia.

(2) Nu se poate dispune renunțarea la aplicarea pedepsei dacă:

a) infractorul a mai suferit anterior o condamnare, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 lit. a) și lit. b) sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;

b) față de același infractor s-a mai dispus renunțarea la aplicarea pedepsei în ultimii 2 ani anteriori datei comiterii infracțiunii pentru care este judecat;

c) infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicierea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților;

d) pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea mai mare de 5 ani.

(3) În caz de concurs de infracțiuni, renunțarea la aplicarea pedepsei se poate dispune dacă pentru fiecare infracțiune concurentă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) și alin. (2).

Noțiune – măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situația în care instanța consideră că, raportat la circumstanțele faptei și ale făptuitorului, reeducarea acestuia se poate realiza fără a aplica o pedeapsă.

- ⇒ reprezintă o **facultate** pentru instanță, iar nu o obligație, chiar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege;
- ⇒ se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici renunța la aplicarea lor);
- ⇒ **nu constituie** o soluție de condamnare → instanța **nu stabilește și nu aplică** o pedeapsă;
- ⇒ contează ca fapta să nu fie gravă → nu are importanță forma de vinovăție cu care aceasta a fost săvârșită;
- ⇒ **Criterii** în funcție de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
 - ❖ natura și întinderea urmărilor produse prin infracțiune;
 - ❖ mijloacele folosite la comiterea faptei;
 - ❖ modul și împrejurările în care a fost comisă fapta;
 - ❖ motivul și scopul urmărit la comiterea infracțiunii;
 - ❖ persoana infractorului;
 - ❖ conduita infractorului anterior săvârșirii infracțiunii;
 - ❖ eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;
 - ❖ posibilitățile infractorului de îndreptare.
- ⇒ **Condiții:**
 - ❖ **sine qua non** – instanța apreciază că aplicarea unei pedepse ar fi inoportună din cauza consecințelor pe care le-ar avea asupra persoanei infractorului → infracțiunea trebuie să aibă o gravitate redusă;
 - ❖ infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare (nu contează nici forma de vinovăție, nici cuantumul), cu excepția:

- faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (postcondamnatoriu);
- situației în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare.
- ❖ față de același infractor să nu se fi dispus această soluție în ultimii 2 ani anteriori datei comiterii infracțiunii pentru care este judecat (contează data săvârșirii, nu data pronunțării soluției) → în aceste situații, cu respectarea condițiilor specifice, s-ar putea dispune AAP sau SSS, după caz;
- ❖ pedeapsa **prevăzută de lege** pentru infracțiunea săvârșită să fie A sau $\hat{I} \leq 5$ ani → A poate fi pedeapsă unică sau poate fi prevăzută alternativ cu $\hat{I}$, în limitele menționate;
- ❖ infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;
- ❖ infractorul să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului/identificării și tragerii la răspundere penală a sa ori a participanților.

↩
NB

În caz de concurs de infracțiuni, RAP se poate dispune dacă pentru **fiecare infracțiune concurentă** sunt îndeplinite condițiile de mai sus.

↩
NB

Infracțiunile comise în timpul minorității, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispozițiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea RAP.

1. Efecte

Art. 81. Avertismentul. (1) Când dispune renunțarea la aplicarea pedepsei, instanța aplică infractorului un avertisment.
(2) Avertismentul constă în prezentarea motivelor de fapt care au determinat renunțarea la aplicarea pedepsei și atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni.
(3) În caz de concurs de infracțiuni se aplică un singur avertisment.

- ⇒ aplicarea avertismentului este **obligatorie** pentru instanță;
- ⇒ avertismentul va cuprinde, obligatoriu:
 - ❖ motivele de fapt pentru care instanța a renunțat la aplicarea pedepsei și
 - ❖ atenționarea infractorului asupra:
 - conduitei sale viitoare;
 - consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni.
- ⇒ dacă suntem în prezența unui concurs de infracțiuni, se va aplica un singur avertisment;
- ⇒ se execută de îndată, în ședința de judecată sau prin comunicarea unei copii de pe hotărârea judecătorească.

Art. 82. (...) efectele renunțării la aplicarea pedepsei. (1) Persoana față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită.
(2) Renunțarea la aplicarea pedepsei nu produce efecte asupra executării măsurilor de siguranță și a obligațiilor civile prevăzute în hotărâre. (...)

- ☉ nu vor exista decăderi, interdicții, incapacități → nu poate interveni reabilitarea, pentru că efectele sunt similare reabilitării;
- ☉ dat fiind că infracțiunea există și a produs consecințe:
 - ❖ se pot aplica măsuri de siguranță;
 - ❖ se pot stabili obligații civile în sarcina făptuitorului.
- ☉ nu se pot aplica pedepse accesorii sau complementare;
- ☉ nu există TS (spre deosebire de AAP sau SSS);
- ☉ infracțiunea pentru care s-a dispus RAP nu poate fi:
 - ❖ T₁ al recidivei;
 - ❖ T₁ al pluralității intermediare.

2. Anulare^[1]

Art. 82. Anularea (...) renunțării la aplicarea pedepsei. (...) (3) Dacă în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei se descoperă că persoana față de care s-a luat această măsură săvârșise anterior rămânerei definitive a hotărârii o altă infracțiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă chiar după expirarea acestui termen, renunțarea la aplicarea pedepsei se anulează și se stabilește pedeapsa pentru infracțiunea care a atras inițial renunțarea la aplicarea pedepsei, aplicându-se apoi, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.

- ☉ **premise/condiții:**
 - ❖ persoana față de care s-a dispus RAP săvârșise anterior rămânerei definitive a hotărârii o altă infracțiune, pentru care i s-a stabilit o pedeapsă;
 - ❖ noua infracțiune trebuie descoperită în termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus RAP.
- ☉ contează ca descoperirea să aibă loc în cei 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus RAP; nu contează data la care se stabilește pedeapsa pentru infracțiunea descoperită, care poate fi ulterioară celor 2 ani;
- ☉ **pași**, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile:
 - ❖ RAP se anulează;
 - ❖ se stabilește pedeapsa pentru infracțiunea care a atras inițial RAP;
 - ❖ se aplică, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni/recidivă/pluralitate intermediară;
 - ❖ în cazul concursului de infracțiuni, se poate dispune o soluție de AAP, dacă sunt îndeplinite condițiile specifice AAP.

NB

Nu se poate **revoca** RAP, deoarece nu există TS și nici pedeapsă individualizată de către instanță!

^[1] Pentru o privire comparativă asupra instituției anulării, în cazul renunțării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere și liberării condiționate, a se consulta tabelul din anexa nr. 13.

II. AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI

Sediul materiei: art. 83-90 C. pen.

Art. 83. Condițiile amânării aplicării pedepsei. (1) Instanța poate dispune amânarea aplicării pedepsei, stabilind un termen de supraveghere, dacă sunt întrunite următoarele condiții:

- a) pedeapsa stabilită, inclusiv în cazul concursului de infracțiuni, este amenda sau închisoarea de cel mult 2 ani;
- b) infractorul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 lit. a) și lit. b) sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;
- c) infractorul și-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
- d) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.

(2) Nu se poate dispune amânarea aplicării pedepsei dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este de 7 ani sau mai mare sau dacă infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților.

(3) Amânarea aplicării pedepsei închisorii atrage și amânarea aplicării amenzii care însoțește pedeapsa închisorii în condițiile art. 62.

(4) Sunt obligatorii prezentarea motivelor care au determinat amânarea aplicării pedepsei și atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

Noțiune – măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situația în care instanța consideră că, raportat la circumstanțele faptei și ale făptuitorului, după stabilirea unei pedepse, nu se impune aplicarea imediată a acesteia, însă e necesară supravegherea comportamentului infractorului pe o anumită durată.

- ☉ reprezintă o **facultate** pentru instanță, iar nu o obligație, chiar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege;
- ☉ se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici amâna aplicarea lor);
- ☉ **nu constituie** o soluție de condamnare → instanța **stabilește**, dar **nu aplică** o pedeapsă;
- ☉ **Criterii** în funcție de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
 - ❖ persoana infractorului;
 - ❖ conduita infractorului anterior săvârșirii infracțiunii;
 - ❖ eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;
 - ❖ posibilitățile infractorului de îndreptare.
- ☉ **Condiții:**
 - ❖ **sine qua non** – instanța apreciază că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, **dar se impune supravegherea conduitei** infractorului pentru o perioadă determinată;
 - ❖ pedeapsa **stabilită**, inclusiv pentru concurs, să fie A sau $\hat{I} \leq 2$ ani;

- ❖ infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare la pedeapsa $\hat{I}$ (nu contează nici forma de vinovăție, nici cuantumul), cu excepția:
 - faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (postcondamnatoriu);
 - situației în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare.
 - ❖ pedeapsa **prevăzută de lege** pentru infracțiunea săvârșită să fie A sau $\hat{I} < 7$ ani $\rightarrow$ A poate fi pedeapsă unică sau poate fi prevăzută alternativ cu $\hat{I}$, în limitele menționate;
 - ❖ infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;
 - ❖ infractorul să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului/identificării și tragerii la răspundere penală a sa ori a participanților;
 - ❖ infractorul și-a dat acordul pentru prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității $\rightarrow$ îndeplinirea acestei condiții este obligatorie, deoarece instanța poate să impună această obligație (chiar dacă impunerea este facultativă, acordul este obligatoriu!).
- NB** AAP închisorii atrage și amânarea aplicării amenzii care însoțește pedeapsa închisorii în condițiile săvârșirii faptei în considerarea unui folos material.
- NB** Infracțiunile comise în timpul minorității, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispozițiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea AAP.

☉ sunt **obligatorii** (cumulativ):

- ❖ prezentarea motivelor care au determinat dispunerea AAP;
- ❖ atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă:
 - va mai comite infracțiuni;
 - nu va respecta măsurile de supraveghere;
 - nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata TS.

Excepții de la necesitatea îndeplinirii condițiilor (mai puțin cea a consimțământului pentru prestarea unei munci în folosul comunității):

- art. 378 alin. (5) C. pen.: „dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul își îndeplinește obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta”;
- art. 380 alin. (3) C. pen.: „dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul asigură reluarea frecventării cursurilor de către minor, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta”.

NB

Prin Decizia nr. 24/2017, I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 83 alin. (1) lit. b) din Codul penal și art. 88 alin. (3) din Codul penal, în ipoteza săvârșirii unei noi infracțiuni intenționate în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepsei, atât pronunțarea soluției de condamnare pentru noua infracțiune, cât și revocarea amânării aplicării pedepsei anterioare sunt obligatorii”.

1. Termenul de supraveghere

Art. 84. Termenul de supraveghere. (1) Termenul de supraveghere este de 2 ani și se calculează de la data rămânării definitive a hotărârii prin care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei.
(2) Pe durata termenului de supraveghere, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuie să respecte măsurile de supraveghere și să execute obligațiile ce îi revin, în condițiile stabilite de instanță.

- ☉ termenul este fix (2 ani), indiferent de cuantumul pedepsei A sau durata pedepsei cu $\hat{I}$ stabilite;
- ☉ pe durata TS, se execută obligatoriu:
 - ❖ măsurile de supraveghere;
 - ❖ obligațiile stabilite de instanță (chiar dacă aplicarea lor este o facultate pentru instanță, executarea este o obligație pentru infractor);
 - ❖ integral obligațiile civile impuse de instanță, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS.
- ☉ nu se vor executa pedepse complementare pe durata TS.

2. Măsurile de supraveghere și obligațiile^[1]

Art. 85. Măsurile de supraveghere și obligațiile. (1) Pe durata termenului de supraveghere, persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
- b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea;
- d) să comunice schimbarea locului de muncă;
- e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.

(2) Instanța poate impune persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- b) să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabilește prin legea de executare a pedepselor;
- c) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
- d) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;

^[1] Pentru o privire comparativă asupra obligațiilor impuse de instanță în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiționate și a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 9.

e) să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea;

f) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;

g) să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;

h) să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme;

i) să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;

j) să nu ocupe sau să nu exercite funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii.

(3) Pentru stabilirea obligației prevăzute la alin. (2) lit. b), instanța va consulta informațiile puse la dispoziție periodic de către serviciul de probațiune cu privire la posibilitățile concrete de executare existente la nivelul serviciului de probațiune și la nivelul instituțiilor din comunitate.

(4) Când stabilește obligația prevăzută la alin. (2) lit. e)-g), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.

(5) Persoana supravegheată trebuie să îndeplinească integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

⇒ **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este obligatorie;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

⇒ **obligațiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este facultativă;
- ❖ se pot impune niciuna/una/mai multe obligații;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

⇒ **măsurile de supraveghere** → conținut:

- ❖ să se prezinte la serviciul de probațiune;
- ❖ să primească vizitele consilierului de probațiune;
- ❖ să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare > 5 zile și întoarcerea;
- ❖ să comunice schimbarea locului de muncă;
- ❖ să comunice informații care să permită controlul mijloacelor de existență.

⇒ **măsurile de supraveghere:**

- ❖ se comunică serviciului de probațiune;
- ❖ nu pot fi modificate;
- ❖ nu pot înceta.

⇒ **obligațiile** → conținut:

- ❖ să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- ❖ să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității;
- ❖ să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială;
- ❖ să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
- ❖ să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane ori să nu se apropie de acestea;

- ❖ să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
- ❖ să nu conducă anumite vehicule;
- ❖ să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme;
- ❖ să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;
- ❖ să nu ocupe sau să nu exercite funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii.

⇒ **obligațiile:**

- ❖ se comunică serviciului de probațiune;
- ❖ pot fi modificate și pot înceta, cu excepția:
 - obligațiile referitoare la plata integrală a obligațiilor civile;
 - termenului maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 86. Supravegherea. (1) Pe durata termenului de supraveghere, datele prevăzute în art. 85 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probațiune.

(2) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. a)-c) și alin. (5) se face de serviciul de probațiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. d)-j) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare a acestora.

(3) Serviciul de probațiune va lua măsurile necesare pentru a asigura executarea obligațiilor prevăzute în art. 85 alin. (2) lit. a)-d), într-un termen cât mai scurt de la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare.

(4) Pe durata termenului de supraveghere, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:

- a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;
- b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin;
- c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

⇒ supravegherea se efectuează de **serviciul de probațiune**, în cazul:

- ❖ urmării unui curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- ❖ prestării unei munci neremunerate în folosul comunității;
- ❖ frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială;
- ❖ îndeplinirii obligațiilor civile.

⇒ verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor se face de **alte organe abilitate**, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare, în cazul:

- ❖ supunerii măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
- ❖ interdicției de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane ori de a se apropia de acestea;
- ❖ interdicției de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
- ❖ interdicției de a conduce anumite vehicule;
- ❖ interdicției de a deține, folosi și purta orice categorie de arme;

- ❖ interdicției de a părăsi teritoriul României fără acordul instanței;
- ❖ interdicției de a ocupa sau de a exercita funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii.
- pe durata TS, se comunică serviciului de probațiune:
 - ❖ schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea infractorului;
 - ❖ schimbarea locului de muncă al infractorului;
 - ❖ informații care să permită controlul mijloacelor de existență ale infractorului.
- pe durata TS, serviciul de probațiune are **obligația de a sesiza instanța**, dacă:
 - ❖ au intervenit motive care justifică:
 - modificarea obligațiilor impuse de instanță → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe și cumulative, sau
 - încetarea executării unora dintre obligații.
 - ❖ persoana supravegheată:
 - nu respectă măsurile de supraveghere sau
 - nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.
 - ❖ persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, în termenul prevăzut de lege (cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 87. Modificarea sau încetarea obligațiilor. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura persoanei supravegheate șanse sporite de îndreptare. (2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, atunci când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- modificarea sau încetarea privește întotdeauna obligațiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- dintre obligații, cele civile nu pot fi modificate, iar încetarea lor nu se poate dispune;
- posibilitățile instanței:
 - ❖ impunerea unor noi obligații sau
 - ❖ sporirea/diminuarea condițiilor de executare a celor existente sau
 - ❖ încetarea executării unora dintre obligații, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

3. Efecte

Art. 90. Efectele amânării aplicării pedepsei. (1) Persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei nu i se mai aplică pedeapsa și nu este supusă niciunei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită, dacă nu a săvârșit din nou o infracțiune până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea amânării și nu s-a descoperit o cauză de anulare. (2) Amânarea aplicării pedepsei nu produce efecte asupra executării măsurilor de siguranță și a obligațiilor civile prevăzute în hotărâre.

➤ efecte imediate → se produc pe durata TS:

- ❖ pedepsele complementarele stabilite nu se execută;
- ❖ se execută măsurile de siguranță/obligațiile civile;
- ❖ măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească este nedefinitivă;
- ❖ dacă intervine revocarea/anularea AAP, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare.

➤ efecte definitive → se produc după expirarea TS:

- ❖ nu se mai aplică pedeapsa principală;
- ❖ nu se execută complementarele;
- ❖ nu există decăderi, interdicții, incapacități, dacă:
 - nu s-a săvârșit o infracțiune până la expirarea TS, descoperită în TS;
 - nu s-a dispus revocarea;
 - nu s-a dispus anularea.
- ❖ efectul definitiv este condiționat de plata integrală a obligațiilor civile;
- ❖ efectul definitiv este similar reabilitării.

4. Revocarea și anularea amânării aplicării pedepsei^[1]

4.1. Revocarea

Art. 88. Revocarea amânării aplicării pedepsei. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei.

(2) În cazul când, până la expirarea termenului de supraveghere, persoana supravegheată nu îndeplinește integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei, afară de cazul când persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.

(3) Dacă după amânarea aplicării pedepsei persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau intenție depășită, descoperită în termenul de supraveghere, pentru care s-a pronunțat o condamnare chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă amânarea și dispune aplicarea și executarea pedepsei. Pedeapsa aplicată ca urmare a revocării amânării și pedeapsa pentru noua infracțiune se calculează conform dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni.

(4) Dacă infracțiunea ulterioară este săvârșită din culpă, instanța poate menține sau revoca amânarea aplicării pedepsei. În cazul revocării, dispozițiile alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

➤ revocarea poate fi:

- ❖ obligatorie;
- ❖ facultativă.

^[1] Pentru o privire comparativă asupra instituției anulării și revocării, în cazul renunțării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere și liberării condiționate, a se consulta tabelele din anexele nr. 12 și 13.

➤ revocarea **obligatorie**:

- ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere;
- ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu execută obligațiile impuse;
- ❖ pe parcursul TS (nu în ultimele 3 luni) persoana supravegheată nu îndeplinește integral obligațiile civile;
 - excepție: în cazul obligațiilor civile, persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
- ❖ după AAP persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau praeterintenție, descoperită în TS, pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa A sau Î → contează ca infracțiunea să fie descoperită în TS, chiar dacă condamnarea are loc după expirarea TS (poate fi și o infracțiune progresivă, continuă, continuată sau de obicei);
- ❖ **urmare:** instanța revocă AAP și dispune aplicarea și executarea pedepsei → se aplică regulile de la concurs.

➤ revocarea **facultativă**:

- ❖ infracțiunea nouă se săvârșește din culpă → instanța va decide dacă se impune menținerea AAP.

↩ NB Dacă instanța decide menținerea AAP → vor curge în paralel două TS. Dacă pentru I₂ se dispune executarea pedepsei cu închisoarea, instanța va revoca AAP.

↩ NB Nerespectarea măsurilor/obligațiilor → intenție directă; dacă nerespectarea → culpă/imposibilitate obiectivă → nu se poate dispune revocarea.

➤ nu există revocare dacă:

- ❖ neexecutarea se datorează imposibilității obiective;
- ❖ persoana își îndeplinește obligațiile civile după sesizarea instanței, dar înainte de împlinirea TS. În acest caz, dacă este incidentă revocarea, se va dispune (cel mai târziu) în ultima zi a TS.

↩ NB – prin Decizia nr. 24/2017, I.C.C.J. a stabilit că: „în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 83 alin. (1) lit. b) din Codul penal și art. 88 alin. (3) din Codul penal, în ipoteza săvârșirii unei noi infracțiuni intenționate în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepsei, atât pronunțarea soluției de condamnare pentru noua infracțiune, cât și revocarea amânării aplicării pedepsei anterioare sunt obligatorii”.

Reguli speciale în cazul abandonului de familie:

↩ NB ▪ dacă în TS al AAP pentru abandon este săvârșită o nouă infracțiune de abandon (cu intenție), nu se va dispune revocarea AAP, pentru că:
– dacă persoana își îndeplinește obligațiile în faza urmăririi penale → cauză de nepedepsire (clasare);

– dacă persoana își îndeplinește obligațiile în faza judecării → instanța trebuie să mențină AAP inițială și, pentru I₂, să dispună AAP/SSS. În acest caz, la expirarea TS pentru I₁, nu se vor produce pe deplin efectele definitive ale AAP → încă vor exista decăderi, interdicții și incapacități.

4.2. Anularea

Art. 89. Anularea amânării aplicării pedepsei. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana supravegheată mai săvârșise o infracțiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus amânarea, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, amânarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară. (2) În caz de concurs de infracțiuni, instanța poate dispune amânarea aplicării pedepsei rezultante dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 83. Dacă se dispune amânarea aplicării pedepsei, termenul de supraveghere se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a pronunțat anterior amânarea aplicării pedepsei.

- **premisă:** în TS se descoperă că persoana a săvârșit o infracțiune anterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de AAP, pentru care s-a aplicat Î, chiar după expirarea TS;
- anularea este **obligatorie**;
- nu contează forma de vinovăție;
- se urmează, după caz, regulile de la:
 - ❖ concurs (I₁ nu era definitiv judecată) → este posibilă dispunerea AAP pentru rezultantă (I₁ și I₂), iar TS începe să curgă de la momentul pronunțării inițiale asupra AAP (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs;
 - ❖ recidivă (I₁ = T₁ recidivă);
 - ❖ pluralitate intermediară (I₁ = T₁ pluralitate intermediară).
- **pași:**
 - ❖ se anulează AAP;
 - ❖ se contopesc pedeapsa pentru care s-a dispus AAP și pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune.

În cazul minorilor:

↩ NB ▪ dacă pe durata TS al AAP se descoperă că majorul mai săvârșise o infracțiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea TS, o măsură privativă, AAP se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.;

↩ NB ▪ nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.

↩ NB Nu se execută pedepse complementare pe timpul TS, însă dacă se dispune revocarea/anularea, executarea acestora va urma regimul dreptului comun.

III. SUSPENDAREA EXECUTĂRII PEDEPSEI SUB SUPRAVEGHERE

Art. 91. Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere. (1) Instanța poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere dacă sunt întrunite următoarele condiții:

- a) pedeapsa aplicată, inclusiv în caz de concurs de infracțiuni, este închisoarea de cel mult 3 ani;
- b) infractorul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii mai mare de un an, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 42 sau pentru care a intervenit reabilitarea ori s-a împlinit termenul de reabilitare;
- c) infractorul și-a manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
- d) în raport de persoana infractorului, de conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii, de eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea pedepsei este suficientă și, chiar fără executarea acesteia, condamnatul nu va mai comite alte infracțiuni, însă este necesară supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.

(2) Când pedeapsa închisorii este însoțită de pedeapsa amenzii aplicate în condițiile art. 62, amenda se execută chiar dacă executarea pedepsei închisorii a fost suspendată sub supraveghere.

(3) Nu se poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, dacă:

- a) pedeapsa aplicată este numai amenda;
- b) aplicarea pedepsei a fost inițial amânată, dar ulterior amânarea a fost revocată;
- c) infractorul s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicierea aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților.

(4) Este obligatorie prezentarea motivelor pe care s-a întemeiat condamnarea, precum și a celor ce au determinat suspendarea executării pedepsei și atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

Noțiune – măsură de individualizare a executării pedepsei aplicabilă în situația în care instanța consideră că, raportat la circumstanțele faptei și ale făptuitorului, după stabilirea unei pedepse și aplicarea acesteia, nu se impune executarea pedepsei în regim de detenție, dispunând suspendarea executării și supravegherea comportamentului infractorului pe o anumită durată.

- ⇒ reprezintă o **facultate** pentru instanță, iar nu o obligație, chiar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege;
- ⇒ se poate aplica doar **persoanei fizice majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse, nu se poate nici suspenda executarea lor);
- ⇒ **constituie** o soluție de condamnare → instanța **stabilește** și **aplică** o pedeapsă, dar **suspendă executarea** acesteia pe durata unui TS;
- ⇒ **Criterii** în funcție de care se apreciază oportunitatea luării acestei măsuri:
 - ❖ persoana infractorului;
 - ❖ conduita infractorului anterior săvârșirii infracțiunii;
 - ❖ eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii;
 - ❖ posibilitățile infractorului de îndreptare.

Exemplu: „referitor la modalitatea de executare, se apreciază că sunt întrunite cumulativ condițiile impuse de acest text legal, întrucât inculpatul nu a mai fost condamnat anterior, neavând antecedente penale, fapta a fost comisă numai datorită faptului că partea vătămată l-a urmat pe inculpat, după ce acesta și-a manifestat expres intenția de a pune capăt conflictului declanșat tot de partea vătămată, prin părăsirea locului incidentului, parte vătămată care a continuat să aibă o atitudine agresivă față de inculpat, în prezența concubinei sale, ceea ce a condus la reținerea circumstanței atenuante a provocării în favoarea inculpatului, atitudinea inculpatului ulterior comiterii faptei în sensul că s-a deplasat la spitalul unde partea vătămată era internată pentru a se interesa de starea sa, aspecte ce conduc la concluzia că pronunțarea condamnării constituie un avertisment pentru inculpat și chiar fără executarea pedepsei, acesta nu va mai comite și alte fapte penale” (C.A. Constanța, dec. nr. 87/P din 13 octombrie 2009, www.portal.just.ro).

⇒ Condiții:

- ❖ **sine qua non** – instanța apreciază că executarea pedepsei aplicate nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei infractorului pentru o perioadă determinată;
- ❖ pedeapsa aplicată, inclusiv pentru concurs, să fie $\hat{I} \leq 3$ ani;
- ❖ nu contează pedeapsa **prevăzută** de lege, doar cea aplicată;
- ❖ pedeapsa aplicată nu poate fi numai amenda (poate fi prevăzută de lege $\hat{I}/A$, dar instanța trebuie să se fi orientat spre pedeapsa $\hat{I}$ sau pedeapsa $\hat{I}$ însoțită de pedeapsa A);
- ❖ aplicarea pedepsei să nu fi fost inițial amânată, amânare care a fost ulterior revocată;
- ❖ infractorul să nu fi suferit anterior o condamnare la pedeapsa $\hat{I} > 1$ an (infracțiune intenționată), cu excepția:
 - faptelor care nu mai sunt prevăzute de lege (dezincriminare) sau au fost amnistiate (postcondamnatoriu);
 - situației în care a intervenit reabilitarea de drept sau s-a împlinit termenul de reabilitare;
 - faptei pentru care s-a dispus o soluție de RAP (pentru că nu este o soluție de condamnare);
 - faptei pentru care s-a dispus o soluție de AAP nerevocată;
 - faptei care a fost săvârșită din culpă.
- ❖ infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată;
- ❖ infractorul să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului/identificării și tragerii la răspundere penală a sa ori a participanților;
- ❖ infractorul și-a dat acordul pentru prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității → îndeplinirea acestei condiții este obligatorie, deoarece instanța **trebuie** să impună această obligație (cu excepția situației în care rațiuni medicale împiedică pe condamnat să presteze munca în folosul comunității).

↩
NB

Când pedeapsa $\hat{I}$ este însoțită de pedeapsa A aplicate în condițiile săvârșirii faptei în urmărirea unui folos material, A se execută chiar dacă executarea pedepsei închisorii a fost suspendată sub supraveghere.

NB

Infracțiunile comise în timpul minorității, pentru care s-au aplicat pedepse în baza dispozițiilor Codului penal din 1969, nu constituie impedimente pentru dispunerea SSS.

„Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere prevăzută în art. 86¹ și urm. C. pen. este aplicabilă infractorilor minori, cu derogările stabilite în Titlul V al Părții generale – «Minoritatea», întrucât, pe de o parte, dispozițiile de drept penal prevăzute în celelalte titluri ale Părții generale a Codului Penal se aplică și minorilor, în aceleași condiții ca cele prevăzute pentru majori, dacă nu sunt prevăzute expres derogări, interziceri sau condiții diferențiate pentru minori, iar pe de altă parte, o concluzie contrară, în sensul că prevederile art. 86¹ și urm. C. pen. nu ar fi aplicabile infractorilor minori, ar conduce la crearea unui tratament defavorabil pentru infractorii minori în raport cu cei majori. În cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere aplicată infractorilor minori, termenul de încercare se stabilește conform art. 110 C. pen., iar nu potrivit art. 86² C. pen., întrucât în Titlul V al Părții generale sunt cuprinse, pentru infractorii minori, dispoziții derogatorii de la dreptul comun cu privire la termenul de încercare al suspendării executării pedepsei – condiționată, sub supraveghere sau sub control” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 4002 din 4 decembrie 2008, www.scj.ro).

☞ sunt **obligatorii** (cumulativ):

- ❖ prezentarea motivelor pe care s-a întemeiat condamnarea;
- ❖ prezentarea motivelor ce au determinat SSS;
- ❖ atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă:
 - va mai comite infracțiuni;
 - nu va respecta măsurile de supraveghere;
 - nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata TS.

1. Termenul de supraveghere

Art. 92. Termenul de supraveghere. (1) Durata suspendării executării pedepsei sub supraveghere constituie termen de supraveghere pentru condamnat și este cuprinsă între 2 și 4 ani, fără a putea fi însă mai mică decât durata pedepsei aplicate.

(2) Termenul de supraveghere se calculează de la data când hotărârea prin care s-a pronunțat suspendarea executării pedepsei sub supraveghere a rămas definitivă.

(3) Pe durata termenului de supraveghere condamnatul trebuie să respecte măsurile de supraveghere și să execute obligațiile ce îi revin, în condițiile stabilite de instanță.

- ☞ TS nu este fix → între 2 și 4 ani, ≥ cu pedeapsa aplicată (din TS nu se deduce durata măsurilor preventive privative de libertate; grațierea nu produce efecte asupra termenului de supraveghere);
- ☞ la TS nu se adaugă pedeapsa aplicată;
- ☞ pe durata TS se execută obligatoriu:
 - ❖ măsurile de supraveghere;

- ❖ obligațiile stabilite de instanță;
- ❖ integral obligațiile civile, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS;
- ❖ pedepsele complementare (pedepsele accesorii nu se execută).

2. Măsurile de supraveghere și obligațiile^[1]

Art. 93. Măsurile de supraveghere și obligațiile. (1) Pe durata termenului de supraveghere, condamnatul trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
 - b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
 - c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile;
 - d) să comunice schimbarea locului de muncă;
 - e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.
- (2) Instanța impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:
- a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
 - b) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
 - c) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
 - d) să nu părăsească teritoriul României, fără acordul instanței.
- (3) Pe parcursul termenului de supraveghere, condamnatul va presta o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă cuprinsă între 60 și 120 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă. Numărul zilnic de ore se stabilește prin legea de executare a pedepselor.
- (4) Pentru stabilirea conținutului obligației prevăzute la alin. (3), instanța va consulta informațiile puse la dispoziție periodic de către serviciul de probațiune cu privire la posibilitățile concrete de executare existente la nivelul serviciului de probațiune și la nivelul instituțiilor din comunitate.
- (5) Condamnatul trebuie să îndeplinească integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

☞ **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este obligatorie;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

☞ **obligațiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este obligatorie, instanța putând alege între acestea una sau mai multe → cu excepția prestării unei munci neremunerate în folosul comunității, care se impune în mod obligatoriu, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

☞ **măsurile de supraveghere** → conținut:

- ❖ să se prezinte la serviciul de probațiune;

^[1] Pentru o privire comparativă asupra obligațiilor impuse de instanță în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiționate și a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 9.

- ❖ să primească vizitele consilierului de probațiune;
- ❖ să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare > 5 zile;
- ❖ să comunice schimbarea locului de muncă;
- ❖ să comunice informații care să permită controlul mijloacelor de existență.
- **măsurile de supraveghere:**
 - ❖ se comunică serviciului de probațiune;
 - ❖ nu pot fi modificate;
 - ❖ nu pot înceta.
- **obligațiile → conținut:**
 - ❖ să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
 - ❖ să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială;
 - ❖ să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
 - ❖ să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței.
- **obligație esențială** → condamnatul să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă cuprinsă între 60 și 120 de zile, în condițiile stabilite de instanță, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, nu poate presta această muncă;
- **obligațiile:**
 - ❖ se comunică serviciului de probațiune;
 - ❖ pot fi modificate și pot înceta, cu excepția:
 - obligațiilor referitoare la plata integrală a obligațiilor civile;
 - termenului maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 94. Supravegherea condamnatului. (1) Pe durata termenului de supraveghere, datele prevăzute în art. 93 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probațiune.

(2) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a) și lit. b), alin. (3) și alin. (5) se face de serviciul de probațiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. c) și lit. d) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare a acestora.

(3) Serviciul de probațiune va lua măsurile necesare pentru a asigura executarea obligațiilor prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a) și lit. b), precum și alin. (3) într-un termen cât mai scurt de la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare.

(4) Pe durata termenului de supraveghere, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:

a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;

b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile care îi revin;

c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

- supravegherea se efectuează de **serviciul de probațiune**, în cazul:
 - ❖ urmăririi unui curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
 - ❖ frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială;
 - ❖ prestării unei munci neremunerate în folosul comunității;
 - ❖ îndeplinirii obligațiilor civile.

- verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor se face de **alte organe abilitate**, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare, în cazul:
 - ❖ supunerii măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală;
 - ❖ interdicției de a părăsi teritoriul României fără acordul instanței.
- pe durata TS, **se comunică** serviciului de probațiune:
 - ❖ schimbarea locuinței și orice deplasare a infractorului care depășește 5 zile;
 - ❖ schimbarea locului de muncă al infractorului;
 - ❖ informații care să permită controlul mijloacelor de existență ale infractorului.
- **serviciul de probațiune va lua măsurile necesare** pentru a asigura executarea obligațiilor privind:
 - ❖ pregătirea școlară/calificarea profesională/reintegrarea socială și
 - ❖ munca neremunerată în folosul comunității.
 - într-un termen cât mai scurt de la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare.
- pe durata TS, serviciul de probațiune are **obligația de a sesiza instanța**, dacă:
 - ❖ au intervenit motive care justifică:
 - modificarea obligațiilor impuse de instanță → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe și cumulative, sau
 - încetarea executării unora dintre obligații.
 - ❖ persoana supravegheată:
 - nu respectă măsurile de supraveghere sau
 - nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.
 - ❖ persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, în termenul prevăzut de lege (cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea TS).

Art. 95. Modificarea sau încetarea obligațiilor. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura condamnatului șanse mai mari de îndreptare.

(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- modificarea sau încetarea privește întotdeauna obligațiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- dintre obligații, cele civile nu pot fi modificate, iar încetarea lor nu se poate dispune;
- posibilitățile instanței:
 - ❖ impunerea unor noi obligații sau
 - ❖ sporirea/diminuarea condițiilor de executare a celor existente sau
 - ❖ încetarea executării unora dintre obligații, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

↩
NB

Nu constituie modificare a obligațiilor încuviințarea de a părăsi teritoriul țării.

3. Efecte

Art. 98. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere. (1) În cazul în care condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere și nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată.

(2) Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere nu produce efecte asupra măsurilor de siguranță și a obligațiilor civile prevăzute în hotărârea de condamnare.

⇒ **efecte imediate** → se produc **pe durata TS:**

- ❖ pedepsele complementare stabilite se execută → dacă pedeapsa complementară = 5 ani, iar TS ≤ 4 ani, complementara se va executa și după expirarea TS;
- ❖ se execută măsurile de siguranță/obligațiile civile;
- ❖ măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească este nedefinitivă;
- ❖ dacă intervine revocarea/anularea SSS, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare.

⇒ **efecte definitive** → se produc **după expirarea TS:**

- ❖ pedeapsa se consideră executată, dacă:
 - nu s-a săvârșit o infracțiune până la expirarea TS, descoperită în TS;
 - nu s-a dispus revocarea;
 - nu s-a dispus anularea.
- ❖ la expirarea TS începe să curgă termenul de reabilitare (numai de drept, chiar dacă instanța a stabilit o pedeapsă cu $\hat{I} > 2$ ani).

4. Revocarea și anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere^[1]

4.1. Revocarea

Art. 96. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse ori stabilite de lege, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei.

(2) Dacă până la expirarea termenului de supraveghere persoana supravegheată nu îndeplinește integral obligațiile civile stabilite prin hotărâre, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei, afară de cazul în care persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.

(3) Dacă pedeapsa amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii în condițiile art. 62 nu a fost executată și a fost înlocuită cu pedeapsa închisorii potrivit art. 63 alin. (2) sau art. 64 alin. (5) și alin. (6), instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei, la care se adaugă pedeapsa închisorii care a înlocuit amenda.

(4) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, descoperită până la împlinirea termenului și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei.

[1] Pentru o privire comparativă asupra instituției anulării și revocării, în cazul renunțării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere și liberării condiționate, a se consulta tabelele din anexele nr. 12 și 13.

(5) Pedeapsa principală pentru noua infracțiune se stabilește și se execută, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la recidivă sau la pluralitatea intermediară.

(6) Dacă infracțiunea ulterioară este săvârșită din culpă, instanța poate menține sau revoca suspendarea executării pedepsei sub supraveghere. În cazul revocării, dispozițiile alin. (1), alin. (4) și alin. (5) se aplică în mod corespunzător.

⇒ **revocarea poate fi:**

- ❖ obligatorie;
- ❖ facultativă.

⇒ **revocarea obligatorie:**

- ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere;
- ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu execută obligațiile impuse;
- ❖ pe parcursul TS (nu în ultimele 3 luni) persoana supravegheată nu îndeplinește integral obligațiile civile;
 - excepție: în cazul obligațiilor civile, persoana dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
- ❖ dacă A care a însoțit $\hat{I}$ nu a fost executată și a fost înlocuită cu $\hat{I}$;
- ❖ după SSS persoana supravegheată a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție sau praeterintenție, descoperită în TS, pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa $\hat{I}$ → contează să fie descoperită în TS, chiar dacă are loc condamnarea după expirarea TS (poate fi o infracțiune continuă, continuată, progresivă sau de obicei consumată în termenul de încercare și epuizându-se după aceasta);
- ❖ **urmare:** instanța revocă SSS și dispune executarea pedepsei:
 - în situația săvârșirii unei noi infracțiuni, se aplică regulile de la recidivă sau de la pluralitatea intermediară;
 - în situația A neexecutate care a însoțit $\hat{I}$, instanța revocă suspendarea și dispune executarea pedepsei, la care se adaugă pedeapsa închisorii care a înlocuit amenda.

⇒ **revocarea facultativă:**

- ❖ infracțiunea nouă se săvârșește din culpă → instanța va decide dacă se impune păstrarea SSS.

NB

Trebuie ca executarea pedepsei pentru I_2 să fie la rândul ei suspendată sub supraveghere.

Pentru I_2 nu se poate dispune AAP/RAP, pentru că I_1 = condamnare la $\hat{I}$.

Vor curge în paralel două TS.

Dacă instanța dispune executarea în detenție pentru I_2 , trebuie să revoce SSS.

NB

Nerespectarea măsurilor/obligațiilor → intenție directă; dacă nerespectarea → culpă/imposibilitate obiectivă → nu se poate pronunța revocarea.

⇒ nu există revocare dacă:

- ❖ neexecutarea se datorează imposibilității obiective; de exemplu: „fapta condamnatului de a nu se prezenta la Serviciul de probațiune la data și locul stabilit nu poate fi considerată de rea-credință atâta timp cât acesta anunță pe consilierul serviciului prin acte doveditoare, fără a fi prezent, că suferă de o boală de care se tratează în afara țării. (...) nu a avut o atitudine sfidătoare de natură să atragă revocarea suspendării sub supraveghere a pedepsei” (C.A. Oradea, dec. nr. 243/R din 5 martie 2012, www.portal.just.ro).
- ❖ persoana își îndeplinește obligațiile civile după sesizarea instanței, dar înainte de împlinirea TS. În acest caz, dacă este incidentă revocarea, se va dispune (cel mai târziu) în ultima zi a TS.

↪
NB

Reguli speciale în cazul abandonului de familie:

- dacă în TS al SSS pentru abandon este săvârșită o nouă infracțiune de abandon (cu intenție), nu se va dispune revocarea SSS, pentru că:
 - dacă persoana își îndeplinește obligațiile în faza urmăririi penale → cauză de nepepsire (clasare);
 - dacă persoana își îndeplinește obligațiile în faza judecării → instanța trebuie să mențină SSS inițială și pentru I_2 să dispună SSS.

↪
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: Prin Decizia nr. 11/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care potrivit Codului penal anterior a fost aplicată printr-o hotărâre definitivă o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei potrivit art. 86¹ din Codul penal anterior și o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este considerată legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei rezultante în urma revocării suspendării sub supraveghere se realizează conform art. 96 alin. (4) și (5) din Codul penal”.

4.2. Anularea

Art. 97. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana condamnată mai săvârșise o infracțiune până la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus suspendarea, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, suspendarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară. (2) În caz de concurs de infracțiuni sau pluralitate intermediară, instanța poate dispune suspendarea executării pedepsei rezultante, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 91. Dacă se dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, termenul de supraveghere se calculează de la data rămânerei definitive a hotărârii de condamnare prin care s-a pronunțat anterior suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.

- ⇒ **premisă:** în TS se descoperă că persoana a săvârșit o infracțiune anterior rămânerei definitive a hotărârii judecătorești de SSS, pentru care s-a aplicat I_1 , chiar după expirarea TS;
- ⇒ anularea este **obligatorie**;
- ⇒ nu contează forma de vinovăție;

⇒ se urmează, după caz, regulile de la:

- ❖ concurs (I_1 nu era definitiv judecată);
- ❖ recidivă (I pentru care s-a dispus SSS = T_2 recidivă);
- ❖ pluralitate intermediară (I pentru care s-a dispus SSS = T_2 pluralitate intermediară);
- ❖ în cazul concursului/pluralității intermediare (nu și în cazul recidivei), se poate dispune SSS pentru rezultată (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la momentul pronunțării inițiale asupra SSS (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs;
- ❖ în cazul în care $I_1 = A$, se poate da o soluție de AAP, nu de SSS.

⇒ pași:

- ❖ se anulează SSS;
- ❖ se contopesc pedeapsa pentru care s-a dispus SSS și pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune (ca la concurs, recidivă sau pluralitate intermediară, după caz).

↪
NB

În situația în care sunt incidente atât anularea, cât și revocarea SSS, instanța va pronunța doar anularea.

↪
NB

În cazul minorilor:

- dacă pe durata TS al SSS se descoperă că majorul mai săvârșise o infracțiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură privativă de libertate, SSS se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.;
- nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.

Anexa nr. 11

RENUNȚARE LA APLICAREA PEDEPSEI (RAP)	AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI (AAP)	SUSPENDAREA SUB SUPRAVEGHERE (SSS)
• instanța renunță la aplicarea ÎNCHISORII/AMENZII; • numai față de PF majoră, nu față de PF minoră/PJ; • NU este o soluție de condamnare; • instanța nu stabilește o pedeapsă, nici nu aplică o pedeapsă;	• instanța amână aplicarea AMENZII/ÎNCHISORII ≤ 2 ani; • numai față de PF majoră, nu față de PF minoră/PJ; • NU este o soluție de condamnare; • instanța stabilește pedeapsa, dar nu aplică pedeapsa, ci amână aplicarea pe un TS;	• instanța suspendă executarea; • numai față de PJ majoră, nu față de PF minoră/PJ; • este o soluție de condamnare; • instanța stabilește și aplică pedeapsa, dar suspendă executarea pe durata unui TS;
• pedeapsa prevăzută de lege: AMENDĂ/ÎNCHISOARE ≤ 5 ani; • AMENDA poate fi unică sau alternativă cu ÎNCHISOAREA ≤ 5 ani;	• pedeapsa prevăzută de lege: AMENDĂ/ÎNCHISOARE < 7 ani STRICT; • AMENDA poate fi unică sau alternativă cu ÎNCHISOAREA < 7 ani;	• pedeapsa prevăzută de lege: oricare;
• instanța nu stabilește nicio pedeapsă, ca la AAP/SSS, dar infracțiunea trebuie să aibă o gravitate redusă; • criterii: 1. natura și întinderea urmărilor; 2. mijloacele folosite; 3. modul și împrejurările de comitere; 4. motivul și scopul. NB! nu contează forma de vinovăție (culpă/intenție/intenție depășită); NB! nu se aplică pedepse complementare!	• pedeapsa stabilită, inclusiv la concurs: AMENDĂ/ÎNCHISOARE ≤ 2 ani; • pedeapsa stabilită poate fi numai AMENDA, spre deosebire de SSS; • se poate AAP: 1. ÎNCHISOARE ≤ 2 ani + AMENDĂ (folos patrimonial) → se amână amândouă; 2. și când s-au aplicat pedepse complementare; 3. $R_{\text{concurs}} \text{ ÎNCHISOARE} \leq 2 \text{ ani};$ $R_{\text{concurs}} \text{ ÎNCHISOARE} \leq 2 \text{ ani} + \text{AMENDĂ};$ • NU se poate AAP: 1. numai pentru AMENDA care însoțește ÎNCHISOAREA ≤ 2 ani (pentru că trebuie amânate amândouă); 2. numai pentru AMENDA (folos patrimonial) care însoțește ÎNCHISOAREA ≤ 2 ani (pentru că trebuie amânate amândouă);	• pedeapsa stabilită, inclusiv la concurs: ÎNCHISOARE ≤ 3 ani; • pedeapsa stabilită NU poate fi numai AMENDA; • se poate SSS: 1. ÎNCHISOARE ≤ 3 ani + AMENDĂ (folos patrimonial) → se suspendă doar ÎNCHISOAREA; 2. și când s-au aplicat complementare; 3. $R_{\text{concurs}} \text{ ÎNCHISOARE} \leq 3 \text{ ani};$ • NU se poate SSS: 1. numai pentru AMENDĂ, ca pedeapsă unică (dar se poate suspenda AMENDA + ÎNCHISOAREA, în caz de concurs); 2. AMENDA aplicată pe lângă ÎNCHISOARE ≤ 3 ani (folos patrimonial); 3. AMENDA inițial amânată, dar ulterior revocată (pentru că se execută în detenție);
• infractorul să nu fi beneficiat în ultimii 2 ani de o soluție de RAP/AAP, calculați de la data comiterii I₂; • dacă a mai beneficiat de RAP în ultimii doi ani, se poate dispune AAP;		

RENUNȚARE LA APLICAREA PEDEPSEI (RAP)	AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI (AAP)	SUSPENDAREA SUB SUPRAVEGHERE (SSS)
• nu se poate dispune RAP dacă în ultimii doi ani a beneficiat de AAP (pentru că AAP presupune un TS de 2 ani). În acest caz se poate dispune: a) revocarea obligatorie/facultativă a AAP; b) menținerea AAP pentru I₁ și dispunerea AAP și pentru I₂ din culpă; • dacă s-a dispus AAP în urmă cu mai mult de 2 ani față de momentul săvârșirii I₂, se poate dispune RAP;		
• să NU existe condamnare (SSS inclusiv) definitivă anterioară la AMENDĂ/ÎNCHISOARE; • nu contează forma de vinovăție, nici pedeapsa prevăzută sau stabilită (ÎNCHISOARE/AMENDĂ);	• să NU existe condamnare (SSS inclusiv) definitivă anterioară la ÎNCHISOARE; • nu contează forma de vinovăție și nici cuantumul ÎNCHISORII;	• să NU existe condamnare (SSS inclusiv) definitivă anterioară la ÎNCHISOAREA > 1 an pentru infracțiune intenționată (să nu existe T₁ al recidivei, deci infractorul să nu fie recidivist);
• se poate dispune RAP dacă pentru I₁ a intervenit: a) dezincriminarea; b) amnistia postcondamnatorie; c) reabilitarea de drept/împlinirea termenului de reabilitare; • condamnările dispuse pentru minori pe vechiul cod nu sunt impedimente la renunțare;	• se poate dispune AAP dacă pentru I₁ a intervenit: a) dezincriminarea; b) amnistia postcondamnatorie; c) reabilitarea de drept/împlinirea termenului de reabilitare; d) soluția de RAP (pentru că nu este o soluție de condamnare); e) soluția de AAP nerevocată (dacă ar fi revocată → detenție); f) condamnarea la pedeapsa AMENZII; • măsura educativă pe noul cod nu este impediment (pentru că legea cere ÎNCHISOARE); • condamnările dispuse pentru minori pe vechiul cod nu sunt impedimente;	• se poate dispune SSS dacă pentru I₁ a intervenit: a) dezincriminarea; b) amnistia postcondamnatorie; c) reabilitarea de drept/împlinirea termenului de reabilitare; d) soluția de RAP (pentru că nu este o soluție de condamnare); e) soluția de AAP nerevocată (dacă ar fi revocată → detenție); f) condamnarea la AMENDĂ/ÎNCHISOARE ≤ 1 an/ÎNCHISOARE ≤ 1 an + AMENDĂ (intenție/culpă); g) condamnarea pentru o infracțiune din culpă (ÎNCHISOAREA putând fi în orice cuantum); • măsura educativă pe noul cod nu este impediment (pentru că legea cere ÎNCHISOARE); • condamnările dispuse pentru minori pe vechiul cod nu sunt impedimente;

RENUNȚARE LA APLICAREA PEDEPSEI (RAP)	AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI (AAP)	SUSPENDAREA SUB SUPRAVEGHERE (SSS)
• nu trebuie acord pentru prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității;	• infractorul să-și fi manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității → condiție obligatorie; • dacă NU există acord, nu se poate dispune AAP, chiar dacă impunerea muncii este facultativă pentru instanță;	• infractorul să-și fi manifestat acordul de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității → condiție obligatorie; • dacă NU există acord, nu se poate dispune SSS, pentru că impunerea muncii este obligatorie;
• infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată, să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului, identificării și tragerii la răspundere a autorului/participanților;	• infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată, să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului, identificării și tragerii la răspundere a autorului/participanților;	• infractorul să nu se fi sustras de la urmărire penală/judecată, să nu fi încercat zădărnicierea aflării adevărului, identificării și tragerii la răspundere a autorului/participanților;
• în raport de: 1. persoană; 2. conduita anterioară; 3. eforturile depuse ulterior; 4. posibilitatea de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea unei pedepse este inoportună. • îndeplinirea condiției nu creează un drept, ci numai o vocație, instanța putând dispune condamnarea/AAP; • instanța va prezenta motivele de fapt; • la concurs, renunțarea se va dispune numai dacă sunt îndeplinite condițiile pentru fiecare infracțiune (nu se pot dispune renunțarea în parte și nici 2 soluții de renunțare, una pentru fiecare infracțiune).	• în raport de: 1. persoană; 2. conduita anterioară; 3. eforturile depuse ulterior; 4. posibilitatea de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea. • îndeplinirea condiției nu creează un drept, ci numai o vocație, instanța putând dispune condamnarea; • instanța trebuie să prezinte motivele;	• în raport de: 1. persoană; 2. conduita anterioară; 3. eforturile depuse ulterior; 4. posibilitatea de îndreptare, instanța apreciază că aplicarea pedepsei este suficientă și, chiar fără executarea acesteia, condamnatul nu va mai comite alte infracțiuni, dar este necesară supravegherea. • îndeplinirea condiției nu creează un drept, instanța putând dispune condamnarea cu executare; • instanța trebuie să prezinte motivele;
	EXCEPȚIA de la îndeplinirea acestor condiții, cu excepția consimțământului la muncă, care trebuie să existe, o întâlnim la infracțiunea de abandon de familie.	EXCEPȚIA de la îndeplinirea acestor condiții, cu excepția consimțământului la muncă, care trebuie să existe, o întâlnim la infracțiunea de abandon de familie.

RENUNȚARE LA APLICAREA PEDEPSEI (RAP)	AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI (AAP)	SUSPENDAREA SUB SUPRAVEGHERE (SSS)
AVERTISMENTUL (NU există TS) • obligatoriu, prezentându-se motivele de fapt; • se execută de îndată, chiar în ședință, sau prin comunicarea unei copii de pe hotărârea judecătorească.		
	TERMENUL DE SUPRAVEGHERE TS = FIX 2 ani, indiferent de cuantumul AMENZII/ÎNCHISORII.	TERMENUL DE SUPRAVEGHERE TS = între 2-4 ani, fără a fi mai mic decât durata pedepsei aplicate. • TS poate fi egal/mai mare decât pedeapsa aplicată; • la TS stabilit NU SE ADAUGĂ pedeapsa aplicată.
	• pe durata TS, se execută obligatoriu: 1. măsuri de supraveghere; 2. obligații stabilite de instanță; 3. INTEGRAL obligații civile, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS; • NU se execută pedepsele complementare pe timpul TS, dar dacă se dispune revocarea/anularea, executarea va urma regimul dreptului comun.	• pe durata TS se execută obligatoriu: 1. măsuri de supraveghere; 2. obligații stabilite de instanță (ăltele decât munca neremunerată, care este condiție esențială); 3. INTEGRAL obligații civile, cu maximum 3 luni înainte de expirarea TS; • SE EXECUTĂ PEDEPSELE COMPLEMENTARE.
	MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE	MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE
	• aceleași pentru: AAP/SSS/liberare condiționată din DETENȚIUNE/ÎNCHISOARE, dacă TS ≥ 2 ani.	• aceleași pentru: AAP/SSS/liberare condiționată din DETENȚIUNE/ÎNCHISOARE, dacă TS ≥ 2 ani.
	• OBLIGATORIU toate cele 5 măsuri: 1. să se prezinte la serviciul de probațiune; 2. să primească vizitele consilierului; 3. să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței, orice deplasare mai mare de 5 zile, întoarcerea; 4. să comunice schimbarea locului de muncă; 5. să comunice informații și documente pentru existență.	• OBLIGATORIU toate cele 5 măsuri: 1. să se prezinte la serviciul de probațiune; 2. să primească vizitele consilierului; 3. să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței, orice deplasare mai mare de 5 zile, întoarcerea; 4. să comunice schimbarea locului de muncă; 5. să comunice informații și documente pentru existență.
	MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE: • se comunică serviciului de probațiune; • NU pot fi modificate; • NU pot înceta.	MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE: • se comunică serviciului de probațiune; • NU pot fi modificate; • NU pot înceta.

RENUNȚARE LA APLICAREA PEDEPSEI (RAP)	AMÂNAREA APLICĂRII PEDEPSEI (AAP)	SUSPENDAREA SUB SUPRAVEGHERE (SSS)
	OBLIGAȚII	OBLIGAȚII
	OBLIGAȚII → FACULTATIV una/mai multe obligații, dar nu toate.	OBLIGAȚII → OBLIGATORIU cel puțin o obligație, dar nu toate.
	• pot fi modificate/pot înceta; • NU pot fi modificate/NU pot înceta: a) obligațiile referitoare la PLATA INTEGRALĂ A OBLIGAȚIILOR CIVILE; b) termenul maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).	• pot fi modificate/pot înceta; • NU pot fi modificate/NU pot înceta: a) obligațiile referitoare la PLATA INTEGRALĂ A OBLIGAȚIILOR CIVILE; b) termenul maxim de plată (3 luni înainte de expirarea TS).
EFECTE	EFECTE IMEDIATE	EFECTE IMEDIATE
• NU se aplică pedepse accesorii/complementare; • se pot aplica măsuri de siguranță/reparații civile; • serviciul de probațiune nu este implicat; • NU există decăderi, interdicții, incapacități → nu poate interveni reabilitarea, pentru că efectele sunt similare reabilitării; • RAP nu reprezintă T₁ al recidivei; • RAP nu reprezintă T₁ al pluralității intermediare.	EFECTELE IMEDIATE → se produc pe durata TS. • dacă intervine revocarea/anularea AAP, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare;	EFECTELE IMEDIATE → se produc pe durata TS. • dacă intervine revocarea/anularea SSS, efectele imediate se produc până la rămânerea definitivă a hotărârii de revocare/anulare;
	• complementarele stabilite nu se execută; • se execută măsurile de siguranță/obligațiile civile; • măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească = nedefinitivă.	• complementarele stabilite se execută → dacă pedeapsa complementară = 5 ani, iar TS ≤ 4 ani, complementara se va executa și după expirarea TS; • se execută măsurile de siguranță/obligațiile civile; • măsurile preventive încetează de drept, chiar dacă hotărârea judecătorească = nedefinitivă.
	EFECTE DEFINITIVE	EFECTE DEFINITIVE
	EFECTELE DEFINITIVE → se produc după expirarea TS. • nu se mai aplică pedeapsa principală; • nu se execută pedepsele complementare → nicio decădere; • nu există decăderi, interdicții, incapacități, dacă: a) nu s-a săvârșit o infracțiune până la expirarea TS, descoperită în TS; b) nu s-a dispus revocarea; c) nu s-a dispus anularea. • efectul definitiv este condiționat de plata integrală a obligațiilor civile; • efectul definitiv este similar reabilitării.	EFECTELE DEFINITIVE → se produc după expirarea TS. • pedeapsa se consideră executată, dacă: a) nu s-a săvârșit o infracțiune până la expirarea TS, descoperită în TS; b) nu s-a dispus revocarea; c) nu s-a dispus anularea. • la expirarea TS începe să curgă termenul de reabilitare numai de drept, chiar dacă instanța a stabilit o pedeapsă cu ÎNCHISOAREA > 2 ani.

IV. LIBERAREA CONDIȚIONATĂ

Sediul materiei: art. 99-106 C. pen.

Noțiune – mijloc de individualizare a pedepsei constând în punerea în libertate a condamnatului din locul de deținere înainte de executarea integrală a pedepsei cu Î sau DET aplicate.

1. Liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii

Art. 100. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii. (1) Liberarea condiționată în cazul închisorii poate fi dispusă, dacă:

- a) cel condamnat a executat cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii care nu depășește 10 ani, sau cel puțin trei pătrimi din durata pedepsei, dar nu mai mult de 20 de ani, în cazul închisorii mai mari de 10 ani;
- b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
- c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
- d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

(2) În cazul condamnatului care a împlinit vârsta de 60 de ani, se poate dispune liberarea condiționată, după executarea efectivă a jumătate din durata pedepsei, în cazul închisorii ce nu depășește 10 ani, sau a cel puțin două treimi din durata pedepsei, în cazul închisorii mai mari de 10 ani, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în alin. (1) lit. b)-d).

(3) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin jumătate din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin două treimi, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.

(4) În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (2) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate. În acest caz, liberarea condiționată nu poate fi dispusă înainte de executarea efectivă a cel puțin o treime din durata pedepsei închisorii, când aceasta nu depășește 10 ani, și a cel puțin jumătate, când pedeapsa este mai mare de 10 ani.

(5) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate și atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.

(6) Intervalul cuprins între data liberării condiționate și data împlinirii duratei pedepsei constituie termen de supraveghere pentru condamnat.

- ☞ reprezintă o **facultate** pentru instanță, iar nu o obligație, chiar dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege;
- ☞ se poate aplica doar **persoanei fizice** (indiferent de sex) **majore** (minorului neputându-i-se aplica pedepse);
- ☞ **condiții cumulative (cazul general):**
 - ❖ condamnatul a executat:
 - cel puțin 2/3 din durata pedepsei, în cazul $\hat{I} \leq 10$ ani;
 - cel puțin 3/4 din durata pedepsei, dar nu mai mult de 20 de ani, în cazul $\hat{I} > 10$ ani;

- condamnatul se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
 - condamnatul a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
 - excepție: cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească (imposibilitate obiectivă).
- ❖ instanța are convingerea (instanța nu doar „apreciază”, ca la RAP/AAP/SSS) că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.
- ⇒ **condiții cumulative (cazul special):**
- ❖ condamnatul a împlinit vârsta de 60 de ani;
 - ❖ condamnatul a executat:
 - 1/2 din durata pedepsei, în cazul $\hat{I} \leq 10$ ani;
 - cel puțin 2/3 din durata pedepsei, în cazul $\hat{I} > 10$ ani;
 - condamnatul se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
 - condamnatul a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
 - excepție: cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească (imposibilitate obiectivă).
 - ❖ instanța are convingerea (instanța nu doar „apreciază”, ca la RAP/AAP/SSS) că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

NB În calculul fracțiunilor de pedeapsă prevăzute în alin. (1) se ține seama de partea din durata pedepsei ce poate fi considerată, potrivit legii, ca executată pe baza muncii prestate, în condițiile prevăzute de textul de lege.

Fracții liberare condiționată

2/3	$\hat{I} \leq 10$ ani
3/4, dar nu mai mult de 20 ani	$\hat{I} > 10$ ani

Pentru condamnații care au împlinit 60 ani/muncă prestată

1/2	$\hat{I} \leq 10$ ani
2/3	$\hat{I} > 10$ ani

Pentru condamnații care au împlinit 60 ani, dar au și muncă prestată

1/3	$\hat{I} \leq 10$ ani
1/2	$\hat{I} > 10$ ani

NB Fracția se raportează la pedeapsa ce se execută efectiv (poate interveni o reducere a pedepsei ca urmare a grațierii parțiale/intervenției unei legi mai favorabile).

- ⇒ sunt **obligatorii** (cumulativ):
- ❖ prezentarea motivelor ce au determinat acordarea LC;
 - ❖ atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă:
 - va mai comite infracțiuni;
 - nu va respecta măsurile de supraveghere;
 - nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata TS.
- ⇒ TS = intervalul cuprins între data acordării LC și data împlinirii duratei pedepsei.

Recursuri în interesul legii:

– „pentru a putea beneficia de liberare condiționată, condamnatul care nu a fost sau nu mai este folosit la muncă din cauza stării sănătății sau din alte cauze trebuie să execute efectiv fracția întreagă prevăzută la art. 59 alin. (1), respectiv la art. 59¹ alin. (1) C. pen.” (I.C.C.J., dec. nr. 25/2009, M. Of. nr. 291 din 4 mai 2010).

– „cererea de liberare condiționată va fi examinată de instanță, sub aspectul îndeplinirii tuturor condițiilor legale, la momentul judecării acesteia, și nu la momentul introducerii ei” (I.C.C.J., dec. nr. 67/2007, M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008).

– „fixarea termenului de reînnoire în cazul respingerii cererii sau al propunerii de liberare condiționată se impune în toate cazurile în care soluția se întemeiază pe neîndeplinirea cumulativă a condițiilor cerute de textele art. 59 și următoarele din C. pen., inclusiv în situația în care perioada rămasă de executat până la împlinirea fracțiunii legale este mai mică sau egală cu un an. În cazul în care cererea sau propunerea de liberare condiționată se respinge pentru neîndeplinirea condiției privitoare la fracțiunea prevăzută de art. 59 și următoarele C. pen., iar perioada rămasă de executat până la împlinirea acestei fracțiuni este mai mare de un an, instanța va stabili ca cererea sau propunerea să fie reînnoită potrivit art. 450 alin. (2) C. proc. pen., în termen de un an de la data împlinirii fracțiunii prevăzute de art. 59 și următoarele C. pen.” (I.C.C.J., dec. nr. 7/2006, M. Of. nr. 475 din 1 iunie 2006).

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 15/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea art. 17 din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală și art. 144 alin. (1) din Legea nr. 302/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după transferarea persoanei condamnate de autoritățile judiciare străine, în vederea continuării executării pedepsei în România, durata de pedeapsă considerată ca executată de statul de condamnare pe baza muncii prestate și a bunei conduite, acordată ca beneficiu în favoarea persoanei condamnate, de autoritatea judiciară străină, nu trebuie scăzută din pedeapsa ce se execută în România”.

2. Liberarea condiționată în cazul pedepsei detențiunii pe viață

Art. 99. Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață. (1) Liberarea condiționată în cazul detențiunii pe viață poate fi dispusă, dacă:

- a) cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detențiune;
 - b) cel condamnat a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
 - c) cel condamnat a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
 - d) instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.
- (2) Este obligatorie prezentarea motivelor de fapt ce au determinat acordarea liberării condiționate și atenționarea condamnatului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune, dacă va mai comite infracțiuni sau nu va respecta măsurile de supraveghere ori dacă nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata termenului de supraveghere.
- (3) De la data liberării condiționate, condamnatul este supus unui termen de supraveghere de 10 ani.

➤ condiții cumulative:

- ❖ condamnatul a executat efectiv 20 de ani de detențiune;
- ❖ condamnatul a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei;
- ❖ condamnatul a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare;
 - excepție: cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească.
- ❖ instanța are convingerea că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate.

➤ nu contează vârsta/sexul persoanei condamnate;

➤ nu se ține seama de durata ce poate fi considerată executată pe baza muncii prestate (spre deosebire de LC din pedeapsa 1);

➤ regimul poate fi oricare: închis/semiînchis/deschis/semideschis (spre deosebire de LC din pedeapsa 1);

➤ sunt **obligatorii** (cumulativ):

- ❖ prezentarea motivelor ce au determinat acordarea LC;
- ❖ atenționarea infractorului asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă:
 - va mai comite infracțiuni;
 - nu va respecta măsurile de supraveghere;
 - nu va executa obligațiile ce îi revin pe durata TS.

➤ TS = 10 ani de la data acordării LC (termen fix).

3. Măsurile de supraveghere și obligațiile^[1]

Art. 101. Măsurile de supraveghere și obligațiile. (1) Dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data liberării este de 2 ani sau mai mare, condamnatul trebuie să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta;
 - b) să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa;
 - c) să anunțe, în prealabil, orice schimbare a locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile;
 - d) să comunice schimbarea locului de muncă;
 - e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.
- (2) În cazul prevăzut în alin. (1), instanța poate impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații:
- a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
 - b) să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;
 - c) să nu părăsească teritoriul României;
 - d) să nu se aple în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
 - e) să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori să nu se apropie de acestea;
 - f) să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;
 - g) să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme.
- (3) Obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. c)-g) pot fi impuse în măsura în care nu au fost aplicate în conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.
- (4) Când stabilește obligația prevăzută la alin. (2) lit. d)-f), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.
- (5) Măsurile de supraveghere și obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. a) și lit. b) se execută din momentul acordării liberării, pe o perioadă egală cu o treime din durata termenului de supraveghere, dar nu mai mult de 2 ani, iar obligațiile prevăzute în alin. (2) lit. c)-g) se execută pe toată durata termenului de supraveghere.

➤ **măsurile de supraveghere** → sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este obligatorie, dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data acordării LC este ≥ 2 ani;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

➤ **măsurile de supraveghere** → conținut:

- ❖ să se prezinte la serviciul de probațiune;
- ❖ să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa;
- ❖ să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare > 5 zile;
- ❖ să comunice schimbarea locului de muncă;
- ❖ să comunice informații care să permită controlul mijloacelor de existență.

^[1] Pentru o privire comparativă asupra obligațiilor impuse de instanță în termenul de supraveghere în cazul amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere sau liberării condiționate și a pedepselor complementare, a se consulta tabelul din anexa nr. 9.

⇒ **obligațiile** → nu sunt prevăzute cumulativ:

- ❖ impunerea lor de către instanță este facultativă (se pot impune doar dacă restul de pedeapsă rămas neexecutat la data acordării LC este ≥ 2 ani) și supusă anumitor condiții;
- ❖ respectarea lor de către infractor e obligatorie.

⇒ **obligațiile** → conținut:

- ❖ să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
 - se execută din momentul acordării LC, pe o durată de 1/3 din TS, ≤ 2 ani.
- ❖ să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială;
 - se execută din momentul acordării LC, pe o durată de 1/3 din TS, ≤ 2 ani.
- ❖ să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței;
 - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară → se execută pe toată durata TS.
- ❖ să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
 - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanța trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
- ❖ să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii sau cu alte persoane, ori să nu se apropie de acestea;
 - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanța trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
- ❖ să nu conducă anumite vehicule stabilite de instanță;
 - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară, iar instanța trebuie să o individualizeze concret → se execută pe toată durata TS.
- ❖ să nu dețină, să nu folosească și să nu poarte nicio categorie de arme;
 - se aplică doar dacă nu a fost aplicată ca măsură complementară → se execută pe toată durata TS.

↩
NB

Dacă TS < 2 ani, nu se pot impune obligații (pozitive/negative) și măsuri de supraveghere în nicio situație.

Art. 102. Supravegherea condamnatului. (1) Pe durata supravegherii, datele prevăzute în art. 101 alin. (1) lit. c)-e) se comunică serviciului de probațiune.
 (2) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. a) și lit. b) se face de serviciul de probațiune. Verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. c)-g) se face de organele abilitate, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare a acestora.
 (3) Supravegherea executării obligațiilor prevăzute în art. 101 alin. (2) lit. d) și lit. e) poate fi realizată și printr-un sistem electronic de supraveghere, în condițiile prevăzute de legea specială.
 (4) Pe durata supravegherii, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:

a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;

b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.

⇒ supravegherea se efectuează de **serviciul de probațiune**, în cazul:

- ❖ urmării unui curs de pregătire școlară ori de calificare profesională;
- ❖ frecventării unui sau mai multor programe de reintegrare socială.

⇒ verificarea modului de îndeplinire a obligațiilor se face de **organele abilitate**, care vor sesiza serviciul de probațiune cu privire la orice încălcare, în cazul:

- ❖ interdicției de a părăsi teritoriul României fără acordul instanței;
- ❖ interdicției de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
- ❖ interdicției de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii sau cu alte persoane, ori de a se apropia de acestea;
- ❖ interdicției de a conduce anumite vehicule stabilite de instanță;
- ❖ interdicției de a deține, folosi și purta orice categorie de arme.

⇒ supravegherea poate fi realizată și printr-un **sistem electronic de supraveghere**, în cazul:

- ❖ interdicției de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice;
- ❖ interdicției de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii sau cu alte persoane, ori de a se apropia de acestea.

⇒ pe durata TS, se **comunică** serviciului de probațiune:

- ❖ schimbarea locuinței și orice deplasare > 5 zile;
- ❖ schimbarea locului de muncă;
- ❖ informații care să permită controlul mijloacelor de existență.

⇒ pe durata TS, serviciul de probațiune are **obligația de a sesiza instanța**, dacă:

- ❖ au intervenit motive care justifică:
 - modificarea obligațiilor impuse de instanță → nu a măsurilor de supraveghere, pentru că măsurile de supraveghere sunt fixe și cumulative, sau
 - încetarea executării unora dintre obligații.
- ❖ persoana supravegheată:
 - nu respectă măsurile de supraveghere sau
 - nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.

↩
NB

Serviciul de probațiune nu sesizează instanța când s-a săvârșit o nouă infracțiune.

Art. 103. Modificarea sau încetarea obligațiilor. (1) Dacă pe durata supravegherii au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura condamnatului șanse mai mari de reintegrare socială.

(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- ⇒ modificarea sau încetarea privește întotdeauna obligațiile, niciodată măsurile de supraveghere;
- ⇒ posibilitățile instanței:
 - ❖ impunerea unor noi obligații sau
 - ❖ sporirea/diminuarea condițiilor de executare a celor existente sau
 - ❖ încetarea executării unora dintre obligații, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

4. Efecte

Art. 106. Efectele liberării condiționate. În cazul în care condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea termenului de supraveghere, nu s-a dispus revocarea liberării condiționate și nu s-a descoperit o cauză de anulare, pedeapsa se consideră executată.

- ⇒ pedeapsa se consideră executată dacă:
 - ❖ condamnatul nu a săvârșit o nouă infracțiune descoperită până la expirarea TS;
 - ❖ nu s-a dispus revocarea LC;
 - ❖ nu s-a descoperit o cauză de anulare.
- ⇒ efectele LC se produc după expirarea TS;
- ⇒ la expirarea TS începe să curgă termenul de reabilitare și se va executa pedeapsa complementară, cu excepția lit. c) (interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României), care se execută chiar de la data acordării LC.

Efectele LC nu se întind și asupra măsurilor de siguranță.

5. Revocarea și anularea liberării condiționate^[1]

5.1. Revocarea

Art. 104. Revocarea liberării condiționate. (1) Dacă pe durata supravegherii persoana condamnată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută obligațiile impuse, instanța revocă liberarea și dispune executarea restului de pedeapsă.

(2) Dacă după acordarea liberării cel condamnat a săvârșit o nouă infracțiune, care a fost descoperită în termenul de supraveghere și pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa închisorii, chiar după expirarea acestui termen, instanța

^[1] Pentru o privire comparativă asupra instituției anulării și revocării, în cazul renunțării la aplicarea pedepsei, amânării aplicării pedepsei, suspendării sub supraveghere și liberării condiționate, a se consulta tabelele din anexele nr. 12 și 13.

revocă liberarea și dispune executarea restului de pedeapsă. Pedeapsa pentru noua infracțiune se stabilește și se execută, după caz, potrivit dispozițiilor de la recidivă sau pluralitate intermediară.

(3) Dispozițiile alin. (1) și alin. (2) se aplică în mod corespunzător și în cazul liberării condiționate din executarea pedepsei detențiunii pe viață.

- ⇒ revocarea poate fi:
 - ❖ doar obligatorie.
- ⇒ revocarea LC se dispune dacă:
 - ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu respectă măsurile de supraveghere;
 - ❖ pe parcursul TS persoana supravegheată, cu rea-credință, nu execută obligațiile impuse;
 - ❖ după acordarea LC condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, cu intenție, praeterintenție sau culpă, descoperită în TS, pentru care s-a pronunțat o condamnare la pedeapsa Î/DET → contează să fie descoperită în TS, chiar dacă condamnarea are loc după expirarea TS sau chiar dacă infracțiunea se epuizează după TS, consumându-se în TS al LC;
 - ❖ în termenul de supraveghere a fost comis un concurs de infracțiuni (indiferent de natura infracțiunilor concurente sau de forma de vinovăție cu care au fost comise).
- ⇒ urmare: instanța revocă LC și dispune executarea pedepsei:
 - ❖ în situația săvârșirii unei noi infracțiuni, se aplică regulile de la recidivă sau de la pluralitatea intermediară.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 7/2018 (M. Of. nr. 548 din 2 iulie 2018), I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 55¹ din Legea nr. 254/2013, pentru determinarea restului de pedeapsă rămas neexecutat în vederea aplicării tratamentului sancționator de la art. 104 alin. (2) coroborat cu art. 43 alin. (1) din Codul penal, trebuie recalculată – începând cu data de 24 iulie 2012 – perioada executată efectiv din pedeapsa din a cărei executare a fost dispusă liberarea condiționată anterior intrării în vigoare a Legii nr. 169/2017 prin considerarea ca executate suplimentar a zilelor calculate ca executate în considerarea condițiilor de detenție necorespunzătoare”.

5.2. Anularea

Art. 105. Anularea liberării condiționate. (1) Dacă pe parcursul termenului de supraveghere se descoperă că persoana condamnată mai săvârșise o infracțiune până la acordarea liberării, pentru care i s-a aplicat pedeapsa închisorii chiar după expirarea acestui termen, liberarea se anulează, aplicându-se, după caz, dispozițiile privitoare la concursul de infracțiuni, recidivă sau pluralitate intermediară.

(2) În cazul în care, în raport de pedeapsa rezultată, sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 99 sau art. 100, instanța poate acorda liberarea condiționată. Dacă s-a dispus liberarea, termenul de supraveghere se calculează de la data acordării primei liberări.

(3) Când, după anulare, instanța dispune executarea pedepsei rezultante, partea din durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi neexecutată la data anulării liberării se va executa după executarea pedepsei închisorii.

- **premisă:** în TS se descoperă că persoana a săvârșit o infracțiune anterior acordării LC, pentru care s-a aplicat Î, chiar după expirarea TS;
- anularea este **obligatorie**;
- nu contează forma de vinovăție;
- se urmează, după caz, regulile de la:
 - ❖ concurs (I_1 nu era definitiv judecată);
 - ❖ recidivă (I pentru care s-a acordat LC = T_2 recidivă);
 - ❖ pluralitate intermediară (I pentru care s-a acordat LC = T_2 pluralitate intermediară);
 - ❖ în cazul concursului/pluralității intermediare/recidivei, se poate acorda LC pentru rezultantă (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la momentul acordării primei LC, pentru că există TS în curs;
 - ❖ în cazul în care $I_1 = A$, nu se va anula LC (se poate dispune o soluție de AAP).
- **pași:**
 - ❖ se anulează LC;
 - ❖ se contopesc pedeapsa pentru care s-a acordat LC și pedeapsa stabilită pentru noua infracțiune (ca la concurs, recidivă sau pluralitate intermediară, după caz);
 - ❖ când, după anulare, instanța dispune executarea pedepsei rezultante, partea din durata pedepsei complementare a interdicției exercitării unor drepturi neexecutată la data anulării LC se va executa după executarea pedepsei închisorii.

↗
NB

În cazul minorilor:
– dacă pe durata TS al LC, se descoperă că majorul mai săvârșise o infracțiune în minorat, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură privativă, LC se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.;
– nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată este neprivativă de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.

↗
NB

În situația în care sunt incidente atât anularea, cât și revocarea LC, instanța va pronunța doar anularea.

Anexa nr. 12

REVOCARE			
RAP	AAP	SSS	LIBERARE CONDIȚIONATĂ
Nu există revocare, pentru că nu există TS.	REVOCARE OBLIGATORIE	REVOCARE OBLIGATORIE	REVOCARE OBLIGATORIE
	Urmarea → detenție.	Urmarea → detenție.	Urmarea → detenție.
	1. În TS se săvârșește infracțiunea cu INTENȚIE/PRAETERINTENȚIE; • infracțiunea este descoperită în TS, chiar dacă făptuitorul este descoperit ulterior; • făptuitorul să fi fost condamnat la ÎNCHISOARE/AMENDĂ, chiar după expirarea TS.	1. În TS se săvârșește infracțiunea cu INTENȚIE/PRAETERINTENȚIE; • infracțiunea este descoperită în TS, chiar dacă făptuitorul este descoperit ulterior; • făptuitorul să fi fost condamnat la ÎNCHISOARE, chiar după expirarea TS.	1. În TS se săvârșește infracțiunea din CULPĂ/INTENȚIE/PRAETERINTENȚIE; • infracțiunea este descoperită în TS, chiar dacă făptuitorul este descoperit ulterior; • făptuitorul să fi fost condamnat la ÎNCHISOARE/DET, chiar după expirarea TS.
	2. În TS nu sunt respectate cu rea-credință MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE/OBLIGAȚIILE IMPUSE de instanță.	2. În TS nu sunt respectate cu rea-credință MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE/OBLIGAȚIILE IMPUSE de instanță.	2. În TS nu sunt respectate cu rea-credință MĂSURILE DE SUPRAVEGHERE/OBLIGAȚIILE IMPUSE de instanță.
	3. Până la expirarea TS (nu în ultimele 3 luni) nu sunt îndeplinite INTEGRAL OBLIGAȚIILE CIVILE.	3. Până la expirarea TS (nu în ultimele 3 luni) nu sunt îndeplinite INTEGRAL OBLIGAȚIILE CIVILE.	
		4. AMENDA care a însoțit ÎNCHISOAREA (folos patrimonial) nu a fost executată și a fost înlocuită în TS cu ÎNCHISOARE.	
	REVOCARE FACULTATIVĂ	REVOCARE FACULTATIVĂ	REVOCARE FACULTATIVĂ
	1. În TS se săvârșește INFRACTIUNEA din CULPĂ; • infracțiunea este descoperită în TS, chiar dacă făptuitorul este descoperit ulterior; • făptuitorul să fi fost condamnat la ÎNCHISOARE/AMENDĂ, chiar după expirarea TS.	1. În TS se săvârșește INFRACTIUNEA din CULPĂ; • infracțiunea este descoperită în TS, chiar dacă făptuitorul este descoperit ulterior; • făptuitorul să fi fost condamnat la ÎNCHISOARE, chiar după expirarea TS.	Nu există revocare facultativă → revocarea este în toate cazurile obligatorie, indiferent de forma de vinovăție.

Anexa nr. 13

ANULARE			
RAP	AAP	SSS	LIBERARE CONDIȚIONATĂ
În termen de 2 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de RAP se descoperă că persoana a săvârșit anterior o infracțiune, pentru care s-a stabilit o pedeapsă (AMENDĂ/ÎNCHISOARE), chiar după expirarea celor 2 ani.	În TS (2 ani) se descoperă că persoana a săvârșit o infracțiune anterior rămânerei definitive a hotărârii judecătorești de AAP, pentru care s-a aplicat ÎNCHISOARE, chiar după expirarea TS.	În TS (2-4 ani) se descoperă că persoana a săvârșit o infracțiune anterior rămânerei definitive a hotărârii judecătorești de SSS, pentru care s-a aplicat ÎNCHISOARE, chiar după expirarea TS.	În TS se descoperă că cel condamnat a săvârșit o infracțiune anterior hotărârii judecătorești de liberare condiționată sau până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de liberare condiționată (nu a hotărârii de condamnare), pentru care s-a aplicat ÎNCHISOARE, chiar după expirarea TS.
Nu contează forma de vinovăție.	Nu contează forma de vinovăție.	Nu contează forma de vinovăție.	Nu contează forma de vinovăție.
Se urmează regulile de la: • concurs (I_1 nu era definitiv judecată); • recidivă ($I_1 = T_1$ recidivă); • pluralitate intermediară ($I_1 = T_1$ pluralitate intermediară).	Se urmează regulile de la: • concurs (I_1 nu era definitiv judecată); • recidivă ($I_1 = T_1$ recidivă); • pluralitate intermediară ($I_1 = T_1$ pluralitate intermediară).	Se urmează regulile de la: • concurs (I_1 nu era definitiv judecată); • recidivă ($I_1 = T_1$ recidivă); • pluralitate intermediară ($I_1 = T_1$ pluralitate intermediară).	Se urmează regulile de la: • concurs; • recidivă; • pluralitate intermediară.
La concurs (nu și în caz de recidivă/pluralitate intermediară) se poate AAP (nu RAP) pentru rezultată (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la data rămânerei definitive a hotărârii judecătorești prin care instanța se pronunță asupra pluralității de infracțiuni (de la data anulării).	La concurs (nu și în caz de recidivă/pluralitate intermediară), se poate AAP pentru rezultată (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la momentul pronunțării inițiale asupra AAP (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs.	La concurs/pluralitate intermediară (nu și în cazul recidivei), se poate SSS pentru rezultată (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la momentul pronunțării inițiale asupra SSS (nu de la data anulării, spre deosebire de anularea RAP), pentru că există TS în curs. În cazul în care $I_1 =$ AMENDĂ, se poate o soluție de AAP.	Se poate dispune din nou liberarea condiționată pentru rezultată (I_1 și I_2), iar TS începe să curgă de la data acordării primei liberări, pentru că există TS în curs. În cazul în care $I_1 =$ AMENDĂ, se poate o soluție de AAP.

ANULARE			
RAP	AAP	SSS	LIBERARE CONDIȚIONATĂ
PAȘI: 1. anulare; 2. stabilirea pedepsei pentru fiecare infracțiune, inclusiv pentru infracțiunea pentru care s-a dispus RAP, pentru că pedeapsa nu a fost stabilită la momentul pronunțării soluției; 3. pedepsele se contopesc ca la concurs.	PAȘI: 1. anulare; 2. pedepsele se contopesc ca la concurs.	PAȘI: 1. anulare; 2. pedepsele se contopesc ca la: • concurs; • recidivă; • pluralitate intermediară. Se schimbă regulile, pentru că SSS este o soluție de condamnare.	PAȘI: 1. anulare; 2. pedepsele se contopesc ca la: • concurs; • recidivă; • pluralitate intermediară.
	ÎN CAZUL MINORILOR:	ÎN CAZUL MINORILOR:	ÎN CAZUL MINORILOR:
	Dacă pe durata TS al AAP se descoperă că MAJORUL mai săvârșise o infracțiune ÎN MINORAT, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură PRIVATIVĂ, AAP se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.	Dacă pe durata TS al SSS se descoperă că MAJORUL mai săvârșise o infracțiune ÎN MINORAT, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură PRIVATIVĂ, SSS se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.	Dacă pe durata TS al liberării condiționate, se descoperă că MAJORUL mai săvârșise o infracțiune ÎN MINORAT, pentru care s-a luat, chiar după expirarea termenului, o măsură PRIVATIVĂ, liberarea condiționată se anulează, aplicându-se art. 129 C. pen.
	Nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată = NEPRIVATIVĂ de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.	Nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată = NEPRIVATIVĂ de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.	Nu se va dispune anularea dacă măsura educativă aplicată = NEPRIVATIVĂ de libertate. În acest caz, măsura educativă neprivativă de libertate se va executa alături de măsurile de supraveghere/obligațiile stabilite de instanță.

Sediul materiei: art. 107-112¹ C. pen.

Art. 107. Scopul măsurilor de siguranță. (1) Măsurile de siguranță au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală.

(2) Măsurile de siguranță se iau față de persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată.

(3) Măsurile de siguranță se pot lua și în situația în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă.

Noțiune – sancțiuni de drept penal cu un caracter preventiv, dispuse de instanță pentru a înlătura o stare de pericol sau pentru a preîntâmpina săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală.

- ☉ **premisă:** este necesară luarea unei măsuri de siguranță, în considerarea existenței unei stări de pericol;
- ☉ nu este necesar ca fapta pentru săvârșirea căreia se ia măsura de siguranță să fie infracțiune (cu excepția confiscării extinse) → se pot lua măsuri de siguranță chiar dacă este incidentă o cauză de neimputabilitate;
- ☉ este, în schimb, întotdeauna necesar ca fapta să fie tipică (prevăzută de lege);
- ☉ este, în schimb, necesar întotdeauna ca fapta să fie nejustificată → dacă își găsește aplicarea o cauză justificativă nu se pot lua măsuri de siguranță;
- ☉ măsurile de siguranță se pot lua:
 - ❖ dacă se aplică o pedeapsă;
 - ❖ dacă se ia o măsură educativă;
 - ❖ dacă există o cauză de nepedepsire (desistare, împiedicarea producerii rezultatului);
 - ❖ dacă există o cauză de neimputabilitate;
 - ❖ dacă se renunță la aplicarea pedepsei;
 - ❖ dacă se amână aplicarea pedepsei.
- ☉ se pot dispune și față de minorul fără discernământ.

Art. 108. Categoriile măsurilor de siguranță. Măsurile de siguranță sunt:

a) obligarea la tratament medical;

b) internarea medicală;

c) interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii;

d) confiscarea specială;

e) confiscarea extinsă.

- ☉ sunt măsuri de siguranță:
 - ❖ cu caracter medical:
 - obligarea la tratament medical → imprescriptibilă și revocabilă;

- internarea medicală → imprescriptibilă și revocabilă.
- ❖ restrictive de drepturi → interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii → imprescriptibilă și revocabilă;
- ❖ restrictive de bunuri:
 - confiscarea specială → imprescriptibilă și irevocabilă;
 - confiscarea extinsă → imprescriptibilă și irevocabilă.

I. OBLIGAREA LA TRATAMENT MEDICAL

Art. 109. Obligarea la tratament medical. (1) Dacă făptuitorul, din cauza unei boli, inclusiv cea provocată de consumul cronic de alcool sau de alte substanțe psihoactive, prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat să urmeze un tratament medical până la însănătoșire sau până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.
 (2) Când persoana față de care s-a luat această măsură nu urmează tratamentul, se poate dispune internarea medicală.
 (3) Dacă persoana obligată la tratament este condamnată la o pedeapsă privativă de libertate, tratamentul se efectuează și în timpul executării pedepsei.

Noțiune – măsură de siguranță cu caracter medical, constând în obligarea făptuitorului la urmarea unui tratament medical, dacă din cauza unei boli prezintă pericol pentru societate.

⇒ măsura este **facultativă**;

NB

Ca excepție, obligarea la tratament medical este obligatorie în cazul infracțiunii de contaminare cu boli venerice.

⇒ măsura este **neprivativă de libertate**;

⇒ este asimilat noțiunii de boală:

- ❖ consumul cronic de alcool;
- ❖ consumul cronic de alte substanțe psihoactive.

⇒ **condiții**:

- ❖ săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală (nu neapărat infracțiune), nejustificată;
- ❖ existența unui pericol pentru societate în persoana făptuitorului, din cauza bolii;
- ❖ instanța să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura pericolozitatea făptuitorului.

⇒ dacă măsura însoțește Î/DET, se va executa și în timpul deținerii;

⇒ durata → nedeterminată → până la dispariția cauzei pentru care a fost luată, și anume:

- ❖ până la însănătoșire sau
- ❖ până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.

⇒ dacă făptuitorul nu urmează tratamentul, se poate dispune internarea medicală → astfel încetând măsura obligării la tratament medical.

II. INTERNAREA MEDICALĂ

Art. 110. Internarea medicală. Când făptuitorul este bolnav psihic, consumator cronic de substanțe psihoactive sau suferă de o boală infectocontagioasă și prezintă pericol pentru societate, se poate lua măsura internării într-o unitate sanitară de specialitate, până la însănătoșire sau până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.

Noțiune – măsură de siguranță cu caracter medical, constând în internarea făptuitorului într-o unitate sanitară de specialitate, dacă acesta este bolnav psihic, consumator cronic de substanțe psihoactive sau suferă de o boală infectocontagioasă.

⇒ măsura este **facultativă**;

⇒ măsura este **privativă de libertate**;

⇒ **condiții**:

- ❖ săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală (nu neapărat infracțiune), nejustificată;
- ❖ existența unui pericol pentru societate în persoana făptuitorului, din cauza:
 - bolii psihice;
 - consumului cronic de substanțe psihoactive;
 - unei boli infectocontagioase.

❖ instanța să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura pericolozitatea făptuitorului.

⇒ durata → nedeterminată → durează până la dispariția cauzei pentru care a fost luată, și anume:

- ❖ până la însănătoșire sau
- ❖ până la obținerea unei ameliorări care să înlăture starea de pericol.

⇒ în caz de ameliorare, poate fi înlocuită cu obligarea la tratament medical;

⇒ internarea medicală și obligarea la tratament medical nu se pot dispune concomitent;

⇒ măsura internării nu este condiționată de aplicarea anterioară a măsurii obligării la tratament medical, dar se poate aplica dacă aceasta din urmă nu a avut efect, sau starea făptuitorului s-a agravat;

⇒ sustragerea de la executare = infracțiunea de neexecutare a sancțiunii penale.

NB

Potrivit jurisprudenței CEDO:

- o persoană nu poate fi considerată ca fiind un „alienat” și privată de libertate decât după îndeplinirea a minim trei condiții: boala mintală trebuie să fi fost stabilită prin probe, ea trebuie să aibă un caracter sau o amploare care să justifice internarea, iar internarea să nu se poată prelungi fără justificarea persistenței bolii;
- privarea de libertate a unei persoane, considerată a fi „alienată”, trebuie să fie dispusă cu avizul prealabil al unui medic expert, obținut fie printr-o consultare prealabilă, fie imediat după reținerea persoanei, în cazuri urgente sau când persoana a fost reținută, deoarece avea un comportament violent. În toate celelalte cazuri, o consultare prealabilă este indispensabilă;
- evaluarea medicală trebuie să se bazeze pe starea sănătății mintale actuale a persoanei respective, și nu doar pe evenimente trecute. O opinie medicală nu poate fi suficientă pentru

a susține o privare de libertate, dacă de la momentul emiterii opiniei a trecut o perioadă de timp semnificativă;

- faptul că o instituție specializată în materie constată dispariția tulburării mentale care a justificat spitalizarea forțată nu determină automat eliberarea imediată și necondiționată a pacientului.

III. INTERZICEREA OCUPĂRII UNEI FUNCȚII SAU A EXERCITĂRII UNEI PROFESII

Art. 111. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii. (1) Când făptuitorul a săvârșit fapta datorită incapacității, nepregătirii sau altor cauze care îl fac inapt pentru ocuparea unei anumite funcții, pentru exercitarea unei profesii sau meserii ori pentru desfășurarea unei alte activități, se poate lua măsura interzicerii exercitării dreptului de a ocupa acea funcție ori de a exercita acea profesie, meserie sau activitate.

(2) Măsura de siguranță poate fi revocată la cerere, după trecerea unui termen de cel puțin un an, dacă se constată că temeiurile care au impus luarea ei au încetat. O nouă cerere nu se poate face decât după trecerea unui termen de cel puțin un an de la data respingerii cererii anterioare.

Noțiune – măsură de siguranță cu caracter restrictiv de drepturi, aplicată făptuitorului care a săvârșit fapta din cauza inaptitudinii pentru ocuparea unei anumite funcții/profesii/meserii/desfășurarea unei activități, constând în interzicerea ocupării/exercitării acesteia.

- măsura este facultativă;
- măsura este restrictivă de drepturi;
 - ❖ măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranță și alături de pedeapsa complementară a interzicerii de a ocupa o funcție/profesie.
- condiții:
 - ❖ săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală (nu neapărat infracțiune), nejustificată;
 - ❖ fapta să fi fost săvârșită din cauza inaptitudinii pentru ocuparea unei anumite funcții/profesii/meserii/desfășurarea unei activități;

Spre exemplu, „această măsură nu poate fi luată în situația când fapta a fost comisă prin exercitarea abuzivă, voit ilegală a profesiei, iar nu ca urmare a unei incapacități, nepregătirii sau altor asemenea cauze, așadar, trebuie să se stabilească starea de incapacitate a infractorului de a-și exercita profesia sau meseria, datorită nepriceperii sau neîndemânării, ori pregătirii profesionale, precum și unor deficiențe psiho-fizice sau altor cauze ce-l fac necorespunzător pentru exercitarea profesiei sau meseriei” (T.S., dec. nr. 386 din 10 februarie 1986, în C.D. 1986, p. 245).

 - ❖ instanța să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura pericolozitatea făptuitorului.
- durata → nedeterminată → durează până la dispariția cauzei pentru care a fost luată;
 - ❖ poate fi revocată, la cererea făptuitorului sau a procurorului, după trecerea unui termen de cel puțin 1 an, dacă se constată că temeiurile care au impus luarea ei au încetat;

- ❖ dacă cererea este respinsă, se poate introduce o cerere nouă după cel puțin un an de la data respingerii cererii anterioare.
- sustragerea de la executare = infracțiunea de neexecutare a sancțiunii penale.

Delimitări

Măsură de siguranță	Pedeapsă complementară
– făptuitorul este inapt; – necondiționată de existența unei infracțiuni; – bună-credință.	– infractorul este nedemn; – condiționată de existența unei infracțiuni; – rea-credință.

IV. CONFISCAREA SPECIALĂ^[1]

Art. 112. Confiscarea specială. (1) Sunt supuse confiscării speciale:

- a) bunurile produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;
- b) bunurile care au fost folosite, în orice mod, sau destinate a fi folosite la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;
- c) bunurile folosite, imediat după săvârșirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obținut, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor;
- d) bunurile care au fost date pentru a determina săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală sau pentru a răsplăti pe făptuitor;
- e) bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;
- f) bunurile a căror deținere este interzisă de legea penală.

(2) În cazul prevăzut în alin. (1) lit. b) și lit. c), dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproportionată față de natura și gravitatea faptei, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ținând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce și de contribuția bunului la aceasta. Dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime.

(3) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. b) și lit. c), dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora, cu aplicarea dispozițiilor alin. (2).

(4) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică în cazul faptelor săvârșite prin presă.

(5) Dacă bunurile supuse confiscării potrivit alin. (1) lit. b)-e) nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.

(6) Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea, cu excepția bunurilor prevăzute în alin. (1) lit. b) și lit. c).

Noțiune – măsură de siguranță cu caracter restrictiv de bunuri, aplicată făptuitorului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, constând în trecerea forțată în proprietatea statului a unor anumite categorii de bunuri, a căror deținere creează o stare de pericol.

^[1] Pentru o privire comparativă asupra bunurilor supuse confiscării, a se consulta tabelul din anexa nr. 14.

- măsura este **obligatorie**;
- măsura este **privativă de bunuri**;
- măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranță;
- măsura are caracter personal și irevocabil;
- **condiții:**
 - ❖ săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, nejustificată;
 - ❖ bunurile confiscate să aibă legătură cu săvârșirea fapte sau deținerea lor să fie ilegală;
 - ❖ instanța să aprecieze că prin luarea măsurii se va înlătura pericolozitatea făptuitorului.
- **categorii de bunuri:**
 - ❖ **bunuri produse prin săvârșirea fapte (de exemplu, un înscris falsificat);**
 - nu au existat anterior săvârșirii fapte, au fost create prin aceasta;
 - dacă dobânditorul bunului produs prin săvârșirea fapte este de bună-credință, confiscarea nu va opera asupra bunului, dobânditorul rămânând în posesia acestuia; dacă dobânditorul bunului este de rea-credință, confiscarea va opera asupra bunului.
 - ❖ **bunuri care au fost folosite sau destinate a fi folosite la săvârșirea fapte (de exemplu, un flex folosit pentru a disloca bancomatele ce urmează a fi sustrate);**
 - pot aparține făptuitorului (autor, coautor, instigator, complice);
 - pot aparține altei persoane, care a cunoscut scopul folosirii lor;
 - în această situație, fapta este săvârșită cu intenție/praeterintenție;
 - nu se aplică în cazul faptelor săvârșite prin presă;
 - este necesar ca bunul să fi fost determinant pentru săvârșirea fapte;
 - dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporționată față de natura și gravitatea fapte, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ținând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce și de contribuția bunului la aceasta → dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii fapte prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime;
 - dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora;
 - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.
 - ❖ **bunuri folosite, imediat după săvârșirea fapte, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obținut (de exemplu, un vehicul folosit pentru a transporta bunurile sustrate);**
 - pot aparține făptuitorului (autor, coautor, instigator, complice);
 - pot aparține altei persoane, care a cunoscut scopul folosirii lor;
 - în această situație, fapta este săvârșită cu intenție/praeterintenție;
 - este necesar ca bunurile să fi fost efectiv folosite, nu doar destinate folosirii;

- dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporționată față de natura și gravitatea fapte, se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc, ținând seama de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce și de contribuția bunului la aceasta → dacă bunurile au fost produse, modificate sau adaptate în scopul săvârșirii fapte prevăzute de legea penală, se dispune confiscarea lor în întregime;
 - dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora;
 - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.
 - ❖ **bunuri care au fost date pentru a determina săvârșirea fapte sau pentru a răsplăti pe făptuitor (de exemplu, suma de bani remisă autorului, ce reprezintă răsplata pentru sustragerea unor opere de artă dintr-o expoziție);**
 - este necesar ca bunurile să fi fost efectiv date, nu promise;
 - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.
 - ❖ **bunuri dobândite prin săvârșirea fapte, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia (de exemplu, suma de bani sustrasă din locuința persoanei vătămate. Suma de bani nu va fi confiscată dacă inculpatul restituie bunurile sustrate sau, deși nu le restituie, persoana vătămată se constituie parte civilă în procesul penal);**
 - dacă bunurile nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.
 - ❖ **bunuri a căror deținere este interzisă de legea penală (de exemplu, deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori);**
 - ❖ **bunurile și banii obținuți din exploatarea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea (de exemplu, suma de bani obținută de pe urma închirierii mașinii sustrate).**
 - cu excepția bunurilor care au fost folosite sau destinate a fi folosite la săvârșirea fapte sau a bunurilor folosite, imediat după săvârșirea fapte, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului ori a produsului obținut, care se pot confisca pe temeiul anterior arătat.
- durata → nedeterminată, măsura este irevocabilă;
 - sustragerea de la executare = infracțiunea de neexecutare a sancțiunii penale.

↪ NB Se pot confisca și bunurile care fac parte din mijloacele de existență sau sunt necesare pentru traiul zilnic sau pentru exercitarea profesiei.

↪ NB Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 11/2015, I.C.C.J. a decis că, „în cazul infracțiunii de contrabandă prevăzute de Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al

Anexa nr. 14

României, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a bunurilor sau mărfurilor introduse ilegal pe teritoriul vamal al României, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând datoria vamală, numai în ipoteza în care acestea au trecut de primul birou vamal situat pe teritoriul vamal comunitar fără să fi fost prezentate în vamă și transportate spre acest birou vamal”.

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 10/2019 (www.scj.ro), I.C.C.J., Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 112 alin. (1) lit. f) din Codul penal, art. 342 alin. (6) din Codul penal și art. 549¹ din Codul de procedură penală, a stabilit:

„În cazul faptei prevăzute de art. 342 alin. (6) din Codul penal, cu privire la care s-a dispus o soluție de clasare întemeiată pe dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul de procedură penală, arma și muniția intră sub incidența confiscării speciale, în temeiul art. 112 alin. (1) lit. f) din Codul penal, în procedura reglementată de art. 549¹ din Codul de procedură penală, în ipoteza în care făptuitorul nu a depus arma și muniția la un armurier autorizat în termen de 10 zile de la expirarea perioadei de valabilitate a permisului de armă”.

Bunuri supuse confiscării					
Produce prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.	Folosite/destinate a fi folosite la săvârșirea faptei, dacă sunt ale făptuitorului/terț care a cunoscut scopul folosirii lor.	Folosite imediat după săvârșirea faptei pentru a asigura: • scăparea făptuitorului, • păstrarea folosului/produsului obținut, dacă aparțin făptuitorului/terț care a cunoscut scopul folosirii lor.	Date pentru a determina săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală/a răspiăti pe făptuitor.	Dobândite prin săvârșirea faptei, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia.	Deținerea lor este interzisă de legea penală.
	Fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită cu intenție/praeterintenție.	Fapta prevăzută de legea penală a fost săvârșită cu intenție/praeterintenție.			
Se confiscă: • bunurile/banii obținuți din exploatare; • bunurile produse de acestea.			Se confiscă: • bunurile/banii obținuți din exploatare; • bunurile produse de acestea.	Se confiscă: • bunurile/banii obținuți din exploatare; • bunurile produse de acestea.	Se confiscă: • bunurile/banii obținuți din exploatare; • bunurile produse de acestea.
Dacă nu se găsesc → nu se dispune confiscarea prin echivalent.	Dacă NU SE GĂSESC → se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.	Dacă NU SE GĂSESC → se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.	Dacă nu se găsesc → se dispune confiscarea prin echivalent până la concurența valorii lor.	Dacă nu se găsesc → se dispune confiscarea prin echivalent până la concurența valorii lor.	Dacă nu se găsesc → se dispune confiscarea prin echivalent până la concurența valorii lor.
	Dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin NU A CUNOSCUȚ scopul folosirii lor → se va confisca echivalentul în bani al acestora.	Dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin NU A CUNOSCUȚ scopul folosirii lor → se va confisca echivalentul în bani al acestora.			

NB

Bunuri supuse confiscării					
	Dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este VĂDIT DISPROPORȚIONATĂ față de natura/gravitatea faptei → se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc.	Dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este VĂDIT DISPROPORȚIONATĂ față de natura/gravitatea faptei → se dispune confiscarea în parte, prin echivalent bănesc.			
	Dacă bunurile au fost produse/modificate/adaptate în SCOPUL săvârșirii faptei → se dispune confiscarea în întregime.				
	Dacă fapta prevăzută de legea penală este săvârșită prin PRESĂ → nu se dispune confiscarea.				

V. CONFISCAREA EXTINSĂ

Art. 112¹. Confiscarea extinsă. (1) Sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele menționate la art. 112, în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea uneia dintre următoarele infracțiuni, dacă fapta este susceptibilă să îi procure un folos material și pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare:

- a) infracțiuni privind traficul de droguri și de precursori;
- b) infracțiuni privind traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile;
- c) infracțiuni privind frontiera de stat a României;
- d) infracțiunea de spălare a banilor;
- e) infracțiuni din legislația privind prevenirea și combaterea pornografiei;
- f) infracțiuni din legislația privind combaterea terorismului;
- g) constituirea unui grup infracțional organizat;
- h) infracțiuni contra patrimoniului;
- i) nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive;
- j) falsificarea de monede, timbre sau de alte valori;
- k) divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operații de import sau export, deturnarea de fonduri, infracțiuni privind regimul importului și al exportului, precum și al introducerii și scoaterii din țară de deșeuri și reziduuri;
- l) infracțiuni privind jocurile de noroc;
- m) infracțiuni de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum și infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene;
- n) infracțiuni de evaziune fiscală;
- o) infracțiuni privind regimul vamal;
- p) infracțiuni de fraudă comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice;
- q) traficul de organe, țesuturi sau celule de origine umană.

(2) Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit;
 - b) instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).
- (3) Pentru aplicarea dispozițiilor alin. (2) se va ține seama și de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un terț unui membru al familiei sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deține controlul.
- (4) Prin bunuri, conform prezentului articol, se înțelege și sumele de bani.
- (5) La stabilirea diferenței dintre veniturile licite și valoarea bunurilor dobândite se vor avea în vedere valoarea bunurilor la data dobândirii lor și cheltuielile făcute de persoana condamnată, membrii familiei acesteia.
- (6) Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.
- (7) Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea.
- (8) Confiscarea nu poate depăși valoarea bunurilor dobândite în perioada prevăzută la alin. (2), care excedează nivelului veniturilor licite ale persoanei condamnate.

Noțiune – măsură de siguranță cu caracter privativ de bunuri, aplicată infractorului care a săvârșit o infracțiune (faptă tipică, nejustificată și imputabilă), constând în trecerea forțată în proprietatea statului a unor anumite categorii de bunuri, altele decât cele supuse confiscării speciale, a căror deținere creează o stare de pericol.

- măsura este **obligatorie**;
- măsura este **privativă de bunuri**;
- măsura se poate dispune alături de alte măsuri de siguranță;
- măsura are caracter personal (nu operează solidaritatea sub aspectul laturii civile) și irevocabil;
- **condiții:**
 - ❖ condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la alin. (1);
 - ❖ nu doar a unei fapte prevăzute de legea penală și nu a oricărei infracțiuni → una dintre infracțiunile strict și limitativ prevăzute de lege;
 - ❖ trebuie să existe o soluție de condamnare (posibil SSS), nu RAP/AAP;
 - ❖ nu se poate dispune în caz de achitare/încetare a procesului penal;
 - ❖ pedeapsa prevăzută de lege pentru respectiva infracțiune este $\hat{I} \geq 4$ ani → nu contează pedeapsa aplicată, ci pedeapsa prevăzută de lege;
 - ❖ valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit → se va ține seama și de valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată ori de un tert unui membru al familiei sau unei persoane juridice asupra căreia persoana condamnată deține controlul;
 - ❖ instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).
- se confiscă și bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, precum și bunurile produse de acestea;
- dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora;
- confiscarea nu poate depăși valoarea bunurilor dobândite într-o perioadă de 5 ani dinainte de emiterea actului de sesizare a instanței, care depășește nivelul veniturilor licite ale persoanei condamnate.

NB

Aplicarea confiscării extinse presupune neîndeplinirea condițiilor pentru aplicarea confiscării speciale, în speță, nedovedirea unei legături directe între infracțiune și bun. Bunurile supuse confiscării extinse nu vor cuprinde bunurile care au făcut obiectul confiscării speciale și nici bunurile restituite părții civile.

NB

Potrivit jurisprudenței CEDO: confiscarea locuinței unui cuplu, în condițiile în care s-a probat faptul că stilul lor de viață nu corespunde veniturilor declarate, iar sursele de venit

provin din activitatea infracțională a fiului acestora (condamnat pentru trafic de droguri), nu reprezintă o ingerință disproporționată în dreptul reclamantilor la respectarea bunurilor lor, ci este o consecință a marjei largi de apreciere de care dispun statele în controlul folosinței bunurilor, precum și a obiectivului de interes general urmărit în lupta împotriva traficului de droguri.

NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 11/2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 112¹ alin. (2) lit. a) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012.

NB

Condiții (recapitulativ):

1. Să se comită o infracțiune dintre cele arătate limitativ de lege.
2. Pedeapsa prevăzută = $\hat{I} \geq 4$ ani.
3. Soluția să fie de condamnare → $\hat{I}$ în regim de detenție/SSS/A.
4. Infracțiunea să fie susceptibilă să-i procure un folos material (orice avantaj, nu numai sume de bani).
5. Valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată să depășească în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit, în perioada prevăzută de lege.
6. Instanța să aibă convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor enumerate.

FIȘA

NR. 23

MINORITATEA ȘI MĂSURILE EDUCATIVE

Sediul general al materiei: art. 113-134 C. pen.

I. REGIMUL RĂSPUNDERII PENALE A MINORULUI

Art. 113. *Limitele răspunderii penale.* (1) Minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal.
 (2) Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ.
 (3) Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii.

- ➔ minorul < 14 ani → nu răspunde penal (prezumție absolută);
- ➔ minorul lipsit de discernământ:
 - ❖ dacă ≥ 14 ani și < 16 ani → se va reține minoritatea;
 - ❖ dacă ≥ 16 ani → se va reține iresponsabilitatea.
- ➔ minorul cu discernământ:
 - ❖ dacă ≥ 14 ani → răspunde penal.
- ➔ în cazul infracțiunilor continue/continue/de obicei nu va fi avută în vedere:
 - ❖ activitatea anterioară vârstei de 14 ani;
 - ❖ activitatea anterioară vârstei de 16 ani, dacă nu există discernământ.
- ➔ dacă infracțiunea continuă/continuată/de obicei se epuizează după împlinirea vârstei de 18 ani, infracțiunii i se va aplica regimul majorilor;
- ➔ dacă infracțiunea progresivă se epuizează după împlinirea vârstei de 18 ani, infracțiunii i se va aplica regimul minorilor, dacă infracțiunea se consumă într-un moment în care minorul răspunde penal;
- ➔ singurele sancțiuni penale ce pot fi aplicate minorilor sunt **măsurile educative**, chiar dacă pe parcursul procesului minorul împlinește 18 ani → dacă fapta a fost săvârșită în minorat, nu pot fi aplicate pedepse principale/accesorii/complementare.

Art. 114. *Consecințele răspunderii penale.* (1) Față de minorul care, la data săvârșirii infracțiunii, avea vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani se ia o măsură educativă neprivativă de libertate.
 (2) Față de minorul prevăzut în alin. (1) se poate lua o măsură educativă privativă de libertate în următoarele cazuri:
 a) dacă a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat;
 b) atunci când pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 7 ani sau mai mare ori detențiunea pe viață.

- ➔ dacă minorul se află la primul conflict cu legea penală, iar pedeapsa prevăzută de lege este A sau A alternativ cu $\hat{I} < 7$ ani sau $\hat{I} < 7$ ani, instanța este **obligată** să dispună o măsură educativă neprivativă de libertate;

- ➔ dar instanța poate (facultativ) să dispună o măsură educativă privativă, dacă:
 - a) minorul a mai săvârșit o infracțiune pentru care s-a aplicat o măsură educativă executată/în curs de executare;
 - ❖ pentru I_1 nu contează forma de vinovăție sau pedeapsa prevăzută de lege;
 - ❖ nu se poate aplica o măsură educativă privativă/neprivativă dacă există cauză justificativă/de neimputabilitate;
 - ❖ pedeapsa prevăzută pentru I_2 poate fi A sau A alternativ cu $\hat{I} < 7$ ani sau $\hat{I} < 7$ ani. Dacă pedeapsa prevăzută este $\hat{I} \geq 7$ ani, este incidentă lit. b);
 - ❖ nu contează forma de vinovăție pentru I_2 ;
 - ❖ pentru I_1 , instanța trebuie să fi dispus prin hotărâre definitivă o măsură educativă privativă/neprivativă de libertate.
 - b) pedeapsa prevăzută de legea este $\hat{I} \geq 7$ ani sau DET;
 - ❖ nu contează forma de vinovăție;
 - ❖ nu contează dacă anterior minorului i-a mai fost aplicată vreo măsură educativă (ne)privativă.
- ➔ chiar dacă minorul se găsește într-unul dintre cele 2 cazuri, instanța nu este obligată să ia o măsură privativă de libertate, ea poate aprecia asupra oportunității unei asemenea măsuri.

NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 5/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „în cazul inculpaților minori sancționați prin aplicarea unor măsuri educative conform noului Cod penal, instanța de judecată nu poate dispune prelevarea probelor biologice pentru obținerea și stocarea în Sistemul Național de Date Genetice Judiciare a profilului genetic”.

II. MĂSURILE EDUCATIVE

Art. 115. *Măsurile educative.* (1) Măsurile educative sunt neprivative de libertate sau privative de libertate.

1. Măsurile educative neprivative de libertate sunt:

- a) stagiul de formare civică;
- b) supravegherea;
- c) consemnarea la sfârșit de săptămână;
- d) asistarea zilnică.

2. Măsurile educative privative de libertate sunt:

- a) internarea într-un centru educativ;
- b) internarea într-un centru de detenție.

(2) Alegerea măsurii educative care urmează să fie luată față de minor se face, în condițiile art. 114, potrivit criteriilor prevăzute în art. 74.

Noțiune – sancțiuni de drept penal aplicabile exclusiv minorilor, cu un caracter preponderent educativ, menite să asigure educarea și reeducarea acestora, în urma săvârșirii unei infracțiuni.

- ⇒ pentru a putea fi aplicate, minorul trebuie să fi săvârșit o **infracțiune** (nu doar o faptă prevăzută de legea penală);
- ⇒ nu atrag interdicții, decăderi sau incapacități;
- ⇒ nu sunt antecedente penale;
- ⇒ pot fi:
 - ❖ neprivative de libertate (regula):
 - stagiul de formare civică;
 - supravegherea;
 - consemnarea la sfârșit de săptămână;
 - asistarea zilnică.
 - ❖ privative de libertate (excepția):
 - internarea într-un centru educativ;
 - internarea într-un centru de detenție.
- ⇒ alegerea măsurii educative se face potrivit criteriilor generale de individualizare, pe baza unui referat de evaluare.

Art. 116. Referatul de evaluare. (1) În vederea efectuării evaluării minorului, potrivit criteriilor prevăzute în art. 74, instanța va solicita serviciului de probațiune întocmirea unui referat care va cuprinde și propuneri motivate referitoare la natura și durata programelor de reintegrare socială pe care minorul ar trebui să le urmeze, precum și la alte obligații ce pot fi impuse acestuia de către instanță.

(2) Referatul de evaluare privind respectarea condițiilor de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse se întocmește de către serviciul de probațiune în toate cazurile în care instanța dispune asupra măsurii educative ori asupra modificării sau încetării executării obligațiilor impuse, cu excepția situației prevăzute la art. 126, când acesta va fi întocmit de către centrul educativ ori de detenție.

- ⇒ referatul de evaluare se întocmește indiferent de vârsta minorului;
- ⇒ referatul de evaluare este întocmit de serviciul de probațiune, sau, după caz, de centrul educativ sau de detenție, dacă minorului i-a fost deja aplicată o măsură educativă privativă de libertate și se pune problema executării măsurii educative într-un penitenciar, în condițiile art. 126 C. pen.

1. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate^[1]

1.1. Măsurile educative neprivative de libertate

Art. 117. Stagiul de formare civică. (1) Măsura educativă a stagiului de formare civică constă în obligația minorului de a participa la un program cu o durată de cel mult 4 luni, pentru a-l ajuta să înțeleagă consecințele legale și sociale la care se expune în cazul săvârșirii de infracțiuni și pentru a-l responsabiliza cu privire la comportamentul său viitor.

(2) Organizarea, asigurarea participării și supravegherea minorului, pe durata cursului de formare civică, se fac sub coordonarea serviciului de probațiune, fără a afecta programul școlar sau profesional al minorului.

Art. 118. Supravegherea. Măsura educativă a supravegherii constă în controlarea și îndrumarea minorului în cadrul programului său zilnic, pe o durată cuprinsă între două și 6 luni, sub coordonarea serviciului de probațiune, pentru a asigura participarea la cursuri școlare sau de formare profesională și prevenirea desfășurării unor activități sau intrarea în legătură cu anumite persoane care ar putea afecta procesul de îndreptare a acestuia.

Art. 119. Consemnarea la sfârșit de săptămână. (1) Măsura educativă a consemnării la sfârșit de săptămână constă în obligația minorului de a nu părăsi locuința în zilele de sâmbătă și duminică, pe o durată cuprinsă între 4 și 12 săptămâni, afară de cazul în care, în această perioadă, are obligația de a participa la anumite programe ori de a desfășura anumite activități impuse de instanță.

(2) Supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune.

Art. 120. Asistarea zilnică. (1) Măsura educativă a asistării zilnice constă în obligația minorului de a respecta un program stabilit de serviciul de probațiune, care conține orarul și condițiile de desfășurare a activităților, precum și interdicțiile impuse minorului.

(2) Măsura educativă a asistării zilnice se ia pe o durată cuprinsă între 3 și 6 luni, iar supravegherea se face sub coordonarea serviciului de probațiune.

- ⇒ măsurile sunt prevăzute în ordinea severității;
- ⇒ durate:
 - ❖ stagiul de formare civică → ≤ 4 luni;
 - conținut: participarea la un program pentru a-l ajuta să înțeleagă consecințele legale și sociale la care se expune în cazul săvârșirii de infracțiuni și pentru a-l responsabiliza cu privire la comportamentul său viitor.
 - ❖ supravegherea → 2-6 luni;
 - conținut: controlarea și îndrumarea minorului în cadrul programului său zilnic, pentru a asigura participarea la cursuri școlare sau de formare profesională și prevenirea desfășurării unor activități sau intrarea în legătură cu anumite persoane care ar putea afecta procesul de îndreptare a acestuia.
 - ❖ consemnarea la sfârșit de săptămână → 4-12 săptămâni;
 - conținut: obligația de a nu părăsi locuința în zilele de sâmbătă și duminică.
 - excepție: cazul în care, în această perioadă, are obligația de a participa la anumite programe ori de a desfășura anumite activități impuse de instanță.
 - ❖ asistarea zilnică → 3-6 luni.
 - conținut: obligația minorului de a respecta un program stabilit de serviciul de probațiune, care conține orarul și condițiile de desfășurare a activităților, precum și interdicțiile impuse minorului.
- ⇒ perioadele menționate sunt consecutive;
- ⇒ măsura educativă a supravegherii se realizează de:
 - ❖ părinți/tutore/adoptatori;
 - ❖ persoană de încredere, preferabil rudă apropiată a minorului, la cererea acesteia.
- ⇒ executarea se face sub coordonarea serviciului de probațiune.

[1] Privitor la măsurile educative neprivative de libertate, a se consulta și tabelul din anexa nr. 15.

1.2. Obligații ce pot fi impuse minorului

Art. 121. Obligații ce pot fi impuse minorului. (1) Pe durata executării măsurilor educative neprivative de libertate, instanța poate impune minorului una sau mai multe dintre următoarele obligații:

- a) să urmeze un curs de pregătire școlară sau formare profesională;
- b) să nu depășească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță;
- c) să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
- d) să nu se apropie și să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii ori cu alte persoane stabilite de instanță;
- e) să se prezinte la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta;
- f) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală.

(2) Când stabilește obligația prevăzută în alin. (1) lit. d), instanța individualizează, în concret, conținutul acestei obligații, ținând seama de împrejurările cauzei.

(3) Supravegherea executării obligațiilor impuse de instanță se face sub coordonarea serviciului de probațiune.

(4) Pe durata executării măsurii educative neprivative de libertate, serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:

- a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;
- b) persoana supravegheată nu respectă condițiile de executare a măsurii educative sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.

- ⇒ una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute de art. 121 C. pen. pot fi impuse minorului (facultativ), pe durata executării oricărei măsuri educative;
- ⇒ supravegherea executării obligațiilor se face sub coordonarea serviciului de probațiune;
- ⇒ obligații:
 - ❖ urmarea unui curs de pregătire școlară sau formare profesională;
 - ❖ interdicția de a depăși, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță;
 - ❖ interdicția de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice → trebuie individualizată concret de instanță, care stabilește conținutul exact al obligației;
 - ❖ interdicția de a apropia și de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii ori cu alte persoane;
 - ❖ prezentarea la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta;
 - ❖ supunerea unor măsuri de control, tratament sau îngrijire medicală.
- ⇒ serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța, dacă:
 - ❖ au intervenit motive care justifică modificarea obligațiilor;
 - ❖ au intervenit motive care justifică încetarea executării unor/tuturor obligațiilor;
 - ❖ persoana supravegheată nu respectă condițiile de executare a măsurii educative sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile ce îi revin.

Art. 122. Modificarea sau încetarea obligațiilor. (1) Dacă, pe parcursul supravegherii, au intervenit motive care justifică fie impunerea unor noi obligații, fie sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, instanța dispune modificarea obligațiilor în mod corespunzător, pentru a asigura persoanei supravegheate șanse mai mari de îndreptare.

(2) Instanța dispune încetarea executării unora dintre obligațiile pe care le-a impus, când apreciază că menținerea acestora nu mai este necesară.

- ⇒ serviciului de probațiune are obligația de a semnală instanței dacă, pe parcursul supravegherii, au intervenit motive ce justifică:
 - ❖ impunerea unor noi obligații;
 - ❖ sporirea condițiilor de executare a obligațiilor existente;
 - ❖ diminuarea condițiilor de executare a obligațiilor existente.
- ⇒ instanța poate dispune încetarea unei obligații, dacă aceasta nu mai este necesară.

Art. 123. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate. (1) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse, instanța dispune:

- a) prelungirea măsurii educative, fără a putea depăși maximumul prevăzut de lege pentru aceasta;
- b) înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă;
- c) înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ, în cazul în care, inițial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă, pe durata sa maximă.

(2) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b), dacă nici de această dată nu sunt respectate condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse, instanța înlocuiește măsura educativă neprivativă de libertate cu măsura internării într-un centru educativ.

(3) Dacă minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, instanța dispune:

- a) prelungirea măsurii educative luate inițial, fără a putea depăși maximumul prevăzut de lege pentru aceasta;
- b) înlocuirea măsurii luate inițial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă;
- c) înlocuirea măsurii luate inițial cu o măsură educativă privativă de libertate.

(4) În cazurile prevăzute în alin. (1) lit. a) și lit. b), precum și în alin. (3) lit. a) și lit. b), instanța poate impune noi obligații în sarcina minorului ori sporește condițiile de executare a celor existente.

- ⇒ premisă (ipoteza 1): minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse;
- ⇒ posibilitățile instanței:
 - ❖ prelungirea măsurii educative, fără a putea depăși maximumul prevăzut de lege pentru aceasta (nu e necesar să se impună maximumul) → dacă nici acum nu respectă → înlocuirea cu internarea într-un centru educativ (deci, dacă prelungirea nu dă rezultate, se trece direct la o măsură privativă de libertate, iar nu la impunerea unei măsuri neprivative de libertate mai severe);
 - ❖ înlocuirea măsurii luate cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă (nu neapărat următoarea mai severă) → dacă nici acum nu respectă → înlocuirea cu internarea într-un centru educativ;

- ❖ înlocuirea măsurii luate cu internarea într-un centru educativ (nu centru de detenție), în cazul în care, inițial, s-a luat măsura educativă neprivativă de libertate cea mai severă (asistarea zilnică), pe durata sa maximă.
- **premisă (ipoteza 2):** minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior;
- posibilitățile instanței:
 - ❖ prelungirea măsurii educative luate inițial, fără a putea depăși maximul prevăzut de lege pentru aceasta (nu este necesară prelungirea la maximul posibil);
 - ❖ înlocuirea măsurii luate inițial cu o altă măsură educativă neprivativă de libertate mai severă (nu neapărat următoarea mai severă);
 - ❖ înlocuirea măsurii luate inițial cu o măsură educativă privativă de libertate (centru educativ sau centru de detenție).
- în toate cazurile în care s-a dispus prelungirea sau înlocuirea măsurii, instanța poate impune noi obligații în sarcina minorului ori poate spori condițiile de executare a celor existente.

2. Regimul măsurilor educative privative de libertate^[1]

- ziua în care încep și ziua în care încetează intră în durata măsurii dispuse;
- din durata măsurii se scade și perioada în care infractorul se află bolnav în spital, dacă nu și-a provocat în mod voit boala, iar această împrejurare se constată în cursul executării;
- măsurile educative privative de libertate pot face obiectul unei legi de grațiere;
- măsurile preventive privative de liberare se scad și ele din durata măsurii educative privative de libertate;
- dacă la data pronunțării infractorul a împlinit 18 ani, instanța poate dispune executarea măsurii educative într-un penitenciar, în condițiile art. 126 C. pen.;
- sustragerea de la executarea măsurii educative privative de libertate constituie infracțiunea de neexecutare a sancțiunilor penale;

Din durata internării într-un centru de detenție nu se deduce perioada în care minorul a fost internat într-un centru educativ.

- măsurile educative privative de libertate se pot executa:
 - ❖ înainte de 18 ani;
 - ❖ după 18 ani;
 - ❖ atât înainte, cât și după 18 ani.

2.1. Măsurile educative privative de libertate

Art. 124. Internarea într-un centru educativ. (1) Măsura educativă a internării într-un centru educativ constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum și programe de reintegrare socială.

(2) Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între unu și 3 ani.

(3) Dacă în perioada internării minorul săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, instanța poate menține măsura internării într-un centru educativ, prelungind durata acesteia, fără a depăși maximul prevăzut de lege, sau o poate înlocui cu măsura internării într-un centru de detenție.

(4) În cazul în care pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, după executarea a cel puțin jumătate din durata internării, instanța poate dispune:

a) înlocuirea internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana internată nu a împlinit vârsta de 18 ani;

b) liberarea din centrul educativ, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.

(5) Odată cu înlocuirea sau liberarea instanța impune respectarea uneia sau mai multora dintre obligațiile prevăzute în art. 121 până la împlinirea duratei măsurii internării.

(6) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța revine asupra înlocuirii sau liberării și dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru educativ.

(7) În cazul săvârșirii, până la împlinirea duratei internării, a unei noi infracțiuni de către o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și față de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru educativ cu măsura asistării zilnice, instanța revine asupra înlocuirii și dispune:

a) executarea restului rămas din durata măsurii internării inițiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximum prevăzut de lege;

b) internarea într-un centru de detenție.

- **premisă (ipoteza 1):** minorul a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 2):** minorul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa ≥ 7 ani sau DET, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 3):** minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru educativ;
 - ❖ pentru cele trei ipoteze de mai sus, nu contează forma de vinovăție cu care a fost comisă noua infracțiune și nici dacă aceasta a rămas în forma de tentativă, a fost consumată sau epuizată.
- **premisă (ipoteza 4):** minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a asistării zilnice, luate pe durată maximă (6 luni), iar instanța dispune înlocuirea acesteia cu internarea într-un centru educativ;
- **premisă (ipoteza 5):** minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a unei măsuri neprivative de libertate, iar, ca urmare a acestei nerespectări → după prelungirea respectivei

^[1] Privitor la măsurile educative privative de libertate, a se consulta și tabelul din anexa nr. 15.

măsuri sau înlocuirea acesteia cu o altă măsură neprivativă de libertate, persistă în a nu respecta condițiile de executare, iar instanța dispune înlocuirea acesteia cu internarea într-un centru educativ.

⇒ **conținut:** internarea într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, unde va urma un program de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale, precum și programe de reintegrare socială.

⇒ **durata** → 1-3 ani;

⇒ **Dacă**

- ❖ pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale și
- ❖ minorul a executat cel puțin jumătate din durata internării
- ❖ instanța poate:
 - înlocui măsura internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana nu a împlinit 18 ani sau
 - dispune liberarea din centrul educativ, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.

⇒ **Dacă, după înlocuire/liberare**

- ❖ persoana nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța:
 - revine asupra înlocuirii/liberării și
 - dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru educativ.
 - ❖ dacă minorul săvârșește, după înlocuire și înainte de a fi împlinit 18 ani, până la împlinirea duratei internării, o nouă infracțiune, instanța revine asupra înlocuirii și dispune:
 - executarea restului rămas din durata măsurii internării inițiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximul prevăzut de lege – prelungire facultativă sau
 - internarea într-un centru de detenție.
- ⇒ odată cu înlocuirea sau liberarea instanța impune respectarea uneia sau mai multor obligații până la împlinirea duratei măsurii internării [art. 121 alin. (1) C. pen.]:
- ❖ să urmeze un curs de pregătire școlară sau formare profesională;
 - ❖ să nu depășească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță;
 - ❖ să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
 - ❖ să nu se apropie și să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii ori cu alte persoane stabilite de instanță;
 - ❖ să se prezinte la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta;
 - ❖ să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală.

⇒ **Dacă**

- ❖ în perioada internării
- ❖ minorul săvârșește o nouă infracțiune sau
- ❖ este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior
- ❖ instanța poate:
 - menține măsura internării într-un centru educativ, prelungind durata acesteia, fără a depăși maximul prevăzut de lege sau
 - poate înlocui cu măsura internării într-un centru de detenție.

Art. 125. Internarea într-un centru de detenție. (1) Măsura educativă a internării într-un centru de detenție constă în internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază și supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum și programe de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale.

(2) Internarea se dispune pe o perioadă cuprinsă între 2 și 5 ani, afară de cazul în care pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de 20 de ani sau mai mare ori detențiunea pe viață, când internarea se ia pe o perioadă cuprinsă între 5 și 15 ani.

(3) Dacă în perioada internării minorul săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, instanța prelungeste măsura internării, fără a depăși maximul prevăzut în alin. (2), determinat în raport cu pedeapsa cea mai grea dintre cele prevăzute de lege pentru infracțiunile săvârșite. Din durata măsurii educative se scade perioada executată până la data hotărârii.

(4) În cazul în care pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale, după executarea a cel puțin jumătate din durata internării, instanța poate dispune:

a) înlocuirea internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana internată nu a împlinit vârsta de 18 ani;

b) liberarea din centrul de detenție, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.

(5) Odată cu înlocuirea sau liberarea, instanța impune respectarea uneia sau mai multora dintre obligațiile prevăzute în art. 121, până la împlinirea duratei măsurii internării.

(6) Dacă minorul nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța revine asupra înlocuirii sau liberării și dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenție.

(7) În cazul săvârșirii, până la împlinirea duratei internării, a unei noi infracțiuni de către o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și față de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru de detenție cu măsura asistării zilnice, instanța revine asupra înlocuirii și dispune:

a) executarea restului rămas din durata măsurii internării într-un centru de detenție;

b) prelungirea duratei acestei internări în condițiile prevăzute în alin. (3).

⇒ **premisă (ipoteza 1):** minorul a mai săvârșit o infracțiune, pentru care i s-a aplicat o măsură educativă ce a fost executată ori a cărei executare a început înainte de comiterea infracțiunii pentru care este judecat, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru de detenție;

⇒ **premisă (ipoteza 2):** minorul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa $\hat{I} \geq 7$ ani sau DET, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru de detenție;

- ⇒ **premisă (ipoteza 3):** minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, iar instanța s-a orientat către internarea într-un centru de detenție;
 - ❖ pentru ipotezele de mai sus, nu contează forma de vinovăție cu care a fost comisă noua infracțiune și nici dacă aceasta a rămas în forma de tentativă, a fost consumată sau epuizată.
- ⇒ **premisă (ipoteza 4):** până la împlinirea duratei internării, minorul față de care s-a dispus înlocuirea măsurii internării într-un centru educativ cu măsura asistării zilnice săvârșește o nouă infracțiune, iar instanța revine asupra înlocuirii și dispune internarea într-un centru de detenție;
- ⇒ **premisă (ipoteza 5):** în perioada internării minorul săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior, iar instanța înlocuiește măsura internării într-un centru educativ cu măsura internării într-un centru de detenție.
- ⇒ **conținut:** internarea minorului într-o instituție specializată în recuperarea minorilor, cu regim de pază și supraveghere, unde va urma programe intensive de reintegrare socială, precum și programe de pregătire școlară și formare profesională potrivit aptitudinilor sale.
- ⇒ **durata:**
 - ❖ 2-5 ani;
 - ❖ 5-15 → dacă pedeapsa prevăzută este $\hat{I} \geq 20$ ani sau DET.
- ⇒ **Dacă**
 - ❖ pe durata internării minorul a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale și
 - ❖ minorul a executat cel puțin jumătate din durata internării;
 - ❖ instanța poate
 - înlocui măsura internării cu măsura educativă a asistării zilnice pe o perioadă egală cu durata internării neexecutate, dar nu mai mult de 6 luni, dacă persoana nu a împlinit 18 ani sau
 - dispune liberarea din centrul de detenție, dacă persoana internată a împlinit vârsta de 18 ani.
- ⇒ odată cu înlocuirea sau liberarea, instanța impune respectarea uneia sau mai multor obligații, până la împlinirea duratei măsurii internării:
 - ❖ să urmeze un curs de pregătire școlară sau formare profesională;
 - ❖ să nu depășească, fără acordul serviciului de probațiune, limita teritorială stabilită de instanță;
 - ❖ să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;
 - ❖ să nu se apropie și să nu comunice cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu participanții la săvârșirea infracțiunii ori cu alte persoane stabilite de instanță;
 - ❖ să se prezinte la serviciul de probațiune la datele fixate de acesta;
 - ❖ să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală.

⇒ Dacă, după înlocuire/liberare

- ❖ persoana nu respectă, cu rea-credință, condițiile de executare a măsurii asistării zilnice sau obligațiile impuse, instanța:
- ❖ revine asupra înlocuirii/liberării și
 - dispune executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenție.
- ❖ dacă minorul săvârșește, după înlocuire și înainte de a fi împlinit 18 ani, până la împlinirea duratei internării, o nouă infracțiune, instanța revine asupra înlocuirii și dispune:
 - executarea restului rămas din durata măsurii internării inițiale, cu posibilitatea prelungirii duratei acesteia până la maximul prevăzut de lege – prelungire facultativă – sau
 - executarea restului rămas neexecutat din durata măsurii internării într-un centru de detenție.

⇒ Dacă

- ❖ în perioada internării minorul:
 - săvârșește o nouă infracțiune sau
 - este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior.
 - instanța prelungește (obligatoriu) măsura internării, fără a depăși maximul prevăzut în alin. (2), determinat în raport cu pedeapsa cea mai grea dintre cele prevăzute de lege pentru infracțiunile săvârșite;
 - din durata măsurii educative se scade perioada executată până la data hotărârii.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 18/2014, I.C.C.J. a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 187/2012:

– pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității al cărei quantum este până în 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii;

– pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității mai mare de 15 ani, însă care nu depășește 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 15 ani”.

2.2. Schimbarea regimului de executare

Art. 126. Schimbarea regimului de executare. Dacă în cursul executării unei măsuri educative privative de libertate persoana internată, care a împlinit vârsta de 18 ani, are un comportament prin care influențează negativ sau împiedică procesul de recuperare și reintegrare a celorlalte persoane internate, instanța poate dispune continuarea executării măsurii educative într-un penitenciar.

- ⇒ nu se aplică niciodată minorului;
- ⇒ schimbarea regimului este o **facultate** pentru instanță, chiar dacă se dovedește că are un comportament prin care influențează negativ sau împiedică procesul de recuperare și reintegrare a celorlalte persoane internate.

↩
NB

Schimbarea regimului de executare nu echivalează cu transformarea măsurii educative într-o pedeapsă, urmând a se schimba numai locul în care aceasta este executată.

3. Dispoziții comune măsurilor educative

Art. 128. Efectele cauzelor de atenuare și agravare. În cazul infracțiunilor săvârșite în timpul minorității, cauzele de atenuare și agravare sunt avute în vedere la alegerea măsurii educative și produc efecte între limitele prevăzute de lege pentru fiecare măsură educativă.

↩
NB

Nu există reducere/majorare a limitelor, precum în cazul majorilor → instanța va stabili, în funcție de cauza de agravare sau atenuare reținută, către ce măsură educativă se orientează (în esență, mai ușoară în prezența unei cauze de atenuare și mai severă în prezența unei cauze de agravare), fără a-i putea modifica limitele.

Art. 129. Pluralitatea de infracțiuni. (1) În caz de concurs de infracțiuni săvârșite în timpul minorității se stabilește și se ia o singură măsură educativă pentru toate faptele, în condițiile art. 114, ținând seama de criteriile prevăzute în art. 74.
(2) În cazul săvârșirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat, pentru infracțiunea comisă în timpul minorității se ia o măsură educativă, iar pentru infracțiunea săvârșită după majorat se stabilește o pedeapsă, după care:
a) dacă măsura educativă este neprivativă de libertate, se execută numai pedeapsa;
b) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este închisoarea, se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin o pătrime din durata măsurii educative ori din restul rămas neexecutat din aceasta la data săvârșirii infracțiunii comise după majorat;
c) dacă pedeapsa aplicată pentru infracțiunea săvârșită după majorat este detențiunea pe viață, se execută numai această pedeapsă;
d) dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este amenda, se execută măsura educativă, a cărei durată se majorează cu cel mult 6 luni, fără a depăși maximumul prevăzut de lege pentru aceasta.
(3) În cazul prevăzut în alin. (2) lit. b), din durata pedepsei aplicate se scade ceea ce s-a executat din momentul săvârșirii infracțiunii comise după majorat până la data judecării.
(4) În cazul săvârșirii după majorat a două sau mai multor infracțiuni concurente se aplică mai întâi regulile referitoare la concursul de infracțiuni, după care se face aplicarea dispozițiilor alin. (2).
(5) Pedeapsa stabilită potrivit dispozițiilor alin. (2) lit. b) nu poate face obiectul amânării aplicării pedepsei sau al suspendării executării sub supraveghere.

⇒ reguli:

- ❖ în caz de concurs în minoritate → se stabilește o singură măsură educativă;
- ❖ în caz de concurs, I_1 în minoritate și I_2 după majorat → se stabilește pentru I_1 o măsură educativă, și pentru I_2 o pedeapsă, apoi:

↩
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 4/2014, I.C.C.J. a stabilit că, „prevederile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal nu sunt aplicabile faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014”.

- dacă măsura educativă este neprivativă de libertate → se execută numai pedeapsa;
- măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este $\hat{I}$ → se aplică pedeapsa $\hat{I}$, care se majorează cu o durată $\geq 1/4$ din durata măsurii educative/restul rămas neexecutat la data săvârșirii infracțiunii comise după majorat → din durata pedepsei aplicate se scade ceea ce s-a executat din momentul săvârșirii I_2 până la data judecării; această pedeapsă nu poate face obiectul AAP/SSS;

↩
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 2/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „în ipoteza infracțiunilor concurente săvârșite în timpul minorității, judecate separat, durata măsurii educative neprivative de libertate, dispusă pentru o infracțiune concurentă și executată, nu se scade din durata măsurii educative neprivative sau privative de libertate, dar va fi avută în vedere la alegerea și stabilirea sancțiunii conform art. 129 alin. (1) din Codul penal”.

- dacă pedeapsa aplicată pentru I_2 este DET pe viață → se execută numai DET;
- dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este A, se execută măsura educativă, a cărei durată se majorează (obligatoriu) cu cel mult 6 luni, fără a depăși maximumul prevăzut de lege;
- în cazul săvârșirii după majorat a două sau mai multor infracțiuni concurente se aplică mai întâi regulile referitoare la concursul de infracțiuni, după care se face aplicarea regulii precedente.

↩
NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 601/2018 (M. Of. nr. 1057 din 13 decembrie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal și a constatat că sintagma „cel puțin” din cuprinsul acestora este neconstituțională. Curtea a reținut că dispozițiile art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal încalcă principiul egalității în drepturi și libertatea individuală, prevăzute la art. 16 și art. 23 din Constituție. În acest sens, s-a reținut că textul criticat prevede, în privința persoanelor majore, care au săvârșit o infracțiune ulterior împlinirii vârstei majoratului și o infracțiune în timpul minorității, un regim sancționator al concursului de infracțiuni care poate fi mai sever decât cel reglementat în privința persoanelor majore care au săvârșit infracțiuni după împlinirea majoratului.

Art. 130. Descoperirea unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității. Dacă pe durata termenului de supraveghere al amânării aplicării pedepsei, al suspendării sub supraveghere ori al liberării condiționate se descoperă că persoana supravegheată mai săvârșise o infracțiune în timpul minorității pentru care s-a luat, chiar după expirarea acestui termen, o măsură educativă privativă de libertate, amânarea, suspendarea sau liberarea se anulează, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile art. 129 alin. (2)-(4).

⇒ în TS al AAP/SSS/LC se descoperă că persoana supravegheată mai săvârșise o infracțiune în timpul minorității, pentru care s-a luat o măsură educativă privativă de libertate → AAP/SSS/LC se anulează.

↶
NB

Nu există ipoteza anulării RAP!

↶
NB

Nu se aplică regulile de la concurs/pluralitate intermediară/recidivă.

Art. 131. Prescripția răspunderii penale a minorilor. Termenele de prescripție a răspunderii penale, prevăzute în art. 154, se reduc la jumătate pentru cei care la data săvârșirii infracțiunii erau minori și se întrerup sau se suspendă în condițiile prevăzute de lege pentru majori.

- ⇒ durata termenelor → regulă particulară → redusă la jumătate;
- ⇒ suspendarea și întreruperea termenelor → regula generală → ca la majori.

Art. 132. Prescripția executării măsurilor educative. (1) Măsurile educative neprivative de libertate se prescriu într-un termen de 2 ani de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care au fost luate.
(2) Măsurile educative privative de libertate se prescriu într-un termen egal cu durata măsurii educative luate, dar nu mai puțin de 2 ani.
(3) Termenele de prescripție a executării măsurilor educative se întrerup și se suspendă în condițiile prevăzute de lege pentru majori.
(4) În cazul înlocuirii măsurilor educative, executarea se prescrie în raport cu măsura educativă mai grea și curge de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea.

- ⇒ termenul de prescripție curge de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a luat măsura;
- ⇒ durata
 - ❖ 2 ani pentru măsurile neprivative de libertate;
 - ❖ egală cu durata măsurii privative de libertate, dar ≥ 2 ani.
- ⇒ suspendarea și întreruperea termenelor → regula generală → ca la majori;
- ⇒ în cazul înlocuirii măsurilor educative, executarea se prescrie în raport cu măsura educativă mai grea și curge de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus înlocuirea.

Art. 133. Efectele măsurilor educative. Măsurile educative nu atrag interdicții, decăderi sau incapacități.

Art. 134. Minorul devenit major. (1) Dispozițiile prezentului titlu se aplică și majorilor care, la data săvârșirii infracțiunii, aveau vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.

(2) Când, la data pronunțării hotărârii prin care s-a luat o măsură educativă privativă de libertate, infractorul a împlinit vârsta de 18 ani, instanța, ținând seama de posibilitățile sale de îndreptare, de vârsta acestuia, precum și de celelalte criterii prevăzute în art. 74, poate dispune executarea măsurii educative într-un penitenciar.

- ⇒ o facultate pentru instanță, iar nu o obligație;
- ⇒ modalitate de executare a măsurii educative privative de libertate;
- ⇒ alineatul al doilea al art. 134 C. pen. nu este incident dacă persoana nu a împlinit vârsta de 18 ani.

Anexa nr. 15

MĂSURI EDUCATIVE NEPRIVATIVE DE LIBERTATE	DURATA
Stagiul de formare civică	1 zi-4 luni
Supravegherea	2-6 luni
Consemnul la sfârșit de săptămână	4-12 săptămâni
Asistarea zilnică	3-6 luni

NERESPECTAREA CU REA-CREDINȚĂ A MĂSURII EDUCATIVE/OBLIGAȚIEI IMPUSE	O NOUĂ INFRAȚIUNE/INFRAȚIUNE CONCURENTĂ ANTERIOARĂ
a) PRELUNGIRE, fără depășirea maximului;	a) PRELUNGIRE, fără depășirea maximului;
b) ÎNLOCUIRE cu o altă neprivativă, mai severă, chiar dacă prima măsură nu a fost luată pe durata maximă; • măsură mai severă nu înseamnă obligatoriu măsura imediat următoare.	b) ÎNLOCUIRE cu o altă neprivativă, mai severă, chiar dacă prima măsură nu a fost luată pe durata maximă; • măsură mai severă nu înseamnă obligatoriu măsura imediat următoare.
c) ÎNLOCUIREA asistării zilnice pe 6 luni cu internarea în CENTRU EDUCATIV; • dacă inițial nu a fost luată pe 6 luni, nu poate fi înlocuită, ci trebuie prelungită [conform lit. a)].	c) ÎNLOCUIREA cu o privativă (CENTRU EDUCATIV SAU CENTRU DE DETENȚIE); • NU trebuie să fi fost luată inițial pe durată maximă. • poate fi dispusă direct, fără a parcurge a) și b).
Pentru a), b) → dacă există o nouă nerespectare, măsura prelungită/înlocuită se înlocuiește OBLIGATORIU cu internarea într-un CENTRU EDUCATIV.	
Pentru a), b) → instanța poate dispune: • impunerea de noi obligații - sau • sporirea obligațiilor existente.	Pentru a), b) → instanța poate dispune: • impunerea de noi obligații - sau • sporirea obligațiilor existente.
Atunci când măsura educativă neprivativă este înlocuită cu o măsură privativă, nu se mai impun noi obligații.	Atunci când măsura educativă neprivativă este înlocuită cu o măsură privativă, nu se mai impun noi obligații.

MĂSURI EDUCATIVE PRIVATIVE DE LIBERTATE	DURATA
CENTRU EDUCATIV	1-3 ani
CENTRU DE DETENȚIE	2-5 ani → pedeapsa prevăzută ÎNCHISOARE < 20 ani 5-15 ani → pedeapsa prevăzută ÎNCHISOARE ≥ 20 ani/DETENȚIUNE
CENTRU EDUCATIV	CENTRU DE DETENȚIE
• dacă în timpul internării minorul săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE sau este judecat pentru O INFRAȚIUNE CONCURENTĂ ANTERIOARĂ, instanța poate dispune: → pendinte internare și încă minor: MENȚINEREA măsurii dispuse, prelungind durata acesteia, dar fără depășirea maximului;	• dacă în timpul internării minorul săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE sau este judecat pentru O INFRAȚIUNE CONCURENTĂ ANTERIOARĂ, instanța poate dispune: → pendinte internare și încă minor: OBLIGATORIU PRELUNGIREA măsurii dispuse, fără depășirea maximului.

MĂSURI EDUCATIVE PRIVATIVE DE LIBERTATE	DURATA
CENTRU EDUCATIV	CENTRU DE DETENȚIE
NB! Dacă măsura a fost luată pe durata maximă (3 ani), nu există obligația de înlocuire cu internarea în centru de detenție, putându-se dispune doar menținerea. a) ÎNLOCUIREA cu internarea într-un centru de detenție. NB! În orice situație, nu se impun noi obligații.	NB! Maximul (5 sau 15 ani) se raportează la pedeapsa cea mai grea; din durata măsurii dispuse se scade ceea ce s-a executat până la data pronunțării hotărârii judecătorești. NB! Nu se impun noi obligații.
• dacă s-a executat CEL PUȚIN 1/2 din internarea în centrul educativ și dacă pe perioada internării a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese în vederea reintegrării sociale, instanța poate dispune (FACULTATIV): a) pentru MINOR → ÎNLOCUIREA cu asistarea zilnică (pedeapsa neprivativă cea mai grea), pe o perioadă egală cu internarea neexecutată, dar nu mai mult de 6 luni (maximul asistării zilnice); b) pentru MAJOR → LIBERAREA din centrul educativ. NB! Atât pentru MINOR, cât și pentru MAJOR → OBLIGATORIU se impun una sau mai multe obligații, care se execută pe toată durata rămasă de executat.	• dacă s-a executat CEL PUȚIN 1/2 din internarea în centrul de detenție și dacă pe perioada internării a dovedit interes constant pentru însușirea cunoștințelor școlare și profesionale și a făcut progrese în vederea reintegrării sociale, instanța poate dispune (FACULTATIV): a) pentru MINOR → ÎNLOCUIREA cu asistarea zilnică (pedeapsa neprivativă cea mai grea), pe o perioadă egală cu internarea neexecutată, dar nu mai mult de 6 luni (maximul asistării zilnice); b) pentru MAJOR → LIBERAREA din centrul de detenție. NB! Atât pentru MINOR, cât și pentru MAJOR → OBLIGATORIU se impun una sau mai multe obligații, care se execută pe toată durata rămasă de executat.
REVENIREA	REVENIREA
• când MINORUL nu execută cu rea-credință ASISTAREA ZILNICĂ/OBLIGAȚIILE IMPUSE, instanța: a) revine asupra înlocuirii/liberării; b) dispune executarea restului rămas neexecutat, tot în centru educativ. • dacă MINORUL săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE până la împlinirea duratei internării, instanța revine asupra înlocuirii și dispune: a) executarea restului rămas neexecutat, dar care facultativ se poate prelungi; b) internarea într-un centru de detenție. NB! Dacă MAJORUL săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE, nu există revenire, ci se aplică regulile de la art. 129.	• când MINORUL nu execută cu rea-credință ASISTAREA ZILNICĂ/OBLIGAȚIILE IMPUSE, instanța: a) revine asupra înlocuirii/liberării; b) dispune executarea restului rămas neexecutat, tot în centru de detenție. • dacă MINORUL săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE până la împlinirea duratei internării, instanța revine asupra înlocuirii și dispune: a) executarea restului rămas neexecutat; b) prelungirea, fără a depăși maximul. NB! Maximul (5 sau 15 ani) se determină în funcție de pedeapsa cea mai grea. NB! Dacă MAJORUL săvârșește O NOUĂ INFRAȚIUNE, nu există revenire, ci se aplică regulile de la art. 129.

Sediul materiei: art. 135-151 C. pen.

Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice. (1) Persoana juridică, cu excepția statului și a autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.

(2) Instituțiile publice nu răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în exercitarea unei activități ce nu poate face obiectul domeniului privat.

(3) Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit la săvârșirea aceluiași fapt.

- potrivit art. 240 din Legea nr. 187/2012, prin sintagma autorități publice se înțelege autoritățile prevăzute în mod expres de lege în Titlul III, precum și la art. 140 și art. 142 din Constituția României, republicată;
- răspunderea penală a PJ poate, în principiu, interveni pentru orice infracțiune:
 - ❖ săvârșită în realizarea obiectului de activitate PJ;
 - ❖ săvârșită în interesul PJ;
 - ❖ săvârșită în numele PJ.
- răspunderea penală a PJ nu exclude pe aceea a persoanei fizice (PF) care a contribuit la comiterea infracțiunii.

↩
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 1/2016, I.C.C.J. a stabilit că, „întreprinderea individuală, formă de activitate economică organizată de întreprinzătorul persoană fizică în temeiul dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008, nu are calitatea de persoană juridică și, prin urmare, nu poate răspunde penal în condițiile prevăzute de art. 135 din Codul penal”.

Pedepsele aplicabile persoanei juridice

Art. 136. Pedepsele aplicabile persoanei juridice. (1) Pedepsele aplicabile persoanei juridice sunt principale și complementare.

(2) Pedepsa principală este amenda.

(3) Pedepsele complementare sunt:

a) dizolvarea persoanei juridice;

b) suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;

c) închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice pe o durată de la 3 luni la 3 ani;

d) interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;

e) plasarea sub supraveghere judiciară;

f) afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.

- ⇒ singura pedeapsă principală este A;
- ⇒ nu se pot aplica pedepse accesorii.

Art. 137. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică. (1) Amenda constă în suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească statului.

(2) Quantumul amenzii se stabilește prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 100 și 5.000 lei, se înmulțește cu numărul zilelor-amendă, care este cuprins între 30 de zile și 600 de zile.

(3) Instanța stabilește numărul zilelor-amendă ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei. Quantumul sumei corespunzătoare unei zile-amendă se determină ținând seama de cifra de afaceri, în cazul persoanei juridice cu scop lucrativ, respectiv de valoarea activului patrimonial în cazul altor persoane juridice, precum și de celelalte obligații ale persoanei juridice.

(4) Limitele speciale ale zilelor-amendă sunt cuprinse între:

- 60 și 180 de zile-amendă, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită numai pedeapsa amenzii;
- 120 și 240 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 5 ani, unică sau alternativ cu pedeapsa amenzii;
- 180 și 300 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 10 ani;
- 240 și 420 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 20 de ani;
- 360 și 510 de zile-amendă, când legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani sau detențiunea pe viață.

(5) Când prin infracțiunea săvârșită persoana juridică a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă se pot majora cu o treime, fără a se depăși maximul general al amenzii. La stabilirea amenzii se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit.

Noțiune – suma de bani pe care persoana juridică este condamnată să o plătească statului.

- ⇒ se folosește sistemul zilelor-amendă (limitele generale → 30 și 600), al căror quantum se stabilește potrivit criteriilor de individualizare, între 100 și 5.000 lei, în funcție de:
 - ❖ cifra de afaceri;
 - ❖ activul;
 - ❖ celelalte obligații ale PJ.
- ⇒ limite speciale (raportate la infracțiunea săvârșită):
 - ❖ 60-180 de zile-amendă → legea prevede doar A;
 - ❖ 120 și 240 de zile-amendă → legea prevede $\hat{I} \leq 5$ ani, unică sau alternativ cu A;
 - ❖ 180 și 300 de zile-amendă → legea prevede $\hat{I} \leq 10$ ani;
 - ❖ 240 și 420 de zile-amendă → legea prevede $\hat{I} \leq 20$ ani;
 - ❖ 360 și 510 de zile-amendă → legea prevede $\hat{I} > 20$ ani sau DET.
- ⇒ limitele generale → 3.000-3.000.000 lei;
- ⇒ precum în cazul PF, când prin infracțiune s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, limitele speciale ale zilelor-amendă se pot majora cu 1/3, ≤ cu maximul general al amenzii → la stabilirea amenzii se va ține seama de valoarea folosului patrimonial obținut sau urmărit;
- ⇒ A se achită în 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare → dacă nu poate plăti integral, poate cere eșalonarea pe maximum 2 ani.

Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice^[1]

- ⇒ sunt pedepse complementare aplicabile PJ:
 - ❖ dizolvarea;
 - ❖ suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile PJ pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
 - ❖ închiderea unor puncte de lucru ale PJ pe o durată de la 3 luni la 3 ani;
 - ❖ interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice pe o durată de la unu la 3 ani;
 - ❖ plasarea sub supraveghere judiciară;
 - ❖ afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.
- ⇒ în aplicarea pedepselor complementare:
 - ❖ nu contează quantumul A;
 - ❖ nu contează forma de vinovăție, în principiu.

Art. 138. Aplicarea și executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice. (1) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare.

(2) Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este obligatorie când legea prevede această pedeapsă.

(3) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-f) se pot aplica în mod cumulativ.

(4) Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

- ⇒ aplicarea pedepselor complementare este, de principiu, facultativă;
- ⇒ aplicarea pedepselor complementare este obligatorie, dacă legea o prevede expres;
- ⇒ când legea prevede obligativitatea aplicării pedepselor complementare pentru PF, nu este obligatorie aplicarea pedepselor complementare pentru PJ, decât dacă legea o cere expres;
- ⇒ cu excepția dizolvării, celelalte pedepse complementare se pot cumula.

Art. 139. Dizolvarea persoanei juridice. (1) Pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice se aplică atunci când:

- persoana juridică a fost constituită în scopul săvârșirii de infracțiuni;
- obiectul său de activitate a fost deturnat în scopul comiterii de infracțiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea mai mare de 3 ani.

(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a uneia dintre pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b)-e), instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.

(3) Abrogat.

- ⇒ cea mai severă pedeapsă complementară;
- ⇒ se aplică dacă:
 - ❖ PJ a fost instituită în scopul săvârșirii de infracțiuni;
 - săvârșirea infracțiunii este motivul principal;
 - PJ poate desfășura și activități legale;
 - forma de vinovăție este intenția/intenția depășită, niciodată culpa;

^[1] Pentru o privire de ansamblu asupra instituției, a se vedea tabelul din anexa nr. 16.

- nu contează gravitatea infracțiunii.
- ❖ obiectul de activitate al PJ a fost deturnat în scopul comiterii de infracțiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege este $\hat{t} > 3$ ani $\rightarrow$ presupune un scop inițial licit;
 - nu este necesar ca toată activitatea să fie ilicită;
 - trebuie săvârșită cel puțin o infracțiune. Dacă pedeapsa prevăzută este $\hat{t} \leq 3$ ani, nu se poate dispune dizolvarea;
 - dacă PJ a fost condamnată definitiv la A și s-a aplicat și dizolvarea, aceasta se execută după confiscare/despăgubiri.
- ❖ PJ nu a executat, cu rea-credință, una din celelalte pedepse complementare.
 - dacă neexecutarea nu îi este imputabilă PJ, nu se poate dispune dizolvarea.

Art. 140. Suspendarea activității persoanei juridice. (1) Pedeapsa complementară a suspendării activității persoanei juridice constă în interzicerea desfășurării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.

(2) În caz de neexecutare, cu rea-credință, a pedepsei complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. f), instanța dispune suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice până la punerea în executare a pedepsei complementare, dar nu mai mult de 3 luni.

(3) Dacă până la împlinirea termenului prevăzut în alin. (2) pedeapsa complementară nu a fost pusă în executare, instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.

- ⇒ presupune interzicerea desfășurării întregii activității sau a uneia dintre activitățile PJ în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea;
- ⇒ se aplică și dacă:
 - ❖ PJ nu a executat, cu rea-credință, pedeapsa afișării/publicării hotărârii de condamnare $\rightarrow$ suspendarea se impune pe o durată de maximum 3 luni, până la executarea obligației $\rightarrow$ dacă în 3 luni nu se execută $\rightarrow$ dizolvarea.

Art. 141. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice. (1) Pedepsele complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. a) și lit. b) nu pot fi aplicate instituțiilor publice, partidelor politice, sindicatelor, patronatelor și organizațiilor religioase ori aparținând minorităților naționale, constituite potrivit legii.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și persoanelor juridice care își desfășoară activitatea în domeniul presei.

- ⇒ dizolvarea și suspendarea activității nu se aplică:
 - ❖ instituțiilor publice $\rightarrow$ chiar dacă pot fi amendate, nu se aplică pedepse complementare;
 - ❖ partidelor politice;
 - ❖ sindicatelor;
 - ❖ patronatelor;
 - ❖ organizațiilor religioase ori aparținând minorităților naționale, constituite potrivit legii;
 - ❖ PJ care își desfășoară activitatea în domeniul presei.

Art. 142. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice. (1) Pedeapsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice constă în închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru aparținând persoanei juridice cu scop lucrativ, în care s-a desfășurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică persoanelor juridice care își desfășoară activitatea în domeniul presei.

- ⇒ presupune închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru ale PJ cu scop lucrativ, în care s-a desfășurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea;
- ⇒ sunt vizate numai punctele de lucru în care s-a desfășurat activitatea;
- ⇒ se pot închide:
 - ❖ singurul punct de lucru;
 - ❖ mai multe puncte de lucru;
 - ❖ toate punctele de lucru.
- ⇒ PJ poate deschide un alt punct de lucru;
- ⇒ se pot cumula închiderea parțială și suspendarea parțială;
- ⇒ nu se pot cumula închiderea totală și suspendarea totală;
- ⇒ nu se aplică PJ care își desfășoară activitatea în domeniul presei.

Art. 143. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice. Pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice constă în interzicerea de a participa, direct sau indirect, la procedurile pentru atribuirea contractelor de achiziții publice, prevăzute de lege.

- ⇒ se poate dispune numai pentru viitor;
- ⇒ se referă și la participarea directă, și la cea indirectă;
- ⇒ nu afectează contractele în derulare, dar nu pot fi încheiate acte adiționale la acestea;
- ⇒ se aplică PJ cu/fără scop lucrativ.

Art. 144. Plasarea sub supraveghere judiciară. (1) Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară presupune desfășurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activității care a ocazionat comiterea infracțiunii, pe o perioadă de la un an la 3 ani.

(2) Mandatarul judiciar are obligația de a sesiza instanța atunci când constată că persoana juridică nu a luat măsurile necesare în vederea prevenirii comiterii de noi infracțiuni. În cazul în care instanța constată că sesizarea este întemeiată, dispune înlocuirea acestei pedepse cu pedeapsa prevăzută la art. 140.

(3) Plasarea sub supraveghere judiciară nu se aplică în cazul persoanelor juridice menționate în art. 141.

- ⇒ presupune desfășurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activității care a ocazionat comiterea infracțiunii $\rightarrow$ scopul este luarea măsurilor necesare prevenirii comiterii de noi infracțiuni;
- ⇒ durata $\rightarrow$ 1-3 ani;
- ⇒ dacă mandatarul judiciar constată că PJ nu a luat măsurile necesare $\rightarrow$ sesizează instanța $\rightarrow$ instanța, dacă sesizarea e întemeiată, dispune suspendarea activității PJ;
- ⇒ nu se aplică:
 - ❖ instituțiilor publice;

- ❖ partidelor politice;
 - ❖ sindicatelor;
 - ❖ patronatelor;
 - ❖ organizațiilor religioase ori aparținând minorităților naționale, constituite potrivit legii;
 - ❖ PJ care își desfășoară activitatea în domeniul presei.
- ➔ nu poate fi dispusă cumulativ cu dizolvarea și nici cu suspendarea.

Art. 145. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare. (1) Afișarea hotărârii definitive de condamnare sau publicarea acesteia se realizează pe cheltuiala persoanei juridice condamnate.
(2) Prin afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare nu poate fi dezvăluită identitatea altor persoane.
(3) Afișarea hotărârii de condamnare se realizează în extras, în forma și locul stabilite de instanță, pentru o perioadă cuprinsă între o lună și 3 luni.
(4) Publicarea hotărârii de condamnare se face în extras și în forma stabilită de instanță, prin intermediul presei scrise sau audiovizuale ori prin alte mijloace de comunicare audiovizuală, desemnate de instanță.
(5) Dacă publicarea se face prin presa scrisă sau audiovizuală, instanța stabilește numărul aparițiilor, care nu poate fi mai mare de 10, iar în cazul publicării prin alte mijloace audiovizuale durata acesteia nu poate depăși 3 luni.

- ➔ nu contează gravitatea/forma de vinovăție;
- ➔ se poate dispune:
- ❖ afișarea sau publicarea;
 - ❖ afișarea și publicarea.
- ➔ prin intermediul:
- ❖ presei scrise sau audiovizuale;
 - ❖ alte mijloace de comunicare audiovizuală.
- ➔ durata → 1-3 luni;
- ➔ publicarea se realizează în extras → prin afișare și publicare nu se poate dezvălui identitatea altor persoane;
- ➔ mijloacele și numărul aparițiilor (≤ 10) sunt determinate de instanță;
- ➔ se face pe cheltuiala PJ.

Anexa nr. 16

PEDEPSE COMPLEMENTARE APLICABILE PERSOANEI JURIDICE					
DIZOLVARE	SUSPENDARE TOTALĂ/PARȚIALĂ 3 LUNI-3 ANI	ÎNCHIDEREA UNOR PUNCTE DE LUCRU 3 LUNI-3 ANI	INTERZICERE ACHIZIȚII 1 AN-3 ANI	PLASARE JUDICIARĂ 1 AN-3 ANI	AFIȘARE/PUBLICA RE 1 LUNĂ-3 LUNI
• constituire în scopul săvârșirii de infracțiuni; • obiect deturnat, dacă pedeapsa prevăzută ÎNCHISOARE > 3 ani; • neexecutarea cu rea-credință a celorlalte (oricare) pedepse complementare.	• suspendare totală/parțială a activității în realizarea căreia s-a săvârșit infracțiunea; • suspendare pentru maximum 3 luni în caz de neexecutare cu rea-credință a afișării/publicării (dacă în acest termen nu se execută afișarea/publicarea → dizolvare).	• unul/mai multe/toate punctele PJ CU SCOP LUCRATIV, în care s-a desfășurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.	• CU/FĂRĂ SCOP LUCRATIV	• dacă sesizarea mandatarului judiciar este întemeiată, instanța înlocuiește plasarea cu suspendarea.	• presă scrisă/audiovizual → maximum 10 apariții; • alte mijloace → maximum 3 luni.
NEAPLICARE	NEAPLICARE	NEAPLICARE	NEAPLICARE	NEAPLICARE	NEAPLICARE
• INSTITUȚII PUBLICE, • PARTIDE POLITICE, • SINDICATE/PATRONATE, • ORGANIZAȚII religioase și minorități naționale constituite potrivit legii.	• INSTITUȚII PUBLICE, • PARTIDE POLITICE, • SINDICATE/PATRONATE, • ORGANIZAȚII religioase și minorități naționale constituite potrivit legii.	-	-	• INSTITUȚII PUBLICE, • PARTIDE POLITICE, • SINDICATE/PATRONATE, • ORGANIZAȚII religioase și minorități naționale constituite potrivit legii.	-
PRESĂ	PRESĂ	PRESĂ	-	PRESĂ	-

Sediul materiei: art. 152-159 C. pen.

Noțiune – împrejurări ulterioare săvârșirii infracțiunii ce conduc la concluzia că nu mai poate avea loc tragerea la răspundere penală a infractorului.

I. AMNISTIA

Art. 152. Efectele amnistiei. (1) Amnistia înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită. Dacă intervine după condamnare, ea înlătură și executarea pedepsei pronunțate, precum și celelalte consecințe ale condamnării. Amenda încasată anterior amnistiei nu se restituie.

(2) Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate.

Noțiune – cauză de înlăturare a răspunderii penale constând într-un act de clemență al Parlamentului care, prin lege organică, înlătură răspunderea penală pentru anumite infracțiuni, comise anterior intrării sale în vigoare.

- nu este o cauză care înlătură caracterul penal al faptei, ci aplicarea și executarea pedepsei;
- nu echivalează cu un act de dezincriminare;
- are caracter retroactiv, aplicându-se cu privire la infracțiunile prevăzute în actul de clemență săvârșite până la data intrării în vigoare a legii sau până la data prevăzută în această lege;
 - ❖ infracțiunea săvârșită în ziua intrării în vigoare a actului de amnistie nu beneficiază de efecte, și nici infracțiunile săvârșite ulterior;
 - ❖ infracțiunea **continuă/continuată/de obicei** trebuie să se epuizeze anterior intrării în vigoare a legii;
 - ❖ infracțiunea **progresivă** trebuie comisă (consumată) anterior acestei date.
- în cazul concursului, incidența legii de amnistie se va aprecia în funcție de fiecare infracțiune comisă, nu prin raportare la pedeapsa rezultantă. Dacă doar o infracțiune este amnistiată, se va executa pedeapsa pentru infracțiunea neamnistiată;
- are caracter real (*in rem*), profitând tuturor participanților, dar poate avea și caracter personal;

Clasificare

Amnistie antecondamnatorie (proprie)	– intervine înainte de pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive;
Amnistie postcondamnatorie (improprie)	– intervine după pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive;
Amnistie generală	– se aplică oricărei infracțiuni;

Amnistie specială	– se aplică anumitor infracțiuni;
Amnistie necondiționată (pură și simplă)	– legea nu instituie nicio condiție pentru incidența sa;
Amnistie condiționată	– trebuie îndeplinite anumite condiții.

☉ efectele amnistiei antecondamnatorii:

- ❖ înlătură răspunderea penală;
- ❖ acțiunea penală nu mai poate fi pusă în mișcare sau
- ❖ dacă a fost pusă în mișcare, nu se mai poate exercita.
- ❖ deși amnistia produce efecte obligatorii, suspectul/învinovatul poate cere continuarea procesului;
- ❖ produce efecte și în cazul în care suspectul/învinovatul este minor și răspunde penal;
- ❖ nu înlătură răspunderea civilă → nu are niciun efect asupra drepturilor persoanelor vătămate.

☉ efectele amnistiei postcondamnatorii:

- ❖ înlătură răspunderea penală;
- ❖ înlătură executarea pedepsei:
 - dacă nu a fost pusă în executare, nici nu va fi;
 - dacă a fost pusă în executare, executarea va înceta;
 - nu se execută nici pedepsele complementare, cu excepția degradării militare.
- ❖ amenda încasată anterior nu se restituie;
- ❖ înlătură executarea măsurilor educative (ne)privative de libertate;
- ❖ pedeapsa $\hat{I} > 1$ an amnistiată pentru o infracțiune intenționată nu constituie T_1 al recidivei;
- ❖ condamnarea nu este impediment pentru RAP/AAP/SSS;
- ❖ înlătură posibilitatea revocării grațierii condiționate;
- ❖ înlătură posibilitatea revocării liberării condiționate;
- ❖ nu are niciun efect asupra măsurilor de siguranță;
- ❖ înlătură interdicțiile, decăderile, incapacitățile;
- ❖ se poate solicita constatarea intervenției reabilitării de drept/judecătorească, efectele amnistiei fiind mai restrânse decât cele ale reabilitării.

II. PRESCRIPTIA RĂSPUNDERII PENALE

Art. 153. Prescripția răspunderii penale. (1) Prescripția înlătură răspunderea penală.

(2) Prescripția nu înlătură răspunderea penală în cazul:

- a) infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise;
- b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei.

(3) Prescripția nu înlătură răspunderea penală nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care nu s-a împlinit termenul de prescripție, generală sau specială, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții.

Noțiune – cauză de înlăturare a răspunderii penale constând în stingerea dreptului statului de a trage la răspundere penală pe infractor, ca urmare a neexercitării sale în termenul prevăzut de lege.

- ☉ are caracter real;
- ☉ operează din oficiu, nu din momentul constatării;
- ☉ sunt imprescriptibile:
 - ❖ infracțiunile de genocid, contra umanității și de război;
 - ❖ infracțiunile de omor și omor calificat, dacă la data intrării în vigoare a noului Cod Penal nu se împlinise termenul de prescripție a răspunderii penale;
 - ❖ infracțiunile intenționate urmate de moartea victimei, dacă la data intrării în vigoare a noului Cod Penal nu se împlinise termenul de prescripție a răspunderii penale;
- ☉ imprescriptibilitatea vizează orice formă a infracțiunii (tentată/consumată), indiferent dacă a fost comisă în minorat sau majorat;
- ☉ sunt prescriptibile: uciderea la cererea victimei, uciderea din culpă.

↩
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 21/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „dispozițiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripției răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale”.

Art. 154. Termenele de prescripție a răspunderii penale. (1) Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

- a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani;
- b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;
- c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;
- d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani;
- e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii care nu depășește un an sau amenda.

(2) Termenele prevăzute în prezentul articol încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii. În cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continue, de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârșirii ultimului act.

(3) În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs.

(4) În cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, a celor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile, precum și a infracțiunii de pornografie infantilă, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului.

⇒ **Termene:**

- ❖ 15 ani → legea prevede pedeapsa DET sau $\hat{I} > 20$ ani;
 - ❖ 10 ani → legea prevede pedeapsa $\hat{I} > 10$ ani, ≤ 20 ani;
 - ❖ 8 ani → legea prevede pedeapsa $\hat{I} > 5$ ani, ≤ 10 ani;
 - ❖ 5 ani → legea prevede pedeapsa $\hat{I} > 1$ an, ≤ 5 ani;
 - ❖ 3 ani → legea prevede pedeapsa $\hat{I} \leq 1$ an sau A.
- ⇒ pentru PJ, termenele sunt aceleași;
- ⇒ încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii → de către autor, fără să conteze data efectuării actelor de instigare/complicitate;
- ⇒ în cazul infracțiunilor:
- ❖ **continue**, termenul curge de la data încetării acțiunii/inacțiunii;
 - ❖ **continue**, termenul curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni/inacțiuni;
 - ❖ **de obicei**, termenul curge de la data săvârșirii ultimului act;
 - ❖ **progresive**, termenul curge de la data săvârșirii acțiunii/inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs;
 - ❖ **contra libertății și integrității sexuale, a celor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile, precum și a infracțiunii de pornografie infantilă, săvârșite față de un minor**, termenul curge de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului;
 - ❖ în cazul **concursului real**, termenul curge separat pentru fiecare infracțiune în parte (trebuie ca I_2 să fie săvârșită în termenul de prescripție al I_1);
 - ❖ în cazul **concursului ideal**, termenul curge de la data săvârșirii acțiunii/inacțiunii.
- ⇒ termenele se raportează la maximul special al pedepselor prevăzute de lege pentru infracțiunile în formă consumată, chiar dacă fapta săvârșită a rămas la stadiul de tentativă;
- ⇒ dacă legea prevede **pedepse alternative**, raportarea se face la pedeapsa cea mai grea;
- ⇒ termenele se reduc la jumătate pentru cei care, la data săvârșirii infracțiunii, erau minori;
- ⇒ sunt termene substanțiale de drept penal → se împlinesc cu o zi înainte de ziua corespunzătoare zilei de plecare;
- ⇒ **Efecte:**
- ❖ nu se mai pot aplica pedepse sau lua măsuri educative;
 - ❖ deși efectele sunt obligatorii, suspectul/învințitul poate cere continuarea procesului;
 - ❖ produce *in rem*, profitând tuturor participanților.
- ⇒ **nu produce efecte asupra:**
- ❖ măsurilor de siguranță, cu excepția confiscării extinse, în cazul acesteia fiind necesară o hotărâre judecătorească de condamnare;
 - ❖ drepturilor persoanei vătămate;
 - ❖ acțiunii civile din cadrul procesului penal.

↩
NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 5/2019 (M. Of. nr. 334 din 2 mai 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea art. 174, cu referire la art. 154 alin. (2) teza I din Codul penal, a stabilit:

„Prin data săvârșirii infracțiunii și, implicit, data de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunilor simple a căror latură obiectivă implică producerea unei pagube ori realizarea unui folos necuvenit pe o perioadă de timp se înțelege momentul apariției primei pagube ori al obținerii primului folos necuvenit”.

Art. 155. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale. (1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.

(2) După fiecare întrerupere începe să curgă un nou termen de prescripție.

(3) Întreruperea cursului prescripției produce efecte față de toți participanții la infracțiune, chiar dacă actul de întrerupere privește numai pe unii dintre ei.

(4) Termenele prevăzute la art. 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.

(5) Admiterea în principiu a cererii de redeschidere a procesului penal face să curgă un nou termen de prescripție a răspunderii penale.

- ⇒ este legală și obligatorie;
- ⇒ produce efecte *in rem*;
- ⇒ nu se referă doar la actele ce trebuie comunicate (condiție impusă de vechiul Cod penal), ci la orice act de procedură valabil îndeplinit;

↩
NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 297/2018 (M. Of. nr. 518 din 25 iunie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”, din cuprinsul dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, este neconstituțională. Curtea a reținut că dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal încalcă prevederile art. 21 alin. (3) din Constituție și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul la un proces echitabil. Curtea a arătat, de principiu, că întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale devine eficientă, producându-și efectele, într-o manieră completă, doar în condițiile existenței unor pârghii legale de încunoaștințare a persoanei în cauză cu privire la debutul unui nou termen de prescripție. În acest sens, Curtea a reținut că se impune a fi garantat caracterul previzibil al efectelor dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal asupra persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, inclusiv prin asigurarea posibilității acesteia de a cunoaște aspectul intervenirii întreruperii cursului prescripției răspunderii penale și al începerii cursului unui nou termen de prescripție. Totodată, a arătat că a accepta soluția contrară înseamnă a crea, cu ocazia efectuării unor acte procedurale care nu sunt comunicate suspectului sau învințitului și care au ca efect

întreruperea cursului prescripției răspunderii penale, pentru persoana în cauză o stare de incertitudine perpetuă, dată de imposibilitatea unei aprecieri rezonabile a intervalului de timp în care poate fi trasă la răspundere penală pentru faptele comise, incertitudine ce poate dura până la împlinirea termenului prescripției speciale, prevăzut la art. 155 alin. (4) din Codul penal.

- ⇒ actele de întrerupere atrag neluarea în calcul a intervalului de timp scurs de la data săvârșirii infracțiunii și până la data îndeplinirii actului care face să curgă un nou termen de prescripție;
 - ⇒ poate avea loc întreruperea de mai multe ori (nelimitat);
 - ⇒ prescripție specială: termenele depășite cu încă o dată vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.
- Spre exemplu, dacă infracțiunea s-a săvârșit la data de 15 ianuarie 2008, iar prescripția răspunderii penale este de 5 ani, prescripția specială se împlinește la data de 14 ianuarie 2018 (după 10 ani), chiar dacă ultimul act de întrerupere a avut loc la data de 10 ianuarie 2018.*

Art. 156. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale. (1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale este suspendat pe timpul cât o dispoziție legală sau o împrejurare de neprevăzut ori de neînlăturat împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal.

(2) Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

- ⇒ produce efecte *in personam*;
- ⇒ punerea în mișcare a acțiunii penale/continuarea procesului penal sunt împiedicate de:
 - ❖ dispoziție legală;
 - ❖ împrejurare de neprevăzut/de neînlăturat (caz fortuit, forță majoră).
- ⇒ intervalul de timpul în care cursul prescripției este suspendat nu va fi luat în considerare la calcularea termenului de prescripție.

III. LIPSA PLÂNGERII PREALABILE

Art. 157. Lipsa plângerii prealabile. (1) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile de către persoana vătămată, lipsa acestei plângeri înlătură răspunderea penală.

(2) Fapta care a adus o vătămare mai multor persoane atrage răspunderea penală, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai de către una dintre ele.

(3) Fapta atrage răspunderea penală a tuturor persoanelor fizice sau juridice care au participat la săvârșirea acesteia, chiar dacă plângerea prealabilă s-a făcut numai cu privire la una dintre acestea.

(4) În cazul în care cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu.

(5) Dacă persoana vătămată a decedat sau în cazul persoanei juridice aceasta a fost lichidată, înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare din oficiu.

Noțiune – cauză care înlătură răspunderea penală constând în neutilizarea de către persoana vătămată a dreptului de a introduce valid o astfel de plângere.

- ⇒ poate privi PF sau PJ;
- ⇒ trebuie să condiționeze punerea în mișcare a acțiunii penale cu privire la fapta în cauză;
 - ❖ se introduce personal, cu excepția persoanelor incapabile/minorilor fără capacitate de exercițiu, care o vor introduce prin reprezentantul legal; în cazul minorilor cu capacitate de exercițiu restrânsă, plângerea se introduce personal, cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.
 - ❖ prin excepție, se poate introduce de mandatarul cu procură specială sau de avocatul special împuternicit în acest sens.
- ⇒ indivizibilitate activă → fapta cu o pluralitate de subiecți pasivi atrage răspunderea penală, chiar dacă plângerea a fost introdusă de un singur subiect pasiv;
- ⇒ indivizibilitate pasivă → fapta cu o pluralitate de subiecți activi atrage răspunderea penală a tuturor participanților, chiar dacă plângerea a fost introdusă numai cu privire la unul dintre aceștia;
- ⇒ în toate cazurile, dacă persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitatea de exercițiu restrânsă sau o persoană juridică ce este reprezentată de făptuitor, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu (caz în care nu mai contează termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile);
- ⇒ dacă persoana vătămată decedează/este lichidată după expirarea termenului de introducere a plângerii și nu s-a aflat în imposibilitate de a formula plângerea, acțiunea penală nu va putea fi pusă în mișcare din oficiu;
- ⇒ dacă PJ nu este participant la infracțiunea comisă de PF, plângerea prealabilă trebuie formulată în mod explicit și împotriva PJ, pentru că PJ are o răspundere directă pentru fapta proprie;
- ⇒ termenul de formulare este de:
 - ❖ 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârșirea faptei;
 - ❖ 3 luni din ziua în care reprezentantul a aflat despre săvârșirea faptei, dacă persoana vătămată este minor/incapabil;
 - ❖ 3 luni de la data numirii unui nou reprezentant, când făptuitorul este reprezentantul legal al minorului.
- ⇒ plângerea greșit introdusă, însă în termen, se consideră valabilă și se redirecționează către organul competent;
- ⇒ se va constata lipsa plângerii prealabile atunci când aceasta:
 - ❖ nu este formulată deloc;
 - ❖ este introdusă de o persoană fără calitate;
 - ❖ nu respectă condițiile prevăzute de lege (de fond/formă).
- ⇒ efecte:
 - ❖ dacă se constată în timpul urmăririi penale → clasarea;

- ❖ dacă se constată în timpul judecății → încetarea procesului penal.

„În cazurile în care legea condiționează punerea în mișcare a acțiunii penale de introducerea unei plângeri prealabile, persoana vătămată fiind un minor lipsit de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, organul de urmărire penală se poate sesiza oricând din oficiu, fără a fi obligat să verifice dacă cel îndreptătit a reclama a introdus plângere prealabilă în termenul legal ori a declarat că nu introduce o astfel de plângere. Ocrotitorul legal al minorului care a împlinit vârsta de 14 ani nu poate introduce plângerea prealabilă în numele minorului, însă acesta poate să și-o însușească, fiind chemat în acest scop în instanță, ori din proprie inițiativă (...)” (T.S., dec. nr. 6/1973).

acest scop în instanță, ori din proprie inițiativă [...]” (I.C.C.J., dec. nr. 3722/2010).

„Dispoziția cuprinsă în art. 197 alin. (4) C. pen., potrivit căreia acțiunea penală pentru fapta de viol prevăzută în art. 197 alin. (1) din același cod se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, nu este incidentă în cazul în care decesul persoanei vătămate – victimă a infracțiunii de viol, prevăzută în art. 197 alin. (1) C. pen., sau a tentativei la această infracțiune, prevăzută în art. 20 raportat la art. 197 alin. (1) C. pen. – a fost cauzat prin săvârșirea de către inculpat a infracțiunii de omor asupra acesteia, întrucât imposibilitatea persoanei vătămate de a formula plângere prealabilă este determinată de activitatea infracțională a inculpatului, iar săvârșirea infracțiunii mai grave de omor nu îi poate crea inculpatului un motiv de impunitate pentru o altă faptă gravă comisă de el. În acest caz, acțiunea penală pentru fapta prevăzută în art. 197 alin. (1) C. pen. sau în art. 20 raportat la art. 197 alin. (1) C. pen. se exercită din oficiu” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2656 din 6 iulie 2010, www.scj.ro).

IV. RETRAGEREA PLÂNGERII PREALABILE

Art. 158. Retragera plângerii prealabile. (1) Retragera plângerii prealabile poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile.

(2) Retragera plângerii prealabile înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă.

(3) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, retragerea plângerii preadabile se face numai cu încuviințarea organelor de probă.

(4) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însoțită de procuror.

(4) În cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri, plângerea este necesară și prealabilă, dar acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu în condițiile legii, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însoțită de procuror.

Noțiune – cauză care înlătură răspunderea penală constând în retragerea de către persoana vătămată a plângerii prealabile valid introduse, până la pronunțarea unei hotărâri definitive.

- ⇒ poate privi PF sau PJ;
- ⇒ introducerea plângerii prealabile trebuie să condiționeze punerea în mișcare a acțiunii penale cu privire la fapta în cauză → în aceste condiții, dacă acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu, retragerea plângerii prealabile produce efecte numai dacă este însoțită de procuror;

- ⇒ se introduce personal de persoanele cu capacitate deplină de exercițiu; prin excepție, se poate introduce de mandatarul cu procură specială sau de avocatul special împuternicit în acest sens;
- ⇒ persoanele lipsite de capacitate de exercițiu sau incapabile, vor retrage plângerea prealabilă prin reprezentantul legal;
- ⇒ persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă vor putea retrage plângerea prealabilă doar cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege;
- ⇒ trebuie să fie totală, să privească atât latura civilă, cât și cea penală a cauzei;
- ⇒ retragerea plângerii prealabile trebuie să intervină până la rămânerea definitivă a hotărârii;
- ⇒ produce efecte *in personam*;
- ⇒ efecte:

- ❖ înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă;
- ❖ are efecte irevocabile – nu se mai poate introduce o nouă plângere prealabilă;
- ❖ în cazul pluralității de subiecți pasivi, menținerea plângerii prealabile de către o singură persoană vătămată este suficientă pentru punerea în mișcare a acțiunii penale și tragerea la răspundere penală a infractorului;
- ❖ în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu, retragerea plângerii produce efecte numai dacă este însoțită de procuror;
- ❖ nu produce efecte asupra măsurilor de siguranță, cu excepția confiscării extinse.

NB Dacă hotărârea judecătorească este desființată ca urmare a exercitării unei căi extraordinare de atac, este posibilă retragerea plângerii prealabile.

V. ÎMPĂCAREA

Art. 159. Împăcarea. (1) Împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres.

(2) Împăcarea înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă.

(3) Împăcarea produce efecte numai cu privire la persoanele între care a intervenit și dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței.

(4) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face numai de reprezentanții lor legali, iar persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.

(5) În cazul persoanei juridice, împăcarea se realizează de reprezentantul său legal sau convențional ori de către persoana desemnată în locul acestuia. Împăcarea intervenită între persoana juridică ce a săvârșit infracțiunea și persoana vătămată nu produce efecte față de persoanele fizice care au participat la comiterea aceleiași fapte.

(6) În cazul în care infracțiunea este săvârșită de reprezentantul persoanei juridice vătămate, dispozițiile art. 158 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.

Noțiune – cauză care înlătură răspunderea penală constând în operațiunea realizată între infractor și persoana vătămată, care înlătură răspunderea penală prin soluționarea situației conflictuale create prin săvârșirea infracțiunii.

- privește atât PF, cât și PJ;
 - produce efecte *in personam*, doar între cei care s-au împăcat;
- NB** **Constituționalitate:** prin Decizia nr. 508/2014 Curtea Constituțională admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 159 alin. (3) și constată că acestea sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înaintea datei intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare fusese depășit.
- poate interveni doar dacă legea o prevede expres, în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu;
 - împăcarea nu este incidentă când acțiunea penală se pune în mișcare la plângere prealabilă; ca excepție, dacă legea prevede, în cazul infracțiunilor care se urmăresc la plângere prealabilă, că procurorul poate exercita acțiunea penală din oficiu și, în concret, procurorul a acționat în acest sens, împăcarea este posibilă dacă legea o prevede expres;
 - se realizează personal de persoanele cu capacitate deplină de exercițiu;
 - persoanele lipsite de capacitate de exercițiu sau incapabile, se vor împăca prin reprezentantul legal;
 - persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă se vor împăca doar cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege;
 - PJ se va împăca prin reprezentantul său legal sau convențional ori prin persoana desemnată în locul acestuia;
 - dacă infracțiunea este săvârșită de reprezentantul PJ vătămate, împăcarea trebuie însoțită de către procuror;
 - împăcarea PJ ce a săvârșit infracțiunea cu persoana vătămată nu produce efecte față de PF care au participat la comiterea aceleiași fapte;
 - trebuie să fie totală – să privească atât latura civilă, cât și cea penală a cauzei – și necondiționată;
 - trebuie să aibă loc până la citirea actului de sesizare a instanței;
 - efecte:
 - ❖ înlătură răspunderea penală;
 - ❖ stinge acțiunea civilă.

Retragerea plângerii prealabile	Împăcarea
▪ până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești	▪ până la citirea actului de sesizare
▪ oral/scriș	▪ oral/scriș
▪ explicită (personal/mandatar);	▪ explicită și personală
▪ necondiționată	▪ necondiționată
	▪ definitivă
	▪ totală (cu privire la latura penală și civilă)

Infracțiuni	Infracțiuni
▪ lovire sau alte violențe	▪ lovire sau alte violențe (subiect pasiv = membru de familie)
▪ vătămare corporală din culpă	▪ vătămare corporală din culpă (subiect pasiv = membru de familie)
▪ amenințare	▪ furt (simplu)
▪ viol, în formă tip/asimilată	▪ furt calificat, mai puțin în formele de la alin. (2) lit. a) și alin. (3)
▪ violarea de domiciliu/sediului profesional	▪ furt în scop de folosință
▪ abuz de încredere	▪ însușirea bunului găsit
▪ gestiune frauduloasă	▪ înșelăciune
▪ distrugere, în formă tip/agravată	
▪ tulburare de posesie	
▪ abandon de familie	
▪ nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului	

NB **Dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală:** prin Decizia nr. 9/2015, I.C.C.J. a stabilit că: „1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale”.

NB **Constituționalitate:** prin Decizia nr. 532/2016, Curtea Constituțională a stabilit că: „dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței”.

FIȘĂ

NR. 26

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI

I. GRAȚIEREA

Art. 160. Efectele grațierii. (1) Grațierea are ca efect înlăturarea, în totul sau în parte, a executării pedepsei ori comutarea acesteia în alta mai ușoară.

(2) Grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare și măsurilor educative neprivative de libertate, în afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere.

(3) Grațierea nu are efect asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate.

(4) Grațierea nu are efecte asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere, în afară de cazul în care se dispune altfel prin actul de grațiere.

Noțiune – cauză de înlăturare a executării pedepsei, în tot sau în parte, sau de comutare a acesteia în alta mai ușoară, prin act al președintelui României (grațierea individuală) sau al Parlamentului României (grațierea colectivă).

modalități:

- ❖ înlăturarea executării pedepsei, integral sau parțial → vizează pedepse aflate în curs de executare, **excluzând** AAP/SSS/măsurile educative neprivative de libertate/prestarea muncii neremunerate în folosul societății;
- ❖ comutarea pedepsei într-una mai ușoară.

⇒ de regulă, produce efecte *in personam* (poate produce efecte și *in rem*, de exemplu, pentru anumite condamnări determinate prin cuantumul pedepselor).

Grațierea individuală

- ❖ se acordă de către președintele României;
- ❖ poate fi numai postcondamnatorie și numai necondiționată;
- ❖ la concurs, vizează rezultanta;
- ❖ vizează pedepse privative de libertate sau măsuri educative privative de libertate.

Nu privește:

- pedepse deja executate;
- pedepse a căror executare nu a început din cauza sustragerii;
- pedepse pentru care s-a dispus SSS/AAP;
- amenda aplicată PF;
- pedepsele complementare/accesorii aplicate PF.

NB

Grațierea colectivă

- ❖ se acordă unui număr nedeterminat de persoane, de către Parlament, având întotdeauna caracter retroactiv;
- ❖ vizează pedepse privative de libertate sau măsuri educative privative de libertate.

⇒ Grațierea pură și simplă

- ❖ grațierea individuală este mereu pură și simplă;
- ❖ grațierea colectivă poate fi pură și simplă/condiționată.

⇒ Grațierea condiționată

- ❖ trebuie îndeplinite anumite condiții.

⇒ Grațierea totală

- ❖ privește pedeapsa principală în integritatea sa (remitere de pedeapsă).

⇒ Grațierea parțială

- ❖ privește o parte determinată din pedeapsă (reducere de pedeapsă);
- ❖ poate avea ca efect și înlocuirea unei pedepse cu altă pedeapsă (comutare de pedeapsă).

⇒ Grațierea postcondamnatorie

- ❖ vizează pedepse/măsuri educative privative de libertate stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă;
- ❖ produce efecte *ope legis* → nu trebuie constatată de către organul judiciar.

⇒ Grațierea antecondamnatorie

- ❖ vizează pedepse/măsuri educative privative de libertate ne judecate definitiv.

⇒ Efectele grațierii

- ❖ înlătură în totalitate/parte executarea pedepsei principale/măsurii educative privative sau comută pedeapsa într-una mai ușoară;
- ❖ nu produce efecte asupra:
 - pedepsei executate integral;
 - pedepsei pentru care a intervenit prescripția executării pedepsei;
 - pedepsei pentru care s-a dispus AAP/SSS;
 - pedepsei amenzii, în cazul PF.
- ❖ nu are ca efect reabilitarea de drept;
- ❖ dacă $\hat{t} > 1$ an este grațiată, va constitui T_1 pentru recidiva postexecutorie;
- ❖ termenul de reabilitare începe să curgă din momentul grațierii totale/restului de pedeapsă;
- ❖ grațierea totală necondiționată face ca pedeapsa aplicată să fie considerată executată:
 - la data aplicării actului de grațiere (grațiere postcondamnatorie);
 - la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești (grațiere antecondamnatorie).
- ❖ grațierea parțială necondiționată poate atrage:
 - înlăturarea executării pedepsei (restul de executat $\leq$ fracția grațiată);
 - înlăturarea doar a unei părți din pedeapsă (restul de executat $>$ fracția grațiată).
- ❖ la grațierea totală/restului de pedeapsă, pedeapsa accesorie nu se mai execută. Dar se execută pedepsele complementare, dacă prin actul de grațiere nu se dispune altfel;
 - dacă există mai multe acte de grațiere → se vor aplica reduceri succesive.

- ❖ nu are efect asupra pedepselor complementare → se execută;
- ❖ nu are efect asupra măsurilor educative neprivative de libertate → se execută;
- ❖ nu are efect asupra măsurilor de siguranță → se execută;
- ❖ nu are efect asupra drepturilor persoanei vătămate → nu se înlătură răspunderea civilă.

II. PRESCRIPTIA EXECUTĂRII PEDEPSEI

Art. 161. Prescripția executării pedepsei. (1) Prescripția înlătură executarea pedepsei principale.

(2) Prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale în cazul:

- a) infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, indiferent de data la care au fost comise;
 - b) infracțiunilor prevăzute la art. 188 și 189 și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei.
- (3) Prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale nici în cazul infracțiunilor prevăzute la alin. (2) lit. b) pentru care, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții, nu s-a împlinit termenul de prescripție a executării.

Noțiune – cauză de înlăturare a executării pedepsei constând în înlăturarea dreptului statului de a pune în executare o hotărâre definitivă de condamnare, din cauza trecerii unui interval de timp prevăzut de lege.

- condamnarea constituie antecedent penal → poate fi primul termen al recidivei postexecutorii;
- are caracter real;
- „pedeapsa ce se execută” vizează:
 - ❖ pedeapsa stabilită pentru infracțiune;
 - ❖ rezultanta, în cazul concursului/recidivei/pluralității intermediare.
- sunt imprescriptibile:
 - ❖ infracțiunile de genocid, contra umanității și de război → indiferent de data săvârșirii;
 - ❖ infracțiunile de omor/omor calificat → dacă la data intrării în vigoare a noului Cod penal nu se împlinise termenul de prescripție a executării pedepsei;
 - ❖ infracțiunile intenționate urmate de moartea victimei → dacă la data intrării în vigoare a noului Cod penal nu se împlinise termenul de prescripție a executării pedepsei;
- imprescriptibilitatea vizează orice formă a infracțiunii (tentată/consumată), indiferent dacă a fost comisă în minorat sau majorat;
- efecte:
 - ❖ înlătură executarea pedepsei principale și, odată cu aceasta a pedepsei accesorii;
 - ❖ nu are efect asupra pedepselor complementare aplicate PF → după expirarea termenului de prescripție a executării pedepsei se execută pedepsele complementare aplicate PF;
 - ❖ are efect asupra pedepselor complementare aplicate PJ;
 - ❖ nu are efect asupra măsurilor de siguranță.

Art. 162. Termenele de prescripție a executării pedepsei. (1) Termenele de prescripție a executării pedepsei pentru persoana fizică sunt:

- a) 20 de ani, când pedeapsa care urmează a fi executată este detențiunea pe viață sau închisoarea mai mare de 15 ani;
 - b) 5 ani, plus durata pedepsei ce urmează a fi executată, dar nu mai mult de 15 ani, în cazul celorlalte pedepse cu închisoarea;
 - c) 3 ani, în cazul când pedeapsa este amenda.
- (2) Termenele prevăzute în alin. (1) se socotesc de la data când hotărârea de condamnare a rămas definitivă.
- (3) În cazul revocării sau anulării amânării aplicării pedepsei, suspendării executării pedepsei sub supraveghere ori liberării condiționate, termenul de prescripție începe să curgă de la data când hotărârea de revocare sau anulare a rămas definitivă.
- (4) În cazul revocării liberării condiționate, în condițiile art. 104 alin. (1), termenul de prescripție începe să curgă de la data când hotărârea de revocare a rămas definitivă și se calculează în raport cu restul de pedeapsă neexecutat.
- (5) În cazul înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, termenul de prescripție curge de la data când hotărârea de înlocuire a rămas definitivă și se calculează în raport cu durata pedepsei închisorii.
- (6) Pedepsele complementare aplicate persoanei fizice și măsurile de siguranță nu se prescriu.
- (7) Prin pedeapsa ce se execută se înțelege pedeapsa stabilită de instanță, ținându-se cont de cauzele ulterioare de modificare a acesteia.

➤ termene pentru PF:

- ❖ 20 ani → pedeapsa care urmează a se executa este DET sau $\hat{I} > 15$ ani;
- ❖ 5 ani + durata pedepsei, ≤ 15 ani → celelalte pedepse cu $\hat{I}$;
- ❖ 3 ani → pedeapsa care urmează a se executa este A.

➤ termene pentru PJ:

- ❖ 5 ani → pedeapsa amenzii;
- ❖ 3 ani → pedepsele complementare.

➤ regula: se socotesc de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare;

➤ excepții:

- ❖ în cazul revocării/anulării AAP/SSS/LC, încep să curgă de la data când hotărârea de revocare sau anulare a rămas definitivă;
- ❖ în cazul revocării LC pentru nerespectarea măsurilor de supraveghere sau a obligațiilor impuse, termenul de prescripție începe să curgă de la data când hotărârea de revocare a rămas definitivă și se calculează în raport cu restul de pedeapsă neexecutat;
- ❖ în cazul revocării LC pentru săvârșirea unei infracțiuni, termenul de prescripție începe să curgă tot de la data revocării definitive, dar se calculează în raport cu rezultanta;
- ❖ în cazul înlocuirii pedepsei A cu pedeapsa $\hat{I}$, termenul de prescripție curge de la data când hotărârea de înlocuire a rămas definitivă și se calculează în raport cu durata pedepsei $\hat{I}$;
- ❖ în cazul grațierii parțiale, termenul de prescripție va curge în raport cu perioada din pedeapsă rămasă neexecutată.

Art. 163. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei. (1) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei se întrerupe prin începerea executării pedepsei. Sustragerea de la executare, după începerea executării pedepsei, face să curgă un nou termen de prescripție de la data sustragerii.

(2) Cursul termenului de prescripție a executării se întrerupe și prin săvârșirea din nou a unei infracțiuni.
 (3) Cursul termenului de prescripție a executării pedepsei amenzii se întrerupe și prin înlocuirea obligației de plată a amenzii cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității.

- este legală și obligatorie;
- produce efecte *in rem*.

Cauze de întrerupere:

- începerea executării pedepsei → încarcerarea efectivă la PF și plata unei părți a A la PJ;
- sustragerea de la executare după începerea executării pedepsei → începe să curgă un nou termen de prescripție, de la data sustragerii;
- săvârșirea din nou (nu trebuie neapărat să se pronunțe și condamnarea pentru a se produce întreruperea) a unei infracțiuni (nu contează data descoperirii/forma de vinovăție);
- înlocuirea obligației de plată a A cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității;
- reținerea unei cauze de întrerupere atrage neluarea în calcul a intervalului de timp scurs de la data săvârșirii infracțiunii și până la data realizării întreruperii;
- poate avea loc întreruperea de mai multe ori (nelimitat);
- după fiecare întrerupere începe să curgă un **nou termen** de prescripție.

NB

Spre deosebire de prescripția răspunderii penale, în cazul prescripției executării pedepsei, nu există prescripție specială.

Art. 164. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei. (1) Cursul termenului prescripției executării pedepsei este suspendat în cazurile și condițiile prevăzute în Codul de procedură penală.
 (2) Prescripția își reia cursul din ziua în care a încetat cauza de suspendare.

- produce efecte *in personam*;
- intervalul de timpul în care cursul prescripției este suspendat nu va fi luat în considerare la calcularea termenului de prescripție;
- cursul prescripției este suspendat:
 - ❖ în cazurile de amânare sau de întrerupere a executării pedepsei Î sau DET;
 - ❖ în cazul exercitării căilor extraordinare de atac, dacă instanța dispune suspendarea executării pedepsei.

FIȘA

NR. 27

CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII

Sediul materiei: art. 165-171 C. pen.

Noțiune – cauze care înlătură pentru viitor toate incapacitățile și interdicțiile ce decurg din hotărârea de condamnare.

- reabilitarea:
 - ❖ poate fi de drept sau judecătorească;
 - ❖ produce efecte *in personam* și numai pentru viitor;
 - ❖ operează cu privire la toate condamnările suferite de o persoană (reabilitarea este indivizibilă).
- termenele de reabilitare sunt termene substanțiale de drept penal.

I. REABILITAREA DE DREPT

Art. 165. Reabilitarea de drept. Reabilitarea are loc de drept în cazul condamnării la pedeapsa amenzii, la pedeapsa închisorii care nu depășește 2 ani sau la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune.

Noțiune – formă de reabilitare care intervine de drept, la îndeplinirea anumitor condiții, pentru condamnări de o gravitate redusă.

- pentru PF, intervine în cazul condamnării:
 - ❖ la pedeapsa A;
 - ❖ la pedeapsa Î ≤ 2 ani;
 - ❖ la pedeapsa Î a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere (indiferent de pedeapsa Î stabilită în concret);
 - ❖ inclusiv printr-o hotărâre pronunțată de o instanță străină, recunoscută în România.
- condiție:
 - ❖ în decurs de 3 ani, condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune → nu este necesară condamnarea, ceea ce contează este săvârșirea unei infracțiuni.
- termenul de reabilitare de drept = 3 ani;
- în cazul dispunerii SSS, termenul de reabilitare curge de la data împlinirii TS;
- dacă s-a dispus RAP (nu există interdicție, incapacitate, decădere), **nu operează reabilitarea de drept** (deși efectele sunt similare), pentru că nu putem vorbi de o hotărâre de condamnare la o pedeapsă;

- ⇒ dacă s-a dispus AAP și nu s-a dispus revocarea/anularea, nu operează reabilitarea de drept, pentru că nu putem vorbi de o hotărâre de **condamnare** la o pedeapsă;
- ⇒ în cazul unor condamnări succesive, este necesar ca pentru toate infracțiunile să fie incidentă reabilitarea de drept și ca nicio infracțiune să nu fi fost săvârșită în cadrul termenului de reabilitare de drept pentru condamnarea anterioară;
- ⇒ dacă pentru unele condamnări este incidentă reabilitarea de drept, iar pentru altele reabilitarea judecătorească, va putea opera numai reabilitarea judecătorească.
- ⇒ pentru PJ, intervine numai reabilitarea de drept:
 - ❖ în termen de 3 ani dacă
 - ❖ de la data la care pedeapsa amenzii și pedeapsa complementară au fost executate sau considerate ca executate.

II. REABILITAREA JUDECĂTOREASCĂ

Art. 166. Reabilitarea judecătorească. (1) Condamnatul poate fi reabilitat, la cerere, de instanță, după împlinirea următoarelor termene:

a) 4 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, dar care nu depășește 5 ani;

b) 5 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;

c) 7 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani sau în cazul pedepsei detențiunii pe viață, comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii;

d) 10 ani, în cazul condamnării la pedeapsa detențiunii pe viață, considerată executată ca urmare a grațierii, a împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei sau a liberării condiționate.

(2) Condamnatul decedat până la împlinirea termenului de reabilitare poate fi reabilitat dacă instanța, evaluând comportarea condamnatului până la deces, apreciază că merită acest beneficiu.

Noțiune – formă de reabilitare care se acordă, la cererea condamnatului, la îndeplinirea anumitor condiții și după împlinirea anumitor termene.

- ⇒ termene:
 - ❖ 4 ani → în cazul condamnării la pedeapsa $\hat{I} > 2$ ani și ≤ 5 ani;
 - ❖ 5 ani → în cazul condamnării la pedeapsa $\hat{I} > 5$ ani și ≤ 10 ani;
 - ❖ 7 ani → în cazul condamnării la pedeapsa:
 - $\hat{I} > 10$ ani;
 - DET, comutată sau înlocuită cu pedeapsa $\hat{I}$.
 - ❖ 10 ani → în cazul condamnării la pedeapsa DET, considerată executată ca urmare:
 - a grațierii;
 - a împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei;
 - a LC.

Art. 167. Calculul termenului de reabilitare. (1) Termenele prevăzute în art. 165 și art. 166 se socotesc de la data când a luat sfârșit executarea pedepsei principale sau de la data când aceasta s-a prescris.

(2) Pentru cei condamnați la pedeapsa amenzii, termenul curge din momentul în care amenda a fost achitată integral sau executarea ei s-a stins în orice alt mod.

(3) În caz de grațiere totală sau de grațiere a restului de pedeapsă, termenul curge de la data actului de grațiere, dacă la acea dată hotărârea de condamnare era definitivă, sau de la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, dacă actul de grațiere se referă la infracțiuni în curs de judecată.

(4) În caz de suspendare sub supraveghere a executării pedepsei, termenul curge de la data împlinirii termenului de supraveghere.

(5) În cazul condamnărilor succesive, termenul de reabilitare se calculează în raport cu pedeapsa cea mai grea și curge de la data executării ultimei pedepse.

- ⇒ atât în cazul reabilitării de drept, cât și în cazul reabilitării judecătorești, termenul curge de la:
 - ❖ data punerii efective în libertate (pentru $\hat{I}$ executată integral în detenție);
 - ❖ data actului de grațiere postcondamnatorie, pentru grațiere totală/a restului de pedeapsă → dacă există grațiere parțială, termenul curge de la data executării integrale;
 - ❖ data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare, în cazul grațierii antecondamnatorii, dacă nu mai rămâne nimic de executat;
 - ❖ data împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei;
 - ❖ data împlinirii TS al SSS → poate interveni numai reabilitarea de drept;
 - ❖ data împlinirii TS al LC, nu data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus LC;
 - ❖ data la care A a fost executată integral ori executarea s-a stins în orice alt mod → poate interveni numai reabilitarea de drept.
- ⇒ pe durata termenului de 3 ani nu se execută pedepsele accesorii, pedeapsa principală fiind executată, dar se execută pedepsele complementare (acestea pot fi dispuse alături de pedeapsa cu A sau $\hat{I} \leq 2$ ani, inclusiv în caz de SSS, când durata complementarei $>$ durata TS al SSS);
- ⇒ pe durata termenului de 3 ani se execută măsurile de siguranță.

NB Termenul de reabilitare judecătorească se socotește în raport de pedeapsa cea mai grea ce intră în componența pedepsei rezultante ca urmare a cumulului juridic sau aritmetic (I.C.C.J., dec. nr. 3/2009, M. Of. nr. 393 din 10 iunie 2009).

Art. 168. Condițiile reabilitării judecătorești. Cererea de reabilitare judecătorească se admite dacă cel condamnat întrunește următoarele condiții:

- a) nu a săvârșit o altă infracțiune în intervalul de timp prevăzut în art. 166;
- b) a achitat integral cheltuielile de judecată și și-a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când acesta dovedește că nu a avut posibilitatea să le îndeplinească sau când partea civilă a renunțat la despăgubiri.

- ⇒ admiterea este **obligatorie** pentru instanță, dacă sunt îndeplinite condițiile;

Condiții pentru reabilitarea judecătorească:

- ⇒ s-a împlinit termenul de reabilitare judecătorească;
- ⇒ condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune în termenul de reabilitare judecătorească;
 - ❖ trebuie ca fapta să fie infracțiune (tipică, antijuridică, imputabilă);
 - ❖ nu contează natura, gravitatea, forma de vinovăție, modalitatea de individualizare;
 - ❖ există infracțiune și când este incidentă o cauză care înlătură răspunderea penală (împăcare, retragerea plângerii prealabile), pentru că fapta rămâne infracțiune, iar Codul nu cere ca pentru infracțiunea nouă să existe neapărat o soluție de condamnare.
- ⇒ au fost achitate integral:
 - ❖ cheltuielile de judecată;
 - ❖ despăgubirile civile;
 - excepții:
 - condamnatul nu a avut posibilitatea să le achite;
 - partea civilă a renunțat explicit și voluntar la despăgubiri.
- ⇒ instanța poate da un termen de 6 luni pentru plata totală/parțială.

NB

Îndeplinirea condițiilor dă dreptul la reabilitare → instanța nu poate aprecia că aceasta nu este oportună, ca în cazul liberării condiționate sau al reabilitării decedatului → instanța este obligată să constate că a intervenit reabilitarea.

Art. 169. Efectele reabilitării de drept sau judecătorești. (1) Reabilitarea face să înceteze decăderile și interdicțiile, precum și incapacitățile care rezultă din condamnare.
 (2) Reabilitarea nu are ca urmare obligația de reintegrare în funcția din care condamnatul a fost scos în urma condamnării ori de redare a gradului militar pierdut.
 (3) Reabilitarea nu are efecte asupra măsurilor de siguranță.

- ⇒ încetează pentru viitor consecințele juridice ale unei condamnări;
- ⇒ nu se va reține recidiva în situația săvârșirii unei noi infracțiuni;
- ⇒ nu există obligația de:
 - ❖ reintegrare în funcția din care condamnatul a fost scos în urma condamnării;
 - ❖ redare a gradului militar pierdut.
- ⇒ nu produce efecte asupra măsurilor de siguranță.

Art. 170. Reînnoirea cererii de reabilitare judecătorească. (1) În caz de respingere a cererii de reabilitare, nu se poate introduce o nouă cerere decât după un termen de un an, care se socotește de la data respingerii cererii prin hotărâre definitivă.
 (2) Condițiile prevăzute în art. 168 trebuie să fie îndeplinite și pentru intervalul de timp care a precedat noua cerere.
 (3) Cererea respinsă ca urmare a neîndeplinirii unor condiții de formă poate fi reînnoită potrivit Codului de procedură penală.

- ⇒ privește doar reabilitarea judecătorească, cea de drept neimplicând o cerere;
- ⇒ se impune trecerea unui an de la respingerea pe motive de fond (netemeinicie) până la reînnoire.

Art. 171. Anularea reabilitării. Reabilitarea judecătorească va fi anulată când, după acordarea ei, s-a descoperit că cel reabilitat mai săvârșise o infracțiune care, dacă ar fi fost cunoscută, ar fi condus la respingerea cererii de reabilitare.

- ⇒ se aplică exclusiv reabilitării judecătorești;
- ⇒ anularea are loc dacă se descoperă că cel reabilitat mai săvârșise o infracțiune care, dacă ar fi fost cunoscută, ar fi condus la respingerea cererii de reabilitare;
- ⇒ nu există revocarea reabilitării.

FIȘA

NR. 28

ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ

Sediul materiei: art. 172-187 C. pen.

Art. 172. Dispoziții generale. Ori de câte ori legea penală folosește un termen sau o expresie dintre cele arătate în prezentul titlu, înțelesul acesteia este cel prevăzut în articolele următoare, afară de cazul când legea penală dispune altfel.

- potrivit Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal (art. 236 din Legea nr. 187/2012), dispozițiile generale ale acestuia (inclusiv normele inserate în titlul final) își produc efecte și asupra dispozițiilor penale cuprinse în legi speciale, sub rezerva derogărilor exprese.

Art. 173. Legea penală. Prin lege penală se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege.

- înțelesul noțiunii de lege penală a fost pus în acord cu reglementările constituționale în vigoare:
 - ❖ include legea organică și ordonanța de urgență, precum și
 - ❖ actele adoptate anterior actualei Constituții (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.).

Art. 174. Săvârșirea unei infracțiuni. Prin săvârșirea unei infracțiuni sau comiterea unei infracțiuni se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum și participarea la comiterea acestora în calitate de coautor, instigator sau complice.

Art. 175. Funcționar public. (1) Funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

- a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești;
 - b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;
 - c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.
- (2) De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost învestită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

- executorul judecătoresc are calitatea de funcționar public în înțelesul legii penale, putând fi astfel subiect activ al infracțiunii de neglijență în serviciu (art. 298 C. pen.);
- expertul din cadrul unui birou local de expertize tehnice, desemnat să efectueze expertize în cauze juridice și retribuit sub forma onorariului prin biroul de expertize are calitatea de funcționar, putând fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită;
- lichidatorul judiciar al unei societăți comerciale, numit prin hotărâre judecătorească, are calitatea de funcționar și poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită.

Dezlegarea unor chestiuni de drept:

- prin Decizia nr. 20/2014, I.C.C.J. a stabilit că „expertul tehnic judiciar este funcționar public în conformitate cu dispozițiile art. 175 alin. (2) teza întâi din Codul penal”;
- prin Decizia nr. 26/2014, I.C.C.J. a stabilit că: „medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal”;
- prin Decizia nr. 8/2017, I.C.C.J. a stabilit că: „profesorul din învățământul preuniversitar de stat are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal”;
- prin Decizia nr. 13/2017, I.C.C.J. a stabilit că: „în sensul legii penale, funcționarul bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României, este funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (2) din Codul penal”;

↩
NB

Art. 176. Public. Prin termenul public se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică.

- textul face referire expresă la trei tipuri de entități
 - ❖ autoritățile publice;
 - ❖ instituțiile publice;
 - ❖ alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică;
- nu intră în această categorie societățile comerciale, acestea fiind persoane juridice de drept privat (de exemplu: falsificarea de borderouri de achiziție și de facturi fiscale, de către administratorul unei societăți comerciale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, iar nu ale infracțiunilor de fals material în înscrisuri oficiale și uz de fals);
 - în această categorie s-ar putea integra persoane juridice de drept privat, în măsura în care în sarcina acestora s-ar conferi, în concret, administrarea sau exploatarea unor bunuri aparținând proprietății publice.

Art. 177. Membru de familie. (1) Prin membru de familie se înțelege:

- a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
 - b) soțul;
 - c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.
- (2) Dispozițiile din legea penală privitoare la membru de familie, în limitele prevăzute în alin. (1) lit. a), se aplică, în caz de adopție, și persoanei adoptate ori descendenților acesteia în raport cu rudele firești.

noțiunea de membru de familie absoarbe integral în conținutul său:

- ❖ noțiunea de rude apropiate
 - în cazul ascendenților și descendenților, fraților și surorilor, copiilor acestora, precum și persoanelor devenite prin adopție rude, legiuitorul a renunțat la condiția verificării caracterului efectiv al comuniunii de trai.
- ❖ și persoane care au stabilit legături asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, cu condiția conviețuirii.

Art. 178. Informații secrete de stat și înscrisuri oficiale. (1) Informații secrete de stat sunt informațiile clasificate astfel, potrivit legii.
(2) Înscris oficial este orice înscris care emană de la o persoană juridică dintre cele la care se referă art. 176 ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) sau care aparține unor asemenea persoane.

constituie „informații secrete de stat”, în sensul legii penale, numai informațiile clasificate ca „secret de stat”, în conformitate cu Legea nr. 182/2002.

Art. 179. Arme. (1) Arme sunt instrumentele, dispozitivele sau piesele declarate astfel prin dispoziții legale.
(2) Sunt asimilate armelor orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme și care au fost întrebuințate pentru atac.

- ➔ potrivit alin. (1), armele sunt instrumente, dispozitive sau piese declarate astfel, prin dispoziții legale, respectiv prin Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și munițiilor;
- ➔ potrivit alin. (2), celelalte instrumente, lucruri, obiecte care sunt asimilate armelor trebuie să îndeplinească cumulativ două condiții:
 - ❖ să fie de natură a putea fi folosite ca arme;
 - ❖ să fi fost efectiv întrebuințate, pe caz concret, pentru atac.

Art. 180. Instrument de plată electronică. Prin instrument de plată electronică se înțelege un instrument care permite titularului să efectueze retrageri de numerar, încărcarea și descărcarea unui instrument de monedă electronică, precum și transferuri de fonduri, altele decât cele ordonate și executate de către instituții financiare.

acest text normativ preia și la nivelul domeniului penal semnificația expresiei de instrument de plată electronică, utilizată de legislația de specialitate în domeniu.

Art. 181 Sistem informatic și date informatice. (1) Prin sistem informatic se înțelege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate sau aflate în relație funcțională, dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic.
(2) Prin date informatice se înțelege orice reprezentare a unor fapte, informații sau concepte într-o formă care poate fi prelucrată printr-un sistem informatic.

acest text normativ preia dispoziții legale inserate anterior în cuprinsul unei legi speciale (Legea nr. 161/2003).

Art. 182. Exploatarea unei persoane. Prin exploatarea unei persoane se înțelege:
a) supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat;
b) ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;

- c) obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală;
- d) obligarea la practicarea cerșetoriei;
- e) prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.

Art. 183. Consecințe deosebit de grave. Prin consecințe deosebit de grave se înțelege o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.

Recurs în interesul legii:

– prin Decizia nr. 14/2006, I.C.C.J. a stabilit că, „în cazul infracțiunii continuate, caracterul de consecințe deosebit de grave se determină prin totalizarea pagubelor materiale cauzate tuturor persoanelor fizice sau juridice, prin toate acțiunile sau inacțiunile ce realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii”.

– prin Decizia nr. 8/2007, I.C.C.J. a stabilit că, „în cadrul contestației la executare în care se invocă modificarea înțelesului noțiunii de consecințe deosebit de grave, potrivit art. 146 din Codul penal, nu se poate schimba încadrarea juridică dată faptei prin hotărârea judecătorească rămasă definitivă și, apoi, reduce pedeapsa aplicată în cauză, întrucât modificarea înțelesului noțiunii de consecințe deosebit de grave, prevăzută de textul sus-menționat, nu este identică cu cerința de a fi intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, la care se refera textele art. 14 și 15 din Codul penal, pentru a fi incidente dispozițiile art. 458 și, respectiv, art. 461 alin. (1) lit. d) teza penultimă din Codul de procedură penală”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 12/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal”.

Art. 184 Faptă săvârșită în public. Fapta se consideră săvârșită în public atunci când a fost comisă:

- a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;
- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
- c) într-un loc neaccesibil publicului, însă cu intenția ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
- d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante.

➔ strada dintr-o localitate, fiind în permanență accesibilă publicului, este loc public (asemănător și parcul).

Art. 185 Timp de război. Prin timp de război se înțelege durata stării de mobilizare a forțelor armate sau durata stării de război.

- ⇒ noțiunea de „timp de război” este utilizat în cuprinsul unor norme de incriminare:
 - ❖ fie ca element constitutiv al conținutului tip al infracțiunii;
 - ❖ fie ca element circumstanțial agravant.

Art. 186 Calculul timpului. (1) La calcularea timpului ziua se socotește de 24 de ore, săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni. Luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă. (2) Dacă limita de pedeapsă este exprimată într-un termen pe luni care nu este divizibil cu fracția de majorare sau reducere ce ar urma să se aplice, fracția se va aplica asupra termenului transformat în zile, după care durata obținută se transformă în luni. În acest caz, luna se socotește de 30 de zile și se iau în calcul doar zilele întregi rezultate din aplicarea fracției. (3) În cazul limitelor de pedeapsă exprimate în ani se aplică în mod corespunzător dispozițiile alin. (2), transformarea făcându-se între ani și luni.

- ⇒ la calcularea timpului, ziua se socotește de 24 de ore și săptămâna de 7 zile, iar anul de 12 luni;
- ⇒ luna și anul se socotesc împlinite cu o zi înainte de ziua corespunzătoare datei de la care au început să curgă;
- ⇒ prin alin. (2) și (3) se stabilesc reguli privind calculul timpului, în unele cazuri în care sunt incidente prevederile ce reglementează majorarea sau reducerea pedepselor cu o fracție.

Art. 187 Pedeapsă prevăzută de lege. Prin pedeapsă prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei.

- ⇒ expresia „pedeapsă prevăzută de lege” este folosită atât în Partea generală a Codului penal, cât și în Partea specială a acestuia;
- ⇒ pedeapsa prevăzută de lege are ca limite, minimul și maximul special indicat de legiuitor în norma de incriminare.

DREPT PENAL PARTEA SPECIALĂ

FIȘA

NR. 1

OMORUL

Sediul materiei: art. 188 C. pen.

Art. 188. Omorul. (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește.

Noțiune – suprimarea vieții unei persoane, săvârșită cu intenție.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale referitoare la dreptul la viață;
- ⇒ **obiectul material:** corpul oricărei persoane în viață.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă sub toate formele;
 - ❖ încercarea de a determina (instigare negativă) o persoană, prin constrângere/corupere, să comită o infracțiune de omor constituie infracțiunea de încercare de a determina săvârșirea unei infracțiuni (art. 370 C. pen.); dacă infracțiunea s-a și săvârșit, persoana care a exercitat actele de determinare este instigator la infracțiunea de omor.
- ⇒ **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică în viață; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect pasiv.
 - ❖ subiectul pasiv trebuie să fie diferit de subiectul activ, pentru că sinuciderea nu este incriminată;
 - ❖ consimțământul victimei la săvârșirea omorului nu constituie cauză justificativă;
 - ❖ dacă subiectul pasiv este:
 - membru de familie → violență în familie (art. 199 C. pen);
 - judecător/procuror/avocat sau membru de familie al acestora, iar infracțiunea se săvârșește în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu → ultraj judiciar (art. 279 C. pen);
 - funcționar public/membru de familie al acestuia, iar infracțiunea se săvârșește în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu → ultraj (art. 257 C. pen).
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea infracțiunii de omor calificat (unitate legală).

3. Latura obiectivă

- **elementul material** al infracțiunii de omor poate consta într-o:
 - ❖ acțiune (ne)violentă;
 - ❖ inacțiune ilicită (trebuie să existe o obligație legală sau convențională de a acționa).
- **urmarea imediată:** moartea victimei, survenită imediat sau la un anumit interval de timp;
- **legătura de cauzalitate:** trebuie ca (in)acțiunea să reprezinte cauza morții.

4. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;
- nu interesează mobilul sau scopul pentru existența infracțiunii, dar acestea vor fi avute în vedere la individualizarea pedepsei;
- trebuie să existe intenția de a ucide, nu intenția generală de a vătăma;
- intenția de a ucide se poate deduce din împrejurări de fapt ca: zona vizată de autor; folosirea unui instrument apt să producă decesul; numărul și intensitatea loviturilor etc.

↩ NB Se reține tentativă la omor dacă există intenția de a ucide. Altfel, fapta va constitui infracțiunea de lovire sau alte violențe ori vătămare corporală.
Dacă victima a decedat, între omor și loviri sau vătămări cauzatoare de moarte se distinge după: zona unde au fost aplicate loviturile, aptitudinea obiectului de a produce moartea, numărul și intensitatea loviturilor, vârsta și starea de sănătate.

↩ NB În caz de *error in personam* sau de *aberratio ictus* nu se va reține eroarea drept cauză de neimputabilitate, ci se va reține infracțiunea de omor.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- actele preparatorii, deși posibile, nu sunt incriminate;
- tentativa idonee perfectă și tentativa idonee imperfectă sunt posibile și se pedepsesc;
- tentativa nu se va pedepsi în caz de desistare sau împiedicare a producerii rezultatului;
- infracțiunea se consumă în momentul decesului victimei.

III. PEDEAPSA

- infracțiunea se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani, la care se adaugă în mod obligatoriu interzicerea exercitării unor drepturi prevăzute în art. 66 C. pen.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 2

OMORUL CALIFICAT

Sediul materiei: art. 189 C. pen.

Art. 189. Omorul calificat. (1) Omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:
a) cu premeditare;
b) din interes material;
c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;
d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;
e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;
f) asupra a două sau mai multor persoane;
g) asupra unei femei gravide;
h) prin cruzimi,
se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.
(2) Tentativa se pedepsește.

Noțiune

- omorul săvârșit în vreuna dintre circumstanțele determinate în art. 189 alin. (1) lit. a)-h) C. pen. (elemente circumstanțiale agravante);
- omorul calificat constituie o variantă agravată a omorului simplu.

↩ NB Dacă există pluralitate de elemente circumstanțiale se va reține o singură infracțiune de omor calificat, urmând a se indica toate literele incidente.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relațiile sociale referitoare la dreptul la viață;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
- **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică în viață; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect pasiv.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** al laturii obiective constă în uciderea unei persoane aflate în viață, printr-o acțiune sau printr-o inacțiune, într-una din următoarele împrejurări:

- ⇒ **cu premeditare**, caz în care făptuitorul trebuie să realizeze acte preparatorii materiale/morale în intervalul de timp dintre luarea rezoluției infracționale și desfășurarea activității infracționale; premeditarea se poate reține și în caz de *error in personam/aberratio ictus*; premeditarea este compatibilă cu starea de provocare și reprezintă o circumstanță personală;
- ⇒ **din interes material**, ceea ce presupune săvârșirea omorului în scopul obținerii de către făptuitor, ulterior (esențial) săvârșirii faptei, în mod direct și pe cale aparent legală, a unei sume de bani sau a altui folos de natură patrimonială; nu se va reține infracțiunea de omor calificat săvârșit în această împrejurare dacă se urmărește un alt scop, chiar dacă ulterior făptuitorul are un folos ca urmare a decedului victimei; dacă folosul material se obține în aceeași împrejurare cu săvârșirea omorului în vederea însușirii unor bunuri, se reține omorul în forma agravată prevăzută la lit. d) în concurs cu tâlhăria → variantele agravate de la lit. b) și d) sunt incompatibile; nu contează dacă folosul material este efectiv obținut; se poate reține premeditarea și în cazul acestei agravante; interesul material poate fi reținut și în cazul *error in personam/aberratio ictus*; este o circumstanță personală care poate deveni reală;
- ⇒ **pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse, situație în care este suficient ca scopul să fie urmărit, fără să intereseze dacă acesta este realizat efectiv**; în cazul sustragerii de la executarea unei pedepse, trebuie să nu fi intervenit o cauză care înlătură executarea pedepsei ori consecințele condamnării; este o circumstanță personală, dar poate deveni una reală;
- ⇒ **pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea unei alte infracțiuni**; în cazul înlesnirii, omorul reprezintă infracțiunea mijloc; este necesar să existe o hotărâre de a săvârși o altă infracțiune (infracțiunea scop) luată de făptuitor sau de terț, fără participarea făptuitorului; nu contează dacă infracțiunea scop a fost efectiv săvârșită, putând rămâne și în faza actelor pregătitoare/tentativei; dacă infracțiunea scop a fost săvârșită, va fi reținută în concurs real cu omorul calificat; în cazul ascunderii săvârșirii unei alte infracțiuni, trebuie ascunsă o infracțiune (nu o contravenție) deja comisă, indiferent de forma participației; în această situație va exista concurs real între omor calificat și infracțiunea comisă anterior; înlesnirea sau ascunderea săvârșirii unei alte infracțiuni reprezintă o circumstanță personală, dar poate deveni o circumstanță reală;
- ⇒ **de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor**; în această situație făptuitorul trebuie să fi săvârșit anterior o infracțiune de omor/omor calificat sau de ultraj/ultra-judiciar, în forma care absoarbe omorul, indiferent de forma participației; nu se reține acest element circumstanțial agravant pentru uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de mamă, uciderea din culpă, uciderea la cererea victimei ori pentru moartea praeterintenționată a victimei ca urmare a unei alte infracțiuni; spre deosebire de cazul omorului asupra a două sau mai multor persoane, faptele sunt săvârșite în împrejurări diferite; dacă, cu aceeași ocazie, după o încercare nereușită de a ucide o persoană, făptuitorul repetă lovitură și ucide, tentativa se absoarbe în omorul consumat; trebuie ca pentru prima infracțiune de omor să nu existe cauză justificativă/de neimputabilitate sau să nu se fi dispus reabilitarea judecătorească; dacă pentru prima infracțiune de omor există o hotărâre judecătorească definitivă, a

două infracțiuni de omor va fi săvârșită în stare de recidivă postcondamnatorie/postexecutorie (dacă nu s-a împlinit termenul de reabilitare); dacă pentru infracțiunea de omor anterioară nu a fost pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă, aceasta va fi reținută în concurs cu omorul calificat; reprezintă o circumstanță personală, dar poate deveni reală cu privire la participanții care au mai săvârșit anterior o infracțiune de omor în formă tentată/consumată;

- ⇒ **asupra a două sau mai multor persoane**; trebuie ca acțiunea să fie îndreptată împotriva a două sau mai multor persoane și să aibă ca rezultat decesul a cel puțin 2 persoane, în aceeași împrejurare și cu aceeași ocazie, indiferent dacă se realizează printr-o unică (in)acțiune sau prin (in)acțiuni distincte; unitatea legală este dată de unitatea de împrejurare; dacă nicio victimă nu decedează, se va reține tentativa la omor calificat; dacă moare doar o victimă, se va reține o singură infracțiune de omor consumat simplu sau calificat, dar nu în forma agravată de la lit. f), în concurs cu tentativa la omor simplu/calificat, cu excepția lit. f); dacă mor două victime din trei sau mai multe vizate, se va reține o singură infracțiune de omor calificat în forma agravată de la lit. f), în care sunt absorbite și celelalte tentative; reprezintă o circumstanță reală;
- ⇒ **asupra unei femei gravide**; dacă infractorul nu cunoaște starea de graviditate, nu există omor în forma calificată prevăzută de lit. g), dar se va reține această agravantă dacă făptuitorul trebuia și putea să o cunoască; în caz de *error in personam/aberratio ictus* nu se reține agravanta; nu se va reține această agravantă nici dacă făptuitorul credea, în mod neîntemeiat, că victima era însărcinată; reprezintă o circumstanță reală;
- ⇒ **prin cruzimi**, adică prin provocarea de suferințe fizice sau psihice prelungite în timp; actele de cruzime trebuie să existe înainte de deces sau înainte de cunoașterea decesului; nu se va reține circumstanța agravantă generală de la art. 77 lit. b) teza I C. pen., dar se poate reține art. 77 lit. b) teza a II-a C. pen. (supunerea victimei la tratamente degradante) în cazul săvârșirii unui omor atât prin cruzimi, cât și prin supunerea victimei la tratamente degradante; reprezintă o circumstanță reală.

↗
NB

Circumstanțele personale de la lit. a)-d) pot deveni reale în măsura în care ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii le-au cunoscut și au acționat în același scop cu autorul.
Circumstanțele reale de la lit. f)-h) se răsfrâng asupra celorlalți participanți dacă aceștia le-au cunoscut/prevăzut.

- ⇒ **urmarea imediată**: moartea victimei, survenită imediat sau la un anumit interval de timp;
- ⇒ **legătura de cauzalitate**: trebuie ca (in)acțiunea să reprezinte cauza morții.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii, deși posibile, nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa idonee perfectă și tentativa idonee imperfectă sunt posibile și se pedepsesc;

☛ infracțiunea se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi prevăzute la art. 66 C. pen.

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 17/2018 (M. Of. nr. 1000 din 27 noiembrie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secția de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secția de drept în materie penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „Dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal prin raportare la dispozițiile art. 169 din Codul penal, intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracțiune de omor sau tentativă la infracțiunea de omor, împiedică reținerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor”, și a stabilit: „În interpretarea art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal și a art. 169 alin. (1) din Codul penal, în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor nu împiedică reținerea elementului circumstanțial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal”.

NB

UCIDEREA LA CEREREA VICTIMEI

Sediul materiei: art. 190 C. pen.

Art. 190. Uciderea la cererea victimei. Uciderea săvârșită la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Noțiune – uciderea săvârșită la cererea explicită (neechivocă), serioasă (nu în glumă), conștientă (făcută de o persoană aflată în deplinătatea facultăților mintale), repetată (cel puțin de două ori) a victimei care suferă de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Objectives

- **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la viața persoanei și la dreptul la viață;
- **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

2. Subjectum

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participăția este posibilă sub toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viață, responsabilă, care suferă de o boală incurabilă/infirmiitate gravă atestată medical, în mod obligatoriu cauzatoare de suferințe fizice/psihice permanente și greu de suportat;

N

Boala incurabilă presupune un caracter incurabil, care poate fi dovedit prin orice mijloc științific de probă; infirmitatea gravă atestată medical trebuie să fie atestată medical înainte de comiterea faptei, nu ulterior, iar făptuitorul trebuie să cunoască atestarea; trebuie îndeplinită încă o condiție: boala sau infirmitatea să provoace suferințe fizice/psihice permanente și greu de suportat, neexistând nicio șansă de ameliorare.

- ❖ nu contează dacă victima este sau nu membru de familie (neputându-se reține art. 199 C. pen.), nici dacă era capabilă sau nu să-și suprimă singură viața.

3. Latency objectives

- **elementul material:** poate consta într-o acțiune violentă/neviolentă sau într-o inacțiune ilicită, atunci când există obligația legală sau convențională de a acționa, în scopul uciderii unei persoane;
- **urmarea imediată:** moartea victimei;

⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită.

↩
NB Eutanasia activă/pasivă nu se confundă cu sinuciderea asistată medical, ce presupune ajutorul dat de către un medic unui bolnav ce încearcă să se sinucidă, oferindu-i sau indicându-i mijloace letale → în acest caz ne aflăm în prezența infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii (art. 191 C. pen.).

4. Latura subiectivă

⇒ numai intenție directă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul morții victimei.

III. PEDEAPSA

⇒ infracțiunea se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↩
NB Consimțământul nu este cauză justificativă (consimțământul victimei schimbă doar încadrarea juridică).

↩
NB Nu suntem în prezența infracțiunii de ucidere la cererea victimei, ci a infracțiunii de omor, dacă:

- nu există cererea victimei;
- există cererea victimei, dar nu a fost adresată făptuitorului, care ucide victima din alte considerente;
- există cererea victimei, dar nu are caracter repetat;
- există cererea victimei, dar victima nu era lucidă când a formulat cererea.

↩
NB Uciderea la cererea victimei este o formă atenuantă a omorului; în cazul în care victima nu moare, nu se va reține infracțiunea contra sănătății/integrității, deoarece caracterul nejustificat este înlăturat, pentru că există consimțământul persoanei vătămate.

FIȘA

NR. 4

DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII

Sediul materiei: art. 191 C. pen.

Art. 191. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii. (1) Fapta de a determina sau înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani.
(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani.
(3) Determinarea sau înlesnirea sinuciderii, săvârșită față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.
(4) Dacă actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) au fost urmate de o încercare de sinucidere, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.

Noțiune

A. Varianta tip

⇒ fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc.

B. Variante agravate

- ⇒ fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, dacă sinuciderea a avut loc;
- ⇒ fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârșit față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani ori față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc.

C. Varianta atenuată

⇒ actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) ale art. 191 C. pen. au fost urmate de o încercare de sinucidere.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** viața persoanei și relațiile sociale privitoare la dreptul la viață;
- ⇒ **obiectul material:** nu există.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană fizică, majoră, cu discernământ;
 - ❖ persoana care se sinucide sau care încearcă să se sinucidă nu comite această infracțiune.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** constă numai într-o acțiune (nu și inacțiune) prin care se realizează:
 - ❖ **determinarea sinuciderii** → convingerea unei persoane să se sinucidă; hotărârea de a se sinucide este luată de victimă ca urmare a acțiunii de determinare a sinuciderii;
 - ❖ **înlesnirea sinuciderii** → ajutorul acordat de către făptuitor victimei pentru ca aceasta să pună în aplicare hotărârea de a se sinucide;
 - ❖ dacă se realizează atât acte de determinare, cât și de înlesnire a sinuciderii → o singură infracțiune.

↪
NB

Atât în cazul determinării, cât și în cel al înlesnirii, suprimarea trebuie realizată numai de sinucigaș; dacă există participare nemijlocită la suprimarea vieții victimei, atunci putem vorbi despre omor simplu/calificat; determinarea nu trebuie realizată prin acte de constrângere, altfel suntem în prezența infracțiunii de omor, pentru că victima nu a avut libertatea de a decide.

- ⇒ **urmarea imediată:** sinuciderea victimei;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu interesează motiunea sau scopul săvârșirii faptei.

↪
NB

Dacă sinuciderea se produce ca urmare a unei lipsiri de libertate sau a unui viol, se reține concursul între aceste infracțiuni și infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii numai dacă făptuitorul acționează cu intenție directă sau indirectă atât în scopul lipșirii de libertate și al violului, cât și în cel al determinării sau înlesnirii sinuciderii; dacă lipsirea de libertate sau violul a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea, se va reține numai lipsirea de libertate sau violul (în forme tip/agravate), deoarece determinarea sau înlesnirea sinuciderii se comite numai cu intenție.

2. Variante agravate

- ⇒ fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, dacă sinuciderea a avut loc;

- ⇒ fapta de a determina sau de a înlesni sinuciderea unei persoane s-a săvârșit față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani ori față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc;
- ⇒ subiectul pasiv este circumstanțiat → minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau persoană cu discernământ diminuat (prima variantă agravată), respectiv minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau persoană lipsită de discernământ (a doua variantă agravată);
- ⇒ vârsta ori starea victimei trebuie cunoscute de către făptuitor; în caz de eroare (necunoaștere) se va reține numai varianta tip.

3. Varianta atenuată

- ⇒ **actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) ale art. 191 C. pen. au fost urmate de o încercare de sinucidere.**
 - ❖ se va reține varianta atenuată a infracțiunii în forma sa tipică, precum și în forma agravată dacă urmarea imediată a determinării sau înlesnirii sinuciderii a fost doar încercarea nereușită a victimei de a se sinucide.

↪
NB

Dacă, după determinarea sinuciderii și efectuarea de către sinucigaș a unor acte prin care urmărește să-și suprimă viața, făptuitorul intervine și-l salvează pe sinucigaș, nu se reține tentativa la infracțiunea de determinare sau înlesnirea sinuciderii, nici cauza de nepepsire a tentativei constând în împiedicarea producerii rezultatului, căci infracțiunea s-a consumat deja în momentul încercării de sinucidere.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar neincriminată;
- ⇒ consumarea infracțiunii are loc în momentul sinuciderii sau al încercării de sinucidere, în varianta sa atenuată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani;
- ⇒ în cazul primei variante agravate pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani;
- ⇒ cea de-a doua variantă agravată se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interdicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ în ipoteza variantei atenuate, limitele speciale (nu și limitele pentru care poate fi aplicată pedeapsa complementară) ale pedepsei se reduc la jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FISA

NR. 5

UCIDEREA DIN CULPĂ

Sediul materiei: art. 192 C. pen.

Art. 192. Uciderea din culpă. (1) Uciderea din culpă a unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
 (2) Uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.
 (3) Dacă prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se majorează cu jumătate.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ **suprimarea vieții unei persoane, săvârșită din culpă, prin acțiuni sau inacțiuni ale făptuitorului.**

B. Variante agravate

- ⇒ **uciderea din culpă săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități;**
- ⇒ **uciderea din culpă a două sau mai multor persoane.**

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** viața persoanei și relațiile sociale privitoare la dreptul la viață;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei aflate în viață.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ este posibilă *participația proprie* sub forma coautoratului în cazul reținerii culpei comune a mai multor persoane la săvârșirea faptei tipice;
 - ❖ este posibilă *participația improprie*: persoanele care au determinat, înlesnit sau ajutat cu intenție la săvârșirea uciderii din culpă vor fi sancționate pentru instigare, respectiv pentru complicitate la infracțiunea de omor.

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană fizică în viață; persoana juridică nu poate fi subiect pasiv.
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi nu determină reținerea unui concurs de infracțiuni, ci a variantei agravate a uciderii din culpă, prevăzută la art. 192 alin. (3) C. pen. (unitate legală).

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă într-o acțiune sau inacțiune ilicită de suprimare a vieții unei persoane;
- ⇒ **urmarea imediată:** moartea victimei;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ culpă simplă sau cu prevedere.

Fapta nu este tipică dacă există culpa exclusivă a persoanei vătămate; fapta însă este tipică dacă există culpa concurentă a persoanei vătămate.

2. Variante agravate

- ⇒ **uciderea din culpă săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități [art. 192 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ este necesar ca prin acte normative să fie stabilite reguli privind exercitarea profesiei, meseriei sau efectuarea activității;
 - ❖ nu contează dacă subiectul activ este calificat sau nu pentru exercitarea profesiei, meseriei sau activității;
 - ❖ fapta trebuie să fie săvârșită în timpul exercitării profesiei, meseriei sau a activității, cu nerespectarea regulilor;
 - ❖ fapta să fie urmarea nerespectării dispozițiilor legale;
 - ❖ când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

Spre exemplu, dacă șoferul unui autovehicul nu deține permis de conducere și ucide un pieton, se va reține concursul între infracțiunile prevăzute de art. 335 alin. (1) și art. 192 alin. (2) C. pen.

- ⇒ **uciderea din culpă a două sau mai multor persoane [art. 192 alin. (3) C. pen.].**
 - ❖ pluralitatea subiecților pasivi nu determină o pluralitate de infracțiuni, ci reținerea variantei agravate la infracțiunea de ucidere din culpă;
 - ❖ poate privi atât infracțiunea tip, cât și prima variantă agravată.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii nu sunt posibile;
- ⇒ tentativa nu este posibilă;

- ⇒ singura formă a infracțiunii de ucidere din culpă este cea consumată; momentul consumării infracțiunii este cel al morții victimei;
- ⇒ nu poate îmbrăca formă continuă sau continuată;
- ⇒ poate constitui o infracțiune progresivă.
De exemplu, un prim rezultat constă în săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, iar rezultatul mai grav constă în decesul survenit la un anumit interval de timp, urmare a vătămării corporale (este o infracțiune progresivă, fără a fi praeterintenționată).

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ prima variantă agravată se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- ⇒ varianta agravată determinată de pluralitatea subiecților pasivi presupune că limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și alin. (2) pentru forma tipică și pentru prima formă agravată se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 6

LOVIREA SAU ALTE VIOLENȚE

Sediul materiei: art. 193 C. pen.

Art. 193. Lovirea sau alte violențe. (1) Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.
(2) Fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.
(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice.

B. Varianta agravată

- ⇒ lovirile sau violențele prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ pot fi subiecți activi părinții care exercită violențe asupra copiilor, putându-se reține concursul cu rele tratamente aplicate minorului (art. 197 C. pen.);
 - ❖ dacă subiectul activ are calitatea de funcționar public, putem avea altă încadrare juridică a faptei [*de exemplu, purtare abuzivă* (art. 296 C. pen.)];
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele (coautorat, instigare, complicitate).
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață;
 - ❖ dacă faptele sunt săvârșite asupra unei persoane decedate putem vorbi despre infracțiunea de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 C. pen.);
 - ❖ consimțământul subiectului pasiv constituie cauză justificativă, pentru că infracțiunea de loviri sau alte violențe nu este o infracțiune contra vieții;

- ❖ dacă subiectul pasiv este membru de familie, suntem în prezența unei alte infracțiuni, anume violența în familie [art. 199 alin. (1) C. pen.];
- ❖ dacă subiectul pasiv are calitatea de judecător, procuror sau rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reține altă infracțiune, aceea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeași soluție se aplică și pentru avocat, dacă acesta este subiect pasiv al infracțiunii;
- ❖ dacă subiectul pasiv este un funcționar public, aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, sau o rudă a acestuia, iar fapta este săvârșită în legătură cu atribuțiile de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, suntem în prezența unei alte infracțiuni, aceea de ultraj (art. 257 C. pen.);
- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni;
- ❖ în caz de *aberratio ictus* sau *error in personam*, eroarea nu înlătură caracterul penal al faptei, aceasta fiind în continuare infracțiune.

1.3. Latura obiectivă

- ➔ **elementul material:** constă în lovirea sau exercitarea oricăror altor violențe fizice sau psihice cauzatoare de suferințe fizice;
 - ❖ se poate realiza fie printr-o acțiune directă ori indirectă, fie printr-o inacțiune;
 - ❖ nu este obligatoriu să existe contact fizic (*spre exemplu, poate consta într-o sperietură, pulverizarea unui spray lacrimogen etc.*).
- ➔ **urmarea imediată:** constă numai în suferințele fizice cauzate prin loviri sau alte violențe, nu și în suferințe psihice; fapta nu este tipică dacă urmarea imediată presupune numai suferința psihică a victimei; pentru a nu fi în prezența variantei agravate a infracțiunii, este necesar ca urmarea imediată să nu se concretizeze în zile de îngrijiri medicale;
- ➔ **legătura de cauzalitate:**
 - ❖ în cazul lovirii, legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei, suferința fizică fiind prezumată;
 - ❖ în cazul altor violențe, legătura de cauzalitate trebuie dovedită.
Spre exemplu, dacă victima este constrânsă de autor să înghită anumite substanțe care provoacă crampe musculare acute, trebuie dovedită legătura de cauzalitate dintre violențe (crampele musculare) și înghițirea substanțelor.

1.4. Latura subiectivă

- ➔ intenție directă sau indirectă;
- ➔ nu contează scopul sau mobilul săvârșirii infracțiunii.

2. Varianta agravată

- ➔ **lovirile sau violențele prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile [art. 193 alin. (2) C. pen.].**
 - ❖ se caracterizează prin aceea că urmarea imediată presupune că suferințele fizice se concretizează în zile de îngrijiri medicale, care nu trebuie să depășească 90 de zile; dacă suferințele fizice nu necesită nicio zi de îngrijiri medicale, suntem în prezența formei tip a infracțiunii; dacă sunt necesare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale se reține infracțiunea de vătămare corporală;
 - ❖ numărul de zile de îngrijiri medicale nu se identifică cu numărul de zile de spitalizare și nici cu numărul de zile de concediu medical;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, varianta agravată presupune săvârșirea faptei cu intenție directă sau indirectă ori cu praeterintenție (numărul zilelor de îngrijiri medicale sporește odată cu trecerea timpului).

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ➔ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ➔ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ➔ fapta se consumă în momentul exercitării lovirilor sau violențelor cauzatoare de suferințe fizice sau în momentul producerii vătămarilor care necesită 90 de zile de îngrijiri medicale, în cazul variantei agravate;
- ➔ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după ultimul act de violență efectuat;
- ➔ dacă au fost aplicate mai multe loviri în aceeași împrejurare, se reține o infracțiune unică.

↩
NB

Infrațiunea de loviri sau alte violențe este absorbită în mod natural în infrațiunea de vătămare corporală și în cea de omor, dar nu mereu, ci numai dacă acestea au fost comise prin loviri sau prin alte violențe; de asemenea, este absorbită de tâlhărie, ultraj, ultraj judiciar; lovirea sau alte violențe absoarbe infrațiunea de amenințare numai dacă, imediat după amenințare, are loc lovirea; în caz contrar, se reține concursul între infrațiunile de amenințare și lovire sau alte violențe.

III. PEDEAPSA

- ➔ forma tipică a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- ➔ varianta agravată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ➔ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, deci numai retragerea plângerii prelabile înlătură răspunderea penală.

NB

Dacă subiectul pasiv este membru de familie acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu → numai împăcarea poate înlătura răspunderea penală; dacă subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, care nu este membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, însă împăcarea nu este posibilă, pentru că împăcarea este prevăzută de lege numai pentru membrii de familie.

NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 11/2019 (www.scj.ro), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, a stabilit că, „Pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe săvârșită asupra unui membru de familie prevăzută de art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, atunci când acțiunea penală a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, încetarea procesului penal poate fi dispusă numai ca efect al retragerii plângerii prealabile, și nu ca efect al împăcării”.

FIȘA

NR. 7

VĂTĂMAREA CORPORALĂ

Sediul materiei: art. 194 C. pen.

Art. 194. Vătămarea corporală. (1) Fapta prevăzută în art. 193, care a cauzat vreuna dintre următoarele consecințe:

- a) o infirmitate;
 - b) leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;
 - c) un prejudiciu estetic grav și permanent;
 - d) avortul;
 - e) punerea în primejdie a vieții persoanei, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.
- (2) Când fapta a fost săvârșită în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) și lit. c), pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.
- (3) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (2) se pedepsește.

Noțiuni

A. Varianta tip

⇒ lovirea sau alte acte de violență săvârșite prin acțiuni sau inacțiuni care au provocat victimei vreuna dintre consecințele prevăzute la art. 194 alin. (1) lit. a)-e) C. pen.

B. Varianta agravată

⇒ fapta a fost săvârșită în scopul de a produce o infirmitate, leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav și permanent.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ⇒ obiectul material: corpul persoanei în viață.

1.2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ subiectul pasiv: persoana fizică în viață;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni;

- ❖ dacă subiectul pasiv este membru de familie suntem în prezența infracțiunii de violență în familie [art. 199 alin. (1) C. pen.];
- ❖ dacă subiectul pasiv este un judecător, procuror sau o rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reține infracțiunea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeași soluție se aplică și în cazul în care subiectul pasiv are calitatea de avocat;
- ❖ dacă subiectul pasiv este un funcționar public sau o rudă a acestuia, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, se va reține infracțiunea de ultraj (art. 257 C. pen.).

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă într-o acțiune directă sau indirectă ori într-o inacțiune prin care se produce o vătămare integrității fizice ori sănătății unei persoane;
- ⇒ **urmarea imediată:** consecințele acțiunii sau inacțiunii pot fi:
 - ❖ o infirmitate → handicap fizic (*pierderea unui simț, organ*) sau psihic (*epilepsie, de exemplu*), care poate să apară imediat sau după un anumit timp;
 - ❖ leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care necesită, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;
Spre exemplu, se reține vătămarea corporală și dacă durata îngrijirilor s-a prelungit peste 90 zile din cauza aplicării cu întârziere a tratamentului, subiectul pasiv fiind de bună-credință; lovirea, cu consecința îngrijirilor mai mult de 90 zile, constituie vătămare corporală, chiar dacă leziunea s-a produs în locul în care subiectul pasiv mai suferise o fractură, în lipsa căreia durata de vindecare ar fi fost mai mică de 90 zile;
 - ❖ un prejudiciu estetic grav și permanent → cerința esențială este ca prejudiciul estetic să fie grav și permanent;
 - ❖ avortul → întreruperea cursului normal al sarcinii și expulzarea produsului de concepție; făptuitorul trebuie să fi știut sau să fi prevăzut că victima era însărcinată; nu există concurs ideal între vătămarea corporală având ca urmare avortul și întreruperea cursului sarcinii având ca urmare vătămarea corporală;
 - ❖ punerea în primejdie a vieții persoanei → întrucât făptuitorul urmărește vătămarea integrității corporale a victimei, punerea în primejdie a vieții acesteia se realizează din culpă; dacă leziunile se agravează și subiectul pasiv decedează, se va reține infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție indirectă sau praeterintenție;
- ⇒ nu interesează mobilul sau scopul săvârșirii faptei.

↪
NB

Dacă există scopul (intenție directă) punerii în primejdie a vieții, se va reține tentativa la infracțiunea de omor/omor calificat, săvârșită cu intenție indirectă, iar nu vătămarea corporală; dacă există scopul (intenție directă) producerii avortului, se va reține concursul între infracțiunea de vătămare corporală în formă tip și cea de întrerupere a cursului sarcinii.

2. Varianta agravată

- ⇒ **fapta a fost săvârșită în scopul de a produce o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav și permanent [art. 194 alin. (2) C. pen.].**
 - ❖ varianta agravată se caracterizează prin scopul urmărit de făptuitor: sub aspectul laturii subiective, aceasta poate fi săvârșită numai cu intenție directă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar neincriminată la infracțiunea tip, săvârșită cu intenție indirectă;
- ⇒ tentativa nu este posibilă atunci când infracțiunea este săvârșită cu praeterintenție;
- ⇒ tentativa este posibilă și incriminată atunci când fapta este săvârșită cu intenție directă, adică în cazul variantei agravate;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul producerii uneia dintre consecințele acțiunii sau inacțiunii, ce reprezintă urmarea periculoasă;
- ⇒ vătămarea corporală poate avea formă continuată, momentul epuizării fiind acela al exercitării ultimelor acte de violență;
- ⇒ poate fi infracțiune progresivă, când urmările se agravează în timp;
- ⇒ dacă făptuitorul aplică mai multe lovituri în aceeași împrejurare, se reține o infracțiune unică;
- ⇒ vătămarea corporală este absorbită de infracțiunile de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, tâlhărie în varianta agravată, ultraj și ultraj judiciar.

↪
NB

Fapta va fi reținută ca infracțiune și în caz de *error in personam* sau *aberratio ictus* — eroarea nu înlătură caracterul penal al faptei.

III. PEDEAPSA

- ⇒ vătămarea corporală în forma sa tip se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- ⇒ pentru varianta agravată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani;
- ⇒ tentativa la infracțiunea în formă agravată se pedepsește.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu; nu este posibilă împăcarea, pentru că nu este prevăzută de lege.

LOVIRILE SAU VĂTĂMĂRILE CAUZATOARE DE MOARTE

Sediul materiei: art. 195 C. pen.

Art. 195. Lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte. Dacă vreuna dintre faptele prevăzute în art. 193 și art. 194 a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani.

Noțiune – faptele ce constituie infracțiunile de lovire sau alte violențe și vătămare corporală, ce au avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele; este coautorat atunci când acțiunile violente ale făptuitorilor privity indivizibil au condus la moartea praeterintenționată a victimei.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni;
 - ❖ dacă subiectul pasiv este membru de familie se va reține infracțiunea de violență în familie [art. 199 alin. (1) C. pen];
 - ❖ dacă subiectul pasiv este un judecător, procuror sau o rudă a acestora, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului, în scop de intimidare, se va reține infracțiunea de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.); aceeași soluție se aplică și în cazul în care subiectul pasiv are calitatea de avocat;
 - ❖ dacă subiectul pasiv este un funcționar public sau o rudă a acestuia, iar fapta este comisă în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, în scop de intimidare sau de răzbunare, se va reține infracțiunea de ultraj (art. 257 C. pen.).

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în lovirea sau vătămarea integrității corporale sau a sănătății unei persoane; se poate realiza fie printr-o acțiune (directă sau indirectă), fie printr-o inacțiune;

- ⇒ **urmarea imediată:** moartea victimei, survenită imediat sau ulterior;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- ⇒ **praeterintenția.**
 - ❖ activitatea vătămătoare se realizează cu intenție directă sau indirectă, iar rezultatul mai grav se produce din culpă.

Dacă nu se poate reține culpa făptuitorului față de rezultatul mai grav, în sensul că acesta nu putea și nici nu trebuia să prevadă rezultatul mai grav, atunci se va reține infracțiunea de lovire sau alte violențe ori cea de vătămare corporală.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa nu este posibilă;
- ⇒ consumarea infracțiunii are loc în momentul morții victimei.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea se pedepsește cu închisoarea de la 6 la 12 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 9

VĂTĂMAREA CORPORALĂ DIN CULPĂ

Sediul materiei: art. 196 C. pen.

Art. 196. Vătămarea corporală din culpă. (1) Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în art. 194 alin. (1) săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

(4) Dacă urmările prevăzute în alin. (1)-(3) s-au produs față de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(5) Dacă nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfășurarea activității care a condus la comiterea faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (3) constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(6) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiuni

A. Variantele tip

- fapta de loviri sau alte violențe prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau aflată în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune;
- fapta prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul sau punerea în primejdie a vieții persoanei, săvârșită din culpă.

B. Variantele agravate

- vătămarea corporală din culpă prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii, sau pentru desfășurarea unei activități;
- vătămarea corporală din culpă, săvârșită fie în condițiile vreuneia dintre variantele tip, fie în condițiile variantei agravate, a fost comisă față de două sau mai multe victime.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Variantele tip

1.1. Obiectul

- obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- obiectul material: corpul persoanei în viață.

1.2. Subiectul

➤ subiectul activ:

- ❖ la prima formă tip a infracțiunii, subiectul activ trebuie să fie o persoană fizică aflată sub influența băuturilor alcoolice sau a substanțelor psihoactive, sau care desfășoară o activitate care constituie o infracțiune; aceste cerințe nu sunt aplicabile complicelui sau instigatorului;
- ❖ la cea de-a doua formă tip, subiectul activ este necircumstanțiat: poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
- ❖ participația proprie este posibilă sub forma coautoratului, atunci când se reține culpa comună a făptuitorilor; în cazul primei forme tip a infracțiunii este necesar ca toți coautorii să fie sub influența băuturilor alcoolice/substanțelor psihoactive sau să exercite activitatea care constituie prin ea însăși infracțiune;
- ❖ participația improprie este posibilă: complicele și instigatorul răspund pentru complicitate, respectiv pentru instigare la infracțiunea de lovire sau alte violențe sau la cea de vătămare corporală.

➤ subiectul pasiv: persoana fizică în viață.

- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea variantei agravate a acestei infracțiuni, prevăzută la alin. (4) al art. 196 C. pen.

1.3. Latura obiectivă

➤ elementul material poate consta în:

- ❖ lovire sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice asupra corpului unei persoane, dacă fapta este săvârșită de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice sau a substanțelor psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși o infracțiune; nu se cere în mod obligatoriu ca făptuitorul să se afle în stare de ebrietate, ci doar sub influența băuturilor alcoolice;
- ❖ lovire sau orice acte de violență prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul sau punerea în primejdie a vieții persoanei; fapta este tipică chiar dacă făptuitorul nu se află sub influența alcoolului sau nu desfășoară o activitate ilicită, cu condiția ca numărul de zile de îngrijiri medicale să depășească 90 de zile.

șească 90 zile sau să se producă vreo consecință dintre cele menționate de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d), e) (indiferent de numărul de îngrijiri medicale);

❖ o acțiune (directă sau indirectă) sau o inacțiune.

➤ **urmarea imediată:**

❖ în cazul primei variante tip, urmarea imediată constă în producerea unei vătămări a integrității corporale sau a sănătății pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale între una și 90 de zile;

❖ în cazul celei de-a doua variante tip, urmarea imediată constă în producerea unei vătămări a integrității corporale sau a sănătății pentru a cărei vindecare au fost necesare îngrijiri medicale mai mult de 90 de zile sau care a produs una dintre următoarele consecințe: o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei.

➤ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

➤ culpa cu sau fără prevedere.

↩
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept penal: prin Decizia nr. 4/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna din urmările prevăzute de art. 182 alin. (1) și alin. (4) din Codul penal din 1969], în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 și 90 de zile îngrijiri medicale și nu îndeplinește una dintre condițiile impuse de alin. (1) al art. 196 din Codul penal este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014”.

2. Variantele agravate

➤ **vătămarea corporală din culpă prin care s-a pricinuit o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevenire pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru desfășurarea unei activități [art. 196 alin. (3) C. pen.];**

❖ această variantă agravată se caracterizează prin aceea că vătămarea corporală din culpă este urmarea nerespectării dispozițiilor legale sau a regulilor stipulate pentru exercitarea unei profesii, meserii sau activități.

➤ **vătămarea corporală din culpă, săvârșită fie în condițiile vreuneia dintre variantele tip, fie în condițiile variantei agravate, a fost comisă față de două sau mai multe victime [art. 196 alin. (4) C. pen.].**

❖ pluralitatea de subiecți pasivi nu determină existența unui concurs de infracțiuni, ci reținerea variantei agravate a unei singure infracțiuni de vătămare corporală din culpă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- actele preparatorii nu sunt posibile;
- tentativa nu este posibilă;
- infracțiunea se consumă în momentul producerii vătămării corporale.

III. PEDEAPSA

- prima formă tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- cea de-a doua formă tip se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă;
- pentru prima variantă agravată, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amendă;
- în cazul celei de-a doua variante agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, atât pentru formele tip, cât și pentru cele agravate;
- răspunderea penală pentru vătămare corporală din culpă poate fi înlăturată ca efect al retragerii plângerii prealabile de către persoana vătămată;
- dacă subiectul pasiv este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, fără a avea calitatea de membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, dar, în acest caz, nu există posibilitatea împăcării.

FISA

NR. 10

RELELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI

Sediul materiei: art. 197 C. pen.

Art. 197. Relele tratamente aplicate minorului. Punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Noțiune – punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale, morale a minorului, de către părinți sau de către orice persoană în grija căreia se află minorul.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea minorului;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la creșterea și educarea minorului, relațiile de familie, conviețuirea socială;
- ⇒ **obiectul material:** corpul minorului.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** părintele minorului (indiferent de forma filiației) sau persoana în grija căreia se află minorul (tutore, curator, rudă, bonă ori terț căruia i-a fost încredințat spre a avea grijă de el);
- ⇒ **subiectul pasiv:** minorul a cărui dezvoltare fizică, intelectuală sau morală este pusă în primejdie gravă; nu poate avea calitatea de subiect pasiv al acestei infracțiuni minorul care a împlinit vârsta de 16 ani și a dobândit capacitate deplină de exercițiu fie ca efect al căsătoriei, fie în condițiile art. 40 C. civ.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** punerea în primejdie gravă a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului prin măsuri sau tratamente de orice fel; poate consta atât într-o acțiune, cât și într-o inacțiune;
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului; este o infracțiune de pericol;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenția directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță mobilul sau scopul săvârșirii faptei pentru existența infracțiunii, acestea putând fi avute în vedere la individualizarea pedepsei.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice și producerii stării de pericol;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuă sau în formă continuată (caz în care se epuizează la data săvârșirii ultimului act de executare).

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

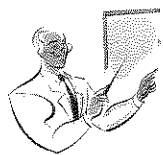
FIȘA

NR. 11

ÎNCĂIERAREA

Sediul materiei: art. 198 C. pen.

Art. 198. Încăierarea. (1) Participarea la o încăierare între mai multe persoane se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.
 (2) Dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1).
 (3) Când prin fapta săvârșită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.
 (4) Nu se pedepsește cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să-i despartă pe alții.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ participarea la o încăierare între mai multe persoane.

B. Variante agravate

- ⇒ încăierarea în cursul căreia s-a produs vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaște care dintre participanți a produs urmările;
- ⇒ încăierarea în cursul căreia s-a produs moartea uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaște făptuitorul.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanei;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la conviețuirea socială;
- ⇒ **obiectul material:** numai corpul persoanei.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** constă într-o pluralitate de făptuitori (pluralitate naturală), autori ai infracțiunii; autorii trebuie împărțiți în două tabere, cu cel puțin 2 persoane în fiecare tabără; nu există încăierare dacă într-o tabără se află un singur rival; nu este necesară participarea pe toată durata încăierării;
 - ❖ nu este subiect activ nemijlocit al încăierării participantul care a fost identificat că a cauzat vătămarea corporală sau moartea altui participant ori terț → cel identificat va răspunde

numai pentru vătămare corporală, lovituri cauzatoare de moarte sau omor, nu și pentru încăierare;

- ❖ participația penală poate îmbrăca numai forma instigării sau a complicității, nefiind posibil coautoratul;

- ⇒ **subiectul pasiv:** victima/victimele actelor de violență.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** participarea efectivă *ab initio* sau pe parcurs la o încăierare între mai multe persoane grupate în două tabere;
- ⇒ **urmarea imediată:** atingerea integrității corporale sau a sănătății participanților la încăierare și crearea unei stări de pericol pentru conviețuirea socială;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită în cazul în care urmarea imediată constă în atingerea adusă vieții, integrității corporale sau sănătății participanților la încăierare; legătura de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată constând într-o stare de pericol pentru conviețuirea socială se prezumă.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenția directă sau indirectă.

2. Variantele agravate

- ⇒ **încăierarea în cursul căreia s-a produs vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaște care dintre participanți a produs urmările [art. 198 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ trebuie ca făptuitorul, care a provocat vătămarea corporală a altui participant sau a unui terț, să nu fie identificat;
 - ❖ toți participanții vor răspunde conform variantei agravate, cu excepția participantului a cărui integritate corporală sau sănătate a fost vătămată, care va răspunde în condițiile variantei tip;
 - ❖ dacă urmarea imediată constă în suferința fizică a victimei produsă prin loviri și alte violențe exercitate asupra acesteia, atunci se va reține varianta tip a infracțiunii, iar nu varianta agravată;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta se săvârșește cu intenție sau praeterintenție.
- ⇒ **încăierarea în cursul căreia s-a produs moartea uneia sau a mai multor persoane, fără a se cunoaște făptuitorul [art. 198 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ trebuie ca făptuitorul, care a provocat moartea unui participant sau a unui terț, să nu fie identificat ca autor al omorului;
 - ❖ toți participanții vor răspunde în condițiile acestei variante agravate;

- ❖ dacă se cunoaște participantul care a provocat moartea uneia/mai multor persoane, acesta va răspunde numai pentru lovituri cauzatoare de moarte sau pentru omor simplu/calificat, iar în sarcina celorlalți participanți se va reține încăierarea în formă tip;
- ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta se săvârșește cu intenție sau praeterintenție.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul în care grupările se angajează în conflict;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează în momentul săvârșirii ultimei încăierări.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea în formă tip se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- ⇒ în cazul primei variante agravate se aplică tuturor participanților pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde în condițiile formei tip a infracțiunii;
- ⇒ în cazul celei de-a doua variante agravate, dacă prin comiterea faptei s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime;
- ⇒ cauză specială de nepedepsire: legiuitorul a consacrat o cauză specială de nepedepsire a subiectului activ în situațiile în care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau a încercat să-i despartă pe alții; nepedepsirea vizează numai aceste două cazuri, ea neaplicându-se dacă subiectul activ se angrenează în dinamica încăierării.

↪ NB Dacă o persoană încearcă să respingă atacul sau încearcă să apere pe altul, fiind astfel angrenat în încăierare → se va reține legitima apărare drept cauză justificativă, iar nu cauză de nepedepsire.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 12

VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Sediul materiei: art. 199 C. pen.

Art. 199. Violența în familie. (1) Dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193-195 sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

(2) În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 și art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. Împăcarea înlătură răspunderea penală.

Noțiune – faptele de omor (art. 188 C. pen.), omor calificat (art. 189 C. pen.), lovire sau alte violențe (art. 193 C. pen.), vătămare corporală (art. 194 C. pen.), loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 C. pen.) săvârșite împotriva unui membru de familie.

↪ NB

Noul Cod penal nu mai prevede drept circumstanță agravantă comiterea infracțiunii prin acte de violență împotriva membrilor de familie, reglementând o infracțiune distinctă (violenta în familie – infracțiune complexă) care absoarbe infracțiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte săvârșite împotriva unui membru de familie.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la dreptul la viață, integritatea fizică sau sănătatea membrului de familie;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privind buna conviețuire în cadrul familiei;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei vătămate care are calitatea de membru de familie.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** o persoană care are calitatea de membru de familie;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele;
 - ❖ calitatea de membru de familie nu se răsfrânge niciodată asupra celorlalți participanți;
 - ❖ dacă există doi coautori, dintre care unul este membru de familie, iar celălalt nu este membru de familie → în cazul primului se vor aplica dispozițiile art. 199 C. pen. (se va reține infracțiunea absorbantă), iar în cazul celui de-al doilea se va reține infracțiunea absorbită;
 - ❖ în cazul participației eterogene, când doar autorul are calitatea de membru de familie, nu și complicele sau instigatorul → se va reține infracțiunea de violență în familie (absorbantă) doar în sarcina autorului, complicele sau instigatorul răspunzând numai pentru complicitate

sau instigare la una dintre infracțiunile absorbite; dacă autorul nu are calitatea cerută de lege, dar complicele sau instigatorul are calitatea de membru de familie, primul va răspunde pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile absorbite, în vreme ce complicele sau instigatorul va răspunde pentru complicitate sau instigare la infracțiunea de violență în familie.

- ⇒ **subiectul pasiv:** o persoană care este membru de familie;
 - ❖ trebuie ca făptuitorul să cunoască calitatea de membru de familie a victimei; dacă nu o cunoaște, se va reține în sarcina acestuia infracțiunea absorbită;
 - ❖ când victima este soțul făptuitorului, pentru a se reține infracțiunea de violență în familie trebuie ca acea căsătorie să fie valabil încheiată și în ființă, în caz contrar, se va reține infracțiunea absorbită;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

Potrivit art. 177 C. pen., prin *membru de familie* se înțelege:

- a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- b) soțul (indiferent dacă soții conviețuiesc sau nu);
- c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc;
- d) persoana adoptată ori descendenții acesteia în raport cu rudele firești.

NB Noul Cod penal renunță la noțiunea de rude apropiate, precum și la cerința ca acestea să locuiască și să gospodărească împreună cu făptuitorul.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** este similar celui de la infracțiunile absorbite: omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- ⇒ **urmarea imediată:** similară celei de la infracțiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** similară celei de la infracțiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

4. Latura subiectivă

- ⇒ similară celei de la infracțiunile absorbite.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ identice cu cele de la infracțiunile absorbite.

III. PEDEAPSA

- ⇒ dacă infracțiunile de omor, omor calificat, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special (nu limitele speciale) al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ în cazul infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută în art. 193, și a celei de vătămare corporală din culpă, prevăzută în art. 196 C. pen., săvârșită asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu;
- ⇒ împăcarea înlătură răspunderea penală.

NB

Se va reține infracțiunea de violență în familie, iar nu uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă, dacă nu există o tulburare psihică a mamei în momentul uciderii sau al vătămării sănătății sau integrității fizice a nou-născutului.

NB

În caz de *error in personam* sau *aberratio ictus* ce a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a unui membru de familie nevizat inițial, nu se va reține infracțiunea absorbantă (violența în familie), ci infracțiunea absorbită (omorul, omorul calificat, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte); dacă *error in personam* sau *aberratio ictus* a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a unui non-membru de familie, deși inițial a fost vizat un membru de familie, nu suntem în prezența infracțiunii absorbante, ci a infracțiunii absorbite.

FIȘA
NR. 13

UCIDERA ORI VĂTĂMAREA NOU-NĂSCUTULUI SĂVÂRȘITĂ DE CĂTRE MAMĂ

Sediul materiei: art. 200 C. pen.

Art. 200. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă. (1) Uciderea copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârșită de către mama aflată în stare de tulburare psihică se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(2) Dacă faptele prevăzute în art. 193-195 sunt săvârșite asupra copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică, limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună și, respectiv, 3 ani.

Noțiune

- ⇒ uciderea copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, săvârșită de către mama aflată în stare de tulburare psihică;
- ⇒ lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte săvârșite asupra copilului nou-născut imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore, de către mama aflată în stare de tulburare psihică.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la viața copilului nou-născut, integritatea fizică sau sănătatea acestuia;
- ⇒ **obiectul material:** corpul copilului nou-născut.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit unic:** mama naturală sau purtătoare, aflată într-o stare de tulburare psihică; autorul este exclusiv și calificat;
 - ❖ nu este posibil coautoratul;
 - ❖ complicele sau instigatorul răspunde pentru instigare sau complicitate la omor, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte; dacă aceștia au calitatea de membru de familie în raport cu nou-născutul, nu neapărat cu mama acestuia, ei vor răspunde pentru infracțiunea de violență în familie.
- ⇒ **subiectul pasiv:** nou-născutul, imediat după tăierea cordonului ombilical sau în primele 24h după naștere;
 - ❖ este necesar ca nou-născutul să fie în viață, dar nu în mod obligatoriu viabil;

- ❖ pluralitatea de nou-născuți (sarcină multiplă) determină reținerea unei pluralități de infracțiuni aflate în concurs.

Starea de tulburare nu trebuie să fie pricinuită în mod obligatoriu de naștere, putând fi incidente și alte stări asociate nașterii,

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** în cazul primei forme tip a infracțiunii (pruncucidere), elementul material constă în acțiunea sau inacțiunea prin care se suprimă viața nou-născutului; în cazul celei de-a doua forme tip a infracțiunii, elementul material este similar celui de la infracțiunile de lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
 - ❖ cerința esențială este ca fapta să fie săvârșită imediat după naștere sau în primele 24h, indiferent de data la care a avut loc decesul;
 - ❖ dacă fapta a fost săvârșită în timpul nașterii, mama va răspunde pentru comiterea infracțiunii de vătămare a fătului (art. 202 C. pen.); dacă au trecut mai mult de 24h de la naștere → se va reține în sarcina mamei săvârșirea infracțiunii de violență în familie (art. 199 C. pen.);
 - ❖ este necesară expertiza medico-legală psihiatrică, indiferent de modalitatea de comitere a infracțiunii.
- ⇒ **urmarea imediată:** moartea nou-născutului; dacă nou-născutul nu decedează, se va reține cea de-a doua formă tip a infracțiunii;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă în cazul primei modalități de săvârșire a infracțiunii; în cazul celei de-a doua forme tip, fapta poate fi săvârșită cu intenție directă sau indirectă ori praeterintenție (loviri sau vătămări cauzatoare de moarte);
- ⇒ intenția (directă/indirectă) trebuie să fie spontană, dublată de tulburarea psihică pricinuită de naștere sau de alte cauze;
- ⇒ tulburarea nu trebuie să abolească discernământul, altfel → se va reține iresponsabilitatea, drept cauză de neimputabilitate;
- ⇒ dacă fapta este comisă din culpă → se va reține fie infracțiunea de ucidere din culpă (în cazul primei variante tip), fie aceea de vătămare corporală din culpă (în cazul celei de-a doua variante tip), instanța putând constata incidența circumstanței atenuante judiciare de la art. 75 alin. (2) lit. b) C. pen.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele preparatorii și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul morții sau al vătămării corporale a nou-născutului.

III. PEDEAPSA

- ⇒ prima variantă tip se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ în cazul celei de-a doua variante tip, limitele speciale ale pedepsei sunt de o lună și, respectiv, 3 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 14

LIPSIREA DE LIBERTATE ÎN MOD ILEGAL

Sediul materiei: art. 205 C. pen.

Art. 205. Lipsirea de libertate în mod ilegal. (1) Lipsirea de libertate a unei persoane în mod ilegal se pedepsește cu închisoarea de la unu la 7 ani.
(2) Se consideră lipsire de libertate și răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra.
(3) Dacă fapta este săvârșită:
a) de către o persoană înarmată;
b) asupra unui minor;
c) punând în pericol sănătatea sau viața victimei,
pedeapsa este închisoarea cuprinsă între 3 și 10 ani.
(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.
(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ lipsirea sau restricționarea, în mod ilegal, a libertății unei persoane.

B. Varianta asimilată

- ⇒ răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra.

C. Variante agravate

- ⇒ fapta este săvârșită de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în primejdie sănătatea sau viața victimei;
- ⇒ fapta a avut ca urmare moartea victimei.

NB

Noul Cod penal nu a menținut variantele agravate prevăzute de vechiul Cod penal, constând în săvârșirea faptei prin simulare de calități oficiale (variantă tip în lipsa reținerii vreunei circumstanțe agravante), prin răpire (variantă asimilată dacă victima se află în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra), de către două sau mai multe persoane împreună (formă tip), dacă în schimbul eliberării se solicită un folos sau avantaj (concurs de infracțiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal și șantaj), urmată de supunerea persoanei vătămate unor suferințe (concurs de infracțiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal și lovirea sau alte violențe/vătămare corporală), în scopul de a obliga victima la practicarea prostituției (infracțiunea de trafic de persoane/trafic de minori), urmată de solicitarea ca, în schimbul eliberării persoanei, statul, o persoană juridică, o organizație internațională interguvernamentală sau un grup de persoane să îndeplinească sau să nu îndeplinească un anumit act (act de terorism național sau internațional), de către o persoană care face parte dintr-un grup organizat (concurs de infracțiuni între lipsirea de libertate în mod ilegal și constituirea unui grup infracțional organizat).

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protejarea libertății fizice a persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** în principiu, nu are, cu excepția variantelor agravate la care obiectul material constă în corpul victimei.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele;
 - ❖ coautoratul și complicitatea concomitentă determină reținerea și a circumstanței agravante prevăzute la art. 77 lit. a) C. pen. (trei sau mai multe persoane împreună) și/sau a circumstanței agravante prevăzute la art. 77 lit. d) C. pen. (infractor major împreună cu un minor), dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață.
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în lipsirea de libertate a unei persoane; lipsirea de libertate poate fi totală sau parțială; este asimilată lipsirii de libertate și răpirea unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința sau de a se apăra (*spre exemplu, luarea unui nou-născut din maternitate*);
 - ❖ se poate realiza atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune;
 - ❖ cerința esențială constă în aceea ca lipsirea de libertate să fie ilegală; în cazul reținerii sau arestării preventive/la domiciliu a unei persoane, știind că aceasta este nevinovată → se va reține infracțiunea de represiune nedreaptă [art. 283 alin. (2) C. pen.].
- ⇒ **urmarea imediată:** lipsirea de libertate, chiar și pentru o perioadă scurtă de timp;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ la variantele agravate care au avut drept urmare punerea în pericol a sănătății sau vieții persoanei ori moartea victimei, latura subiectivă constă în praeterintenție;
- ⇒ nu contează mobilul sau scopul săvârșirii infracțiunii.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta este săvârșită de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în primejdie sănătatea sau viața victimei [art. 205 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ în prima situație, făptuitorul trebuie să aibă asupra lui o armă propriu-zisă vizibilă sau să folosească pentru lipsirea de libertate a victimei o armă asimilată [art. 179 alin. (1) și (2) C. pen.];
 - ❖ în cea de-a doua situație, subiectul pasiv trebuie să fie minor la momentul începerii lipirii de libertate, iar făptuitorul să cunoască starea de minoritate;
 - ❖ în cea de-a treia situație, urmarea praeterintenționată constă în punerea în pericol a sănătății sau a vieții victimei; dacă sănătatea sau integritatea corporală a victimei a fost afectată → se va reține concurs cu lovirea sau alte violențe ori cu vătămarea corporală.
- ⇒ **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 205 alin. (4) C. pen.];**
 - ❖ lipsirea ilegală de libertate a avut ca urmare praeterintenționată decesul victimei;
 - ❖ dacă moartea se produce cu intenție directă sau indirectă → se va reține infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal în concurs cu omorul sau omorul calificat;
 - ❖ dacă fapta a avut ca urmare praeterintenționată sinuciderea victimei → se va reține numai infracțiunea de lipsire de libertate în variantă tip sau agravată, deoarece sinuciderea nu mai este prevăzută ca urmare praeterintenționată a lipirii de libertate în mod ilegal, iar infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii se săvârșește numai cu intenție; concursul între infracțiunile de lipsire de libertate în mod ilegal și determinarea sau înlesnirea sinuciderii se poate reține numai dacă există intenție directă sau indirectă pentru săvârșirea ambelor infracțiuni;
 - ❖ obiectul material în cazul variantelor agravate constă în corpul victimei.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă și incriminată, exceptând varianta agravată care a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei, la care tentativa este imposibilă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul lipirii efective de libertate a victimei;
- ⇒ lipsirea de libertate în mod ilegal este o infracțiune continuă care se epuizează în momentul când ia sfârșit privarea ilicită de libertate;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează în momentul efectuării ultimului act de executare.

NB

Infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal este absorbită în conținutul constitutiv al infracțiunii de viol comis prin constrângere, pe durata violului; dacă lipsirea de libertate durează mai mult decât actul sexual, atunci cele două infracțiuni se vor afla în concurs real; de asemenea, poate fi reținută în concurs cu tentativa la viol (infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal redevine autonomă), dacă există lipsire de libertate în scopul comi-

terii violului, iar actul sexual nu se consumă; dacă violul nu este comis prin constrângere, ci profitând de imposibilitatea victimei de a-și exprima consimțământul, atunci nu există absorbție sau concurs de infracțiuni.

NB

Infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal poate fi absorbită în conținutul constitutiv al infracțiunii de tâlhărie, dacă prin lipsirea de libertate se urmărește păstrarea bunului sau asigurarea scăpării; poate fi absorbită în conținutul constitutiv al infracțiunii de tâlhărie comise prin punerea victimei în neputință de a se apăra, strict pe durata comiterii tâlhăriei; se va reține în concurs cu infracțiunea de tâlhărie, dacă lipsirea de libertate continuă și după consumarea tâlhăriei.

NB

Infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal poate fi absorbită în omor simplu/calificat, dacă lipsirea de libertate se realizează în scopul aplicării loviturilor; se va reține în concurs cu omorul dacă are o durată mai mare decât actele de executare ale acestuia.

III. PEDEAPSA

- ⇒ lipsirea de libertate în variantele tip și asimilată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 7 ani;
- ⇒ pentru varianta agravată constând în săvârșirea faptei de către o persoană înarmată, asupra unui minor sau punând în pericol sănătatea sau viața victimei pedeapsa este închisoarea cuprinsă între 3 și 10 ani;
- ⇒ pentru varianta agravată la care fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 15

AMENINȚAREA

Sediul materiei: art. 206 C. pen.

Art. 206. Amenințarea. (1) Fapta de a amenința o persoană cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăși sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea care a format obiectul amenințării.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune – acțiunea de intimidare a unei persoane, în mod direct sau indirect, explicit sau implicit, prin amenințarea cu săvârșirea unei infracțiuni sau fapte păgubitoare determinate sau determinabile, îndreptată împotriva sa ori a altei persoane, care este de natură să îi producă o stare de temere.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă sub toate formele;
 - ❖ coautoratul nu este însă posibil atunci când fapta este săvârșită prin viu grai.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în acțiunea de intimidare a unei persoane prin amenințarea realizată prin orice mijloace (*viu grai, scrisori, telefon, sms*) cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte (acțiune sau inacțiune) care-i poate cauza un prejudiciu material (nu moral) determinat sau determinabil, împotriva sa, a soțului, a unei rude apropiate ori a altei persoane;
 - ❖ nu contează dacă acțiunea a fost determinată de un interes legitim;
 - ❖ acțiunea trebuie să fie susceptibilă să producă o stare de temere (nu este necesar ca starea să se producă efectiv);
 - ❖ răul cu care se amenință trebuie să fie injust și iminent sau să se producă în viitorul apropiat.

- **urmarea imediată:** constă în starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei amenințate.
- **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe între amenințare și starea de pericol produsă.

4. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;
- nu contează mobilul sau scopul pentru existența infracțiunii; ele vor fi avute în vedere la individualizarea pedepsei de către instanță.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate, cu excepția situației în care fapta este comisă prin viu grai, când nu sunt posibile;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată, cu excepția infracțiunii de amenințare comise prin viu grai la care tentativa este imposibilă, infracțiunea fiind instantanee;
- fapta se consumă în momentul în care persoana amenințată ia cunoștință despre amenințarea care este de natură să îi producă o stare de temere;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracțiunea de amenințare se pedepsește cu închisoare sau amendă, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăși sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea care a format obiectul amenințării.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, nu și prin împăcare.

↩
NB

Se va reține concursul între infracțiunea de amenințare și infracțiunea cu care se amenință, dacă aceasta din urmă este săvârșită ulterior, după trecerea unei perioade de timp; amenințarea este absorbită de infracțiunea cu care se amenință dacă, în aceeași împrejurare, este săvârșită și infracțiunea cu care se amenință.

↩
NB

Amenințarea este absorbită în conținutul constitutiv al mai multor infracțiuni complexe: șantaj; viol; tâlhărie; ultraj judiciar; cercetare abuzivă; forma agravată a infracțiunii de purtare abuzivă.

FIȘA
NR. 16 ȘANTAJUL

Sediul materiei: art. 207 C. pen.

Art. 207. Șantajul. (1) Constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul prevăzut în alin. (1).
(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au fost comise în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine sau pentru altul, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

Noțiuni

A. Varianta tip

- constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul.

B. Varianta asimilată

- amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată sau pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul.

C. Varianta agravată

- fapta în formă tip sau asimilată a fost săvârșită în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine ori pentru altul.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei;
- **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la integritatea fizică sau sănătatea persoanei, la patrimoniul, la onoarea și demnitatea acesteia;
- **obiectul material:** nu are, în principiu; prin excepție, obiectul material poate fi reprezentat de corpul persoanei;
 - ❖ la varianta agravată folosul patrimonial nu constituie obiectul material, ci consecința infracțiunii.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele; coautoratul nu este posibil dacă fapta a fost comisă prin amenințare prin viu grai.

NB

Dacă persoana vătămată este constrânsă să comită o infracțiune (constrângere morală), făptuitorul nu va răspunde pentru șantaj, ci pentru instigare la acea infracțiune (în participație improprie, dacă autorul beneficiază de o cauză de neimputabilitate).

- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață; nu poate fi subiect pasiv o persoană juridică.
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constrângerea unei persoane prin orice mijloace (violență, amenințare etc.) să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva;
 - ❖ dacă șantajul se comite prin violență sau prin amenințare, atunci acesta va absorbi forma tip a infracțiunii de lovire sau alte violențe [art. 193 alin. (1) C. pen.] sau infracțiunea de amenințare (art. 206 C. pen.); va fi însă reținut în concurs cu infracțiunea de lovire sau alte violențe în varianta agravată [art. 193 alin. (2) C. pen.] sau cu vătămarea corporală (art. 194 C. pen.) dacă sunt necesare zile de îngrijiri medicale pentru vindecare sau dacă violențele au cauzat vreuna dintre consecințele prevăzute de art. 194 alin. (1) C. pen.;
 - ❖ este suficient ca actele de constrângere să creeze o stare de temere persoanei vătămate, nefiind necesar ca aceasta să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva.

NB

Dacă prin amenințare sau violență se solicită întreținerea unui act sexual → dacă actul sexual are loc în aceeași împrejurare → se va reține numai infracțiunea de viol;
Dacă solicitarea vizează întreținerea actului sexual în viitor → se va reține numai infracțiunea de șantaj.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei → încălcarea libertății psihice generează o temere cu privire la existența unui pericol viitor, iar nu actual;
 - ❖ infracțiunea de șantaj este o infracțiune de pericol.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe între constrângere și starea de pericol.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenția directă calificată prin scop: obținerea pentru sine sau pentru altul, în mod injust, a unui folos nepatrimonial;
- ⇒ prezintă importanță scopul, însă nu contează mobilul folosit pentru realizarea acestuia.

NB

Se va reține concursul între infracțiunile de șantaj și lipsire de libertate în mod ilegal dacă se solicită, pentru eliberarea persoanei private de libertate în mod ilicit, un folos patrimonial sau nepatrimonial.

2. Varianta asimilată

- ⇒ **amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată sau pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul [art. 207 alin. (2) C. pen.].**
 - ❖ în cazul acestei forme asimilate sunt afectate nu doar relațiile sociale privitoare la libertatea psihică a victimei, ci și cele privitoare la onoarea sau demnitatea persoanei;
 - ❖ la varianta asimilată, elementul material al laturii obiective se realizează prin amenințarea cu „darea în vileag” a unor fapte compromițătoare nu doar pentru persoana amenințată, ci și pentru un membru al familiei acesteia, în sensul stabilit de art. 177 C. pen.;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop: obținerea pentru sine sau pentru altul, în mod injust, a unui folos nepatrimonial;
 - ❖ infracțiunea de șantaj o absoarbe pe cea de amenințare.

3. Varianta agravată

- ⇒ **fapta în formă tip sau asimilată a fost săvârșită în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine ori pentru altul [art. 207 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ în cazul variantei agravate, folosul patrimonial obținut nu reprezintă obiectul material al infracțiunii, ci consecința acesteia și prejudiciul cauzat persoanei vătămate;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta tipică sau asimilată este săvârșită cu intenție directă calificată prin scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, un folos patrimonial, indiferent dacă folosul patrimonial este just sau injust.

NB

Dacă persoana vătămată cedează constrângerii, trebuie să existe un interval de timp între exercitarea constrângerii și activitatea victimei de a da, a face, a nu face sau a suferi ceva; spre deosebire de tâlhărie (art. 233 C. pen.), în cazul variantei agravate a șantajului, la care se urmărește obținerea unui folos patrimonial, pericolul este viitor, fiind necesar să treacă un interval de timp între constrângere și obținerea folosului patrimonial; în cazul tâlhăriei, exercitarea violenței sau amenințării este simultană cu luarea bunului, de regulă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă atunci când se produce starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei;
- ⇒ infracțiunea poate îmbrăca forma continuată, situație în care se epuizează după ultimul act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de șantaj în formă tip și asimilată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ dacă varianta tip și cea asimilată a infracțiunii de șantaj au fost comise în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine sau pentru altul, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 17

HĂRȚUIREA

Sediul materiei: art. 208 C. pen.

Art. 208. Hărțuirea. (1) *Fapta celui care, în mod repetat, urmărește, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 luni sau cu amendă.*
(2) *Efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.*
(3) *Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*

Noțiune

- ⇒ *fapta celui care, în mod repetat, urmărește, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere;*
- ⇒ *efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane.*

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** libertatea psihică a persoanei fizice;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participția penală este posibilă sub toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică în viață; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect pasiv.

3. Latura obiectivă

↗ NB | În cadrul art. 208 C. pen. sunt încorporate două infracțiuni distincte, fiind o infracțiune cu conținuturi alternative.

3.1. Art. 208 alin. (1) C. pen.⊕ **elementul material**

- ❖ textul de incriminare impune condiția repetabilității, astfel că infracțiunea este una de obicei;

a. urmărirea unei persoane, în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim;

- ❖ este posibilă doar printr-o acțiune;

b. supravegherea, în mod repetat, fără drept sau fără un interes legitim, a locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de către o persoană (presupune o activitate statică);

- ❖ este posibilă doar printr-o acțiune.

⊕ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea psihică a victimei;

- ❖ infracțiunea de hărțuire este o infracțiune de pericol concret.

⊕ **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită existența unei legături de cauzalitate între actele de hărțuire săvârșite și starea de pericol creată.

↪
NB

Realizarea ambelor forme alternative ale elementului material, prevăzut de art. 208 alin. (1) C. pen., nu va conduce la reținerea unui concurs de infracțiuni ori a unei infracțiuni continue, ci se va reține o infracțiune unică simplă.

3.2. Art. 208 alin. (2) C. pen.⊕ **elementul material:** efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane;

- ❖ este posibilă doar printr-o acțiune.

↪
NB

Această formă a infracțiunii are un caracter subsidiar, putând fi reținută numai dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă (spre exemplu, infracțiunea de amenințare sau de șantaj).

4. Latura subiectivă

- ⊕ art. 208 alin. (1) C. pen. – fapta poate fi comisă cu intenție directă sau indirectă;
- ⊕ art. 208 alin. (2) C. pen. – fapta poate fi comisă cu intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⊕ în cazul ambelor forme de comitere, actele pregătitoare sunt posibile, dar nu au relevanță penală;
- ⊕ tentativa nu este posibilă, fiind o infracțiune de obicei;
- ⊕ infracțiunea se consumă în momentul realizării unui număr suficient de acte din care rezultă obișnuința (fără ca legiuitorul să indice un număr minim de acte) și se epuizează odată cu terminarea întregii activități infracționale.

III. PEDEAPSA

- ⊕ art. 208 alin. (1) C. pen. – infracțiunea de hărțuire prevăzută la acest alineat se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 luni sau cu amendă;
- ⊕ art. 208 alin. (2) C. pen. – pedeapsa prevăzută pentru această formă a infracțiunii este cea cu închisoare de la 3 la 6 luni sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⊕ în cazul ambelor forme de comitere, fapta se urmărește la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar termenul de formulare al plângerii curge de la data consumării infracțiunii, și nu de la momentul epuizării acesteia;
- ⊕ retragerea plângerii înlătură răspunderea penală;
- ⊕ împăcarea nu este posibilă.

FIȘA

NR. 18

VIOLUL

Sediul materiei: art. 218 C. pen.

Art. 218. Violul. (1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise în condițiile alin. (1).

(3) Pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:

a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

b) victima este rudă în linie directă, frate sau soră;

c) victima este un minor;

d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;

f) fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună.

(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(5) Acțiunea penală pentru fapta prevăzută în alin. (1) și alin. (2) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepsește.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ⇒ raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană de sex diferit sau de același sex, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

B. Varianta asimilată

- ⇒ orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit sau de același sex, săvârșite prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

C. Variante agravate

- ⇒ fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
- ⇒ fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră;
- ⇒ fapta a fost săvârșită asupra unei persoane minore;
- ⇒ fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;
- ⇒ fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;
- ⇒ fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună;
- ⇒ fapta a avut ca urmare moartea victimei.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la libertatea sexuală a persoanei;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la viața, sănătatea, integritatea fizică sau psihică a persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** numai persoana fizică cu capacitate penală poate fi subiect activ nemijlocit (autor); persoana juridică poate fi complice/instigator;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității anterioare la varianta tip și la cea asimilată;
 - ❖ săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane împreună reprezintă o variantă agravată a infracțiunii → la variantele agravate, participația penală este posibilă în toate formele, inclusiv coautorat și complicitate concomitentă.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață, indiferent de sex;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

NB

Dacă o persoană întreține cu bună știință acte sexuale cu o persoană decedată → suntem în prezența infracțiunii de profanare de cadavre sau morminte (art. 383 C. pen.).

NB

Nu există concurs ideal între infracțiunile de viol și act sexual cu un minor dacă subiectul pasiv este unic!

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** întreținerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal ori efectuarea oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de același sex sau de sex diferit, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare;
 - ❖ poate consta doar într-o acțiune (infracțiune comisivă);
 - ❖ la varianta asimilată, elementul material poate consta în introducerea de obiecte sau degete, obligarea victimei de a întreține un act sexual cu un animal etc.; nu contează dacă actele de penetrare vaginală sau anală au fost comise de făptuitor, de făptuitor prin intermediul unui animal sau de victimă obligată de făptuitor;
 - ❖ cerința esențială constă în aceea că fapta trebuie să fie comisă fără consimțământul victimei, prin constrângere fizică sau psihică, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima

ma voința ori profitând de această stare; constrângerea trebuie să conducă la înlăturarea sau diminuarea opoziției victimei, nefiind însă necesar ca ea să fie și irezistibilă; pentru reținerea infracțiunii de viol, nu este necesar să existe întotdeauna dovada unei rezistențe fizice a victimei în fața actelor de constrângere anterioare sau concomitente săvârșirii infracțiunii; imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința poate fi preexistentă (profitând) sau urmare a acțiunii făptuitorului ori a altui participant (punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința).

NB

Variantele tip și asimilată, comise prin constrângere, absorb infracțiunile de amenințare, lovire sau alte violențe și lipsire de libertate în mod ilegal pe durata necesară săvârșirii infracțiunii de viol, fiind reținute însă în concurs cu aceasta din urmă dacă privarea de libertate precedă sau depășește ca durată violul; de asemenea, dacă violul este săvârșit prin profitare de starea victimei aflate în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința, acesta nu absoarbe lipsirea de libertate.

- ⇒ **urmarea imediată:** încălcarea libertății victimei.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei (*ex re*);
 - ❖ la variantele agravate care produc urmări praeterintenționate trebuie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă;
- ⇒ pentru variantele tip și asimilată nu interesează mobilul sau scopul săvârșirii faptei;
- ⇒ săvârșirea faptei în scopul producerii de materiale pornografice determină reținerea variantei agravate a infracțiunii de viol, prevăzută la art. 218 alin. (3) lit. d) C. pen.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului [art. 218 alin. (3) lit. a) C. pen.];**
 - ❖ vizează atât forma tip, cât și pe cea asimilată.
- ⇒ **fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră [art. 218 alin. (3) lit. b) C. pen.];**
 - ❖ subiecții pasivi trebuie să fie rude în linie directă, frate sau soră;
 - ❖ infracțiunea de viol în variantă agravată absoarbe incestul;
 - ❖ violul comis între soți ori între veri primari îmbracă forma tip sau asimilată, dacă nu există altă circumstanță agravantă.
- ⇒ **fapta a fost săvârșită asupra unei persoane minore [art. 218 alin. (3) lit. c) C. pen.];**
 - ❖ vârsta subiectului pasiv trebuie să fie mai mică de 18 ani (circumstanță reală), iar făptuitorul trebuie să cunoască sau să prevadă această împrejurare la momentul săvârșirii infracțiunii;

- ❖ necunoașterea vârstei victimei înlătură circumstanța agravantă (eroarea asupra unei împrejurări de care depinde caracterul agravat al faptei);
- ❖ circumstanțele agravante de la lit. b) și c) pot fi reținute împreună;
- ❖ se va reține violul în formă agravată dacă subiectul pasiv are o vârstă fragedă, chiar dacă nu s-a folosit violența împotriva lui.

Spre exemplu, dacă victima are 8 ani, nu se poate considera că aceasta și-a exprimat un consimțământ valabil la întreținerea de acte sexuale.

- ⇒ **fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 218 alin. (3) lit. d) C. pen.];**
 - ❖ scopul săvârșirii infracțiunii constă în producerea de materiale pornografice;
 - ❖ nu este necesar ca scopul să fi fost atins.
- ⇒ **fapta a avut ca urmare vătămarea corporală [art. 218 alin. (3) lit. e) C. pen.];**
 - ❖ agravanta constă în urmarea imediată praeterintenționată a faptei: o infirmitate, leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic permanent și grav, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este comisă cu praeterintenție;
 - ❖ dacă există intenția făptuitorului de a provoca o infirmitate, leziuni traumatiche sau afectarea sănătății unei persoane care necesită, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul între infracțiunea de viol [în formă tip, asimilată sau altă variantă agravată decât cea de la lit. e)] și cea de vătămare corporală.
- ⇒ **fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună [art. 218 alin. (3) lit. f) C. pen.];**
 - ❖ făptuitorii trebuie să fie coautori, autori succesivi sau complici concomitenți;
 - ❖ pentru reținerea acestei variante agravate nu este necesar ca toți participanții să fi întreținut un raport sexual, un act sexual oral sau anal ori alte acte de penetrare vaginală sau anală cu victima violului;
 - ❖ nu există coautorat în următoarele situații: dacă unul dintre făptuitori imobilizează victima, iar celălalt o violează (primul va avea calitatea de complice la infracțiunea de viol în formă agravată, iar cel de-al doilea de autor); dacă ambii făptuitori violează victima, imobilizând-o pe rând, fiecare va avea calitatea de autor al violului în formă agravată; dacă făptuitorii violează succesiv victima, ambii vor avea calitatea de autori ai violului în formă agravată, iar nu pe cea de coautori;
 - ❖ nu se va reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen. privind săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună, dar se poate reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. d) C. pen., în cazul în care fapta este săvârșită de un major împreună cu un minor;
 - ❖ pluralitatea de subiecți activi constituie o circumstanță reală.

☞ **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 218 alin. (4) C. pen.].**

- ❖ violul a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei; latura subiectivă a infracțiunii de viol în variantă agravată constă în praeterintenție;
- ❖ dacă decesul victimei survine ca urmare a exercitării cu intenție (directă sau indirectă) a activităților violente asupra victimei, violul [dar nu în varianta agravată prevăzută de art. 218 alin. (4) C. pen.] poate fi reținut în concurs cu omorul calificat;
- ❖ dacă se produce praeterintenționat sinuciderea victimei violului → se va reține numai infracțiunea de viol (în formă tip, asimilată sau agravată);
- ❖ dacă făptuitorul a acționat cu intenție atât în scopul violării victimei, cât și în cel al determinării sinuciderii acesteia → se va reține concursul între infracțiunea de viol și cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ☞ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ☞ tentativa este posibilă numai în forma imperfectă și este incriminată; nu este posibilă tentativa perfectă;
- ☞ fapta se consumă în momentul întreținerii raportului sexual, actului sexual oral sau anal ori actelor de penetrare vaginală sau anală;
- ☞ fapta poate fi comisă în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ☞ are caracter progresiv atunci când urmările se amplifică în timp după momentul săvârșirii faptei;
- ☞ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu și împiedicarea producerii rezultatului.

➡ **NB** | Dacă violul nu se consumă, poate exista concurs între tentativă de viol și infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal.

III. PEDEAPSA

- ☞ violul în formă tip și asimilată se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ☞ dacă fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului, asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră, asupra unei persoane minore, în scopul producerii de materiale pornografice, a avut ca urmare vătămarea corporală sau a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ☞ dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

➡ **NB** | În cazul în care tentativa de viol a fost urmată de moartea victimei, se va aplica pedeapsa pentru infracțiunea consumată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ☞ acțiunea penală pentru violul în formă tip și asimilată se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; dacă persoana vătămată decedează înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prelabile → acțiunea penală poate fi pusă în mișcare din oficiu;
- ☞ răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prelabile, nu și prin împăcare.

FIȘA

NR. 19

AGRESIUNEA SEXUALĂ

Sediul materiei: art. 219 C. pen.

Art. 219. Agresiunea sexuală. (1) Actul de natură sexuală, altul decât cele prevăzute în art. 218, cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința ori profitând de această stare, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Pedepsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:

a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

b) victima este rudă în linie directă, frate sau soră;

c) victima este un minor;

d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;

f) fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună.

(3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedepsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Dacă actele de agresiune sexuală au fost precedate sau urmate de săvârșirea actelor sexuale prevăzute în art. 218 alin. (1) și alin. (2), fapta constituie viol.

(5) Acțiunea penală pentru fapta prevăzută în alin. (1) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ actul de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal, cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința ori profitând de această stare.

B. Variante agravate

- ⇒ fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
- ⇒ fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră;
- ⇒ fapta a fost săvârșită asupra unei persoane minore;
- ⇒ fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;
- ⇒ fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;
- ⇒ fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună;
- ⇒ fapta a avut ca urmare moartea victimei.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la libertatea sexuală a persoanei;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la viața, sănătatea, integritatea fizică sau psihică a persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei în viață.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** numai persoana fizică cu capacitate penală poate fi subiect activ nemijlocit (autor); persoana juridică poate fi complice/instigator;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității anterioare la varianta tip;
 - ❖ săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane împreună reprezintă o variantă agravată a infracțiunii → la variantele agravate, participația penală este posibilă în toate formele, inclusiv coautorat și complicitate concomitentă.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață, indiferent de sex;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** întreținerea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal ori alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de același sex sau de sex diferit, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare;

NB | Actele de natură sexuală nu presupun penetrare cu caracter sexual.

- ❖ poate consta doar într-o acțiune (infracțiune comisivă);
- ❖ cerința esențială constă în aceea că fapta trebuie să fie comisă fără consimțământul victimei, prin constrângere fizică sau psihică, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința ori profitând de această stare; imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința poate fi preexistentă (profitând) sau urmare a acțiunii făptuitorului ori a altui participant (punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința).

NB | Varianta tip, comisă prin constrângere, absoarbe infracțiunile de amenințare, lovire sau alte violențe și lipsire de libertate în mod ilegal pe durata necesară săvârșirii infracțiunii de agresiune sexuală. Agresiunea sexuală va fi reținută însă în concurs cu lipsirea de libertate dacă privarea de libertate precedă sau depășește ca durată agresiunea sexuală.

- ⇒ **urmarea imediată:** încălcarea libertății sexuale a victimei;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei (*ex re*);
 - ❖ trebuie dovedită la variantele agravate care produc urmări praeterintenționate.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ numai intenție directă;
- ⇒ pentru variantele tip și asimilată nu interesează mobilul sau scopul săvârșirii faptei;
- ⇒ săvârșirea faptei în scopul producerii de materiale pornografice determină reținerea variantei agravate a infracțiunii de agresiune sexuală, prevăzută la art. 219 alin. (2) lit. d) C. pen.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului [art. 219 alin. (2) lit. a) C. pen.];**
 - ❖ nu este necesar ca autorul să aibă o calitate specială, ci să desfășoare în concret o activitate dintre cele menționate.
- ⇒ **fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră [art. 219 alin. (2) lit. b) C. pen.];**
 - ❖ subiecții pasivi trebuie să fie rude în linie directă, frate sau soră;
 - ❖ această relație dintre făptuitor și victimă reprezintă o circumstanță personală de individualizare.
- ⇒ **fapta a fost săvârșită asupra unei persoane minore [art. 219 alin. (2) lit. c) C. pen.];**
 - ❖ vârsta subiectului pasiv trebuie să fie mai mică de 18 ani (circumstanță reală), iar făptuitorul trebuie să cunoască sau să prevadă această împrejurare la momentul săvârșirii infracțiunii;
 - ❖ necunoașterea vârstei victimei înlătură circumstanța agravantă (eroarea asupra unei împrejurări de care depinde caracterul agravat al faptei);
 - ❖ circumstanțele agravante de la lit. b) și c) pot fi reținute împreună.
- ⇒ **fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 219 alin. (2) lit. d) C. pen.];**
 - ❖ scopul săvârșirii infracțiunii constă în producerea de materiale pornografice;
 - ❖ nu este necesar ca scopul să fi fost atins.
- ⇒ **fapta a avut ca urmare vătămarea corporală [art. 219 alin. (2) lit. e) C. pen.];**
 - ❖ agravanta constă în urmarea imediată praeterintenționată a faptei: o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane care au necesitat pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic permanent și grav, avortul, punerea în primejdie a vieții persoanei;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este comisă cu praeterintenție;
 - ❖ dacă există intenția făptuitorului de a provoca o infirmitate, leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane care necesită, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri

medicale sau un prejudiciu estetic grav și permanent, se va reține concursul între infracțiunea de agresiune sexuală [în formă tip sau altă variantă agravată decât cea de la lit. e)] și cea de vătămare corporală.

- ⇒ **fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună [art. 219 alin. (2) lit. f) C. pen.];**
 - ❖ făptuitorii trebuie să fie coautori, autori succesivi sau complici concomitenți;
 - ❖ nu se va reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen. privind săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună, dar se poate reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. d) C. pen., în cazul în care fapta este săvârșită de un major împreună cu un minor;
 - ❖ pluralitatea de subiecți activi constituie o circumstanță reală.
- ⇒ **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 219 alin. (3) C. pen.].**
 - ❖ agresiunea sexuală a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei; latura subiectivă a infracțiunii de agresiune sexuală în variantă agravată constă în praeterintenție;
 - ❖ dacă, pentru ascunderea infracțiunii de agresiune sexuală, făptuitorul ucide victima, se va reține concurs între agresiunea sexuală (forma tip sau altă variantă agravată) și omorul calificat;
 - ❖ dacă se produce praeterintenționat sinuciderea victimei agresiunii sexuale → se va reține numai infracțiunea de agresiune sexuală (în formă tip sau agravată);
 - ❖ dacă făptuitorul a acționat cu intenție atât în scopul agresiunii sexuale a victimei, cât și în cel al determinării sinuciderii acesteia → se va reține concursul între infracțiunea de agresiune sexuală și cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă numai în forma imperfectă și este incriminată; nu este posibilă tentativa perfectă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul întreținerii actelor de natură sexuală prin constrângere, punere în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori profitând de această stare;
- ⇒ fapta poate fi comisă în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ⇒ are caracter progresiv atunci când urmările se amplifică în timp după momentul săvârșirii faptei.

III. PEDEAPSA

- ⇒ agresiunea sexuală în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ dacă fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului, asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră, asupra unei persoane minore, în scopul producerii de materiale pornografice, a avut ca urmare vătămarea corporală sau a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;

- dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală pentru forma de bază se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate; dacă persoana vătămată decedează înainte de expirarea termenului prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile → acțiunea penală poate fi pusă în mișcare din oficiu;
- răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile, nu și prin împăcare.

FIȘA

NR. 20

ACTUL SEXUAL CU UN MINOR

Sediul materiei: art. 220 C. pen.

Art. 220. Actul sexual cu un minor. (1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani se pedepsesc cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârșită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Fapta prevăzută în alin. (1), comisă de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi dacă:

- a) minorul este membru de familie al majorului;
- b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență;
- c) fapta a pus în pericol viața minorului;
- d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

(4) Fapta prevăzută în alin. (1) și (2) se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când:

- a) minorul este membru de familie;
- b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului;
- c) fapta a pus în pericol viața minorului;
- d) a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

(5) Faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani.

(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(4) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani.

B. Variante agravate

- fapta este săvârșită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;
- fapta este săvârșită de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani, când minorul este membru de familie al majorului; când se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență; când fapta a pus în pericol viața minorului sau când a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

- ⇒ *fapta este comisă asupra unui minor care este membru de familie sau care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului;*
- ⇒ *fapta comisă a pus în pericol viața minorului;*
- ⇒ *fapta este comisă în scopul producerii de materiale pornografice.*

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la libertatea sexuală a minorului;
- ⇒ **obiectul material:** corpul minorului.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană cu capacitate penală, indiferent de vârstă (minor sau major); subiectul activ nu este circumstanțiat în cazul variantei tip; persoana juridică nu poate fi subiect activ nemijlocit;
 - ❖ participatia penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** în principiu, orice minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani, în cazul formei tipice;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

↶
NB

În toate situațiile este necesar consimțământul valabil exprimat al minorului la întreținerea actului sexual, altfel → suntem în prezența infracțiunii de viol.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** întreținerea unui raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani, de sex diferit sau de același sex; întrucât actul sexual cu un minor este o infracțiune comisivă, elementul material nu poate consta decât într-o acțiune;
 - ❖ presupune un act sexual liber consimțit de ambele persoane;
 - ❖ nu contează dacă actul sexual a fost sau nu determinat de oferirea de bani sau alte foloase și nici dacă minorul practică sau nu prostituția;
 - ❖ infracțiunea de act sexual cu un minor poate fi reținută în concurs ideal cu infracțiunea de corupere sexuală.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea sexuală a minorului;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă;
- ⇒ este necesar ca subiectul activ să cunoască vârsta victimei, întrucât eroarea asupra vârstei minorului înlătură caracterul penal al faptei (eroarea asupra vârstei = cauză de neimputabilitate);
- ⇒ nu contează mobilul sau scopul comiterii infracțiunii, cu excepția scopului producerii materialelor pornografice, când se va reține varianta agravată prevăzută în art. 220 alin. (4) lit. d) C. pen.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta este săvârșită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani [art. 220 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ subiectul pasiv este un minor cu vârsta mai mică de 13 ani;
 - ❖ este necesar ca subiectul activ să cunoască vârsta minorului pentru a se putea reține această variantă agravată; eroarea asupra vârstei poate înlătura agravanta;
 - ❖ și în privința acestei variante agravate, ca și în cazul variantei tip a infracțiunii, legiuitorul a stabilit o cauză specială de nepedepsire: dacă diferența de vârstă dintre făptuitor și victimă este de cel mult 3 ani.
- ⇒ **fapta este săvârșită de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani, când minorul este membru de familie al majorului; când se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență; când fapta a pus în pericol viața minorului sau când a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 220 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ în cazul acestei variante agravate este circumstanțiat → nu poate fi decât o persoană majoră (indiferent de sex), care are autoritate sau influență asupra minorului;
 - ❖ subiectul pasiv este un minor cu vârsta cuprinsă între 15-18 ani;
 - ❖ nu prezintă importanță diferența de vârstă dintre victimă și făptuitor, întrucât cauza de nepedepsire nu operează în cazul acestei variante agravate.
- ⇒ **fapta este comisă asupra unui minor care este membru de familie sau care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului [art. 220 alin. (4) lit. a)-b) C. pen.];**
 - ❖ această variantă agravată are autor. calificat: membru de familie; persoana în a cărei îngrijire se află minorul, indiferent de forma în care este angajat; părinții (naturali sau adoptivi), tutorile, curatorul, profesorii, cei care asigură paza minorilor privați de libertate, medici, asistenți medicali, terapeuți etc.;
 - ❖ dacă fapta este săvârșită în coautorat, pentru reținerea acestei variante agravate, este necesar ca toți coautorii să aibă calitatea cerută de lege.
- ⇒ **fapta comisă a pus în pericol viața minorului [art. 220 alin. (4) lit. c) C. pen.];**
- ⇒ **fapta este comisă în scopul producerii de materiale pornografice [art. 220 alin. (4) lit. d) C. pen.];**
 - ❖ scopul comiterii infracțiunii este cel care caracterizează această variantă agravată;

- ❖ nu este necesar ca scopul să fie atins, adică materialele pornografice să fie produse.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa pentru varianta tip și pentru variantele agravate se pedepsește;
- ⇒ fapta se consumă odată cu întreținerea raportului sexual, actului sexual ori a oricăror acte de penetrare vaginală sau anală;
- ⇒ fapta poate îmbrăca formă continuată, caz în care se epuizează după ultimul act de executare.

➔
NB

Dacă în urma actului sexual se produce praeterintenționat vătămarea corporală sau moartea minorului, se va reține concursul între infracțiunea de act sexual cu un minor și lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ fapta săvârșită asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ fapta comisă de un major cu un minor cu vârsta între 15 și 18 ani, când minorul este membru de familie al majorului; când se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația deosebit de vulnerabilă a acestuia, ca urmare a unui handicap psihic sau fizic ori ca urmare a unei situații de dependență; când fapta a pus în pericol viața minorului sau când a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ variantele agravate comise asupra unui minor care este membru de familie; asupra unui minor aflat în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau când făptuitorul a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului; dacă a pus în pericol viața minorului sau în scopul producerii de materiale pornografice se sancționează cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ legiuitorul a reglementat o cauză specială de nepedepsire în art. 220 alin. (5) C. pen., pentru varianta tip și pentru varianta agravată când fapta a fost comisă asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani; potrivit acestui text de lege, raportul sexual, actul sexual oral sau anal, împlinit vârsta de 13 ani; potrivit acestui text de lege, raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani și cele exercitate asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani nu se sancționează dacă diferența de vârstă dintre făptuitor și victimă nu depășește 3 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu în toate cazurile, pentru că subiectul pasiv este minor în toate variantele infracțiunii.

FIȘA

NR. 21

CORUPEREA SEXUALĂ A MINORILOR

Sediul materiei: art. 221 C. pen.

Art. 221. Coruperea sexuală a minorilor. (1) Comiterea unui act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act se pedepesc cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Pedepsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când:

- a) minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;
- b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
- c) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;
- d) fapta a pus în pericol viața minorului.

(3) Actul sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(4) Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic se pedepesc cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(5) Faptele prevăzute în alin. (1) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani.

(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și (2) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ comiterea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal, ori actul de penetrare, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act.

B. Variante agravate

- ⇒ fapta a fost comisă asupra unei persoane care este rudă în linie directă, frate sau soră;
- ⇒ fapta s-a săvârșit asupra unei persoane care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;
- ⇒ fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;
- ⇒ fapta a pus în pericol viața minorului.

C. Varianta atenuată

- ⇒ comiterea unui act sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani;
- ⇒ determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic:** relațiile sociale privitoare la libertatea sexuală a minorului;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** numai persoana fizică cu capacitate penală poate fi subiect activ nemijlocit (autor); persoana juridică poate fi complice/instigator;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității anterioare la varianta tip.
- ⇒ **subiectul pasiv:** minorul, indiferent de sex;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:**
 - a. comiterea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual, actul sexual oral sau anal, ori actul de penetrare, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act;
 - ❖ poate consta doar într-o acțiune (infracțiune comisivă);
 - ❖ actele de natură sexuală sunt liber consimțite de victimă.
 - b. determinarea minorului care nu a împlinit vârsta de 13 ani să suporte ori să efectueze un act de natură sexuală;
 - ❖ poate consta doar într-o acțiune (infracțiune comisivă); presupune o acțiune infracțională; pasivitatea făptuitorului nu intră în sfera actelor de determinare.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la libertatea sexuală a minorului.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei (*ex re*);

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ în cazul variantei tip nu interesează mobilul sau scopul săvârșirii faptei;
- ⇒ săvârșirea faptei în scopul producerii de materiale pornografice determină reținerea variantei agravate a infracțiunii.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta a fost comisă asupra unui minor care este rudă în linie directă, frate sau soră** [art. 221 alin. (2) lit. a) C. pen.];
 - ❖ subiecții – trebuie să fie rude în linie directă, frate sau soră.
- ⇒ **fapta s-a săvârșit asupra unui minor care se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului** [art. 221 alin. (2) lit. b) C. pen.];
 - ❖ nu este necesar ca autorul să aibă o calitate specială, ci să desfășoare în concret o activitate dintre cele menționate.
- ⇒ **fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice** [art. 221 alin. (2) lit. c) C. pen.];
 - ❖ scopul săvârșirii infracțiunii constă în producerea de materiale pornografice;
 - ❖ pentru reținerea agravantei, nu este necesar ca scopul să fi fost atins.
- ⇒ **fapta a pus în pericol viața minorului** [art. 221 alin. (2) lit. d) C. pen.];
 - ❖ punerea în pericol a vieții minorului se produce din culpă.

3. Variante atenuate

- ⇒ **comiterea unui act sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani** [art. 221 alin. (3) C. pen.];
 - ❖ fapta nu este tipică dacă este comisă de o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani.
- ⇒ **determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic** [art. 221 alin. (4) C. pen.];
 - ❖ fapta nu este tipică dacă este comisă de o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele premergătoare sunt posibile, dar sunt, în principiu, neincriminate; prin excepție, actele premergătoare pot realiza conținutul infracțiunii prevăzute de art. 222 C. pen., privind racolarea minorilor în scopuri sexuale, fiind o incriminare autonomă a acestora;
- ⇒ tentativa imperfectă este posibilă și incriminată, în cazul variantei tip și a celor agravate;
- ⇒ desistarea reprezintă o cauză de nepedepsire, nu însă și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul realizării activităților care constituie elementul material al infracțiunii;
- ⇒ este posibilă forma continuată, infracțiunea epuizându-se în momentul efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ **variante tip** – fapta de pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani;
- ⇒ **variante agravată** – pedeapsa prevăzută de textul de încriminare este de la 2 la 7 ani;
- ⇒ **variante atenuată** – fapta se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;
- ⇒ cauza de nepedepsire: faptele prevăzute în alin. (1) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani; operează numai în cazul variantei tip.

FIȘA

NR. 22**HĂRȚUIREA SEXUALĂ***Sediul materiei: art. 223 C. pen.*

Art. 223. Hărțuirea sexuală. (1) Pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, dacă prin aceasta victima a fost intimidată sau pusă într-o situație umilitoare, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune – pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, dacă, prin aceasta, victima a fost intimidată sau pusă într-o situație umilitoare.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII**1. Obiectul**

- ⇒ **obiectul juridic:** relațiile sociale referitoare la libertatea sexuală a unei persoane, precum și cele referitoare la demnitatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană cu capacitate penală, indiferent de sex, care se află în relații de muncă sau asemănătoare cu victima;
 - ❖ subiectul activ este calificat.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană care se află în cadrul unei relații de muncă sau asemănătoare cu autorul;
 - ❖ subiectul pasiv este calificat;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi atrage reținerea unui concurs de infracțiuni.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare;
 - ❖ se poate comite doar printr-o acțiune;
 - ❖ infracțiunea de hărțuire sexuală este o infracțiune de obicei, astfel că e necesar ca pretinderea să aibă un caracter repetat.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru libertatea sexuală a persoanei vătămate, intimidată sau pusă într-o situație umilitoare în urma hărțuirii;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- ⇒ infracțiunea se poate comite cu intenție directă sau indirectă (eventuală);
- ⇒ nu contează mobilul sau scopul comiterii infracțiunii.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ tentativa nu este posibilă;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul săvârșirii unui număr repetat de acte de hărțuire care au produs intimidarea victimei sau punerea acesteia într-o situație umilitoare;
- ⇒ infracțiunea se epuizează cu ultimul act de hărțuire.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta este sancționată cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

FIȘA

NR. 23

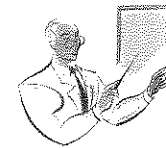
VIOLAREA DE DOMICILIU

Sediul materiei: art. 224 C. pen.

Art. 224. Violarea de domiciliu. (1) Pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește, ori refuzul de a le părăsi la cererea acesteia se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune

A. Varianta tip:

- ⇒ pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește;
- ⇒ refuzul de a le părăsi la cererea acesteia.

B. Variante agravate:

- ⇒ fapta este săvârșită de o persoană înarmată;
- ⇒ fapta este săvârșită în timpul nopții;
- ⇒ fapta este săvârșită prin folosire de calități mincinoase.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la apărarea inviolabilității domiciliului și a vieții private a persoanei fizice;

„Domiciliul”, în sensul art. 224 C. pen., reprezintă locuința, încăperea, dependința sau locul împrejmuit ținând de acestea în care locuiește și își desfășoară viața privată persoana vătămată.

NB

Nu constituie domiciliu celula ori sediul profesional, chiar dacă, din punct de vedere procedural, există posibilitatea efectuării unei percheziții domiciliare într-o celulă din penitenciar sau la sediul profesional; de asemenea, domiciliul nu este locul împrejmuit care permite accesul într-un magazin.

- ⇒ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ poate fi chiar proprietarul imobilului: există violare de domiciliu când proprietarul pătrunde în locuința chiriașului, fără voia acestuia, înainte ca hotărârea de evacuare să fie pusă în executare;
 - ❖ există violare de domiciliu și atunci când tutorele pătrunde fără drept în locuința minorului;
 - ❖ participația penală este posibilă în orice formă (coautorat, instigare, complicitate); în cazul coautoratului/complicității concomitente se poate reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.
- ⇒ **subiectul pasiv:** poate fi orice persoană fizică în folosința căreia se află locuința, încăperea, dependința sau locul împrejmuit ținând de acestea.

NB Nu contează dacă folosința (reținerea) imobilului se face sau nu în baza unui titlu; prin „folosință” se tinde la ocrotirea unei situații de fapt, iar nu a unei situații de drept; există violare de domiciliu și atunci când locuința nu este efectiv ocupată.

- ❖ nu poate fi o persoană juridică;
- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea tot atâtor infracțiuni câți subiecți pasivi există, aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** constă în:
 - ❖ **pătrunderea fără drept**, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea; cerința esențială a elementului material constă în faptul că pătrunderea s-a realizat *fără drept, fără consimțământul persoanei care folosește imobilul*; lipsa consimțământului se prezumă până la proba contrară;
 - ❖ **refuzul de părăsire** a unei locuințe, încăperi, dependințe sau a unui loc împrejmuit ținând de acestea, la cererea persoanei care le folosește; refuzul de părăsire trebuie să fie fără drept, explicit și precedat de o cerere expresă în sensul părăsirii (eroarea de fapt profită făptuitorului); cererea de părăsire poate fi făcută nu doar de către proprietar, ci și de către persoana care folosește locuința, de membrii familiei sau de o persoană care locuiește împreună cu aceasta sau o reprezintă;
 - ❖ cerința esențială ca pătrunderea sau refuzul de a părăsi o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea să se realizeze „fără drept” este îndeplinită și atunci când dreptul (de a locui) este exercitat în mod abuziv;
 - ❖ există infracțiunea de violare de domiciliu chiar dacă pătrunderea a fost licită, dar făptuitorul a continuat să rămână acolo, refuzând fără drept părăsirea.

NB Fapta nu este tipică dacă acțiunea făptuitorului se fundamentează pe o bază legală, nefiind întrunite elementele constitutive ale acestei infracțiuni; de asemenea, fapta nu este tipică

dacă imobilul este locuit de mai multe persoane și există consimțământul uneia dintre aceste persoane.

NB

Dacă se realizează elementul material al laturii obiective în ambele modalități, se va reține o singură infracțiune, nu un concurs de infracțiuni ori o infracțiune continuată.

- ⇒ **urmarea imediată:** crearea unei stări de pericol ca efect al încălcării inviolabilității domiciliului; violarea de domiciliu este o infracțiune de pericol abstract;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei, nefiind necesară dovedirea acesteia.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță mobilul sau scopul activității infracționale.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta este săvârșită de o persoană înarmată [art. 224 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ făptuitorul trebuie să aibă asupra sa o armă propriu-zisă vizibilă sau să comită fapta utilizând o armă asimilată, în sensul definit de art. 179 alin. (1) și (2) C. pen.
- ⇒ **fapta este săvârșită în timpul nopții [art. 224 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ nu contează dacă făptuitorul profită sau nu de faptul că este noapte.
- ⇒ **fapta este săvârșită prin folosire de calități mincinoase [art. 224 alin. (2) C. pen.].**
 - ❖ nu prezintă importanță dacă este sau nu o calitate oficială cea de care se folosește făptuitorul pentru comiterea infracțiunii; este însă necesar ca această calitate mincinoasă să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în domiciliul victimei sau să justifice refuzul părăsirii acestuia;
 - ❖ se poate reține concursul cu infracțiunea de uzurpare de calități oficiale (art. 258 C. pen.) în cazul în care făptuitorul invocă o calitate oficială.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile dacă infracțiunea este săvârșită în modalitatea pătrunderii fără drept, însă nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă în cazul pătrunderii fără drept, însă nu este incriminată; în cazul în care elementul material al laturii obiective constă în refuzul fără drept de a părăsi domiciliul victimei la cererea acesteia, tentativa nu este posibilă (omisivă proprie);
- ⇒ infracțiunea de violare de domiciliu se consumă în momentul realizării elementului material al laturii obiective, respectiv momentul pătrunderii fără drept și fără consimțământul victimei în domiciliul acesteia sau acela al refuzului de a părăsi domiciliul, la cererea acesteia;
- ⇒ are formă continuă, epuizându-se la momentul încetării activității infracționale;

⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează la îndeplinirea ultimului act de executare.

NB ↩ Infracțiunea de violare de domiciliu este absorbită de furtul calificat comis prin violarea de domiciliu [art. 229 alin. (2) lit. b) C. pen.]; de asemenea, este absorbită de varianta calificată a infracțiunii de tâlhărie comisă prin violarea de domiciliu [art. 234 alin. (1) lit. f) C. pen.].

NB ↩ Poate fi reținut concursul ideal între violarea de domiciliu și nerespectarea hotărârilor judecătorești.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta tip se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- ⇒ în cazul variantelor agravate, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât în cazul formei tip, cât și în cazul variantelor agravate.

NB ↩ Trebuie distins între infracțiunea de violare de domiciliu, care presupune **pătrunderea** fără drept, și infracțiunea de tulburare de posesie, care presupune **ocuparea** fără drept a unui imobil.

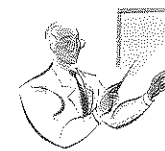
FIȘA

NR. 24

VIOLAREA SEDIULUI PROFESIONAL

Sediul materiei: art. 225 C. pen.

Art. 225. Violarea sediului profesional. (1) Pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.
(2) În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.
(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune

A. Varianta tip:

- ⇒ pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională;
- ⇒ refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite.

B. Variante agravate:

- ⇒ fapta este săvârșită de o persoană înarmată;
- ⇒ fapta este săvârșită în timpul nopții;
- ⇒ fapta este săvârșită prin folosire de calități mincinoase.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția inviolabilității sediului profesional;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ subiectul activ al infracțiunii de violare a sediului profesional poate fi chiar proprietarul imobilului;
 - ❖ participația penală este posibilă în orice formă (coautorat, instigare, complicitate); în cazul coautoratului/complicității concomitente se poate reține circumstanța agravantă legală prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** poate fi orice persoană fizică (avocat, practician în insolvență, consultant etc.) sau juridică (o societate, un sindicat, o asociație sau o fundație) care are în folosință

un anumit spațiu cu titlu de sediu profesional și care are dreptul de a permite sau de a refuza intrarea sau rămânerea în acest spațiu;

- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea tot atâtor infracțiuni câți subiecți pasivi sunt, aflate în concurs.

NB Nu prezintă importanță dacă sediul este principal, sucursală, agenție, punct de lucru; de asemenea, nu contează dacă sediul este deținut în baza unui titlu legal sau nu.

1.3. Latura obiectivă

➤ **elementul material** constă în:

- ❖ **pătrunderea fără drept**, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană fizică sau juridică își desfășoară activitatea profesională; cerința esențială a elementului material constă în faptul că pătrunderea s-a realizat *fără drept, fără consimțământul persoanei care folosește sediul profesional*; lipsa consimțământului se prezumă până la proba contrară;
- ❖ **refuzul de părăsire** presupune ca făptuitorul să se fi aflat în sediul profesional al victimei și, indiferent din ce motiv, să refuze să-l părăsească; refuzul de părăsire trebuie să fie fără drept, explicit și precedat de o cerere expresă în sensul părăsirii (eroarea de fapt profită făptuitorului); cererea de părăsire poate fi făcută nu doar de către titularul sediului profesional, ci și de către persoana care folosește sediul profesional sau care reprezintă persoana fizică sau juridică titulară a sediului profesional;
- ❖ cerința esențială ca pătrunderea sau refuzul de a părăsi sediul profesional al persoanei vătămate să se realizeze „fără drept” este îndeplinită și atunci când dreptul (de a locui) este exercitat abuziv.

NB Fapta nu este tipică dacă acțiunea făptuitorului se fundamentează pe o bază legală, nefiind întrunite elementele constitutive ale acestei infracțiuni; de asemenea, fapta nu este tipică dacă există consimțământul a cel puțin o persoană care folosește sediul, în ipoteza în care acesta este folosit de mai multe persoane. Fapta nu este tipică nici în situația în care se pătrunde numai pe un teren sau alt loc împrejmuit ținând de sediu (*spre exemplu, curtea sediului*).

NB Dacă se realizează elementul material al laturii obiective în ambele modalități, se va reține o singură infracțiune, nu un concurs de infracțiuni ori o infracțiune continuată.

- **urmarea imediată**: crearea unei stări de pericol ca efect al încălcării inviolabilității sediului profesional; violarea sediului profesional este o infracțiune de pericol abstract;
- **legătura de cauzalitate**: rezultă din materialitatea faptei, nefiind necesară dovedirea acesteia.

1.4. Latura subiectivă

- intenție directă sau indirectă;
- nu prezintă importanță mobilul sau scopul activității infracționale.

2. Variante agravate

- **fapta este săvârșită de o persoană înarmată** [art. 225 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ făptuitorul trebuie să aibă asupra sa, în momentul săvârșirii faptei, o armă propriu-zisă vizibilă sau să comită fapta utilizând o armă asimilată, în sensul stabilit de art. 179 alin. (1) și (2) C. pen.
- **fapta este săvârșită în timpul nopții** [art. 225 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ nu contează dacă făptuitorul profită sau nu de faptul că este noapte.
- **fapta este săvârșită prin folosire de calități mincinoase** [art. 225 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ nu prezintă importanță dacă este sau nu o calitate oficială cea de care se folosește făptuitorul pentru comiterea infracțiunii; este însă necesar ca această calitate mincinoasă să fie aptă să permită intrarea făptuitorului în sediul profesional al victimei sau să justifice refuzul părăsirii acestuia;
 - ❖ se poate reține concursul cu infracțiunea de uzurpare de calități oficiale (art. 258 C. pen.) în cazul în care făptuitorul invocă o calitate oficială.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- actele pregătitoare sunt posibile dacă infracțiunea este săvârșită în modalitatea pătrunderii fără drept, însă nu sunt incriminate;
- tentativa este posibilă în cazul pătrunderii fără drept, însă nu este incriminată; în cazul în care elementul material al laturii obiective constă în refuzul fără drept de a părăsi sediul profesional al victimei la cererea acesteia, tentativa nu este posibilă (omisivă proprie);
- infracțiunea de violare a sediului profesional se consumă în momentul realizării elementului material al laturii obiective, respectiv momentul pătrunderii fără drept și fără consimțământul victimei în sediul său profesional sau acela al refuzului de a-l părăsi, la cererea acesteia;
- are formă continuă, epuizându-se la momentul încetării activității infracționale;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează la îndeplinirea ultimului act de executare.

NB Infracțiunea de violare a sediului profesional este absorbită de furtul calificat comis prin violarea sediului profesional [art. 229 alin. (2) lit. b) C. pen.]; de asemenea, este absorbită de varianta calificată a infracțiunii de tâlhărie comisă prin violarea sediului profesional [art. 234 alin. (1) lit. f) C. pen.].

III. PEDEAPSA

- fapta tip se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- în cazul variantelor agravate, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate atât în cazul formei tip, cât și în cazul variantelor agravate.

FIȘA

NR. 25

FURTUL

Sediul materiei: art. 228 C. pen.

Art. 228. Furtul. (1) Luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Fapta constituie furt și dacă bunul aparține în întregime sau în parte făptuitorului, dar în momentul săvârșirii acel bun se găsea în posesia sau detenția legitimă a altei persoane.

(3) Se consideră bunuri mobile și înscrisurile, energia electrică, precum și orice alt fel de energie care are valoare economică.

Noțiune – luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția proprietății, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:** un bun mobil prin natură sau prin anticipație, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil; sunt asimilate bunurilor mobile și înscrisurile, energia electrică și orice alt fel de energie care are valoare economică;
 - ❖ poate forma obiect al furtului un bun imobil prin destinație;
 - ❖ nu poate forma obiect al furtului un bun abandonat;
 - ❖ este necesar ca bunul să se afle în proprietatea ori în posesia sau detenția legitimă a unei persoane, deoarece alin. (2) al art. 228 C. pen. stabilește că fapta constituie furt și în situația în care bunul aparține total sau parțial făptuitorului, dar, în momentul săvârșirii faptei, se găsea în posesia sau detenția legitimă a altei persoane; cu toate acestea, poate constitui obiect material și un bun aflat în posesia ori detenția nelegitimă a altuia, dacă este sustras de o altă persoană decât proprietarul, detentorul sau posesorul său legitim;
 - ❖ simplul contact material cu un bun mobil nu transmite posesia sau detenția bunului, astfel că însușirea acestuia va constitui furt;
 - ❖ poate fi obiect material al infracțiunii de furt și un bun mobil a cărui deținere este interzisă de lege;
 - ❖ nu contează valoarea bunului sustras, dar acesta trebuie să aibă o minimă valoare economică;
 - ❖ în principiu, corpul uman sau părți din acesta nu pot constitui obiect al furtului; cu toate acestea, țesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracțiunii de furt;

- ❖ dacă făptuitorul sustrage un cadavru sau cenușa rezultată din incinerarea unui cadavru → se va reține infracțiunea de profanare de cadavre sau morminte.

↪ NB Luarea din drum a unui animal domestic nu reprezintă infracțiunea de însușire a bunului găsit, ci aceea de furt, deoarece bunul nu a fost pierdut de către proprietarul său, deci nu a ieșit din posesia acestuia.

↪ NB Fapta unei persoane de a cere telefonul să dea un „beep”, după care dispăre cu telefonul, constituie furt, nu înșelăciune, pentru că bunul a fost remis ocazional, fără niciun titlu, simplul contact material neconferind posesia ori detenția acestuia.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ proprietarul poate avea calitatea de subiect activ, dacă sustrage bunul de la posesorul sau detentorul legitim al acestuia; dacă-l sustrage de la cel care-i furase anterior bunul sau de la un posesor ori detentor nelegitim al acestuia, fapta nu este tipică;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenție este sustras bunul;
 - ❖ hoțul care a sustras bunul de la proprietar, posesor sau detentor legitim al acestuia poate fi subiect pasiv al infracțiunii de furt dacă bunul este sustras din nou, de către un alt hoț;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi/unitatea de subiect pasiv determină reținerea formei continuate, dacă furturile au fost săvârșite, în baza aceleiași rezoluții infracționale, la diferite intervale de timp, iar dacă sustragerea bunurilor are loc în aceeași împrejurare, de la un singur posesor și în baza aceleiași rezoluții infracționale, se va reține o singură infracțiune de furt (unitate naturală de infracțiune); eroarea asupra faptului că bunurile sustrate aparțin mai multor persoane determină reținerea unei singure infracțiuni de furt, ca și deținerea bunurilor în coproprietate de mai multe persoane.

↪ NB Sustragerea din aglomerație a portofelului victimei și transmiterea acestuia, de îndată, către cel de-al doilea făptuitor, pentru a-și asigura însușirea portofelului fără a fi descoperit, constituie coautorat, nu complicitate la infracțiunea de furt; fapta celui care determină pe altul să săvârșască o faptă penală și cumpără de la autor bunul provenit din această infracțiune, determină reținerea numai a instigării la infracțiunea de furt, nu și concursul cu infracțiunea de tănuire; dacă există un prim act de tănuire, urmat de o altă acțiune a aceluiași tănuitor, care promite că va asigura valorificarea în continuare a altor bunuri sustrate → se va reține complicitatea la infracțiunea de furt în formă simplă sau continuată în concurs real cu infracțiunea de tănuire, chiar dacă promisiunea anticipată de tănuire a bunurilor nu a fost îndeplinită.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia fără consimțământul acestuia; se poate realiza printr-o acțiune sau printr-o inacțiune;

- ❖ presupune depozitarea unei persoane (fizice sau juridice), fără consimțământul acesteia, de un bun mobil și înposedarea pe nedrept a infractorului, prin luarea în stăpânire a bunului (prin acțiune sau inacțiune), dar nu în mod violent; pentru ca fapta să fie tipică, nu trebuie să existe consimțământul anterior sau concomitent al proprietarului, posesorului sau detentorului acelui bun.

↪ NB În timp ce infracțiunea de furt reprezintă o sustragere în scopul însușirii pe nedrept a unui bun care se află în posesia sau detenția altuia, abuzul de încredere reprezintă însușirea bunului pe care persoana vătămată i l-a încredințat voluntar făptuitorului; furtul presupune o depozitare și o înposedare pe nedrept, fără consimțământul proprietarului, posesorului sau detentorului unui bun, în vreme ce înșelăciunea presupune transmiterea bunului către infractor, în urma manoperelor dolosive desfășurate de acesta.

↪ NB Fapta paznicului de a participa la sustragerea unor bunuri aflate în paza sa, în urma acceptării promisiunii că va primi o parte din banii ce se vor realiza în urma valorificării bunurilor sustrate, constituie infracțiunea de furt, nu cea de luare de mită, pentru că banii au fost promiși pentru fapta de furt, nu pentru neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu.

↪ NB Înstrăinarea unui bun încredințat în procesul muncii constituie infracțiunea de furt, nu cea de abuz de încredere, deoarece bunul nu este deținut cu niciun titlu, patronul păstrând, din punct de vedere juridic, posesia și detenția acestuia.

- ⇒ **urmarea imediată:** constă într-o depozitare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o înposedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
 - ❖ restituirea bunului după consumarea infracțiunii nu înlătură caracterul penal al faptei și nici răspunderea penală;
 - ❖ urmarea imediată se produce chiar dacă bunul nu a fost scos din locul unde se află, ulterior bunul este abandonat sau hoțul este depozitat de un alt hoț.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei și nu este necesar să fie dovedită.

- înțelegerea dintre două persoane de a sustrage un bun aflat asupra uneia dintre ele, dar aparținând altei persoane, prin simularea unei agresiuni și luarea bunului constituie infracțiunea de furt, nu cea de tâlhărie, agresiunea nefiind reală;
- lovirea unei persoane în scopul de a o jefui, negăsirea bunurilor și fuga victimei pentru a se salva, urmată de îndată de sustragerea unor bunuri din autoturismul victimei, aflat în apropiere, constituie infracțiunea de tâlhărie, nu tentativă la tâlhărie în concurs cu infracțiunea de furt, deoarece infracțiunea este unică în raport de persoană, timp, loc, scop;

- depozitarea victimei de căciulă prin smulgere, fără acțiuni agresive de natură să-i înfrângă opunerea, constituie infracțiunea de furt, iar nu cea de tâlhărie, pentru că nu s-au întrebuințat violențe;
- dacă bunul sustras este distrus de către hoț, nu se va reține și infracțiunea de distrugere.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ scopul constă în însușirea bunului mobil luat fără drept;
- ⇒ nu prezintă importanță mobilul cu care a fost comisă fapta.

NB

Însușirea pe nedrept există și atunci când bunul este reținut pe nedrept, în scopul de a determina, în afara cadrului legal, îndeplinirea pretențiilor derivând dintr-un litigiu patrimonial.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa perfectă nu este posibilă;
- ⇒ tentativa imperfectă este posibilă și este incriminată;
- ⇒ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⇒ consumarea faptei are loc odată cu împosedarea făptuitorului;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ⇒ poate îmbrăca formă continuă, situație în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii (de exemplu, furtul de energie electrică).

NB

Fapta se consumă prin simpla schimbare a situației de fapt a bunului, adică prin ascunderea bunului în alt loc → infracțiunea se consumă prin mișcarea (ridicarea) bunului din locul unde era pus; este furt consumat, nu tentativă, situația în care inculpatul a fost surprins la locul faptei după ce a luat o parte din bunuri și le-a pus în recipiente aduse de el.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de furt se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ împăcarea înlătură răspunderea penală.

NB

Dacă făptuitorul lovește victima, ca urmare a unor neînțelegeri anterioare, după care își însușește un obiect căzut pe jos în cursul agresiunii → se va reține infracțiunea de vătămare corporală în concurs cu infracțiunea de furt, nu tâlhărie, pentru că violența nu s-a exercitat în scopul sustragerii, ci din alte motive.

FIȘA

NR. 26

FURTUL CALIFICAT

Sediul materiei: art. 229 C. pen.

Art. 229. Furtul calificat. (1) Furtul săvârșit în următoarele împrejurări:

- într-un mijloc de transport în comun;
- în timpul nopții;
- de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
- prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase;
- prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Dacă furtul a fost săvârșit în următoarele împrejurări:

- asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural;
- prin violare de domiciliu sau sediu profesional;
- de o persoană având asupra sa o armă, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

(3) Furtul privind următoarele categorii de bunuri:

- îțiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă;
- componente ale sistemelor de irigații;
- componente ale rețelelor electrice;
- un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică;
- un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru;
- instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente;
- bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice;
- cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum și componente de comunicații, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani.

Noțiuni

- ⇒ furtul simplu săvârșit într-una dintre următoarele împrejurări agravante:
 - ⇒ într-un mijloc de transport în comun;
 - ⇒ în timpul nopții;
 - ⇒ de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
 - ⇒ prin efracție, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase;
 - ⇒ prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere;
 - ⇒ asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural;
 - ⇒ prin violare de domiciliu sau sediu profesional;

- ⇒ de o persoană având asupra sa o armă;
- ⇒ furtul simplu având ca obiect un bun care face parte din patrimoniul cultural sau bunurile prevăzute la art. 229 alin. (3) C. pen.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la protecția proprietății, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:** un bun mobil prin natură sau prin anticipație, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; sunt asimilate bunurilor mobile și înscrisurile, energia electrică și orice alt fel de energie care are valoare economică;
 - ❖ poate forma obiect al furtului un bun imobil prin destinație;
 - ❖ poate fi obiect material al infracțiunii de furt și un bun mobil a cărui deținere este interzisă de lege;
 - ❖ în principiu, corpul uman sau părți din acesta nu pot constitui obiect al furtului; cu toate acestea, țesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracțiunii de furt;
 - ❖ în situația prevăzută de art. 229 alin. (2) lit. a) C. pen., elementul circumstanțial agravant îl constituie obiectul material al infracțiunii de furt, anume un bun mobil care face parte din patrimoniul cultural;
 - ❖ circumstanța agravantă prevăzută în alin. (3) al art. 229 C. pen. vizează obiectul material al infracțiunii de furt calificat, care trebuie să conștie în bunurile stipulate de textul de lege.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ proprietarul poate avea calitatea de subiect activ;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenție este sustras bunul;
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unui concurs de infracțiuni, dacă furturile au fost săvârșite, în baza aceleiași rezoluții infracționale, la diferite intervale de timp, de la subiecți pasivi diferiți (concurs real omogen).

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în luarea pe nedrept a unui bun mobil din posesia sau detenția altuia fără consimțământul acestuia, comisă în una dintre următoarele împrejurări agravante:

- ❖ a) într-un mijloc de transport în comun → metrou, autobuz, troleibuz, maxi-taxi, tramvai, tren, avion, în timpul folosirii mijlocului de transport, nu atunci când acesta se află în depou sau garaj; taxi-ul nu constituie mijloc de transport în comun; este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ b) în timpul nopții → furtul trebuie comis după ce întunericul a luat locul luminii, indiferent dacă făptuitorul a profitat sau nu de noapte; amurgul nu face parte din noapte, dar zorile da; nu se reține această circumstanță agravantă dacă furtul este săvârșit ziua, într-un tren care trece prin tunel; de asemenea, nu se reține nici în cazul eclipsei de soare; este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită → și aceasta este o circumstanță reală;
 - ❖ d) prin efracție, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase → efracția presupune forțarea, degradarea, distrugerea unui dispozitiv de închidere; săvârșirea furtului prin efracție absoarbe infracțiunea de distrugere; escaladarea reprezintă depășirea unui obstacol și se reține drept circumstanță agravantă numai dacă a fost folosită în vederea pătrunderii, nu și pentru părăsire; nu se reține această agravantă dacă depășirea obstacolului era firească; cheia mincinoasă este o cheie multiplicată neautorizată sau orice dispozitiv apt să „deschidă” fără să distrugă; folosirea frauduloasă a unei chei adevărate înseamnă folosirea acesteia fără drept; este o circumstanță reală;
 - ❖ e) prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere → este o circumstanță reală care nu se reține dacă s-a profitat de faptul că victima nu a activat sistemul.
- ⇒ **alineatul (2) al art. 229 C. pen.** prevede următoarele circumstanțe agravante pentru săvârșirea furtului:
- ❖ a) asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural → obiectul material al infracțiunii este un bun mobil care face parte din patrimoniul cultural; este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ b) prin violare de domiciliu sau sediu profesional → furtul calificat absoarbe infracțiunea de violare de domiciliu, precum și pe cea de violare de sediul profesional; dacă furtul se comite atât prin efracție sau escaladare, cât și prin violare de domiciliu sau de sediu profesional → se rețin ambele elemente circumstanțiale agravante; este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ c) de o persoană având asupra sa o armă → arma trebuie să fie numai propriu-zisă, nu vizibilă sau folosită; dacă arma este propriu-zisă și vizibilă sau asimilată (care este mereu folosită) → se va reține infracțiunea de tâlhărie.
- ⇒ **alineatul (3) al art. 229 C. pen.** stabilește că elementul material constă în luarea pe nedrept, din posesia sau detenția altei persoane (fizice sau juridice), fără consimțământul acesteia, a unuia dintre următoarele bunuri:

- ❖ a) țiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane-cisternă → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ b) componente ale sistemelor de irigații → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ c) componente ale rețelelor electrice → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ d) un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ e) un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ f) instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ g) bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
- ❖ h) cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radiocomunicații, precum și componente de comunicații → este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.
- ⊖ **urmarea imediată:** constă într-o deposdare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- ⊖ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⊖ intenție directă sau indirectă;
- ⊖ scopul constă în însușirea bunului mobil luat fără drept;
- ⊖ nu prezintă importanță mobilul cu care a fost comisă fapta.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⊖ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⊖ tentativa perfectă nu este posibilă;
- ⊖ tentativa imperfectă este posibilă și este incriminată;
- ⊖ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⊖ consumarea faptei are loc odată cu împosedarea făptuitorului;

- ⊖ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ⊖ poate îmbrăca forma continuă în varianta prevăzută de art. 229 alin. (3) lit. a) C. pen., situație în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii.

III. PEDEAPSA

- ⊖ furtul săvârșit într-un mijloc de transport în comun; în timpul nopții; de o persoană mascată, deghizată sau travestită; prin efracție, escaladare, folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase; prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⊖ furtul săvârșit asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural; prin violare de domiciliu sau sediu profesional; de o persoană având asupra sa o armă se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- ⊖ furtul având ca obiect bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani;
- ⊖ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⊖ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu;
- ⊖ în cazul variantelor agravate prevăzute de art. 229 alin. (1) și (2) lit. b) și c), împăcarea înlătură răspunderea penală.

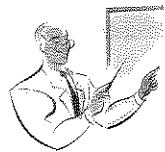
FIȘA

NR. 27

FURTUL ÎN SCOP DE FOLOSINȚĂ

Sediul materiei: art. 230 C. pen.

Art. 230. Furtul în scop de folosință. (1) Furtul care are ca obiect un vehicul, săvârșit în scopul de a-l folosi pe nedrept, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 sau art. 229, după caz, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.
(2) Cu pedeapsa prevăzută în alin. (1) se sancționează folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ furtul simplu sau calificat care are ca obiect un vehicul, săvârșit în scopul de a-l folosi pe nedrept.

B. Variante asimilate

- ⇒ folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia;
- ⇒ folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea.

NB

Furtul de folosință a fost reglementat de legiuitor ca variantă atenuată a furtului simplu sau a celui calificat.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:** vehiculele;
 - ❖ vehiculele (nu doar autovehiculele) pot fi obiect material atât al furtului (sustragere), cât și al furtului de folosință.

NB

Dacă după folosirea vehiculului, făptuitorul sustrage și anumite bunuri din vehicul → se va reține concursul real între infracțiunile de furt și furt de folosință.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; chiar proprietarul bunului poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de furt de folosință;

- ❖ dacă două persoane sustrag un autoturism în scopul de a-l folosi pe nedrept nu se va reține coautoratul, ci autoratul pentru cel care conduce, respectiv complicitatea materială sau morală concomitentă pentru pasager.

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) din a cărei proprietate, posesie sau detenție este sustras vehiculul în scopul folosirii pe nedrept.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** luarea pe nedrept a unui vehicul (autovehicul, căruță, bicicletă) din posesia sau detenția unei persoane (fizice sau juridice), fără consimțământul acesteia, în scopul folosirii temporare;
 - ❖ pentru reținerea infracțiunii, este necesar să nu existe consimțământul anterior sau concomitent al proprietarului, posesorului sau detentorului în sensul luării vehiculului.
- ⇒ **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă;
- ⇒ scopul constă în folosirea pe nedrept a vehiculului sustras/terminalului de comunicații.

2. Variante asimilate

- ⇒ **folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia [art. 230 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ obiectul material al acestei variante asimilate constă într-un terminal de comunicații (telefon, tabletă, fax etc.);
 - ❖ făptuitorul trebuie să cunoască faptul că terminalul de comunicații aparține altcuiva și că nu are dreptul de a-l folosi;
 - ❖ subiectul pasiv al acestei variante asimilate este beneficiarul (persoană fizică sau juridică) serviciului folosit cu ajutorul terminalului de comunicații;
 - ❖ urmarea imediată constă într-o pagubă produsă subiectului pasiv.
- ⇒ **folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea [art. 230 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ făptuitorul trebuie să dețină un terminal de comunicații și să se racordeze fără drept la o rețea de comunicații aparținând unui terț;
 - ❖ urmarea imediată constă într-o pagubă produsă subiectului pasiv;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, în ambele variante asimilate, fapta este săvârșită cu intenție directă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa perfectă nu este posibilă;
- ⇒ tentativa imperfectă este posibilă și este incriminată;
- ⇒ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⇒ consumarea faptei are loc în momentul activității infracționale;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ⇒ poate îmbrăca formă continuă, situație în care se epuizează odată cu încetarea activității infracționale.

III. PEDEAPSA

- ⇒ furtul în scop de folosință, ca variantă atenuată a furtului simplu sau calificat, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în art. 228 sau art. 229 C. pen., după caz, pentru furtul simplu, respectiv furtul calificat, ale cărei limite speciale se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar împăcarea înlătură răspunderea penală.

FIȘA

NR. 28

PLÂNGEREA PREALABILĂ ȘI ÎMPĂCAREA

Sediul materiei: art. 231 C. pen.

Art. 231. Plângerea prealabilă și împăcarea. (1) Faptele prevăzute în prezentul capitol, săvârșite între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui ori de către cel care locuiește împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de aceasta, se pedepsesc numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(2) În cazul faptelor prevăzute la art. 228, art. 229 alin. (1), alin. (2) lit. b) și c) și art. 230, împăcarea înlătură răspunderea penală.

Noțiune – atât în cazul furtului simplu, cât și în cazul furtului calificat, incluzând furtul în scop de folosință, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare sau exercitată numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, dacă faptele au fost săvârșite între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui sau de către cel care locuiește împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de acesta.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția proprietății, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:** similar celor de la infracțiunile de furt și furt calificat, inclusiv celor de la furtul în scop de folosință.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** este un membru de familie al persoanei vătămate → se are în vedere sensul stabilit de art. 177 C. pen.; potrivit acestui text de lege, sunt membrii de familie ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude, soțul, persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelor dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc, și persoanele adoptate ori descendenții acestora în raport cu rudele firești;
 - ❖ soțul victimei poate sustrage și bunurile comune, nu numai bunurile proprii ale acesteia, precum și bunurile proprietate comună pe cote-părți aflate în posesia sau detenția victimei;
 - ❖ dacă subiectul activ al infracțiunii este un afin → acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;
 - ❖ calitatea de membru de familie este o circumstanță personală și niciodată nu se răsfrânge asupra celorlalți participanți → dacă numai una dintre persoanele vătămate este membru de

familie cu subiectul activ, acțiunea penală va fi pusă în mișcare din oficiu cu privire la celelalte persoane vătămate;

- ❖ minorul care sustrage de la tutore → în situația inversă, în care tutorele sustrage bunurile minorului, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu; nu este necesar ca tutorele și minorul să locuiască împreună; se va reține un concurs de infracțiuni dacă au fost numiți mai mulți tutori, iar minorul fură bunuri de la fiecare dintre aceștia;
- ❖ persoana găzduită care sustrage bunurile gazdei → în situația inversă, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu; între cel găzduit și gazda sa nu trebuie să existe contract de prestări servicii hoteliere → în caz contrar, acțiunea se va pune în mișcare din oficiu; găzduirea nu trebuie să aibă caracter de stabilitate;
- ❖ cel care locuiește, indiferent de natura titlului, împreună cu persoana vătămată, o anumită perioadă de timp din care rezultă caracterul de stabilitate.

↪
NB

Dacă furtul este săvârșit de două sau mai multe persoane, acțiunea penală se va pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate numai pentru subiecții activi calificați, iar pentru ceilalți subiecți activi acțiunea penală se va pune în mișcare din oficiu.

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană fizică din a cărei proprietate, posesie sau detenție este sustras bunul.

3. Latura subiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia fără consimțământul acestuia; se poate realiza printr-o acțiune sau printr-o inacțiune;
- ⇒ **urmarea imediată:** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o împosedare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă:

- ⇒ similară celor de la infracțiunile de furt, furt calificat, inclusiv furt în scop de folosință.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa perfectă nu este posibilă;
- ⇒ tentativa imperfectă este posibilă și este sancționată conform art. 232 C. pen.;
- ⇒ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu însă și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⇒ consumarea faptei are loc în momentul însușirii sau folosirii bunului sustras;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare;
- ⇒ poate îmbrăca formă continuă, situație în care se epuizează odată cu încetarea sustragerii.

III. PEDEAPSA

- ⇒ specifică infracțiunilor de furt și furt calificat, incluzând furtul în scop de folosință.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală pentru faptele prevăzute la art. 231 alin. (1) C. pen. se pune în mișcare numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ numai retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală;
- ⇒ nu este posibilă împăcarea drept cauză care înlătură răspunderea penală pentru fapta participanților față de care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, cu excepția faptelor prevăzute la alin. (2) al art. 231 C. pen.;
- ⇒ împăcarea înlătură răspunderea penală în cazul furtului, furtului calificat săvârșit în condițiile art. 229 alin. (1) și (2) lit. b) și c) C. pen., inclusiv în cazul furtului săvârșit în scop de folosință.

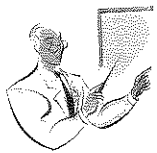
FIȘA

NR. 29

TÂLHĂRIA

Sediul materiei: art. 233 C. pen.

Art. 233. Tâlhăria. Furtul săvârșit prin întrebuințarea de violențe sau amenințări ori prin punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra, precum și furtul urmat de întrebuințarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea se pedepsesc cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Noțiune – infracțiune complexă constând în furtul (simplu sau calificat, inclusiv furtul în scop de folosință) săvârșit prin întrebuințarea de violențe sau amenințări ori prin punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra, precum și furtul urmat de întrebuințarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenției;
- **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau cele privitoare la viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;
- **obiectul material principal:** similar celui de la infracțiunea de furt → un bun mobil prin natură sau prin anticipație, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; înscrisurile, energia electrică și orice alt fel de energie care are valoare economică; un bun imobil prin destinație; țesuturile, celulele, organele prelevate în scopul transplantării;
- **obiectul material secundar:** poate fi corpul persoanei în ipoteza în care furtul se realizează prin violențe ori prin punerea victimei în stare de inconștiență ori neputință de a se apăra.

2. Subiectul

- **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv proprietarul bunului;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică);
 - ❖ dacă violențele sunt exercitate față de o pluralitate de persoane, dar se comite o singură faptă tipică de furt → se va reține o singură infracțiune de tâlhărie;

- ❖ dacă violențele sau amenințările sunt exercitate față de o pluralitate de persoane, săvârșindu-se mai multe fapte tipice de furt → se vor reține tot atâtea infracțiuni de tâlhărie câte persoane vătămate prin acte de violență sau amenințare există (câte furturi, atâtea tâlhării);
- ❖ dacă bunurile sunt sustrate de la o persoană, iar amenințările sau actele de violență sunt exercitate față de o altă persoană → se va reține o singură infracțiune cu doi subiecți pasivi.

NB

Dacă subiectul pasiv este un funcționar public → se va reține infracțiunea de tâlhărie în concurs cu infracțiunea de ultraj.

3. Latura obiectivă

- **elementul material** este format din două activități infracționale:

- ❖ furtul simplu sau calificat [exceptându-l pe cel prevăzut de art. 229 alin. (3) C. pen.] → luarea în stăpânire pe nedrept a unui bun mobil din posesia sau detenția persoanei vătămate, fără consimțământul acesteia, prin sustragerea lui, prin remitere sau prin însușire, atunci când bunul a fost predat făptuitorului sau abandonat ca urmare a violențelor exercitate ori când victima a pierdut contactul material cu bunul în urma violențelor exercitate asupra sa;
- ❖ constrângerea prin violență sau amenințare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconștiență ori neputință de a se apăra pentru a săvârși furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-și asigura scăparea → actele de violență fizică sau psihică trebuie să fie efective și îndreptate împotriva unei persoane (victima sau altă persoană) ori împotriva unor bunuri; actele de violență sau de amenințare pot fi anterioare, concomitente sau ulterioare furtului, pentru păstrarea bunului, asigurarea scăpării, ștergerea urmelor; punerea victimei în stare de inconștiență presupune că victima pierde temporar reprezentarea realității; punerea victimei în neputință de a se apăra presupune faptul că victima nu-și poate folosi posibilitatea de apărare.

- **urmarea imediată:**

- ❖ principală constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o împoședare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- ❖ adiacentă constă într-o stare de pericol (amenințare) pentru libertatea psihică a victimei sau în vătămarea integrității corporale sau a sănătății ori a vieții persoanei;
- ❖ pentru ca infracțiunea complexă de tâlhărie să se consume, trebuie ca principala sa componentă (furtul) să se consume.

- **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei; trebuie să se dovedească că actele de violență fizică/morală au fost exercitate în scopul sustragerii/păstrării bunului.

4. Latura subiectivă

- intenție directă;
- trebuie să existe atât scopul însușirii bunului sustras, cât și exercitarea de violențe sau amenințări în scopul luării sau al păstrării bunului, al asigurării scăpării ori al înlăturării urmelor infracțiunii.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa întreruptă este posibilă și incriminată;
- ⇒ consumarea faptei are loc în momentul sustragerii bunului;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează după ultimul act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ tâlhăria se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
 - Infracțiunea de tâlhărie în forma de bază absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe.
 - Tâlhăria poate absorbi infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal.
 - Spre exemplu, dacă singurul scop al lipirii de libertate în mod ilegal este deposedarea, se va reține doar infracțiunea de tâlhărie.*
 - Tâlhăria poate intra în concurs cu infracțiunea de lipsire de libertate, dacă victima rămâne lipsită de libertate și după săvârșirea tâlhăriei.
- ⇒ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate (art. 233 raportat la art. 256¹ C. pen.).

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 30

TÂLHĂRIA CALIFICATĂ

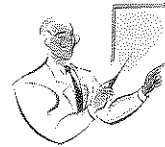
Sediul materiei: art. 234 C. pen.

Art. 234. Tâlhăria calificată. (1) Tâlhăria săvârșită în următoarele împrejurări:

- a) prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice sau paralizante;
 - b) prin simularea de calități oficiale;
 - c) de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
 - d) în timpul nopții;
 - e) într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport;
 - f) prin violare de domiciliu sau sediu profesional,
- se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tâlhăria săvârșită în condițiile art. 229 alin. (3) se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează tâlhăria care a avut ca urmare vătămarea corporală.

Noțiuni

- ⇒ tâlhăria săvârșită în următoarele împrejurări agravante:
 - ⇒ prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice sau paralizante;
 - ⇒ prin simularea de calități oficiale;
 - ⇒ de o persoană mascată, deghizată sau travestită;
 - ⇒ în timpul nopții;
 - ⇒ într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport;
 - ⇒ prin violare de domiciliu sau sediu profesional.
- ⇒ tâlhăria care are ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect material al infracțiunii de furt calificat;
- ⇒ tâlhăria care are ca urmare praeterintenționată vătămarea corporală a victimei.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau cele privitoare la viața, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material principal:** identic cu cel de la infracțiunea de furt → un bun mobil prin natură sau prin anticipație, corporal, animat sau neanimat, fungibil sau nefungibil, care are o minimă valoare economică; înscrisurile, energia electrică și orice alt fel de energie care are valoare economică; un bun imobil prin destinație; țesuturile, celulele, organele prelevate în scopul transplantării;

- ❖ în cazul variantei agravate reglementate de alin. (2) al art. 234 C. pen., obiectul material principal constă în bunurile prevăzute la art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect material al infracțiunii de furt calificat.

⇒ **obiectul material secundar:** corpul victimei.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică);
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi determină reținerea unui concurs de infracțiuni.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** este format din două activități infracționale: furtul (simplu sau calificat) și constrângerea prin violență sau amenințare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconștiență ori neputință de a se apăra pentru a săvârși furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-și asigura scăparea, desfășurate în următoarele împrejurări agravante:
 - ❖ prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice sau paralizante → este necesar, pentru reținerea infracțiunii de tâlhărie calificată, ca arma (propriu-zisă ori asimilată) sau substanțele explozive, narcotice sau paralizante să fie folosite efectiv; în caz contrar se poate reține infracțiunea de tâlhărie simplă; este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ prin simularea de calități oficiale → și aceasta este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o; dobândirea ulterioară de către făptuitor a calității oficiale simulate nu înlătură circumstanța agravantă; este necesar ca acea calitate oficială simulată să permită dispunerea sau luarea de măsuri privative sau restrictive de proprietate;
 - ❖ de o persoană mascată, deghizată sau travestită → este o circumstanță reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o;
 - ❖ în timpul nopții → este o circumstanță reală, care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o; nu contează dacă se profită sau nu de noapte pentru săvârșirea infracțiunii;
 - ❖ într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport → nu este necesar să fie vorba despre un mijloc de transport în comun, putând fi și un taxi; în cazul în care tâlhăria este comisă asupra unui mijloc de transport, scopul urmărit de făptuitor este acela de a sustrage bunurile transportate;
 - ❖ prin violare de domiciliu sau sediu profesional → în această situație, tâlhăria calificată absoarbe infracțiunea de violare de domiciliu sau pe cea de violare a sediului profesional.

- ⇒ dubla activitate infracțională (furtul simplu sau calificat și constrângerea prin violență sau amenințare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra), care constituie elementul material al infracțiunii de tâlhărie simplă, are ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. ca obiect al furtului calificat [art. 234 alin. (2) C. pen.];
- ⇒ dubla activitate infracțională are ca urmare praeterintenționată vătămarea corporală a victimei [art. 234 alin. (3) C. pen.] → tâlhăria a produs praeterintenționat una dintre consecințele prevăzute de art. 194 alin. (1) C. pen.; această formă a tâlhăriei calificate absoarbe vătămarea corporală.

NB

Dacă făptuitorul acționează cu intenția de a provoca urmările prevăzute de lege pentru vătămarea corporală → se va reține concursul între infracțiunile de tâlhărie în formă de bază (dacă nu se reține altă circumstanță agravantă) și vătămare corporală în varianta agravată prevăzută de alin. (2) al art. 194 C. pen., la care elementul circumstanțial agravant este scopul.

⇒ **urmarea imediată:**

- ❖ **principală** constă într-o deposedare (a proprietarului, posesorului, detentorului) și o împosezare (a făptuitorului), producându-se astfel un prejudiciu;
- ❖ **adiacentă** constă într-o stare de pericol (amenințare) pentru libertatea psihică a victimei sau în vătămarea integrității corporale sau a sănătății ori a vieții persoanei.

⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei în privința acțiunii principale; este necesar să se dovedească legătura de cauzalitate între acțiunea principală și cea adiacentă.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă; în cazul variantei agravate prevăzute de alin. (3) al art. 234 C. pen., fapta este săvârșită cu intenție directă, iar urmarea mai gravă se produce din culpă → latura subiectivă constă în praeterintenție;
- ⇒ trebuie să existe atât scopul însușirii bunului sustras, cât și exercitarea de violențe sau amenințări în scopul luării sau al păstrării bunului, al asigurării scăpării ori al înlăturării urmelor infracțiunii.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa întreruptă este posibilă și incriminată, cu excepția variantei agravate prevăzute de alin. (3) al art. 234 C. pen., când fapta este comisă cu praeterintenție;
- ⇒ consumarea faptei are loc odată cu sustragerea bunului, când se produce urmarea imediată;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează odată cu ultimul act de executare;
- ⇒ tâlhăria calificată poate avea forma infracțiunii progresive, când se epuizează în momentul producerii rezultatului mai grav.

Dacă are loc o tentativă la infracțiunea de tâlhărie calificată, urmată de vătămarea corporală a victimei produsă cu praeterintenție, se va aplica pedeapsa pentru infracțiunea consumată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ tâlhăria săvârșită în circumstanțele agravante prevăzute de art. 234 alin. (1) C. pen. se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ tâlhăria având ca obiect material bunurile prevăzute de art. 229 alin. (3) C. pen. se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi;
- ⇒ de asemenea, tâlhăria care produce drept urmare praeterintenționată vătămarea corporală a victimei se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi;

Determinarea unei persoane să deposedeze o alta, înmânându-i o armă în acest scop, constituie instigare la tâlhărie calificată, iar nu instigare la infracțiunea de furt.

- ⇒ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 31

TÂLHĂRIA URMATĂ DE MOARTEA VICTIMEI

Sediul materiei: art. 236 C. pen.

Art. 236. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei. Dacă faptele prevăzute în art. 233-235 au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Noțiune – tâlhăria simplă sau calificată care a produs ca urmare praeterintenționată moartea victimei.

Nu este o formă de tâlhărie calificată, ci o infracțiune distinctă.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la apărarea dreptului de proprietate, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la protecția libertății psihice a persoanei sau cele privitoare la viața persoanei;
- ⇒ **obiectul material principal:** similar celui de la infracțiunea de furt;
- ⇒ **obiectul material secundar:** corpul victimei.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică în viață.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** este format din două activități infracționale: furtul (simplu sau calificat) și constrângerea prin violență sau amenințare, lipsire de libertate în mod ilegal, punerea victimei în stare de inconștiență ori neputință de a se apăra pentru a săvârși furtul, pentru a păstra bunul sau pentru a-și asigura scăparea;
- ⇒ **urmarea imediată:** moartea victimei;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită legătura de cauzalitate între actele de violență și moartea victimei.

4. Latura subiectivă:

- ⇒ fapta este săvârșită cu intenție directă, iar urmarea mai gravă se produce din culpă → latura subiectivă constă în praeterintenție.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ dacă tâlhăria îmbracă forma infracțiunii progresive, fapta se va epuiza în momentul producerii urmării mai grave: decesul victimei.

NB

Dacă are loc o tentativă la infracțiunea de tâlhărie în formă tip sau calificată, urmată de moartea praeterintenționată a victimei, se va aplica pedeapsa pentru infracțiunea consummată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ pentru tâlhăria care a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

NB

Dacă infracțiunea de tâlhărie a avut ca urmare moartea victimei, făptuitorul acționând cu intenția de a-i suprima viața acesteia → se va reține concursul între infracțiunile de tâlhărie (în formă tip sau calificată) și omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen. → cu scopul de a înlesni sau de a ascunde săvârșirea altei infracțiuni; dacă urmarea praeterintenționată constă în sinuciderea victimei → se va reține doar infracțiunea de tâlhărie în formă tip sau calificată; poate fi reținut și concursul între infracțiunea de tâlhărie și cea de determinare sau înlesnire a sinuciderii, dar numai dacă făptuitorul acționează cu intenție atât pentru săvârșirea tâlhăriei, cât și pentru determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

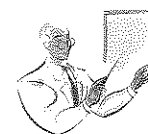
NR. 32

ABUZUL DE ÎNCREDERE

Sediul materiei: art. 238 C. pen.

Art. 238. Abuzul de încredere. (1) Însușirea, dispunerea sau folosirea, pe nedrept, a unui bun mobil al altuia, de către cel căruia i-a fost încredințat în baza unui titlu și cu un anumit scop, ori refuzul de a-l restitui se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune – fapta persoanei care, deținând în baza unui titlu și cu un anumit scop, un bun mobil al altuia, și-l însușește, dispune de el sau îl folosește pe nedrept ori refuză să-l restituie.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului, a posesiei ori a detenției, care implică încrederea în cadrul raporturilor juridice;
- ⇒ **obiectul material:** un bun mobil (prin natură sau prin anticipație) corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică; sunt asimilate bunurilor mobile și înscrisurile, energia electrică și orice alt fel de energie care are valoare economică;
 - ❖ bunul poate fi neconsumptibil sau consumptibil, în acest din urmă caz fiind necesar ca deținătorul să nu aibă dreptul să dispună de bun; bunurile fungibile sau consumptibile asupra cărora deținătorul are drept de dispoziție nu pot forma obiect al infracțiunii; de asemenea, nu pot constitui obiect al infracțiunii bunurile abandonate sau cele care nu aparțin nimănui;
 - ❖ țesuturile, celulele sau organele prelevate de la o persoană în scopul efectuării unui transplant pot forma obiectul infracțiunii de abuz de încredere;
 - ❖ cerința esențială pentru obiectul material al infracțiunii de abuz de încredere o reprezintă faptul că este necesar ca acesta să fie deținut cu orice titlu → ceea ce presupune existența unui raport juridic netranslativ de proprietate, prin care se transmite doar detenția bunului, existând obligația restituirii acestuia; detenția bunului trebuie să fi fost încredințată cu un anumit scop.

NB

Refuzul de a restitui la scadență o sumă de bani → atrage numai răspunderea civilă, nu și pe cea penală, neconstituind infracțiunea de abuz de încredere.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, care are calitatea de detentor precar al bunului mobil al altuia, cu orice titlu și cu un anumit scop;
 - ❖ proprietarul bunului nu poate fi subiect activ nemijlocit; în schimb, comodatarul poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit;
 - ❖ persoana căreia i s-a transmis bunul în baza unui împrumut de consumație nu poate fi subiect activ;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele;
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) de la care autorul a primit bunul mobil în detenție, cu orice titlu și cu un anumit scop.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în una dintre următoarele acțiuni sau inacțiuni:
 - ❖ **însușirea pe nedrept** → detentorul precar se comportă ca un adevărat proprietar al bunului; deposedarea se realizează cu acordul proprietarului, iar împosedarea este realizată ulterior în mod abuziv; dacă bunul se află în stăpânirea de fapt a unei persoane, chiar dacă nu are momentan un contact material cu bunul, iar făptuitorul și-l însușește, acesta va săvârși infracțiunea de furt;
 - ❖ **dispunerea pe nedrept** → încheierea de acte juridice de dispoziție fără drept (vânzarea) sau efectuarea de acte de dispoziție materială (distrugere); simpla folosire fără drept a bunului nu echivalează cu efectuarea unui act de dispoziție pe nedrept;
 - ❖ **folosirea pe nedrept** → bunul este folosit de către detentor, deși acesta nu are un drept de folosință, sau este folosit de către detentor în alt scop decât acela pentru care i-a fost încredințat;
 - ❖ **refuz abuziv de restituire** → cererea de restituire trebuie să fie fermă, expresă; restituirea parțială echivalează cu nerestituirea; nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare → reprezintă infracțiunea de înșelăciune, nu cea de abuz de încredere, pentru că abuzul de încredere presupune că încrederea a fost acordată licit.

↪ NB În cazul în care elementul material al laturii obiective îmbracă forma refuzului de restituire, nu se poate reține infracțiunea de abuz de încredere săvârșită în această modalitate dacă făptuitorul invocă un drept de retenție ca motiv al refuzului de restituire a bunului.

↪ NB Dacă elementul material se săvârșește în mai multe modalități → se va reține o singură infracțiune de abuz de încredere, care se consumă la momentul primei activități infracționale.

- ⇒ **urmarea imediată:** împosedarea făptuitorului și producerea unui prejudiciu în patrimoniul proprietarului (valoarea bunului, lipsa folosinței acestuia etc.);
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță scopul sau mobilul cu care a fost comisă fapta.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa nu este posibilă în cazul săvârșirii faptei prin refuzul abuziv de restituire (omisivă proprie);
- ⇒ infracțiunea de abuz de încredere se consumă în momentul însușirii pe nedrept a bunului, al dispunerii pe nedrept de bun, al folosirii lucrului pe nedrept sau al refuzului abuziv de restituire (infracțiune instantanee);
- ⇒ infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată, cu excepția cazului în care elementul material îmbracă forma refuzului nejustificat de restituire.

↪ NB Pentru consumarea infracțiunii de abuz de încredere, în modalitatea refuzului de restituire, nu se cere ca restituirea bunului să fie solicitată numai de acela care a încredințat bunul.

III. PEDEAPSA

- ⇒ abuzul de încredere se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ retragerea plângerii prelabile înlătură răspunderea penală;
- ⇒ termenul de formulare a plângerii prelabile curge de la primul refuz, în cazul în care elementul material se realizează în modalitatea refuzului nejustificat de restituire.

FIȘA

NR. 33

GESTIUNEA FRAUDULOASĂ

Sediul materiei: art. 242 C. pen.

Art. 242. Gestiunea frauduloasă. (1) Pricinuirea de pagube unei persoane, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) a fost săvârșită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant sau prepus al acestora, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

(3) Faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) săvârșite în scopul de a dobândi un folos patrimonial se pedepsesc cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(4) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ pricinuirea de pagube unei persoane cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către persoana (fizică sau juridică) care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri.

B. Variante agravate

- ⇒ fapta este săvârșită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant ori prepus al acestora;
- ⇒ fapta este săvârșită în forma tip sau în prima variantă agravată în scopul obținerii unui folos patrimonial.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:** ca regulă, constă într-o universalitate de bunuri mobile/imobile, consumptibile/ neconsumptibile, aparținând altei persoane; în mod excepțional, poate fi reprezentat de un singur bun.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu atribuții de administrare sau de conservare a unei universalități de bunuri aparținând altuia, care nu are calitatea de funcționar;
 - ❖ nu poate fi subiect activ nemijlocit proprietarul bunului sau al universalității de bunuri;

- ❖ nu poate fi subiect activ al gestiunii frauduloase administratorul unei asociații de locatari (pentru că administratorul este funcționar);
- ❖ coautoratul este posibil numai dacă toți coautorii au calitatea cerută de lege;
- ❖ instigarea și complicitatea nu sunt condiționate de calitatea cerută de lege.

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) a cărei universalitate de bunuri sau al cărei bun este administrat sau conservat de făptuitor.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă într-o acțiune sau o inacțiune a persoanei (fizice sau juridice) cu atribuții de administrare sau de conservare a unei universalități sau a unui bun, prin care se produce un prejudiciu persoanei vătămate; administrarea sau conservarea universalității sau a bunului trebuie să fie frauduloasă;
- ⇒ **urmarea imediată:** producerea unui prejudiciu;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță scopul sau mobilul cu care a fost comisă fapta.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta este săvârșită de administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant ori prepus al acestora [art. 242 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ nemijlocit este calificat, acesta trebuind să aibă calitatea de: administrator judiciar, lichidator al averii debitorului sau reprezentant ori prepus al acestora;
 - ❖ subiectul pasiv este, de asemenea, calificat: debitorul aflat în insolvență.
- ⇒ **fapta este săvârșită în forma tip sau în prima variantă agravată în scopul obținerii unui folos patrimonial [art. 242 alin. (3) C. pen.].**
 - ❖ elementul circumstanțial agravant (scopul) vizează atât forma tip, cât și prima variantă agravată;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop: obținerea unui folos patrimonial;
 - ❖ această variantă agravată are caracter subsidiar → se reține numai dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul producerii prejudiciului;

- ⇒ infracțiunea poate fi săvârșită în formă continuată, situație în care se epuizează la data efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ gestiunea frauduloasă comisă în formă tip se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ când fapta este săvârșită de administratorul judiciar sau lichidatorul averii debitorului, de un reprezentant sau prepus al acestora pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ fapta săvârșită în scopul de a dobândi un folos patrimonial se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- ⇒ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, atât pentru varianta tip, cât și pentru cele două variante agravate;
- ⇒ retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

↪
NB

În timp ce gestiunea frauduloasă presupune existența în sarcina subiectului activ a îndatoririi de administrare sau de gestionare a unei universalități de bunuri ce aparține altuia, în cazul infracțiunii de abuz de încredere făptuitorul deține, în baza unui titlu, unul sau mai multe bunuri individual determinate, având obligația de a le păstra și de a le restitui celui de la care le-a primit; elementul material al laturii subiective, în cazul gestiunii frauduloase, constă în orice acțiune sau inacțiune de natură să producă o pagubă victimei, acestea fiind săvârșite cu depășirea atribuțiilor ori contrar acestora; la infracțiunea de abuz de încredere, legiuitorul a prevăzut expres și limitativ acțiunile și inacțiunile care constituie elementul material: însușirea, dispunerea ori folosirea pe nedrept a bunului mobil sau refuzul nejustificat de restituire celui care i l-a încredințat cu un anumit scop.

FIȘA

NR. 34

ÎNSUȘIREA BUNULUI GĂSIT SAU AJUNS DIN EROARE LA FĂPTUITOR

Sediul materiei: art. 243 C. pen.

Art. 243. *Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor. (1) Fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit autorităților sau celui care l-a pierdut sau de a dispune de acel bun ca de al său se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.*

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și însușirea pe nedrept a unui bun mobil ce aparține altuia, ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului, sau nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține.

(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.

Noțiune

A. Varianta tip

⇒ fapta de a nu preda, în termen de 10 zile, un bun găsit autorităților sau celui care l-a pierdut sau de a dispune de acel bun ca de al său, înainte de expirarea termenului legal de predare;

B. Varianta asimilată

⇒ însușirea pe nedrept a unui bun mobil ce aparține altuia, ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului, sau nepredarea acestuia în termen de 10 zile din momentul în care a cunoscut că bunul nu îi aparține.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului, a posesiei sau a detenției;
- ⇒ **obiectul material:**
 - ❖ la varianta tip constă în bunul mobil găsit → bunul ieșit involuntar din posesia sau detenția unei persoane, care este găsit ulterior de o altă persoană, într-un loc unde, în mod obișnuit, bunurile nu sunt lăsate nesupravegheate; trebuie ca găsitorul să nu-l cunoască pe proprietar, detentor sau posesor; nu este obligatoriu ca posesorul sau detentorul să-și fi dat seama că a pierdut bunul; nu este un bun găsit bunul abandonat sau bunul lăsat temporar fără supraveghere, bunul uitat în prezența făptuitorului care a observat acest lucru, bunul uitat într-un loc unde detentorul știe că l-a lăsat și unde se poate întoarce oricând să-l recupereze, în ultimele două cazuri fapta constituind infracțiunea de furt;
 - ❖ la varianta asimilată, obiectul material este fie bunul intrat din eroare în posesia făptuitorului, acesta crezând că bunul îi aparține (eroarea nu trebuie să fie provocată de primitor,

altfel se va reține infracțiunea de înșelăciune), fie bunul intrat în mod fortuit în posesia făptuitorului.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) al cărei bun a fost pierdut sau a ajuns din eroare sau din întâmplare la un terț.

↪
NB

Dacă hoțul sau tâlharul abandonează bunul sustras, urmărit fiind de poliție, gășitorul bunului va săvârși infracțiunea de însușire a bunului găsit, subiectul pasiv fiind victima furtului/a tâlhăriei.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** constă în:
 - ❖ nepredarea bunului găsit în termen de 10 zile de la data gășirii către autorități sau celui care l-a pierdut → termenul de 10 zile este un termen de drept substanțial, care se calculează conform art. 186 alin. (1) C. pen., iar dacă se împlinește într-o zi nelucrătoare, se prorogă;
 - ❖ dispunerea de bunul găsit în termen de 10 zile de la data gășirii → presupune îndeplinirea de acte de dispoziție juridică sau materială cu privire la bun; după expirarea celor 10 zile, bunul va fi considerat însușit, reținându-se numai nepredarea acestuia, nu și dispunerea de bun;
 - ❖ însușirea pe nedrept a bunului ajuns în posesia făptuitorului din eroare sau în mod fortuit în termen de 10 zile din momentul la care făptuitorul a cunoscut că bunul nu îi aparține → eroarea constituie cauză de neimputabilitate dacă făptuitorul rămâne în eroare cu privire la apartenența bunului;
 - ❖ nepredarea bunului ajuns din eroare sau în mod fortuit în posesia făptuitorului în termen de 10 zile din momentul în care nu mai există eroare cu privire la apartenența bunului → eroarea constituie cauză de neimputabilitate dacă făptuitorul rămâne în eroare cu privire la apartenența bunului.

↪
NB

În cazul infracțiunii de abuz de încredere, elementul material constă în însușirea, folosirea sau dispunerea de bunul încredințat făptuitorului cu orice titlu și cu un anumit scop, sau în refuzul de restituire a acestuia; la însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, elementul material constă în însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului, dispunerea de acesta ca și cum ar fi al său sau nepredarea, în termenul stabilit de lege, autorităților sau celui care l-a pierdut.

- ⇒ **urmarea imediată:** producerea unei pagube;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei;
 - ❖ nu prezintă importanță scopul sau mobilul cu care a fost comisă fapta.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile la modalitățile comise ale infracțiunii, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă la modalitățile comise ale infracțiunii, dar neincriminată; tentativa nu este posibilă la modalitatea omisivă a infracțiunii;
- ⇒ fapta se consumă la expirarea termenului de 10 zile, când constă în nepredarea bunului găsit, sau la momentul dispunerii de bun ori al însușirii bunului ajuns din eroare sau fortuit în posesia făptuitorului.

III. PEDEAPSA

- ⇒ însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ împăcarea înlătură răspunderea penală, pentru că acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↪
NB

Fapta unui șofer de taxi de a-și însuși un obiect uitat de un călător în mașină → determină reținerea infracțiunii de furt, nu a celei de însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor.

Sediul materiei: art. 244 C. pen.

Art. 244. Înșelăciunea. (1) Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.
(2) Înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.
(3) Împăcarea înlătură răspunderea penală.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ **inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust, dacă s-a pricinuit astfel o pagubă materială.**

B. Varianta agravată

- ⇒ **fapta este săvârșită prin folosirea de nume sau de calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase.**

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului;
- ⇒ **obiectul material:** bunurile mobile corporale cu valoare economică, înscrisurile cu valoare patrimonială, precum și bunurile imobile.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) prejudiciată;
 - ❖ dacă nu există identitate între persoana prejudiciată și cea indusă în eroare, atunci persoana indusă în eroare are calitatea de subiect pasiv secundar.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate; se poate realiza atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune (omisiune);
 - ❖ poate fi comisă cu prilejul încheierii sau executării unui contract, nefiind necesar ca inducerea în eroare să fi fost determinantă pentru încheierea sau executarea acestuia; realitatea falsă trebuie să vizeze împrejurările ce puteau fi verificate la momentul încheierii sau executării contractului.

↪
NB

Nerestituirea unui bun predat ca urmare a inducerii în eroare constituie infracțiunea de înșelăciune, nu cea de abuz de încredere, pentru că la abuzul de încredere predarea bunului presupune încrederea acordată licit, nu obținută în mod fraudulos; spre deosebire de infracțiunea de furt, unde infractorul sustrage un bun din posesia sau detinerea altuia, fără consimțământul acestuia, pentru a și-l însuși pe nedrept, la infracțiunea de înșelăciune, persoana vătămată transmite bunul în urma manoperelor dolosive efectuate de către infractor.

- ⇒ **urmarea imediată:** producerea unui prejudiciu material;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită legătura de cauzalitate între activitatea de inducere în eroare a unei persoane și producerea unei pagube materiale.

↪
NB

Fapta de a pretinde și primi bani, inducând în eroare persoana vătămată cu privire la împrejurarea că actul pentru a cărui neîndeplinire făptuitorul a primit banii privește îndatoririle de serviciu constituie infracțiunea de înșelăciune, nu cea de luare de mită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă calificată prin scop → obținerea unui folos patrimonial injust, pentru sine sau pentru altul;
- ⇒ nu interesează mobilul cu care a fost comisă fapta.

↪
NB

Simpla afirmare a unui neadevăr sau publicitatea mincinoasă nu constituie infracțiunea de înșelăciune.

2. Varianta agravată

- ⇒ **fapta este săvârșită prin folosirea de nume sau de calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase [art. 244 alin. (2) C. pen.].**
 - ❖ dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni → infracțiunea de înșelăciune va fi reținută în concurs cu infracțiunea de uzurpare de calități oficiale, cu cea de fals în declarații, cu uzul de fals etc.

↪
NB

Întrucât traficul de influență există atunci când făptuitorul are în mod real influență ori lasă să se creadă că are influență, deși aceasta nu există, fapta de a pretinde și a primi o sumă

de bani, săvârșită de o persoană care lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, chiar dacă nu are → constituie infracțiunea de trafic de influență, nu cea de înșelăciune; prevalarea de o influență inexistentă, deși este o falsă prezentare a realității, acțiune care realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune, prin voința legiuitorului, reprezintă infracțiunea de trafic de influență; spre deosebire de înșelăciune, traficul de influență se reține chiar dacă nu există nicio pagubă materială.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate; actele preparatorii efectuate de un terț, de care se folosește autorul, constituie acte de complicitate;
- ⇒ tentativa este posibilă și incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul producerii prejudiciului;
- ⇒ fapta poate fi săvârșită în formă continuată, când se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta tipică se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- ⇒ varianta agravată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ dacă fapta a produs consecințe deosebit de grave, limitele speciale se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;
- ⇒ împăcarea înlătură răspunderea penală.

FIȘA

NR. 36

DISTRUGEREA

Sediul materiei: art. 253 C. pen.

Art. 253. Distrugerea. (1) Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun aparținând altuia ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, precum și înlăturarea măsurilor luate se pedepesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Distrugerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține în tot sau în parte altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Dacă fapta prevăzută în alin. (1) privește bunuri care fac parte din patrimoniul cultural, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

(4) Distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(5) Dispozițiile prevăzute în alin. (3) și alin. (4) se aplică chiar dacă bunul aparține făptuitorului.

(6) Pentru faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(7) Tentativa faptelor prevăzute în alin. (3) și alin. (4) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun aparținând altuia ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, sau înlăturarea măsurilor luate.

B. Variante agravate

- ⇒ distrugerea unui înscris sub semnătură privată aparținând total sau parțial altei persoane, care servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă;
- ⇒ distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare sau înlăturarea măsurilor luate cu privire la bunuri care fac parte din patrimoniul cultural;
- ⇒ distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc, dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului;
- ⇒ **obiectul material:** orice bun mobil corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică, precum și orice bun imobil; nu poate constitui obiectul material al infracțiunii de distrugere bunul abandonat sau cel care nu aparține nimănui, bunul aflat în stare extrem de avansată de degradare sau bunul lipsit de semnificație ori utilitate;
 - ❖ condiția esențială pentru varianta tip este ca bunul să aparțină unei alte persoane (fizice sau juridice) decât făptuitorul.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul bunului nu poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de distrugere în variantă tip;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ distrugerea → presupune încetarea existenței fizice a bunului;
 - ❖ degradarea → presupune deteriorarea bunului;
 - ❖ aducerea în stare de neîntrebuințare → presupune imposibilitatea folosirii bunului conform destinației sale, chiar fără să fi fost distrus ori degradat;
 - ❖ împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui bun → deși nu presupune distrugerea sau degradarea bunului, împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare creează o stare de pericol pentru bunul respectiv;
 - ❖ înlăturarea măsurilor luate în scopul conservării sau salvării unui bun → presupune punerea în pericol a bunului.

NB

Dacă elementul material al laturii obiective se realizează concomitent în mai multe modalități alternative → se va reține o singură infracțiune de distrugere.

NB

Dacă infracțiunea de distrugere constă în distrugerea ori degradarea unui bun, aceasta poate fi absorbită de infracțiunea de furt calificat săvârșit prin efracție sau de infracțiunea de tâlhărie. De asemenea, distrugerea este absorbită de infracțiunea de violare a secretului corespondenței.

- ⇒ **urmarea imediată:** coincide cu una dintre cele trei modalități de realizare a elementului material, respectiv distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun ori crearea unei stări de pericol prin împiedicarea luării măsurilor de conservare sau salvare a unui bun sau prin înlăturarea unor astfel de măsuri;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- ⇒ **distrugerea unui înscris sub semnătură privată aparținând total sau parțial altei persoane, care servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă [art. 253 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ obiectul material al acestei variante agravate constă într-un înscris sub semnătură privată cu valoare economică, servind la dovedirea unui drept de natură patrimonială;
 - ❖ subiectul activ nu poate fi titularul înscrisului sub semnătură privată;
 - ❖ elementul material al laturii obiective poate consta doar în acțiunea de distrugere;
 - ❖ este necesar ca urmarea imediată să constea în producerea unei pagube.

NB

Dacă distrugerea vizează un înscris oficial, nu se va reține săvârșirea infracțiunii în această variantă agravată, dat fiind faptul că se poate obține o copie a înscrisului.

- ⇒ **distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, împiedicarea luării măsurilor de conservare ori de salvare sau înlăturarea măsurilor luate cu privire la bunuri care fac parte din patrimoniul cultural [art. 253 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ obiectul material al acestei variante agravate constă într-un bun care face parte din patrimoniul cultural;
 - ❖ în cazul acestei variante agravate, subiectul activ poate fi și proprietarul bunului;
 - ❖ elementul material al laturii obiective se poate realiza în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege pentru varianta tip.
- ⇒ **distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc, dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri [art. 253 alin. (4) C. pen.].**
 - ❖ subiectul activ al acestei variante agravate poate fi și proprietarul bunului;

- ❖ elementul material poate consta doar în distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie sau alte astfel de mijloace;
- ❖ urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru alte persoane sau bunuri; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv, însă fapta trebuie să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri; dacă fapta a fost săvârșită prin incendiere, explozie sau alte asemenea mijloace, dar nu rezultă că era de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se va reține varianta tip a infracțiunii de distrugere.

NB

Dacă, după comiterea infracțiunii de furt, hoțul distruge bunul sustras, se va reține numai infracțiunea de furt, deoarece hoțul se comportă față de bun ca un proprietar; se va reține însă concursul între infracțiunile de furt și distrugere dacă distrugerea se săvârșește în variantele agravate prevăzute la alin. (3) și (4) ale art. 253 C. pen.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată la varianta tip și la prima variantă agravată;
- ⇒ tentativa este incriminată numai la variantele agravate prevăzute la alin. (3) și (4) ale art. 253 C. pen., când acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;
- ⇒ fapta se consumă în momentul desfășurării activității infracționale;
- ⇒ fapta poate îmbrăca forma continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii de distrugere se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă;
- ⇒ prima variantă agravată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ pentru cea de-a doua variantă agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ cea de-a treia variantă agravată se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ pentru varianta tip a infracțiunii de distrugere și pentru prima variantă agravată acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ în cazul variantei tip și în cel al primei variante agravate, retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

FIȘA

NR. 37

DISTRUGEREA CALIFICATĂ

Sediul materiei: art. 254 C. pen.

Art. 254. *Distrugerea calificată.* (1) Dacă faptele prevăzute în art. 253 au avut ca urmare un dezastru, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Dezastrul constă în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora și care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane.

Noțiune – distrugerea care a avut ca urmare un dezastru.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului împotriva distrugerii sau a degradării;
- ⇒ **obiectul material:** bunuri imobile ori lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul bunului poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică).

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** este reprezentat de distrugerea sau deteriorarea bunului;
- ⇒ **urmarea imediată:** dezastrul produs constând în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora și care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporală a două sau mai multor persoane;

NB

Distrugerea sau degradarea unor mijloace de transport în comun, de mărfuri sau persoane va constitui infracțiunea de distrugere, iar nu cea de distrugere calificată.

- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

4. Latura subiectivă

- ⇒ praeterintenție;
- ⇒ nu interesează scopul comiterii faptei ori mobilul cu care a fost săvârșită.

↪ NB Dacă făptuitorul acționează cu intenție (directă sau indirectă) în ceea ce privește lezarea vieții/integrității corporale → se va reține concursul între infracțiunea de distrugere și cea de omor calificat ori de vătămare corporală.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă și incriminată (faptele de distrugere pot rămâne în fază tentată, însă rezultatul mai grav din culpă se produce);
- ⇒ fapta se consumă în momentul producerii dezastrului.

↪ NB Dacă are loc o tentativă la infracțiunea de distrugere, urmată de moartea sau de vătămarea corporală a două sau mai multe persoane, pedeapsa este cea prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ pentru infracțiunea de distrugere calificată, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interdicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 38

DISTRUGEREA DIN CULPĂ

Sediul materiei: art. 255 C. pen.

Art. 255. Distrugerea din culpă. (1) Distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparține făptuitorului, în cazul în care fapta este săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Dacă faptele au avut ca urmare un dezastru, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare, din culpă, a unui bun, chiar dacă acesta aparține făptuitorului, în cazul în care fapta este săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.

B. Varianta agravată

- ⇒ fapta a avut ca urmare un dezastru.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului;
- ⇒ **obiectul material:** orice bun mobil corporal, animat sau neanimat, care are o minimă valoare economică, precum și orice bun imobil.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv proprietarul bunului;
 - ❖ coautoratul este posibil atunci când există culpă comună;
 - ❖ este posibilă participația improprie: complicele și instigatorul, care au acționat cu intenție, vor fi sancționați pentru complicitate și instigare la săvârșirea infracțiunii de distrugere, în timp ce autorul va fi sancționat pentru infracțiunea de distrugere din culpă.

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică).

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ distrugerea → presupune încetarea existenței fizice a bunului;
 - ❖ degradarea → presupune deteriorarea bunului;
 - ❖ aducerea în stare de neîntrebuințare → presupune imposibilitatea folosirii bunului conform destinației sale, chiar fără să fi fost distrus ori degradat;
 - ❖ este necesar ca elementul material să se realizeze prin incendiere, explozie sau alte astfel de mijloace.
- ⇒ **urmarea imediată:** constă în crearea unei stări de pericol pentru alte persoane sau bunuri; nu este necesar ca starea de pericol să se fi produs efectiv, ci fapta trebuie să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ culpa cu sau fără prevedere.

2. Varianta agravată

- ⇒ fapta a avut ca urmare un dezastru [art. 255 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ urmarea imediată în cazul variantei agravate constă în producerea unui dezastru.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele preparatorii nu sunt posibile;
- ⇒ tentativa nu este posibilă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul creării stării de pericol ca urmare a realizării elementului material.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de distrugere din culpă în variantă tip se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă;
- ⇒ varianta agravată a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 39

TULBURAREA DE POSESIE

Sediul materiei: art. 256 C. pen.

Art. 256. Tulburarea de posesie. (1) Ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia altuia se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune – ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia altuia.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului și a posesiei de fapt a bunurilor imobile;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la libertatea psihică a persoanei, integritatea corporală sau sănătatea acesteia;
- ⇒ **obiectul material principal:** un bun imobil sau o parte a acestuia, care se află în posesia sau detenția altei persoane;
- ⇒ **obiectul material secundar:** corpul persoanei.

Nu constituie obiect material al infracțiunii de tulburare de posesie semnele de hotar desființate sau strămutate de făptuitor.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; proprietarul poate fi subiect activ nemijlocit dacă bunul se află în posesia legitimă a altei persoane, însă, dacă posesia exercitată de terț este abuzivă, fapta săvârșită de către proprietar nu este tipică;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) care are calitatea de proprietar sau de posesor legitim.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în ocuparea efectivă, fără drept, a unui imobil aflat în posesia altuia, fără consimțământul posesorului sau fără o aprobare prealabilă primită în condițiile legii;

- ❖ ocuparea presupune o activitate de durată, nu o simplă pătrundere ca la infracțiunea de violare de domiciliu;
- ❖ cerința esențială constă în faptul că ocuparea trebuie să fie făcută fără drept, adică în absența vreunui titlu ori prin mijloace nelegale; dacă ocuparea s-a realizat în baza unui titlu, care ulterior este anulat, fapta nu este tipică; de asemenea, fapta nu este tipică dacă situația juridică a imobilului este incertă;
- ❖ elementul material trebuie să se realizeze prin violență, amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar.

↪
NB

Infracțiunea de tulburare de posesie absoarbe lovirea sau alte violențe în formă tip [art. 193 alin. (1) C. pen.], atunci când ocuparea se realizează prin violență, dar intră în concurs cu infracțiunea de lovire sau alte violențe în variantă agravată [art. 193 alin. (2) C. pen.]; de asemenea, absoarbe infracțiunea de amenințare (art. 206 C. pen.) atunci când elementul material se realizează prin amenințare; tulburarea de posesie absoarbe infracțiunea de distrugere în formă tip [art. 253 alin. (1) C. pen.], însă poate fi reținută în concurs cu variantele agravate ale aceleiași infracțiuni; infracțiunea de tulburare de posesie poate fi reținută în concurs cu infracțiunea de vătămare corporală sau cu cea de șantaj.

- ⇒ urmarea imediată: trecerea fără drept a imobilului sau a unei părți a acestuia în stăpânirea de fapt a subiectului activ;
- ⇒ legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu interesează mobilul sau scopul comiterii faptei.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul ocupării efective a imobilului sau a unei părți a acestuia, iar nu în momentul pătrunderii în imobil;
- ⇒ fapta se epuizează atunci când încetează ocuparea fără drept sau la condamnarea definitivă a infractorului pentru tulburare de posesie, fiind o infracțiune continuă.

↪
NB

Dacă activitatea făptuitorului este întreruptă, rămânând în faza tentativei, acesta poate răspunde pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe, pentru cea de amenințare sau pentru infracțiunea de distrugere.

III. PEDEAPSA

- ⇒ tulburarea de posesie se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ retragerea plângerii prelabile înlătură răspunderea penală.

FIȘA

NR. 40

ULTRAJUL

Sediul materiei: art. 257 C. pen.

Art. 257. Ultrajul. (1) Amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte ori omorul săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

(2) Săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele comise în condițiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al funcționarului public.

(4) Faptele prevăzute în alin. (1)-(3), comise asupra unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.

Noțiune

A. Varianta tip

- amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămarile cauzatoare de moarte ori omorul săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

B. Variante asimilate

- săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie al funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu.

C. Varianta agravată

- fapta în forma tip sau în variantele asimilate este săvârșită împotriva unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la respectul datorat autorităților publice și funcționarilor care îndeplinesc o activitate în cadrul acestora;
- obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la viața, libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea funcționarului public;
- obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situația în care ultrajul se comite prin amenințare.

1.2. Subiectul

- subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - participația penală este posibilă în toate formele.
- subiectul pasiv principal:** instituția sau unitatea care realizează autoritatea de stat;
- subiectul pasiv secundar:** funcționarul public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat;
 - pluralitatea de subiecți pasivi secundari determină reținerea unei pluralități de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- elementul material** poate consta în:
 - amenințarea unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții → absoarbe infracțiunea de amenințare; este necesar ca victima să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu și să nu-și exercite funcția în mod abuziv; fapta poate fi comisă și după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu; se poate reține concursul ideal între infracțiunea de ultraj și cea de purtare abuzivă (spre exemplu, în situația în care un polițist aflat în exercițiul atribuțiilor lovește un alt polițist, în legătură cu efectuarea unui act ce intră în atribuțiile sale);
 - lovirea sau orice acte de violență săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții → absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe; de asemenea, este necesar ca victima să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu și să nu-și exercite funcția în mod abuziv; fapta poate fi comisă și după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu;

- ❖ vătămarea corporală a unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții → absoarbe infracțiunea de vătămare corporală;
 - ❖ lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții → absoarbe infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
 - ❖ omorul (simplu sau calificat) săvârșit împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții → absoarbe infracțiunea de omor (rămasă în stadiul de tentativă sau consumată); și în acest caz este necesar ca victima să se aple în exercițiul atribuțiilor de serviciu și să nu-și exercite funcția în mod abuziv; fapta poate fi comisă și după orele de program, dar în legătură cu îndeplinirea îndatoririlor de serviciu; ultrajul săvârșit în această modalitate poate fi reținut în concurs ideal cu infracțiunea de purtare abuzivă.
- ⇒ **urmarea imediată:** constă într-o stare de pericol;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție (directă sau indirectă) sau praeterintenție;
- ⇒ nu interesează mobilul sau scopul comiterii faptei.

2. Variante asimilate

- ⇒ **săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu [art. 257 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul acestei variante asimilate, obiectul material este reprezentat nu numai de corpul persoanei care are calitatea de funcționar public, ci și de bunurile sale;
 - ❖ elementul material constă în săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu → nu prezintă importanță natura infracțiunii, exceptându-le pe cele de la forma tip;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop: scopul urmărit este acela de intimidare sau de răzbunare.
- ⇒ **săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie al funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu [art. 257 alin. (3) C. pen.];**

- ❖ obiectul material al acestei variante asimilate este reprezentat nu numai de corpul unui membru de familie al funcționarului public, ci și de bunurile acestuia;
- ❖ subiectul pasiv este calificat, el trebuie să fie un membru al familiei funcționarului public;
- ❖ elementul material constă în săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie al funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu → nu prezintă importanță natura infracțiunii, exceptându-le pe cele de la forma tip;
- ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop: scopul urmărit este acela de intimidare sau de răzbunare.

3. Varianta agravată

- ⇒ **fapta în forma tip sau în variantele asimilate este săvârșită împotriva unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții [art. 257 alin. (4) C. pen.];**
 - ❖ subiectul pasiv, în cazul variantei agravate, îl reprezintă un polițist sau un jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

NB

Fapta inculpatului de a sustrage bunuri, urmată de folosirea unui spray paralizant împotriva unui polițist aflat în exercițiul funcțiunii pentru a-și asigura scăparea → determină reținerea concursului dintre infracțiunile de tâlhărie și ultraj în forma agravată.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa urmează cursul infracțiunii absorbite: dacă este posibilă și incriminată la infracțiunile absorbite, atunci este posibilă și incriminată și la ultraj;
- ⇒ fapta se consumă odată cu săvârșirea faptei tipice;
- ⇒ poate îmbrăca forma unei infracțiuni continuate, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în forma tip și în variantele asimilate se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea absorbită, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime;
- ⇒ varianta agravată a infracțiunii de ultraj se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FISA

NR. 41

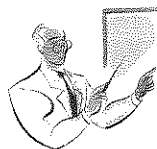
UZURPAREA DE CALITĂŢI OFICIALE

Sediul materiei: art. 258 C. pen.

Art. 258. Uzурparea de calităţi oficiale. (1) Folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează fapta funcţionarului public care continuă să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.

(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) sau alin. (2) au fost săvârşite de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

Noţiune

A. Varianta tip

- ⇒ folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate.

B. Varianta asimilată

- ⇒ fapta funcţionarului public de a continua să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.

C. Varianta agravată

- ⇒ fapta în forma tip sau asimilată este săvârşită de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relaţiile sociale privitoare la respectul datorat autorităţilor statului;
- ⇒ **obiectul material:** nu are la forma tip şi la cea asimilată;
- ⇒ la varianta agravată, obiectul material este reprezentat de uniforme sau semnele distinctive ale unei autorităţi publice.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, chiar şi o persoană care are calitate oficială, dar îşi atribuie o altă calitate;
 - ❖ participaţia penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** instituţia sau unitatea care realizează autoritatea de stat.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate → presupune atribuirea sau asumarea unei calităţi oficiale, care trebuie să implice exerciţiul autorităţii de stat;
 - ❖ fapta nu este tipică în cazul atribuirii calităţii de detectiv particular (nu este calitate oficială);
 - ❖ actul trebuie îndeplinit în aceeaşi împrejurare sau ulterior folosirii calităţii oficiale şi nu trebuie să îndeplinească toate condiţiile cerute de lege pentru încheierea sa în mod valabil;
 - ❖ dacă făptuitorul îşi atribuie o calitate oficială, dar nu efectuează acte în această calitate → suntem în prezenţa tentativei neincriminate la această infracţiune;
 - ❖ dacă există atribuire de calitate oficială, dar actul efectuat nu intră în sfera atribuţiilor pe care calitatea le presupune, fapta nu este tipică.

Dacă un funcţionar public, comportându-se în mod abuziv, îşi depăşeşte sfera competenţelor cu ocazia efectuării unui act → nu se va reţine infracţiunea de uzурparea de calităţi oficiale, ci cea de abuz în serviciu.

- ⇒ **urmarea imediată:** vătămarea autorităţii de stat;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenţie directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- ⇒ **fapta funcţionarului public de a continua să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii [art. 258 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul variantei asimilate, subiectul activ este calificat: acesta trebuie să fi avut calitatea de funcţionar public, dar să o fi pierdut în mod legal temporar sau definitiv;
 - ❖ elementul material al acestei variante constă în continuarea îndeplinirii unei funcţii ce implică exerciţiul autorităţii de stat de către un funcţionar public care a pierdut acest drept în mod legal.

3. Varianta agravată

- ⇒ **fapta în forma tip sau asimilată este săvârşită de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice [art. 258 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ în cazul variantei agravate, obiectul material există şi constă în uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice;
 - ❖ vizează atât fapta în variantă tip, cât şi fapta asimilată.

Deghizarea inculpatului în polițist, urmată de îndeplinirea unui act în această calitate, împrejurare în care a sustras prin violență bunuri de la persoana vătămată → constituie concurs între infracțiunile de tâlhărie și uzurpare de calități oficiale.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul efectuării actului;
- ⇒ fapta poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se la data efectuării ultimului act de executare.

Infracțiunea de uzurpare de calități oficiale poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de înșelăciune (calitate mincinoasă), tâlhărie (calitate oficială), furt.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în variantă tip sau asimilată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ pentru varianta agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 42

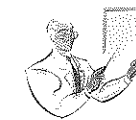
NEDENUNȚAREA

Sediul materiei: art. 266 C. pen.

Art. 266. Nedenunțarea. (1) Fapta persoanei care, luând cunoștință de comiterea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, nu înștiințează de îndată autoritățile se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Nedenunțarea săvârșită de un membru de familie nu se pedepsește.

(3) Nu se pedepsește persoana care, înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva unei persoane pentru săvârșirea faptei nedenunțate, încunoștințează autoritățile competente despre aceasta sau care, chiar după punerea în mișcare a acțiunii penale, a înlesnit tragerea la răspundere penală a autorului sau a participanților.

Noțiune – fapta persoanei care, luând cunoștință de comiterea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, nu înștiințează de îndată autoritățile.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiție;
- ⇒ **obiectul material:** nu are obiect material.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ nu pot avea calitatea de autor, întrucât nu au obligația de a se autodenunța, participanții la infracțiune, tăinuitorul și favorizatorul;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității morale;
 - ❖ coautoratul nu este posibil.
- ⇒ **subiectul pasiv:** statul.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** omisiunea încunoștințării de îndată a organelor de urmărire penală cu privire la săvârșirea de către un terț a unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, de care făptuitorul are cunoștință;
- ❖ noul Cod penal stabilește obligația denunțării tuturor faptelor prevăzute de legea penală (indiferent dacă sunt justificate sau nejustificate, imputabile sau neimputabile) contra vieții (atât a celor săvârșite cu intenție, cât și a celor comise din culpă) sau care au avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei;

- ❖ denunțul poate fi făcut *in personam* sau *in rem*;
 - ❖ dacă făptuitorul, pe lângă nedenunțare, realizează și acte de favorizare a făptuitorului sau de tăinuire a bunurilor provenite din infracțiune, se va reține numai infracțiunea de favorizare a făptuitorului sau cea de tăinuire;
 - ❖ dacă nedenunțarea privește mai multe fapte penale săvârșite în aceeași împrejurare → se va reține o singură infracțiune de nedenunțare; dacă vizează mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârșite în împrejurări diferite → se va reține o pluralitate de infracțiuni de nedenunțare.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru realizarea actului de justiție;
 - ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt imposibile;
- ⇒ tentativa este imposibilă (omisivă proprie);
- ⇒ fapta se consumă în momentul în care făptuitorul are cunoștință de săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală contra vieții sau care au avut ca urmare moartea unei persoane și nu le denunță de îndată autorităților.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de nedenunțare se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă;
- ⇒ cauze speciale de nepedepsire: nedenunțarea comisă de un membru de familie și situația în care persoana care, înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva unei persoane pentru săvârșirea faptei nedenunțate, încunoștințează autoritățile competente despre aceasta sau care, chiar după punerea în mișcare a acțiunii penale, a înlesnit tragerea la răspundere penală a autorului sau a participanților.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

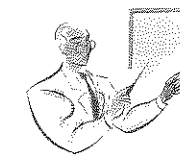
FIȘA

NR. 43

OMISIUNEA SESIZĂRII

Sediul materiei: art. 267 C. pen.

Art. 267. Omisiunea sesizării. (1) Funcționarul public care, luând cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.
(2) Când fapta este săvârșită din culpă, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la un an sau amendă.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ fapta funcționarului public care, luând cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală.

B. Varianta atenuată

- ⇒ fapta este săvârșită din culpă.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiție;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** autorul calificat unic este funcționarul public; nu este subiect activ nemijlocit funcționarul public care are calitatea de autor, complice, instigator, tăinuitor sau favorizator la fapta prevăzută de legea penală cu privire la care nu a sesizat organele de urmărire penală;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității;
 - ❖ coautoratul nu este posibil.
- ⇒ **subiectul pasiv:** statul.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** omisiunea sesizării de îndată a organelor de urmărire penală de către funcționarul public care a luat cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în timpul exercitării funcției sale;
 - ❖ omisiunea sesizării vizează fapte de: luare sau dare de mită, trafic de influență, furt în dauna regiei autonome etc.;

- ❖ sesizarea organelor de urmărire penală poate fi *in personam* sau *in rem*;
- ❖ dacă făptuitorul, pe lângă omisiunea sesizării, realizează și acte de favorizare a făptuitorului sau de tănuire a bunurilor provenite din infracțiune, se va reține numai infracțiunea de favorizare a făptuitorului sau cea de tănuire;
- ❖ dacă omisiunea sesizării privește mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârșite în aceeași împrejurare → se va reține o singură infracțiune de omisiune a sesizării; dacă vizează mai multe fapte prevăzute de legea penală săvârșite în împrejurări diferite → se va reține o pluralitate de infracțiuni de omisiune a sesizării.

NB Dacă fapta prevăzută de legea penală de care a luat cunoștință făptuitorul nu este în legătură cu serviciul, fapta nu constituie omisiunea sesizării, însă poate fi angajată răspunderea penală pentru infracțiunea de nedenunțare.

- ➔ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru realizarea actului de justiție;
- ➔ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ➔ intenție directă sau indirectă;
- ➔ dacă fapta este săvârșită din culpă, se va reține varianta atenuată a infracțiunii.

2. Varianta atenuată

- ➔ **fapta este săvârșită din culpă** [art. 267 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, varianta atenuată presupune că fapta tip este săvârșită din culpă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ➔ actele de pregătire și tentativa sunt imposibile (omisivă proprie/culpă);
- ➔ fapta se consumă în momentul în care făptuitorul, care are cunoștință de săvârșirea unei infracțiuni în legătură cu serviciul, nu sesizează organele de urmărire penală de îndată.

III. PEDEAPSA

- ➔ forma tip a infracțiunii de omisiune a sesizării se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ➔ pentru varianta atenuată pedeapsa este închisoare de la 3 luni la un an sau amendă;
- ➔ spre deosebire de infracțiunea de nedenunțare, nu există cauze speciale de nepedepsire.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ➔ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 44

INDUCEREA ÎN EROARE A ORGANELOR JUDICIARE

Sediul materiei: art. 268 C. pen.

Art. 268. Inducerea în eroare a organelor judiciare. (1) Sesizarea penală, făcută prin denunț sau plângere, cu privire la existența unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârșirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

(3) Nu se pedepsește persoana care a săvârșit inducerea în eroare a organelor judiciare, dacă declară, înainte de reținerea, arestarea sau de punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele, că denunțul, plângerea sau probele sunt nereale.

Noțiune

A. Varianta tip

- ➔ **sesizarea penală**, făcută prin denunț sau plângere, cu privire la existența unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârșirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală.

B. Varianta asimilată

- ➔ **producerea sau ticluirea de probe nereale**, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ➔ **obiectul juridic special:** relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;
- ➔ **obiectul material:** nu are; probele produse sau ticluite nu reprezintă obiectul material, ci modalitatea de săvârșire a infracțiunii.

1.2. Subiectul

- ➔ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ➔ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ➔ **subiectul pasiv secundar:** persoana (fizică sau juridică) acuzată pe nedrept de săvârșirea unei infracțiuni.
 - ❖ pluralitatea de subiecți pasivi secundari determină reținerea concursului de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** sesizarea organelor judiciare prin plângere sau denunț cu privire la existența unei fapte prevăzute de legea penală sau în legătură cu săvârșirea unei astfel de fapte de către o anumită persoană, cunoscând că aceasta este nereală;
 - ❖ sesizarea trebuie să fie mincinoasă;
 - ❖ nu este necesar să fie arătat și făptuitorul (plângerea sau denunțul pot fi făcute *in rem*); dacă este identificat și făptuitorul, se rețin ambele elemente materiale alternative ale infracțiunii;
 - ❖ în cazul în care elementul material al infracțiunii constă în sesizarea organelor judiciare în legătură cu săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală de către o anumită persoană, învinuirea trebuie să fie mincinoasă; de asemenea, învinuirea trebuie să fie *in personam*; dacă sunt învinuite mai multe persoane → se va reține concursul de infracțiuni;
 - ❖ denunțul poate fi și anonim dacă ulterior este identificată persoana care a făcut denunțul;
 - ❖ dacă sunt realizate concomitent, în baza aceleiași rezoluții, ambele modalități alternative ale elementului material cu privire la aceeași învinuire → se va reține o singură infracțiune de inducere în eroare a organelor judiciare (unitate naturală), iar nu un concurs de infracțiuni.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție (infracțiune de pericol abstract);
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ făptuitorul este de rea-credință întrucât cunoaște că învinuirea este nereală.

2. Varianta asimilată

- ⇒ **producerea sau ticluirea de probe nereale, în scopul de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană [art. 268 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ elementul material constă în producerea (prezentarea) de probe nereale sau în ticluirea (construirea) de astfel de probe;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop: scopul este acela de a dovedi existența unei fapte prevăzute de legea penală ori săvârșirea acesteia de către o anumită persoană;
 - ❖ dacă producerea sau ticluirea de probe nereale constituie ele însele infracțiuni (falsificări) → se va reține concursul cu infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare.

↩
NB

Dacă producerea sau ticluirea de probe nereale este realizată de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător → se va reține forma asimilată a infracțiunii de cercetare abuzivă (art. 280 C. pen.).

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul depunerii plângerii sau a denunțului la organul judiciar ori, în cazul variantei asimilate, în momentul folosirii probelor nereale produse sau ticluite în fața organelor judiciare;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ varianta asimilată a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ cauze speciale de nepedepsire: situația persoanei care a săvârșit inducerea în eroare a organelor judiciare, dacă declară, înainte de reținerea, arestarea sau de punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele, că denunțul, plângerea sau probele sunt nereale;
- ⇒ legea nu prevede, în cazul acestei infracțiuni, nicio cauză specială de nepedepsire pentru membrii de familie.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↩
NB

Infrațiunea de inducere în eroare a organelor judiciare absoarbe infrațiunea de fals în declarații (art. 326 C. pen.).

FISA

NR. 45

FAVORIZAREA FĂPTUITORULUI

Sediul materiei: art. 269 C. pen.

Art. 269. Favorizarea făptuitorului. (1) Ajutorul dat făptuitorului în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.
 (2) Pedepsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor.
 (3) Favorizarea săvârșită de un membru de familie nu se pedepsește.

Noțiune – ajutorul material sau moral, direct sau indirect, dat unui făptuitor, fără o înțelegere stabilită înainte sau în timpul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, cu scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ obiectul material: nu are.

2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ persoana vătămată poate fi subiect activ (chiar autor), dacă acțiunea penală pentru fapta comisă de autor se pune în mișcare din oficiu;
 - ❖ avocatul făptuitorului poate fi subiect activ nemijlocit;
 - ❖ participanții la infracțiunea principală nu pot fi subiecți activi ai infracțiunii de favorizare;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ subiectul pasiv: statul.

NB

Infracțiunea de favorizare a făptuitorului are caracter subsidiar → nu se va reține favorizarea dacă se reține infracțiunea de mărturie mincinoasă ori înlesnirea evadării.

3. Latura obiectivă

- ⇒ elementul material: ajutorul material sau moral, direct sau indirect, dat unui făptuitor în scopul împiedicării sau îngreunării cercetărilor într-o cauză penală, tragerii la răspundere penală, executării unei pedepse sau măsuri privative de libertate;

- ❖ nu prezintă importanță dacă făptuitorul favorizat a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală în formă consumată sau tentată și nici dacă a avut calitatea de autor, complice sau instigator la comiterea acesteia;
- ❖ ajutorul acordat poate consta într-o acțiune sau o inacțiune și poate interveni pe parcursul verificărilor prealabile, în cursul urmăririi penale, indiferent dacă făptuitorul favorizat avea sau nu calitatea de suspect sau pe cea de inculpat, în cursul procedurii de cameră preliminară și al judecării, precum și după rămânerea definitivă a hotărârii;
- ❖ înțelegerea de a-l ajuta pe făptuitor trebuie să intervină după comiterea faptei.

NB

Fapta unui martor de a da declarații necorespunzătoare în fața organului judiciar, pentru a zădărnici tragerea la răspundere penală a făptuitorului, constituie numai infracțiunea de mărturie mincinoasă, nu concurs ideal între această infracțiune și cea de favorizare; fapta unui participant în cadrul procesului penal (altul decât martorul, expertul, interpretul) de a da declarații necorespunzătoare pentru a zădărnici tragerea la răspundere penală a făptuitorului constituie infracțiunea de favorizare, nu cea de fals în declarații.

- ⇒ urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție;
- ⇒ legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul în care se acordă ajutor făptuitorului, chiar dacă nu s-a produs o îngreunare sau o împiedicare a cercetărilor efectuate într-o cauză penală, a tragerii la răspundere penală sau a executării unei pedepse ori măsuri privative de libertate;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ favorizarea făptuitorului se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă;
- ⇒ pedeapsa aplicată favorizatorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor, iar nu față de cea aplicată efectiv;
- ⇒ cauze speciale de nepedepsire: favorizarea săvârșită de un membru de familie nu se pedepsește.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

NB

Dacă fapta prevăzută de legea penală este săvârșită de mai multe persoane, cauza de nepedepsire se va reține numai dacă favorizatorul are calitatea de membru de familie față de toți cei pe care i-a favorizat.

FIȘA

NR. 46

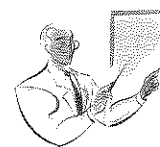
TĂINUIREA

Sediul materiei: art. 270 C. pen.

Art. 270. Tăinuirea. (1) Primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaște natura acesteia, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Pedepsa aplicată tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor.

(3) Tăinuirea săvârșită de un membru de familie nu se pedepsește.

Noțiune – primirea, dobândirea, transformarea ori înlesnirea valorificării unui bun, de către o persoană care fie a cunoscut, fie a prevăzut din împrejurările concrete că acesta provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaște natura acesteia.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției și cele privind protecția patrimoniului;
- ⇒ **obiectul material:** bunul sau bunurile provenite din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală;
 - ❖ nu toate bunurile tănuite provin din fapte contra patrimoniului;
 - ❖ același bun poate fi succesiv obiectul material al mai multor infracțiuni de tănuire comise de făptuitori diferiți.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ proprietarul bunului poate fi subiect activ nemijlocit atunci când tănuiește bunurile provenite din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, comisă împotriva posesorului sau a detentorului legitim;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele;
 - ❖ tănuitorul nu poate fi participant la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală din care provine bunul și nici nu trebuie să aibă o înțelegere anterioară sau concomitentă săvârșirii faptei cu participanții la comiterea acesteia.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoana (fizică sau juridică) față de care s-a comis fapta prevăzută de legea penală.

3. Latura obiectivă

- ⊕ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ primirea unui bun provenit din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul este detentor precar;
 - ❖ dobândirea unui bun rezultat din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul dobândește bunul în proprietate;
 - ❖ transformarea unui bun provenit din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul modifică bunul pentru a îngreuna recunoașterea acestuia;
 - ❖ înlesnirea valorificării unui bun rezultat din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală → tăinuitorul îndeplinește acte pentru facilitarea înstrăinării bunului.

↪ **NB** Dacă elementul material este realizat în mai multe variante alternative → se va reține o singură infracțiune de tăinuire.

- ⊕ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ⊕ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⊕ intenție directă;
- ⊕ nu prezintă importanță scopul sau mobilul cu care a fost comisă fapta;
- ⊕ este necesar ca tăinuitorul să fi cunoscut că bunul provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, chiar fără a cunoaște natura acesteia.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⊕ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⊕ fapta se consumă în momentul primirii, dobândirii, transformării sau înlesnirii valorificării unui bun provenit din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală;
- ⊕ nu este o infracțiune continuă;
- ⊕ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

↪ **NB** Infracțiunea de tăinuire include și ajutorul dat făptuitorului pentru a-i asigura folosul sau produsul faptei.

III. PEDEAPSA

- ⊕ infracțiunea de tăinuire se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă;
- ⊕ pedeapsa aplicată tăinuitorului nu poate fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită de autor (nu prezintă relevanță pedeapsa efectiv aplicată autorului faptei principale);
- ⊕ cauza specială de nepedepsire: tăinuirea săvârșită de un membru de familie nu se pedepsește.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⊕ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↪ **NB** Dacă la primirea bunului provenit dintr-o faptă prevăzută de legea penală, acesta este distrus → se va reține infracțiunea de tăinuire, chiar dacă primirea nu a fost realizată în scopul dobândirii unui folos.

↪ **NB** Se va reține infracțiunea de tăinuire chiar dacă pentru fapta din care provine bunul tăinuit există un impediment la punerea în mișcare a acțiunii penale.

FIȘA

NR. 47

OBSTRUȚIONAREA JUSTIȚIEI

Sediul materiei: art. 271 C. pen.

Art. 271. Obstrucționarea justiției. (1) Persoana care, fiind avertizată asupra consecințelor faptei sale:
 a) împiedică, fără drept, organul de urmărire sau instanța să efectueze, în condițiile legii, un act procedural;
 b) refuză să pună la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit, în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze,
 se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.
 (2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul persoanei urmărite sau judecate pentru infracțiunea care formează obiectul procesului penal.

Noțiune

Varianta 1

⇒ fapta unei persoane de a împiedica, fără drept, organul de urmărire sau instanța să efectueze, în condițiile legii, un act procedural.

Varianta 2

⇒ refuzul unei persoane de a pune la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit, în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic:** relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ **obiectul material:** în ceea ce privește prima modalitate de comitere, nu există obiect material; în cazul celei de-a doua modalități de comitere, înscrisurile sau bunurile solicitate și deținute de făptuitor.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană fizică sau juridică cu capacitate penală;
 - ❖ persoana urmărită sau judecată pentru infracțiunea care formează obiectul procesului penal nu poate fi subiect activ.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoana (fizică sau juridică) ale cărei interese au fost vătămate prin săvârșirea infracțiunii.

3. Latura obiectivă

⇒ elementul material:

- a. împiedicarea, fără drept, a organului de urmărire sau instanța să efectueze, în condițiile legii, un act procedural;
 - ❖ împiedicarea se poate realiza numai în cadrul unei proceduri judiciare în desfășurare;
 - ❖ organul judiciar împiedicat să efectueze actul procedural trebuie să fie organul de urmărire penală sau instanța de judecată (nu judecătorul de drepturi și libertăți sau judecătorul de cameră preliminară);
 - ❖ este necesar să existe o avertizare prealabilă, orală sau scrisă, iar împiedicarea actului procedural să fie realizată fără drept.
- b. refuzul de a pune la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit, în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze;
 - ❖ cât timp refuzul este neechivoc, nu are importanță dacă este explicit sau implicit.

↩
NB

„Spre deosebire de infracțiunea prevăzută în vechile dispoziții ale art. 147 din Legea nr. 85/2006, infracțiunea de obstrucționare a justiției prevăzută în art. 271 alin. (1) lit. b) C. pen., săvârșită în procedura insolvenței, presupune refuzul persoanei de a pune la dispoziția judecătorului-sindic datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către judecătorul-sindic, iar nu și refuzul persoanei de a pune la dispoziția administratorului judiciar ori a lichidatorului datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către administratorul judiciar sau lichidator. Prin urmare, în cazul în care fapta prevăzută în vechile dispoziții ale art. 147 din Legea nr. 85/2006 constă în refuzul persoanei de a pune la dispoziția administratorului judiciar ori a lichidatorului datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care i-au fost solicitate în mod explicit de către administratorul judiciar sau lichidator, sunt incidente dispozițiile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, în temeiul cărora prevederile art. 4 C. pen. privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii” (I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 1160 din 1 aprilie 2014, www.scj.ro).

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenția directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță mobilul sau scopul activității infracționale.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele premergătoare sunt posibile însă nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă doar în varianta împiedicării efectuării actului procedural, dar nu este incriminată; nu este posibilă tentativa în varianta refuzului de a pune la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute;
- ⇒ infracțiunea se consumă în momentul săvârșirii faptei tipice, respectiv în momentul împiedicării efectuării actului procedural sau în momentul refuzului de a pune la dispoziția organului de urmărire penală, instanței sau judecătorului sindic, în tot sau în parte, datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute;
- ⇒ infracțiunea nu are caracter continuu, dar poate avea formă continuată în cazul împiedicării efectuării actului procedural, epuizându-se la data efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ închisoarea de la 3 luni la 1 an sau amenda.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu;
- ⇒ nu este posibilă împăcarea.

FIȘA

NR. 48

INFLUENȚAREA DECLARAȚIILOR

Sediul materiei: art. 272 C. pen.

Art. 272. Influențarea declarațiilor. (1) Încercarea de a determina sau determinarea unei persoane, indiferent de calitatea acesteia, prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant, săvârșită asupra sa ori asupra unui membru de familie al acesteia, să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă actul de intimidare sau corupere constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(2) Nu constituie infracțiune înțelegerea patrimonială dintre infractor și persoana vătămată, intervenită în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângere prealabilă sau pentru care intervine împăcarea.

Noțiune – încercarea de a determina sau determinarea unei persoane, indiferent de calitatea acesteia, prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant, săvârșită asupra sa ori asupra unui membru de familie al acesteia, să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic:** relațiile sociale referitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** poate fi orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în orice formă (coautorat, instigare, complicitate).
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoana determinată sau asupra căreia s-a încercat determinarea să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară;
- ⇒ nu contează dacă subiectul pasiv secundar are sau nu vreo calitate.

3. Latura obiectivă

☉ elementul material:

a. încercarea de a determina o persoană

- ❖ este necesar ca încercarea de determinare să se realizeze prin constrângere (agresiuni fizice sau amenințare), corupere (oferirea de bani sau foloase) sau altă faptă cu efect vădit intimidant (de exemplu, violarea de domiciliu);
- ❖ încercarea de determinare este asimilată faptului consumat;
- ❖ în lipsa constrângerii, coruperii sau săvârșirii faptei cu efect intimidant, fapta nu este tipică.

b. determinarea unei persoane

- ❖ este necesar ca determinarea să se realizeze prin constrângere (agresiuni fizice sau amenințare), corupere (oferirea de bani sau foloase) sau altă faptă cu efect vădit intimidant (de exemplu violarea de domiciliu);
- ❖ în cazul acestei infracțiuni, determinarea este acțiunea specifică autorului;
- ❖ în lipsa constrângerii, coruperii sau săvârșirii faptei cu efect intimidant, fapta nu este tipică, **dar poate realiza conținutul instigării la mărturie mincinoasă.**

„Constrângerea trebuie să fie de natură a prilejui o stare de temere, sub stăpânirea căreia libertatea psihică a persoanei supuse acțiunii de constrângere este siluită (...) martora nu a perceput pretinsa atitudine a pătentei ca o amenințare, ci doar ca pe un fapt care l-a creat o stare de presiune și stres, firească de altfel, în contextul specific al cauzei în care era implicat soțul ei (...) În practica judiciară (Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 345/1972), s-a stabilit că încercarea de a determina o persoană prin constrângere ori corupere să dea declarații mincinoase într-o cauză penală, civilă, disciplinară sau orice altă cauză în care se ascultă martori, constituie infracțiunea prevăzută de art. 261 alin. (1) C. pen. 1969 (art. 272 C. pen.) numai dacă s-au întrebuințat mijloace de constrângere, în caz contrar, faptei lipsindu-i unul din elementele constitutive ale infracțiunii” (C.A. Oradea, înch. jud. de cameră preliminară din 25 aprilie 2015).

- ☉ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ☉ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ☉ intenție directă sau indirectă;
- ☉ nu prezintă importanță mobilul sau scopul activității infracționale.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ☉ actele pregătitoare sunt asimilate faptului consumat (încercarea de determinare);
- ☉ tentativa nu este posibilă, consumarea fiind instantanee în cazul încercării de determinare;
- ☉ în principiu, poate avea formă continuată;
- ☉ în cazul în care actul de intimidare sau corupere constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni;
- ☉ se poate reține concursul cu art. 193 C. pen., art. 194 C. pen., art. 290 C. pen. etc.

III. PEDEAPSA

- ☉ fapta se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ☉ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.
- ☉ împăcarea nu este posibilă.
- ☉ potrivit art. 272 alin. (2) C. pen., „nu constituie infracțiune înțelegerea patrimonială dintre infractor și persoana vătămată, intervenită în cazul infracțiunilor pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângere prealabilă sau pentru care intervine împăcarea”.

↪
NB

Fapta nu este tipică în cazul înțelegerii patrimoniale intervenite între infractor și persoana vătămată, dar numai dacă înțelegerea se referă la o faptă urmărită la plângerea prealabilă sau, deși urmărită din oficiu, este posibilă împăcarea.

FIȘĂ

NR. 49

MĂRTURIA MINCINOASĂ

Sediul materiei: art. 273 C. pen.

Art. 273. Mărturia mincinoasă. (1) Fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Mărturia mincinoasă săvârșită:

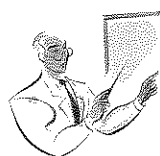
a) de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor;

b) de un investigator sub acoperire;

c) de o persoană care întocmește un raport de expertiză ori de un interpret;

d) în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(3) Autorul nu se pedepsește dacă își retrage mărturia, în cauzele penale înainte de reținere, arestare sau de punerea în mișcare a acțiunii penale ori în alte cauze înainte de a se fi pronunțat o hotărâre sau de a se fi dat o altă soluție, ca urmare a mărturiei mincinoase.

Noțiune

A. Varianta tip

- ☞ fapta martorului care, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură în care se ascultă martori, face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat.

B. Variante agravate

- ☞ fapta este săvârșită de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor;
- ☞ fapta este săvârșită de un investigator sub acoperire;
- ☞ fapta este săvârșită de o persoană care întocmește un raport de expertiză ori de un interpret;
- ☞ fapta este săvârșită în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ☞ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ☞ **obiectul material:** nu are;
 - ❖ depozițiile de martor, precum și rapoartele de expertiză nu constituie obiectul material al infracțiunii de mărturie mincinoasă, ci mijloace de săvârșire a infracțiunii.

1.2. Subiectul

- ☞ **subiectul activ:** martorul dintr-o cauză civilă, disciplinară, penală etc.;
 - ❖ la variantele agravate, subiectul activ este: martorul cu identitate protejată, investigatorul sub acoperire, expertul, interpretul;
 - ❖ nu sunt subiecți activi persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații de martor (ascendenți, descendenți, frați, surori ale suspectului sau inculpatului), soțul sau fostul soț al suspectului sau inculpatului, persoana obligată să păstreze secretul profesional;
 - ❖ nu pot fi subiecți activi nemijlociți partea civilă și partea responsabilă civilmente; poate fi autor persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă;
 - ❖ minorul cu vârsta de peste 14 ani poate avea calitatea de autor al acestei infracțiuni;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma instigării și a complicității;
 - ❖ întrucât este o infracțiune cu autor exclusiv, nu este posibil coautoratul;
 - ❖ persoana juridică nu poate fi autor, dar poate fi complice sau instigator.
- ☞ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ☞ **subiectul pasiv secundar:** persoana privată de libertate sau condamnată în temeiul mărturiei mincinoase.

1.3. Latura obiectivă

- ☞ **elementul material:** constă în acțiunea subiectului activ nemijlocit de a face afirmații mincinoase sau omisiunea de a spune tot ceea ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat în calitate de martor într-o cauză civilă, penală, disciplinară, contravențională etc.;
 - ❖ este necesar ca afirmațiile mincinoase sau omisiunea martorului de a spune tot ce știe să se refere la fapte sau împrejurări esențiale pentru soluționarea speței.
- ☞ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ☞ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ☞ intenție directă sau indirectă;
- ☞ nu contează mobilul sau scopul comiterii faptei.

NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 1/2019 (M. Of. nr. 187 din 8 martie 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și a stabilit că, „Fapta unei persoane audiate ca martor de a face afirmații mincinoase sau de a nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care a fost întrebată întrunește numai elementele de tipicitate ale infracțiunii de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 273 alin. (1) din Codul penal”.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta este săvârșită de un martor cu identitate protejată ori aflat în Programul de protecție a martorilor [art. 273 alin. (2) lit. a) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ este un martor cu identitatea protejată sau aflat în Programul de protecție a martorilor.
- ⇒ **fapta este săvârșită de un investigator sub acoperire [art. 273 alin. (2) lit. b) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ este un investigator sub acoperire.
- ⇒ **fapta este săvârșită de o persoană care întocmește un raport de expertiză ori de un interpret [art. 273 alin. (2) lit. c) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ este un expert sau un interpret;
 - ❖ în cazul acestei variante agravate, elementul material constă în declarațiile mincinoase sau omisiunea de a spune tot ce știe în legătură cu fapte sau împrejurări esențiale cauzei ce rezultă din raportul de expertiză, respectiv în interpretarea mincinoasă ori omisiunea de a interpreta sau de a traduce declarațiile persoanei pentru ascultarea căreia sunt necesare serviciile interpretului.
- ⇒ **fapta este săvârșită în legătură cu o faptă pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață ori închisoarea de 10 ani sau mai mare [art. 273 alin. (2) lit. d) C. pen.].**

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sau tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul în care făptuitorul face afirmații mincinoase ori omite să spună tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care este întrebat;
- ⇒ în cazul variantei agravate, când fapta este comisă de un expert sau un interpret, fapta se consumă în momentul depunerii raportului de expertiză ori traducerii efectuate în scris de către interpret la organul în fața căruia se află cauza;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii de mărturie mincinoasă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ varianta agravată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ cauza specială de nepedepsire: în cauzele penale, autorul nu se pedepsește dacă își retrage mărturia înainte de reținere, arestare sau punerea în mișcare a acțiunii penale, iar în alte cauze, înainte de a se fi pronunțat o hotărâre în primă instanță sau de a se fi dat o altă soluție în speță, ca urmare a mărturiei mincinoase; cauza de nepedepsire are caracter personal, astfel încât complicele și instigatorul vor răspunde pentru complicitate, respectiv instigare la infracțiunea de mărturie mincinoasă.

Pentru a fi incidentă cauza de nepedepsire, retragerea mărturiei mincinoase trebuie făcută chiar în speța în care a fost dată, nu în cauza în care se efectuează urmărirea penală sau se judecă infracțiunea de mărturie mincinoasă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

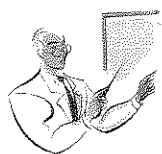
FIȘA

NR. 50

ULTRAJUL JUDICIAR

Sediul materiei: art. 279 C. pen.

Art. 279. Ultrajul judiciar. (1) Amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul, săvârșite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate.
(2) Săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate.
(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele comise în condițiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al judecătorului sau al procurorului.
(4) Dispozițiile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător și faptelor comise împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei.

Noțiune

A. Varianta tip

- amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul, săvârșite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei.

B. Variante asimilate

- săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat, în același scop, în legătură cu exercitarea profesiei;
- săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către judecător sau procuror, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la viața, libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea judecătorului, procurorului sau avocatului;

- obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situația în care ultrajul judiciar se comite prin amenințare.

1.2. Subiectul

- subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - participația penală este posibilă în toate formele.
- subiectul pasiv principal:** statul;
- subiectul pasiv secundar:** judecătorul, procurorul sau avocatul;
 - pluralitatea de subiecți pasivi secundari determină reținerea unei pluralități de infracțiuni aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- elementul material** poate consta în una sau mai multe dintre următoarele modalități alternative:
 - amenințarea unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracțiunea de amenințare; este necesar ca victima să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu, respectiv în exercitarea profesiei de avocat și să nu-și exercite funcția, respectiv profesia în mod abuziv; spre deosebire de infracțiunea de ultraj, la ultrajul judiciar nu este obligatoriu ca amenințarea să se realizeze nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, aceasta putând fi săvârșită prin orice alte mijloace;
 - lovirea sau orice acte de violență săvârșite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe; de asemenea, este necesar ca victima să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu și să nu-și exercite funcția în mod abuziv; dacă fapta este comisă în legătura cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistratului sau în legătură cu exercitarea profesiei de avocat, atunci se va reține prima variantă asimilată a infracțiunii;
 - vătămarea corporală a unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracțiunea de vătămare corporală;
 - lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte săvârșite împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
 - omorul săvârșit asupra unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu (chiar pentru fapte care exced atribuțiilor de serviciu) sau a unui avocat în legătură cu exercitarea profesiei → absoarbe infracțiunea de omor sau pe cea de omor calificat (rămasă în stadiul de tentativă sau consumată); și în acest caz este necesar ca victima să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu și să nu-și exercite funcția în mod abuziv.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție (directă sau indirectă) și praeterintenție;
- ⇒ nu contează mobilul sau scopul comiterii faptei.

2. Variante asimilate

- ⇒ **săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui judecător sau procuror ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv împotriva unui avocat, în același scop, în legătură cu exercitarea profesiei [art. 279 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul acestei variante asimilate, nu contează natura infracțiunii comise, fiind exceptate cele prevăzute la infracțiunea tip;
 - ❖ obiectul material al acestei variante asimilate îl constituie nu doar corpul persoanei, ci și bunurile acesteia;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop, scopul fiind de intimidare sau de răzbunare;
 - ❖ este necesar ca infracțiunea împotriva unui judecător, procuror sau avocat ori împotriva bunurilor acestuia să fie săvârșită în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistraților sau în legătură cu exercitarea profesiei de avocat.
- ⇒ **săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului ori împotriva bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu de către judecător sau procuror, respectiv în legătură cu exercitarea profesiei de către avocat [art. 279 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ nici în acest caz nu prezintă importanță natura infracțiunii comise;
 - ❖ obiectul material îl constituie nu doar corpul persoanei, ci și bunurile acesteia;
 - ❖ subiectul pasiv secundar este un membru de familie al judecătorului, procurorului sau avocatului;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu intenție directă calificată prin scop, scopul fiind de intimidare sau de răzbunare;
 - ❖ spre deosebire de varianta tip, când fapta este comisă împotriva unui judecător sau procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, la varianta asimilată, infracțiunea este comisă împotriva unui membru de familie al unui judecător sau procuror în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale magistraților.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa urmează cursul infracțiunilor absorbite;
- ⇒ fapta se consumă în momentul săvârșirii faptei tipice;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune pe care o absoarbe, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate;
- ⇒ prima variantă asimilată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea absorbită, ale cărei limite speciale se majorează cu jumătate;
- ⇒ cu aceeași pedeapsă se sancționează și cea de-a doua variantă asimilată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită din oficiu.

FIȘA

NR. 51

CERCETAREA ABUZIVĂ

Sediul materiei: art. 280 C. pen.

Art. 280. Cercetarea abuzivă. (1) Întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător, pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ☞ întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane urmărite sau judecate într-o cauză penală, de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător, pentru a o determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile.

B. Varianta asimilată

- ☞ producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ☞ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ☞ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea persoanei;
- ☞ **obiectul material:** corpul persoanei, exceptând situația în care cercetarea abuzivă se comite prin promisiuni sau amenințări;
 - ❖ varianta asimilată nu are obiect material.

1.2. Subiectul

- ☞ **subiectul activ:** organul de cercetare penală, procurorul sau judecătorul;
 - ❖ coautoratul este posibil dacă toți participanții au calitatea cerută de lege;
 - ❖ complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența vreunei calități a participanților;
 - ❖ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).

- ☞ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ☞ **subiectul pasiv secundar:** suspectul sau inculpatul.

NB

Dacă faptele sunt săvârșite față de un martor, un expert sau un interpret → se va reține infracțiunea de abuz în serviciu (art. 297 C. pen.) în concurs cu infracțiunea de influențarea declarațiilor (art. 272 C. pen.).

1.3. Latura obiectivă

- ☞ **elementul material:** întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unui suspect sau a unui inculpat, pentru a-l determina să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile;
 - ❖ scopul de a-l determina pe suspect sau pe inculpat să dea ori să nu dea declarații, să dea declarații mincinoase ori să își retragă declarațiile este o cerință esențială pentru tipicitatea faptei, fiind însă suficient ca scopul să fie urmărit, nu și atins.

NB

Dacă fapta nu este comisă prin promisiuni de obținere a unor foloase patrimoniale sau nepatrimoniale, amenințări sau violențe → se va reține infracțiunea de abuz în serviciu.

- ☞ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ☞ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Infracțiunea de cercetare abuzivă absoarbe lovirea sau alte violențe, precum și amenințarea, dar poate fi absorbită de infracțiunea de tortură; cercetarea abuzivă intră în concurs cu infracțiunea de vătămare corporală, cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, cu omorul sau supunerea la rele tratamente.

1.4. Latura subiectivă

- ☞ intenție directă;
- ☞ nu prezintă interes mobilul cu care s-a comis fapta, dar scopul săvârșirii acesteia este important.

2. Varianta asimilată

- ☞ **producerea, falsificarea ori ticluirea de probe nereale de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător [art. 280 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul acestei variante asimilate, elementul material constă în producerea (prezentarea), falsificarea ori ticluirea (construirea) unor probe nereale (mincinoase) de către un organ de cercetare penală, un procuror sau un judecător;
 - ❖ prezentarea unor probe mincinoase de către organele judiciare, construirea de probe nereale sau falsificarea (fals material sau intelectual) probelor servesc la dovedirea existenței faptei prevăzute de legea penală și la acuzarea suspectului sau a inculpatului;

- ❖ dacă probele produse, ticluite sau falsificate sunt folosite pentru favorizarea suspectului sau a inculpatului, cercetarea abuzivă va fi reținută în concurs cu infracțiunea de favorizare a făptuitorului.

NB

Cercetarea abuzivă este o formă specială a abuzului în serviciu → ori de câte ori nu sunt îndeplinite condițiile infracțiunii de cercetare abuzivă → se va reține infracțiunea de abuz în serviciu.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de cercetare abuzivă se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 52

SUPUNEREA LA RELE TRATAMENTE

Sediul materiei: art. 281 C. pen.

Art. 281. Supunerea la rele tratamente. (1) Supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative, privative de libertate, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale.

B. Varianta agravată

- ⇒ supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative, privative de libertate.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției, precum și cele referitoare la respectarea demnității umane;
- ⇒ **obiectul material:** corpul persoanei supuse la rele tratamente.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** angajatul Administrației Naționale a Penitenciarelor, polițistul, alt angajat care își desfășoară activitatea în unitățile în care se execută pedeapsa, măsura educativă sau măsura de siguranță;
 - ❖ coautoratul este posibil numai dacă toți subiecții activi nemijlociți au calitatea cerută de lege;
 - ❖ instigarea și complicitatea nu sunt condiționate de vreo calitate a participanților;
 - ❖ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;

- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoana reținută, deținută (fie că se află în arest preventiv, fie în executarea unei pedepse privative de libertate) sau aflată în executarea unei măsuri de siguranță ori educative privative de libertate;
- ❖ pluralitatea de subiecți pasivi secundari determină reținerea unui concurs de infracțiuni.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative în alt mod decât cel prevăzut de dispozițiile legale;
- ❖ subiectul pasiv trebuie să fie privat în mod legal de libertate, nu liber; situația premisă constă într-o măsură privativă de libertate deja dispusă;
- ❖ dacă măsura privativă de libertate nu a fost dispusă în mod legal → nu se va reține infracțiunea de supunere la rele tratamente, ci infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal (art. 205 C. pen.) sau cea de represiune nedreaptă (art. 283 C. pen.), în cazul în care judecătorul sau procurorul știa că persoana este nevinovată;
- ❖ dacă relele tratamente sunt comise cu ocazia punerii în executare a unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei → nu se va reține infracțiunea de supunere la rele tratamente, ci infracțiunea de purtare abuzivă (art. 296 C. pen.).
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției (infracțiune de pericol abstract);
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ dacă fapta este săvârșită din culpă → se va reține infracțiunea de neglijență în serviciu (art. 298 C. pen.).

2. Varianta agravată

- ⇒ **supunerea la tratamente degradante ori inumane a unei persoane aflate în stare de reținere, deținere ori în executarea unei măsuri de siguranță sau educative privative de libertate [art. 281 alin. (2) C. pen.];**
- ❖ subiectul activ nemijlocit în cazul variantei agravate este angajatul care asigură paza persoanei reținute, deținute sau aflate în executarea unei măsuri de siguranță ori educative privative de libertate;
- ❖ elementul material poate consta atât într-o acțiune, cât și într-o inacțiune;
- ❖ supunerea la tratamente degradante ori inumane absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe;
- ❖ nu trebuie să îmbrace forma torturii, altfel → se va reține numai infracțiunea de tortură, care absoarbe supunerea la rele tratamente în variantă agravată;
- ❖ nu constituie rele tratamente restricțiile inerente măsurilor privative de libertate.

Relele tratamente trebuie să fie aplicate prin acte repetate; dacă există un singur act prin care o persoană privată de libertate a fost supusă la rele tratamente → se va reține infracțiunea de abuz în serviciu (art. 297 C. pen.) ori cea de purtare abuzivă (art. 296 C. pen.).

Dacă relele tratamente sunt comise cu ocazia punerii în executare a unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei → se va reține infracțiunea de purtare abuzivă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul supunerii la rele tratamente cu caracter continuu sau repetat;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

Infracțiunea de supunere la rele tratamente poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală și loviri și vătămări cauzatoare de moarte.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;
- ⇒ varianta agravată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 53

TORTURA

Sediul materiei: art. 282 C. pen.

Art. 282. Tortura. (1) Fapta funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigare sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice:

a) în scopul obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații;

b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;

c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane;

d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare,

se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Dacă fapta prevăzută în alin. (1) a avut ca urmare o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepsește cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (1) se pedepsește.

(5) Nicio împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de stare de război sau de amenințări cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura. De asemenea, nu poate fi invocat ordinul superiorului ori al unei autorități publice.

(6) Nu constituie tortură durerea sau suferințele ce rezultă exclusiv din sancțiuni legale și care sunt inerente acestor sancțiuni sau sunt ocazionate de ele.

Noțiune

A. Varianta tip

- ☞ fapta funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigare sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice:
- a) în scopul obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații;
- b) în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;
- c) în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane;
- d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare.

B. Variante agravate

- ☞ fapta a avut ca urmare o vătămare corporală;
- ☞ fapta a avut ca urmare moartea victimei.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ☞ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ☞ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale referitoare la respectarea demnității umane, integritatea corporală, sănătatea și libertatea persoanei;
- ☞ **obiectul material principal:** nu are;
- ☞ **obiectul material secundar:** corpul persoanei supuse la tortură.

1.2. Subiectul

- ☞ **subiectul activ nemijlocit:** funcționarul public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat; orice persoană fizică, dar numai dacă acționează la instigare sau cu consimțământul expres sau tacit al funcționarului public; persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor);
 - ❖ coautoratul este posibil doar dacă toți participanții au calitatea cerută de lege;
 - ❖ instigarea și complicitatea sunt posibile, fără a fi condiționate de vreo calitate a participanților; în cazul în care autorul faptei este o persoană fizică necircumstanțiată, este necesar ca instigatorul sau complicele să aibă calitatea de funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.
- ☞ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ☞ **subiectul pasiv secundar:** persoana supusă torturii;
- ☞ pluralitatea de subiecți pasivi secundari determină reținerea unei pluralități de infracțiuni aflate în concurs.

1.3. Latura obiectivă

- ☞ **elementul material:** fapta de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice:
 - ❖ în scopul obținerii de la această persoană sau de la o terță persoană informații sau declarații;
 - ❖ în scopul pedepsirii ei pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis;
 - ❖ în scopul de a o intimida sau de a face presiuni asupra ei ori de a intimida sau a face presiuni asupra unei terțe persoane;
 - ❖ pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare;
 - ❖ nu contează dacă scopul urmărit este și atins.
- ☞ **urmarea imediată principală:** starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție;
- ☞ **urmarea imediată secundară:** suferințele fizice sau psihice produse persoanei torturate;
- ☞ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă, calificată prin scop – pentru alin. (1);
- ⇒ intenție depășită – pentru alin. (2) – dacă fapta prevăzută în alin. (1) a avut ca urmare o vătămare corporală;
- ⇒ intenție depășită – pentru alin. (3) – dacă fapta prevăzută în alin. (1) a avut ca urmare moartea victimei.

2. Variante agravate

- ⇒ **fapta a avut ca urmare o vătămare corporală [art. 282 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ urmarea imediată a acestei variante agravate constă în producerea unei vătămări corporale;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta este săvârșită cu praeterintenție;
 - ❖ această variantă agravată absoarbe infracțiunea de vătămare corporală.
- ⇒ **fapta a avut ca urmare moartea victimei [art. 282 alin. (3) C. pen.];**
 - ❖ tortura are ca urmare praeterintenționată moartea victimei;
 - ❖ această variantă agravată absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă și incriminată doar în cazul formei tip a infracțiunii;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează odată cu efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii de tortură se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ dacă fapta a avut ca urmare o vătămare corporală, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ tortura ce a avut ca urmare moartea victimei se pedepsește cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

NB

Nicio împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba despre stare de război sau despre amenințări cu războiul, despre instabilitate politică internă sau despre orice altă stare de excepție, nu constituie cauză justificativă pentru tortură; de asemenea, nu poate fi invocat ordinul superiorului ori al unei autorități publice drept cauză justificativă pentru această infracțiune.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 54**REPRESIUNEA NEDREAPTĂ****Sediul materiei:** art. 283 C. pen.

Art. 283. Represiunea nedreaptă. (1) Fapta de a pune în mișcare acțiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, știind că este nevinovată, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Reținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

Noțiune**A. Varianta tip**

- ⇒ fapta de a pune în mișcare acțiunea penală, de a lua o măsură preventivă neprivativă de libertate ori de a trimite în judecată o persoană, știind că este nevinovată.

B. Varianta agravată

- ⇒ reținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII**1. Varianta tip****1.1. Obiectul**

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la libertatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material principal:** nu are;
- ⇒ **obiectul material secundar:** libertatea fizică și psihică a persoanei.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** autorul poate fi numai un judecător sau un procuror;
 - ❖ coautoratul este posibil numai dacă toți participanții au calitatea cerută de lege (complet colegial);
 - ❖ instigarea și complicitatea sunt posibile necondiționat de vreo calitate a participanților;
 - ❖ persoana juridică nu poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit (autor).
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoana supusă represiunii nedrepte.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ punerea în mișcare a acțiunii penale față de o persoană nevinovată;
 - ❖ luarea/menținerea/prelungirea unei măsuri preventive neprivative de libertate – controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune – care vizează o persoană nevinovată;
 - ❖ trimiterea în judecată a unei persoane nevinovate.

NB

Prin persoană nevinovată se înțelege persoana cu privire la care, din probele administrate, rezultă că există unul dintre cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. a), b), c) și d) C. proc. pen.

- ⇒ **urmarea imediată:** stare de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă.

2. Varianta agravată

- ⇒ **reținerea sau arestarea ori condamnarea unei persoane, știind că este nevinovată [art. 283 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ nemijlocit, în cazul variantei agravate, poate fi nu numai procurorul sau judecătorul, ci și organul de cercetare penală, care dispune măsura reținerii suspectului sau a inculpatului;
 - ❖ elementul material constă în reținerea, luarea/prelungirea/menținerea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu, ori condamnarea unei persoane la o pedeapsă cu executare în regim de detenție sau cu suspendarea sub supraveghere a executării, știind că este nevinovată;
 - ❖ în cazul în care se dispune renunțarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei, nu se va reține infracțiunea de represiune nedreaptă în variantă agravată întrucât acestea nu presupun soluții de condamnare.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;
- ⇒ infracțiunea de represiune nedreaptă în variantă agravată se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 55

ASISTENȚA ȘI REPREZENTAREA NELOIALĂ

Sediul materiei: art. 284 C. pen.

Art. 284. Asistența și reprezentarea neloială. (1) Fapta avocatului sau a reprezentantului unei persoane care, în înțelegere frauduloasă cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză, în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale, vătămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează înțelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane și un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ⇒ fapta avocatului sau a reprezentantului unei persoane care, în înțelegere frauduloasă cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză, în cadrul unei proceduri judiciare sau notariale, vătămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate.

B. Varianta asimilată

- ⇒ înțelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane și un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ obiectul material: nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ: este calificat prin calitatea de avocat, reprezentant (legal sau convențional) al unei părți implicate într-o procedură judiciară sau notarială, precum și de consilier juridic;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ subiectul pasiv principal: statul;
- ⇒ subiect pasiv secundar: clientul sau persoana (fizică sau juridică) reprezentată.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ elementul material: constă în acțiunea sau inacțiunea prin care avocatul sau reprezentantul (legal sau convențional) al unei persoane implicate într-o procedură judiciară sau notarială vătămă interesele clientului sau ale persoanei reprezentate, ca urmare a unei înțelegeri frauduloase cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză;

sele clientului sau ale persoanei reprezentate, ca urmare a unei înțelegeri frauduloase cu o persoană cu interese contrare în aceeași cauză;

- ❖ este necesar ca interesele clientului sau ale persoanei reprezentate să fie efectiv vătămate;
- ❖ dacă persoana cu care se realizează înțelegerea frauduloasă este un terț față de proces, se va reține varianta asimilată a infracțiunii.
- ⇒ urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea justiției, pe de o parte, și vătămarea intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate, pe de cealaltă parte;
- ⇒ legătura de cauzalitate: trebuie să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- ⇒ înțelegerea frauduloasă dintre avocat sau reprezentantul unei persoane și un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate [art. 284 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ elementul material al acestei variante constă în înțelegerea frauduloasă dintre avocatul sau reprezentantul unei părți litigante și un terț interesat de soluția ce se va pronunța în cauză, în scopul vătămării intereselor clientului sau ale persoanei reprezentate;
 - ❖ urmarea imediată constă în starea de pericol pentru înfăptuirea justiției, precum și pentru drepturile și interesele persoanei reprezentate;
 - ❖ nu este necesar ca drepturile și interesele persoanei reprezentate să fie efectiv lezate;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta în variantă asimilată este săvârșită numai cu intenție directă calificată prin scopul vătămării intereselor persoanei reprezentate;
 - ❖ în această formă, fapta se consumă în momentul realizării înțelegerii frauduloase.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării elementului material.

III. PEDEAPSA

- ⇒ asistența și reprezentarea neloială se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

FISA

NR. 56

EVADAREA

Sediul materiei: art. 285 C. pen.

Art. 285. Evadarea. (1) Evadarea din starea legală de reținere sau de deținere se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Când evadarea este săvârșită prin folosire de violențe sau arme, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

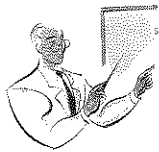
(3) Se consideră evadare:

a) neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate;

b) părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere.

(4) Pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la restul rămas neexecutat din pedeapsă la data evadării.

(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ fapta persoanei aflate în stare legală de reținere, arest preventiv sau deținere în scopul executării unei pedepse privative de libertate de a părăsi locul unde este privată de libertate sau de a se sustrage de sub paza sau supravegherea la care este supusă.

B. Varianta agravată

- ⇒ fapta este săvârșită prin folosirea de violențe sau de arme.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ obiectul material: nu există la forma tip.

1.2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ nemijlocit: suspectul sau inculpatul reținut sau arestat preventiv, ori condamnatul aflat în executarea pedepsei închisorii/detențiunii pe viață;
 - ❖ nu sunt subiecți activi nemijlociți (autori): făptuitorul privat de libertate ca urmare a prinderii după săvârșirea unei infracțiuni flagrante; persoana internată medical; persoana adusă prin constrângere în baza unui mandat de aducere; persoana condusă administrativ la sediul poliției; persoana privată de libertate după încetarea de drept a măsurii reținerii/arestării pre-

ventive; inculpatul arestat la domiciliu; minorul supus măsurii educative a internării într-un centru educativ sau de detenție; persoana aflată după executarea/considerarea ca executată a pedepsei;

- ❖ coautoratul nu este posibil;
- ❖ instigarea este posibilă;
- ❖ complicitatea morală este posibilă (numai sub forma suportului moral);
- ❖ complicitatea materială la evadare constituie o infracțiune distinctă, anume aceea de înlesnirea evadării.

- ⇒ subiectul pasiv: statul.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ elementul material: evadarea suspectului, inculpatului sau a condamnatului din starea legală de privare de libertate;
 - ❖ neprezentarea nejustificată a persoanei condamnate la locul de deținere, la expirarea perioadei în care s-a aflat legal în stare de libertate este considerată evadare;
 - ❖ părăsirea, fără autorizare, de către persoana condamnată, a locului de muncă, aflat în exteriorul locului de deținere este asimilată evadării.
- ⇒ urmarea imediată: starea de pericol pentru înfăptuirea actului de justiție;
- ⇒ legătura de cauzalitate: rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- ⇒ fapta este săvârșită prin folosirea de violențe sau de arme [art. 285 alin. (2) C. pen.];
 - ❖ obiectul juridic al infracțiunii de evadare în varianta agravată constă nu numai în relațiile privitoare la înfăptuirea actului de justiție (principal), ci și în relațiile sociale privind protecția sănătății și a integrității corporale a persoanei (secundar);
 - ❖ în mod excepțional, la varianta agravată, infracțiunea de evadare are obiect material: corpul persoanei asupra căreia se exercită violențele;
 - ❖ în cazul variantei agravate există și un subiect pasiv secundar: persoana a cărei sănătate sau integritate corporală a fost vătămată de cel care evadează;
 - ❖ absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe;
 - ❖ poate fi reținută în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală și loviri sau vătămări cauzatoare de moarte;
 - ❖ infracțiunea de evadare în varianta agravată poate fi comisă atât prin utilizarea de arme propriu-zise, cât și prin folosirea de arme asimilate.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ☞ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate; ele pot constitui acte de complicitate anterioară, după începerea executării activității infracționale;
- ☞ tentativa este posibilă și incriminată;
- ☞ fapta se consumă odată cu ieșirea din starea legală de privare de libertate;
- ☞ infracțiunea de evadare nu poate fi comisă în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- ☞ infracțiunea de evadare în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- ☞ pentru varianta agravată, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

↪
NB

Evadarea din starea de reținere sau arest preventiv → determină aplicarea regulilor concursului de infracțiuni între infracțiunea de evadare și cea pentru care persoana respectivă fusese privată de libertate; evadarea din executarea pedepsei închisorii → determină aplicarea regulilor recidivei postcondamnatorii sau cele ale pluralității intermediare de infracțiuni.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ☞ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 57

ÎNLESNIREA EVADĂRII

Sediul materiei: art. 286 C. pen.

Art. 286. Înlesnirea evadării. (1) Înlesnirea prin orice mijloace a evadării se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(2) Înlesnirea evadării:
a) săvârșită prin folosire de violențe, arme, substanțe narcotice sau paralizante;
b) a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare;
c) unei persoane reținute sau arestate pentru o infracțiune sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă se sancționează cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.
(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) sunt săvârșite de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reținut sau deținut, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.
(4) Înlesnirea evadării, săvârșită din culpă, de către o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel care a evadat, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani.
(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(3) se pedepsește.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ☞ înlesnirea prin orice mijloace a evadării unei persoane din starea legală de reținere sau deținere.

B. Variante agravate

- ☞ înlesnirea evadării săvârșită prin folosire de violențe, arme, substanțe narcotice sau paralizante;
- ☞ înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare;
- ☞ înlesnirea evadării unei persoane reținute sau arestate pentru o infracțiune sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă;
- ☞ înlesnirea evadării săvârșită de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reținut sau deținut.

C. Varianta atenuată

- ☞ înlesnirea evadării săvârșită din culpă de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat.

↪
NB

Infracțiunea de înlesnire a evadării constituie o incriminare autonomă a complicității la evadare.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea justiției;
- ⇒ **obiectul material:** nu există la varianta tip.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană cu capacitate penală, exceptându-l pe cel care evadează;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** statul.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** ajutorul material sau moral dat suspectului, inculpatului sau condamnatului pentru a evada din starea de privare legală de libertate;
 - ❖ actele de ajutorare (acțiuni sau inacțiuni) trebuie să fie anterioare sau concomitente evadării; trebuie să fie, de asemenea, efective și utile;
 - ❖ dacă actele de ajutorare sunt ulterioare evadării → se va reține numai infracțiunea de favorizare a făptuitorului;
 - ❖ dacă actele de ajutorare sunt atât anterioare, cât și ulterioare evadării, se va reține concursul între infracțiunile de înlesnirea evadării și favorizarea făptuitorului;
 - ❖ fapta nu este tipică dacă se înlesnește evadarea din starea de privare nelegală de libertate.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

↪
NB

Dacă o persoană înlesnește evadarea unei alte persoane, apoi evadează și ea → se va reține infracțiunea de înlesnire a evadării în concurs cu infracțiunea de evadare; dacă o persoană o determină pe alta să evadeze, apoi o ajută să evadeze → se va reține instigarea la evadare în concurs cu infracțiunea de înlesnire a evadării.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Variante agravate

- ⇒ **înlesnirea evadării săvârșită prin folosire de violențe, arme, substanțe narcotice sau paralizante** [art. 286 alin. (2) lit. a) C. pen.];

- ❖ obiectul juridic secundar al acestei variante agravate în constituie relațiile sociale privitoare la protecția integrității fizice sau sănătății persoanei;
- ❖ această variantă agravată are și obiect material, care este reprezentat de corpul persoanei împotriva căreia sunt folosite mijloacele violente sau de bunul asupra căruia se exercită violențele; armele, substanțele narcotice sau paralizante nu constituie obiectul material al infracțiunii, ci modalități de săvârșire a acesteia;
- ❖ subiectul pasiv secundar este persoana vătămată prin acte de violență;
- ❖ absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe.
- ⇒ **înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare** [art. 286 alin. (2) lit. b) C. pen.];
 - ❖ această variantă agravată se referă la înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane, nu de către două sau mai multe persoane;
 - ❖ înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare → determină reținerea unei singure infracțiuni agravate; dacă înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane are loc în împrejurări diferite → se va reține concursul de infracțiuni;
 - ❖ nu este esențial ca toate persoanele ajutate să fi reușit să evadeze.
- ⇒ **înlesnirea evadării unei persoane reținute sau arestate pentru o infracțiune sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă** [art. 286 alin. (2) lit. c) C. pen.];
- ⇒ **înlesnirea evadării săvârșită de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reținut sau deținut** [art. 286 alin. (3) C. pen.];
 - ❖ reprezintă o variantă agravată atât a formei tip, cât și a celorlalte variante agravate;
 - ❖ subiectul activ nemijlocit al acestei variante agravate este persoana care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reținut sau deținut.

3. Varianta atenuată

- ⇒ **înlesnirea evadării săvârșită din culpă de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat** [art. 286 alin. (4) C. pen.];
 - ❖ subiectul activ nemijlocit este calificat: fapta trebuie să fie săvârșită de cel care avea îndatorirea de a-l păzi pe evadat;
 - ❖ această variantă atenuată a infracțiunii presupune, sub aspectul laturii subiective, săvârșirea faptei din culpă (ușurință sau neglijență).

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate (cu excepția variantei atenuate, când actele preparatorii sunt imposibile); pot reprezenta acte de complicitate anterioară;
- ⇒ tentativa la varianta tip și la variantele agravate este posibilă și incriminată;
- ⇒ tentativa este imposibilă pentru varianta atenuată;

- ⇒ fapta se consumă în momentul în care, ca urmare a înlesnirii evadării, făptuitorul iese din starea legală de privare de libertate, evadând, sau săvârșește o tentativă de evadare;
- ⇒ nu este o infracțiune continuă și poate fi săvârșită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii de înlesnire a evadării se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ înlesnirea evadării săvârșită prin folosire de violențe, arme, substanțe narcotice sau paralizante; înlesnirea evadării a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare; înlesnirea evadării unei persoane reținute sau arestate pentru o infracțiune sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață ori cu pedeapsa închisorii de 10 ani sau mai mare ori condamnate la o astfel de pedeapsă se sancționează cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ în cazul înlesnirii evadării săvârșite de o persoană care avea îndatorirea de a-l păzi pe cel reținut sau deținut, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime;
- ⇒ varianta atenuată a infracțiunii se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 58

NERESPECTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI

Sediul materiei: art. 287 C. pen.

Art. 287. Nerespectarea hotărârilor judecătorești. (1) Nerespectarea unei hotărâri judecătorești săvârșită prin:

- împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistență față de organul de executare;
 - refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act;
 - refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligație conform legii;
 - neexecutarea hotărârii judecătorești prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat;
 - neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată;
 - nerespectarea hotărârilor judecătorești privind stabilirea, plata, actualizarea și recalcularea pensiilor;
 - împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea,
- se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) În cazul faptelor prevăzute în lit. d)-g), acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune – nerespectarea unei hotărâri judecătorești, săvârșită într-unul din modurile prevăzute de art. 287 alin. (1) lit. a)-g) C. pen.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la înfăptuirea actului de justiție prin asigurarea respectării hotărârilor judecătorești;
- ⇒ **obiectul material:** nu are obiect material; în mod excepțional, dacă fapta se realizează prin violențe, obiectul material îl constituie corpul persoanei sau bunul asupra căruia sunt exercitate violențele.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** dacă fapta se realizează în modalitatea prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. a) C. pen., subiectul activ poate fi orice persoană cu capacitate penală; în modalitatea prevăzută la lit. b) a aceluiași articol, subiectul activ este calificat, acesta neputând fi decât organul de executare; art. 287 alin. (1) lit. c) C. pen. prevede drept subiecți activi persoanele care au obligația de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a unei hotărâri judecătorești (lucrătorii de poliție, cei din jandarmerie, alți agenți ai forței publice); subiectul activ la care se referă lit. d) și e) a art. 287 alin. (1) C. pen. are calitatea de angajator; dacă fapta se realizează în modalitatea pre-

văzută de art. 287 alin. (1) lit. f) C. pen., subiectul activ este angajatul casei publice de pensii sau administratorul fondului privat de pensii, iar în modalitatea prevăzută de art. 287 alin. (1) lit. g) C. pen., subiectul activ este persoana căreia îi este opozabilă hotărârea judecătorească în baza căreia o altă persoană deține și folosește un imobil;

❖ participația penală este posibilă în toate formele.

⇒ **subiectul pasiv:** persoana al cărei drept se valorifică prin executarea hotărârii judecătorești și persoana față de care se opune rezistență.

3. Latura obiectivă

⇒ **elementul material:** constă în nerespectarea unei hotărâri judecătorești și se realizează în următoarele modalități alternative:

- ❖ împotrivirea la executare, prin opunerea de rezistență față de organul de executare → presupune împotrivirea la punerea în executare a unei hotărâri judecătorești executorii, nu a altui titlu executoriu, care are loc anterior sau în cursul executării silite, prin opunerea de rezistență față de organul de executare ce acționează în limite legale;
- ❖ refuzul organului de executare de a pune în aplicare o hotărâre judecătorească, prin care este obligat să îndeplinească un anumit act → refuzul de a pune în aplicare hotărârea judecătorească trebuie să fie precedat de o cerere expresă, fermă de executare, care să emane de la o autoritate sau de la persoana competentă; refuzul poate consta în acte comise sau omise, poate fi expres sau implicit;
- ❖ refuzul de a sprijini organul de executare în punerea în aplicare a hotărârii, de către persoanele care au această obligație conform legii → legiuitorul a folosit termenul de „hotărâre”, și nu pe acela de „hotărâre judecătorească”, ceea ce înseamnă că poate fi vorba și de hotărâri emise de alte autorități decât instanțele judecătorești; fapta se referă nu numai la executorii judecătorești, ci la orice organ de executare (spre exemplu, organele de executare fiscală);
- ❖ neexecutarea hotărârii judecătorești prin care s-a dispus reintegrarea în muncă a unui salariat → situația premisă în cazul acestei modalități presupune existența unei hotărâri judecătorești prin care, în sarcina angajatorului, subiect activ al infracțiunii, să fi fost impusă obligația de a reintegra în muncă un salariat;
- ❖ neexecutarea hotărârii judecătorești privind plata salariilor în termen de 15 zile de la data cererii de executare adresate angajatorului de către partea interesată → este necesar ca salariatul să fi adresat angajatorului o cerere de executare, infracțiunea urmând a se consuma la împlinirea termenului legal de 15 zile, calculat de la momentul depunerii și înregistrării cererii;
- ❖ nerespectarea hotărârilor judecătorești privind stabilirea, plata, actualizarea și recalcularea pensiilor → situația premisă în acest caz este reprezentată de existența unei hotărâri judecătorești al cărei obiect constă în stabilirea, plata, actualizarea sau recalcularea pensiilor; în lipsa unei precizări a legii, infracțiunea poate fi reținută indiferent dacă este vorba de pensii din sistemul public ori din sistemul privat; este incriminată nu numai neexecutarea, dar și

orice formă de nerespectare a hotărârilor judecătorești pronunțate în această materie, inclusiv prin emiterea unor acte administrative contrare sau neconforme cu hotărârea judecătorească pronunțată de către instanță;

- ❖ împiedicarea unei persoane de a folosi, în tot sau în parte, un imobil deținut în baza unei hotărâri judecătorești, de către cel căruia îi este opozabilă hotărârea → hotărârea judecătorească este opozabilă oricărei terțe persoane, atât timp cât aceasta nu face, în condițiile legii, dovada contrară; prin urmare, poate fi subiect activ al infracțiunii de nerespectare a hotărârilor judecătorești, prevăzută în art. 287 alin. (1) lit. g) C. pen., partea, succesorul părții, precum și orice terț care nu face dovada, în condițiile legii, că hotărârea judecătorească nu îi este opozabilă.

↪
NB

Dacă împotrivirea la executare are loc prin amenințare, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte sau omor, comise împotriva organului de executare, atunci infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești va fi reținută în concurs cu cea de ultraj (art. 257 C. pen.).

↪
NB

În cazul în care neexecutarea privește o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit o pensie de întreținere → se va reține infracțiunea de abandon de familie prevăzută de art. 378 alin. (1) lit. c) C. pen.; dacă neexecutarea vizează o hotărâre judecătorească prin care făptuitorul este obligat, în temeiul art. 1390 C. civ., la executarea unor prestații periodice în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei care a decedat în urma săvârșirii unei infracțiuni, fapta poate întruni elementele constitutive ale infracțiunii de abandon de familie prevăzute de art. 378 alin. (2) C. pen.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru înfăptuirea justiției;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar nu sunt incriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar neincriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării elementului material;
- ⇒ poate îmbrăca forma continuă, caz în care se epuizează în momentul încetării activității infracționale;
- ⇒ poate avea formă continuată, epuizându-se în momentul efectuării ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- infracțiunea de nerespectare a hotărârilor judecătorești se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- conform art. 287 alin. (2) C. pen., în cazul faptelor prevăzute în alin. (1) lit. d)-g), acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar în cazul faptelor prevăzute în alin. (1) lit. a)-c), din oficiu.

FIȘA

NR. 59

LUAREA DE MITĂ

Sediul materiei: art. 289 C. pen.

Art. 289. Luarea de mită. (1) Fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârșită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2), constituie infracțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Noțiune

A. Varianta tip

- fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri.

B. Varianta atenuată

- săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 289 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a relațiilor de serviciu;
- **obiectul material:** nu există, în principiu;
 - ❖ banii, bunurile sau alte valori necuvenite primite reprezintă bunuri obținute prin comiterea infracțiunii care sunt supuse confiscării, nu obiectul material al infracțiunii.

1.2. Subiectul

☉ **subiectul activ nemijlocit** este calificat și poate fi:

- ❖ funcționarul public, astfel cum este definit de art. 175 alin. (1) C. pen.;
- ❖ persoana asimilată funcționarului public (medic, farmacist, notar, executor), în sensul stabilit de art. 175 alin. (2) C. pen., însă, în acest caz, doar dacă fapta este comisă în legătură cu neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri;
- ❖ persoanele care, pe baza unui acord de arbitraj, sunt chemate să pronunțe o hotărâre cu privire la un litigiu ce le este dat spre soluționare de către părțile la acest acord, indiferent dacă procedura arbitrală se desfășoară în baza legii române sau în baza altei legi (art. 293 C. pen.);
- ❖ autorul poate fi atât o persoană fizică, cât și o persoană juridică;
- ❖ participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil dacă toți participanții au calitatea cerută de lege; complicitatea și instigarea sunt posibile indiferent dacă participanții au sau nu o anumită calitate; persoana care dă mită nu este complice sau instigator la infracțiunea de luare de mită, ci autor al infracțiunii de dare de mită; autorul infracțiunii de luare de mită nu poate fi complice sau instigator la infracțiunea de dare de mită.

La data la care funcționarul pretinde/primește/acceptă promisiuni de bani sau foloase necuvenite, acesta trebuie să aibă competența de a îndeplini/nu îndeplini/întârzia/accelera efectuarea actului; fapta de a pretinde bani pentru îndeplinirea unui act, inducând în eroare persoana, spunându-i că are competență să îndeplinească actul, deși nu are, constituie infracțiunea de înșelăciune; pretinderea unor foloase anterior îndeplinirii actului și primirea ulterioară a acestora constituie infracțiunea de luare de mită; condiția prevăzută de lege ca fapta funcționarului să fie săvârșită în legătură cu îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale este realizată și în situația în care îndeplinirea actului cade în atribuțiile altui funcționar, dar făptuitorul, prin modul în care își realizează propriile sarcini, poate influența îndeplinirea actului de către funcționarul competent.

☉ **Dezlegarea unor chestiuni de drept:** potrivit Deciziei nr. 20/2014 (M. Of. nr. 766 din 22 octombrie 2014), I.C.C.J. a stabilit că, expertul tehnic judiciar poate fi autor al infracțiunii de luare de mită; medicul care primește bani pentru a acorda o îngrijire deosebită copiilor născuți prematur este subiect activ nemijlocit al infracțiunii de luare de mită.

☉ **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituția publică, persoana juridică de interes public, persoana juridică privată.

Nu are calitatea de autor al infracțiunii de luare de mită electricianul care nu-și îndeplinește obligația generală de a asigura paza împotriva sustragerilor de la locul de muncă, obligație prevăzută în contractul de muncă.

1.3. Latura obiectivă

☉ **elementul material** poate consta în:

- ❖ pretinderea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune solicitarea, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, de bani sau alte foloase necuvenite; nu este necesar ca solicitarea să fie satisfăcută;
- ❖ primirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea de bani sau alte foloase necuvenite de către mituitor, din proprie inițiativă; dacă, anterior primirii, făptuitorul acceptase promisiunea de primire, fapta se consumă în momentul acceptării;
- ❖ acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase necuvenite → presupune existența unui acord expres sau tacit, dar neîndoielnic, cu privire la oferta de mită;
- ❖ fapta trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal făptuitorului;
- ❖ pretinderea/primirea/acceptarea trebuie să fie comise în legătură cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului ce intră în îndatoririle de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar; pretinderea/primirea/acceptarea pot fi săvârșite înainte/concomitent/ulterior îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării actului respectiv; există infracțiunea de luare de mită și atunci când fapta este săvârșită ulterior, indiferent dacă înțelegerea referitoare la primire a avut loc înainte/concomitent/după îndeplinirea actului;
- ❖ conform alin. (2) al art. 289 C. pen., fapta este tipică numai în caz de neîndeplinire sau întârziere a îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle legale sau în cazul efectuării unui act contrar acestor îndatoriri;
- ❖ actul licit sau ilicit trebuie să intre în cadrul atribuțiilor de serviciu ale funcționarului; neîndeplinirea acestei condiții poate duce la reținerea infracțiunii de înșelăciune.

Dacă mita ajunge la autorul infracțiunii de luare de mită printr-un intermediar, acesta din urmă va fi complice la infracțiunea de dare de mită, dacă scopul său a fost acela de a-l ajuta pe mituitor, sau complice la infracțiunea de luare de mită, dacă scopul său a fost de a-l ajuta pe cel mituit; intermediarul poate fi și instigator la infracțiunea de dare de mită (absoarbe complicitatea) sau la infracțiunea de luare de mită (absoarbe complicitatea).

☉ **urmarea imediată:** stare de pericol pentru buna desfășurare a relațiilor de serviciu;

☉ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

Aprobarea de către funcționar a unei cereri, dar refuzul de a o comunica petiționarului înainte de a-i da o sumă de bani constituie infracțiunea de luare de mită.

1.4. Latura subiectivă

- ☉ intenție directă și indirectă.

NB

Se va reține infracțiunea de luare de mită și atunci când autorul acceptă promisiuni de bani ori foloase necuvenite sau pretinde bani după îndeplinirea unui act licit ce intră în îndatoririle sale de serviciu, deoarece fapta se comite „în legătură”, nu „în scopul”, îndeplinirii îndatoririlor de serviciu.

2. Varianta atenuată

- ☉ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 289 C. pen.);
 - ❖ subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ☉ actele pregătitoare și tentativa sunt imposibile, infracțiunea fiind de executare promptă; actele pregătitoare sunt incriminate ca acte de executare de sine stătătoare;
- ☉ fapta se consumă în momentul pretinderii/primirii/acceptării promisiunii de bani sau alte foloase;
- ☉ dacă sunt realizate mai multe variante alternative ale elementului material → se va reține o singură infracțiune de luare de mită, nu un concurs de infracțiuni și nici forma continuată a acestei infracțiuni; în această situație, fapta se consumă în momentul realizării primei activități infracționale;
- ☉ poate avea formă continuată.

NB

Dacă actul pentru săvârșirea căruia autorul este mituit presupune săvârșirea unei infracțiuni (falsuri), va exista concurs între cele două infracțiuni; dacă făptuitorul pretinde și primește sume de bani de la mai multe persoane, fără a exista o legătură între acestea, pentru realizarea aceluiași act, se va reține concursul de infracțiuni, nu forma continuată a infracțiunii de luare de mită.

NB

Infracțiunea de luare de mită presupune primirea de bani sau alte foloase „în legătură” cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării unui act ce intră în îndatoririle de serviciu ale celui mituit sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, în vreme ce, la infracțiunea de șantaj, primirea folosului injust are loc prin simpla constrângere, fără legătură cu îndatoririle de serviciu.

III. PEDEAPSA

- ☉ forma tip a infracțiunii de șantaj se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta;
- ☉ în cazul variantei atenuate limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ☉ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

NB

Banii și bunurile primite (remise efectiv) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; se poate dispune confiscarea de la origine, nu numai de la condamnat (confiscare extinsă); în cazul participației penale, se confiscă prin echivalent valoarea bunurilor de care a profitat efectiv fiecare participant la săvârșirea infracțiunii; nu sunt supuse confiscării bunurile pretinse sau cele care au făcut obiectul unei promisiuni acceptate, dacă nu au fost remise efectiv.

NB

Nu se va dispune confiscarea dacă: mituitorul a fost constrâns (cauză de neimputabilitate); mituitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 290 alin. (3) C. pen. (denunțare); dacă bunurile au fost date după efectuarea denunțului sau dacă au fost puse la dispoziția mituitorului de organele de urmărire penală.

FISA

NR. 60

DAREA DE MITĂ

Sediul materiei: art. 290 C. pen.

Art. 290. Darea de mită. (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în condițiile arătate în art. 289, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.
 (2) Fapta prevăzută în alin. (1) nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita.
 (3) Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.
 (4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date se restituie persoanei care le-a dat, dacă acestea au fost date în cazul prevăzut în alin. (2) sau date după denunțul prevăzut în alin. (3).
 (5) Banii, valorile sau orice alte bunuri oferite sau date sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în mod direct sau indirect, unui funcționar public în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri.

B. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 290 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a relațiilor de serviciu;
- ⇒ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; chiar și un funcționar public poate fi subiect activ;
 - ❖ autorul infracțiunii de dare de mită nu poate fi complice sau instigator la infracțiunea de luare de mită;

- ❖ dacă promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase necuvenite se realizează prin intermediar, se va reține infracțiunea de dare de mită în sarcina celui care a comis fapta prin intermediar, acesta din urmă având calitatea de complice sau intermediar la săvârșirea infracțiunii, în funcție de natura actelor efectuate;
- ❖ participația penală este posibilă în toate formele.

- ⇒ **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituția publică, persoana juridică de interes public, persoana juridică privată în cadrul căreia persoana mituită își îndeplinește atribuțiile de serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:

- ❖ promisiunea de bani sau alte foloase necuvenite → se poate realiza verbal sau în scris, explicit sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate celui mituit; nu prezintă importanță dacă promisiunea a fost acceptată sau nu; bunurile promise pot fi date și după îndeplinirea ori neîndeplinirea actului, fapta consumându-se la momentul promisiunii;
- ❖ oferirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune faptul că bunurile trebuie să fie înfățișate celui mituit; nu contează dacă oferta este acceptată sau nu;
- ❖ darea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea efectivă a bunurilor;
- ❖ fapta trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal funcționarului public mituit;
- ❖ promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să fie comise în legătură cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării unui act ce intră în îndatoririle de serviciu ale funcționarului public respectiv sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar îndatoririlor sale de serviciu; promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase pot avea loc înainte/concomitent/ulterior îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării actului respectiv;
- ❖ toate modalitățile elementului material pot fi realizate direct/indirect.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu;

- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă și indirectă.
- ⇒ cauza specială de neimputabilitate: fapta nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita → spre deosebire de cauzele generale de neimputabilitate, această cauză specială de neimputabilitate se poate realiza prin orice mijloace, nu numai prin amenințarea cu un pericol grav, iar constrângerea nu trebuie neapărat să fie irezistibilă.

2. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 290 C. pen.);
- ❖ subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa nu este posibilă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul promiterii, oferirii sau dării banilor sau a altor foloase necuvenite;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se odată cu efectuarea ultimului acte de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- ⇒ pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- ⇒ cauza specială de nepedepsire: mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

Banii și bunurile date (remise efectiv) sau oferite (chiar neacceptate) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile promise; nu se va dispune confiscarea bunurilor date în cazul în care mituitorul a fost constrâns (cauză de neimputabilitate); dacă mituitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 290 alin. (3) C. pen. (denunțare), banii sau foloasele necuvenite date după denunțare și mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat, nu se confiscă, ci se restituie mituitorului; dacă însă bunurile au fost date înainte de efectuarea denunțului, chiar dacă mituitorul beneficiază de cauza specială de nepedepsire, bunurile vor fi confiscate; dacă sumele de bani au fost puse la dispoziția mituitorului de organele de urmărire penală pentru realizarea flagrantului la infracțiunea de luare de mită, acestea nu se restituie.

FIȘA

NR. 61

TRAFICUL DE INFLUENȚĂ

Sediul materiei: art. 291 C. pen.

Art. 291. Traficul de influență. (1) Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.

B. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 291 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a relațiilor de serviciu;
- ⇒ obiectul material: nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ: orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv un funcționar public; dacă traficantul de influență este un funcționar public care are competență în legătură cu actul pentru a cărui îndeplinire/neîndeplinire/urgentare/întârziere a efectuării se realizează traficul de influență → se va reține concursul între infracțiunile de luare de mită și trafic de influență;

- ❖ participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil numai dacă toți participanții au influență ori lasă să se creadă că au influență asupra unui funcționar public; complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența calității cerute de lege pentru subiectul activ nemijlocit (autor); activitatea complicei sau a instigatorului poate consta uneori în cumpărarea de influență, aceștia devenind subiecți activi nemijlociți ai infracțiunii de cumpărare de influență (art. 292 C. pen.).

↪ NB Dacă autorul infracțiunii de trafic de influență, după ce pretinde un anumit folos pentru a determina un funcționar public să îndeplinească un act, a și primit folosul respectiv prin intermediul altei persoane → aceasta din urmă va fi trasă la răspundere penală în calitate de complice la infracțiunea de trafic de influență.

- ⊕ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⊕ **subiectul pasiv secundar:** funcționarul public pe lângă care se pretinde existența influenței.

↪ NB Dacă un polițist pretinde că are influență pe lângă procuror → se va reține în sarcina acestuia concursul între infracțiunea de luare de mită și cea de trafic de influență.

1.3. Latura obiectivă

- ⊕ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ pretinderea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune solicitarea, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, de bani sau alte foloase necuvenite; nu este necesar ca solicitarea să fie satisfăcută;
 - ❖ primirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea de bani sau alte foloase necuvenite de către cumpărătorul de influență, din proprie inițiativă; dacă, anterior primirii, făptuitorul acceptase promisiunea de primire, fapta se consumă în momentul acceptării;
 - ❖ acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase necuvenite → presupune existența unui acord expres sau tacit, dar neîndoielnic, al făptuitorului de acceptare a ofertei; nu interesează dacă bunurile sunt remise efectiv, după acceptarea promisiunii;
 - ❖ este necesar ca făptuitorul să aibă o influență reală ori să lase să se creadă că are influență asupra funcționarului public; influența trebuie să fie motivul determinat al acțiunii cumpărătorului de influență;
 - ❖ făptuitorul trebuie să promită că-l va determina pe funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie efectuarea unui act care intră în atribuțiile sale de serviciu, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior sau actul nu este efectuat;
 - ❖ actul pentru care se trafichează influența poate fi legal sau ilegal;
 - ❖ funcționarul nu trebuie să fie explicit nominalizat, dar este necesar să se facă referire la instituția sau la autoritatea unde acesta își desfășoară activitatea;
 - ❖ fapta trebuie să fie săvârșită înainte sau concomitent cu îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului pentru care se trafichează influența ori înainte sau concomitent

mitent cu îndeplinirea actului contrar; dacă are loc după acest moment → se va reține infracțiunea de înșelăciune.

↪ NB Dacă se pretinde existența unei influențe pe lângă un funcționar public incompetent, adică un funcționar public din ale cărui atribuții de serviciu nu face parte și îndeplinirea actului pentru care se trafichează influența → se va reține infracțiunea de înșelăciune.

↪ NB Prevalarea de o influență inexistentă, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase, acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune, constituie infracțiunea de trafic de influență, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții; spre deosebire de infracțiunea de înșelăciune, la traficul de influență, paguba poate lipsi.

↪ NB Dacă traficanții de influență oferă bani sau alte foloase necuvenite funcționarului public pentru îndeplinirea/neîndeplinirea/urgentarea/întârzierea efectuării actului care intră în atribuțiile de serviciu ale acestuia → se va reține concursul între infracțiunile de dare de mită și trafic de influență.

- ⊕ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⊕ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⊕ intenție directă calificată prin scopul de a determina funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în sfera competenței sale profesionale, potrivit atribuțiilor de serviciu.

2. Varianta atenuată

- ⊕ **săvârșirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 291 C. pen.).**

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⊕ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⊕ tentativa nu este posibilă;
- ⊕ fapta se consumă în momentul pretinderii/primirii/acceptării promisiunii de bani sau alte foloase;
- ⊕ poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se după efectuarea ultimului act de executare.

↪ NB Purtarea unor discuții repetate cu mai multe persoane aflate împreună, urmate de primirea unor foloase de la acestea în același timp și loc, nu atribuie faptei formă continuată, ci constituie o unitate naturală; această unitate nu este incompatibilă cu existența unei pluralități de acte materiale, cu condiția ca acestea să alcătuiască o singură acțiune executată în vederea acelui rezultat.

NB

Dacă, după ce infracțiunea de trafic de influență s-a consumat prin primirea unor foloase necuvenite pentru intervenția promisă, inculpatul, care și-a îndeplinit promisiunea, solicită și primește, de mai multe ori, de la cumpărătorul de influență, diferite sume de bani, există o singură infracțiune de trafic de influență, dar nu în formă continuată, pentru că aceste primiri, subsecvente consumării, nu reprezintă, fiecare în parte, conținutul traficului, ci al unei unități naturale.

III. PEDEAPSA

- forma tip a infracțiunii de trafic de influență se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani;
- pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

NB

Banii și bunurile primite (remise efectiv) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile pretinse sau cele care au făcut obiectul unei promisiuni acceptate, dacă nu au fost remise efectiv; nu se va dispune confiscarea dacă bunurile au fost date după efectuarea denunțului, aceste bunuri fiind restituite cumpărătorului de influență care denunță fapta sa organelor de urmărire penală înainte ca acestea să fi fost sesizate; dacă bunurile au fost date înainte de denunț, ele vor fi confiscate, deși cumpărătorul nu va fi pedepsit; nu vor fi supuse confiscării nici sumele de bani puse la dispoziție de organele de urmărire penală în scopul realizării flagrantului.

FIȘA

NR. 62

CUMPĂRAREA DE INFLUENȚĂ

Sediul materiei: art. 292 C. pen.

Art. 292. Cumpărarea de influență. (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Făptuitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat, dacă au fost date după denunțul prevăzut în alin. (2).

(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date sau oferite sunt supuse confiscării, iar dacă acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Noțiune

A. Varianta tip

- promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.

B. Varianta atenuată

- săvârșirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 292 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a relațiilor de serviciu;
- obiectul material: nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală, inclusiv un funcționar public;
 - ❖ autorul infracțiunii de cumpărare de influență nu poate fi complice sau instigator la infracțiunea de trafic de influență;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele; dacă elementul material este realizat prin intermediul unui terț, se va reține infracțiunea de cumpărare de influență în sarcina celui care a comis fapta prin intermediul terțului, iar terțul va răspunde în calitate de complice sau instigator, în funcție de natura actelor realizate.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** funcționarul public cu privire la care se pretinde existența influenței.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ promisiunea de bani sau alte foloase necuvenite → se poate realiza verbal sau în scris, explicit sau implicit, fiind necesar ca bunurile promise să nu fie prezentate; nu prezintă importanță dacă promisiunea a fost acceptată sau nu; bunurile promise pot fi date și după efectuarea traficului, fapta consumându-se la momentul promiterii;
 - ❖ oferirea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune faptul că bunurile trebuie să fie înfățișate celui mituit; nu contează dacă oferta este acceptată sau nu;
 - ❖ darea de bani sau alte foloase necuvenite → presupune remiterea efectivă a bunurilor;
 - ❖ promisiunea/oferirea/darea trebuie să aibă ca obiect bani sau foloase patrimoniale ori nepatrimoniale care nu sunt cuvenite în mod legal persoanei care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra funcționarului public;
 - ❖ promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să fie realizate pentru ca traficanțul de influență să promită că-l va determina pe funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie efectuarea actului ce intră în atribuțiile sale de serviciu ori să îndeplinească un act contrar acestor atribuții, chiar dacă această promisiune nu este îndeplinită ulterior sau actul nu este efectuat;
 - ❖ promisiunea/oferirea/darea de bani ori alte foloase trebuie să aibă loc anterior sau concomitent îndeplinirii/neîndeplinirii/accelerării/întârzierii actului respectiv;
 - ❖ funcționarul nu trebuie să fie explicit nominalizat, dar este necesar să se facă referire la instituția sau la autoritatea unde acesta își desfășoară activitatea;
 - ❖ toate modalitățile elementului material pot fi realizate prin intermediul unui terț, care va fi complice sau instigator la săvârșirea infracțiunii.

↪
NB

Dacă traficanțul de influență pretinde că are influență pe lângă un funcționar public necompetent, adică un funcționar public în ale cărui atribuții de serviciu nu intră îndeplinirea actului solicitat → se va reține săvârșirea infracțiunii de înșelăciune, neputându-se reține cumpărarea de influență, „cumpărătorul” fiind subiectul pasiv al infracțiunii de înșelăciune.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ **intenție directă** calificată prin scopul de a determina funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în atribuțiile sale de serviciu.

2. Varianta atenuată

- ⇒ **săvârșirea faptei în legătură cu persoanele care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 292 C. pen.).**

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele pregătitoare sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa nu este posibilă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul promiterii/oferirii/dării banilor sau a altor foloase;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, epuizându-se după efectuarea ultimului acte de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii de trafic de influență se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi;
- ⇒ pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- ⇒ cauza specială de nepedepsire: făptuitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta de cumpărare de influență mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↪
NB

Banii și bunurile date (remise efectiv) sau oferite (chiar neacceptate) se confiscă, iar dacă nu se găsesc, se confiscă prin echivalent; nu sunt supuse confiscării bunurile promise; dacă făptuitorul beneficiază de cauza de nepedepsire specială prevăzută de art. 292 alin. (2) C. pen. (denunțare), banii sau foloasele necuvenite date după denunțare și mai înainte ca

organul de urmărire penală să fi fost sesizat, nu se confiscă, ci se restituie cumpărătorului de influență; dacă însă bunurile au fost date înainte de efectuarea denunțului, chiar dacă cumpărătorul de influență beneficiază de cauza specială de nepedepsire, bunurile vor fi confiscate.

Anexa nr. 17

INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE			
LUARE DE MITĂ	DARE DE MITĂ	TRAFIC DE INFLUENȚĂ	CUMPĂRARE DE INFLUENȚĂ
Element material Pretindere Primire Acceptare	Element material Promisiune Oferire Dare	Element material Pretindere Primire Acceptare	Element material Promisiune Oferire Dare
Confiscare Primate (pot fi restituite – denunț)	Confiscare Oferite Date	Confiscare Primate (pot fi restituite – denunț)	Confiscare Oferite Date
NU confiscare Pretindere Acceptare Promisiune	NU confiscare Promisiune Constrângere Dare după denunț	NU confiscare Pretindere Acceptare Promisiune	NU confiscare Promisiune Nu există Constrângere Dare după denunț
Momente Anterior Concomitent Ulterior	Momente Anterior Concomitent Ulterior	Momente Anterior Concomitent !! dacă e ulterior → înșelăciune	Momente Anterior Concomitent
	Cauză de neimputabilitate ↓ constrângere		-
	Cauză de nepedepsire		Cauză de nepedepsire
Vinovăție Intenție directă/indirectă	Vinovăție Intenție directă/indirectă	Vinovăție Intenție directă	Vinovăție Intenție directă
Banii sau foloasele necuvenite sunt pentru sine sau pentru altul			

FIȘA

NR. 63

DELAPIDAREA

Sediul materiei: art. 295 C. pen.

Art. 295. Delapidarea. (1) Însușirea, folosirea sau traficare de către un funcționar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Tentativa se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

⇒ însușirea, folosirea sau traficare de către un funcționar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează.

B. Varianta atenuată

⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).

C. Varianta agravată

⇒ fapta a produs consecințe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la protecția patrimoniului;
- ⇒ **obiectul material:** bani, valori, alte bunuri mobile pe care făptuitorul le gestionează sau le administrează, chiar dacă nu au fost înregistrate efectiv în contabilitate; bani, valori, alte bunuri care, deși nu fac parte din patrimoniul persoanei vătămate, sunt în concret gestionate sau administrate de către făptuitor.
 - ❖ dacă bunul sustras nu face parte din bunurile gestionate sau administrate de către făptuitor, se va reține săvârșirea infracțiunii de furt.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** funcționarul public care gestionează sau administrează bani, valori sau alte bunuri mobile aparținând unei persoane juridice; poate fi autor și un gestionar de fapt, adică funcționarul public care îndeplinește în fapt atribuțiile principale ale unui gestionar de drept;
 - ❖ proprietarul bunului sustras poate fi autor al infracțiunii de delapidare dacă este atât funcționar public, cât și gestionar sau administrator al bunului; de asemenea, pot avea calitatea de autor al acestei infracțiuni poștașul, inspectorul de taxe și impozite și administratorul asociației de proprietari;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele: în cazul coautoratului, toți participanții trebuie să aibă calitatea cerută de lege, altfel se va reține complicitatea concomitentă la delapidare.

NB

Însușirea de către cel angajat prin contract de prestări de servicii a banilor primiți de la angajator pentru achiziționarea unor mărfuri constituie infracțiunea de abuz de încredere, iar nu cea de delapidare, făptuitorul nefiind funcționar.

- ⇒ **subiectul pasiv:** poate fi numai o persoană juridică (de drept public sau privat) în cazul formei tip.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în sustragerea banilor/valorilor/altor bunuri mobile, urmată de următoarele acțiuni:
 - ❖ însușirea banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea definitivă a lor din patrimoniul persoanei juridice și împosederarea făptuitorului;
 - ❖ folosirea banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea temporară a bunurilor din patrimoniul persoanei juridice, urmată de întrebuițarea de către făptuitor sau de către un terț;
 - ❖ traficul banilor/valorilor/altor bunuri mobile → presupune scoaterea temporară a bunurilor din patrimoniul persoanei juridice, urmată de încredințarea acestora, spre folosință, unui terț, în scopul obținerii unui profit.
- ⇒ **urmarea imediată:** scoaterea temporară sau definitivă a bunului din patrimoniul persoanei juridice și, eventual, producerea unei pagube;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** în principiu, rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la

art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.);

- ❖ subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice;
- ❖ subiectul pasiv al variantei atenuate poate fi nu numai orice persoană juridică, ci și o persoană fizică dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. (persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public).

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: potrivit Deciziei nr. 1/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „dispozițiile art. 308 din Codul penal reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 295 din Codul penal. La calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 din Codul penal raportat la art. 308 alin. (2) din Codul penal”.

3. Varianta agravată

- ⇒ **fapta a produs consecințe deosebit de grave** (art. 309 C. pen. raportat la art. 295 C. pen.);
 - ❖ vizează atât forma tip a infracțiunii, cât și forma atenuată;
 - ❖ urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecințe deosebit de grave;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta poate fi săvârșită cu praeterintenție.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă și este incriminată, exceptând varianta agravată când fapta este săvârșită cu praeterintenție;
- ⇒ fapta se consumă atunci când bunul iese temporar sau definitiv din patrimoniul persoanei păgubite;
- ⇒ fapta poate fi săvârșită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;
- ⇒ pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- ⇒ în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

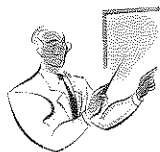
FISA

NR. 64

PURTAREA ABUZIVĂ

Sediul materiei: art. 296 C. pen.

Art. 296. Purtarea abuzivă. (1) Întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.
(2) Amenințarea ori lovirea sau alte violențe săvârșite în condițiile alin. (1) se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ⇒ întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

B. Varianta agravată

- ⇒ fapta este săvârșită prin amenințare ori lovire sau alte violențe față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic principal:** relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⇒ **obiectul juridic secundar:** relațiile sociale privitoare la onoarea, viața, integritatea corporală ori sănătatea persoanei;
- ⇒ **obiectul material:** în principiu, nu are; la varianta agravată obiectul material este corpul persoanei.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană fizică aflată în exercițiul atribuțiilor de serviciu, inclusiv funcționarul public sau persoanele asimilate funcționarului public; autorul își poate desfășura activitatea de serviciu la orice persoană juridică de drept public sau privat;
 - ❖ nu poate avea calitatea de autor o persoană juridică, dar poate avea calitatea de complice sau instigator la infracțiunea de purtare abuzivă;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele: la varianta tip, coautoratul este imposibil, însă la varianta agravată acesta este posibil dacă toți participanții au calitatea cerută de lege; complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența calității cerute de lege;

- ❖ pierderea calității speciale a subiectului activ nemijlocit după comiterea faptei nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii.

- ⇒ **subiectul pasiv general:** statul;

- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană;
- ⇒ **urmarea imediată:** constă într-o stare de pericol pentru buna desfășurare a raporturilor de serviciu, dar și pentru onoarea persoanei față de care sunt întrebuințate expresiile jignitoare;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta agravată

- ⇒ **fapta este săvârșită prin amenințare ori lovire sau alte violențe față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu [art. 296 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ varianta agravată a infracțiunii are obiect material → corpul persoanei;
 - ❖ elementul material al variantei agravate se realizează prin amenințare ori prin lovire sau alte violențe, exercitate împotriva unei persoane;
 - ❖ varianta agravată a infracțiunii de purtare abuzivă absoarbe infracțiunea de amenințare, precum și pe cea de lovire sau alte violențe; dacă făptuitorul nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu → se va reține doar infracțiunea de amenințare, respectiv cea de lovire sau alte violențe, iar nu purtarea abuzivă.

↪
NB

Săvârșirea unor acte de violență împotriva unei persoane de către șeful postului de poliție, pentru motivul că nu s-a prezentat la chemările anterioare spre a fi cercetat într-o cauză aflată în urmărire penală → constituie infracțiunea de purtare abuzivă, chiar dacă este săvârșită într-o zi nelucrătoare.

↪
NB

Dacă, imediat după folosirea expresiilor jignitoare sau a amenințării, făptuitorul exercită acte de violență → se va reține numai varianta agravată a infracțiunii de purtare abuzivă.

↪
NB

Dacă actele de violență sunt exercitate asupra unei persoane aflate în curs de cercetare, cu scopul arătat la infracțiunea de cercetare abuzivă → se va reține numai infracțiunea de cercetare abuzivă, care absoarbe purtarea abuzivă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este imposibilă la varianta tip;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar neincriminată la varianta agravată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul realizării elementului material;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată.

NB

Infrațiunea de purtare abuzivă poate fi reținută în concurs ideal cu cea de ultraj; de asemenea, purtarea abuzivă intră în concurs cu infracțiunile de vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, omor.

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă;
- ⇒ varianta agravată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 65

ABUZUL ÎN SERVICIU

Sediul materiei: art. 297 C. pen.

Art. 297. Abuzul în serviciu. (1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice.

B. Varianta asimilată

- ⇒ fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

C. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.).

D. Varianta agravată

- ⇒ fapta a produs consecințe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.).

NB

Infracțiunea de abuz în serviciu are caracter subsidiar → nu se va reține dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru infracțiunile de delapidare, cercetare abuzivă, represiune nedreaptă ori înlesnirea evadării.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⇒ **obiectul material:** în principiu, nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** poate fi doar un funcționar public, în sensul stabilit de art. 175 alin. (1) C. pen., sau o persoană asimilată funcționarului public, astfel cum este definită de art. 175 alin. (2) C. pen.
 - ❖ nu poate avea calitatea de autor o persoană juridică, dar poate avea calitatea de complice sau instigator la infracțiunea de abuz în serviciu;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil dacă toți participanții au calitatea cerută de lege; complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența calității cerute de lege;
 - ❖ pierderea calității speciale a subiectului activ nemijlocit după comiterea faptei nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică sau juridică ce a suferit o pagubă sau o vătămare a drepturilor sau a intereselor sale legitime prin abuzul în serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ neîndeplinirea de către funcționarul public a unui act ce intră în atribuțiile sale de serviciu → se realizează printr-o inacțiune;
 - ❖ îndeplinirea defectuoasă a unui act care intră în atribuțiile sale de serviciu de către un funcționar public → presupune o acțiune.

NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 405/2016, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos” din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinește prin încălcarea legii”.

- ⇒ **urmarea imediată:** producerea unei pagube ori a unei vătămări a drepturilor sau a intereselor legitime ale unei persoane; dacă se produc ambele urmări → se va reține o singură infracțiune de abuz în serviciu;

- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă la varianta tip.

2. Varianta asimilată

- ⇒ **fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngreșează exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA [art. 297 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul variantei asimilate, elementul material al laturii obiective constă fie în îngreșarea exercitării unui drept al unei persoane de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, fie în crearea pentru acea persoană a unei situații de inferioritate pe motive discriminatorii; elementul material se poate realiza atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune;
 - ❖ urmarea imediată constă în producerea unei vătămări morale sau materiale persoanei căreia i s-a îngreșat exercitarea unui drept sau i s-a creat o situație de inferioritate pe motive discriminatorii, care nu trebuie dovedită întrucât rezultă *ex re*;
 - ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta asimilată este săvârșită doar cu intenție directă, cerință a legii impusă de mobilul cu care acționează făptuitorul.

3. Varianta atenuată

- ⇒ **săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.);**
 - ❖ subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

4. Varianta agravată

- ⇒ **fapta a produs consecințe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 297 C. pen.);**
 - ❖ vizează atât forma tip a infracțiunii, cât și forma asimilată și pe cea atenuată;

- ❖ urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecințe deosebit de grave;
- ❖ sub aspectul laturii subiective, fapta poate fi săvârșită cu praeterintenție.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile și neincriminate în cazul abuzului în serviciu comisiv, dar sunt imposibile în cazul celui omisiv;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar neincriminată în cazul abuzului în serviciu comisiv, dar este imposibilă în cazul celui omisiv;
- ⇒ fapta se consumă odată cu realizarea acțiunii sau inacțiunii ce constituie elementul material;
- ⇒ fapta poate fi săvârșită în formă continuată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în forma tip și în cea asimilată se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică;
- ⇒ pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- ⇒ în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

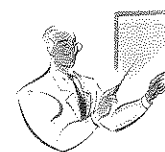
FIȘA

NR. 66

NEGLIJENȚA ÎN SERVICIU

Sediul materiei: art. 298 C. pen.

Art. 298. Neglijența în serviciu. Încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice.

B. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).

C. Varianta agravată

- ⇒ fapta a produs consecințe deosebit de grave (art. 309 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.).

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
- ⇒ obiectul material: în principiu, nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ subiectul activ: în cazul formei tip, poate fi doar un funcționar public, în sensul stabilit de art. 175 alin. (1) C. pen., sau o persoană asimilată funcționarului public, astfel cum este definită de art. 175 alin. (2) C. pen.
 - ❖ pierderea calității speciale a subiectului activ nemijlocit după comiterea faptei nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii;

- ❖ participația penală proprie nu este posibilă; este însă posibilă participația penală improprie: autorul va răspunde pentru neglijență în serviciu, iar complicele sau instigatorul va răspunde pentru infracțiuni de serviciu săvârșite cu intenție.

- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** orice persoană fizică sau juridică ce a suferit o pagubă sau o vătămare a drepturilor sau a intereselor sale legitime prin neglijența în serviciu.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în încălcarea, de către un funcționar public, a unei îndatoriri de serviciu și se poate realiza fie printr-o inacțiune (neîndeplinire), fie printr-o acțiune (îndeplinire defectuoasă a îndatoririi de serviciu);
- ⇒ **urmarea imediată:** producerea unei pagube ori a unei vătămări a drepturilor sau a intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să existe și să fie dovedită.

↗
NB

Constituționalitate: prin Decizia nr. 518/2017, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 249 alin. (1) din Codul penal din 1969 și ale art. 298 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinirea ei defectuoasă” din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinirea prin încălcarea legii”.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ culpă cu sau fără prevedere.

2. Varianta atenuată

- ⇒ săvârșirea faptei de către persoana care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice (art. 308 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.);
- ❖ subiectul activ, în cazul variantei atenuate, este persoana (fizică sau juridică) care exercită, permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C. pen. ori în cadrul oricărei persoane juridice.

3. Varianta agravată

- ⇒ **fapta a produs consecințe deosebit de grave** (art. 309 C. pen. raportat la art. 298 C. pen.);
- ❖ vizează atât forma tip a infracțiunii, cât și pe cea atenuată;
- ❖ urmarea imediată a faptei constă în producerea unor consecințe deosebit de grave.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt imposibile;
- ⇒ tentativa este imposibilă;
- ⇒ fapta se consumă în momentul vătămării intereselor legitime ale unei persoane prin îndeplinirea defectuoasă a unui act sau prin neîndeplinirea lui;
- ⇒ nu poate avea formă continuată.

III. PEDEAPSA

- ⇒ varianta tip a infracțiunii de neglijență în serviciu se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ pentru varianta atenuată, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
- ⇒ în cazul variantei agravate, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FISA

NR. 67

FALSUL MATERIAL ÎN ÎNSCRISURI OFICIALE

Sediul materiei: art. 320 C. pen.

Art. 320. Falsul material în înscrisuri oficiale. (1) Falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecințe juridice, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Falsul prevăzut în alin. (1), săvârșit de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Sunt asimilate înscrisurilor oficiale biletele, tichetele sau orice alte imprimare producătoare de consecințe juridice.

(4) Tentativa se pedepsește.

Noțiune

A. Varianta tip

⇒ falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecințe juridice.

B. Varianta agravată

⇒ fapta este săvârșită de un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
- ⇒ **obiectul material:** înscrisul oficial preexistent alterării, atunci când falsul se realizează în acest mod;
 - ❖ dacă falsul se realizează prin contrafacere, înscrisul falsificat va fi produsul infracțiunii, nu obiectul material.

Înscrisul este oficial atunci când emană de la autorități, instituții publice, alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică, precum și atunci când emană de la persoana care exercită un serviciu de interes public, pentru care a fost investită de autorități sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora ori atunci când aparține (înregistrat/depus) unor asemenea persoane (diplome de studii, acte de stare civilă, hotărâri judecătorești); înscrisul oficial include și copia legalizată, care are aceeași valoare ca originalul; sunt asimilate înscrisurilor oficiale: biletele, tichetele sau orice alte imprimare producătoare de consecințe juridice.

NB

Înscrisul trebuie să aibă formă materială (tipărit pe hârtie) și să respecte condițiile „ad validitatem” prevăzute de lege, să aibă valoare probatorie și să fie apt să nască/modifice/stingă un raport juridic; este necesar ca înscrisul să nu fie lovit de o cauză de nulitate absolută evidentă; dacă înscrisul este lovit de nulitate relativă, contrafacerea sau alterarea lui va constitui infracțiune.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală; dacă înscrisul oficial este falsificat prin alterare sau contrafacere de către un funcționar public, atunci se va reține varianta agravată a infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** unitatea emitentă sau cea căreia îi aparține înscrisul oficial.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** → se acționează asupra formei materiale a înscrisului oficial (*instrumentum probationis*) prin:
 - ❖ contrafacere → presupune reproducerea, imitarea obiectului falsificat; poate privi scrierea sau subscrierea înscrisului;
 - ❖ alterare → presupune efectuarea unor adăugiri, ștersături, modificări;
 - ❖ cerința esențială → actul falsificat prin contrafacere sau alterare trebuie să fie apt să producă consecințe juridice.

NB

Nu este necesară folosirea efectivă a înscrisului oficial falsificat, dar dacă acesta este și folosit → se va reține concursul între infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale și cea de uz de fals.

NB

Dacă falsificarea înscrisului oficial se realizează atât prin contrafacere, cât și prin alterarea înscrisului oficial → se va reține o infracțiune unică de fals material în înscrisuri oficiale, nu un concurs de infracțiuni.

NB

Dacă cel care a falsificat înscrisul oficial îl și folosește → se va reține concursul real între infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale și uzul de fals.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale; nu este însă necesar ca înscrisul falsificat să fi produs efectiv consecințe juridice;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă;
- ⇒ nu prezintă importanță mobilul ori scopul comiterii faptei.

2. Varianta agravată

- ⇒ **fapta este săvârșită de un funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu [art. 320 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ în cazul variantei agravate, subiectul activ este calificat, acesta având calitatea de funcționar public;
 - ❖ funcționarul public trebuie să se afle în exercițiul atribuțiilor de serviciu, indiferent dacă sarcina de serviciu făcea parte din atribuțiile funcției făptuitorului sau dacă acestea i-au fost încredințate prin dispoziția conducerii;
 - ❖ la varianta agravată, coautoratul este posibil doar dacă toți participanții au calitatea cerută de lege;
 - ❖ se va reține complicitatea sau instigarea la forma agravată a infracțiunii dacă participantul a cunoscut sau a prevăzut calitatea autorului faptei.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul nu a fost folosit;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ fapta în formă tip se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- ⇒ varianta agravată se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

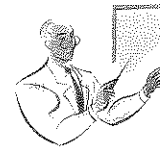
FIȘA

NR. 68

FALSUL INTELECTUAL

Sediul materiei: art. 321 C. pen.

Art. 321. Falsul intelectual. (1) Falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
(2) Tentativa se pedepsește.

Noțiune – falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
- ⇒ **obiectul material:** înscrisul oficial falsificat emis de organul competent cu respectarea condițiilor „ad validitatem”.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** funcționarul public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu [art. 175 alin. (1) și (2) C. pen.];
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil doar dacă toți participanții au calitatea de funcționar public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu; complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența acestei calități.

Actul de vânzare-cumpărare întocmit și autentificat de notarul public este un înscris oficial, iar notarul are calitatea de funcționar public; autentificarea unui act de vânzare-cumpărare în care semnăturile nu aparțin vânzătorilor constituie infracțiunea de fals intelectual.

- ⇒ **subiectul pasiv:** autoritatea publică, instituția, altă persoană juridică publică ce a emis înscrisul oficial sau căreia îi aparține înscrisul oficial.

Fapta inculpatului de a determina, cu intenție, pe o salariată, subalternă lui, care nu cunoaște realitatea, de a atesta, într-o chitanță fiscală, date necorespunzătoare adevărului, cu scopul de fi plătite taxe vamale mai reduse → constituie infracțiunea de fals intelectual, în condițiile participației improprie.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, fie prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului (comisiune), fie prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări;
 - ❖ se acționează asupra conținutului înscrisului oficial (*negotium*);
 - ❖ se va reține o singură infracțiune de fals intelectual, chiar dacă atestarea mincinoasă privește una sau mai multe fapte ori împrejurări sau omisiunea vizează una sau mai multe date sau împrejurări;
 - ❖ cerința esențială → falsul trebuie realizat cu ocazia exercitării atribuțiilor de serviciu ale făptuitorului și trebuie să fie apt să producă consecințe juridice; dacă falsul este realizat după întocmirea înscrisului ori în afara exercitării atribuțiilor de serviciu ale făptuitorului → se va reține săvârșirea infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale, nu cea de fals intelectual.

↩
NB

Dacă se falsifică un înscris sub semnătură privată cu prilejul întocmirii acestuia, prin atestarea unor date sau împrejurări neadevărate, iar apoi înscrisul este depus la o unitate dintre cele prevăzute de art. 176 C. pen. → se va reține infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale;
 - ❖ nu este necesar ca înscrisul falsificat să fi produs consecințe juridice, ci doar să fie apt să le producă.
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

↩
NB

Dacă funcționarul public atestă neadevăruri cu ocazia întocmirii înscrisului și ulterior contrface semnătura persoanei care avea competența să semneze actul → se va reține concursul real între infracțiunile de fals intelectual și fals material în înscrisuri oficiale.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

↩
NB

Dacă fapta este săvârșită din culpă (nefiind prevăzută de legea penală în această formă), se va reține, în sarcina complicei sau a instigatorului, participația improprie la infracțiunea de fals intelectual, iar autorul nu va răspunde penal (autorul acționează fără vinovăție).

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică, chiar dacă înscrisul nu a fost folosit;
- ⇒ poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

↩
NB

Infracțiunea de fals intelectual poate intra în concurs cu uzul de fals; reținându-se falsul intelectual, nu se va mai reține infracțiunea de abuz în serviciu.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de fals intelectual se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘĂ

NR. 69

FALSUL ÎN ÎNSCRISURI SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ

Sediul materiei: art. 322 C. pen.

Art. 322. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată. (1) Falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin vreunul dintre modurile prevăzute în art. 320 sau art. 321, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Tentativa se pedepsește.

Noțiune – falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, ori prin atestarea la momentul întocmirii lui a unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului sau prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată;
- ⇒ **obiectul material:** înscrisul sub semnătură privată preexistent alterării, precum și înscrisul falsificat prin atestarea la momentul întocmirii a unor fapte sau împrejurări neadevărate ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări;
 - ❖ dacă falsul se realizează prin contrafacere, înscrisul falsificat va fi produsul infracțiunii, nu obiectul material.

Înscrisul sub semnătură privată este acel înscris care emană de la persoana fizică sau persoana juridică de drept public sau privat, ori care aparține acestor persoane, este semnat și apt să producă consecințe juridice între particulari, altul decât cel prevăzut la art. 178 alin. (2) C. pen.; înscrisul trebuie să aibă formă materială; dacă înscrisul sub semnătură privată este autentificat, acesta devine oficial; înscrisurile emise de o unitate bancară sunt înscrisuri sub semnătură privată; de asemenea, ordinul de plată este un înscris sub semnătură privată.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) față de care se folosește înscrisul sub semnătură privată falsificat.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin contrafacerea scrierii sau a subscrierii ori prin alterare, sau prin atestarea la momentul întocmirii sale a unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea de a insera unele date sau împrejurări, urmată de folosirea înscrisului respectiv sau încredințarea lui spre folosire;
 - ❖ este esențială folosirea înscrisului falsificat de către făptuitor sau încredințarea acestuia unei alte persoane pentru a-l folosi, în vederea producerii de consecințe juridice; nu este necesar ca aceste consecințe juridice să se producă efectiv, ci înscrisul falsificat trebuie să fie apt să le producă;
 - ❖ folosirea înscrisului falsificat de către făptuitor nu constituie și infracțiunea de uz de fals;
 - ❖ simpla deținere a unui înscris sub semnătură privată falsificat nu reprezintă infracțiune.

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 21/2017, I.C.C.J. a stabilit că, „fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinire obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2015 pentru prevenirea, și combaterea evaziunii fiscale”.

↪
NB

↪
NB

Simpla falsificare a unui înscris sub semnătură privată și deținerea acestuia fără să fie urmate de folosire sau de încredințare spre folosire unei alte persoane nu constituie tentativă la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la încrederea publică de care se bucură înscrisurile sub semnătură privată;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă;
- ⇒ nu prezintă importanță dacă făptuitorul a urmărit sau nu producerea unui prejudiciu ori dacă în urma falsificării înscrisului s-a produs vreo pagubă.

↪
NB

Persoana care semnează un înscris sub semnătură privată în numele altei persoane, aceasta din urmă fiind de acord să se semneze în locul ei, nu constituie infracțiune.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- tentativa este posibilă și incriminată;
- consumarea are loc atunci când s-a realizat fapta tipică;
- poate avea formă continuată, caz în care se epuizează după efectuarea ultimului act de executare.

NB Pentru a fi reținută și pedepsită tentativa la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată → trebuie să fi fost începută și acțiunea subsecventă de folosire sau de încredințare unei alte persoane în vederea folosirii înscrisului falsificat.

III. PEDEAPSA

- infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

NB Fapta de a întocmi file CEC, semnate sub o identitate falsă, și de a le folosi pentru ridicarea unor mărfuri → determină reținerea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată.

FISA

NR. 70

UZUL DE FALS

Sediul materiei: art. 323 C. pen.

Art. 323. Uzul de fals. Folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când înscrisul este oficial, și cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată.

Noțiune – folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale sau cele sub semnătură privată;
- obiectul material:** înscrisul oficial sau cel sub semnătură privată fals.

2. Subiectul

- subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - în cazul înscrisului sub semnătură privată falsificat, infracțiunea de uz de fals poate fi săvârșită numai de către o altă persoană decât participantii la falsificarea înscrisului;
 - persoana care falsifică un înscris oficial și apoi îl folosește în vederea producerii de consecințe juridice săvârșeste un concurs real între infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale/fals intelectual și cea de uz de fals;
 - participația penală este posibilă în toate formele.
- subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) vătămată material sau moral prin folosirea înscrisului falsificat.

3. Latura obiectivă

- elementul material:** folosirea efectivă (prezentare, invocare, depunere) a înscrisului oficial sau sub semnătură privată falsificat, în scopul producerii unei consecințe juridice;
 - trebuie ca făptuitorul să cunoască faptul că înscrisul este fals și să urmărească producerea unei consecințe juridice;
 - înscrisul falsificat trebuie să fie apt să producă consecințe juridice.

Dacă o persoană săvârșește infracțiunea de fals în declarații și apoi folosește înscrisul care cuprinde declarația falsă → se va reține numai infracțiunea de fals în declarații; infracțiunea de fals în declarații săvârșită prin prezentarea unui înscris fals absoarbe uzul de fals.

- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la încrederea de care se bucură înscrisurile oficiale sau cele sub semnătură privată;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ infracțiunea de uz de fals se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când este vorba despre un înscris oficial, și cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 71

FALSUL ÎN DECLARAȚII

Sediul materiei: art. 326 C. pen.

Art. 326. Falsul în declarații. Declararea necorespunzătoare a adevărului, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine sau pentru altul, atunci când, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută servește la producerea acelei consecințe, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Noțiune – fapta unei persoane de a face o declarație necorespunzătoare adevărului, în fața unui funcționar public sau a unei unități în care acesta își desfășoară activitatea, în vederea producerii unei consecințe juridice pentru sine sau pentru altul dacă, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută servește la producerea acelei consecințe.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la încrederea publică în declarațiile date în fața unui funcționar public sau a unei unități unde acesta își desfășoară activitatea;
- ⇒ **obiectul material:** înscrisul în care este consemnată declarația falsă;
 - ❖ nu este obiect material al infracțiunii înscrisul care a fost obținut în urma declarației false.

Dacă o persoană, după ce săvârșește falsul în declarații, folosește înscrisul în care a fost consemnată declarația falsă → se va reține numai infracțiunea de fals în declarații, nu și cea de uz de fals; falsul în declarații săvârșit prin prezentarea unui înscris fals absoarbe uzul de fals.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ nu este posibil coautoratul;
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma complicității și a instigării.

Dacă funcționarul public în fața căruia se face declarația nu cunoaște caracterul fals al acesteia → nu există participație la săvârșirea infracțiunii de fals în declarații; dacă acesta cunoaște caracterul fals al declarației făcute → se va reține complicitatea la infracțiunea de fals în declarații; dacă află ulterior despre caracterul fals al declarației și nu sesizează organele de urmărire penală → se va reține în sarcina sa săvârșirea infracțiunii de omisiune a sesizării (art. 267 C. pen.).

- ⇒ **subiectul pasiv:** orice persoană (fizică sau juridică) vătămată prin declarația falsă.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** declararea orală sau scrisă necorespunzătoare adevărului, făcută în fața unui funcționar public sau a unei unități în care acesta își desfășoară activitatea;
 - ❖ trebuie ca declarația să fie făcută în vederea producerii de consecințe juridice, dar nu este necesar ca acestea să se producă efectiv;
 - ❖ declarația falsă trebuie să fie aptă să producă consecințe juridice pentru făptuitor sau pentru altul atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, aceasta servește la producerea acelor consecințe.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la încrederea publică în declarațiile date în fața unui funcționar public sau a unei unități unde acesta își desfășoară activitatea;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

Declarația părții civile dintr-un proces penal prin care aceasta indică un prejudiciu mai mare decât cel suferit în realitate nu constituie infracțiunea de fals în declarații; de asemenea, declarațiile false ale suspectului sau ale inculpatului nu constituie fals în declarații.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

Infracțiunea de fals în declarații este absorbită de inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 268 C. pen.), favorizarea făptuitorului (art. 269 C. pen.) și alte infracțiuni contra înfăptuirii justiției, însă se reține în concurs cu infracțiunea de bigamie (art. 376 C. pen.).

III. PEDEAPSA

- ⇒ falsul în declarații se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

În cazul declarării false a identității → se va reține numai infracțiunea de fals privind identitatea, nu concursul cu infracțiunea de fals în declarații; dar, dacă, pe lângă declarația falsă privind identitatea, făptuitorul mai face, cu aceeași ocazie, și alte declarații false → se va reține concursul între infracțiunile de fals privind identitatea și fals în declarații.

FIȘA

NR. 72

FALSUL PRIVIND IDENTITATEA

Sediul materiei: art. 327 C. pen.

Art. 327. Falsul privind identitatea. (1) Prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau transmisă unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Când prezentarea s-a făcut prin întrebuintarea identității reale a unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

(3) Încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile, spre a fi folosit fără drept se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Noțiuni

A. Varianta tip

- ⇒ prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane, făcută unui funcționar public sau transmisă unei unități în care acesta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul.

B. Varianta agravată

- ⇒ fapta a fost săvârșită prin întrebuintarea identității reale a unei persoane.

C. Varianta atenuată

- ⇒ încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale referitoare la încrederea publică în constatările organelor competente cu privire la identitatea unei persoane;
- ⇒ **obiectul material:** în principiu, nu are;
 - ❖ în mod excepțional, dacă falsul privind identitatea se realizează prin prezentarea unui înscris fals ori prin încredințarea unui înscris pentru a fi folosit, obiectul material îl constituie înscrisul.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** numai persoana fizică ce are capacitate penală;
 - ❖ coautoratul este imposibil, în principiu (dacă infracțiunea se săvârșește prin atribuire de identitate falsă unei persoane prezente în aceeași împrejurare, care-și însușește identitatea falsă → se va reține coautoratul);
 - ❖ instigarea și complicitatea sunt posibile;
 - ❖ dacă persoana căreia i s-a atribuit calitatea falsă nu este prezentă, dar a fost de acord să fie prezentată sub o identitate falsă → se va reține complicitatea;
 - ❖ dacă infracțiunea este săvârșită prin încredințarea unui înscris pentru a fi folosit pe nedrept, iar cel care l-a primit îl folosește, atribuindu-și o identitate falsă, cel care încredințează înscrisul → este autor al variantei atenuate, iar cel care-l folosește → este autor al formei de bază.
- ⇒ **subiectul pasiv:** unitatea în cadrul căreia își desfășoară activitatea funcționarul public.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ prezentarea (orală sau folosind un înscris) sub o identitate falsă (fictivă, nu reală) făcută unui funcționar public sau transmisă unei unități în care acesta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul → dacă făptuitorul nu folosește fraudulos un act → fapta nu este tipică; identitatea sub care se prezintă făptuitorul trebuie să fie fictivă, întrucât, dacă este folosită identitatea reală a altei persoane, se va reține varianta agravată;
 - ❖ atribuirea unei identități false altei persoane, făcută unui funcționar public sau transmisă unei unități în care acesta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul;
 - ❖ uzul de fals este absorbit în toate cazurile de infracțiunea de fals privind identitatea;
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale referitoare la încrederea publică în constatările organelor competente cu privire la identitatea unei persoane;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă.

2. Varianta agravată

- ⇒ **fapta a fost săvârșită prin întrebuițarea identității reale a unei persoane [art. 327 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ trebuie să fie îndeplinită cerința esențială: scopul, și anume fapta să fie săvârșită în vederea producerii de consecințe juridice.

↪
NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 20/2015, I.C.C.J. a stabilit că, „în interpretarea art. 327 alin. (2) din Codul penal, stabilește că cerința esențială a elementului material al infracțiunii de fals privind identitatea reglementată în varianta-tip, vizând folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, este obligatorie și în ipoteza în care acțiunea de prezentare s-a făcut prin întrebuițarea identității reale a unei persoane”.

3. Varianta atenuată

- ⇒ **încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept [art. 327 alin. (3) C. pen.].**

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ forma tip a infracțiunii de fals privind identitatea se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani;
- ⇒ pentru varianta agravată pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani;
- ⇒ varianta atenuată se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

↪
NB

Fapta de a se prezenta în fața notarului public ca fiind o altă persoană – proprietar al terenurilor cuprinse într-un certificat de moștenitor → constituie infracțiunea de fals privind identitatea, de a declara necorespunzător că este singurul moștenitor → constituie infracțiunea de fals în declarații, și de a-l determina pe notarul public să întocmească un act notarial → constituie participație improprie la infracțiunea de fals intelectual.

ANEXA NR. 18

INFRAȚIUNI DE FALS			
Infrațiune	Tentativa	Intenție	Coautorat
Fals material în înscrisuri oficiale	posibilă incriminată	directă indirectă	posibil
Fals intelectual	posibilă incriminată	directă indirectă	posibil
Fals în înscrisuri sub semnătură privată	posibilă incriminată	directă	posibil
Uz de fals	posibilă neincriminată	directă	posibil
Fals în declarații	posibilă neincriminată	directă	imposibil
Fals privind identitatea	posibilă neincriminată	directă	imposibil, în principiu

FISA

NR. 73

TULBURAREA ORDINII ȘI LINIȘTII PUBLICE

Sediul materiei: art. 371 C. pen.

Art. 371. Tulburarea ordinii și liniștii publice. Fapta persoanei care, în public, prin violențe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin amenințări sau atingeri grave aduse demnității persoanelor, tulbură ordinea și liniștea publică se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Noțiune – fapta persoanei care, în public, prin violențe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin amenințări sau atingeri grave aduse demnității persoanelor, tulbură ordinea și liniștea publică.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la conviețuirea socială;
- ⇒ **obiectul material:** nu are, în principiu;
 - ❖ în mod excepțional, obiectul material constă în bunurile sau persoanele asupra cărora au fost exercitate violențe.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoanele vătămate.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în săvârșirea de acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor, de acte de amenințare sau de acte prin care se aduc atingeri grave demnității persoanelor;
 - ❖ cerința esențială este ca fapta să fie comisă în public, în sensul art. 184 C. pen., și să tulbure ordinea și liniștea publică.
- ⇒ **urmarea imediată:** tulburarea ordinii și liniștii publice;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** trebuie să fie dovedită.

NB

Dezlegarea unor chestiuni de drept: prin Decizia nr. 9/2016, I.C.C.J. a stabilit, astfel, „1. În aplicarea dispozițiilor art. 371 din Codul penal, pentru existența infracțiunii, violențele, amenințările sau atingerile grave aduse demnității nu trebuie să fie comise împotriva mai multor persoane, fiind suficient ca violențele, amenințările ori atingerile grave aduse demnității, care tulbură ordinea și liniștea publică, să fie săvârșite, în public, împotriva unei persoane. 2. În ipoteza în care violențele, amenințările sau atingerile grave aduse demnității persoanei, care tulbură ordinea și liniștea publică, au fost comise, în public, împotriva unei singure persoane, nu operează dezincriminarea, nefiind incidente dispozițiile art. 4 din Codul penal”.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele preparatorii sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ fapta se consumă în momentul tulburării ordinii și liniștii publice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ tulburarea ordinii și liniștii publice se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

NB

Poate fi reținută în concurs cu infracțiunile contra patrimoniului, contra integrității fizice sau psihice etc.

FIȘA

NR. 74

ULTRAJUL CONTRA BUNELOR MORAVURI

Sediul materiei: art. 375 C. pen.

Art. 375. Ultrajul contra bunelor moravuri. Fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea la care se referă art. 374, ori săvârșește acte de exhibiționism sau alte acte sexuale explicate se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Noțiune – fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea la care se referă art. 374 C. pen., ori săvârșește acte de exhibiționism sau alte acte sexuale explicate.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la conviețuirea socială;
- ⇒ **obiectul material:** suportul pe care sunt stocate sau fixate imaginile ce prezintă explicit o activitate sexuală.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** orice persoană (fizică sau juridică) cu capacitate penală;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele.
- ⇒ **subiectul pasiv principal:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv secundar:** persoanele ultragiate.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** constă în expunerea sau distribuirea unor imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală (raport sexual, acte sexuale orale sau anale etc.) ori în săvârșirea de acte de exhibiționism (expunerea organelor sexuale în public, masturbarea în public) sau alte acte sexuale explicate;
 - ❖ fapta trebuie să fie săvârșită în public, în sensul art. 184 C. pen., și fără drept;
 - ❖ imaginile distribuite fără drept nu trebuie să reprezinte materiale pornografice cu minori (pornografie infantilă).
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru bunele moravuri;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

NB

Nu se prevede condiția ca fapta să aducă atingere bunelor moravuri, prezumându-se absolut că actele de exhibiționism sau alte acte sexuale explicite aduc întotdeauna atingere moralității publice; de aceea ultrajul este prezumat *ex re*.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- ⇒ consumarea are loc în momentul realizării faptei tipice;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ ultrajul contra bunelor moravuri se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 75

INCESTUL

Sediul materiei: art. 377 C. pen.

Art. 377. Incestul. Raportul sexual consimțit, săvârșit între rude în linie directă sau între frați și surori, se pedepsește cu închisoarea de la un an la 5 ani.

Noțiune – raportul sexual consimțit, săvârșit între rude în linie directă sau între frați și surori.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la normalitatea și moralitatea vieții sociale;
- ⇒ **obiectul material:** nu are.

2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** rude în linie directă (ascendenți sau descendenți), frați și surori (consangvini sau uterini) cu capacitate penală; un minor poate avea calitatea de subiect activ nemijlocit al infracțiunii;
 - ❖ autorii trebuie să fie de sex diferit, legea neincriminând actele homosexuale (orale sau anale);
 - ❖ participația penală este posibilă sub forma complicității și a instigării, nu și a coautoratului (infracțiune bilaterală).

NB

Raportul sexual cu o persoană de sex diferit care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul, prin constrângere sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra sau de a-și exprima voința → constituie infracțiunea de viol în variantă agravată, care absoarbe incestul; dacă ruda în linie directă, fratele sau sora are vârsta mai mică de 15 ani → se va reține varianta agravată a infracțiunii de act sexual cu un minor, care, de asemenea, absoarbe incestul.

- ⇒ **subiectul pasiv general:** statul;
- ⇒ **subiectul pasiv special:** nu are.

3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material:** întreținerea unui raport sexual consimțit între persoane de sex diferit, care au calitatea de rude în linie directă ori frați și surori;
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la normalitatea și moralitatea vieții sexuale;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

II. FORMELE INFRAȚIUNII

- ⇒ actele de pregătire sunt posibile, dar neincriminate;
- ⇒ tentativa imperfectă este posibilă, dar neincriminată;
- ⇒ tentativa perfectă nu este posibilă;
- ⇒ este posibilă desistarea drept cauză de nepedepsire, nu și împiedicarea producerii rezultatului;
- ⇒ fapta se consumă în momentul întreținerii raportului sexual consimțit între rudele în linie directă ori între frați și surori;
- ⇒ poate fi săvârșită în formă continuată, caz în care se epuizează după îndeplinirea ultimului act de executare.

III. PEDEAPSA

- ⇒ incestul se pedepsește cu închisoarea de la un an la 5 ani.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

FIȘA

NR. 76

ABANDONUL DE FAMILIE

Sediul materiei: art. 378 C. pen.

Art. 378. Abandonul de familie. (1) Săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte:

a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale;

b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege;

c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(4) Fapta nu se pedepsește dacă, înainte de terminarea urmăririi penale, inculpatul își îndeplinește obligațiile.

(5) Dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul își îndeplinește obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte: a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale; b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege; c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească.

B. Varianta asimilată

- ⇒ neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat, a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii.

I. STRUCTURA INFRAȚIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ obiectul juridic special: relațiile sociale privitoare la raporturile ce presupun obligația de întreținere între membrii familiei;
- ⇒ obiectul material: nu are.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ nemijlocit:** orice persoană cu capacitate penală care are obligații legale de întreținere;
 - ❖ la forma asimilată, autorul este persoana cu capacitate penală obligată prin hotărâre judecătorească la prestații periodice în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii;
 - ❖ participația penală este posibilă în toate formele; coautoratul este posibil dacă toți subiecții activi sunt debitori solidari ai obligației de întreținere, iar fapta nu îmbracă forma infracțiunii omisive proprii.
- ⇒ **subiectul pasiv:** persoana fizică, creditor al obligației de întreținere.

↩
NB

Recurs în interesul legii: prin Decizia nr. 4/2017, I.C.C.J. a stabilit că, „infracțiunea de abandon de familie săvârșită prin neplata, cu rea-credință, timp de trei luni, a pensiei de întreținere, instituită printr-o singură hotărâre judecătorească în favoarea mai multor persoane, constituie o infracțiune unică continuă”.

1.3. Latura obiectivă

- ⇒ **elementul material** poate consta în:
 - ❖ părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor a persoanei față de care există obligația legală de întreținere, având ca efect expunerea acesteia la suferințe fizice sau morale → nu este necesar ca suferințele să se fi produs efectiv;
 - ❖ neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege → obligația de întreținere trebuie să fie prevăzută de lege, nefiind necesar să fie stabilită doar prin hotărâre judecătorească; îndeplinirea parțială a obligației semnifică neîndeplinirea ei, neîndeplinire care trebuie să aibă caracter de continuitate;
 - ❖ neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească → în acest caz, este vorba despre pensia de întreținere în sensul Codului civil, stabilită pe cale judecătorească, nu despre o obligație de plată periodică stabilită cu titlu de daune materiale sau morale; nu contează dacă s-a pus sau nu în executare silită hotărârea judecătorească; neplata parțială determină reținerea tipicității faptei; termenul de 3 luni curge de la data la care hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul efectuării de plăți, de la data la care s-a efectuat ultima plată a pensiei de întreținere; nu este necesar ca cele 3 luni să fie consecutive; dacă debitorul are obligația de a plăti pensia de întreținere către mai multe persoane → se va reține o infracțiune unică continuă.
- ⇒ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru relațiile sociale privitoare la raporturile ce presupun obligația de întreținere între membrii familiei;
- ⇒ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ⇒ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- ⇒ **neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat, a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii [art. 378 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ premisa acestei situații constă în săvârșirea unei infracțiuni în urma căreia victima a decedat, iar instanța judecătorească a pronunțat o hotărâre prin care l-a obligat pe făptuitor la executarea unor prestații periodice în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii;
 - ❖ subiectul activ al acestei variante asimilate este persoana condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni a cărei victimă a decedat, persoană față de care instanța a dispus obligarea la efectuarea unor prestații periodice; nu va fi reținută săvârșirea infracțiunii de abandon de familie în variantă asimilată în caz de clasare, achitare ori renunțare la aplicarea pedepsei;
 - ❖ elementul material al variantei asimilate constă în neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească; se va reține săvârșirea infracțiunii de abandon de familie în variantă asimilată și în cazul neexecutării unei singure prestații periodice.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ⇒ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate la faptele comise;
- ⇒ fapta se consumă în momentul părăsirii, alungării, lăsării fără ajutor; odată cu prima omisiune referitoare la îndeplinirea obligațiilor de întreținere, epuizându-se fie prin îndeplinirea obligației, fie prin condamnarea definitivă; la expirarea celor trei luni de neplată, epuizându-se la momentul reluării plății sau al condamnării definitive.

III. PEDEAPSA

- ⇒ abandonul de familie se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă;
- ⇒ cauza specială de nepedepsire: fapta nu se pedepsește dacă, înainte de terminarea urmăririi penale, inculpatul își îndeplinește obligațiile → procurorul va dispune clasarea.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ⇒ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ⇒ răspunderea penală poate fi înlăturată numai prin retragerea plângerii prealabile, nu și prin împăcarea părților;

- ⇒ dacă subiectul pasiv este un minor al cărui reprezentant legal este făptuitorul, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu.

NB

Dacă persoana vătămată nu își retrace plângerea prealabilă, iar inculpatul își îndeplinește obligațiile până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, instanța va dispune amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta; dacă inculpatul nu își îndeplinește obligația de întreținere în cursul judecății, trebuie îndeplinite toate condițiile prevăzute de lege pentru amânarea aplicării pedepsei, respectiv pentru suspendarea executării pedepsei sub supraveghere pentru ca instanța să poată dispune o astfel de măsură; dacă inculpatul săvârșește în termenul de supraveghere al abandonului de familie o nouă infracțiune, indiferent de natura acesteia, instanța poate revoca suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, conform art. 96 C. pen.

FIȘA

NR. 77

NERESPECTAREA MĂSURILOR PRIVIND ÎNCREDINȚAREA MINORULUI

Sediul materiei: art. 379 C. pen.

Art. 379. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului. (1) Reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Noțiune

A. Varianta tip

- ⇒ reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii.

B. Varianta asimilată

- ⇒ fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent.

I. STRUCTURA INFRACTIUNII

1. Varianta tip

1.1. Obiectul

- ⇒ **obiectul juridic special:** relațiile sociale privitoare la creșterea și educarea copiilor;
- ⇒ **obiectul material:** nu are, în principiu.

1.2. Subiectul

- ⇒ **subiectul activ:** părintele copilului minor sau persoana căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare;
- ❖ participația penală este posibilă în toate formele: coautoratul este posibil doar dacă toți participanții au calitatea cerută de lege; complicitatea și instigarea nu sunt condiționate de existența calității cerute de lege.
- ⇒ **subiectul pasiv:** minorul și părintele împiedicat să-și exercite drepturile și să-și îndeplinească obligațiile părintești.

1.3. Latura obiectivă

- ☞ **elementul material:** reținerea copilului minor de către părintele care îl avea în grijă după expirarea duratei de timp stabilite prin hotărâre judecătorească;

NB Dacă fapta se comite prin răpire → se va reține concursul între infracțiunea de nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului și cea de lipsire de libertate în mod ilegal.

- ☞ **urmarea imediată:** starea de pericol pentru creșterea și educarea minorului;
- ☞ **legătura de cauzalitate:** rezultă din materialitatea faptei.

1.4. Latura subiectivă

- ☞ intenție directă sau indirectă.

2. Varianta asimilată

- ☞ **fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent [art. 379 alin. (2) C. pen.];**
 - ❖ subiectul activ nemijlocit este, în cazul variantei asimilate, persoana căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare;
 - ❖ elementul material al variantei asimilate constă în împiedicarea, în mod repetat, a oricăruia dintre părinți, de a avea legături personale cu minorul, caracterul repetat neînsemnând neapărat succesiv.

II. FORMELE INFRACTIUNII

- ☞ actele de pregătire și tentativa sunt posibile, dar neincriminate;
- ☞ în forma tip, infracțiunea se consumă în momentul realizării faptei tipice;
- ☞ în forma de bază, nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului este o infracțiune continuă care se epuizează în momentul încetării reținerii copilului minor;
- ☞ în varianta asimilată, pentru consumarea infracțiunii este necesar ca actele de împiedicare să aibă caracter repetat; fapta se epuizează la data încetării activității infracționale.

III. PEDEAPSA

- ☞ nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

IV. ANGAJAREA RĂSPUNDERII PENALE

- ☞ acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate;
- ☞ răspunderea penală este înlăturată prin retragerea plângerii prealabile a persoanei vătămate.

Bibliografie

avută în vedere la elaborarea prezentei lucrări

1. *Lavinia Valeria Lefterache*, Drept penal. Partea generală, Ed. Hamangiu, București, 2016;
2. *Voicu Pușcașu*, Noul Cod penal adnotat, Ed. Hamangiu, București, 2014;
3. *George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), Bogdan Nicolae Bulai, Costică Bulai, Constantin Duvac, Ioan Griga, Ion Ifrim, Gheorghe Ivan, Constantin Mitrache, Ioan Molnar, Ilie Pascu, Viorel Pașca, Ovidiu Predescu*, Explicațiile noului Cod penal. Vol. I (Articolele 1-52), Ed. Universul Juridic, București, 2015;
4. *George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), Tudor Avrigeanu, Alexandru Boroș, Versavia Brutaru, Bogdan-Nicolae Bulai, Costică Bulai, Ștefan Daneș, Constantin Duvac, Mioara-Ketty Guiu, Ion Ifrim, Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, Ioan Molnar, Ion Ristea, Constantin Sima, Vasile Teodorescu, Ioana Vasiu, Adina Vlășceanu*, Explicațiile noului Cod penal. Vol. II (Articolele 53-187), Ed. Universul Juridic, București, 2015;
5. *George Antoniu (coordonator), Constantin Duvac, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Constantin Sima, Tudorel Toader, Ioana Vasiu*, Explicații preliminare ale noului Cod penal. Vol. III (Articolele 188-256), Ed. Universul Juridic, București, 2013;
6. *George Antoniu, Costică Bulai*, Dicționar de drept penal și procedură penală, Ed. Hamangiu, București, 2011;
7. *Matei Basarab, Viorel Pașca (coordonatori), Gheorghică Mateuț, Constantin Butiuc*, Codul penal comentat. Vol. I. Partea generală, Ed. Hamangiu, București, 2007;
8. *Matei Basarab, Viorel Pașca (coordonatori), Gheorghică Mateuț, Tiberiu Medeanu, Constantin Butiuc, Mircea Bădilă, Radu Bodea, Petre Dungan, Valentin Mirișan, Ramiro Mancaș, Cristian Miheș*, Codul penal comentat. Vol. II. Partea specială, Ed. Hamangiu, București, 2008;
9. *Corneliu Bîrsan*, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București, 2010;
10. *Sergiu Bogdan, Doris Șerban, George Zlati*, Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
11. *Alexandru Boroș*, Drept penal. Partea generală (conform noului Cod penal), ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2014;
12. *Alexandru Boroș*, Drept penal. Partea specială (conform noului Cod penal), ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2014;
13. *Alexandru Boroș, Ion Rusu, Angelica Chirilă, Gina Livioara Goga, Alina Dumitrache, Minodora-Ioana Bălan-Rusu*, Practică judiciară în materie penală. Drept penal. Partea specială, Ed. Universul Juridic, București, 2014;

14. Costică Bulai, Bogdan N. Bulai, Manual de drept penal. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2007;
15. Radu Chiriță, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
16. Traian Dima, Drept penal. Partea generală, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2014;
17. Vasile Dobrinioiu, Norel Neagu, Drept penal. Partea specială (conform noului Cod penal), Ed. Universul Juridic, București, 2014;
18. Vasile Dobrinioiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinioiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, Noul Cod penal comentat. Partea specială, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
19. Vintilă Dongoroz, Drept penal. Partea generală, București, 1939;
20. Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială, vol. III, Ed. Academiei, București, 1971;
21. Petre Dungan, Tiberiu Medeanu, Viorel Pașca, Drept penal. Partea specială, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
22. Adrian Mihai Hotca, Radu Slăvoiu, Noul Cod penal și Codul penal anterior. Adnotări, situații tranzitorii, noutăți, Ed. Universul Juridic, București, 2014
23. Octavian Loghin, Tudorel Toader, Drept penal român. Partea specială, Casa de Editură și presă „Șansa” SRL, București, 1998;
24. Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, Drept penal român. Partea generală, conform noului Cod penal, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
25. Vasile Papadopol, Mihai Popovici, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977;
26. Vasile Papadopol, Mihai Popovici, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981;
27. Vasile Papadopol, Ștefan Daneș, Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988;
28. Vasile Papadopol, Doru Pavel, Formele unității infracționale în dreptul penal român, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 1992;
29. Ilie Pascu, Petre Buneci, Noul Cod penal. Partea generală și Codul penal. Partea generală în vigoare. Prezentare comparativă, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2011;
30. Ilie Pascu, Vasile Dobrinioiu, Traian Dima, Mihai Adrian Hotca, Costică Păun, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Maxim Dobrinioiu, Noul Cod penal comentat. Partea generală, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
31. Voicu Pușcașu, Noul Cod penal comentat, Ed. Hamangiu, București, 2014;
32. Constantin Sima, Drept penal. Partea generală, vol. I și II, Ed. Hamangiu, București, 2015;
33. Florin Streteanu, Concursul de infracțiuni, Ed. Lumina Lex, București, 1999;
34. Florin Streteanu, Daniel Nițu, Drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
35. Grigore Gr. Theodoru, Tratat de Drept procesual penal, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013;
36. Tudorel Toader, Drept penal român. Partea specială, ed. a 7-a, Ed. Hamangiu, București, 2012;
37. Tudorel Toader (ed.), Noul Cod penal. Noul Cod de procedură penală – legile de punere în aplicare, corelații cu vechile reglementări, legislație conexă, hotărâri C.E.D.O., Ed. Hamangiu, București, 2016;
38. Tudorel Toader, Maria-Ioana Michinici, Anda Crișu-Ciocântă, Mihai Dunea, Ruxandra Răducanu, Sebastian Rădulețu, Noul Cod penal. Comentarii pe articole, Ed. Hamangiu, București, 2014;
39. Mihail Udroi, Drept penal. Partea generală, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017;
40. Mihail Udroi, Drept penal. Partea specială, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2017;
41. Maria Zolyneak, Drept penal. Partea generală, vol. II, Ed. Fundației „Chemarea”, Iași, 1992.